

Georges Van Vreckhem

Voorbij de mens

Leven en werk
van Sri Aurobindo en de Moeder

Georges Van Vreckhem

Voorbij de mens

Leven en werk
van Sri Aurobindo en de Moeder

Georges Van Vreckhem

Voorbij de mens

Leven en werk van Sri Aurobindo
en de Moeder

Stichting Aurofonds

De stichting De Zaaier heeft de voorbereiding en het schrijven van dit boek gesteund. De auteur geeft hier dan ook uiting aan zijn erkentelijkheid jegens het bestuur van die stichting, met name prof. dr. H. Thomas, mevr. M.E.H. Busch en vooral mevr. M.J.A.G. Berden. Hij gedenkt hierbij ook de veel te jong overleden mevr. J.T.H. Thieme-Knottnerus, die destijds het schrijven van dit boek als project aan de stichting heeft voorgelegd.

Alle foto's © Sri Aurobindo Ashram Trust

Contactadres:

Namaste

Middelweg 61-63

3956 TK Leersum

The Netherlands

Tel. 0343-454967

Fax. 0343-451034

E-mail: namaste@namaste.nl

Internet: www.namaste.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Vreckhem, Georges van

Voorbij de mens: leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder / Georges van Vreckhem;
Schiedam : Stichting Aurofonds.

ISBN 978-90-202-4085-6, geb.

ISBN 978-90-705-4918-3 ebook

NUGI 611

Trefw.: integrale yoga

© Copyright 2012, Georges Van Vreckhem

Uit deze uitgave mag uitsluitend iets verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, opnamen, of op welke andere wijze ook, hetzij chemisch, elektronisch of mechanisch, na voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Any part of this book may only be reproduced, stored in a retrieval system and/or transmitted in any form, by print, photoprint, microfilm, recording, or other means, chemical, electronic or mechanical, with the written permission of the publisher.

Omslag-illustratie: *The Inner Room* door Gundolf Zurmühl.

Het copyright van de werken van Sri Aurobindo, de Moeder, Nirodbaran Talukdar, K.D. Sethna en andere Ashram-auteurs berust bij de Sri Aurobindo Ashram Trust en werd met hun toestemming

gebruikt. Het copyright van de werken van Satprem berust bij uitgeverij Robert Laffont, Parijs, en van de *Agenda* bij het Institut de Recherches Évolutives, eveneens te Parijs.

*Voor Ilona en René, en voor allen die tot de
verwezenlijking van dit boek hebben bijgedragen.*

Inhoud

Deel een: Aurobindo Ghose en Mirra Alfassa

1. Op-en-top een gentleman
2. De gevaarlijkste man in India
3. Een zijdeur tot de spiritualiteit
4. De hogeschool van het occultisme
5. De twaalf parels
6. De Arya
7. Sri Aurobindo's visie
8. Homo sum
9. Van mens tot supermens

Deel twee: Sri Aurobindo en de Moeder

10. De Twee-in-Eén
11. 'Alle leven is yoga'
12. Krishna en de godenwereld
13. Sri Aurobindo en het 'laboratorium'
14. De Moeder en het 'laboratorium'
15. Een nacht in november
16. De Heer van de Naties
17. De vijf 'dromen' van Sri Aurobindo
18. De confrontatie met de dood

Deel drie: de Moeder alleen

19. Twaalf stille dagen
 20. De Gouden Dag
 21. Het schip van de Nieuwe Wereld
 22. Het onmogelijke mogelijk maken
 23. De twee kamers
 24. De machtsoverdracht
 25. De utopie der utopieën – Auroville
 26. In de smeltkroes
 27. Het nieuwe lichaam
 28. De rups en de vlinder
- Epiloog: de Zon voor altijd
Noten

De veranderingen die we heden ten dage in de wereld waarnemen zijn van intellectuele, morele en fysieke aard wat hun ideaal en doelstelling betreft; de spirituele revolutie beidt haar tijd en verwekt inmiddels reeds hier en daar haar golven ... Vóór ze er komt kan de zin van de andere veranderingen niet worden begrepen, en tot zolang zijn alle interpretaties van huidige gebeurtenissen en voorspellingen van de toekomst van de mens waardeloos. Want haar geheel eigen aard, haar macht en haar doorbraak zullen de volgende cyclus van onze mensheid bepalen.

Sri Aurobindo

Sri Aurobindo is aan de wereld de schoonheid komen aankondigen van de toekomst die zich moet verwezenlijken. Hij is niet een hoop maar een zekerheid komen brengen van de luister waar de wereld op afgaat. De wereld is geen ongelukkig toeval: ze is een wonder dat naar zijn vervulling gaat.

de Moeder

Proloog

De geschiedenis registreert uiterst zelden de dingen die doorslaggevend waren maar die achter de sluier zijn gebeurd. ^[1][1](#)

Sri Aurobindo

De Duitse opmars leek onstuitbaar en het lot van Parijs en van heel Frankrijk scheen bezegeld in die laatste dagen van augustus 1914. De Duitsers hadden Von Schlieffens plan tot in de details en met groot succes gevolgd; hun rechterflank, snel oprukkend langs de kust van het Kanaal, moest nog een paar dagen in zuidelijke richting doorstoten en dan naar links afzwenken om wat overbleef van de schijnbaar verslagen Franse en Britse troepen te omsingelen. Triomfantelijk zouden ze dan binnenmarcheren in Parijs, hoofdstad en symbool van de westerse beschaving. De Franse regering was midden in de nacht naar Bordeaux gevlucht. Het zwakke Parijse garnizoen onder generaal Galliéni was ervan overtuigd dat het samen met de stad zou worden uitgeroeid.

Het was toen dat de zesendertigjarige Madame Richard, geboren Mirra Alfassa, in meditatie zat bij het raam van een huis in de Rue Duplex, in Pondicherry, een Franse comptoir aan de Coromandelkust van Zuid-India. Madame Richard, een Parisienne, was een zeer bedreven occultiste en vergevorderd op spiritueel gebied. Ze was haar tweede echtgenoot, Paul Richard, naar Pondicherry gevolgd om er Aurobindo Ghose te ontmoeten, de Bengaalse politieke revolutionair die zich in 1910 in dat dommelende koloniale havenstadje had teruggetrokken om aan de greep van de Britten te ontsnappen en er zijn nog meer revolutionaire yoga uit te werken. De ontmoeting had aan Mirra's hoogste verwachtingen voldaan en ze zat nu te mediteren voor dat raam met uitzicht op het huis waar Aurobindo Ghose verbleef.

Diep geconcentreerd, maar met de ogen open, zag ze ineens Kali, de naakte, zwarte godin van strijd en verwoesting, met een snoer van schedels om de hals, door de deur naar binnen komen. 'Ze voerde haar dans uit, echt

een wilde dans. En ze zei tegen me: “Parijs wordt ingenomen! Parijs wordt verwoest!” We hadden niet het minste nieuws [over de oorlogssituatie] ... Ik was in meditatie. Ik heb me naar haar toegekeerd en gezegd: “Nee, Parijs wordt niet ingenomen, Parijs wordt gered”, rustig, zonder stemverheffing, maar wel met een zekere kracht.’^[2] Zo vertelde Mirra Alfassa het later aan de kinderen van de Ashram, toen ze al lang door iedereen de Moeder werd genoemd.

De uiterst rechtse Duitse flank werd aangevoerd door een krijgshaftige Pruis, generaal Von Kluck. Zozeer overtuigd van een débâcle bij de vijand was hij, dat hij meende Von Schlieffens strategisch plan niet langer te moeten volgen. In plaats van eerst verder zuidwaarts op te rukken en dan naar links af te buigen, met bestemming Parijs, zou hij meteen de zwenkingsmaneuver uitvoeren, de uitgeputte, terugtrekkende vijand insluiten en zich nadien om Parijs bekommeren. Het Duitse hoofdkwartier, laattijdig over Von Klucks bedoelingen ingelicht, verleende zijn goedkeuring aan het plan – de blunder waardoor de Duitsers de overwinning verspeelden, zoals zo meeslepend beschreven in Barbara Tuchmans boek *The Guns of August*. Wat niemand mogelijk had geacht, gebeurde: het Franse leger beschikte nog over voldoende fysieke en morele reserves om zich te reorganiseren, de Britten werkten voor één keer harmonisch met hen samen, en het inmiddels versterkte Parijse garnizoen viel de Duitsers in hun zo goed als onbeschermd rechterflank aan. De situatie liep uit in de Slag aan de Marne, waardoor de bewegingsoorlog een loopgravenoorlog werd. Parijs werd niet ingenomen, Parijs was gered.

Een ander cruciaal historisch gebeuren.

In mei 1940 leken de Duitsers, nu onder hun Führer Adolf Hitler, weer eens niet te stuiten. Hun tanks rukten op door de Lage Landen en door de Ardennen, recht naar de Franse havens aan het Kanaal. Daardoor zouden de weer eens terugtrekkende Franse troepen en de Britse Expeditionaire Strijdmacht de pas worden afgesneden. De Blitzkrieg zou in minder dan geen tijd over zijn en Hitler zou heer en meester worden van het grootste deel van Europa en, wie weet, van de wereld.

Evenwel: ‘Die avond [24 mei] werden vier pantserdivisies bevolen te stoppen aan het Aa-kanaal. De bemanningen van de tanks waren stomverbaasd. Van de andere oever werd niet gevuurd. Erachter konden ze de vredige torens van Duinkerken ontwaren. Waren ze dan gek geworden op het hoofdkwartier? De divisiebevelvoerders waren nog méér verbaasd. Ze wisten dat ze Duinkerken zonder veel moeite konden innemen, daar het Britse leger nog in zware gevechten verwickeld lag nabij Rijsel. Waarom liet men hen niet de laatste ontsnappingshaven naar Engeland veroveren?’ Zo schrijft John Toland in zijn biografie van Adolf Hitler.^[3] Het was een aarzeling die de Duitsers uiteindelijk de oorlog zou kosten. Goering had van Hitler de eer en het genoegen opgeëist de in Duinkerken samengedreven vijandelijke troepen met zijn Luftwaffe te mogen verpletteren, en Hitler had om nog steeds niet begrepen redenen toegestemd. ‘Maar mist kwam de Britten te hulp. Niet alleen onttrok hij Duinkerken aan het oog, alle vliegvelden van de Luftwaffe zaten onder een laag wolkendek dat hun drieduizend bommenwerpers op de grond hield.’^[4] Ondertussen zette een bonte mengeling van zowat negenhonderd schepen en scheepjes tussen 24 mei en 4 juni 338.226 Britse en geallieerde manschappen over het Kanaal. ‘Vreemd genoeg bleek de ononderbroken evacuatie Hitler niet te verontrusten’, schrijft Toland – en voor hij besepte wat er gebeurde, was de vogel gevlogen. Vanaf het ‘vliegdekschip’ Groot-Brittannië kon de oorlog worden voortgezet.

In Pondicherry was Aurobindo Ghose, nu Sri Aurobindo, omringd door enkele volgelingen met wie hij elke dag een uurtje converseerde in de kamers die hij sinds 1926 niet meer had verlaten. Hij had al gewaarschuwd dat de overgave van België betekende dat de havens van Duinkerken en Calais in Duitse handen zouden vallen. ‘Er is voor de Britse Expeditionaire Strijdmacht geen hoop behalve als Duinkerken stand kan houden of als ze door een bres in de Franse linies kan weggkomen.’ Opmerkelijk strategisch inzicht van een teruggetrokken yogi die de oorlogsgebeurtenissen op de voet volgde. Zoals door Nirodbaran in zijn *Talks with Sri Aurobindo* genoteerd, zei Sri Aurobindo de avond van 31 mei: ‘Zo, ze zijn aan het

ontsnappen uit Duinkerken.’ Een volgeling antwoordde: ‘Ja, en het schijnt dat de evacuatie geholpen wordt door de mist.’ Waarop Sri Aurobindo zei: ‘Inderdaad. Mist is daar vrij ongewoon in deze tijd van het jaar.’ En Nirodbaran merkt op: ‘Het leek wel dat Sri Aurobindo met deze woorden te verstaan wilde geven dat de Moeder en hij zelf de mist hadden veroorzaakt om de Geallieerden te helpen.’^[5] Verder in het boek wordt het oorlogsgebeuren nog uitvoerig besproken en zegt Sri Aurobindo tweemaal nadrukkelijk dat de Geallieerden en Groot-Brittannië gered werden ‘door goddelijke tussenkomst.’ Nadien schreef hij in een brief (over zichzelf, maar in de derde persoon): ‘In zijn afzondering volgde Sri Aurobindo van nabij alles wat in de wereld en in India gebeurde en hij kwam actief tussenbeide waar het nodig was, maar alleen met een spirituele kracht en een verborgen spirituele actie ... Innerlijk plaatste hij zijn spirituele kracht achter de Geallieerden vanaf Duinkerken, toen iedereen elk ogenblik de val van Engeland en de definitieve triomf van Hitler verwachtte, en hij had de voldoening te zien dat de stormloop van de Duitse overwinning bijna meteen tot staan werd gebracht en dat het oorlogstij in de tegenovergestelde richting begon te keren.’^[6]

Dit zijn slechts twee van de talrijke keren dat Sri Aurobindo en de Moeder in de geschiedenis van de twintigste eeuw hebben ingegrepen, naar hun zeggen en zoals gedocumenteerd in de literatuur die ze hebben nagelaten. Ze hebben dat werk nooit van de daken geroepen; hun interventies werden door hen meestal terloops vermeld in vertrouwelijke gesprekken die pas veel later aan de openbaarheid zouden worden prijsgegeven. Als men alle details samenbrengt, lijkt de historische ontwikkeling van deze eeuw als het ware in wisselwerking met hun spirituele actie te zijn geschied. Op het eerste gezicht zal een dergelijke bewering onzinnig of toch minstens schromelijk overtrokken lijken. Er kan echter geen twijfel bestaan aan de oprechtheid en de coherentie van hun uitspraken.

De literatuur in verband met dit onderwerp is rijk naar omvang en inhoud. De verzamelde werken van Sri Aurobindo omvatten dertig delen, bijna alle lijvig; er zijn tot nu toe achttien delen verschenen in de Engelse uitgave van

de verzamelde werken van de Moeder, meestal op band geregistreerde gesprekken die daarna werden uitgeschreven en door haar goedgekeurd; de *Agenda* van haar gesprekken met Satprem bestaat uit dertien delen; er is de correspondentie, de gesprekken opgetekend door Nirodbaran Talukdar, A.B. Purani en anderen, reminiscenties, verzamelingen anekdotes, nieuw ontdekte of pas ontcijferde teksten gepubliceerd door het Archief van de Sri Aurobindo Ashram, materiaal in de commentaren van verscheidene auteurs, enzovoort. Alles bij elkaar vormt dit waarschijnlijk de meest uitgebreide literatuur die in verband met spirituele persoonlijkheden beschikbaar is.

The Life Divine, Sri Aurobindo's filosofisch hoofdwerk, werd geprezen door Aldous Huxley en zijn epische gedichten *Savitri* en *Ilion* door Herbert Read. Deze laatste schreef: 'Sri Aurobindo's *Ilion* is volgens alle maatstaven een opmerkelijke prestatie, en het vervult me met verbazing dat iemand die niet van Engelse origine is zo'n wonderbaarlijke beheersing kan hebben niet alleen van onze Engelse taal als zodanig, maar ook van haar artistieke toepassing in poëtische dictie van zo'n hoog gehalte.'^[7] Golconde, een tehuis voor gasten van de Ashram in de jaren dertig door de Moeder ontworpen en onder haar rechtstreeks toezicht gebouwd, werd door Charles Correa geloofd als 'het fijnste voorbeeld van moderne functionele architectuur in India uit de periode van vóór de onafhankelijkheid'.^[8] In 1950, het jaar van zijn overlijden, werd Sri Aurobindo's kandidatuur voor de Nobelprijs voor literatuur door de Zweedse academie onderzocht; ze was voorgedragen door Gabriela Mistral en Pearl S. Buck. In december 1972 publiceerde *Newsweek* een artikel over de Moeder met als titel: *The Next Great Religion?* (de volgende grote godsdienst?) ...

Toch zijn Sri Aurobindo en de Moeder maar weinig bekend en indien bekend doorgaans verkeerd begrepen. Op welke basis steunden hun pretenties betreffende hun occulte invloed op de historische processen die de wereld tot aan de drempel van een nieuw millennium hebben gebracht? Welke was de diepere zin van de samenwerking tussen enerzijds een Bengaalse vrijheidsstrijder en yogi en anderzijds een Parijse occultiste, die in haar geboortestad tien jaar onder de impressionistische en post-

impressionistische schilders had verkeerd? Als zoveel van hun literaire, filosofische en praktische verwezenlijkingen door deskundigen worden geloofd, zou hetgeen zij als hun echte Werk beschouwden dan louter een waanvoorstelling zijn geweest?

Mijn bedoeling is geweest om dit boek te baseren op de documenten die, om diverse redenen, zelden door andere schrijvers als een geheel werden behandeld. De oprechtheid van de geschriften, gesprekken en uitspraken van Sri Aurobindo en de Moeder wordt niet in twijfel getrokken. Het resultaat van de convergentie van de documenten is voor ons allen van belang en kan ons enig idee geven van ‘de dingen die doorslaggevend waren maar die achter de sluier gebeurden’. Het is een inzicht dat ons in staat stelt de huidige planetaire crisissituatie te duiden en vooruit te zien in de aanstaande eeuw, in het nieuwe millennium.

Avatar

Is er enige grond om aan te nemen dat de geschiedenis van onze planeet gedurende één van haar meest dramatische crisissen, of wanneer dan ook, ‘in wisselwerking’ heeft kunnen plaatshebben met één, twee of sommige enkelingen? De snel oordelende rationalist zal de vraag klinkklare onzin vinden, maar het bezonken inzicht van het hindoeïsme geeft er een gefundeerd bevestigend antwoord op. In zijn eeuwenoude wereldbeschouwing speelt de figuur van de Avatar een centrale rol, alle hindoes bekend en door hen als vanzelfsprekend aanvaard. Geen dag gaat voorbij of een jarenlang getrainde en gracieuze Bharat Natyam danseres beeldt ergens in India het verhaal uit van de Tien Avatars, een thema waarmee haar publiek sinds de kinderjaren vertrouwd is.

Die tien Avatars zijn: de Vis, de Schildpad, de Ever, de Mens-Leeuw, de Dwerg, Rama-met-de-bijl, Rama (met de boog), Krishna, de Boeddha en ten slotte Kalki, die volgens de overlevering nog komen moet. Opvallend is dat er in de opeenvolging een bepaalde lijn zit. ‘De processie van de tien Avatars van de hindoes is als het ware een parabel van de evolutie’, schrijft

Sri Aurobindo, ‘de progressie is treffend en onmiskenbaar’.^[10] De vis was het eerste gewervelde dier in de moederschoot van de oceaan. Dan komt de schildpad, een amfibie, dan de ever, een zoogdier. De leeuw mens staat voor de overgangsvormen tussen dier en mens. De dwerg is de, vooral psychologisch, nog heel jonge, kleine mens. Dan komt homo faber, Rama-met-de-bijl, gevolgd door Rama-met-de-boog, de mentale mens die wezelf zijn, homo sapiens, en die zich nu in groten getale op deze planeet heeft vermenigvuldigd. In de mentale mensheid is reeds een opening mogelijk naar het bovenmentale, dankzij Krishna, en kan bewust het onwereldse worden bereikt langs het pad van de Boeddha. Kalki zal ten slotte de grote omwenteling teweegbrengen waaruit de vergoddelijkte mens zal voortkomen – het Rijk Gods niet langer in een etherisch, hypothetisch hiernamaals maar op een getransformeerde Aarde, de verwezenlijking van de droom gekoesterd sinds de dageraad van haar ontstaan door de zwoegende, lijdende, onbevredigde menselijke soort. Zo’n evolutionaire lijn is toch opmerkelijk als men bedenkt dat de hindoe-traditie duizenden jaren oud is, terwijl *The Origin of Species* pas in 1859 werd gepubliceerd. De Avatar heeft duidelijk met de evolutie te maken en schijnt er zelfs een hoofdrol in te spelen.

Het woord ‘avatar’ betekent ‘neerdaling’. ‘Het is een neerdaling van de Godheid onder de grenslijn die de goddelijke van de menselijke wereld of natuur scheidt.’^[11] Met andere woorden de Avatar is een belichaming van de Godheid in een menselijk lichaam, hij is een rechtstreekse goddelijke incarnatie op aarde.

Het wordt meteen duidelijk dat het avatar-begrip in het Westen eigenlijk goed bekend is. Immers, volgens de gegeven definitie was Jezus Christus een Avatar. Vandaar, bijvoorbeeld, dat de hele vroegere theologische discussie betreffende zijn avatarschap, onder andere over het overwegend belang van zijn goddelijke dan wel van zijn menselijke natuur, haar parallellen heeft in de hindoe-literatuur. Vandaar ook dat Sri Aurobindo in zijn *Essays on the Gita* steeds de namen van Christus, Krishna en de Boeddha als voorbeelden noemt in de hoofdstukken over het avatarschap.

Waar het Oosten tien Avatars heeft, erkent het gekerstende Westen er echter maar één. Het belang van de Christus-avatar wordt algemeen beseft, maar door hem uniek of eenmalig te verklaren wordt de historische en evolutionaire ontwikkeling in een verbogen perspectief gezien en krijgt de Christus-avatar zelf een schijn van willekeur en onwerkelijkheid. De oorzaak hiervan was wellicht het culturele en religieuze ‘monadisme’ van het Westen – de onbewuste of soms zéér bewuste egocentrische instelling, de imperialistische egelstelling, de psychologische iglo.

Het volgende verhaal komt uit de oude Indiase geschriften.

Er is het Ene, dat IS. Dat alles is en dat ook zonder alles wat bestaat nog helemaal zichzelf zou zijn. En erbuiten is er niets, omdat het alles is.

In alle talen heeft dat Ene namen, maar geen naam kan het noemen. Het is Dat. Het is Dat wat IS. Wat geen beperkingen heeft, geen lijden kent, geen nood, geen tekort. Daarom zeggen de wijzen dat het Ene niet alleen absoluut Zijn en Bewustzijn is, maar ook volmaakte Vreugde, Alvreugde. En het ziet zichzelf, het schouwt zichzelf. En wat het schouwt, is. Omdat zijn Bewustzijn tegelijk absolute macht is, Almacht.

Zo is de eindeloze vreugde van zijn zelf schouwing, van zijn zelf-exploratie, een voortdurende schepping, een vormgeving van wat potentieel in alle eeuwigheid in het Ene bestond, bestaat en bestaan zal.

Uit de vruchtbare vreugde van zijn zelfschouwing ontstond de waaier van werelden, alle verschillend, het werk van een Kunstenaar met een onuitputtelijke schouwingskracht en scheppingsvreugde.

Eén van die werelden is de onze, een evolutionaire wereld. In onze wereld heeft het Ene van Licht de Nacht geschapen; het absolute Bewustzijn heeft zich in de mantel van de algehele Onbewustheid gehuld, om zichzelf te verhullen en te vergeten, en zo de vreugde te kunnen kennen zichzelf opnieuw te ontdekken.

Het is een lange, moeizame ontdekkingsstocht, die queeste van het Zelf in ons. Maar hoe donkerder de Nacht, hoe intenser de extase van de dageraad, van het weergevonden Licht zal zijn. De reis terug gebeurt stap voor stap: uit het Onbewuste is de Materie ontstaan, en daarin is het Leven

verschenen, en daarin daagde het Mentale Bewustzijn – alles volgens de ordening die het Ene voor onze evolutionaire wereld heeft geschouwd. Maar de mens, het wezen dat de aardse belichaming van het mentale bewustzijn is, staat nog ver af van de herontdekking door het Ene van Zichzelf in hem. Zoals hij terugkijkend reeds ver af staat van de duistere regionen van de totale Onbewustheid. Het overgangswezen mens bevindt zich ergens tussen die twee uitersten in, gerekt als op een kruis.

In zich draagt de mens de hele groei uit het verleden. Hij heeft in zich materie, en leven, en mentaal bewustzijn, waarmee hij naar gisteren terugblijkt en naar morgen vooruitkijkt, en waarmee hij zichzelf doende ziet. En hij draagt in zich een deeltje van het Ene, een vonk van het Licht, dat zijn eigenste zelf is.

De door het Ene geschouwde ordening van de evolutie verhindert dat de wezens van een bepaalde rangorde vanzelf boven hun rangorde uit zouden stijgen. De vis gaat niet uit zichzelf op het land lopen; een aap gaat niet zitten piekeren over het schrijven van een boek. Voor zo'n overgang moet het Ene zijn fiat geven door zelf in zijn schepping (manifestatie) in te grijpen en zelf de ontwikkeling uit te bouwen, opdat er in onze evolutionaire wereld geen chaos zou heersen. Zo is de wet die het voor dit universum heeft ingesteld.

In de tijd van de grote overgangen is het Ene dan ook telkenmale zijn werk komen doen, een werk dat de krachten van evolutionaire wezens te boven gaat. Het Ene heeft zich telkenmale op de Aarde belichaamd als Avatar.

De goddelijke almacht kent geen grenzen. Juist daarom is ze in staat zichzelf te begrenzen – hetgeen een wonder van almacht is – en heeft ze in haar werelden bepaalde processen ingebouwd die de vormgeving ervan in stand moeten houden. Zoals Sri Aurobindo in dit verband schreef: 'Alles is mogelijk, maar alles is niet veroorloofd, behalve in het raam van een onderkenbaar proces ...^[12] Er zijn bepaalde voorwaarden vastgelegd voor het spel'^[13], het kosmische spel, de Lila van de Godheid.

In dat onderkenbare proces is de Avatar een hoofdelement. Hij verschijnt ten tonele in scharnierperioden, op de crisismomenten dat in de aardse evolutie een hogere trap wordt ingebouwd. De crisis-periode maakt deel uit van het Grote Ontwerp precies omdat de evolutie dan voor een nieuwe ontwikkelingsfase rijp is. Men vergete niet dat de manifestatie slechts uitwerkt wat in alle eeuwigheid in het Ene, in de Godheid bestaat.

‘De Avatar is iemand die komt om voor de mensheid de weg naar een hoger bewustzijn te openen’ ^[14] (Sri Aurobindo), in het stadium van de evolutie waarin de mens op aarde leeft, want tevoren hebben Avatars bijvoorbeeld ook voor het dierlijk leven hogere bestaansvormen mogelijk gemaakt. Om de nieuwe evolutionaire fase gestalte te geven, moet de Avatar alles wat vooraf is gegaan in zich opnemen en assimileren, waardoor het zijn evolutieve zin en functie verkrijgt. ‘Hij die de wereld wil redden, moet met de wereld één zijn’, zegt een versregel in *Savitri*. ^[15] Volgens Sri Aurobindo en de Moeder is de mens dus blijkbaar niet het hoogste wezen op de Aarde, de koning van de schepping, ‘het meesterstuk der meesterstukken’. Er was een tijd dat een dergelijke bewering naar de brandstapel zou hebben geroken, maar in deze eeuw van sciencefiction, mutanten en ET’s in verre sterrenstelsels lijkt ze bijna vanzelfsprekend geworden. Hij is trouwens veel te onvolmaakt, de mens, om nog langer als Gods meesterstuk te worden beschouwd. We hoeven onszelf slechts, zoals Bredero zei, ‘vanbinnen eens te bezien’. God moet toch beter kunnen? ...

Maar wie of wat wordt dan de opvolger van de mens op deze planeet? Wie of wat zal de vruchten plukken van zijn eeuwenlang gezwoeg in lijden en ellende? Een feilloze, probleemloze robot? Een Nietzscheaanse supermens? Sri Aurobindo en de Moeder hebben een ander, verrassend, op het eerste gezicht onmogelijk lijkend antwoord – en ze waren gekomen om het onmogelijke mogelijk te maken, als Avatars.

Maar wie zou nu, in deze eeuw, een Avatar verwachten? Al het grote en belangrijke is, eens en voor altijd, toch in het verleden gebeurd? ... Alsof dat verleden ook niet eenmaal een heden is geweest.

‘Ik heb gezegd: “Volg mijn pad, het pad dat ik ontdekt heb door mijn eigen inspanningen en voorbeeld. Transformeer je natuur van een dierlijk in een spiritueel wezen, groei in een hoger, goddelijk bewustzijn. Dat alles kun je doen door je eigen aspiratie, geholpen door de kracht van de Goddelijke Moeder.” Neem me niet kwalijk, maar dat zijn niet de woorden van een gek of een dwaas. Ik heb gezegd: “Ik heb de weg geopend; jij kunt hem nu volgen, met de goddelijke hulp.” ’^[16] Aldus Sri Aurobindo in 1935 aan een volgeling die op het ogenblik dat dit boek geschreven wordt nog in leven is. En in dezelfde correspondentie had hij het over het Pad dat hij geopend heeft ‘zoals Christus, Krishna, Boeddha, Chaitanya enzovoort, het hunne hebben geopend.’^[17]

Het werk van de Avatar is onmogelijk voor aardse wezens; daarom juist moet de Godheid het zelf komen doen. Dat werk zou geen zin hebben als de Avatar de last van de tussen de uitersten van zijn bereik opgerekte mens niet op zich nam om de Weg te tonen, om het Pad te openen. ‘Wie de aardse natuur wil veranderen, moet ze eerst aanvaarden’^[18], onvoorwaardelijk en volledig, en aldus door zijn aanvaarding de evolutie zin vol maken. Maar dat weet de mens niet, hij ziet het niet, het is te hoog voor hem, zijn brein kan er niet bij. Het dier roert zich nog in hem en bijt naar de helpende, verheffende hand. Getsemane en Golgota zijn het lot van de Avatar.

God moet op aarde geboren worden en als de mens zijn

Opdat de mens, mens zijnde, aan God gelijk moge worden.^[19][2](#)

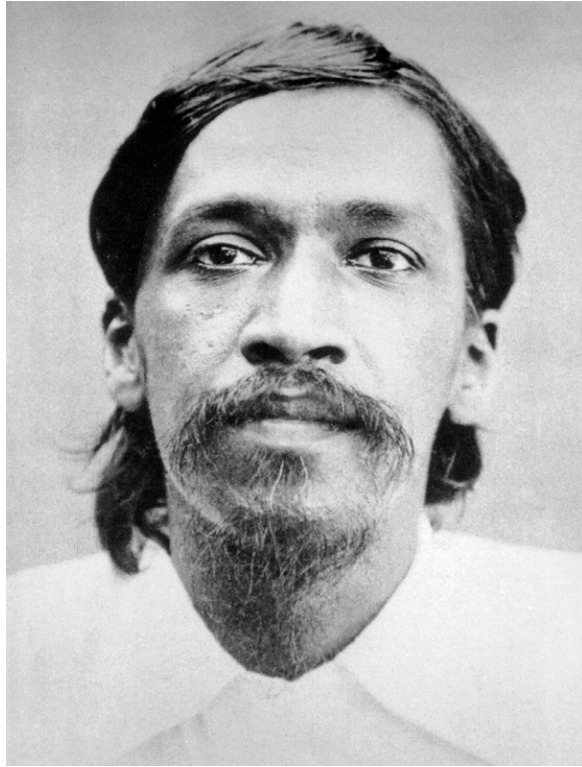
Als Sri Aurobindo en de Moeder Avatars waren, wat zijn dan hun Getsemane en Golgota geweest?

Deel een:

Aurobindo Ghose en Mirra Alfassa

Mirra Alfassa in Japan

Aurobindo Ghose. Politiefoto gemaakt bij zijn opsluiting in de gevangenis van Alipore.

[1] De nummers tussen haakjes verwijzen naar de index van de citaten aan het eind van het boek.

[2] De vertalingen van Sri Aurobindo's poëzie in dit boek hebben geen poëtische pretentie en willen alleen maar de betekenis getrouw weergeven.

1.

Op-en-top een gentleman

Aan een van zijn eerste biografen schreef Sri Aurobindo: ‘Ik zie dat u uw wil om een biografie te schrijven hebt doorgezet. Is het werkelijk nodig of nuttig? De poging moet noodzakelijkerwijs op een mislukking uitlopen, omdat u of wie dan ook hoegenaamd niets van mijn leven af weet; het heeft zich niet aan de oppervlakte afgespeeld waar de mensen het konden zien.’^[1]

Het is dan ook niet de bedoeling om in dit boek een uitgebreide biografie in te lassen, zelfs geen beknopte, maar het lijkt onontbeerlijk enkele hoofdpunten uit het leven van Sri Aurobindo en de Moeder te schetsen, omdat veel van hun werk anders minder goed te begrijpen zou zijn. Ook kan een korte levensschets een beeld van hen oproepen bij die lezers die nog geen idee hebben wie zij waren.

Aurobindo Akroyd Ghose, derde zoon van de arts Kristo Dhan Ghose, werd op 15 augustus 1872 geboren in Calcutta. (Er zouden nadien nog een zusje en een broertje bij komen.) Zijn vader, ‘een door en door verengelste Bengali’, eiste dat in zijn huis alleen Engels en zeker geen woord Bengaals zou worden gesproken. Aurobindo is dus in het Engels opgegroeid, het was zijn moedertaal.

We roepen ons die tijdsperiode even voor de geest. India, ‘de parel in de kroon’, was een Brits wingewest waar de onderdanen van hare majesteit, koningin Victoria, met veel animo de lakens uitdeelden. Ze waren er heer en meester zowel over de gebieden die ze hadden onderworpen als over de zeshonderdvijfendertig koninkrijken en rijkjes onder kleurrijke radja’s en maharadja’s. Dezen konden als absolute alleenheersers – zolang ze de Britse overheid niet misnoegden – naar hartelust hun soms verlichte maar vaker erg duistere wensdromen uitleven. Een relatief klein Brits leger en vooral een keurkorps van ambtenaren hield de kolonie onder de knoet. De inlandse bevolking had zich na de opstand van 1857 weer bijna zonder

uitzondering bij de situatie neergelegd en leefde haar leventje onder de superieur op haar neerkijkende meesters.

Dokter K.D. Ghose had in Engeland gestudeerd en was ‘een verschrikkelijke atheïst’ en een groot bewonderaar van alles wat Brits was. Hij koesterde de ambitie dat zijn kinderen de besten zouden worden, ‘bakens voor de wereld’. Slechts één carrière kwam daarvoor in aanmerking, die van de hogere koloniale Indiase ambtenarij, de Indian Civil Service (ICS), die ook voor Indiërs toegankelijk was op voorwaarde dat ze voor een toelatingsexamen slaagden. Praktisch gezien was dat alleen mogelijk voor wie in Groot-Brittannië had gestudeerd. Dus begeleidde dokter Ghose in 1879 zijn drie oudste zontjes naar Manchester, toen qua bevolking de grootste Britse stad. Daar werden ze toevertrouwd aan dominee Drewett met de opdracht dat ze verre moesten worden gehouden van alles wat uit India afkomstig was of er ook maar naar rook. ‘Aurobindo bracht zijn vormingsjaren door volledig afgesneden van de cultuur van zijn geboorteland’, schrijft zijn biograaf Peter Heehs.^[2] Drewett en zijn vrouw bekommerden zich persoonlijk om Aurobindo’s opvoeding. Hij bleek een bijzondere aanleg voor talen te hebben. Engels nam hij automatisch uit zijn omgeving op en hij maakte opmerkelijke vorderingen in Latijn. Onlangs werd zijn eerst gepubliceerde gedicht, *Light*, teruggevonden; het was geïnspireerd door Shelley’s *The Cloud* en verscheen in een lokaal krantje toen hij tien jaar oud was.

Zo goed was hij in Latijn dat hij op de Londense middelbare St Paul’s School meteen een klas mocht overslaan. Buiten het gewone leerprogramma, waardoor hij uitstekende vorderingen maakte in Latijn, Grieks en Frans, leerde hij op eigen houtje Italiaans, Duits en Spaans om Dante, Goethe en Cervantes in hun eigen taal te kunnen lezen. Uit de Engelse literatuur interesseerden hem vooral het Elisabethaanse toneel en de grote romantische dichters Keats, Shelley en Byron. Hij was eveneens gefascineerd door Jeanne d’Arc, Mazzini en andere helden uit de geschiedenis die voor de bevrijding van hun land hadden gevochten. Naar

hij later zei, groeide toen reeds in hem de drang om voor de vrijheid van India te werken.

Aurobindo slaagde met vlag en wimpel voor het toelatingsexamen van de ICS; zijn cijfers voor Latijn en Grieks waren de hoogste ooit behaald. Om een ICS-man te worden moest hij nu echter twee jaar aan een universiteit studeren. Dit was een bijna onoverkomelijk probleem, want zijn vader stuurde geen geld meer en Aurobindo en zijn broers leefden in barre armoede. Hun dagelijks voedsel bestond uit ‘een paar boterhammen met boter en een kop thee in de ochtend en ’s avonds voor een penny cervelaatworst’^[3], en er was geen geld om nieuwe kleren te kopen. Aurobindo besloot daarom mee te dingen naar een studiebeurs aangeboden door het King’s College van de universiteit van Cambridge. Hij legde het examen af in december 1890 en kwam als eerste uit de bus. Oscar Browning, bekend als taalgeleerde en schrijver, vertrouwde Aurobindo later toe dat zijn antwoorden voor Grieks en Latijn de beste waren die hij als examinerator in dertien jaar onder ogen had gekregen.

In zijn *Sri Aurobindo: A Brief Biography* schrijft Heehs: ‘King’s College, gesticht in 1441, is een van de oudste instellingen van de universiteit van Cambridge. Als student in de klassieke talen bewoog Aurobindo zich binnen een opvoedkundig systeem waarvan de traditie tot de Renaissance terugging. Grieks en Latijn volmaakt te beheersen, Homerus en Sophocles, Vergilius en Horatius te lezen en doordrenkt te worden van de cultuur van het klassieke Griekenland en Rome – dat werd beschouwd als de passende opleiding van een Engelse gentleman. En wat in het klaslokaal en de collegezaal werd geleerd vormde slechts een deel, en niet eens het belangrijkste, van de Cambridge-ervaring. De atmosfeer van de universiteit palmde allen in die binnen haar bereik kwamen en bewerkstelligde een allesomvattende verandering.’^[4]

Aurobindo Ghose werd een briljant classicus die eveneens al heel vroeg algemeen als een meester van de Engelse taal werd beschouwd. Een Engelsman op doorreis in India zou later vragen: ‘Wat is er geworden van Ghose, de classicus uit Cambridge die naar India is gekomen om zijn

toekomst te vergooien?’ ^[5] Zijn hele leven lang zou Sri Aurobindo teruggrijpen op de kennis die hij in zijn jeugd had opgedaan. Op het einde van zijn leven, toen zijn ogen te zwak waren geworden om zelf te schrijven, dicteerde hij een reeks artikelen aan Nirodbaran. ‘Terwijl hij dicteerde’, schrijft Nirodbaran, ‘was ik vol bewondering om zoveel kennis van het Oude Griekenland en het Oude India, ergens in zijn supra-bewustzijn opgeslagen en zich nu nog in een ononderbroken stroom uitstortend wanneer hij dat wilde. Hij raadpleegde geen nota’s, vroeg niet om boeken, en toch, na een tussentijd van zoveel decennia, was in zijn geest nog alles fris, spontaan en in levendig detail aanwezig.’ ^[6]

Een monument van klassieke kennis is Sri Aurobindo’s onvoltooide epos *Ilion*, over de laatste dag van de belegering van Troje. Er is zijn drama *Perseus the Deliverer*. Er is *Heraclitus*, een essay over de presocratische filosoof dat na zeventig jaar nog vlot leest en nog in elk filosofisch tijdschrift een ereplaats zou vinden. Er is zijn essay over kwantitatieve hexameters in het Engels, zijn boek *The Future Poetry*, dat door de dichters en de theoretici van de poëzie nog niet ontdekt is, zijn geschriften over ‘bovenhoofdse poëzie’, dat wil zeggen over de bovenmentale inspiratiebronnen van de poëzie. Er is zijn overvloedige correspondentie met leerlingen-dichters – want het leek wel of hij van zijn Ashram een kweekplaats van dichters en dichtersessen had gemaakt. Er zijn gedichten zoals *Rose of God*, *A God’s Labour* en *Musa Spiritus*, die tot de hoogste mystieke poëzie behoren. En er is vooral zijn epos *Savitri*. Dat alles zou op zichzelf voldoende zijn om een leven te vullen – een leven van een geleerde in de westerse klassieke talen of van een Engelstalige dichter.

Maar Aurobindo Ghose werd geen ICS-ambtenaar. De roeping om zijn moederland te dienen was steeds duidelijker en dringender geworden en hij had een afkeer gekregen van de koloniale ambtenarij, hoe hoog die ook in aanzien mocht staan. Hij had zijn opleiding makkelijk als een van de besten van zijn klas kunnen voltooien (hij won de prijzen voor klassieke poëzie aan het eind van elk academisch jaar), maar hij werd afgewezen omdat hij niet op de paardrijtest was verschenen. Een gentleman moet toch op een

paard kunnen rijden. Het dichtste dat Aurobindo echter ooit bij het beoefenen van sport is geweest, was later zijn lidmaatschap als niet-spelend lid van de cricketclub in Baroda – en op de eerste rijtest voor de ICS was hij van zijn paard gevallen. Nog driemaal werd hij opgeroepen om zijn rijvaardigheid te bewijzen, maar hij verkoos wat in de straten van Londen te gaan wandelen. Wie hem kende, vond zijn uiteindelijke afwijzing een schandelijke verkwisting voor de ICS. Maar de maharadja van Baroda, Sayaji Gaekwad, bofte; hij was net op het goede ogenblik in Londen aanwezig en kon voor tweehonderd roepie een jonge man met de bekwaamheden van Aurobindo Ghose aan de haak slaan.

In 1893 reisde Vivekananda, de grote volgeling van Ramakrishna Paramhansa, naar het Westen; dit mag symbolisch beschouwd worden als het beginjaar van een nieuwe westerse beïnvloeding door de oosterse godsdiensten en spiritualiteit. In het begin van datzelfde jaar voer Aurobindo op het SS Carthage, na dertien jaar afwezigheid en een totale verengelsing, terug naar zijn geboorteland. Zijn vader had hem met het SS Roumania verwacht en was van verdriet gestorven nadat hij vernomen had dat dat schip voor de kust van Portugal vergaan was. Twee dagen na zijn aankomst op Indiase bodem, op de Apollo Bunder in Bombay, moest Aurobindo zich in Baroda melden.

2.

De gevaarlijkste man in India

‘Mijn leven is van jongs af een strijd geweest en het is nog altijd een strijd.’^[1]

Sri Aurobindo

In Baroda werd Aurobindo aanvankelijk in heel nederige ambtelijke functies aan het werk gezet, onder meer op de directie van de zegelbelasting. Na een jaar wist de maharadja toch een beter gebruik van zijn capaciteiten te maken als onofficiële privé-secretaris, die naar het paleis werd geroepen wanneer de prins een belangrijk document in het Engels moest opstellen. In 1897 begon Aurobindo deeltijds les te geven aan de universiteit van Baroda en hij werd een jaar later benoemd tot professor in het Engels en docent Frans. Hij zou opklimmen tot rector van de universiteit. Had hij dat gewild, hij zou gemakkelijk voor de rest van zijn leven een topplaats in de staat hebben kunnen bekleden, met alle aanzien, comfort en financiële voordelen van dien; de maharadja deed tussendoor nog steeds een beroep op zijn diensten als privé-secretaris, en het zou Aurobindo in die positie niet moeilijk zijn gevallen de prins in zijn voordeel te beïnvloeden.

Dat waren echter toekomstmogelijkheden die Aurobindo niet in het minst interesseerden, zelfs niet na zijn huwelijk in 1899 met de veertienjarige Mrinalini Bose. Na vijf jaar huwelijk schreef hij aan zijn schoonvader: ‘Ik vrees dat ik nooit voor iets goed zal zijn waar het om familiale deugden gaat. Ik heb geprobeerd, met weinig succes, toch iets van mijn plichten na te komen als zoon, broer en echtgenoot, maar er is in mij iets dat te sterk is en dat me dwingt al het overige eraan te onderwerpen.’^[2] Dat iets was Moeder India.

‘Ik begaf me in de politieke arena en was er actief van 1903 tot 1910 met één enkel doel en geen ander: in de geest van het volk de wil tot vrijheid in

te prenten, samen met het besef dat een strijd om die vrijheid te verwezenlijken onontbeerlijk was – in plaats van de futiele en kruiperige Congres-methoden die toen in zwang waren' ^[3], schreef Sri Aurobindo. De Congres-partij, in 1885 gesticht op initiatief van een Engelsman, was toen nog de enige politieke partij. Aurobindo's doelstelling betekende niet minder dan een complete heroriëntering van haar politieke oogmerken, een aanzienlijke opgave voor een jonge man die niet eens zijn Indiase moedertaal machtig was.

Reeds vier maanden na zijn aankomst in India had hij, in welluidend Engels natuurlijk, voor de krant *Indu Prakash* een reeks artikelen geschreven onder de titel *New Lamps for Old* (nieuwe lampen in plaats van de oude), waarin hij onomwonden de onderdanige houding van de Congrespartij tegenover de Britse overheerser aan de kaak stelde. Zo boud klonk die nieuwe stem dat haar gevraagd werd haar toon te matigen; Aurobindo was daartoe niet bereid en deed er voorlopig liever het zwijgen toe. Die artikelen zijn een treffend bewijs van de vroege rijpheid van zijn politieke denken, dat reeds in zijn hoofdelementen gevormd moet zijn geweest toen hij in Bombay voet aan wal zette.

Toen hij in de politiek ging, werd het ideaal van de onafhankelijkheid van India 'door de overgrote meerderheid van de Indiërs beschouwd als niet concreet verwezenlijkbaar en onmogelijk, ja, als een bijna krankzinnige waanvoorstelling' ^[4], schreef Sri Aurobindo later in de derde persoon over zichzelf. 'Hij heeft zich altijd ingezet voor India's volledige onafhankelijkheid, die hij als eerste openlijk en zonder compromis heeft bepleit als het enige ideaal een natie die zichzelf respecteert waardig.' ^[5] Tijdens zijn laatste jaren in Baroda werd zijn geheime politieke bedrijvigheid steeds intenser. Hij ontmoette gelijkgezinden en toetste de mogelijkheden van een openlijke onafhankelijkheidsstrijd in een onverschillig, dommelend land, waar eigenbelang zowel in het persoonlijke als in het publieke leven de enige drijfveer was. De samenwerking met zijn jongste broer, Barindrakumar of kortweg Barin, werd frequenter en hij gebruikte zijn vakantiereizen naar Bengalen voor revolutionaire doeleinden.

De verdeling van Bengalen door Lord Curzon in 1905 verwekte algemene verontwaardiging, een publieke gemoedstoestand die eindelijk gebruikt kon worden om het revolutionaire wapen te smeden. Omdat studerende jongeren die aan politieke demonstraties hadden deelgenomen uit de onderwijsinstellingen werden gestoten, had men in Calcutta de Nationale Universiteit van Bengalen opgericht. Aurobindo aanvaardde de uitnodiging om haar eerste rector te zijn en de universiteit opende haar deuren op 15 augustus 1906, zijn verjaardag. De Baroda-periode was afgesloten. Voor Aurobindo begon een ongelooflijk drukke tijd, waarin hij vlug een der leiders werd van de op totale onafhankelijkheid afsturende nationalist, meestal de ‘extremisten’ genoemd. Door zijn bijdragen in het nieuw opgerichte weekblad *Bande Mataram* (Heil de Moeder, een titel die in heel India een strijdkreet zou worden) werd hij een nationaal gelezen en bekende figuur. Over *Bande Mataram* schreef S.K. Ratcliffe, hoofdredacteur van de *Statesman*, dat het ‘vol stond met hoofdartikelen en speciale artikelen geschreven in het Engels met een gloed en trefkracht tot dan toe onbekend in de Indiase pers. Het was de meest inslaande stem van wat we toen de extremisten noemden.’^[6] Dat Engels kwam uit de pen van Aurobindo Ghose, na korte tijd de niet bij naam genoemde hoofdredacteur van het weekblad.

Daarnaast had hij het toezicht over de politieke strekking van een ander weekblad, *Yugantar*. Dit was het weekblad van de jeugdige revolutionairen rondom Aurobindo’s jongste broer Barin, die daden boven woorden verkozen en door terreur hun allerheiligste doel, de bevrijding van Moeder India, wilden bespoedigen. Ze waren naïef en onervaren, en ze begingen de ene blunder na de andere, maar ze maakten de Britten erg zenuwachtig. En Aurobindo vond ook nog de tijd om ernstig ziek te worden en af en toe een toneelstuk te schrijven.

In 1907 werd hij voor de eerste keer vervolgd wegens ‘activiteiten tegen de staat’ en vrijgesproken. Zijn standpunt van onvoorwaardelijke onafhankelijkheid stak hij onder stoelen noch banken, zowel in zijn artikelen als in zijn toespraken op besloten of publieke vergaderingen

(wemelend van politieespionnen), maar hij wist het altijd zo te formuleren dat hij net de streep van de illegaliteit niet overschreed.

Binnen de Congres-partij stuurde hij samen met andere extremisten als Bal Gangadhar Tilak en Bepin Chandra Pal aan op de aanvaarding van het radicale programma. Voor die jonge idealisten was het hard roeien tegen de opinie in van de zeer waardige gevestigde leiders, van wie de meesten de partij hadden helpen stichten. ‘Gewoonlijk beoefende ik wat men zou kunnen noemen vrijwillige terughoudendheid en zelfverloochening, en ik verkoos mezelf op de achtergrond te houden’, zei Sri Aurobindo vele jaren later^[7], en weer in de derde persoon schreef hij over zichzelf: ‘Hij verkoos achter de schermen te blijven, te werken en zelfs leiding te geven, zonder dat zijn naam in het openbaar bekend werd.’^[8] De gerechtelijke vervolging van 1907 had echter een eind gemaakt aan zijn anonimiteit: hij was niet langer een held alleen in Bengalen, hij was een nationale figuur geworden.

Zo zag de situatie eruit toen de Bengaalse Congresleden zich eind 1907 in een gecharterde trein begaven naar Surat, een stadje aan de westkant van het Indiase subcontinent. ‘Het hele duizendmijlige traject van Karagpur naar Surat was één triomftocht met overal verlichting, massa’s mensen en onophoudelijk geschreeuw’, schreef Barin, die met zijn broer was meegereisd. ‘Het gezicht van Aurobindo, het nieuwe idool van de natie, was hun zo goed als onbekend, en in elk station, groot en klein, zwermde een drukdoende menigte over het perron uitkijkend naar hem in de eerste en tweedeklas rijtuigen, terwijl Aurobindo onopgemerkt in een derdeklas coupé zat.’^[9]

Het was in Surat dat de Congrespartij uiteenviel in een conservatieve en een extremistische vleugel. Lange tijd hebben de historici gedacht dat Tilak voor de scheuring verantwoordelijk was, ook al heeft hij dat zelf steeds ontkend. In 1954 verscheen een brief van Sri Aurobindo, twintig jaar eerder geschreven, waarin de waarheid aan het licht kwam: ‘De geschiedenis registreert uiterst zelden de dingen die doorslaggevend waren maar die achter de sluier gebeurden; ze registreert het vertoon vóór het gordijn. Heel

weinig mensen weten dat ik het was (zonder Tilak te raadplegen) die de order gaf die de splitsing van het Congres tot gevolg had.’ (10)

Na de onbeschrijfelijke verwarring op de dag zelf van het schisma zat Aurobindo trouwens nog twee vergaderingen van de extremisten voor waarop alle verzoeningspogingen van de hand werden gewezen. De Congrespartij zou pas in 1917 herenigd worden. Het was Aurobindo's doel 'in de geest van het volk de wil tot vrijheid in te prenten'. Door zijn optreden in Surat werd die wil nadien een integraal bestanddeel van het politieke programma dat tot India's onafhankelijkheid zou leiden.

Barin en zijn jonge terroristen begingen weer een van hun blunders toen ze in Muzaffarpur twee Engelse dames doodden met een primitieve bom die voor een Engelse magistraat was bestemd. Dit keer sloeg de Britse overheid hard toe. Bovenaan op haar lijst stond Aurobindo Ghose, die op 5 mei werd gearresteerd en samen met meer dan twintig andere verdachten opgesloten in de (nog steeds gebruikte) gevangenis van Alipore, in Calcutta, onder beschuldiging 'oorlog te voeren tegen de Troon'. Dit was het eerste proces van een dergelijke omvang waarin Indiase vrijheidsstrijders terechtstonden en het hield een jaar lang het hele land in spanning. De rechter was C.P. Beachcroft, ICS, een medestudent van Aurobindo in Cambridge. (In het eindexamen van hun ICS-klas was Beachcroft voor Grieks tweede geweest, na Aurobindo Ghose; voor Bengaals was de rangorde net andersom.)

Na enkele vroege ervaringen had Aurobindo's geestelijke pad zich toen al heel wat verbreed en hij trok zich maar weinig aan van wat er zich in de rechtszaal en in de gevangenis voordeed. Zijn innerlijke stem had hem gezegd dat hij zou worden vrijgesproken en zo gebeurde, bij gebrek aan bewijzen. Barin en Ullaskar Dutt werden tot de strop veroordeeld, maar hun vonnis werd nadien omgezet tot levenslange verbanning naar de beruchte gevangenis van Port Blair op de Andaman-eilanden, nu een nationaal monument. (Barin zou zijn moederland pas in 1920 terugzien.)

In zijn peroratie had een geïnspireerde C.R. Das, Aurobindo's advocaat, over zijn cliënt de bekend geworden woorden gesproken: 'Lang nadat deze controversie volledig is weggeëbd, lang nadat al dit gewoel, al deze drukte is

uitgestorven, lang nadat hij dood en begraven is, zal hij nog bekendstaan als de dichter van het patriottisme, de profeet van het nationalisme en de man die de mensheid heeft liefgehad. Lang nadat hij dood en begraven is, zullen zijn woorden steeds opnieuw weerklinken uit de mond van anderen, niet alleen in India maar over verre zeeën en landen. Daarom zeg ik dat deze man hier niet alleen voor de rechtbank van dit hof staat, maar voor de rechtbank van het Opperste Gerechtshof van de Geschiedenis.’^[11]

Aurobindo was weer vrij, maar hij stond zo goed als alleen in een desolaat politiek landschap. Alle extremistische leiders waren verbannen of zaten lange gevangenisstraffen uit, en hun dag- en weekbladen konden niet meer verschijnen.

In de loop van het proces had de Engelse advocaat-generaal al opgemerkt dat ‘Aurobindo behandeld werd met het respect van een koning, waar hij ook ging’, en ‘dat hij eigenlijk beschouwd werd als de leider niet alleen van Bengalen, maar van het hele land’. Door het Alipore-proces was zijn faam nog aangegroeid en de Britse overheid betreurde ten zeerste dat ze hem weer eens vrijuit had laten gaan. Uit de bewaard gebleven correspondentie blijkt dat de hoogste instanties alle mogelijke middelen onderzochten om ‘de beroemde Aurobindo’ achter slot en grendel te zetten. De eerste secretaris van het gouvernement van Bengalen schreef over hem als over ‘de gevaarlijkste van onze tegenstanders die nog op vrije voeten lopen’. Hetzelfde epitheton werd gebruikt door de luitenant-gouverneur van West-Bengalen, Oost-Bengalen en Assam, en later door de onderkoning van India, die hem betitelde als ‘de gevaarlijkste man met wie we op het ogenblik af te rekenen hebben’.^[12]

Begin 1910 werd Aurobindo door Sister Nivedita, de bekende Engelse volgeling van Vivekananda, gewaarschuwd dat de voor hem opgezette val ieder ogenblik dicht kon klappen. Het was tijd om te gaan. Als afscheid schreef hij dit keer een artikel waarin hij zijn idealen openlijk uitsprak. Dit artikel, zijn politiek testament, verscheen in de *Karmayogin*, het weekblad dat hij na zijn vrijspraak zelf had opgericht en dat na zijn vertrek nog een tijdlang door de nationalistische activiste die Sister Nivedita was in leven

zou worden gehouden. De innerlijke Stem gaf hem zijn ‘marsorder’. ‘Wanneer ge de order ontvangen hebt, moet uw enige zorg zijn deze uit te voeren’^[13], zegt een van zijn aforismen. Nog geen halfuur later zat hij op de Ganges in een roeibootje dat hem naar Chandernagore bracht, een Franse enclave enkele kilometers ten noorden van Calcutta. En na een maand in absolute afzondering voer hij, onder de naam Jitendranath Mitra en vergezeld door een jonge revolutionair, met het SS Duplex van Calcutta naar Pondicherry, het Franse havenstadje in de zuidpunt van het Indiase subcontinent. Hij arriveerde er op 4 april 1910 en werd ontvangen en gehuisvest door de plaatselijke vrijheidsstrijders.

De politieke periode in Aurobindo A. Ghose’s leven, voor India cruciaal, was afgesloten. Zijn talloze nagelaten artikelen en andere geschriften zijn er om aan te tonen dat hij als eerste de essentiële doeleinden van de vrijheidsstrijd heeft gezien en bepaald: onvoorwaardelijke onafhankelijkheid, het benutten van inheemse goederen en materialen, boycot van alles wat Brits was, politieke ongehoorzaamheid tegenover het koloniale gezag, een eigen opvoedingssysteem aangepast aan de landsaard, en van al zijn ideeën later misschien het meest verdraaide: de geweldloosheid als politiek wapen.

Zoals Sri Aurobindo zelf heeft geschreven: ‘Het aandeel dat Sri Aurobindo openlijk in de Indiase politiek heeft gehad was van korte duur, want hij keerde er zich in 1910 van af en trok zich terug in Pondicherry. Veel van zijn programma ging teloor in zijn afwezigheid, maar er was genoeg gedaan om het hele aanschijn van de Indiase politiek en de hele geest van het Indiase volk te veranderen, zodat het de onafhankelijkheid tot zijn doel maakte met non-coöperatie en verzet als zijn methode; zelfs een onvolledige toepassing van deze politiek in sporadische perioden van opstand is voldoende geweest om de zege te behalen. In de loop van de daaropvolgende gebeurtenissen heeft men in grote trekken de lijn van Sri Aurobindo’s denken gevolgd. Het Congres werd ten slotte door de Nationalistische Partij ingepalmd; het verklaarde onafhankelijkheid als zijn doel, organiseerde zich om daadwerkelijke actie te voeren, en bracht bijna

de hele natie ertoe zijn leiderschap te aanvaarden; het vormde uiteindelijk de eerste nationale, hoewel voorlopig nog niet onafhankelijke, regering in India en verkreeg van Groot-Brittannië de erkenning van de onafhankelijkheid van India.’^[14]

Elke keer dat *Doordarshan*, de Indiase televisie, heden ten dage verslag uitbrengt van de dagelijkse parlementaire verrichtingen in New Delhi, verschijnt op het scherm eerst een beeld van het parlamentsgebouw, dan een standbeeld van M.K. Gandhi, dan een standbeeld van dr. Ambedkar, een voorvechter van de verdrukte klassen, en dan het borstbeeld van Sri Aurobindo.

3.

Een zijdeur tot de spiritualiteit

Het India waarin hij komende uit Groot-Brittannië was beland moet de literator Aurobindo Ghose een culturele woestenij hebben toegeschenen. De literatuur in de verschillende streektalen stond nog in haar kinderschoenen (met uitzondering van die in het Bengaals) en de Engelstalige literaire produktie was van een pover gehalte. Verre waren nu de bloeiende cultuurtuinen van Cambridge en Londen, waar Aurobindo's oudste broer, de dichter Manmohan, met Laurence Binyon, Stephen Philips en Oscar Wilde bevriend was geweest en door de laatste 'een Indiase panter in avondlijk bruin' werd genoemd. Geen wonder dat Aurobindo een aanzienlijk deel van zijn salaris besteedde aan kisten Engelse boeken die hij in Bombay bestelde en die, waar hij ook zijn intrek nam, het grootste deel van zijn woonruimte in beslag namen.

Hij leerde de Indiase talen: Gujarati, de plaatselijke taal in Baroda, Maharati, gesproken in de Bombay Presidency, Hindi, rechtstreeks van het Sanskriet afkomstig en toen zoals nu de hoofdtal van het grootste deel van India, met uitzondering van de Dravidische zuidpunt. Hij leerde Bengaals, dat zijn moedertaal had moeten zijn en dat hij steeds meer voor zijn politieke activiteiten nodig had; hij zou na enkele jaren in staat zijn om in het Bengaals artikelen te schrijven en toespraken te houden. En hij leerde Sanskriet, de taal die voor hem de poorten opende tot de *Mahabharata* en de *Ramayana*, tot de drama's van Kalidasa, de Oepanisjaden en de *Bhagavad Gita* – tot de aloude Indiase wijsheid, de sanatana dharma, de 'eeuwige religie'.

Aurobindo was tot dan toe een onverschillige agnosticus geweest en op de paar onverklaarbare innerlijke ervaringen die hij had gehad, was hij niet ingegaan. Maar de Sanskriet-literatuur opende voor hem onverwachte perspectieven, en beweerden de yogi's niet dat ze over bijzondere machten beschikten? Als de wijzen werkelijk wijs waren, zou het dan niet de moeite

lonen wat dieper in te gaan op wat zij zo interessant hadden gevonden? Een keer had hijzelf meegemaakt hoe een rondtrekkende sadhoe Barin van de koorts had genezen door met zijn mes een kruis te maken in een glas water en de zieke dat water te laten drinken. Hij had de grote yogi Swami Brahmananda van de Ganga Math in Chandod gezien en die had indruk op hem gemaakt. De geschriften van Ramakrishna Paramhansa en Swami Vivekananda had hij in Engeland al gelezen. Misschien zou hij in de yoga hulp kunnen vinden om zijn politieke idealen te verwezenlijken? ‘Ik verlangde van de yoga dat ze me zou helpen in mijn politieke werk, door me inspiratie, macht en bekwaamheid te schenken. Ik was niet bereid ter wille van de yoga mijn activiteiten op te geven.’^[1]

Hij droomde de stoutste dromen, maar was tegelijkertijd – en dat zou men van die terughoudende, uiterst beleefde en bijna bedeesde man niet verwacht hebben – een aartsrealist en een koppige, onversaagde doorzetter. Toen hij in Baroda begon met pranayama, de yogische ademhalingstechnieken, wijdde hij er tot zes uren van zijn dag aan, maar het enige merkbare resultaat was een overvloedige stroom van poëtische inspiratie, die onder andere zijn lang gedicht *Love and Death*, in één haal geschreven, opleverde. Maar pranayama zonder deskundige leiding is gevaarlijk, en toen hij in Calcutta de beoefening ervan staakte, bekocht hij het bijna met zijn leven.

Door bemiddeling van Barin ontmoette hij na het Surat-congres de tantrische yogi Vishnu Bhaskar Lele. Samen trokken ze zich terug in een bovenkamer van een huis in Baroda, waar Aurobindo was heen gereisd om zijn vroegere vrienden en kennissen op te zoeken en het politieke terrein te verkennen. Tot Lele’s niet geringe verbazing had Aurobindo in drie dagen tijd een van de machtigste verwezenlijkingen die men in de yoga kan hebben, die van het passieve Brahman. ‘Lele zei: “Ga zitten en maak je geest rustig en leeg van alle gedachten. Je zult merken dat al je gedachten van buiten komen. Wanneer je ze waarneemt, gooi je ze gewoon terug vóór ze in je binnenkomen.” Ik probeerde dat en het lukte me. In drie dagen werd mijn geest helemaal rustig en leeg, zonder ook maar één gedachte. Het was

in die toestand van nirvanische stilte dat ik eerst naar Poona en vervolgens naar Bombay ging. Alles scheen me onwerkelijk toe, ik was helemaal in de Ene Werkelijkheid verzonken.’^[2] De mentale stilte zou hem nooit meer verlaten. In drie dagen had hij een verwezenlijking gehad waar grote yogi’s zich een leven lang voor inspannen. Het kan moeilijk anders of er moet in hem een zekere voorbeschiktheid aanwezig zijn geweest.

Voortaan vertrouwde hij alleen nog op de Ene Godheid, aanwezig in het hart van elke mens; hij gaf er zich onvoorwaardelijk aan over, wat er ook mocht gebeuren. Die overgave zou de basis van zijn hele yoga vormen. De Oepanisjaden en in de gevangenis vooral de *Bhagavad Gita* werden zijn inspiratiebronnen en leidraad. Wie had gedacht dat die radicale, gevaarlijk geachte politicus ongeweten en ongezien, en midden in zijn drukke leven, ononderbroken in innerlijke concentratie verkeerde?

In de gevangenis van Alipore had hij zijn tweede grote verwezenlijking, die van het alomtegenwoordige Brahman, van het Ene waarbinnen alles bestaat, en van het kosmisch bewustzijn. ‘Ik keek naar de gevangenis die mij van de wereld afsloot en het waren niet langer haar hoge muren die me gevangen hielden, het was Vasudeva die me omsloot. Ik wandelde onder het gebladerte van de boom voor mijn cel, maar dat was de boom niet: ik wist dat het Vasudeva was, dat het Sri Krishna was die ik daar zag staan en die me beschaduwde. Ik keek naar de spijlen van mijn cel, naar het hekwerk dat tot deur diende, en weer zag ik Vasudeva.’ Vasudeva is een van de vele namen van Sri Krishna, en Sri Krishna, de voormalige Avatar, is een verpersoonlijking van de Ene Godheid. ‘Ik keek naar de gevangenen, de dieven, de oplichters, en naar hen kijkende zag ik Vasudeva ... Ik keek en het was niet de rechter die ik zag: het was Vasudeva, het was Narayana die daar op de rechterstoel zat.’^[3]

De alledaagse werkelijkheid was voor hem een spirituele werkelijkheid geworden, hoe of waar ook, of hij nu in concentratie zat, at, schreef, zich onder de mensen bewoog of op een politieke bijeenkomst een toespraak hield – wat van hem, nu de algemene leider van de extremisten, steeds opnieuw werd gevraagd.

In Pondicherry kon hij aan het spirituele leven zijn volle aandacht schenken. Hij beschouwde zijn terugtrekking daar, in wat hij naar analogie met de asceten in de Himalaya ‘zijn grot van tapasya’ (van spirituele discipline) noemde, als kortstondig, ten hoogste voor een paar jaar. Maar ‘de twee jaar werden er vier, vervolgens tien, daarna twintig. Ondertussen verloor hij nooit zijn intentie terug te keren naar het terrein van actie, maar zijn opvatting van de relatie tussen actie en yoga onderging een fundamentele verandering’.^[4] Hij was met de yoga begonnen om kracht en steun voor zijn politieke doeleinden te vinden; geleidelijk aan, door met oprechte overgave het onbekende pad te volgen dat hem slechts stap voor stap werd getoond, was hij tot het kosmische bewustzijn gekomen; zijn zoeken zou hem brengen tot *the one thing needful*, ‘het enige dat nodig is’, namelijk Dat, het Ene; want eenmaal Dat gevonden, is alles gevonden – de hele kosmos, met Dat wat de kosmos in de palm van zijn hand houdt, en dus alles wat de kosmos bevat, onder andere deze aarde, onder andere India, met alles wat India voorstelt, zijn politieke bevrijding inbegrepen. Steeds breder was de weg van zijn exploratie geworden, ‘voor het land, voor de wereld, voor de Godheid’.^[5] Door de zijdeur van de politiek was hij tot de grote Verwezenlijking gekomen.

Wie leidde hem op de weg? ‘Sri Aurobindo ontving in feite nooit een formele initiatie van wie dan ook; hij begon zijn sadhana uit eigen beweging door het beoefenen van pranayama, en vroeg nooit iemand om hulp, tenzij aan Lele’^[6], schreef hij over zichzelf. Wat niet wil zeggen dat hij geen andere hulp ontving, vooral uit ‘niet materiële’ bronnen. Een van die bronnen was de in 1886 overleden Ramakrishna Paramhansa, zoals uit Sri Aurobindo’s persoonlijke aantekeningen blijkt, en een andere was Vivekananda. ‘Hij kwam me veertien dagen lang in de gevangenis van Alipore opzoeken en bleef me onderwijzen tot ik het helemaal doorhad, en maakte me de werking van het Hogere Bewustzijn duidelijk ... Hij wilde me niet verlaten voordat hij het allemaal in mijn hoofd had geprent’^[7], vertrouwde Sri Aurobindo later sommige van zijn volgelingen toe. Swami

Vivekananda, die zuil van kracht, de spirituele kroonprins van het werk van Ramakrishna Paramhansa, was overleden in 1902.

Aurobindo's hoogste mentors, zijn ware en blijvende onderrichters, waren echter Sri Krishna en, uiteindelijk, de Grote Moeder. Eenmaal met de hulp van Lele op het pad gezet, bracht zijn intense en uiterst snelle ontwikkeling hem van de ene verrassende ontdekking tot de andere en hij beseftte al gauw dat hij, na zijn onvoorwaardelijke overgave aan het begin, als menselijke persoon zelf maar weinig meer met zijn eigen ontwikkeling te maken had. Hogere krachten in hem hadden de teugels van zijn lot in handen genomen, uit Aurobindo A. Ghose was Sri Aurobindo aan het groeien.

Sri Krishna tekende voor hem, na zijn aankomst in Pondicherry, het plan uit van zijn verdere yogische ontwikkeling, 'de landkaart van mijn vooruitgang'. Tussen 1912 en 1920 hield Sri Aurobindo een gedetailleerd dagboek bij van zijn sadhana (spirituele discipline). Alles is genoteerd in een reeks schoolschriften waarvan men na zijn heengaan altijd geweten had dat ze zich onder zijn nagelaten documenten bevonden, maar die pas onlangs door de onderzoekers van de *Sri Aurobindo Archives and Research* zijn ontcijferd en gepubliceerd. De betekenis van hun inhoud lijkt nog steeds niet ten volle doorgedrongen, misschien omdat die honderden pagina's met cryptische afkortingen in verschillende talen, en met veel spiritueel-technisch Sanskriet, geen gemakkelijke leesstof zijn. Dat *Record of Yoga* 'geeft ons uit de eerste hand een verslag van de dagelijkse groei van de spirituele vermogens van een geavanceerde yogi.'^[8] Die ervaringen zouden leiden tot zijn grote spirituele ontdekkingen, die hij nadien bevestigd vond in de *Oepanisjaden* en de *Veda's*, en die de lotsbestemming van de wereld zouden veranderen. Wat begonnen was als een strijd voor de bevrijding van India werd een strijd voor de bevrijding van de menselijke soort uit de kluisters van haar natuur.

4.

De hogeschool van het occultisme

Mathilde Ismaloun was afkomstig uit Alexandrië, eens het kruispunt van de werelden, en haar man, de bankier Maurice Alfassa, uit Adrianopel, nu het Turkse Edirne. ‘Hij had die huid van de mensen uit het Middenoosten, net als de mijne’, zou de Moeder later zeggen. Naar het schijnt had de anticonformistische Mathilde eens geweigerd de Khedive op de protocollaire manier onderdanig te groeten en werd ze daarom uit Egypte verbannen. Het echtpaar, met zijn nog geen jaar oude zoontje Mattéo, ging zich in 1877 in Parijs vestigen. Het terrein was er trouwens verkend en voorbereid door Mathildes moeder, Mira Ismaloun, een voor haar tijd en origine merkwaardig kosmopolitische vrouw, net zo goed thuis in Parijs, Genève en Nice als in Cairo, en met heel wat prominente vrienden, zoals Ferdinand de Lesseps en de componist Gioacchino Rossini.

Zo kwam het dat Mathildes derde kind (een eerste zoontje was zes maanden oud aan een inenting gestorven) op 21 februari 1878 in Parijs werd geboren, op nr. 41 van de boulevard Haussmann. Het was een meisje en het kreeg de namen Blanche, Rachel, Mirra. Mirra zou haar aanspreeknaam worden. Pas in 1890, twaalf jaar na Mirra’s geboorte, werd Maurice Alfassa tot Fransman genaturaliseerd.

Net als dokter K.D. Ghose wilde Mathilde dat haar kinderen de beste ter wereld zouden worden. Lang nadat Mirra Alfassa de Moeder was geworden heeft ze Mathilde eens gekarakteriseerd als ‘een ascetische, stoïsche moeder, net een ijzeren staaf’. Mathilde, overigens een verstokte atheïste, beschouwde haar zoon Mattéo als haar god en ze behandelde hem ook als zodanig, tot ze hem na zijn huwelijk wel los moest laten. Maar haar dochtertje kon zelden met haar vragen en problemen bij een dergelijke moeder terecht, want ze werd hoe dan ook steeds terechtgewezen, met of zonder reden. En ‘men zei altijd tegen me dat ik voor niets zou deugen ...’

Het echtpaar Alfassa leefde naast elkaar. De vader, een uitzonderlijk krachtige man met een knobbel voor talen en wiskunde, had zijn eigen kamer, waar hij zijn kinderen verhalen vertelde met hemzelf in de hoofdrol en waar zijn kanaries en sijsjes vrij mochten rondvliegen. Hij was dol op het circus en nam er zijn kinderen mee heen, onder andere naar Buffalo Bill's *Great Wild West Show* in 1889, het jaar van de Parijse wereldtentoonstelling en van de bouw van de Eiffeltoren.

Mattéo en Mirra waren boezemvrienden, ook al had Mattéo zo'n opvliegend temperament dat hij zijn zusje meer dan eens in een opwelling van woede een bijna fatale klap toebracht. Hij studeerde aan de *École Polytechnique* en ook aan de *École Normale supérieure*, samen met de Sorbonne in die tijd en lang erna de hoogst gereputeerde onderwijsinstellingen in Frankrijk. Hij zou een succesvolle carrière opbouwen en het zelfs tot gouverneur van Frans Equatoriaal Afrika brengen. Aan het eind van zijn loopbaan kon hij terugblikken op een voorbeeldige, onbaatzuchtige en totaal toegewijde staat van dienst.

Het was misschien ten dele als reactie op de rigoureuze gezinsvoering van Mathilde dat Mirra zich in de kunst en de kunstenaarswereld stortte. Toen ze vijftien, zestien jaar oud was begon ze de klassen van de Académie Julian te volgen en ze studeerde daarna aan de *École des Beaux Arts*. Haar schilderijen waren voldoende verdienstelijk om te worden tentoongesteld in de hoog aangeschreven Salon van de Société nationale des Beaux Arts in 1903, 1904 en 1905. 'Ik heb tien jaar onder de kunstenaars geleefd ... Ik ging om met alle grote kunstenaars van die tijd en ik was het nestkuikentje onder hen. Dat was aan het eind van de vorige eeuw en het begin van deze, met de wereldtentoonstelling van 1900 en allen die op dat ogenblik in de kunst naam hadden gemaakt.'^[1] In hetzelfde gesprek uit 1962 noemde ze zichzelf 'een erg middelmatige schilderes'.

Het hoogtij van het impressionisme, zoals door Jean-Jacques Crespelle beschreven in zijn boek *La vie quotidienne des Impressionistes*, duurde van 1863 tot 1883. 'Hun oeuvre was toen niet beëindigd, bij lange niet, maar de beweging, zoals die na 1863 aan het daglicht was getreden, bestond niet

langer.’^[2] Als we veronderstellen dat Mirra’s leertijd als schilderes ergens in 1894 aan ving, dan behoorde op dat ogenblik zelfs het post-impressionisme (Cézanne, Seurat, Van Gogh, Gauguin) als beweging reeds tot het verleden, was het neo-impressionisme aan de orde van de dag en stond het fauvisme (Matisse, Vlaminck), met zijn talloze twintigste-eeuwse nakomelingen, voor de deur.

Dit ontwikkelingspunt in de schilderkunst wordt heel raak geïllustreerd door een anekdote die Mirra later, toen ze de Moeder werd genoemd, eens aan de Ashram-kinderen vertelde over een schilder ‘die een leerling van Gustave Moreau was; het was werkelijk een uitmuntend kunstenaar, hij kende zijn vak door en door, maar ... hij had honger en hij wist niet hoe de eindjes aan elkaar te knopen’. (Mirra zelf had het toen niet breed en moest vóór ze uitging haar laarsjes vernissen opdat niemand de kreuken in het leer zou zien.) Toen een handelaar in schilderijen zich op een goeie dag verwaardigde een bezoek te brengen aan zijn atelier, toonde de getalenteerde schilder hem al zijn beste doeken, maar de handelaar bleek niet onder de indruk. Tot hij in een hoek een gebruikt doek vond waarop de schilder zijn fantasie had botgevierd met de schraapsels van zijn palet. ‘Dát is het! Mijn vriend, je bent geniaal. Dit is miraculeus! Hier moet je mee naar buiten komen! Zie me die rijkdom van schakeringen eens aan, die verscheidenheid van vormen! Wat een verbeelding!’ ‘Maar meneer’, zei de arme schilder schuchter, ‘dat zijn mijn paletschraapsels.’ De handelaar pakte hem beet: ‘Dwaas die je bent, zoiets zeg je niet! Geef me dat, geef me er zo veel van als je maar kunt maken, ik zorg ervoor dat ze verkocht worden. Tien, twintig, dertig per maand: ik verkoop ze allemaal en zie dat je beroemd wordt.’^[3]

En beroemd is hij geworden. Want alles wijst erop dat het hier ging om Henri Matisse, met wie Mirra goed bekend was. Immers, Matisse was een leerling van Gustave Moreau; het voorval speelde zich af ‘omstreeks de tijd van de wereldtentoonstelling van 1900’, en het beginjaar van het fauvisme was 1898 en de stijl had zijn eerste formele tentoonstelling in 1905; en ‘als ik jullie zijn naam zou noemen, zou je hem allemaal herkennen ...’

Ook met de toen bejaarde beeldhouwer Auguste Rodin was Mirra bevriend. ‘Hij zag er magnifiek uit. Hij had de kop van een faun, een Griekse faun. Hij was klein van gestalte, heel gedrongen, kloek gebouwd, met slimme oogjes. Hij was opvallend ironisch, en zelfs enigszins ...’ En hij kwam bij Mirra zijn hart uitstorten en raad vragen om zijn sentimentele verwickelingen op te lossen.

Het was de periode van een der explosieve hoogtepunten van de Europese kunst, van de muziek van Berlioz, Franck, Saint-Saëns, van de poëzie van Baudelaire, Verlaine, Rimbaud en Mallarmé, van de romans van Zola, de opera’s van Massenet, de recitals van de geniale Belgische violist Eugène Ysaye, van de Bals (danszalen), de Moulin Rouge en de Grand Guignol ... en dat alles in de culturele hoofdstad van de wereld: Parijs. Daarin leefde Mirra.

Toen ze negentien was, trouwde ze met een schilder, Henri Morisset, ook een leerling van Gustave Moreau. Een jaar later werd haar zoontje André geboren. Henri Morisset was een goed schilder, maar toch niet goed genoeg om zijn naam in de *Petit Larousse* of zijn werk in het museum van de Quai d’Orsay terug te vinden. Er is weinig over hem bekend. En Mirra wist toen niet dat haar een heel andere toekomst te wachten stond.

Tlemcen

Die [occulte] dingen te kennen en hun waarheden en vermogens binnen het bereik van de mensheid te brengen is een noodzakelijk element van haar evolutie ... Men zal misschien zelfs ontdekken dat een suprafysieke kennis nodig is voor de vervollediging van de fysieke, omdat achter de processen van de fysieke natuur een suprafysieke factor aanwezig is, een mentale, vitale of spirituele macht en werking die voor de oppervlakkige kennismiddelen niet vatbaar zijn. ^[4]

Sri Aurobindo

Dat er een diepere kennis en macht aanwezig zijn achter wat in de verschillende culturen en cultuurperiodes als de gangbare kennis werd (en

wordt) erkend, is van oudsher aangevoeld, ook in Europa. Het zoeken naar die verborgen kennis en de toepassing ervan noemt men occultisme. Alle religies hebben hun occulte praktijken, waarvan er veel teruggaan tot een voor die religies zogenaamde heidense voorhistorie. De formulering van de rationeel-positivistische wetenschap is grotendeels een reactie geweest op de holle aanspraken van het onvolgroeide westerse occultisme en heeft de denigrerende houding ertegenover in sommige kringen doen ontstaan. Dat heeft echter niet kunnen verhinderen dat het populaire occultisme zelfs in de huidige technisch-wetenschappelijke beschaving een enorme omvang heeft aangenomen. Lichtgelovigen en wanhopigen betalen alles samen ongelooflijke bedragen voor de diensten van vaak onbekwame beoefenaars van het occultisme, daarbij toegevend aan de onuitroeibare behoefte om enig licht te ontwaren in de duisternis van het bestaan, om bescherming te vinden tegen de talloze onzichtbare gevaren die de mens bedreigen van de wieg tot het graf, of om enige macht te verkrijgen in een wereld waar de menselijke enkeling een van de meest hulpeloze schepselen is.

De onkunde of de valse pretenties van de beoefenaars van het occultisme kan echter geen afdoend argument zijn tegen het bestaan van het occulte feit. Was het er wel een, dan zou het met evenveel grond bijvoorbeeld tegen de geneeskunde kunnen worden aangevoerd. Tot de occultisten uit de pre-wetenschappelijke tijd behoorden sommige van de grootste toenmalige geesten, onder andere de ware alchimisten, die voor hun levenslange arbeid nu ergens een voetnoot in de geschiedenis van de wetenschap toebedeeld krijgen, als ontdekkers van een scheikundig element of proces. Hun zoeken, hun kennisdrang reikte echter veel verder: zij zochten naar een verklaring van de mens en van de kosmos waar hij in leeft, en zij probeerden de beperkingen van de menselijke soort te overstijgen. De ware alchimisten hadden met de ‘steen der wijzen’ en het ‘levenselixir’ geen materieel voordeel op het oog, maar een vervulling van de belofte die de mens aan het begin van zijn lange tocht door de eeuwen heeft meegekregen, namelijk dat hij als God zou worden. Vergeten we niet dat Isaac Newton, een der grootsten uit het wetenschappelijke pantheon, meer over alchimie en andere

occulte wetenschappen heeft geschreven dan over zijn wetenschappelijke ontdekkingen, net als Johannes Kepler trouwens.

‘In de laatste vijftientig jaar of zo heeft zich een occulte heropleving voorgedaan, een “magische explosie”, van een omvang onbekend sinds de latere jaren van het Romeinse Rijk’, schrijven Francis King en Isabel Sutherland in *The Rebirth of Magic*, een boek uit 1982.^[5] De werken van occulte ‘meesters’ uit de voorbije honderd jaar, en zelfs uit de Renaissance en de Middeleeuwen, zijn nu verkrijgbaar in de boekhandel – die van Eliphas Lévi, Stanislas de Guaita, Papus, Fulcanelli, Eugène Canseliet, Armand Barbault, of van John Dee, MacGregor Mathers, Alister Crowley (‘de verdorvenste man ter wereld’), Dion Fortune, Alice A. Bailey, Arthur Machen, enzovoort. Een der grootste dichters van de twintigste eeuw, W.B. Yeats, was lid van de Hermetische Orde van de Gouden Dageraad; de Rozenkruisers voeren een actieve wervingscampagne over de hele wereld; de vrijmetselarij, een verzamelnaam voor een verscheidenheid van occulte sekten, telt duizenden prominente personen in haar rangen ...

Dat alles in aanmerking genomen, mag het verbazingwekkend heten dat de misschien wel grootste twee occultisten uit de negentiende en het begin van de twintigste eeuw, met een kennis en een macht waaraan weinigen zouden kunnen tippen, zo goed als onbekend waren gebleven, had Mirra Alfassa hun pad niet gekruist.

Max Théon, die zich ook Aia Aziz liet noemen, heette in feite Louis Bimstein en was in 1847 in Warschau geboren als zoon van een rabbijn.³ Uit de levensjaren vóór zijn ontmoeting met Mirra Alfassa is weinig bekend. Hij zou in India onderricht zijn geweest, want hij kende Sanskriet en de Veda’s. In Egypte zou hij met Madame Blavatsky hebben samengewerkt; het was daar dat de Franse occultist Charles Barlet hem leerde kennen en hem met Frankrijk in contact bracht. Nadat Théon om de een of andere reden Egypte de rug had toegekeerd, dook hij op in Londen, waar hij met Mary Christine Woodroffe Ware, alias Alma, in het huwelijk trad. Ze vestigden zich even buiten Tlemcen, een Algerijns stadje aan de voet van het Atlasgebergte.

Théon was een veelzijdig man. Hij kende verscheidene talen, was goed belezen, kon putten uit een rijke levenservaring, had artistieke aanleg en was vaardig met zijn handen. Men zegt dat zijn haar en baard nooit waren geknipt. Hij droeg gewoonlijk een soort witte of bruine pij, om het middel aangesnoerd met een rood koord. Hij was een vlot prater en rolde met vlugge vingers de ene sigaret na de andere.

Alma, volgens het huwelijksdocument drie jaar jonger dan haar man, was klein en mollig van gestalte. In een occult gevecht had ze het gebruik van een oog verloren. Ze verkeerde gewoonlijk in trance, maar ze had haar lichaam zodanig getraind dat ze zelfs in trance de normale dagelijkse handelingen kon verrichten. Ze pende voortdurend haar onuitputtelijke occulte ervaringen neer en heeft meer dan twaalfduizend pagina's nagelaten. 'Mevrouw Théon was een uitzonderlijke occultiste. Ze had ongehoorde bekwaamheden, die vrouw, ongehoord!' ^[6] zei de Moeder, die met kennis van zaken sprak. Voor Alma was het een koud kunstje haar slippers vanzelf naar haar toe te laten schuiven, de gong van op een afstand te laten klinken, de tafel te doen opspringen zonder haar aan te raken, of een bosje bloemen te dematerialiseren en in Mirra's vergrendelde kamer op het hoofdkussen te rematerialiseren.

Het was Alma die de ervaringen had en die haar kennis aan Théon meedeelde. Volgens de Moeder was Théon 'heel erg onderlegd' en ze vertelde over zijn grote machten, bijvoorbeeld hoe ze hem een bliksemschicht uit zijn baan had zien slaan. 'Théon had een geweldige macht ... Toen er op een keer een storm woedde, klom hij helemaal boven op het dakterras, boven de salon ... Ik ging met hem mee. Hij begon dan bepaalde formules uit te spreken en ik heb duidelijk gezien hoe een bliksemschicht recht op ons afkwam en [door hem] uit zijn baan werd geslagen. Men zal zeggen dat zoiets onmogelijk is, maar ik heb het met mijn eigen ogen gezien. De bliksem is wat verder in een boom ingeslagen.' Ja, Théon was 'een groot vechter, en dat is ook natuurlijk, want hij was een incarnatie van een Asura'. Asura's zijn titanen, de duistere tegenstanders van de goden. De betekenis van deze woorden van de Moeder zal ons later

duidelijk worden. ‘Hij was verschrikkelijk, die man, hij had een verschrikkelijke macht. Maar uiterlijk helemaal zoals het hoort.’ [7]

Théon had een tijdschrift gesticht, de *Revue cosmique*, dat in Frankrijk werd uitgegeven met Charles Barlet als hoofdredacteur. Het eerste nummer verscheen in januari 1902. Een zekere Georges Thémanlys, een van Théons volgelingen, was voor het drukken en uitgeven van het tijdschrift verantwoordelijk, en Thémanlys was een kennis van Mirra’s broer Mattéo. Zo kwam Mirra in contact met de Groupe cosmique, drager van de visie van Théon en Alma. Eindelijk vond ze een verklaring voor de talrijke innerlijke ervaringen die haar onverwachts ten deel waren gevallen en waar ze als kind in Mathildes aartspositivistische gezin niet eens over had kunnen praten. Ze had het jaren geleden eens een keer geprobeerd en Mathilde had haar zonder meer naar de familiearts gebracht, denkend dat haar dochter aan hersenstoornissen leed. Dankzij de artikelen en de symbolische verhalen in de *Revue cosmique* vond Mirra nu een verklaring van haar ervaringen en wist ze dat het geen hersenstoornissen waren.

Thémanlys had aan werken een broertje dood en het duurde niet lang voor de hele last van de publikatie van de *Revue cosmique* op Mirra’s schouders terecht kwam. Ze vond een nieuwe drukker, corrigeerde de proeven, hield de boekhouding bij, en zo meer, met inbegrip van het herschrijven van de uit Tlemcen afkomstige artikelen. Deze waren uit Alma’s Engels in het Frans vertaald door Theresa, de Engelse secretaresse die de Théons voor de rest van hun leven zou helpen, en die zo’n hoge dunk had van haar erbarmelijk Frans dat ze meende niet eens een woordenboek nodig te hebben. In 1905 ging Théon naar Parijs, ontmoette er Mirra Alfassa, vermoedde haar occulte capaciteiten en nodigde haar uit naar Tlemcen.

Het was Mirra’s eerste lange reis, in 1906, via Marseille en Oran. ‘Het was de eerste keer in mijn leven dat ik helemaal alleen reisde en de eerste keer dat ik de zee overstak. Dan komt er nog een vrij lange treinreis van Oran naar Tlemcen. Maar goed, ik wist me te redden. Ik kwam er aan. Hij stond me in het station op te wachten. Hij bracht me naar zijn huis in zijn wagen, want het was nogal ver. We zijn dan op zijn domein aangekomen:

prachtig was dat! Je arriveerde aan de voet – het landgoed omvatte de hele heuvel en zag over de vallei van Tlemcen uit – en je klom door die brede lanen helemaal tot het huis bovenaan ... We moesten nog even lopen, en opeens blijft hij staan, zomaar. Hij draait zich om, komt vlak tegenover me staan en zegt: “U bent nu in mijn macht. Bent u niet bang?” Zomaar. Ik heb hem toen aangekeken, geglimlacht en tegen hem gezegd: “Ik ben nooit bang. Ik heb de Godheid hier.”^[8] De Moeder wees naar haar hart. ‘En geloof me’, voegde ze er glimlachend aan toe, ‘hij werd er bleek van.’ Het was in de *Revue cosmique* dat Mirra geleerd had de Godheid in haar hart te ontdekken. Theorie heeft ze altijd alleen maar interessant gevonden wanneer dat in praktijk kon worden omgezet. De Moeder heeft vaak over de fantastische occulte wereld van Tlemcen verteld. Hoe sensationeel die details, die vele occulte wonderen ook mogen zijn, de grote lijn erachter was veel belangrijker. Alma en Théon hadden meteen doorgehad wie Mirra in wezen was en ze gaven haar een intense occulte training, in 1906 en 1907, beide keren van juli tot oktober. Mirra’s uitzonderlijke begaafdheden maakten haar tot een leerlinge die haar meesters snel evenaarde. Zoals Alma was ze in staat om uit haar lichaam te treden, en dan weer uit dat lichaam, en dan weer uit het volgende – zo twaalfmaal, omdat elk lichaam bestond uit de steeds fijnere substantie van de twaalf werelden die als het ware trapsgewijze van onze grofstoffelijke wereld gaan tot de hoogste, uiterste grens van de manifestatie. Maar altijd is er de zilveren levensdraad die je met je materiële lichaam moet blijven verbinden, want als die knapt, ben je in de materiële wereld dood. En toen Théon eens tijdens een werkseance in een van zijn vervaarlijke woeduitbarstingen Mirra’s zilveren levensdraad deed afbreken, waren beiden gelukkig voldoende onderlegd om haar (na een kortstondige dood!) weer terug in haar aardse lichaam te brengen. Waarom was Théon zo woedend geworden? Omdat hij wist dat Mirra tijdens haar toestand van uittreding ergens in een andere wereld de mantra van het leven had gevonden, de formule die het leven kan geven en nemen, en dat ze hem die mantra niet had willen zeggen, daar ze

wist wie hij was en wat hij ermee had kunnen aanvangen. Ze heeft de mantra later aan Sri Aurobindo toevertrouwd.

Zij aasden niet op kleine machten over hun medemens of op materiële rijkdom, Théon en Alma. Ze waren de erfgenamen van een traditie die terugging tot vóór de Chaldeeën en de Veda's, en die aan de basis lag van beide. Ze hadden een diepe kennis van de krachten in en achter de kosmos, van de zin van de evolutie en van de bestemming van de mens. Ze wisten dat de mens een evolutief wezen halverwege de kosmische ontwikkeling is en dat voor hem het ogenblik is aangebroken om over te gaan in een nieuw wezen, bij gebrek aan een beter woord meestal de 'supermens' genoemd; dat nieuwe wezen zou bestaan uit de goddelijke stof die potentieel altijd in de mensheid aanwezig is geweest en die nu op het punt staat in onze wereld concreet vorm aan te nemen.

'Théon wist dat hij niet bestemd was om in zijn opzet te slagen, maar dat hij slechts gekomen was om de weg tot een bepaald punt voor te bereiden voor anderen die na hem zouden komen en die de weg tot het einde zouden gaan ... Het is [Alma] die Théon met haar occulte machten heeft ondersteund; zonder haar was hij niets en na haar dood is hun hele onderneming natuurlijk in elkaar gestort.'^[9] (Sri Aurobindo)

Het lijkt wel of Alma gewild uit het leven is getreden. Nadat zij en Théon de zomer samen met Georges en Claire Thémanlys in Frankrijk hadden doorgebracht, wilde ze begin september de Britse Kanaaleilanden bezoeken. (Ze was zelf op het eiland Wight geboren.) Vóór het vertrek van de veerboot uit de haven van Côteret was er nog tijd voor een wandelingetje langs een niet ongevaarlijk pad tussen over de zee uitstekende rotsen. Volgens ooggetuigen is ze geslipt, waarschijnlijk in trance zoals gewoonlijk, en in het kille water gevallen. Toch wilde ze haar uitstapje niet afbreken, maar tijdens de overtocht is ze heel erg ziek geworden. Onmiddellijk na haar aankomst in de haven van Gorey, op het eiland Jersey, heeft men haar naar een hotel gebracht, waar ze nog dezelfde dag, 10 september 1908, gestorven is.

Théon is Alma's overlijden nooit te boven gekomen. De *Revue cosmique* hield nog in december van hetzelfde jaar op te verschijnen. Hijzelf leefde daarna teruggetrokken in Tlemcen, zodat Mirra, net als de meeste anderen, meende dat hij omstreeks 1913 moest zijn gestorven, het jaar waarin hij een zwaar auto-ongeval had gehad. Hij stierf echter veel later, in 1927, met als enig gezelschap de trouwe Theresa, die hem nog een paar jaar zou overleven.

Aan Théons dood, net als aan die van Alma, werd niet meer dan een paar regels gewijd in een lokale krant. Zij die waarschijnlijk de grootste occultisten van hun tijd waren geweest, stierven nog minder bekend dan ze geleefd hadden. Als voorlopers hadden ze echter niet voor niets gewerkt, want hun kennis en verworvenheden leefden voort in Mirra Alfassa, die hen steeds in erkentelijkheid zou gedenken. 'Théon heeft me goed het occultisme aangeleerd, ik was er werkelijk heel erg bedreven in.' De eigenschappen waarom Mirra hun leerlinge moest worden waren hun veelomvattende kennis, de synthese van verschillende occulte stromingen ontsprongen in een ver verleden maar altijd getoetst aan de persoonlijke ervaring, en hun fundamentele oprechtheid.

'Het occultisme in het Westen kan zonder veel moeite ter zijde worden geschoven omdat het nooit volwassen is geworden; het is nooit tot rijpheid gekomen, noch heeft het een wijsgerige of gezonde systematische basis gevonden. Het vond al te vrijelijk genoeg in de romantiek van het bovennatuurlijke, of het beging de vergissing zijn krachten hoofdzakelijk te wijden aan de ontdekking van formules en doeltreffende methoden om de supranormale machten te gebruiken. Het ontaardde in witte en zwarte magie, of in de romantische of thaumaturgische bijkomstigheden van een occult mysticisme en de overdreven aanspraken van wat al met al een beperkte en ontoereikende kennis is geweest. Vanwege deze tendenties en zijn onvaste kennisgrond is het moeilijk te verdedigen en gemakkelijk in diskrediet te brengen, het is een licht trefbaar en kwetsbaar doelwit. In Egypte en in het Oosten heeft deze kennis tot een groter en meer omvattend resultaat geleid', schrijft Sri Aurobindo in *The Life Divine*.^[10] Om hun

wereldwijde synthese uit te werken testte Aurobindo Ghose in zijn eigen persoon alle elementen uit wat de verborgen oosterse kennis te bieden had, en Mirra Alfassa zou het beste aanbrengen van alles wat het Westen had ontdekt en dat Max Théon en Alma als niemand anders hadden vertegenwoordigd.

En zo kwam het dat de Moeder, toen ze in de laatste jaren van haar aardse bestaan eens terugblikte, kon zeggen: ‘Vreemd is dat, Théon en Sri Aurobindo kenden elkaar niet, ze hadden elkaar nooit ontmoet ... Zonder elkaar te kennen, zonder dezelfde lijnen te hebben gevolgd, zijn ze tot dezelfde conclusie gekomen ... En ik heb zowel de een als de ander gekend.’^[11]

[3] Sommige biografische gegevens in dit hoofdstuk werden ontleend aan het boek van Sujata Nahar *Mirra the Occultist*.

5.

De twaalf parels

De eeuwige Godin betrok haar kosmisch huis Splend met God als een Moeder met haar kind. ^[1]

Sri Aurobindo

De Moeder heeft meer dan eens gezegd dat ze haar ouders had uitgekozen. ‘Ik heb mijn ouders uitgekozen om een stevige lichamelijke basis te hebben, want ik wist dat het werk dat ik te doen had heel erg moeilijk was en dat er een stevige basis voor nodig was.’ ^[2] Ook was er, naar ze zei, voor haar beginjaren in het leven geen betere scholing denkbaar geweest dan de zakelijke, materialistische houding van Mathilde en haar gehamer op de noodzaak van perfectie. Geen gemakkelijk milieu voor een kind, maar ‘een wonderbaarlijke opvoeding’ voor iemand die gekomen was om een groot en moeilijk werk te doen.

Al haar innerlijke ervaringen waren totaal onverwacht gekomen, volgens de Moeder de noodzakelijke voorwaarde opdat de ervaring niet zou worden vervalst. De verwachting beperkt de ervaring en vervormt haar. Heel vaak creëert ze zelfs de ervaring, die zich dan wel inpast in de kunstmatige voorstellingswereld van het subject maar die niets met de werkelijkheid te maken heeft. De innerlijke verwezenlijking wordt dan een begoocheling.

Mirra was zich van kleins af bewust van iets dat ze niet kon benoemen of beschrijven: ‘Er was dat soort innerlijk licht, die Aanwezigheid. Ik ben ermee geboren.’ Ze ging in haar kleine, speciaal voor haar gemaakte stoeltje zitten om de Aanwezigheid te voelen, die misschien een lichte, niet onaangename druk op haar brein uitoefende; vanuit die Aanwezigheid bekeek ze dan de onthutsende wereld om haar heen, vol onbegrip, leugen, wrok en wrevel, vijandigheid, boosaardigheid en onwetendheid. De kleine, nog niet door het leven verharde mensenkinderen worden zo vaak geranseld door de ‘genegen’ wezens om hen heen, zodanig in hun gewone doen

verhard dat ze niet eens meer de kwetsende agressiviteit van hun woorden en handelingen beseffen. En in Mirra was de Schoonheid waar ze vandaan kwam helemaal levend gebleven. ‘Zelfs in wat ze deed als kind kon worden aangevoeld / De nabijheid van een licht dat nog voor de aarde wordt verhuld.’^[3] (*Savitri*)

‘Toen ik nog een kind was – omstreeks mijn dertiende en dat een jaar lang ongeveer – leek het me toe dat ik elke avond, nadat ik naar bed was gegaan, uit mijn lichaam trad en dat ik heel hoog boven het huis uitsteeg, en vervolgens boven de stad [Parijs], heel hoog. Ik zag dat ik gehuld was in een prachtig gouden kleed, veel langer dan ikzelf, en naarmate ik hoger steeg, werd dat kleed steeds langer en spreidde het zich rondom me uit, zodat het als het ware een koepel vormde over de stad. Ik zag toen aan alle kanten mannen en vrouwen naar buiten komen, en kinderen, grijsaards, zieken, ongelukkigen; ze verzamelden zich onder het uitgespreide kleed, smeekten om hulp en vertelden me hun ellende, hun lijden, hun verdriet. Als antwoord strekte het soepele en levende kleed zich naar elk van hen afzonderlijk uit, en zodra ze het hadden aangeraakt waren ze getroost of genezen, en ze keerden terug in hun lichaam, gelukkiger en sterker dan toen ze er waren uitgetreden. Niets leek me mooier, niets maakte me gelukkiger, en alle activiteiten van de voorbije dag schenen me vaal en grauw toe, zonder echt leven, vergeleken bij die nachtelijke bezigheid die voor mij het ware leven was.’^[4] Zo schreef Mirra in haar spiritueel dagboek *Prières et Méditations*.

Er zijn veel verhalen, bijvoorbeeld hoe ze in aanwezigheid van haar vriendjes, zonder aanloop, van de ene kant naar de andere van een twaalf meter brede salon sprong en onderweg de vloer maar één keer met de top van één voet aanraakte; hoe ze spelend in het bos van Fontainebleau, misschien achternagezeten door haar broer, in volle vaart van een hoge berm viel, maar zacht als een veertje op de straatstenen neerkwam; hoe ze tijdens een familiediner zo geboeid was door iets in de aura van een neef dat ze zichzelf vergat en minutenlang met haar vork in de lucht bleef zitten staren. De Moeder heeft het allemaal zelf verteld en er bestaat dus geen

noodzaak om om haar heen een web van verzonnen legenden te weven. Er is ongetwijfeld nog heel wat meer gebeurd dan wat ze af en toe vertrouwelijk heeft meegedeeld.

Het interessantste is echter de grote Aanwezigheid in dat licht gebronsde meisje, aan wie we hoogstwaarschijnlijk allemaal voorbij zouden zijn gelopen zonder iets te merken, zoals gewoonlijk. ‘Tussen mijn elfde en mijn dertiende jaar onthulde me een reeks psychische en spirituele ervaringen niet alleen het bestaan van God maar de mogelijkheid voor de mens om zich met Hem te verenigen, om Hem integraal in zijn bewustzijn en zijn handelingen te verwezenlijken, om Hem op aarde in een goddelijk leven te manifesteren. Dat, samen met de praktische discipline om het te verwerkelijken, werd me tijdens de slaap van mijn lichaam gegeven door verschillende onderrichters, van wie ik sommige nadien in het fysieke vlak heb ontmoet.’^[5]

De verwezenlijking, de zelfontdekking heeft zich geleidelijk voltrokken.

We hebben reeds gezien hoe Mirra de innerlijke Godheid had ontdekt dankzij het onderricht van Alma en Théon in de *Revue cosmique*. Na de twee verblijven in Tlemcen en nadat het tijdschrift opgehouden had te verschijnen, was ze in Parijs heel actief in allerlei occulte kringen en onorthodoxe of progressistische groepen. Zo gebeurde het dat ze op een dag een Indiër ontmoette die haar een Franse vertaling van de *Bhagavad Gita* te lezen gaf, samen met de sleutel tot de tekst, namelijk dat ze Sri Krishna als de Godheid in haar hart moest zien.⁴ Omstreeks dezelfde tijd viel Mirra een exemplaar van Vivekananda's *Raja Yoga* in handen. Ze was dolgelukkig dat de dingen die haar bezig hielden in die teksten verklaard werden en dat haar tevens een methode van spirituele realisatie werd gegeven. Ze heeft altijd onverwijld en met haar hele inzet en kracht elke taak aangevat, en dat deed ze nu ook. In een ononderbroken groei klom ze van de ene verwezenlijking naar de andere.

Maar wie was zij dan eigenlijk? Wie was die jonge vrouw die zulke ongewone ervaringen had, die daar in Parijs wellicht de grootste occultiste van haar tijd was zonder dat iemand het wist, en die door de Aanwezigheid

in haar hart aanvoelde dat ze grote dingen te doen had? Alma, halfblind maar helderziende, wist wie Mirra was en ze had het haar ook gezegd. ‘Madame Théon had me herkend omdat ik de twaalf parels in de juiste ordening boven mijn hoofd had. Ze zei tegen me: “U bent Dat, omdat u dat hebt. Alleen Dat heeft dat.” Het was het verste van mijn gedachten, gelukkig maar!’^[6]

Twaalf is het cijfer van de Mahashakti, de Universele Moeder. De twaalf parels vormen haar kroon.

Er is dat Ene dat bestaat buiten de tijd, in alle eeuwigheid. Het heeft geen begin en geen einde – het IS. En in de alvreugde van zijn Zijn wil het zichzelf veruiterlijkt zien. En wat het wil is: een manifestatie van zijn eindeloze hoedanigheden, zich voor zijn scheppend oog ontvouwend in werelden zonder tal, in een onophoudelijke, onuitputtelijke scheppingsdaad.

Het is alsof het Ene, op het tijdeloze ogenblik dat het zichzelf in een manifestatie wil verwerkelijken, dus concretiseren, dus beperken, zich in tweeën deelt: in iets dat de essentie blijft die de vreugde van de zelfschouwing heeft, en in iets dat de zelfschouwing mogelijk maakt. Deze opdeling in tweeën is (enerzijds) een zeer reëel feit, zoals we aan de hand van het bestaan van de wereld kunnen vaststellen, maar ze is (anderzijds) niet meer dan een Spel, omdat het Ene nooit echt opgedeeld kan worden.

Zo ontstond in het Ene de scheppende drang, het Fiat aan de basis van al het bestaande, en tegelijkertijd de Bewustzijnsmacht waardoor de drang zich verwezenlijkt. Die scheppende Bewustzijnsmacht wordt de Grote Moeder genoemd – Zij die de heelallen uit de palm van haar hand laat rollen, in wie ze ontstaan, bestaan en vergaan, en voor wie de zandkorrel en de schelp op het strand een even grote scheppingsdaad is als het sterrenstelsel.

In Gods opperste ingekeerde en tijdeloze stilte
Ontmoette een ziend Zelf een hoogst vermogende Energie;
De Stilte kende zichzelf en gedachte werd vorm:
Uit de tweeledige macht verrees, zelfverwekt, de schepping.^[7]

(Savitri)

De Moeder is de Bewustzijnskracht van de Godheid. In de aanhef van het boek Genesis, sterk beïnvloed door de Chaldeeuwse traditie, staat te lezen: ‘In het begin was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God.’ De *Kathaka Oepanisjad* zegt hetzelfde als volgt: ‘Pradjapati [de Vader aller schepselen] was toen het hele Universum. Vaak [het Woord] was uit hem voortgekomen. Hij verenigde zich met haar en zij werd zwanger. Zij ging van hem uit en maakte al deze schepselen, en ze keerde weer tot Hem terug.’^[8] Het Woord is Klank, Klank is Vibratie, Vibratie is de potente concretisering in de onbeperkteid van het Al. Aan de basis van de schepping ligt de in alle eeuwigheid vibrerende oermantra, het Woord. En dat Woord is de Grote Moeder, door mensenkinderen met duizend namen vereerd. Alma Théon had Mirra herkend als ‘de menselijke afbeelding van het onsterfelijke Woord’.^[9]

Na Tlemcen was Mirra niet langer de Parijse schilderes, haar horizon had zich te zeer verbreed. We horen nog één keer van Henri Morisset toen hij zich in Tlemcen bij zijn vrouw kwam vervoegen en er met Théon een hoog oplopende ruzie had over de naam van de kleur van Théons pij. Na haar tweede verblijf in Tlemcen was Mirra alleen gaan wonen.

Ze had al eens een groepje van zoekers gesticht onder de naam *Idéa*. Nu stichtte ze een ander, *L’Union des pensées féminines* (de vereniging voor de feministische gedachte). Haar feministisch standpunt was in feite een logisch uitvloeisel van haar algemene zienswijze, die probeerde de waarheid van de dingen naar voren te brengen en die daarom als vanzelf inging tegen alle conventies, die evenveel gestolde waarheden, dus leugens zijn. En is de onderdrukking van de vrouw door de man niet een der onredelijkste conventies uit de ons bekende geschiedenis van de mensheid? We hebben al gezien dat Mirra innerlijk een intense ontwikkeling volgde, met als leidraad de *Bhagavad Gita* en Vivekananda’s *Raja Yoga*. In haar sociale leven zocht ze contact met allen die mogelijkwijs iets van haar nieuw ontdekte waarden vertegenwoordigden. Ze werd ook bevriend met

Abd ul-Baha, die zijn vader, Baha Ullah, als hoofd van het bahaïsme had opgevolgd. Inayat Khan, de profeet van het soefisme in het Westen, gaf een causerie in haar huis. Ze bezocht occulte seances en sprak zelf in de meest uiteenlopende kringen. En er was Alexandra David-Néel, moderne profetes van het boeddhisme en onversaagde ontdekkingsreiziger, de eerste niet-Tibetaanse vrouw die vermoed Lhasa zou binnengaan. Ze ontmoetten elkaar een tijdlang bijna dagelijks en gingen in het Bois de Boulogne wandelen, waar de eerste vliegtuigjes, ‘net reuzensprinkhanen’, met knetterende motoren als het meezat enkele tientallen meters in de lucht bleven.

De wettelijke scheiding van Henri Morisset had plaats in 1908. Nog datzelfde jaar leerde Mirra Paul Richard kennen, ook erg in occultisme geïnteresseerd en door het lezen van de *Revue cosmique* met Théon en Alma in contact gekomen.

Paul Richard had een theologische opleiding ontvangen en was in Rijsel tien jaar dominee van de hervormde kerk van Frankrijk geweest. Hij had zich steeds meer tot de politiek en het occultisme aangetrokken gevoeld. Vanwege de eerste interesse was hij rechten gaan studeren en de andere leidde tot zijn ontmoeting met Max Théon. In 1908 werd hij doctor in de rechten en advocaat bij het Hof van Beroep in Parijs.

In 1910 reisde Richard voor kamerverkiezingen naar Pondicherry. Pondicherry (*Pondichéry*) was Frans grondgebied en had twee vertegenwoordigers in de Franse Tweede Kamer. Richard was er waarschijnlijk heen gestuurd door de *Ligue de Défense et de Propagande Républicaine Radicale et Radicale-Socialiste*, ‘een partij die een linkse ideologie verenigde met een conservatief financieel programma, en met een sterke aanwezigheid van de vrijmetselarij’^[10], waar Richard lid van was. Zijn opdracht bestond erin de verkiezingscampagne van een zekere Bluisen te steunen.

Richard was er echter minstens evenzeer in geïnteresseerd een authentieke Indiase yogi te ontmoeten. Hij bofte, zei men hem na zijn aankomst in Pondicherry, want er was net een hele grote uit Bengalen aangekomen,

Aurobindo Ghose. Begin mei stemde deze laatste erin toe Richard te ontvangen. Richard was erg onder de indruk van de ontmoeting, want hij zou later tijdens een toespraak in Japan verklaren: ‘Het uur nadert van grote dingen, van grote gebeurtenissen en ook van grote mensen, de goddelijke mensen van Azië. Mijn leven lang heb ik over de hele wereld naar hen gezocht, want ik heb mijn leven lang gevoeld dat ze ergens ter wereld moesten bestaan, dat deze wereld zou sterven als ze niet bestonden. Want zij zijn haar licht, haar warmte, haar leven. Het is in Azië dat ik de grootste onder hen heb gevonden – de leider, de held van morgen. Zijn naam is Aurobindo Ghose.’^[11]

Vier jaar later voer Richard opnieuw naar Pondicherry, dit keer om te proberen zichzelf te laten verkiezen – en in gezelschap van Mirra, die in 1911 om pragmatische redenen met hem in de echt was getreden. Terug van zijn eerste reis naar Pondicherry had de enthousiaste Richard haar een foto getoond van Aurobindo Ghose, maar Mirra had hem vreemd genoeg niet herkend voor wat hij wezenlijk was; ze had alleen maar de politicus gezien.

Men zal zich herinneren hoe ze tussen haar elfde en dertiende jaar verschillende onderrichters had ontmoet in haar slaap. ‘Later, naarmate de innerlijke en uiterlijke ontwikkeling voortschreed, werd de spirituele en psychische relatie met een van die wezens duidelijker en veelvuldiger. Hoewel ik toen weinig van de Indiase filosofieën en godsdiensten afwist, voelde ik me gedrongen om hem Krishna te noemen en ik was me van toen af bewust dat het met hem was (van wie ik wist dat ik hem op zekere dag op aarde zou ontmoeten) dat het goddelijke werk moest worden uitgevoerd ... Zodra ik Sri Aurobindo zag, herkende ik in hem het vertrouwde wezen dat ik gewend was Krishna te noemen.’^[12]

Ze wilde hem alleen ontmoeten, die eerste keer op 29 maart 1914. En daar stond hij boven aan de trap op haar te wachten, precies de Krishna zoals ze hem in haar visioenen had gezien. De volgende dag schreef ze in haar dagboek: ‘Het heeft weinig belang dat duizenden wezens in de donkerste onwetendheid zijn gedompeld. Hij, die we gisteren gezien hebben, is op aarde; zijn aanwezigheid is voldoende om te bewijzen dat de dag komt

waarop de schaduw in licht zal worden veranderd en dat Uw rijk daadwerkelijk op aarde zal worden gevestigd.’^[13] Dit keer was het niet Aurobindo Ghose maar Sri Aurobindo die ze had gezien.

De Avatar is een aardse belichaming van de Godheid. Het is alsof een deel van het goddelijke Zelf zich van het geheel afscheidt en neerdaalt om een speciale taak in de schepping te verrichten. Vandaar dat men in zekere zin kan zeggen dat elke mens een Avatar is, want de mens heeft een groeiend psychisch wezen waarvan de kern een ‘goddelijke vonk’ is. (Daarom antwoordde de Moeder eens tegen een kind dat haar vroeg: ‘Moeder, ben jij God?’ – ‘Ja, mijn kind, en jij ook.’) Maar de ziel in de mens heeft het avontuur in de nacht van de Onbewustheid aangegaan en wint slechts geleidelijk, in leven na leven, de herinnering aan haar Oorsprong terug. De Avatar daarentegen blijft zich rechtstreeks bewust van wat hij is, namelijk dat Ene. Dit belet niet dat, wanneer hij een aards lichaam aanneemt, de zich incarnerende persoonlijkheid een bewustwordingsproces moet doormaken waarbij ze gradueel haar innigste Zelf gaat realiseren, tot het moment komt dat de goddelijke natuur geheel van de incarnatie bezit neemt.

Aurobindo Ghose en Mirra Alfassa wisten aanvankelijk niets van hun avatarschap af en waren een tijdlang zelfs overtuigde atheïsten. Mirra was erg verrast geweest toen Madame Théon haar had gezegd wie ze in wezen was, omdat ‘alleen Dat dat heeft’, de kroon van de twaalf parels. Het is niet bekend wanneer precies Aurobindo de bewuste Avatar Sri Aurobindo is geworden – naar alle waarschijnlijkheid tijdens de eerste paar jaar nadat hij zich in Pondicherry had teruggetrokken en zeker vóór zijn eerste ontmoeting met Mirra Richard, zoals haar dagboekantekening van 30 maart 1914 te verstaan geeft. (De naam Sri Aurobindo werd pas in 1926 openlijk gebruikt. Tevoren werd hij in Pondicherry door iedereen ‘A.G.’ genoemd, naar zijn initialen. Het was eveneens vanaf 1926 dat men Mirra ‘de Moeder’ noemde.)

Van Mirra weten we wanneer ze ‘de Moeder’ is geworden. Sri Aurobindo had eerst Alma’s herkenning bevestigd en tegen Mirra gezegd: ‘U bent haar’, te weten de Grote Moeder. Die bevestiging heeft hij in de loop der

jaren meermaals herhaald, meestal op vragen van volgelingen van wie sommigen moeite hadden met een vrouwelijke Avatar, en dan nog een tweemaal getrouwde Parisienne! ‘Het was in 1914 dat de vereenzelviging met de Universele Moeder plaatshad, de vereenzelviging van het fysieke bewustzijn met Haar. Ik wist natuurlijk voordien al dat ik de Moeder was, maar de volledige vereenzelviging heeft pas in 1914 plaatsgehad.’^[14] – ‘De grote Wereld-Moeder stond in haar op.’^[15] (*Savitri*) In de *Prières et Méditations* lezen we: ‘Met aandrang groet ik Je, goddelijke Moeder, en in een grote tederheid vereenzelvig ik me met Je. Verenigd met onze goddelijke Moeder keer ik me tot Jou, Heer, en ik groet Je in een woordeloze aanbidding; in een brandende aspiratie vereenzelvig ik me met Jou.’^[16] (13 september 1914 – In veel mystieke teksten wordt de Godheid als zo intiem ervaren dat Hij meestal in de vertrouwelijkste vorm wordt aangesproken.) We lezen reeds op 31 augustus: ‘O Moeder, lieve Moeder die ik ben ...’ en dan weer op 14 oktober: ‘O goddelijke Moeder, Je bent met ons; alle dagen geef je me de verzekering ervan, en nauw verenigd in een vereenzelviging die steeds integraler en standvastiger wordt, keren “wij” ons naar de Heer van het universum en naar Dat wat voorbij het universum bestaat, in een intense hunkering naar nieuw licht. De hele aarde rust in onze armen als een ziek kind dat genezen moet worden en voor wie men, juist omdat het zo zwak is, een heel bijzondere genegenheid koestert.’

Ziek was ze, de Aarde: een maand tevoren was de Eerste Wereldoorlog uitgebroken.

Het is hier dat de zo belangrijke historische gebeurtenis heeft plaatsgehad, vermeld helemaal aan het begin van dit boek en door Barbara Tuchman *Von Kluck's Turn* (Von Klucks zwenkingsmaneuver) genoemd. De Moeder is er zelfs in 1970 nog op teruggekomen. Dit keer vertelde ze weer hoe Kali dansend in haar kamer binnenkwam en uitriep: ‘Parijs wordt ingenomen! Parijs wordt vernietigd!’ Maar nu beschrijft ze hoe de Grote Moeder, de Mahashakti met wie ze zich geïdentificeerd had, in persoon achter Kali de kamer binnenkwam en NEE zei, heel eenvoudig maar zonder appel. We

kunnen de macht waardoor die tussenkomst mogelijk was nu enigszins beter begrijpen.

Zonder dat de wereld het wist hadden Sri Aurobindo en de Moeder, de Twee die Eén waren, zichzelf en elkaar gevonden. Dat de Aarde schudde onder het geweld der kanonnen was misschien haar manier van te reageren op de vleesgeworden belofte van een nieuwe tijd.

[4] Die Indiër was Jnanendra Nath Chakravarti, later rector van de universiteit van Lucknow en echtgenoot van Monika Devi, die als Yashodama de goeroe van de Engelse yogi Krishnaprem zou worden. Krishnaprem had door zijn ontmoetingen en zijn correspondentie met Dilip Kumar Roy, een van Sri Aurobindo's leerlingen, een zeer nauw contact met Sri Aurobindo zelf. Een cirkel was gesloten.

6.

De Arya

Alexandra David-Néel was eind 1911 op doorreis in India. Ze nam de gelegenheid te baat om naar Pondicherry te sporen en er een bezoek te brengen aan Aurobindo Ghose ‘over wie vrienden zoveel goeds hadden verteld’. Die vrienden waren vanzelfsprekend Mirra en Paul Richard. Over het bezoek schreef ze de dag daarop aan haar man: ‘Ik heb gedurende twee heerlijke uren de oude filosofische ideeën van India besproken met een man van uitzonderlijke intelligentie. Hij behoort tot de zeldzame categorie die ik zozeer bewonder, de redelijke mystici. Ik ben de vrienden die me hebben aangeraden deze man op te zoeken echt dankbaar. Zijn denken is zo helder, er is zo’n klaarheid in zijn redeneringen, zo’n licht in zijn ogen, dat hij de indruk nalaat de geest van India te hebben geschouwd zoals men hem droomt na de subliemste bladzijden van de hindoe-filosofie te hebben gelezen.’^[1]

Haar bezoek was echter niet onopgemerkt voorbijgegaan. Toen haar trein in Madras arriveerde, werd ze opgewacht door het hoofd van het CID (Criminal Investigation Department, de geheime politie) in hoogsteigen persoon. ‘Hij vroeg me – heel voorkomend en beleefd, moet ik zeggen – wat ik was gaan zoeken in het huis van dat verdachte individu.’ Madame David-Néel had een hele verzameling aanbevelingsbrieven van de Britse regering in haar handtas, zodat de politiechef meteen was gerustgesteld. ‘Aurobindo Ghose is zeker een heel opmerkelijk geleerde’, zei hij vervolgens, ‘maar hij is een gevaarlijk man. We houden hem verantwoordelijk voor de onlangs gepleegde moord op Mister Ashe’, een Britse ambtenaar. Madame David-Néel opperde dat ze het erg onwaarschijnlijk vond dat de geleerde man, die haar met zo’n kennis van zaken over filosofische onderwerpen had onderhouden, een moordenaar zou zijn. ‘Hij heeft Mister Ashe niet zelf gedood, nee’, antwoordde de politiechef, ‘maar hij heeft hem laten ombrengen.’

De Britse koloniale overheid was Aurobindo Ghose dus niet vergeten, integendeel, hij was hun nog steeds een doorn in het oog. Lord Minto, de onderkoning van India, zei dat hij zijn hoofd niet te rusten zou leggen vóór hij Aurobindo Ghose had verpletterd.^[2] Aurobindo's huis werd dag en nacht bespied en de jonge Bengali's die met hem samenwoonden, net als zijn vrienden en kennissen, werden geschaduwd waar ze zich ook bevonden of begaven. Dit vereiste een vrij talrijk Brits politiedetachment, dat met toestemming van de Franse regering in Pondicherry zijn tenten had opgeslagen om er Aurobindo Ghose en de andere voortvluchtige revolutionairen in de gaten te houden. Nolini Kanta Gupta, een van Aurobindo's vier medestanders van het eerste uur, schrijft in zijn *Reminiscences*: 'De Britse politie had zich hier blijvend ingekwartierd in een gehuurd huis en met een aantal permanente leden. Ze waren vanzelfsprekend in burger, want ze hadden het recht niet op Frans grondgebied een uniform te dragen. Ze hielden een oog zowel op onze bezoekers en gasten als op onszelf. Algauw namen ze de gewoonte aan op het trottoir om de hoek van ons huis rond te hangen in groepjes van drie of vier. Ze brachten de hele dag met praten door en schreven slechts af en toe iets in hun aantekenboekje ... De rapporten van de politie waren allemaal gebaseerd op louter verbeelding, ze verzonnen allerlei verhalen naar het hun inviel.'^[3]

Geen moeite werd gespaard opdat de Fransen Aurobindo Ghose zouden uitleveren. Vervalste beschuldigende documenten werden in een waterput van het huis van V.V.S. Aiyar gestopt, maar gevonden door een dienstmeisje. Een politespion werd als ziekenoppasser van een gast in Aurobindo's huis binnengesmokkeld. Geruchten deden de ronde dat Aurobindo ontvoerd zou worden, zodat zijn jonge medestanders dag en nacht de wacht betrokken, gewapend met flessen bijtend zuur. Betaalde verklikkers betichtten Aurobindo voor het gerecht van allerlei subversieve activiteiten, maar toen de Franse officier van justitie bij een huiszoeking Aurobindo's Griekse en Latijnse boeken ontdekte, zag hij terstond van alle vervolging af. Een Indiër die Homerus en Vergilius in de originele taal las!

Nee, dat kon niet de sinistere samenzweerder zijn zoals men hem had af geschilderd.

Pondicherry was – en is – een kleine havenstad aan de Coromandelkust, een goede honderd kilometer ten zuiden van Madras. De schepen moeten er voor anker gaan. Nu met zijn zeedijk en keurig onderhouden park een van de aantrekkelijkste steden in India, was het toentertijd een oord uit een Driestuiversopera. Het was verdeeld in ‘de witte stad’ aan de zee kant, met de grote, open huizen van de Franse kolonisten, en ‘de zwarte stad’ naar het binnenland toe, met de huizen en hutten in inheemse stijl van de Tamil-bevolking. Beide stadsgedeelten werden gescheiden door een lijnrecht ‘kanaal’, in feite het onwelriekende open hoofdriool van de stad. Buiten het bereik van de Britten, was Pondicherry een Franse vrijhaven en verzamelpaats van smokkelaars van wapens, drank en allerlei begeerde westerse produkten, van gangsterbenden in dienst van totaal onscrupuleuze politici, van politespionnen en professionele verklikkers, en van talrijke voortvluchtigen, zowel idealistische vrijheidsstrijders als gewone criminelen. Over zijn bezoek daar in 1921 schrijft A.B. Purani: ‘Pondicherry als stad was lethargisch, met een koloniale atmosfeer – een vertegenwoordiging van de slechtste elementen van de Europese en Indiase cultuur. De markt was vuil en stonk, en de mensen hadden er geen idee van zindelijkheid. Het strand werd door hen bevuild. Smokkelen was er de voornaamste bezigheid.’^[4]

Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog oefenden de Britten op de Franse gouverneur een sterke druk uit om alle voortvluchtige revolutionairen uit die voor hen oncontroleerbare plek te verbannen naar Afrika, met name naar Algerije of Djiboeti. Vreemd genoeg vonden de meeste vrijheidsstrijders, ook Subramania Bharati, dat een goed idee, misschien in de waan dat ze daar volledige bewegingsvrijheid zouden genieten, maar zonder te beseffen dat hun levensinzet op een plek zo ver van hun moederland alle zin zou verliezen. Op een vergadering om over de uitwijking te beslissen weigerde Aurobindo Ghose categorisch ‘een voet te verzetten’. Madame Richard oefende al haar invloed uit op de Franse

gouverneur in Pondicherry en haar broer Mattéo slaagde erin op het ministerie van koloniën in Parijs de zaak in de doofpot te laten stoppen. De Britse overheid zou Sri Aurobindo echter nog tot 1936 onder bewaking houden.

In juni 1914 besloten Sri Aurobindo en Paul en Mirra Richard een tijdschrift uit te geven voor de verspreiding van Sri Aurobindo's ideeën. Het is moeilijk uit te maken wie wie tot het initiatief heeft overgehaald. Sri Aurobindo schreef toen in een brief: 'Wat mijn aandeel betreft, het zal de intellectuele kant van mijn werk voor de wereld vertegenwoordigen.'^[5] In de vier jaar van zijn verblijf in Pondicherry had hij talrijke schriften gevuld met aantekeningen en uitgewerkte essays over de Veda's, de Oepanisjaden, vergelijkende linguïstiek en veel andere onderwerpen – naast of liever midden in de intense yoga die hij ononderbroken beoefende. In een paar maanden slaagde hij erin een prospectus samen te stellen om abonnees te werven en de eerste aflevering van verschillende reeksen artikelen te schrijven die zijn grote werken zouden worden. Ook vertaalde hij Richards bijdragen, een reeks aforistische uitspraken over 'Het waarom van de werelden' en citaten van wijzen uit alle klimaten getiteld 'De eeuwige wijsheid'. Mirra nam, zoals destijds voor de *Revue cosmique*, de administratie van het tijdschrift op zich en ze hielp Richard met de vertaling van Sri Aurobindo's teksten, want het tijdschrift zou in het Engels en in het Frans verschijnen. De eerste aflevering van de *Arya*, zoals het werd genoemd, verscheen op 15 augustus 1914, Sri Aurobindo's tweeënveertigste verjaardag.

De Ariër is 'ieder die het veld bewerkt dat de Opperste Geest voor hem heeft toebereid, zijn aarde van innerlijke en uiterlijke volheid, en die het niet onvruchtbaar of door onkruid overwoekerd laat liggen, maar die zich inspant opdat het de rijkst mogelijke opbrengst zou geven'. De woorden 'Ariër' en 'Arisch' hebben in het oorspronkelijke Sanskriet niet de racistische connotaties die ze toen reeds vooral in Duitsland en Oostenrijk hadden, zoals Sri Aurobindo natuurlijk wist. Steunend op zijn uitgebreide taalstudies gaf hij in het eerste nummer van de *Arya* de volgende bepaling:

‘De Ariër is hij die ernaar streeft alles te overwinnen wat zich tegen de menselijke vooruitgang verzet, buiten en in hem ... Zelfvervolmaking is het doel van zijn overwinning op zichzelf. Daarom vernielt hij niet wat hij overwint, hij veredelt het en brengt het tot vervulling. Hij weet dat het lichaam, het leven en het mentale bewustzijn hem gegeven werden om iets hogers te bereiken dan wat ze zijn; ze moeten daarom te boven gekomen en getransformeerd worden, hun begrenzings moeten worden ontkend en de bekommernis om hun bevrediging verworpen ... De Ariër is een werker en strijder. Hij spaart geen arbeid van geest of lichaam om het Allerhoogste te zoeken en het te dienen. Hij gaat geen moeilijkheid uit de weg, hij houdt niet op omdat hij vermoeid is. Hij blijft vechten voor de komst van het koninkrijk in zichzelf en in de wereld.’^[6] Het tijdschrift, met de titel in Devanagari karakters op het omslag, was ‘een filosofische revue’ en wilde bijdragen tot de aanwezigheid op aarde van de nobele, geperfectioneerde, volmaakte mens, die in feite een nieuwe soort voorbij het huidige onvolmaakte overgangswezen mens zou zijn. De allereerste bijdrage, hoofdstuk één van Sri Aurobindo’s *The Life Divine*, begint met de volgende prachtige aanhef, door Nolini Kanta Gupta in een causerie eens een ‘levende entiteit’ genoemd: ‘De eerste preoccupatie van de mens in zijn ontwaakte denken en, zoals het ernaar uitziet, zijn onontkomelijke en laatste preoccupatie – want ze overleeft de langste perioden van scepticisme en keert na elke verbanning weer terug – is ook de hoogste die zijn denken kan beschouwen. Ze komt tot uitdrukking in het aanvoelen van de Godheid, de drang naar vervolmaking, het zoeken naar zuivere Waarheid en onvermengde Gelukzaligheid, in het gevoel van een verborgen onsterfelijkheid. De vroegste dageraden van de menselijke kennis hebben ons hun getuigenis van die steeds aanwezige aspiratie nagelaten; heden ten dage zien we hoe de mensheid, verzadigd maar onbevredigd door een zegevierende analyse van het oppervlak der Natuur, zich voorbereid om zich opnieuw naar de verlangens van haar oorsprong te keren. De vroegste formulering van de Wijsheid belooft ook haar laatste te zijn: God, Licht, Vrijheid, Onsterfelijkheid.’ (*Arya*, eerste jaargang, blz. 1)

Zo klonk ze op, die stem, maar voor de wereld werd ze voorlopig overdonderd door het gebulder van kanonnen. Het niet gemakkelijk te lezen tijdschrift heeft in de zeven jaar van zijn bestaan nooit een financieel tekort gehad, maar de Franse uitgave, onder de naam *Arya – Revue de grande synthèse philosophique*, hield reeds na minder dan een jaar op te verschijnen omdat Paul Richard voor militaire dienst werd opgeroepen.

Behalve *Savitri* en *The Supramental Manifestation upon Earth* zijn al Sri Aurobindo's belangrijkste werken in afleveringen in de *Arya* verschenen. Nu, tachtig jaar later, hebben ze nog steeds geen algemeen erkende plaats gevonden in het culturele erfdeel van de mensheid. Dit heeft misschien zijn goede kant, want ze richtten zich niet tot de massa maar tot de weinigen die de wereld van de mensen zoals ze is niet langer leefbaar vinden en uit de grond van hun hart hunkeren naar iets anders, iets beters.

The Life Divine wordt zowel naar inhoud als naar vorm en stijl door sommigen als het wijsgerige meesterwerk van de eeuw beschouwd. In *The Synthesis of Yoga* beschrijft Sri Aurobindo in detail de synthetische yogische methode die hij in de loop der voorgaande jaren had uitgewerkt om tot aan de drempel van de supramentale transformatie te komen. *The Secret of the Veda*, geeft een reïnterpretatie van de *Veda's*, die niet langer een soort heel oude folkloristische documenten blijken te zijn, maar zinvolle formuleringen van de grootste openbaringen die de mens ooit had gehad. Maand na maand verschenen in de *Arya* Sri Aurobindo's vertalingen van hymnen uit de *Veda's*, nadien gebundeld als *Hymns to the Mystic Fire*, en zijn artikelen over een toekomstige mantrische poëzie, *The Future Poetry*. Hij schreef uitvoerig over zijn interpretatie van de *Bhagavad Gita*, tijdens een bepaalde periode de voornaamste bron van zijn inspiratie, in *Essays on the Gita*. En misschien nog het minst begrepen of naar waarde geschat zijn zijn politieke en sociale geschriften, *The Human Cycle* en *The Ideal of Human Unity*, die de sleutel en toetssteen bevatten van de mens als sociaal wezen, met de voorwaarden die kunnen leiden tot een wereld van algehele ontwikkeling, harmonie en eenheid. Dat alles staat getoonzet in de orgelmuziek van Sri Aurobindo's Engels (zo moeilijk te vertalen). En hij

beweerde ondanks die indrukwekkende produktie geen filosoof te zijn! ‘Filosofie? Laat ik u in vertrouwen vertellen dat ik nooit, nooit, nooit een filosoof ben geweest’^[7], schreef hij in een brief. Hij verklaarde zich nader: ‘Mijn filosofie werd eerst gevormd door de studie van de Oepanisjaden en de *Gita*; de Veda’s kwamen later. Zij vormden de basis van mijn eerste yogische praktijk; ik probeerde wat ik las in mijn spirituele ervaring te verwezenlijken en het lukte me; ik was in feite nooit voldaan tot de ervaring zich voordeed en het was op die ervaring dat ik later mijn filosofie baseerde, niet op ideeën als zodanig. In mijn filosofie was ik niets verschuldigd aan intellectuele abstractie, logisch redeneren of dialectiek; wanneer ik deze middelen gebruikte, was het gewoon om mijn filosofie te verklaren en voor het intellect van anderen te rechtvaardigen.

De andere bron van mijn filosofie was de kennis die van boven neerstroomde terwijl ik neerzat in meditatie, vooral uit het Hogere Mentale vlak toen ik dat niveau had bereikt. De ideeën van het Hogere Mentale kwamen neer in een machtige stroom die aanzwol tot een zee van directe Kennis welke zich altijd in ervaring omzette, of het waren intuïties die van een ervaring uitgingen en tot andere intuïties en een corresponderende ervaring leidden. Die bron was heel erg universeel en veelzijdig, en er kwamen allerlei ideeën naar binnen die tot tegenstrijdige filosofieën hadden kunnen behoren, maar die in dit geval met elkaar verzoend werden in een breed synthetisch geheel.’^[8] Dat is typisch Sri Aurobindo: een ‘visie van kristal’ (zei de Moeder) die alles, ook het kleinste detail, opneemt in een breed synthetisch geheel. Daarom kon hij zeggen: ‘Er is heel weinig betoog in mijn filosofie – het in detail uitgewerkte metafysisch geredeneer, vol abstracte woorden waarmee de metafysicus zijn gevolgtrekkingen probeert te staven, is er niet in aanwezig. Wat er wel in aanwezig is, is een harmonie van de verschillende delen van een veelzijdige kennis, zodat alles op logische wijze een sluitend geheel vormt. Dit gebeurt echter niet door de kracht van de logische redenering, maar door een klare visie op de relaties en de gevolgen van de Kennis.’^[9]

Die ontzaglijke bewustzijnsactiviteit, waarvan we dankzij de produktie in de *Arya* gedurende een bijna volle zeven jaar getuige kunnen zijn, gebruikte als haar instrument een totaal inactief brein (sinds de ervaring met Lele in Baroda), en vingers die rechtstreeks op een voorhistorische Remington uittypten wat hun ingegeven werd, de correcties inclusief. In Pondicherry is het in de zomermaanden ontzettend warm, maar Sri Aurobindo, in yogische onthechting, stoorde zich daar niet aan en zat, naar het zeggen van ooggetuigen, vaak urenlang geconcentreerd te werken terwijl hij zo hevig transpireerde dat zich op de vloer een plasje vormde.

Terugblikkend op de eerste jaargang van de *Arya* opende hij de tweede met de woorden: ‘Onze revue werd niet opgevat als een spiegel van voorbijgaande interessen en oppervlakkige beschouwingen over de tijd waarin we leven, en evenmin als de spreekbuis van een sekte, een school of een reeds georganiseerde denkwijze. Zijn doelstelling bestond erin te zoeken naar het denken van de toekomst, bij te dragen tot het leggen van de grondvesten van die toekomst en ze te verbinden met het beste en meest levenskrachtige denken uit het verleden.’^[10]

In het aprilnummer van 1918 besloot Sri Aurobindo de vierde jaargang aldus: ‘We gaan uit van de gedachte dat de mensheid afgaat op een grote verandering in haar bestaan, die zelfs tot een nieuwe levensvorm van de menselijke soort zal leiden – in alle landen waar mensen denken is die gedachte en die hoop nu in verschillende vormen aanwezig -, en het is ons doel geweest te zoeken naar de spirituele, godsdienstige en andere waarheden die de soort bij deze poging tot ontwikkeling kan verlichten en leiden. De spirituele ervaring en de algemene waarheid waarop die poging gebaseerd zou kunnen worden, waren reeds in ons bezit, anders hadden we het recht niet gehad met iets dergelijks naar buiten te treden; maar de complete intellectuele formulering daarvan, alsook de resultaten en verdere uitwerkingen, moesten nog worden gevonden. Dit betekende een aanhoudende denkinspanning, een hoge, subtiele en moeilijke gedachtengang langs verschillende lijnen, en we zagen ons gedwongen de inspanning die we onszelf moesten opleggen ook van onze lezers te vragen.

Dit is eveneens de reden waarom we een publikatie in afleveringen hebben gekozen, een vorm die voor een onderwerp als filosofie duidelijk zijn nadelen heeft, maar die de enige mogelijke was.’^[11] Sri Aurobindo schreef vijf, zes boeken die getuigen van zowel de breedste ervaring als de hoogste abstractie tegelijkertijd en in maandelijkse afleveringen, een voorbeeld van een ‘denkkracht’ zoals er maar weinig bekend zijn. Maar het is waar dat dat niet was wat we gewoonlijk onder ‘denkkracht’ verstaan.

Een synthetische, niet-lineaire denk- of zienswijze is erg complex om in mentaal geformuleerd te worden, vooral als men zich zoals Sri Aurobindo voortdurend adequaat en volledig wil uitdrukken. Dit is een van de redenen waarom sommigen vinden dat Sri Aurobindo niet gemakkelijk te lezen is, naast het feit dat er, om hem in zijn grote teksten te kunnen volgen, een bepaalde intellectuele eruditie nodig is. Het is echter met Sri Aurobindo’s werken zoals met alle waarlijk geïnspireerde boeken: wanneer je ze de eerste maal leest, sta je voor een hoge gesloten poort; je duwt ertegenaan met al de gedrevenheid van je interesse en de poort schuift op een kiertje open; je blijft duwen – je leest misschien na jaren een bepaald boek opnieuw – en je zet voor het eerst voet in de prachtige tuin achter de gedrukte letters, een tuin die zich ver, ver voor je uitstrekt ...

Satprem heeft het fraai verwoord: ‘Ik zeg u dat bij Sri Aurobindo *elke zin* de uitdrukking of de vertaling is van een nauwkeurige ervaring, en dat hij niet alleen als het ware in enkele woorden een wereld bevat, maar dat hij *de vibratie* en de ervaring inhoudt, bijna de eigenschap van het licht van de bepaalde wereld die hij aanraakt, en dat men achter de woorden zonder veel moeite met de ervaring in contact komt of kan komen ... Sri Aurobindo heeft nooit een woord te veel gebruikt.’^[12]

Paul Richard, een lam in de toenmalige wolvenwereld van de Pondicherriaanse politiek, had deerlijk gefaald in zijn politieke ambitie: van de vier kandidaten voor de Franse Tweede Kamer had hij het minste aantal stemmen behaald. Belangrijker voor het nageslacht was echter de rol die hij gespeeld had in de stichting van de *Arya*, waar zijn naam voor altijd naast die van Sri Aurobindo en Mirra Alfassa op de titelpagina prijkt. Sri

Aurobindo zou hem als redacteur blijven vermelden en zijn bijdragen blijven vertalen en publiceren, ook toen hij in Frankrijk en Japan niets meer voor het tijdschrift kon doen.

Bij de Britse overheid stond Richard, vanwege ‘zijn intieme omgang met de extremisten’, in een slecht blaadje en ze gebruikte alle mogelijke middelen om hem uit Pondicherry weg te krijgen. Begin augustus 1914 kreeg hij zijn oproep voor militaire dienst, maar hij was niet erg gecharmeerd van het leven in de loopgraven. De Britse druk werd echter te sterk en tegen het uitbanningsbevel van januari 1915 kon hij niets meer inbrengen, ook al stelde hij al zijn juridische kennis in het werk. Het echtpaar Richard verliet Pondicherry op 22 februari, de dag na Mirra’s verjaardag, die ze waarschijnlijk nog met Sri Aurobindo heeft willen doorbrengen. Nu rustte de last van het schrijven, publiceren en administreren van de *Arya* alleen op Sri Aurobindo’s schouders. Hij zou er gewetensvol mee doorgaan tot januari 1921.

Voor Mirra was het afscheid bijzonder pijnlijk. Ze wist dat haar plaats naast Sri Aurobindo was, maar ze had zichzelf beloofd Paul Richard, evenals Théon de emanatie van een grote Asura, te bekeren – een essentieel werk in deze evolutionaire overgangstijd en de ware reden van haar wettelijk huwelijk met Richard. We kunnen het echter ook zo stellen dat het ogenblik van de volledige samenwerking met Sri Aurobindo nog niet gekomen was. ‘Ik heb mijn psychisch wezen achtergelaten [bij Sri Aurobindo]. Hoe was hij niet aanwezig de hele tijd dat ik niet bij hem was en hoe heeft hij mijn verblijf in Japan niet geleid!’

Je lichaam van je psychisch wezen scheiden is een gewaagde onderneming, zelfs voor een doorknede occultiste, en Mirra is in Zuid-Frankrijk, waar de Richards een tijdlang woonden, dan ook ernstig ziek geweest, een ziekte waarbij alle zenuwen werden aangetast, heel erg pijnlijk.

Aan boord van de Kama Maru, het Japanse schip dat hen van Colombo naar Europa bracht, had ze in haar dagboek al geschreven: ‘De wrange eenzaamheid ... en steeds die sterke indruk in een hel van duisternis te zijn

geworpen. Op geen enkel ogenblik van mijn leven, in geen enkele omstandigheid, nooit tevoren heeft het me toegeschenen te leven in een omgeving die zo totaal in tegenstelling is met alles wat voor mij de waarheid is.’^[13] Toen ze beter was, ging ze in Lunel de gewonde soldaten helpen verzorgen die met hele treinladingen naar Zuid-Frankrijk werden gebracht. De frenetieke dans van de zwarte krachten op de Aarde leek niet te stoppen en Mirra incasseerde haar deel. Ondertussen bleven de spirituele ervaring en het onzichtbare werk echter constant doorgaan. Ze wist misschien niet – of toch wel – dat die nacht en dat lijden in Lunel maar een voorproefje waren van wat haar in latere jaren nog te wachten stond.

Paul Richard werd vrijgesteld van militaire dienst. In maart 1916 konden de Richards nog per schip uit Londen vertrekken en ze zetten in juni voet op Japanse bodem. Ze zouden vier jaar in Japan verblijven, voornamelijk in Tokio en Kyoto. De Moeder heeft later dikwijls over Japan verteld – over de schoonheid van de tuinen, de landschappen en de gebouwen, over de netheid en de beleefdheid maar ook de mentale starheid van de mensen, over haar ontmoetingen daar met personen van allerlei slag en gezindte, onder andere Rabindranath Tagore en de zoon van Tolstoï. Maar over de intieme strijd met de Asura met wie ze zich verbonden had, heeft ze zo goed als niets gezegd, behalve dat ze aan het eind van die vier jaar de strijd niet had gewonnen en haar belofte Richard te bekeren niet had kunnen inlossen. Toen ze dat op een dag tegenover zichzelf moest bekennen, verscheen haar de Allerhoogste, in een visioen ‘mooier dan dat in de Gita’. Hij nam haar als een wiegekind in zijn armen en keerde zich met haar naar het westen, naar India en Sri Aurobindo die daar wachtte.

Via China zijn de Richards toen weer terug naar India gereisd. Op 24 april 1920 had de hernieuwde en dit keer definitieve ontmoeting van de Moeder en Sri Aurobindo plaats: ‘Een uur begon, de matrijs van een nieuwe tijd.’^[14] Richard heeft ten slotte zijn verzet gestaakt en is uit het beeld verdwenen. De Moeder heeft Pondicherry lichamelijk nooit meer verlaten.

Vele jaren later ontmoetten twee Indiase volgelingen van haar dr. O. Okhawa in Japan. De Richards hadden een tijdlang in zijn huis verbleven.

‘U zou willen weten, mijn jonge vriend, wat me in uw Moeder getroffen heeft?’ vroeg Okhawa aan een van hen. ‘Ze had een wil die bergen kon verzetten en een intellect scherp als de snede van een zwaard. Haar denken was de helderheid zelve en haar vastberadenheid was sterker dan de wortels van een eik. Haar mystieke diepten waren dieper dan die van de oceaan, maar haar intellect was een peillood dat die diepten kon meten. Als kunstenaar maakte ze schilderijen van een onaardse bekoorlijkheid. Als musicienne boeide ze mijn ziel wanneer ze het harmonium of de gitaar bespeelde. Als vrouw van wetenschap vond ze formules voor een nieuwe hemel en aarde, voor een nieuwe kosmogonie. Ik zou niet weten wat Mirra niet had kunnen zijn, of wat ze niet in staat was te worden. Maar voor mij was ze een zuster en een kameraad van de geest. Dat is hoe ik haar heb gekend.’^[15]

7.

Sri Aurobindo's visie

Het is een enorme spirituele revolutie die de materie en de schepping in eer herstelt. ^[1]

de Moeder

Aurobindo Ghose en Mirra Alfassa, die we voortaan alleen nog Sri Aurobindo⁵ en de Moeder zullen noemen, waren in zeer verschillende omstandigheden tot dezelfde ervaringen en dezelfde visie gekomen. 'We hebben hetzelfde pad en we hebben altijd hetzelfde pad gehad, het pad dat leidt naar de supramentale ommekeer en de goddelijke verwezenlijking. Niet alleen aan het eind, maar van het begin af is ons pad hetzelfde geweest', schreef Sri Aurobindo. ^[2] De Waarheid in al haar gradaties is één en zij waren gekomen om een nieuwe gradatie, 'een waardere Waarheid', op de Aarde uit te werken. Omdat die ervaringen en die visie echter hoofdzakelijk door Sri Aurobindo geformuleerd werden, vooral met de *Arya* als instrument, hebben we het eenvoudigheidshalve over Sri Aurobindo's visie. Deze heeft zich gaandeweg ontwikkeld, steeds met de spirituele ervaring als basis en toetssteen. Het is nooit de bedoeling van Sri Aurobindo of van de Moeder geweest ergens halt te houden, de opgedane wetenschap te ordenen en tot een systeem af te ronden. Hun visie was een open visie en ze hebben zich met al hun krachten ingespannen om letterlijk elke minuut van de hun toegekende tijdspanne zo veel als mogelijk van de nieuwe wereld op aarde uit te bouwen.

Het uitgangspunt van Sri Aurobindo's denken is in India bekend als de *Vedanta*, met de idee van het Brahman als hoeksteen. 'Brahman is de Alfa en Omega. Brahman is het Ene waarnaast niets anders bestaat.' Brahman is een diep-vibrerend Sanskrietwoord voor wat in het Westen het Ene, het Absolute heet. Van belang is dat voor het begin, midden en eind van alles eerst een onzijdig woord wordt gebruikt, omdat we anders van meet af aan

met een dichotomie mannelijk-vrouwelijk opgezaald zitten, waardoor de hele zienswijze van de opperste Realiteit wordt verkleurd en vervormd.

‘Het is onze eerste premisse dat het Absolute de opperste Werkelijkheid is.’^[3] (Sri Aurobindo) Uit die eerste premisse en het feit van de voor ons ervaarbare wereld vloeit in feite heel de rest voort. Met de wereld worden we voortdurend aan den lijve geconfronteerd, ze is zichtbaar en tastbaar; de eerste premisse is niet zo vanzelfsprekend, omdat het Absolute door het menselijke verstand niet gekend en nog minder genoemd kan worden: het is een ervaringsfeit overal ter wereld door de Groten van Geest rechtstreeks geschouwd en door anderen na hen steeds opnieuw bevestigd. Het Absolute kan geleefd worden maar niet genoemd, bepaald of omschreven. ‘De enige manier om de Godheid te kennen bestaat erin zich met Hem te vereenzelvigen.’^[4] (de Moeder)

Alles is het Brahman. Er is niets dat niet het Brahman is, want erbuiten kan niets bestaan – omdat alles het Brahman is. ‘Gij zijt man en vrouw, jongen en meisje. Oud en versleten gaat ge over een stok gebogen. Gij zijt die groene vogel, en die blauwe, en die roodogige ...’ zingt de *Swetaswatara Oepanisjad* (IV.3, 4). ‘Als het waar is dat alleen het Zelf bestaat, dan moet het ook waar zijn dat alles het Zelf is.’ (Sri Aurobindo) Zo eenvoudig als wat, maar fundamenteel. De Moeder zei het nog kernachtiger: ‘Er is alleen maar Dat. Dat alleen bestaat. Dat, wat? Dat alleen bestaat!’ En Dat is het ene ‘alles bevattende, in alles aanwezige punt zonder grootte’.

Hoewel ook door de westerse mystici bevestigd, is het begrip van de absolute Werkelijkheid die alles is in het Westen niet het algemeen gangbare. De reden daarvan heeft de Moeder ‘de vergissing aan de oorsprong’ genoemd, een kloof die ergens in het Chaldeeuwse denken ontstaan moet zijn tussen God enerzijds en de Schepping anderzijds. ‘De vergissing bestaat erin een onoverbrugbare kloof te maken tussen God en de mens, Brahman en de wereld ... Want Dat is niet een suprakosmische, willekeurige, persoonlijke Godheid, zoals sommige religies veronderstellen, zelf op geen enkele wijze bij de Val betrokken en die het kwaad en het

lijden heeft opgelegd aan schepselen gemaakt door een gril van zijn fiat.’^[5] (Sri Aurobindo) Uit de Chaldeeuwse wereldbeschouwing is de joodse voortgekomen en uit de joodse de christelijke. En zo troont God nog altijd boven de wolken en blijft de mens in het aardse tranendal de goede strijd strijden op hoop van een hemelse beloning, en stookt de duivel zijn eeuwig vuur in een eeuwige hel.

Velen zijn tegen een dergelijk wereldbeeld, dat tenslotte de achtergrond en de rechtvaardiging van hun leven zou moeten uitmaken, in opstand gekomen, ook de Moeder in haar jeugd. ‘Tot mijn vijfentwintigste jaar ongeveer kende ik alleen maar de God van de religies, de God zoals de mensen hem hebben gemaakt, en ik moest er niets van hebben, nee hoor!’ (Zoals we weten heeft ze daarna de *Revue cosmique* ontdekt met de opvatting van de immanente God, de Aanwezigheid in ’s mensen hart.) Een God die de onwetende, hulpeloze mens zoals hij is heeft geplaatst in een wereld zoals die is, vond zij een monster en het leven een hel – ondanks alle theologische tegenargumenten een zeer begrijpelijke zienswijze. ‘Als God bestaat, dan is het een ware schurk! Het is een ellendeling en ik moet niets hebben van die God die ons geschapen heeft’, zo dacht zij toen. ‘Je weet wel, de opvatting van de God die rustig in zijn hemel zit, die dan de wereld maakt en die er genoeg in scheidt die wereld te bekijken, en die je dan zegt: “Wat is dat toch goed gemaakt!” Nee, ik zei bij mezelf: “Van dat monster moet ik niet hebben.”’^[6]

De Moeder is zich dan ook haar leven lang onbehaaglijk blijven voelen bij het gebruik van het woord ‘God’. ‘Ik gebruik het woord “God” niet graag, omdat de godsdiensten er de naam van een almachtig wezen van hebben gemaakt dat van zijn schepping verschilt en erbuiten staat, wat niet waar is.’ Ze vond het ‘een gevaarlijk hol woord’, geassocieerd met een bovenaardse Tiran, en gebruikte daarom meestal, net als Sri Aurobindo, het woord ‘Godheid’ (the Divine, le Divin) in plaats van ‘God’. Of ze noemde het Onnoembare gewoon Dat – of de Heer, of het Opperwezen, of de Allerhoogste, enzovoort, ‘omdat je toch een woord moet gebruiken’, want anders kun je niet praten.

Het Brahman, zegt de Vedanta, bestaat op zichzelf, buiten en voorbij alle manifestatie. De hoogste attributen door de Zieners eraan toegekend zijn Sat = Zijn, Chit = Bewustzijn en Ananda = Alvreugde. Satchitananda is dan ook een naam van het Brahman. Die drie eigenschappen zijn absoluut en zonder enige beperking, want de beperkingen zouden van buiten af moeten worden opgelegd en buiten het Brahman is er niets. ‘We kunnen immers niet veronderstellen dat het ene Zijnde beïnvloed wordt door iets buiten of anders dan zichzelf, want zoiets bestaat niet.’^[7] Er is dus ook geen Niets, want alles wat is, is Dat; als er een Niets bestond, zou het ook Dat moeten zijn en dus geen Niets zijn.

Absoluut Bewustzijn betekent tevens en gelijktijd absolute macht, Almacht, iets wat het menselijke voorstellingsvermogen niet kan vatten, omdat bij de mens kennen gescheiden is van kunnen of vermogen. Dankzij zijn Almacht kan het onbeperkte Brahman echter *zichzelf* in vormen beperken, waardoor het zich als het ware voor zijn eigen oog kan ontvouwen en schouwen. ‘Zijn zelfbeperking is op zichzelf een daad van almacht.’ Daardoor ontstaat het grote Spel van de manifestatie, het Spel van de Alvreugde, een Spel dat in het Sanskriet Lila wordt genoemd. ‘De transcendentale God is in Zichzelf, door Zichzelf en met Zichzelf zijn materiële Spel aan het spelen.’

Zoals het Brahman zelf is zijn ontvouwing uit zichzelf, zijn zelfmanifestatie potentieel eindeloos, en zoals het Brahman heeft zijn manifestatie begin noch einde. Die manifestatie wordt gewoonlijk in de van de Chaldeeën afkomstige terminologie ‘schepping’ genoemd, omdat de Schepper het geschapene uit het niets tevoorschijn zou hebben geroepen, hetgeen het bewijs van zijn almacht zou zijn. Daar er echter geen Niets bestaat kan een Niets onmogelijk de bron van het bestaande zijn. De enige bron is Dat, het Brahman dat alles is. ‘Het Oneindige schept niet, het manifesteert wat in zichzelf aanwezig is.’ (Sri Aurobindo) De daad van almacht, in alle eeuwigheid en op elk ogenblik, bestaat erin dat het Brahman zichzelf om zich te manifesteren concretiseert, dus beperkt. Het Oneindige maakt zichzelf (schijnbaar) eindig. Omgekeerd: al het eindige

blijft (in zijn essentie) oneindig, anders zou het niet kunnen bestaan. ‘Alle eindigheden zijn in hun spirituele essentie het Oneindige’, zegt Sri Aurobindo.

Ook binnen zijn manifestatie is er dus alleen maar het Brahman. Dus is er alleen maar Alvreugde in alle werelden, over de hele gamma van het bestaan. Daar kan logischerwijze geen lijden in zijn, geen tekort, geen angst, geen gevoel van onvolkomenheid, en de dood kan er alleen maar een vreugdevolle metamorfose zijn. In die gamma van het bestaan zijn er materiële werelden, vitale, mentale, supramentale, en werelden met wezens die delen in de hoogste kwaliteiten van het Brahman, tot aan de grens waar de fijnste verstoffelijking overgaat in het onstoffelijke, absolute, op zichzelf bestaande Zijn van de Godheid: ‘de Absolute, de Volmaakte, de Allene.’

Hij is de Maker en de wereld die hij heeft gemaakt,
Hij is het visioen en hij is de ziener;
Hij is zelf de doener en de daad,
Hij is zelf de kenner en het gekende,
Hij is zelf de dromer en de droom.^[8] (*Savitri*)

Neerdalend uit die hoge abstracties⁶ met zoveel hoofdletters, kunnen we niet anders dan de pertinente vraag stellen: ‘Als alles het Brahman is moet ook deze, onze wereld het Brahman zijn. Hoe komt het dan dat hier wél pijn, angst en dood heersen?’

De Vedanta heeft een antwoord op die vraag: aangezien in de oneindigheid van het Brahman de mogelijkheden oneindig zijn, bestond in het Brahman de mogelijkheid van zijn eigen negatie. In een toestand van absoluut Bewustzijn, die Almacht is, staat het zien van een mogelijkheid gelijk met de verwezenlijking ervan. Dus heeft het Brahman zich als het ware in zijn tegendeel gestort: het Zijn werd Inertie, het Licht werd Nacht, het Bewustzijn werd Onwetendheid en de Alvreugde werd blinde verdwazing.

Maar ook dit, zoals alle manifestatie, is een Spel, waardoor het Brahman zich bij wijze van spreken aan zijn eigen oog heeft onttrokken om zichzelf terug te kunnen vinden, waarbij het in de Nacht is gedoken om de extase van de Dageraad te kennen. Het Brahman kan immers alleen maar zichzelf zijn, en niets, ook zijn Zelfnegatie niet, kan erbuiten bestaan. Die herontdekking geschiedt door een proces dat wij ‘evolutie’ noemen. In de Nacht is door ons ongezien het Licht aanwezig, in elk atoom, in elke molecule die zich in de loop van de evolutie vormt. In elk elementair deeltje is de Godheid met al zijn vermogens aanwezig. De Godheid groeit mee in zijn schepping, hij openbaart zich gradueel steeds meer voor zichzelf, tot hij ook als object geheel zal worden wat hij als subject altijd is geweest, om in diamanten zuiverheid de vervoering te kennen van datgene waar het hele Spel om gaat: de Liefde.

Wij zijn de groeiende Godheid. ‘Brahman, meneer, is de naam gegeven door de Indiase filosofie sinds het begin der tijden aan de ene Werkelijkheid. In feite bent u, meneer, Brahman’, schreef Sri Aurobindo in schertsende ernst aan Nirodbaran. ^[9] De Godheid is aanwezig in elk onderdeel van ons materiële, vitale en mentale lichaam. Hij is vooral aanwezig, geheel zichzelf, in ons hart, dat we als de behuizing van onze ziel ervaren. Wat wij de ziel noemen is puur Dat. Aan de oorsprong, daar waar de Geest zich in de Tijd heeft gestort, waren wij het zelf, in alle eeuwigheid bestaande in Dat, die het grote avontuur hebben aangegaan omdat we het zelf hebben gewild.

De evolutie is dus het groeiproces van de gematerialiseerde Godheid, in ons, naar haar gemanifesteerde volkomenheid toe. De wereld is een zich ontplooiend wonder – maar het duurt wat lang en wij vallen bij elke geboorte als het ware zo hard op ons hoofd, zei de Moeder, dat we vergeten waar we vandaan zijn gekomen. ‘Wij zijn de Godheid die zichzelf vergeten is.’ Ook de mensheid als geheel was vergeten waar ze vandaan was gekomen, met name uit de schoot van Moeder Aarde, maar onlangs heeft ze dat opnieuw ontdekt, al beseft ze nog niet waar ze naartoe gaat en dat, als er zoveel evolutieve trappen vóór haar geweest zijn, er logischerwijs ook nog

trappen na haar moeten of toch minstens kunnen komen. Wie net de ochtendkrant heeft gelezen of in de spiegel gekeken, kan toch maar moeilijk staande houden dat ze het toppunt van volmaaktheid heeft bereikt, de mensheid, of dat de mens 'het meesterstuk der meesterstukken' zou zijn, zoals de negentiende-eeuwse Nederlandse dichter dacht.

Hier volgen we echter de Vedanta niet langer, althans niet zoals geïnterpreteerd door de Indiase wijzen die, zoals wij allemaal, het leven op aarde zo'n bende vonden dat ze het tot een hersenschim, een kwade droom, een illusie hebben verklaard. Ze hebben ons dan ook allen aangeraden er zo vlug mogelijk uit weg te komen. Aldus redenerend hebben die wijzen niet ingezien, of alleen niet toegegeven, dat ze het tapijt indien niet vanonder de voeten van het Brahman, dan toch vanonder de voeten van hun eigen logica wegtrokken. Hoe zou in het alwetende, almachtige en alvreugdige Brahman een wereld kunnen bestaan – bijvoorbeeld een tollende blauwe globe met mensjes erop – die niet eens de moeite loont en waar je zo vlug mogelijk weg moet zien te komen? Heeft de Alwetende dan geblunderd? Is de Almachtige tekortgeschoten? En de Alvreugdige, heeft hij zijn plezier gevonden in de martelgang van schepselen met een omfloerst bewustzijn?

Toch zijn veel godsdiensten in Oost en West het in wezen met die interpretatie van de Vedanta eens: er is ergens iets verkeerd gegaan (misschien door een magische daad van een Zwarte Demiurg?); de aarde is niet meer dan een noodzakelijk kwaad (aangezien we er nu eenmaal op belichaamd zijn) en we kunnen alleen maar zien dat we zo vlug mogelijk in het hiernamaals komen (hopelijk in de prettiger regionen ervan) of helemaal een eind maken aan de nachtmerrie (in het Nirvana). Sommigen beweren dat we er reeds voorgoed uitkomen na dit ene, absurd korte leven; anderen leren dat we er honderden of duizenden levens over moeten doen. Hoe het ook zij, de oplossing blijft voor de meeste religies dezelfde.

Maar zo zag Sri Aurobindo het niet. Hij heeft de consequentie uit de vedantische gedachtengang getrokken. Als absoluut Zijn-Bewustzijn-Alvreugde de grond van het bestaan vormt, ook in de evolutie, dan moet die evolutie onvermijdelijk die eigenschappen ook in zich bevatten en vroeg of

laat manifesteren. Dit is trouwens de belofte aan de mensheid meegegeven en waarvan alle grote occulte Tradities getuigenis afleggen: de belofte van de vestiging van het Rijk Gods op de Aarde.

‘De evolutie is niet ten einde; de rede is niet het laatste woord en het redenerend dier is niet het hoogste wezen van de Natuur. Zoals de mens uit het dier is voortgekomen, zo zal uit de mens de supermens voortkomen,’ luidt een der aforismen van Sri Aurobindo.^[10] En in het begin van *The Life Divine* schrijft hij: ‘Het dier is naar men zegt het levende laboratorium waarin de Natuur de mens heeft uitgewerkt. Het is goed mogelijk dat de mens op zijn beurt een levend en denkend laboratorium is in wie en met wiens bewuste medewerking zij de supermens, de god zal uitwerken.’^[11] Dat was voor hem niet alleen mogelijk, het was een zekerheid, want ‘inevitable’, onvermijdelijk, voortvloeiend uit het wezen en het proces van de evolutie wanneer ze in het juiste perspectief wordt gezien. ‘De supramentale ommekeer is iets dat verordend en onvermijdelijk is in de evolutie van het bewustzijn van de aarde, want zijn opwaartse klim is niet ten einde en het mentale bewustzijn is niet zijn uiteindelijke hoogtepunt.’^[12]

Evolutie en involutie

‘Het woord evolutie bevat in zijn inherente betekenis, in de fundamentele gedachte, de noodzakelijkheid van een voorafgaande involutie’, schrijft Sri Aurobindo.^[13] Immers, ‘niets kan uit de Materie evolueren dat er niet reeds in aanwezig was.’^[14] De evolutie van het Leven uit de Materie veronderstelt een voorafgaande involutie van het Leven in de Materie, tenzij we veronderstellen dat er zich een nieuwe schepping zou hebben voorgedaan, op magische en onverklaarbare wijze in de Natuur tevoorschijn gekomen.’^[15] – ‘De evolutie van bewustzijn en kennis kan niet verklaard worden behalve wanneer er in de dingen reeds een verborgen bewustzijn aanwezig is dat met zijn inherente en aangeboren vermogens geleidelijk aan de oppervlakte komt.’^[16] Anders gezegd: wat er niet in zit, kan er niet uit

komen, en daar het eruit is gekomen, moet het erin hebben gezeten, in het evolutionaire basismateriaal.

Het scheppingsproces, het model van onze evolutionaire wereld kan daarom metaforisch worden voorgesteld als een trap van werelden, waarlangs de Godheid in zijn manifestatie is afgedaald, uit zijn hoogste Bewustzijn tot de laagste, totale Onbewustheid, en waarlangs hij, maar nu objectief *belichaamd* in steeds hogere evolutionaire vormen, weer tot zijn absolute volkomenheid opklimt. Men zou kunnen stellen dat hij nu, in de mens, ergens halverwege de klim terug is.

De onderste treden van de trap zijn, voor iedereen die geen materialistische donkere bril op heeft, duidelijk te onderscheiden: onderaan de materie (het mineraal), dan het leven (plant en dier), dan het mentale bewustzijn (dier en mens). Elk van die niveaus is uit het lagere niveau gegroeid en bevat dan ook alles waaruit het is voortgekomen. Een originele denker als de econoom E.F. Schumacher, auteur van *Small Is Beautiful*, had het erover in een gesprek met Fritjof Capra, die schrijft: ‘Schumacher sprak zijn geloof uit in een fundamentele hiërarchische orde bestaande uit vier niveaus – materie, leven, bewustzijn (consciousness) en zelfbewustzijn (awareness) – die op een zodanige manier gemanifesteerd zijn dat elk niveau niet alleen zijn kenmerkend element bezit maar ook de elementen van alle lagere niveaus. Dit was natuurlijk de aloude gedachte van de Grote Keten van het Zijn die Schumacher in moderne taal en met grote fijnzinnigheid onder woorden bracht. Hij hield evenwel staande dat de vier elementen onreducereerbare mysteries zijn die niet verklaard kunnen worden, en dat de verschillen ertussen fundamentele sprongen in de verticale dimensie uitmaken, “ontologische discontinuïteiten”, zoals hij het uitdrukte. “Dit is de reden waarom de fysica geen filosofisch gezag kan hebben”, herhaalde hij. “Ze kan niet met het geheel werken; ze kan alleen maar werken met het laagste niveau”, dat van de materie.’ ^[17] (*Uncommon Wisdom*)

Schumachers woorden zijn bepaald opmerkelijk omdat hij erin geslaagd is zich boven het heersende wetenschappelijke reductionisme uit te hijsen en

de wereld opnieuw met een onbevangen blik te bekijken. De wetten van de wetenschap zijn inderdaad alleen, en dan nog maar ten dele, de wetten van het materiële bestaansniveau, dat metaforisch gesproken niet meer dan de dunne buitenste schil van de grote Globe van het Zijn uitmaakt. Ze moeten daarom noodzakelijkerwijs onvolledig blijven tot de wetenschap los kan breken uit haar materialistische cirkelredenering dat alles materie is omdat er niets dan materie zijn kan.

Boven de drie (of vier) genoemde niveaus zijn er nog verschillende andere die van onze ervaringswereld deel uitmaken, hoewel veel minder concreet waarneembaar: die van de ingevingen, de inspiratie, de intuïtie, met daarboven de wereld van de grote wezens door de mens goden, engelen of wezens van licht genoemd. In aanmerking genomen de cultuur en haar overvloed van scheppingen door de eeuwen heen, en de rol die de godsdiensten in de wereld van de mens hebben vervuld, zou het absurd zijn het bestaan van die niveaus boven ons gewone denken te ontkennen. Dat alles moet toch ergens vandaan zijn gekomen. Is er zelfs één belangrijke wetenschappelijke ontdekking die niet het uiteindelijke resultaat van een inspiratie, van een plotseling ‘inzicht’ of ‘verlichting’ is geweest?

Volgens Sri Aurobindo behoren al deze niveaus tot de lagere helft van de evolutionaire trap, ze behoren tot de lagere hemisfeer van de Globe van het Zijn – misschien een beter woord dan ‘Keten’, dat nog een lineaire denkwijze verraadt. Tot de hogere hemisfeer moeten de werelden van de attributen van de Godheid behoren, die van het Zijn, het Bewustzijn en de Alvreugde, want dat zijn volgens de Zieners de allerhoogste eigenschappen van het Bestaan. Als we ons even Zeus en zijn olympische hofhouding in gedachten roepen, of het Indiase pantheon, of Jahweh en zijn engelenscharen, wordt het meteen duidelijk dat het Brahman met zijn attributen hoger, dieper, meer omvattend is. De godenwerelden zijn gemanifesteerde werelden, terwijl het Zijn voorbij alle namen de manifesterende Bron is.

In de spirituele ervaring is er een scheiding tussen de werelden van de hoedanigheden van de Godheid en de werelden van de goden, een scheiding

die in de oude Indiase geschriften ‘een gouden lid’ wordt genoemd; deze scheiding is trouwens de reden van de door de godsdiensten gemaakte ‘kloof’ tussen God en zijn schepping. Het is een poort waar de mens in zijn normale conditie niet doorheen kan of mag, want wie door ‘de poort van de Zon’ gaat, zeggen de Veda’s, keert niet terug. Sri Aurobindo en de Moeder zijn erdoorheen gegaan – en ze zijn teruggekomen, omdat ze als eersten voor dat avontuur bestemd waren. Ze hebben de goddelijke zonnewereld, tussen de allerhoogste niveaus van Sat-Chit-Ananda en de niveaus waaruit onze wereld en wijzelf bestaan, verkend. Ze hebben vastgesteld dat de lagere hemisfeer van het bestaan daaruit voortkomt en dat hij van daaruit in stand wordt gehouden. Sommige Zieners, sterken van geest, hadden die zonnewereld voordien al geschouwd, de Rishi’s onder andere, maar het moment om haar in de opklimmende trap van de evolutie in te schakelen was toen nog niet gekomen. Sri Aurobindo heeft de zonnewereld met een neutraal, technisch woord ‘het Supramentale’ genoemd, omdat ze zich (ver) boven het mentale bewustzijn bevindt, ook boven de hogere bereiken ervan.

Het Supramentale – eigenlijk zelf weer een hele waaier van werelden – is een principe van Eenheid, voor ons onvoorstelbaar. In onze wereld is immers alles verdeeld, opgedeeld in ik, jij, hij en zij, in dingen op kosmische, menselijke en subatomaire schaal, enzovoort; wij botsen tegen alles aan en kunnen niet eens met zekerheid weten wat achter de ogen van een kat of van ons eigen kind omgaat. Een groot Westers wijsgeer heeft zelfs gezegd dat alles totaal op zichzelf bestaat en dat het onmogelijk iets anders dan zichzelf te kennen. In het Supramentale bestaat alles bewust in alles, hoewel gedifferentieerd in een eindeloze verscheidenheid van vormen; leven is er een schaduwloze gelukzaligheid (in de goddelijke Alvreugde) en onsterfelijk. ‘Licht is er één met Kracht, de kennisvibratie met het ritme van de wil, en beide zijn één, volkomen en zonder zoeken, tasten of moeite, altijd met het verzekerde resultaat.’^[18] Het Supramentale ‘heeft de kennis van het Ene, maar is in staat uit het Ene zijn verborgen menigvuldigheden tevoorschijn te brengen; het manifesteert het Menigvuldige maar verliest zich niet in hun verscheidenheden.’^[19]

Het Supramentale, dat de rechtstreeks gemanifesteerde Godheid is en dus de eenheid van de Godheid, is overal en in alles aanwezig, in het papier waarop deze woorden gedrukt staan en in het netvlies van het oog dat ze leest, net als in het ijs van de kometen voorbij Pluto en in de kern van de quasars. Zonder het Supramentale zou niets kunnen bestaan. Men denke erom dat God niet 'hoger' maar dieper, meer binnenwaarts is, vanwaar hij, door zijn supramentale schepping, onze verduisterde wereld in stand houdt. Maar, juist, hoe komt het dan dat onze wereld 'verduisterd' is? Hoe komt het dat wij in zo'n moeilijke wereld van verdeeldheid, van opdeling en onwetendheid leven? Omdat de gouden zonnestrallen van het Eenheidsbewustzijn door het scheidende lid tussen de twee hemisferen als het ware gefilterd en daardoor afgezwakt worden tot wat wij het mentale bewustzijn of kortweg 'het mentale' noemen. Het mentale is een kennisinstrument dat alleen maar vanuit een bepaald gezichtspunt kan zien, nooit vanuit alle mogelijke gezichtspunten tegelijk zoals het Eenheidsbewustzijn, en dat daarom niets anders dan aspecten kan zien, aspecten die opdelingen zijn, schilfers of flinters van de Ene Werkelijkheid. Sri Aurobindo noemde de mens dan ook 'het mentale wezen', halverwege op de ladder van de evolutie, tussen de afgrond van de Onbewustheid en de piek van het alles schouwende, kennende en vermogende Zijn.

Evolutie betekent dus in feite het heropbouwen in de Materie van de trap of de superkosmische zuil, de toren van de werelden, tot de manifestatie opnieuw de volledig bewuste belichaming van haar Maker zal zijn. Moeder Natuur, een aspect van de Grote Moeder, neemt er haar tijd voor, althans gemeten naar de norm van ons korte mensenleven, en ze schijnt haar genoegen te vinden in het creëren van een wonderbare variatie, waarbij ze de mooiste trouvailles van de moderne kunstenaars reeds miljoenen jaren geleden in levende, zwemmende, lopende en vliegende wezens heeft uitgewerkt. Een nieuwe trede van de trap, hebben we gezegd, wordt gemaakt met het reeds bestaande materiaal van de lagere treden – ook de mens draagt de hele voorafgaande evolutie in zich, plus iets daarin dat er, dankzij de involutie, op zijn ontwikkeling lag te wachten. Wanneer een

trede, of laten we zeggen een soort, in de materiële evolutie haar plafond heeft bereikt en in haar volgroeidheid tegen dat plafond blijft aanduwen, werkt die evolutionaire drang tot verdere ontwikkeling, tot evolutie als een roep om bijstand voor de verwezenlijking van het volgende, hogere niveau, van een nieuwe soort. ‘Involutie’ is een ander woord voor de hele gamma van gemanifesteerde maar voor ons oog verborgen werelden, die geen evolutieve maar ‘typale’ werelden zijn, dat wil zeggen werelden waarin de wezens niet veranderen of zich ontwikkelen, maar waar ze volkomen tevreden zijn met hun bestaanswijze, hun type, een tevredenheid die de expressie van de fundamentele algemene Ananda is, van de Alvreugde. Die werelden bestrijken het volledige bewustzijnsscala van de hoogste Ananda tot het laagste vitale niveau. Uit die ‘zuil’ van typale werelden, die de manifestatie van de Godheid is, moet zich bij elke hogere stap van de materiële evolutie als het ware een ‘schijf’, dit is een wereld met zijn wezens en wetten, in de materiële involutie invoegen, hetgeen dan het antwoord is op de drang van onderop, op de druk tegen het voorlopige plafond van de evolutie. De samenwerking van beide acties, van de druk van onderop en het antwoord van bovenaf, heeft dan de manifestatie van een nieuwe, hogere soort tot gevolg. Dit is reeds gebeurd wat betreft verschillende gradaties van de vitale werelden, waardoor de lagere en hogere levensvormen op de planeet Aarde zijn verschenen, en voor sommige mentale werelden, waardoor de mentalisering van de dieren en de verschijning van het mentale wezen bij uitstek, de mens, zich heeft voorgedaan.

Er moet dus ergens in de typale manifestatie een mentale wereld zijn waar het mentale wezen gelijk aan de mens bestaat en bestaan heeft lang voordat het materieel op de planeet Aarde werd belichaamd. De Moeder drukt dat als volgt uit: ‘De mens behoort niet alleen tot de Aarde: hij is een universeel wezen in zijn essentie, maar hij heeft een speciale manifestatie op de Aarde.’^[20] In de woorden van Sri Aurobindo: ‘De mens belichaamt, onder de voorwaarden van de aardse wereld die hij bewoont, het mentale vermogen van het universele bestaan.’^[21] En aan een leerling schreef hij: ‘U

spreekt alsof de evolutie de enige schepping was. De schepping, of manifestatie, is erg groot en bevat veel niveaus en werelden die vóór de evolutie bestonden, alle verschillend van aard en met verschillende soorten wezens.’ [22]

De goddelijke manifestatie, met inbegrip van de aardse evolutie, is dus geen produkt of toneel van dictatoriale goddelijke willekeur. De almachtige Godheid heeft zich in zijn schepping beperkt door bepaalde wetten in te bouwen welke die schepping structureren, zou men kunnen zeggen, en waardoor de evolutie bepaalde processen moet volgen. Eén daarvan is dus het inschuiven van elk hoger universeel bewustzijnsniveau als een nieuwe trede in de opklimmende materiële evolutietrap, als antwoord op de evolutionaire drang wanneer de vorige haar plafond heeft bereikt. Een ander noodzakelijk proces is dat van de tussenkomst van de Godheid zelf in zijn evoluerende schepping om de inschuiving van een nieuwe soort mogelijk te maken. De Godheid belichaamt zich daarvoor op de Aarde als Avatar.

Volgens Sri Aurobindo en de Moeder is nu het ogenblik gekomen dat de bestaande menselijke soort haar plafond heeft bereikt, na een lange ontwikkeling waarvan ons slechts de meest recente fase bekend is, namelijk het tijdperk dat we de geschiedenis noemen. Hun werd de visie van de evolutionaire saltus, van de evolutionaire quantumsprong gegeven omdat zij gekomen waren om hem in hun persoon uit te voeren. Het ogenblik van de inlossing van de belofte van het Rijk Gods op aarde, sinds haar begin aan de mensheid meegegeven, is aangebroken, zeggen zij. De mens gaat over in een nieuw, hoger, goddelijk wezen dat nog geen naam heeft, maar dat vaak de ‘supermens’ wordt genoemd. Uit het mentale wezen, of het dat weet of niet, of het dat bewust wil of niet, ontstaat NU het supramentale wezen. De Pioniers hebben het archetype van de nieuwe soort reeds in zichzelf gevormd en de Aarde voor het bestaan ervan voorbereid. De toekomst, op deze drempel van een nieuw millennium, is niet duister of catastrofaal maar glorieus: op de Aarde, de Aarde van de ene mensheid, wordt het Rijk Gods gebouwd.

Dat alles neemt niet weg dat de wereld van de mensheid op aarde geen benijdenswaardige plaats schijnt te zijn geweest en dat ze dat nog steeds niet is. Ergens is iets voorgevallen dat onze planeet tot een oord van verschrikking heeft gemaakt. Sommige Tradities hebben het over een morele Val, andere over een ongelukkig kosmisch Toeval. Laten we deze schetsmatige inleiding tot Sri Aurobindo's visie daarom besluiten met een verhaal dat door de Moeder meer dan eens, met geringe varianten, werd verteld. Ze stipte aan dat het verhaal afkomstig is uit een zeer oude occulte Traditie en dat het een diepe betekenis heeft. Hoewel symbolisch ingekleed, is het een waar verhaal.

Toen de Allerhoogste besloot zich te veruiterlijken om zichzelf te kunnen schouwen, was het eerste dat hij in zich vormde de Kennis en de Macht om zich te manifesteren. Deze Kennis-Macht is de Grote Moeder. (Elke macht en elke kracht is een vibratie, elke vibratie een bewustzijn en elk bewustzijn een persoonlijk wezen, zonder uitzondering.) De Allerhoogste had beslist dat Vreugde en Vrijheid de grondslag van zijn manifestatie moesten vormen, de twee hoedanigheden zonder welke een goddelijke expressie van Alvreugde onmogelijk is, en de Moeder, de grote Creatrix, voerde zijn beslissing vanzelfsprekend uit.

Als eerste belichamingen van de goddelijke Vreugde en Vrijheid schiep de Moeder vier Wezens. Omdat van deze vier de hele rest van de veruiterlijking moest uitgaan, waren ze de incarnatie van de essentiële goddelijke attributen, de oerbronnen en pijlers van de schepping: 1. Bewustzijn dat Licht is; 2. Leven; 3. Alvreugde die Liefde is; 4. Waarheid. Zeer prachtige en machtige wezens waren het, want doordat ieder in zich een goddelijk attribuut droeg, was hij bijna helemaal aan de Godheid zelf gelijk. En ze waren geheel vrij om hun wezenlijke godheid te genieten. En het gebeurde dat die vier eerste, schitterende Wezens, bijna helemaal aan de Godheid gelijk, door de genieting van hun vreugde en vrijheid als bedwelmd werden en dat ze zich gingen voorstellen dat ze helemaal aan de Godheid gelijk waren, ja, dat ze de Allerhoogste zelf waren.

Nu is de Allerhoogste, zoals we weten, ook de Ene waarin geen opdeling mogelijk is. Door het waanbeeld dat in hen was opgekomen, waardoor elk van de Vier zich voorstelde dat hij de Opperste Heer was, rees er in de schepping de waan der opdeling. In hun bewustzijn scheidden zij zich van elkaar en van hun Oorsprong af, met het gevolg dat ze het tegendeel werden van wat ze eerst waren geweest. Het Wezen van het Bewustzijn en het Licht werd de Heer der Duisternis; het Wezen van de Alvreugde en de Liefde werd de Heer van het Lijden; het Wezen van de Waarheid werd de Heer van de Leugen; het Wezen van het Leven werd de Heer van de Dood. Dat is hoe door hun toedoen de wereld zoals wij die kennen ontstaan is.

Toen de Grote Moeder zag wat haar kinderen hadden aangericht, keerde ze zich tot de Allerhoogste en ze smeekte hem om een middel dat het onheil teniet zou kunnen doen.

Hij heeft haar toen opgedragen haar lichtend Bewustzijn in die onbewustheid te storten, haar Waarheid in die leugen en haar Liefde in dat lijden. Dat deed de Grote Moeder, met nog intensere kracht dan toen ze het viertal had geschapen. Zij dook in de verschrikking van de Nacht der onbewustheid en deed er opnieuw het Bewustzijn, de Liefde en de Waarheid ontwaken om de redding te bewerken die het universum weer terug naar zijn Oorsprong van gelukzaligheid zal brengen. De geleidelijke verwezenlijking van die redding of verlossing noemen wij de evolutie. We zijn nu op het punt gekomen waar de evolutie de drempel van een supramentale, goddelijke wereld heeft bereikt. De uitwerking ervan zal niet in een handomdraai plaatshebben, maar de fundamenten ervan zijn gelegd. En daarna komen er nog veel andere, hogere ontwikkelingen op aarde, tot de Allerhoogste in zijn schepping helemaal zichzelf zal zijn geworden. Maar de onwetendheid, de duisternis, de dood, het lijden en de leugen zullen dan al lang niet meer van deze wereld zijn, omdat de Vier weer in hun Oorsprong zullen zijn opgegaan.

- [5] Het prefix ‘Sri’, traditioneel gebruikt als teken van respect of verering, maakt in dit geval integraal deel uit van de naam (spreek uit: Sjri *Aurobindo*). Het is van belang dit te vermelden, omdat *alle* namen een mantrische kracht hebben.
- [6] De mens is zo in de wereld ingebouwd dat alles wat voor hem kwalitatief of evolutief méér is hem ook als ‘hoger’ voorkomt. De religie heeft van die ‘geverticaliseerde’ menswijze een denkgewoonte gemaakt waar men in het taalgebruik niet meer buiten kan. Men zou anders bijvoorbeeld net zo goed kunnen zeggen dat de Godheid of het Brahman zich meer inwaarts of binnenin bevindt. De Godheid is immers ‘een cirkel waarvan het middelpunt overal is’.

8.

Homo sum

De mens is de belangrijkste overgangsterm van de Natuur. In hem wordt ze zich van haar doel bewust. In hem kijkt ze vanuit het dier met open ogen op naar haar goddelijk ideaal. ^[1]

Sri Aurobindo

‘Een verhaal heeft begin noch einde: willekeurig kies je in de ervaring een ogenblik vanwaar je terugblijkt of vanwaar je vooruitziet’, zo begint Graham Greene zijn roman *The End of the Affair*. Het verhaal van de mens heeft begin noch einde. Hij staat tussen twee oneindigheden: achter hem die van zijn oorsprong, voor hem die van zijn bestemming. En beide zijn Hetzelfde, namelijk ‘een bewustzijn waartegen het universum zich bij wijze van spreken aftekent als een klein plaatje tegen een onmetelijke achtergrond.’ ^[2]
(Sri Aurobindo)

Alles wat hem in de manifestatie vooraf is gegaan, draagt de mens in zich. Hij draagt de Godheid in zich, die hij wezenlijk gebleven is en weer helemaal moet worden. Hij draagt in zich alle karaktertrekken van de gevallen grote Vier, die in de schepping zijn oerouders waren; door hen is zijn aard geperverteerd en onderhevig aan duisternis, lijden, leugen en dood. En ook de hele evolutie zoals die hem voorafgegaan is, draagt hij in zich, en daardoor is hij materie, leven en mentaal bewustzijn, de reden waarom hij kan denken, redeneren en zelfs een beetje ‘zien’. Al is zijn ware aard die van het in de materie en in het vitale geïncarneerde mentale bewustzijn, de lagere gradaties van de evolutie hebben nog zo’n groot aandeel in de samenstelling van zijn persoon dat hij meestal nog als de diermens kan worden beschouwd en niet als het mentale wezen in zijn zuivere vorm, die in de toekomst misschien nog als soort op de Aarde zal verschijnen.

Hij is groot, hij is klein. Hij is ontzettend kwetsbaar hoewel in wezen onsterfelijk. Hij is onwetend maar draagt de Alwetendheid in zich, zodat hij op elk ogenblik in zijn onwetendheid precies doet wat voor de bestemming van hemzelf en van het Geheel de juist handeling is. Hij is een dwerg, een worm, een stofje op de mouw van het heelal, en hij is het kind van de Grote Moeder, het prinskind van de Koningin met de kroon van twaalf parels. Het is waar, ‘de mens zoals hij is kan niet het eindprodukt van de evolutie zijn, hij is een té onvolmaakte expressie van de geest’^[3] (Sri Aurobindo). Het is net zo goed waar ‘dat wij de eerste mogelijke instrumenten zijn die een begin kunnen maken met de vooruitgang van de wereld.’^[4] – ‘Het is de mens die het werk zal doen. Hij is het die zal veranderen, hij is het die de aarde zal transformeren.’^[5] (de Moeder) – ‘De mens is juist dat element en symbool van een hoger Bestaan, neergedaald in de materiële wereld, in wie het lagere in staat is zichzelf te transformeren en de natuur van het hogere aan te nemen, en het hogere zichzelf te openbaren in de vormen van het lagere.’^[6] (Sri Aurobindo) De mens is de crux, de grote X. Hij is het kruispunt van de universele krachtlijnen, kruis en gekruisigde, mens en God, onmachtig in zijn vergeten almacht, gegeseld en met doornen gekroond als de groteske en potentieel toch de ware koning van de Schepping.

En hij is het kind van Moeder Aarde. ‘De Hemel is zijn vader, de Aarde zijn moeder’, zegt Hermes Trismegistos in de Smaragden Tafel. Volgens het huidige model van de wetenschap is de planeet Aarde een balletje in de ruimte zoals er miljoenen zijn. Niet veel zaaks dus, en als er levensvormen op verschenen zijn, kan dat alleen maar door een toeval zijn gekomen. Maar ook op dit punt is de wetenschap haar opinie aan het herzien en sommige kosmologen durven nu stellen dat de Aarde als levenverwekster in haar soort uniek zou zijn. Het zwakke en het sterke antropische principe tonen aan hoe zich zelfs aan de nuchtere wetenschappers een naar de mens gemeten verklaring opdringt voor de onwaarschijnlijke keten van toevalligheden die tot zijn ontstaan heeft geleid. De opvatting van Sri Aurobindo en de Moeder, gesteund op hun occulte ervaring en aansluitend

bij de grote Tradities, verschilt radicaal van de nog algemeen geldende materialistische. ‘De Aarde heeft in het geheel van de schepping een uitverkoren plaats omdat ze, in tegenstelling tot alle andere planeten, evolutionair is met een psychische aanwezigheid in haar kern’, schreef de Moeder.^[7] Tegen de kinderen van de Ashram zei ze: ‘De Aarde is een soort symbolische kristallisering van het universele leven, een samenballing, een concentratie, opdat het evolutionaire werk gemakkelijker uit te voeren en te overschouwen zou zijn.’^[8] En Sri Aurobindo schreef: ‘Onze aandacht moet op de Aarde gevestigd blijven omdat ons werk hier is. Trouwens, de Aarde is een concentratie van alle andere werelden en men kan met die werelden in contact komen door in verbinding te treden met iets overeenkomstigs in de aardatmosfeer.’^[9] Dit is vanzelfsprekend niet de fysieke atmosfeer maar het onzichtbare en uiterst complexe lichaam van het levende wezen Aarde, waarvan haar fysieke lichaam de voor onze zintuigen waarneembare veruiterlijking is. Zo gezien is de Aarde niet langer zomaar een tollend balletje in de ruimte, één onder de ontelbaar vele – zoals je zo vaak leest: een kleine satelliet van een middelgrote zon ergens in het uiteinde van een der armen van een doorsneespiraalnevel. Ze krijgt weer een centrale plaats in de materiële kosmos, dé centrale plaats zelfs, althans van het standpunt van de evolutie en van alles wat voor ons van levensbelang is. ‘De Aarde is op een speciale manier gevormd geweest door de directe tussenkomst, zonder bemiddeling, van het Opperste Bewustzijn [de Grote Moeder] in het Onbewuste [na de val van de vier Oerwezens]. Ik heb mijn best gedaan om jullie duidelijk te maken dat het een symbolische schepping is en dat alle actie op dit speciale punt haar uitstraling in het hele universum heeft. Vergeet dat niet en ga niet zeggen dat de Aarde gevormd is door iets dat tot de zon had behoord’^[10], zei de Moeder tegen de Ashram-kinderen.

Na de volledige ontwikkeling van hun occulte vermogens hadden Sri Aurobindo en de Moeder toegang tot alle gemanifesteerde werelden. Sri Aurobindo heeft ze van hoog tot laag en in detail beschreven in zijn epos *Savitri*, daarom alleen al een revelatie met een blijvende plaats in de occulte en spirituele literatuur van de wereld. Het was voor hem en voor de Moeder

niet moeilijk om in hun subtiele lichaam ook de planeten van ons eigen zonnestelsel te bezoeken, en dat hebben ze gedaan. Het werd hun echter vlug duidelijk dat die planetenwerelden voor hun werk van bijkomstig belang waren vergeleken met de Aarde en haar centrale plaats in het kosmische bestel. ‘De evolutie heeft plaats op de Aarde en de Aarde is daarom het geschikte veld van de vooruitgang.’ (Sri Aurobindo) En doordat alle kosmische elementen in de Aarde aanwezig zijn, trilt alles wat hier gebeurt ook mee in de overeenkomstige elementen elders in de kosmos. Zoals de celkern het geheel van de cel bepaalt, zo bepaalt de Aarde het leven en de ontwikkeling van de kosmos.

Wij, die onder de nucleaire dreiging van de Koude Oorlog hebben geleefd, krijgen op dit punt van Sri Aurobindo en de Moeder een onverwachte geruststelling. ‘De Aarde is met een bepaald doel gemaakt en voordat de dingen vervuld zijn verdwijnt ze niet’ ^[11], zei de Moeder in 1960. Ze herhaalde dat met klem elf jaar later, toen velen vreesden dat de mensheid, tezamen met haar planeet, nog vóór het eind van de eeuw in kernstraling zou opgaan: ‘De Aarde wordt niet vernietigd’, toch zeker niet vóór ze de taak heeft vervuld waarvoor ze geschapen werd. Wat niet wegneemt dat ze in de loop der tijden veranderingen zou kunnen ondergaan.

Bepaalde uitspraken van Sri Aurobindo en de Moeder zijn dan ook gebaseerd op een heel andere kosmologie dan de actueel algemeen aanvaarde, die tenslotte van recente datum is en uitsluitend gebaseerd op het materieel waarneembare (al zit ze met haar neutronensterren, quasars en zwarte gaten veel dieper in het occultisme dan ze graag wil toegeven). Hoe bijvoorbeeld het volgende aforisme van Sri Aurobindo te interpreteren: ‘Voor de zintuigen blijft het waar dat de zon rond de aarde draait; dit is onwaar voor de rede. Voor de rede blijft het waar dat de aarde rond de zon draait; dit is onwaar voor de hoogste visie. De aarde noch de zon beweegt; er is slechts een verandering in de relatie van het zonnebewustzijn en het aardebewustzijn’? ^[12] Je voelt aan dat hier een fundamentele, zij het voor ons nog onformuleerbare waarheid is uitgesproken.

Of nemen we de volgende paragraaf van Sri Aurobindo met een aan de wetenschap parallelle denkwijze: ‘Met “aards” bedoelen we niet deze ene Aarde en de duur van haar bestaan. We gebruiken “aards” in de betekenis van de vedantische taalwortel prithivi, het aarde-principe dat voor de ziel behuizingen in fysieke vorm schept.’^[13] Het aardeprincipe dat samen met dat van water, vuur, lucht en ether de vijf elementen uitmaakt waaruit de dingen bestaan. (De ether heeft volgens Sri Aurobindo een reëel bestaan, te subtiel om voorlopig door de instrumenten van de wetenschap te worden gemeten, al komt ze er met de velden die de basis van de materie vormen weer heel dicht bij. We zullen het misschien nog beleven dat de ether in eer wordt hersteld.)

We hebben reeds gezien dat de goddelijke manifestatie begin noch einde heeft. Daaruit zouden we kunnen opmaken dat het drama van de evolutie, dat wil zeggen de belichaming van het Goddelijk Bewustzijn in een materieel, ‘aards’ milieu, voordien al talloze keren moet hebben plaatsgehad, in een ‘behuizing’, met andere woorden op een planeet of wereld waar het Zelf in de verscheidenheid van zijn zelden (zielen) een fysieke vorm heeft aangenomen. We vinden deze veronderstelling bevestigd in de volgende paragraaf van Sri Aurobindo: ‘Het experiment van menselijk leven op een Aarde heeft nu niet voor het eerst plaats. Het is tevoren al miljoenen keren uitgevoerd en het lange drama zal nog een miljoen keren worden herhaald. In alles wat we nu uitvoeren, in onze dromen, onze ontdekkingen, onze snelle en moeizame verwezenlijkingen, doen we onbewust ons voordeel met de ervaring van ontelbare voorgangers, en ons werk zal vruchten dragen op planeten die we niet kennen en in werelden die nog niet geschapen zijn. Het plan, de uitwerking ervan en de ontknoping zijn telkenmale verschillend, hoewel altijd geregeld door de conventies van een eeuwige Kunst. God, de Mens en de Natuur zijn de drie eeuwige symbolen.’^[14] Deze nog vrijwel onbekende tekst van Sri Aurobindo, geschreven in de late jaren twintig of vroege jaren dertig en voor het eerst in 1982 door de *Sri Aurobindo Archives and Research* gepubliceerd, is het logische, duizelingwekkende uitvloeisel van zijn algemene visie.

Ten slotte nog dit: ‘Dan creëert [de Schepper] uit het zonnelichaam van Vishnoe de planeten, welke ieder op hun beurt de Bhoemi [Aarde] of plaats van manifestatie werden van Manoe, het mentale wezen, die het kruispunt vormt van het gemanifesteerde bestaan van het leven en de band tussen het leven en de geest. Als toneel van het leven is nu de huidige Aarde aan de beurt, terwijl Mars het laatste toneel ervan is geweest.’^[15] Deze woorden komen uit een opstel, eveneens in zijn geschriften teruggevonden en onlangs gepubliceerd, dat Sri Aurobindo in 1914 schreef onder de titel *The Evolutionary Scale* (de evolutionaire scala). Zijn we dáárom nog steeds zo door Mars gefascineerd?

Sri Aurobindo en de Moeder zijn zelden nader ingegaan op speculaties betreffende de andere planeten en sterrenstelsels. Wezens zijn er overal in de manifestatie, maar materieel belichaamde wezens zijn er volgens hen alleen op de Aarde. Het is te gemakkelijk zich over te geven aan allerlei romantische fantasieën die weinig belang hebben zolang we onszelf niet helemaal kennen en beheersen, en zolang we geen oplossing hebben gevonden voor de bestaansproblemen waarmee we worden geconfronteerd.

‘De wereld waarin we leven is geen zinloos toeval dat zich op onverklaarbare wijze heeft voorgedaan in de lege ruimte; ze is het toneel van een evolutie waardoor een eeuwige Waarheid wordt belichaamd, voor het oog verborgen door de vormen van de dingen en die zich ongezien in de loop der eeuwen ontvouwt. Er is een zin in ons bestaan, een doel in onze geboorte, dood en levensarbeid, er is een vervulling van al ons werk. Het maakt allemaal deel uit van één enkel plan. Niets in het heelal werd tevergeefs gemaakt; niets is tevergeefs in ons leven.’^[16] (Sri Aurobindo) Sommige niet helemaal belangeloze promotors van de ruimtevaart – volgens de Moeder ‘een spel voor grote kinderen’ – geven als een belangrijke reden van haar ontwikkeling dat wij dankzij de exploratie van de ruimte ergens ver weg de verklaring van ons wezen en van het bestaan zullen vinden. Die verklaring ligt echter niet in de materie als zodanig besloten, maar in Dat wat haar heeft voortgebracht en waardoor ze bestaat. Het lijkt trouwens hoogst verwonderlijk dat aan het eind van vele lichtjaren

te vinden zou zijn wat hier niet is; integendeel, zoals we gezien hebben is de Aarde een symbolische samenballing van het heelal met al zijn licht en duisternis. De mens draagt de fundamentele problemen tenslotte in zich, en hij draagt ze dus met zich mee zowel in een spijkerbroek als in een ruimtepak.

In het grote perspectief gezien is de evolutie van ons universum een opeenvolging van wonderen, van onwaarschijnlijkheden die zich toch op de een of andere manier hebben voorgedaan en waar de wetenschap wel gissingen en partiële beschrijvingen voor heeft, maar geen verklaringen. De wetenschap heeft in feite alleen maar modellen, dit is mathematische beschrijvingen van processen, maar niet één fundamentele verklaring van wat dan ook. Immers, om één iets te verklaren, hoe simpel het ook zij, moet men alles kennen, want alles hangt onverbrekkelijk samen. ‘Het universum in zijn geheel verklaart ieder ding op elk ogenblik.’^[17] – ‘De boom verklaart het zaad niet, noch het zaad de boom; de kosmos verklaart beide en God verklaart de kosmos.’^[18]

Er is geen wetenschappelijke verklaring van de Oerknal, die juist om zijn onverklaarbare eenmaligheid een ‘singulariteit’ wordt genoemd. Er is evenmin een wetenschappelijke verklaring van het fenomeen Aarde, ‘een bewoonbare planeet verschijnend in een onbewoonbaar stelsel’. (Sri Aurobindo) En er is geen wetenschappelijke verklaring voor de ‘ontologische discontinuïteiten’ die E.F. Schumacher ‘onreducerbare mysteries’ noemde, namelijk de hiërarchisch geordende bestaansvormen die op aarde verschenen zijn: materie, leven, lager mentaal bewustzijn (consciousness) en hoger mentaal bewustzijn (awareness).

Men vergisse zich niet: het ontstaan van het leven op aarde is nog hoegenaamd niet wetenschappelijk verklaard. Op dit punt, zoals op veel andere, neemt de officiële wetenschap haar wensen voor werkelijkheid, door zich onder andere te beroepen op de experimenten van Urey en Miller, die de levenbarende mogelijkheden van een hypothetische prebiotische soep zouden hebben aangetoond, en zelfs op een moderne versie van de ‘panspermia’, waarbij het leven ergens uit het universum op aarde zou zijn

gebracht door kometen of andere dragers. Trouwens, dat het leven elders in het universum ontstaan zou zijn, brengt ons geen stap nader bij een verklaring ervan.

Alle theorieën over het ontstaan van het leven werden onderzocht door Robert Shapiro, een expert in het DNA-onderzoek, in zijn boek *Origins – a Skeptic's Guide to the Creation of Life on Earth*. Hij komt tot de conclusie dat, in weerwil van de laatste wetenschappelijke bevindingen, het leven op onze planeet nog net zo goed een 'generatio spontanea' lijkt te zijn als men in vroegere tijden veronderstelde. 'De onwaarschijnlijkheid betreffende het ontstaan van ook maar één bacterie is zo groot dat alle beschouwingen betreffende ruimte en tijd erbij in het niet verzinken.' (blz. 128)

Als het leven op aarde inderdaad door een ontologische discontinuïteit is ontstaan, dan moeten zijn ontstaan en zijn wezen buiten het bereik van de materialistische wetenschap blijven, want dan is het heel wat anders dan een epifenomeen van materiële processen – als die op zichzelf konden bestaan – en dan is de cel, zowel als elk levend organisme, heel wat meer dan een machine. (Cf. 'De cel is wel degelijk een machine.' Jacques Monod in *Le Hasard et la Nécessité*, blz. 145) Het leven heeft zijn eigen wetten en processen die nog ontdekt moeten worden door een ware, totale wetenschap van de toekomst.

Hetzelfde geldt in nog grotere mate voor het mentale bewustzijn. Zijn de levensprocessen nog direct ervaarbaar, en nergens directer dan in ons kloppend hart, de mentale processen zijn voor ons heel wat ijler en ongrijpbaarder, zozeer dat het mentale dikwijls met het spirituele wordt verward, twee bereiken die ook in onze taal door elkaar vloeien in wat we de 'geest' noemen.

De grote verwarring, met betreuenswaardige gevolgen, in elke discussie over 'lichaam' en 'geest', ook heden ten dage, is aangericht door een filosoof die voor het toonbeeld van het heldere denken doorgaat, René Descartes. Het levende lichaam was voor hem een machine, bestaande uit meetbare stof, en de 'geest'; zowel datgene waar de mens mee denkt als de hogere bereiken die zijn denken bestemmen en dat wat verondersteld wordt

spiritueel of goddelijk te zijn, was onstoffelijk. Punt twee: de wetenschap mag en kan zich uitsluitend met het meetbare bezighouden. Het gevolg van die stellingen was echter dat het wetenschappelijke denken zichzelf tot een abstractie verklaarde, tot een der epifenomenen van de materie, met het onzinnige resultaat dat de wetenschap bedreven werd door iets dat ze zelf tot een soort fictie had verklaard. De levenservaringen van de wetenschapper, zijn wetenschappelijke bedrijvigheid inclusief, waren volgens zijn eigen redenering niet meer dan totaal onwerkelijke begoochelingen. Ook de wetenschap, standaarddraagster van alles wat materieel en concreet is, had aldus de menselijke ervaringswereld tot een illusie verklaard!

Materiële en spirituele evolutie

Men kan zich erover verbazen hoe dicht E.F. Schumacher het hoger ontwikkelde dier bij de mens brengt. Sri Aurobindo en de Moeder gaan hierin nog verder. ‘De mens en het dier zijn beide mentaal bewuste wezens ...^[19] – In het dier wordt het menselijke intellect voorbereid, want ook het dier denkt.’^[20] (Sri Aurobindo) Als men hun denken volgt, stelt men vast dat de diepe kloof door de mens tussen het dier en hemzelf verondersteld in feite een soort zelfverdediging is waardoor hij van zijn eigen dierlijkheid afstand probeert te nemen door er zich zo hoog mogelijk boven te plaatsen. Het hoeft geen al te diepe zelfbeschouwing om onze uiterlijke overeenkomsten met laten we zeggen de primaten in te zien, en de hele menselijke geschiedenis getuigt van de innerlijke overeenkomsten met het dier, zozeer zelfs dat een vergelijking nog vaak in het voordeel van het dier uitvalt.

Hoe is de mens ontstaan? De menselijke soort is ontstaan volgens de reeds beschreven evolutionaire processen: enerzijds waren er de primaten die hun plafond hadden bereikt, waarin de evolutie de mogelijkheid van een hogere bewustzijnsvorm had uitgewerkt en waarin ze nu riep om de neerdaling van die hogere vorm; anderzijds was er het antwoord van boven af waardoor een hogere mentale wereld, die van het typale wezen mens, zich in de

aardse evolutieladder invoegde en zo de materiële verschijning van een hogere sport van die ladder, namelijk de aardse mens, bewerkstelligde.

Wanneer zou dat zo ongeveer plaats hebben gehad? Volgens de paleontologen is de mens tussen één en drie miljoen jaar geleden op aarde verschenen, en volgens de Moeder was er reeds een miljoen jaar verlopen tussen de neerdaling van het mentale principe op aarde en de eerste materiële verschijningsvorm van de mens. ‘Nadat het mentale op aarde was neergedaald, is er een miljoen jaar verlopen tussen het ogenblik dat het mentale zich in de aardatmosfeer manifesteerde en het ogenblik dat de eerste mens verscheen.’^[21] Het mentale, zoals geïncorporeerd in de mens, met de rede, het zelfbewustzijn, het bewustzijn van tijd en ruimte en een begin van hoger schouwen, zou dus tussen twee en vier miljoen jaar geleden in de aardatmosfeer zijn neergedaald. De Moeder zei ook: ‘Er zijn heel zeker overgangsvormen geweest, of parallelle vormen, tussen de aap en de mens.’^[22] Zoals we weten, zijn de fossiele overblijfselen van verschillende overgangsvormen door de paleontologen gevonden en geïdentificeerd.

De Moeder bevestigt wat de oude Tradities hebben gezegd en wat ook in de Bijbel te lezen staat, namelijk dat de wezens uit de hogere wereld eerst in zuivere vorm op aarde zijn gekomen, maar dat ze zich daarna met de hogere aardse dieren hebben verenigd, hetgeen een lang overgangsproces van ongetwijfeld talrijke bizarre lichaamsvormen tot gevolg heeft gehad, waarvan de mens het uiteindelijke harmonische resultaat was. ‘Pas toen de mens gemaakt was, waren de goden voldaan en riepen ze uit: “De mens is inderdaad goed gemaakt. De hogere evolutie kan nu beginnen!” Hij is als God, de som van alle andere typen en schepselen, van het dier tot de god, oneindig variabel waar zij gefixeerd zijn, dynamisch waar zij, zelfs de hoogste, statisch zijn, en daarom, hoewel tegenwoordig en in zijn verwezenlijking iets lager dan de engelen, toch aan het eind en in zijn vervulling aanzienlijk hoger dan de goden.’^[23] (Sri Aurobindo)

De evolutie op aarde is een ontwikkeling, een groei van het Bewustzijn in materiële vormen die steeds verfijnder en complexer worden naarmate de

groei vordert. ‘De evolutie heeft altijd een spirituele betekenis gehad en de fysieke verandering heeft alleen maar als instrument gediend.’ ^[24] (Sri Aurobindo) Het is het Bewustzijn dat door de beschreven niet-materiële processen de evolutie onweerstaanbaar naar omhoog stuwt en elke gradatie ervan uitwerkt. De oorsprong en het doel van de aardse evolutie zijn spiritueel, de mechanismen van de evolutie zijn processen van de Geest in de materie, met steeds hogere gradaties van substantiële vormen als resultaat.

‘Een theorie van spirituele evolutie is niet hetzelfde als een wetenschappelijke theorie van de evolutie van de vormen en van het fysieke leven: ze moet op haar eigen inherente rechtvaardiging berusten. Ze mag de wetenschappelijke verklaring van de fysieke evolutie als argument of onderdeel aanvaarden, maar dat argument is niet onmisbaar. De wetenschappelijke theorie is alleen begaan met het uiterlijke en zichtbare mechanisme en proces, met de details van de werkwijze van de Natuur, met de fysieke ontwikkeling van de dingen in de Materie en met de wetten van de ontwikkeling van het Leven en het Mentale Bewustzijn in de Materie. De verklaring van de manier waarop dat alles in zijn werk gaat zal misschien nog aanzienlijk moeten worden gewijzigd of helemaal opzij geschoven in het licht van nieuwe ontdekkingen, maar dat kan het vaststaande feit niet aantasten van een spirituele evolutie, een evolutie van het Bewustzijn, een geleidelijke vooruitgang van de manifestatie van de Ziel in het materiële bestaan.’ (*The Life Divine*, blz. 835)

Van het standpunt van de Geest gezien is ‘het materiële universum slechts de voorgevel van een immens gebouw met andere structuren erachter, en het is pas wanneer men het geheel kent dat men enige kennis van het materiële universum kan hebben’. ^[25] (Sri Aurobindo) De wetenschap ziet het natuurlijk net andersom, want voor haar is niet de Geest maar de Materie primordiaal. Op het gebied van de evolutie lijkt ze erg zeker van haar zaak. Paul Davies, bijvoorbeeld, schrijft: ‘De basisprincipes en mechanismen van de evolutie worden niet langer in twijfel getrokken.’ ^[26] En in *Le Hasard et la Nécessité*, niet zo lang geleden een bestseller van de

Nobelprijswinnaar en voorvechter van het materialistisch positivisme Jacques Monod, lezen we: ‘Men kan tegenwoordig zeggen dat de elementaire mechanismen van de evolutie niet alleen in principe begrepen zijn maar ook nauwkeurig geïdentificeerd.’^[27] Werkelijk?

In verband met de verschijning van het leven op aarde hebben we reeds verwezen naar Shapiro’s boek *Origins*, voor het eerst gepubliceerd in 1986, waarin duidelijk wordt aangetoond dat *geen enkele* theorie de verklaring van het ontstaan van een levend, zelfreproducerend organisme zelfs in de verte benadert. De rapporten op het in 1993 in Barcelona gehouden congres over hetzelfde thema bevatten stapels gegevens en veel hoopvolle veronderstellingen, maar ze hebben de verklaring van het leven geen stap naderbij gebracht.

De waarheid is dat de wetenschap weinig afweet van de mechanismen van de evolutie en dat elke bewering van het tegendeel een zelfbegoocheling is, en niet zelden een vorm van demagogie uitgeoefend door de kerk van het materialisme, om niet te zeggen een door haar bewust in leven gehouden onwaarheid. Francis Hitching zegt het als volgt: ‘In drie cruciale gebieden waar het neodarwinisme [nu de algemeen erkende evolutionaire ‘school’] getest kan worden, heeft het gefaald. 1. Het fossielenbestand onthult een patroon van evolutionaire sprongen, veeleer dan van graduele verandering. 2. Genen zijn een sterk stabiliserend mechanisme, waarvan het de voornaamste functie is te beletten dat nieuwe vormen zouden evolueren. 3. Toevallige stap-voor-stap mutaties in het moleculaire vlak kunnen de geordende en toenemende complexiteit van het leven niet verklaren.’^[28]

Met andere woorden: de op straffe van ridiculisering door de wetenschappelijke gemeenschap onvoorwaardelijk te aanvaarden theorie van het gradualisme (d.i. de geleidelijke totstandkoming van evolutionaire veranderingen over zeer lange tijdsperioden) blijkt niet steekhoudend te zijn; de genen zijn niet het fundamentele evolutieve mechanisme, zoals de moleculaire biologie nog steeds leert; de evolutie is geen zaak van toevallige mutaties en mutanten, want die hebben bijna uitsluitend niet levensvatbare vervormingen tot gevolg, en kunnen dus niet de bouwende

factor zijn in de grandioze en uiterst complexe ordening van de evolutie als geheel en elk van haar elementen in het bijzonder. Bondig samengevat betekent dat dat de drie pijlers van het neodarwinisme, dus van de gangbare evolutietheorie, van leem blijken te zijn.

Niet minder belangrijk is het feit dat de fameuze ‘missing links’, de ontbrekende schakels of overgangsvormen tussen de soorten, blijven ontbreken. De meeste paleontologen geven nu toe dat ze niet bestaan. ‘Het is niet eens mogelijk aan de hand van paleobiologische feiten ook maar een karikatuur van de evolutie te schetsen. Het fossielenbestand is nu zo compleet dat het ontbreken van reeksen overgangsvormen niet door gebrek aan materiaal verklaard kan worden. De lacunes zijn reëel, ze zullen nooit kunnen worden ingevuld.’ Dat schrijft N. Heribert-Nilsson, professor aan de universiteit van Lund, na veertig jaar met de studie van het onderwerp bezig te zijn geweest. ^[29] ‘Er zijn ontbrekende schakels die altijd blijven ontbreken’ ^[30], schreef een ironische Sri Aurobindo reeds in *The Life Divine*. De verklaring kennen we: de evolutionaire overgangen gebeuren in het Bewustzijn, stof, drager en ontwikkelaar van alle manifestatie, en de materiële vormen zijn wat de bewustzijnsprocessen in de Materie hebben doen beklijven omdat ze als organismen levensvatbaarder waren.

Het was van belang bij dit onderwerp even te blijven stilstaan. Deze vragen omtrent de mensheid en haar voorgeschiedenis houden immers iedereen bezig. De verklaringen verschaft door de religie klinken doorgaans zo onredelijk dat ze het steeds weer tegen de wetenschappelijke argumenten moeten afleggen, zodat de wetenschap bij dergelijke discussies bijna vanzelf in het gelijk wordt gesteld – tenzij men de fundamentalistische houding aanneemt en met het schild van het veronderstelde goddelijke woord of van het credo quia absurdum alle kritische pijlen afgeschoten op het aprioristische geloof afweert.

Sri Aurobindo’s visie is een rationele uitwerking van de fundamentele premissen uit de alledaagse en hogere ervaring, waarin zowel het kosmische gebeuren als het nietigste detail een te verantwoorden zinvolle plaats krijgt en waarvan hij wilde dat ze zou ‘kloppen met alle feiten van het bestaan’.

Op de relatie wetenschap-spiritualiteit zullen we daarom verderop nog terugkomen, en in het volgende hoofdstuk nemen we het schijnbare gebrek aan concretie van de zogenaamd ‘geestelijke’ dingen even onder ogen. Sri Aurobindo behield altijd ‘een gezonde greep op de feiten’ en stond een ‘spiritueel positivisme’ voor. ‘Mij gaat het om de wereld’, zei hij. Zijn doel was ‘de wijdeste, de soepelste en de meest omvattende affirmatie mogelijk.’^[31] – ‘Zoals in de wetenschap, zo is ook in het metafysische denken die algemene en uiteindelijke oplossing waarschijnlijk de beste die alles insluit en alles verantwoordt, zodat elke waarheid uit de ervaring haar plaats krijgt in het geheel.’^[32]

‘Het contact met de Aarde is altijd versterkend voor de zoon van de Aarde, ook wanneer hij suprafysieke kennis zoekt. Het mag zelfs gezegd worden dat het suprafysieke pas echt in zijn volle omvang beheerst kan worden – naar de toppen ervan kunnen we altijd reiken – wanneer we met beide benen stevig op het fysieke blijven staan. “De Aarde is zijn voetsteun”, zegt de Oepanisjad telkens wanneer ze het Zelf afbeeldt dat zich in het heelal manifesteert. En het is zeker een feit dat hoe meer we onze kennis van de fysieke wereld verruimen en zekerder maken, we ook onze basis des te ruimer en zekerder maken van de hogere kennis, zelfs van de hoogste, zelfs van de kennis van het Brahman.’ (*The Life Divine*, blz. 11)

De Aarde is de uitverkoren plaats van de machtigste zielen;
De Aarde is het slagveld van de heroïsche geest,
De werkplaats waar de Aartsmetselaar vormgeeft aan zijn werken. Uw dienstbaarheden op aarde zijn groter, koning,
Dan al de glorieuze vrijheden van de hemel.^[33] (*Savitri*)

9.

Van mens tot supermens

*De mens is slechts de schaduw van de Mens;
de Mens is slechts de schaduw van God.*

Inscriptie ontcijferd op een basreliëf
in een Babylonische tempel. ^[1]

Voor de meesten van ons lijkt alles wat met de geest te maken heeft ijl, onwerkelijk, onwezenlijk en in veel gevallen ongeloofwaardig. We zijn al te vaak bedrogen door vertegenwoordigers van de geest die voorgaven het voor ons onvatbare en onzichtbare te kunnen beschrijven en het voor ons onhoorbare onder woorden te kunnen brengen. Hun contact met de geest was het enige ware, zo zeiden ze, en het moest aanvaard worden op straf van eeuwige zielsverdoemenis. En ons werd ingeprent dat we zelf de door hen voorgehouden waarheid niet konden nagaan omdat we daartoe niet gerechtigd waren. Aan usurpatoren en zwendelaars van de geest is er nog steeds geen gebrek, en zo groot is de leemte binnen in ons, zo groot is het menselijk tekort, dat de ‘mannen van God’ altijd een gewillig gehoor vinden.

Sri Aurobindo en de Moeder hebben nooit aan werving van volgelingen of publiek gedaan. We citeren Sri Aurobindo’s bekende brief, gericht aan een misschien te ijverige leerling: ‘Ik geloof niet aan advertentie, behalve voor boeken en dergelijke dingen, noch aan propaganda, behalve voor politiek en patentgeneesmiddelen. Maar voor ernstig werk is dat vergif. Het betekent een hoogstandje of een korte opflakking – en hoogstandjes en opflakkingen verteren wat ze tot een hoogtepunt hebben opgevoerd en laten het levenloos en gebroken achter ergens op de oevers van nergens. Of het betekent een beweging. Een beweging in het geval van een werk zoals het mijne betekent de stichting van een school of een sekte, of enig ander

soort verdomde onzin⁷. Het betekent dat honderden of duizenden nutteloze personen tot de beweging toetreden, het werk bederven of er een pompeuze klucht van maken, waar de Waarheid die aan het neerdalen is zich van terugtrekt in verborgenheid en stilte. Dat is met de “godsdiensten” gebeurd en het is de reden van hun mislukking.’^[2] Hij voegde eraan toe: ‘Ik doe liever degelijk werk’, en als dat werk verwezenlijkt werd zou het zich vanzelf verspreiden. ‘Als dat werk klaarkomt, dan zal het zichzelf propageren voorzover propaganda nodig is. Komt het niet klaar, dan is propaganda overbodig.’

‘Ik heb een heilige afkeer van publiciteit’, zei ook de Moeder. En een even grote afkeer had ze van het sektarisme in al zijn vormen, de verkrampte eigenzinnigheid van het zelfverzekerde gelijk en het bekrompen denken waarvan de luidspreker en de beeldbuis veelal nog de minst agressieve instrumenten zijn.

Sri Aurobindo en de Moeder beseften maar al te goed dat hun uitgewerkte, met kracht geladen visie van de supermens gemakkelijk tot de kraaiende zelfoverschatting van een fanatiek sektarisme kon leiden. Daarom waarschuwde de Moeder: ‘De Waarheid is geen dogma dat men eens en voor altijd kan leren en aan anderen als de regel opleggen. De Waarheid is oneindig zoals de Allerhoogste zelf en ze openbaart zich op ieder ogenblik aan degenen die oprecht en attent zijn.’^[3] En ze richtte zich tot hun eigen leerlingen: ‘Ik herhaal dat wanneer we het over Sri Aurobindo hebben er geen sprake kan zijn van een leer en zelfs niet van een openbaring. Het is een actie van de Allerhoogste en daarop kan geen enkele vorm van religie worden gebaseerd ... Het spirituele leven kan slechts in zuivere vorm bestaan wanneer het vrij blijft van elk mentaal dogma.’^[4]

In sommige gevallen zag ze de verdraaiing, de beperking en verharding van Sri Aurobindo’s synthetische, soepele denken voor haar ogen gebeuren, in geschriften of in het brein van een volgeling, voor haar nog toegankelijker dan een open boek. ‘Er moet tot elke prijs vermeden worden dat het een nieuwe religie wordt. Want zodra dat op een enigszins fraaie en indrukwekkende manier geformuleerd zou worden, met een bepaalde

kracht, zou het gebeurd zijn.’^[5] Sri Aurobindo had geschreven: ‘Ik mag zeggen dat het ver van mijn doel af staat voor de mensheid in de toekomst welke religie dan ook te propageren, geen nieuwe en geen reeds bestaande. Een weg te openen die nog geblokkeerd is, niet een religie te stichten, is hoe ik de dingen zie.’^[6] Ook de Moeder zei: ‘Ik zeg u deze dingen omdat het voor u nodig is ze te horen. Maar maak er geen absoluut dogma van, want dat zou hun al hun waarheid ontnemen.’^[7] En ze zette het op papier: ‘Gebruik mijn woorden niet om er een leer van te maken. Ze zijn altijd een kracht in actie, uitgesproken met een bepaald doel, en ze verliezen hun kracht wanneer ze van dat doel worden afgescheiden.’^[8] Deze waarschuwing staat nu vooraan in elk boekdeel van haar verzamelde werken afgedrukt en wordt dikwijls geciteerd – ook door degenen die net het tegenovergestelde doen.

De mens hunkert naar de hoogten, maar hij wordt steeds weer naar omlaag getrokken door de zwaarte van het verleden dat hij in zich draagt, door de duisternis, de onwetendheid en het gewicht van het onderbewuste in hem, door de druk van de materie en de irrationaliteit van het lagere vitale – de onzichtbare maar zeer reële krachten die zijn denken bestemmen, dat meestal niet meer is dan een dobberende kurk op de bewogen innerlijke golven. Sri Aurobindo noemde dat ‘de neerwaartse aantrekkingskracht’. Daarbij komt dat het mentale bewustzijn van de mens de werkelijkheid zoals ze is niet echt kan vatten. We hebben gezien dat het van de werkelijkheid, die een geheel is, slechts fragmenten kan kennen, aspecten, schilfers, de stukjes van een Puzzel waarvan het denken wel aanvoelt dat hij als geheel bestaat, maar die het nooit kan kennen omdat het onmachtig is de Puzzel als geheel te zien. Ware kennis is alleen maar mogelijk door vereenzelviging, en daar is het denken niet toe in staat.

In de mens zijn nog maar de onderste drie trappen van de ladder van het Bestaan vast verwezenlijkt. Erboven zijn er nog veel andere, door hem ‘geestelijke’ trappen genoemd. Daar het woord ‘geest’ echter in veel gevallen zo misleidend is, zullen we voortaan die trappen boven het normale mentale bewustzijn ‘spiritueel’ noemen. Spiritualiteit is dan wat

met de bestaansgradaties boven ons normale bewustzijn te maken heeft. Alles wat spiritueel is komt de mens ijl, onwerkelijk en onwezenlijk voor door de neerwaartse aantrekkingskracht in hem, door het feit dat zijn materiële zintuigen slechts materiële dingen kunnen waarnemen en door de slippende greep van zijn intellect op het geheel van de werkelijkheid. Deze beperkingen maken dat de spirituele werelden hem een irreële fictie toeschijnen. Daarom heeft hij, na eeuwen van tegenstrijdige getuigenissen en beschrijvingen door sommigen die wel toegang tot die werelden beweerden te hebben, beide benen resoluut op de begane grond van de materie geplaatst en ze tot zijn ware domein verklaard.

Toch heeft de mens weet van de spirituele werelden. Hij heeft er een aanvoelen van, soms zo intens dat het zijn vertrouwde wereld overhoop haalt. Men kan alleen maar weet hebben van wat men in zich draagt, want 'de kennis die men heeft, is de wereld waarin men leeft'. Dus moet de mens iets in zich dragen dat met de spirituele werelden in contact is. Volgens Sri Aurobindo en de Moeder, die hierin de oeroude yogische traditie volgen, bestaat het menselijk lichaam in de manifestatie uit verschillende 'omhulsels' (van de ziel). Het materiële, zichtbare omhulsel, gevormd uit voor ons tastbare materie, is slechts het meest uiterlijke of 'grove', grofstoffelijke. Dat materiële omhulsel wordt omgeven en gedragen door een vitaal omhulsel, bestaande uit de vitale substantie van de vitale werelden. In dit vitale lichaam gaan we op avontuur uit in onze dromen en treden we voorgoed uit onze 'aardse', grofstoffelijke vorm wanneer we sterven. Beide lichamen worden op hun beurt omgeven en gedragen door een mentaal omhulsel, bestaande uit de nog fijnere mentale substantie van de mentale werelden. Als het mentale omhulsel voldoende ontwikkeld is, kunnen we ons ook daarin in mentale droomwerelden begeven en brengen we na de dood een tijd in die werelden door nadat we de grofstoffelijke en vitale werelden achter ons hebben gelaten. Dan is er nog een ander, nog fijnstoffelijker omhulsel door sommigen het causale lichaam genoemd, waardoor we, wanneer het volledig gevormd is, bovenmentale werelden kunnen betreden.

De mens is dus, net als de Aarde, een condensatie of vertegenwoordiging van de kosmos. In de oude, occulte mysteriën en door de alchimisten werd hij daarom een microkosmos genoemd. ‘De mens, die microkosmos, heeft de drie niveaus in zijn eigen wezen’^[9], schreef Sri Aurobindo, en hij bedoelde de niveaus van het onderbewuste, het (mentaal) bewuste en het bovenbewuste. ‘Alle dingen zijn potentieel vervat in de substantie waaruit de mens is gevormd. Ieder [menselijk] wezen bevat in zichzelf op een essentiële manier alle universele potentialiteiten’^[10], zei de Moeder, en ze schreef aan een leerling: ‘Als we in onszelf niet iets droegen dat overeenstemt met alles wat in het heelal aanwezig is, zou dat heelal voor ons niet bestaan.’^[11]

Al komen de spirituele bereiken ons ijl, onwerkelijk en onwezenlijk voor, we hebben er een connectie mee omdat we er ten dele uit bestaan. Vandaar dat we er ondanks alles mee bezig blijven – en ook dat de standwerkers van de pseudospiritualiteit zoveel vat kunnen hebben op ons, goedgegelovigen. We zouden immers zo graag hebben dat al dat zuivere, hoge, mooie en goede dat we in ons voelen ook hier en nu bestond, omdat we ‘ergens’ weten dat het inderdaad bestaat.

‘Naarmate we hoger stijgen ontmoeten we een fijnere maar tegen onze verwachtingen in heel wat sterkere substantie, waarlijk en spiritueel concreter, een intenser bewustzijnslicht en een potentieel krachtiger bewustzijnsstof, een meer subtiele, zoete, zuivere energie van gelukzaligheid, met een veel grotere extatische kracht’^[12], schreef Sri Aurobindo. En over de niveaus van het zijn zei hij: ‘Het meer subtiele is eveneens het meer machtige, men zou kunnen zeggen het meer waarlijk concrete. Het is minder gebonden dan het grove, het heeft een grotere duurzaamheid in zijn wezen samen met een grotere potentialiteit, plasticiteit en reikwijdte in zijn wording. Elk niveau van de berg [van het gemanifesteerde bestaan] geeft onze uittredende ervaring toegang tot een hoger niveau van ons bewustzijn en een rijkere wereld voor ons bestaan.’^[13]

‘Bewustzijn is een fundamenteel iets, het is hét fundamentele iets van het bestaan.’^[14] (Sri Aurobindo) Daar hebben we in feite geen idee van, we zijn

ons van het bewustzijn niet bewust. We zijn ons van zo weinig bewust. Het bestaan is voor ons als een braakliggend terrein van onbewustheid met hier en daar een bloempje: een verhelderende gedachte of een moment van coherent reflecterend denken als we ons flink inspannen. Als bewustzijn echter het fundamentele iets is, ligt het ten grondslag aan alle bestaansniveaus, ook in ons. Het is in het atoom, de cel, het orgaan, het zenuwstelsel en het vitale omhulsel. Wij zijn een (grotendeels onbewust) bewustzijnsverschijnsel van een ongehoorde complexiteit, waarvan wat wij doorgaans onder bewustzijn verstaan niet meer dan een uieschil aan de oppervlakte is.

‘Bewustzijn wordt door de band geïdentificeerd met het mentale, maar het mentale bewustzijn is slechts het menselijke bereik dat in het geheel van alle mogelijke bewustzijnsbereiken niet meer plaats inneemt dan het menselijke gezichtsvermogen in alle gradaties van de kleur of zijn gehoor in alle gradaties van het geluid’^[15], schreef Sri Aurobindo. In de oneindige gamma van bewustzijnsvibraties omvat ons bewustzijn slechts enkele streepjes in het middenbereik.

‘Bewustzijn is niet abstract. Het is zoals het bestaan zelf, of de ananda, of het mentale, of de prana [levenskracht], iets dat heel erg concreet is. Als je van het innerlijke bewustzijn bewust wordt, kun je er allerlei soorten dingen mee doen. Je kunt het uitsturen als een stroom van kracht, je kunt er een cirkel of een muur van kracht rond jezelf mee optrekken, je kunt er een idee mee richten zodanig dat het binnendringt in iemands hoofd in Amerika, enzovoort.’^[16] Zoals de yogi’s vanouds hebben gezegd, kan men zich oefenen in het hanteren van het bewustzijn. Sri Aurobindo heeft al die mogelijkheden jarenlang uitgetest ‘nauwgezetter dan onverschillig welke wetenschapsmens zijn theorie en zijn methode in het fysieke vlak’.^[17] Van de Moeder weten we dat ze reeds in Tlemcen in staat was de twaalf trappen van de universele bewustzijnsscala te beklimmen tot aan de grens waar de gemanifesteerde werelden uitkomen bij de poorten van het eeuwige witte Zwijgen.

In brief na brief van sommige leerlingen moest Sri Aurobindo steeds weer lezen hoe ijl, kil, veraf, abstract, monotoon, onbereikbaar en weinig begerenswaardig het Bewustzijn, de Godheid en alle spirituele dingen hun toeschenen. Zoals de andere mensenkinderen zaten de meesten van hen nog tot aan de kin verzonken in het onderbewuste drijfzand van de materie en kenden ze de open ruimten van de geest, waar men vrij kan ademen, alleen maar van horen zeggen. Sri Aurobindo moedigde hen aan in de moeilijke opwaartse inspanning van hun yoga door soms iets van zijn eigen ervaringen weg te geven. ‘Wanneer Gods vrede over je neerdaalt, wanneer de goddelijke Aanwezigheid in je is, wanneer de Alvreugde je overspoelt als een zee, wanneer je als een blad op de wind wordt voortgedreven door de adem van de goddelijke Kracht, wanneer Liefde van je uitstroomt naar de hele schepping, wanneer de goddelijke Kennis je dompelt in een licht dat in een ogenblik alles verlicht en omvormt wat tevoren donker, droevig en onbegrijpelijk was, wanneer al het bestaande een onderdeel van de Ene Werkelijkheid wordt, wanneer je door die Werkelijkheid omhuld wordt – dan voel je ineens door het spirituele contact, door het innerlijke zicht, door het verlichte en ziende denken, door de vitale gewaarwording en zelfs door de fysieke zintuigen, waar je ook kijkt, naar wat je ook luistert of wat je ook aanraakt, niets dan de Godheid. Dan kun je dat nog minder betwijfelen of ontkennen dan het daglicht, of de lucht, of de zon aan de hemel. Immers, van die fysieke dingen kun je niet zeker zijn omdat je ze alleen maar ervaart zoals je zintuigen ze weergeven, maar in de concrete ervaring van de Godheid is twijfel onmogelijk.’^[18]

Sri Aurobindo heeft vaker sommige van zijn ervaringen meegedeeld (zoals de Moeder zei hij : ‘Ik kan me alleen maar beroepen op wat ik zelf ervaren heb’), het uitvoerigst in *Savitri*, maar ook zijn filosofische werken en zijn brieven staan er vol van, als men achter het gedrukte woord kan kijken. De mystieke ervaring is alleen maar abstract voor wie ze kent van horen zeggen; als directe ervaring, en daar zijn alle mystici het over eens, is ze concreter dan de steen waar je tegenaan schopt. ‘En wat is het summum van de hele zaak? Als honing zichzelf kon proeven en in al zijn druppels, en

als alle druppels elkaar konden proeven en tegelijk de hele honingraat als was ze in elke druppel afzonderlijk bevat – zo moet het summum zijn met God, de ziel van de mens en het heelal.’^[19] Volgens de Moeder is dit een realistische beschrijving van de hoogste ananda-ervaring. Hetgeen ons de woorden van Jan van Ruusbroec te binnen brengt: ‘Ghi smaect mi suete boven honechraten.’

En de mens, ongeletterd, geletterd of geleerd, praat en praat over zo veel dat hem boven het hoofd gaat. ‘Dat praat maar, dat praat maar, en dat weet niet eens wat het uitkraamt’, zegt de papegaai in *Zazie dans le métro ...* Over voetbal, auto- en fotomodellen en tomatensoep met balletjes, over zichzelf en anderen, over leven en dood, God en misschien de ziel, over spiritualiteit en mystiek ... ‘Als de mensen ook maar een glimp konden opvangen van wat voor oneindige genietingen, wat voor volmaakte krachten, wat voor lichtende bereiken van spontane kennis, wat voor weidse kalmtten van ons wezen op ons te wachten liggen in de domeinen die onze dierlijke evolutie nog niet heeft veroverd, zouden ze alles achterlaten en nooit rusten vóór ze die schatten hadden verworven. Maar de weg is smal, de deuren zijn moeilijk open te breken, en vrees, wantrouwen en scepticisme staan daar, wachters van de Natuur, om te verbieden dat onze stappen zich van onze gewone weidegronden zouden afwenden.’^[20] (Sri Aurobindo)

De ziel

De ziel van de mens is groter dan zijn levenslot.^[21]

Sri Aurobindo

‘Als gij eenmaal het instrument hebt dat u iemands ziel toont zoals gij een schilderij kunt zien, zult gij glimlachen om de wonderen van de fysieke wetenschap als waren ze kinderspeelgoed’^[22], zo luidt een van Sri Aurobindo’s aforismen. De ziel, naar beweerd wordt toch ons ware zelf, onze kern, krachtbron of hoger ik – ‘de Daemon, de Godheid binnenin’^[23] – lijkt al even ijl, onwerkelijk en onwezenlijk als alle andere spirituele

dingen. Men zegt dat ze ter gelegenheid van onze geboorte door God geschapen is en in ons ingeblazen, en dat ze in alle eeuwigheid, in hemel of hel, blijft voortbestaan. Ze wordt soms voorgesteld als een klein, naakt wezentje, een miniatuurtje van de levende persoon dat bij de dood uit zijn lichaam ontsnapt en dan volgens sommige beschrijvingen heel wat nare dingen doormaakt in gure onderwereldse plaatsen. Ze wordt voorgesteld als een vlinder, een spook of een dierenvorm. Of ze zingt in harmonie met de engelenkoren God eeuwig lof. Nogal kinderlijke voorstellingen als de ziel waarlijk een deel, een ‘vonk’ van de Godheid zelf is.

Volgens de oosterse wijsheid is ze dat inderdaad, in al haar oneindige grootheid. ‘De Ziel, vertegenwoordigster van het centrale wezen, is een vonk van de Godheid die elk individueel bestaan in de Natuur ondersteunt.’^[24] (Sri Aurobindo) Doordat ze letterlijk de Godheid zelf is, bestaat ze in alle eeuwigheid, heeft ze geen einde en dus ook geen begin. Wat een oneindig voortbestaan heeft, moet immers een oneindig vóórbestaan hebben gehad. In haar heeft, voordat het begon, de keuze van het Avontuur van de evolutie plaatsgehad; in haar zal het zijn vervulling vinden.

We weten dat de Godheid één, volkomen en absoluut is, zonder noodzaak van manifestatie. Maar het behaagt hem zijn eindeloze potentialiteiten te schouwen in een Spel van werelden zonder tal, welke de afspiegelingen van die potentialiteiten zijn. In alle andere werelden geschiedt dat direct en probleemloos; we noemen die werelden ‘typaal’ omdat hun wetten en wezens niet veranderen maar altijd hun oertype getrouw blijven, helemaal tevreden in de gradatie van de Alvreugde waarvan ze de expressie zijn.

Er is echter één wereld (voorzover ons bekend) die niet typaal maar evolutionair is – een wereld geschapen met de Alvreugde en de Vrijheid als principe. We hebben gehoord hoe de eerste vier belichamingen van die wereld, die de onze is, de hun geschonken vrijheid bij wijze van spreken misbruikt hebben, hetgeen hun ‘val’ in duisternis, lijden, leugen en dood teweeg heeft gebracht. Om die catastrofale val goed te maken heeft de Grote Moeder dan de goddelijke essentie van de Liefde in de Onbewustheid uitgestort ‘met een nog grotere intensiteit dan die waarmee ze de vier

oerwezens had gemanifesteerd'. Die Liefde is de essentie van de Godheid, de essentie van het Zelf, van de Al-Ziel, in onze wereld. Door haar aanwezigheid kon de Onbewustheid niet langer in een bewegingloze inertie, in een eindeloze slaap verzonken blijven. De Liefde was de katalysator die een ontaarde manifestatie weer terug naar haar Oorsprong zou voeren in een beweging die wij de evolutie noemen. In het zwarte Niets ontstond geleidelijk een hiërarchie van vormen – materiële, vitale, mentale –, steeds hogere, meer complexe belichamingen van de Liefde die de essentie van het ene Zelf, van de Oerziel is. Die graduele belichamingen weerspiegelen alle, binnen hun beperkingen, de potentialiteiten in het Zelf van de Godheid. Gaandeweg, naargelang deze wereld evolueert, worden hun beperkingen verruimd, tot de goddelijke potentialiteiten aan het eind van het Avontuur, dan substantieel gemanifesteerd in al hun luister, weer zullen zijn wat ze in hun Oorsprong waren en in essentie altijd zijn gebleven.

De Aarde is het symbool of de condensatie van ons heelal; ons heelal evolueert in en door de Aarde; wat op de Aarde gebeurt, heeft zijn repercussies in alle wervelende, vlamme, stralende, of duistere, samengebalde en uitgesponnen materie van ons universum. Het is hier dat de involutie van de Liefdestof, die zielestof is, plaats heeft gehad; door de aanwezigheid ervan is de evolutie op gang gekomen; door de aanwezigheid ervan kan ze niet rusten tot ze haar grootse doel heeft bereikt.

Er is niets op aarde dat de goddelijke Aanwezigheid *niet* in zich draagt. De Aanwezigheid is er in het atoom, in het kristal, de baksteen en de beukeboom, in het horloge, het vliegtuig en de deeltjesversneller, in de planten en de dieren – in een steeds meer complexe en gecondenseerde mate overeenkomstig de evolutionaire gradatie. De planten en de dieren, nog zonder individualiteit en zelfreflectie, hebben een groepsziel, als het ware gecentreerd in en uitstralend van hun 'archetype' of 'koning'.

In het kind van de Aarde dat de mens is, bereikt de evolutie een cruciale fase: de ziel is in haar aardse belichaming voldoende gegroeid om als individualiteit te kunnen functioneren en zich in de manifestatie van zichzelf bewust te worden. Van deze individueel functionerende ziel, die

echter steeds integraal tot de Al-Ziel blijft behoren, kan men dan ook zeggen: ‘De ziel is iets dat speciaal tot de mensheid behoort, ze bestaat alleen maar in de mens.’ [25]

‘Alle kennis van alle tradities, waar ook ter wereld, zegt dat de vorming van het psychisch⁸ wezen een aards gebeuren is en dat de psychische groei iets is dat [alleen] op de Aarde heeft plaatsgehad’, zei de Moeder. [26] Want ‘het is alleen maar op de Aarde (ik heb het zelfs niet over het materiële universum), alleen maar op de Aarde dat die neerdaling van de goddelijke Liefde heeft plaatsgehad welke de oorsprong was van de goddelijke Aanwezigheid in het centrum van de materie’. [27] Vandaar dat alleen maar de mensen – de mensen van de evolutie, zij die uit de aardse schepping zijn voortgekomen – ‘een psychisch wezen bezitten’ [28], en dat ze daardoor superieur zijn aan alle andere schepselen, zelfs aan de goden, die een aards lichaam moeten aannemen willen ze kunnen evolueren.

Volgens de *Katha Oepanisjad* is de ziel ‘niet groter dan de duim van een mens’; de *Swetaswatara Oepanisjad* zegt dat ze kleiner is dan ‘het honderdste deel van de top van een haar’. Deze figuurlijke beschrijvingen beduiden in feite dat de ziel geen afmetingen heeft in onze driedimensionale wereld. Ze behoort tot een dimensie achter de drie ons vertrouwde uiterlijke dimensies waarin we leven, en haar raakpunt met het materiële lichaam is gesitueerd in de hart-chakra, achter het hart. ‘Bevindt het psychische wezen zich in het hart?’ vroeg een meisje aan de Moeder, die antwoordde: ‘Niet in het fysieke hart, niet in de hartspier. Het bevindt zich in een vierde dimensie, een innerlijke dimensie. Maar het bevindt zich daaromtrent, zo ongeveer achter de zonnevlecht, en daar vind je het het gemakkelijkst. Het psychisch wezen bevindt zich in een vierde dimensie ten overstaan van ons fysiek wezen.’ [29] Door ons wordt dat aangevoeld alsof het zich in het hart bevindt en het wordt ook zo in de beeldspraak uitgedrukt: ‘De ware, geheime ziel in ons brandt in de tempel van ons geheime hart’, schrijft Sri Aurobindo; er is ‘de Bewoner in de lotus van het hart’, ‘een in afzondering levende Koning in een verborgen kamer’, ‘een verborgen koning achter rijke wandtapijten’. (*Savitri*)

Bij het Kruis en christenen zonder tal heb ik gezocht. Hij was niet op het Kruis. Ik ging naar de tempels van Hindoes, naar de oude pagoden. In geen ervan vond ik enig teken van hem. Naar de hoge landen van Herat ging ik en naar Koendahar. Ik keek er rond: hij was niet in de hoge of in de lage landstreken. Vastbesloten klom ik op de top van de berg Kaf. Daar woonde alleen de vogel Anqa. Ik vroeg Avicenna, de filosoof, naar hem. Hij was buiten het bereik van Avicenna ... Ik keek in mijn eigen hart. Daar, op die plaats, zag ik hem. Hij was nergens anders. ^[30] (Jalal ud-Din ar-Rumi)

Wedergeboorte

Uit het voorgaande kunnen we opmaken dat de ziel een hoofdrol speelt in de evolutie, die wezenlijk een continue evolutie van het Bewustzijn is en slechts aan de buitenkant een sprongsgewijze evolutie van materiële belichamingen van het Bewustzijn. Als de ziel een deel van de Godheid is, moet ze oneindig zijn, omdat elk deel van wat oneindig is eveneens oneindig is. De ziel is met andere woorden onsterfelijk en ze is in het evolutieproces de steeds aanwezige, groeiende kracht die de evolutie mogelijk maakt: ze is het evoluerende element.

Dit brengt ons vanzelf tot de reïncarnatie of wedergeboorte. Doordat het christelijke dogma de wedergeboorte als ketterij heeft gebrandmerkt en de westerse denkwijze van het christendom doordrenkt is, is de wedergeboorte voor veel westerlingen een struikelblok in hun benadering van de oosterse spiritualiteit. Velen weten niet dat het jonge christendom, net als zijn tweelingzusje het gnosticisme, de wedergeboorte aanvaardde. Joe Fisher schrijft in *The Case for Reincarnation*: ‘Het blijft een feit dat vóór het christendom een voertuig werd van de imperialistische ambities van de Romeinse keizers, wedergeboorte wijdverbreid was onder de vervolgte gelovigen.’ ^[31] Hij citeert de kerkvader Origenes (ca. 185-254): ‘Elke ziel komt in dit leven versterkt door de overwinningen of verzwakt door de

nederlagen uit haar vorige levens. Haar plaats in dit leven als een voertuig bestemd tot eer of oneer is bepaald door haar vroegere verdiensten of tekortkomingen. Haar werk in deze wereld bepaalt haar plaats in de wereld die op deze zal volgen.’ De vastlegging van het katholiek-christelijke dogma betreffende de wedergeboorte was een langdurig en ingewikkeld proces van stellingnamen, formuleringen en veroordelingen vanaf het Concilie van Nicea in 325 tot het tweede Concilie van Constantinopel in 553, toen de officiële kerkleer aangaande ‘het denkbeeldig voortbestaan van de zielen’ definitief werd afgekondigd. Dit is niet de plaats om uitvoerig op de argumenten voor de wedergeboorte in te gaan. We willen daarom alleen maar een paar van de voornaamste punten terzake naar voren brengen.

Het zijn grote westerse namen die in de wedergeboorte hebben geloofd: Pythagoras, Plato, Leonardo da Vinci, Leibniz, Benjamin Franklin, Goethe, Shelley, Victor Hugo, Balzac, Richard Wagner, Walt Whitman, Nietzsche, Thomas Edison, Henry Ford, Gauguin, Strindberg, Mondriaan, Jung, H.G. Wells ... Van Gustav Mahler zijn de woorden: ‘We komen allen terug. Het is deze zekerheid die zin geeft aan het leven, en het maakt niet het minste verschil uit of we ons in een latere incarnatie al dan niet een vorige herinneren. Wat telt is niet het individu en zijn welvoelen, maar de grote aspiratie naar het Volmaakte en het Zuivere die in elke incarnatie aangroeit.’

[32] Het is trouwens verwonderlijk dat er in het Westen, ondanks de diep ingeprente psychologische afwijzing van de wedergeboorte, toch nog steeds bij velen een geloof erin bestaat. ‘In 1982 kondigde de Gallup-organisatie voor opiniepeiling aan dat bijna één op de vier Amerikanen in reïncarnatie geloofde. Drie jaar eerder had een opiniepeiling van de *Sunday Times* uitgewezen dat 28 procent van alle Britse volwassenen er hetzelfde soort geloof op na hield – een aangroei van tien procent in tien jaar. En in 1989 verklaarde 29 procent van de 1314 personen die op een vragenlijst in de ultra-conservatieve Londense *Times* antwoordden, in reïncarnatie te geloven.’ [33] ‘De theorie van de wedergeboorte is bijna even oud als het menselijke denken zelf en haar oorsprong is onbekend’, schreef Sri Aurobindo in de *Arya*. ‘Overeenkomstig onze vooringenomenheden kunnen

we ze aanvaarden als de vrucht van een zeer oude psychologische ervaring, steeds hernieuwbaar, toetsbaar en daarom waar, of we kunnen ze afwijzen als een wijsgerig dogma of een vernuftige speculatie. In beide gevallen is het echter waarschijnlijk dat de doctrine, die bijna even oud schijnt te zijn als het menselijke denken zelf, ook even lang zal voortleven als menselijke wezens blijven denken.’^[34]

Wedergeboorte wordt maar al te vaak verward met transmigratie of zielsverhuizing, wat een onuitgedacht volksgeloof is. Transmigratie houdt in dat de ziel op vrij willekeurige wijze in allerlei soorten dierlijke lichamen en zelfs in planten zou terugkeren – meestal in het laatste soort dier dat de stervende net voor zijn dood onder ogen is gekomen. Volgens Sri Aurobindo en de Moeder is de groei van de ziel in de onderscheiden evolutieve stadia die van een groeiend spiritueel bewustzijn, ten enenmale gericht, zinvol en onomkeerbaar. Daarom schreef Sri Aurobindo: ‘We moeten ons afvragen of de ziel, als ze eenmaal het menselijke niveau heeft bereikt, terug kan naar een dierlijk leven en lichaam, een retrogressie door de oude volkse transmigratietheorieën voor de normale gang van zaken gehouden. Het schijnt onmogelijk dat ze in haar geheel terug zou gaan, en wel omdat de overgang van dierlijk naar menselijk leven een definitieve ommekeer van het bewustzijn betekent, minstens even definitief als de ommekeer van het vitale bewustzijn van de plant tot het mentale bewustzijn van het dier. Het is stellig onmogelijk dat zo’n definitieve ommekeer, bewerkstelligd door de Natuur, door de ziel teruggedraaid zou kunnen worden en dat de beslissing van de geest in haar als het ware teniet zou worden gedaan.’ (*The Life Divine*, blz. 762) Sri Aurobindo vervolgt dat een terugval tot een lager niveau misschien nog mogelijk is in het grensgebied net vóór de definitieve drempel van het menszijn, maar niet meer wanneer deze drempel eenmaal overschreden is. Ook, schrijft hij, is het mogelijk dat delen uit de vitale opmaak van de persoonlijkheid terugvallen, zodat bijvoorbeeld een onbedwongen seksuele begeerte in een dier kan overgaan, maar dit is vanzelfsprekend iets totaal anders dan een terugval van de ziel. ‘De ziel gaat niet terug naar het dierlijke bestaan, maar een deel van de

vitale persoonlijkheid kan zich losmaken en in een dierlijke geboorte overgaan om zijn dierlijke neigingen daar uit te werken.’^[35]

Een tweede misverstand dat een juist begrip van de wedergeboorte kan verhinderen, is wat de Moeder de ‘roman-feuilleton’ noemde, die er vaak omheen wordt geweven, de goedkope en meestal totaal verzonnen romantisering van vermeende vorige levens. Hoeveel reïncarnaties van Cleopatra, Napoleon, Alexander de Grote en sommige mysterieuze Egyptische, Babylonische of Keltische priesters en priesteressen hebben er al niet onder de gewone stervelingen rondgelopen! Sri Aurobindo waarschuwde zijn leerlingen: ‘In alle ernst, die vereenzelvigingen met historische figuren zijn een gevaarlijk spel en openen honderd deuren voor de onbeheerste vlucht van de verbeelding’^[36] – een gevaarlijk spel voor wie zichzelf integraal wil leren kennen en beheersen.

Een veel voorkomende vergissing over de wedergeboorte is dat het een onveranderlijke ziel zou zijn die van lichaam naar lichaam verhuist. ‘U moet een algemene vergissing betreffende de wedergeboorte vermijden’, schreef Sri Aurobindo in een brief. ‘Het populaire idee is dat Titus Balbus opnieuw geboren wordt als John Smith [wij zouden zeggen Jan Janssen], een man met dezelfde persoonlijkheid, karakter en eigenschappen als in zijn vorig leven, met als enig verschil dat hij nu een jas en een broek draagt in plaats van een toga en dat hij cockney Engels spreekt in plaats van volkslatijn. Dat is niet het geval. Wat zou het nut voor de Aarde zijn als dezelfde persoonlijkheid of hetzelfde karakter een miljoen keren herhaald werd vanaf het begin der tijden tot het einde? De ziel wordt geboren voor ervaring, voor groei, voor evolutie, tot ze de Godheid in de Materie kan brengen.’^[37]

Een argument van gewicht ten gunste van de wedergeboorte is natuurlijk de flagrante ongerechtigheid van het ene, zo kortstondige en onvolmaakte leven dat ons volgens sommige zienswijzen toebedeeld zou zijn. Is een menselijk wezen werkelijk intelligent en groot genoeg om zodanige zonden tegen God te begaan (verondersteld dat men tegen de Godheid kán zondigen) dat zijn ziel voor eeuwig in een hel zou moeten branden? Wat

voor begrip heeft een mens van God, zonde, hel en eeuwigheid? Is hij door zijn psychologische en fysiologische tekorten in zijn strijd om deugdzaam volmaaktheid niet al te zeer in het nadeel gesteld? En wat betekenen de enkele hem toegemeten jaren, meestendeels in onbewustheid en onwetendheid gesleten, in een wedkamp met God en de eeuwigheid om het heil van de ziel? Om deze pertinente vragen kunnen de godsdiensten die zo'n zienswijze aanhangen alleen maar – met veel dreigementen – heen praten.

Sri Aurobindo schreef dan ook in de *Arya*: 'Er is tevens de moeilijkheid dat de ziel een verleden erft waarvoor ze op geen enkele wijze verantwoordelijk is, dat ze gebukt gaat onder de last van overheersende neigingen die ze uit eigen wil niet op zich heeft genomen, en dat ze toch verantwoordelijk is voor haar toekomst alsof die helemaal haar eigen werk was en op geen enkele manier bepaald door de vaak verderfelijke erfelijkheid, *damnosa hereditas*, of door de onbillijke schepping. Weerloos worden we gemaakt tot wat we zijn en toch worden we verantwoordelijk gesteld voor wat we zijn – of toch minstens voor wat we zullen zijn in het hiernamaals, dat onvermijdelijk in grote mate bepaald is door wat we aan de oorsprong zijn. En we hebben niets dan deze ene kans. Plato en de Hottentot, het gelukkige kind van heiligen en rishi's en de geboren en getogen misdadiger, van begin tot eind ondergedompeld in het laagste smerige verderf van de moderne stad – beide moeten gelijkelijk door hun daden of hun geloof in dit ene leven met zulke ongelijke kansen hun hele eeuwige toekomst scheppen.'^[38] Sri Aurobindo's conclusie was dan ook: 'Dit is een paradox die zowel de ziel als de rede geweld aandoet, alsook het ethische gevoel en de spirituele intuïtie.' 'Noteer dat het idee van een wedergeboorte in de omstandigheden van het nieuwe leven als een beloning of straf [voor daden uit een vorig leven] een onvolgroeid menselijk idee is van "rechtvaardigheid", totaal onwijsgerig en onspiritueel, en dat de ware intentie van het leven vervormt. Het leven hier op aarde is een evolutie en de ziel groeit door ervaring, waardoor ze de verschillende in haar natuur aanwezige dingen uitwerkt. Als er lijden is, dan is het omdat die dingen

uitgewerkt moeten worden, niet wegens een vonnis geveld door God of een toepassing van de kosmische Wet betreffende vergissingen en struikelingen die in de Onwetendheid onvermijdelijk zijn.’ (*Letters on Yoga*, blz. 441)

Wedergeboorte is het proces van de groei van de ziel in de materiële evolutie. Ze is gedwongen lichaam na lichaam aan te nemen omdat een materieel lichaam niet soepel genoeg is om zich aan haar ontwikkeling aan te passen. De ziel blijft altijd wat ze in alle eeuwigheid is, maar ze heeft het avontuur van de evolutie aangegaan waardoor ze zich in de Nacht van haar tegendeel heeft gestort. Door de tussenkomst van de Grote Moeder is in die nacht de terugkeer naar het Licht mogelijk gemaakt, een evolutionair proces waarin de ziel de goddelijke uitvoerende factor is en waarin ze de centrale rol speelt.

In de Nacht ontstond de Materie, in de Materie het Leven en in het Leven het Mentale Bewustzijn doordat de ziel zich langzamerhand, gradueel heeft ontwikkeld in steeds complexer vormen van Materie, Leven en Mentaal Bewustzijn die haar, draagster van Bewustzijn, Liefde en Licht, een behuizing verschaffen. Met wedergeboorte bedoelen Sri Aurobindo en de Moeder dan ook het mechanisme van de groei van de ziel, die de aanwezigheid van de Godheid is in zijn evoluerende schepping. Wedergeboorte is het onontbeerlijke spirituele mechanisme van de groei van de ziel dat aan de basis ligt van het anders onverklaarbare materiële mechanisme van de ontwikkeling van de materiële vormen.

De ziel heeft het avontuur aangegaan zichzelf te vergeten om in de evolutie zichzelf opnieuw te ontdekken. Dat doet ze geleidelijk, eerst als zich langzaam differentiërende aarde-ziel in de materiële vormen, dan als groepsziel in de planten en diersoorten, tot ze rijp is om zich in de mens te individualiseren. Eenmaal zover filtert ze, bij wijze van spreken, uit elk leven precies de ervaringen die tot haar groei kunnen bijdragen en waarvoor ze dat bepaalde leven heeft uitgekozen. Om een andere metafoor te gebruiken: de ziel kiest de nodige ervaringen in leven na leven en elke ervaring is als een beitelslag om het prachtige, goddelijke beeld te houwen dat ze wezenlijk is en nu in de manifestatie opnieuw heeft willen worden.

Het grootste deel van het leven is een onderbewuste routine. Soms doet zich echter iets voor waarbij de ziel aanwezig is omdat ze die belevenis voor haar zelfwording nodig heeft. Dat soort belevissen vormt de intense, onvergetelijke momenten in ons leven, de ogenblikken wanneer we werkelijk bij de dingen aanwezig zijn en die voor altijd in onze herinnering geëetst blijven. De ziel draagt die momenten in zich voor altijd, momenten van hoogste moed of laagste lafheid, van ondraaglijk lijden of diepe vreugde, van gruwelijkheid of schoonheid. Want het was en is allemaal nodig om te worden wie we zijn. De wereld is geen toeval; zij is de gietvorm van het levende goddelijke gouden beeld dat we reeds in ons dragen en dat in de toekomst ook op de Aarde zal bestaan.

Uit onze talrijke vroegere levens kunnen we ons slechts de belevissen herinneren waaraan onze ziel deel heeft gehad wanneer we innerlijk groot genoeg zijn om die herinneringen te hebben, dit is wanneer ze in onze spirituele groei zinvol kunnen zijn. Zij vormen de essentie van ons bestaan in de tijd, zij zijn de stof van ons eeuwig bestaan. Die constructieve herinneringen kunnen slechts door een geïndividualiseerde ziel, een mensenziel, worden opgedaan. In de dierlijke levens is nog niet voldoende zielestof aanwezig opdat er een herinnering zou overblijven. Tussen twee levens rust de ziel in een internatale, harmonische psychische wereld, waar ze de ervaringen uit het vorige leven assimileert. Wanneer ze zich alles eigen heeft gemaakt, is ze klaar om weer in de manifestatie af te dalen en haar Avontuur voort te zetten. (Oude teksten zeggen dat ze dan begint te transpireren.) Het terrein van haar volgende ervaring is al uitgekozen en wanneer ze het licht ziet dat haar roept, neemt ze een nieuw lichaam aan in de evolutie. Het programma van haar op te doene ervaringen is, door de Alwetendheid die ze in zich draagt, tot in de details uitgestippeld. Het is de ziel die het leven van de mens beheerst en die al zijn ervaringen bestemt.

We hoeven dus niemand wat te verwijten: we hebben het allemaal zelf gewild en gekozen, en wat we nu soms vervloeken is onbewust een bron van intense wordingsvreugde. 'Toen de ziel neerdaalde in de manifestatie, kwam dat niet doordat God haar dwong en in de aarde gooide: de ziel

verkoos uit vrije wil naar beneden te komen. Er werd door de Godheid geen dwang op haar uitgeoefend' [39], zei Sri Aurobindo in een gesprek. En toen een leerling zich eens te meer over zijn moeilijkheden beklaagde, schreef Sri Aurobindo hem: 'In den beginne was jij het (niet de menselijke jij die nu zijn beklag doet, maar het centrale wezen) die het Avontuur van de Onwetendheid heeft aanvaard en die er zelfs om heeft gevraagd. Verdriet en moeilijkheden zijn een noodzakelijk gevolg van de duik in de Onwetendheid en de evolutionaire oprijzing eruit. De verklaring is dat dat een doel had: het uiteindelijke spel van het goddelijke Bewustzijn en de Alvreugde, niet in hun originele transcendentie maar in omstandigheden waarvoor de duik in de Onwetendheid nodig was.' [40]

O sterveling die u beklaagt over noodlot en dood,
Beschuldig niemand van de kwalen door u zelf geroepen;
Deze gekwelde wereld hebt gij tot uw tehuis gekozen,
Zelf zijt ge de verwekker van uw pijn. [41] (*Savitri*)

De ziel of psyche bestaat dus onder verschillende aspecten. 1. Ze is een eeuwig bestanddeel van de Godheid in zijn transcendente éne veelvoudigheid (de jivatman van de hindoes). 2. Ze is de projectie van dat eeuwig bestanddeel in de manifestatie, doordat de Grote Moeder het goddelijke Zelf als Liefde in de manifestatie heeft gebracht; ze is de goddelijke Aanwezigheid, de goddelijke 'vonk' in alles wat in die manifestatie bestaat (de antaratman). 3. Ze is de groeiende Godheid in de mens die in leven na leven gestalte geeft aan haar oorspronkelijk wezen, maar nu in gemanifesteerde vorm. Die groeiende Godheid in de mens, als het ware het groeiende lichaam van de essentiële 'vonk'-ziel, noemden Sri Aurobindo en de Moeder het psychisch wezen. Het psychisch wezen is 'het ware evoluerende individu in onze natuur'. Deze drie aspecten van de ziel zijn vanzelfsprekend drie vormen van de éne, zeer concrete werkelijkheid die de waarheid en grond van ons leven uitmaakt en waardoor we behoren tot de Al-Ziel of het Grote Zelf.

Ik stierf als steen en kwam terug als plant;
Ik stierf als plant en kwam terug als dier;
Ik stierf als dier en werd als mens geboren.

Waarom zou ik vrezen? Werd ik ooit door sterven minder? ^[42]

(Jalal ud-Din ar-Rumi)

Ons ware zelf is onze in de manifestatie groeiende ziel. Bij alles wat we doen, kunnen we niet anders dan steeds meer ons-zelf worden. En de mens kan alleen maar zichzelf worden door zichzelf te overtreffen. Het is dus niet de mens die de supermens wordt; hij is de schakel tussen dier en god, het laboratorium waarin de materiële en spirituele condities voor de vorming van de supermens werden uitgewerkt, maar niet de supermens zelf. ‘Het hiaat tussen het dier en de mens is groot wat het bewustzijn betreft, en toch is het verschil tussen het vitale dier en de mentale mens niets vergeleken met het verschil dat tussen het menselijke mentale bewustzijn en het grotere supermenselijke bewustzijn met zijn rijkere vermogens zal bestaan. De ene stap vergeleken met de andere zal als het trage kruipen van de slak in het gras zijn vergeleken met de plotselinge duizendmijlentred van de Titan van continent tot continent.’ ^[43] (Sri Aurobindo)

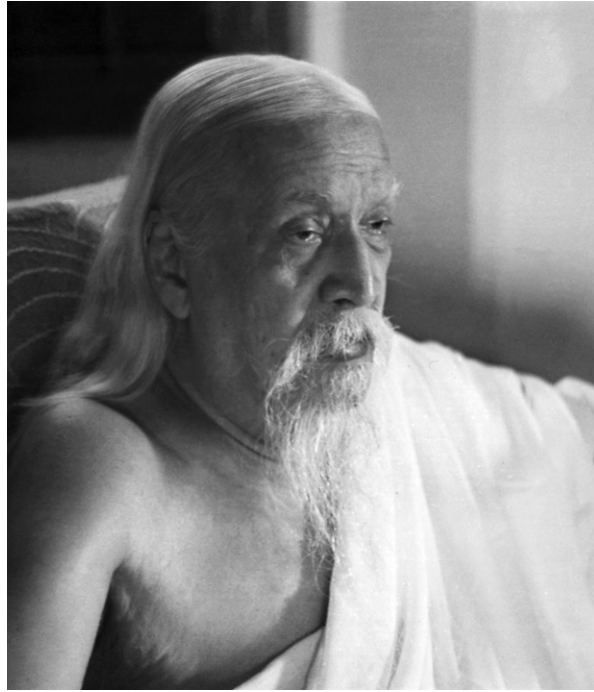
Het ziet ernaar uit dat het proces van de overgang van mens naar supermens op dezelfde wijze verloopt als wat zich elke keer bij de verschijning van een hogere soort op aarde heeft voorgedaan: de mens heeft zijn plafond bereikt; door de onweerstaanbare evolutionaire drang in hem heeft de ziel van zijn soort erom geroepen dat een hoger bewustzijn zich op de Aarde zou manifesteren in een nieuwe materiële vorm; dat hogere bewustzijn, in dit geval het supramentale Eenheidsbewustzijn, heeft geantwoord vanuit zijn eigen typale wereld waar het altijd al deel uitmaakt van de eindeloze Zelfmanifestatie; en om de overgang mogelijk te maken, iets wat de menselijke soort op zichzelf niet vermag, heeft de Allerhoogste zich belichaamd als Avatar.

De ‘ommekeer’, dankzij de complete Avatar Sri Aurobindo en de Moeder die hem door hun supermenselijke yoga mogelijk hebben gemaakt, is zich nu aan het voltrekken, zoals we nog zullen zien. Dit keer gaat het echter

niet om een nieuwe gradatie in de lagere hemisfeer van het bestaan. Dit keer is het een overgang van het lagere naar het hogere halfmond, van het lagere bewustzijn naar het supramentale bewustzijn, van het opgedeelde, partiële, onvermogende bewustzijn naar het totale, alvermogende, goddelijke Eenheidsbewustzijn. Waar al onze ellende en onmacht uit de bewustzijnsopdeling voortkomt, zal het nieuwe wezen, dat nog geen naam heeft, ononderbroken leven in de wezenlijke goddelijke Eenheid met haar hoogste attributen van Zijn, Bewustzijn en Alvreugde. Op deze Aarde, in de evolutie van de Aarde die haar groei is, is dit daarom de belangrijkste scharniertijd sinds haar ontstaan. De fundamenten van het Rijk Gods op de Aarde zijn gelegd. Zijn vestiging is een zekerheid. De belofte aan de mensheid gedaan sinds haar ontstaan wordt nu ingelost. En al haar lijden zal niet tevergeefs zijn geweest.

Deel twee:

Sri Aurobindo en de Moeder

Sri Aurobindo in 1950, gefotografeerd door Henri Cartier-Bresson.

[7] Sri Aurobindo en de Moeder hadden een aangeboren gevoel voor humor. ‘Gelukkig hebben Sri Aurobindo en ik elkaar op dat punt ontmoet’, zou de Moeder later zeggen. Een van zijn aforismen luidt: ‘Luisterend naar sommige vrome liederen zou men gaan denken dat God nooit lacht. Heine was er dichterbij toen hij in Hem de goddelijke Aristofanes ontdekte.’ Om redenen die Nirodbaran zelf nooit heeft begrepen – ‘laat het geen naam hebben’, schreef Sri Aurobindo – sloeg Sri Aurobindo in zijn correspondentie met hem ineens een humoristische toon aan, iets wat hij en de Moeder zich anders zelden konden veroorloven, omdat hun leerlingen hun schertsende uitlatingen ernstig zouden hebben genomen en daardoor verkeerd geïnterpreteerd. Zoals in deze passage gebruikte Sri Aurobindo ook soms krachtige bewoordingen om het een of ander te onderstrepen. ‘Er is geen wet dat wijsheid stijf deftig moet zijn en niet mag glimlachen’, schreef hij, en: ‘Gevoel voor humor? Het is het zout van het bestaan.’

[8] Zoals door Sri Aurobindo en de Moeder worden de woorden ‘psyche’ en ‘psychisch’ in dit boek uitsluitend gebruikt voor de ware ziel, de levende Godheid in ons, en niet in de afgeleide, soms erg verwarrende betekenissen die beide woorden in het huidige taalgebruik hebben aangenomen, ook in de parapsychologie en ander wetenschappelijk onderzoek naar bepaalde occulte verschijnselen.

10.

De Twee-in-Eén

*... De onsterfelijke Twee-in-Eén,
Eén enkel wezen in twee lichamen gevat ...* ^[1]

Sri Aurobindo

‘Ik had Sri Aurobindo vroeger al ontmoet, maar het is pas in 1920 duidelijk begonnen.’ ‘Het’ – het Grote Werk dat ze samen te verrichten hadden, ‘een alchemistische transmutatie van het hele innerlijke en uiterlijke bestaan’ ^[2] (Sri Aurobindo). Het zou een transmutatie zijn die een lichaam van een hogere soort teweeg moest brengen, dit keer niet binnen het bestek van de lagere hemisfeer van het Bestaan met een graduele verandering die misschien tot een Nietzscheaanse supermens had geleid, maar in een soort die van de hogere hemisfeer het supramentale, goddelijke bewustzijn zou bezitten en dus uiteraard het ermee samengaande supramentale, goddelijke lichaam.

In een nieuw bedrijf van het drama van de wereld
Begonnen de verenigde Twee een groter tijdperk. ^[3] (*Savitri*)

Ze wisten dat hun – naar zou blijken definitieve – hereniging inhield dat de belofte aan de mensheid gedaan sinds haar ontstaan nu eindelijk en dankzij hen zou worden ingelost.

Haar terugkeer naar Pondicherry was ‘het tastbare teken van de Overwinning op de vijandige krachten’, zou de Moeder later over zichzelf schrijven. Ze heeft niet verklaard wat ze daarmee bedoelde, maar de ‘vijandige kracht’ die ze in de voorgaande jaren aan haar zijde had gehad, met name Paul Richard, een incarnatie van de Asura van de Leugen, en die ze ondanks haar belofte niet had kunnen bekeren, had er zeker mee te maken. De paar keren dat ze zich over de vier jaar van hun verblijf in Japan en daarna over hun laatste gezamenlijke maanden in Pondicherry heeft

uitgelaten, geven te verstaan dat het een ‘diabolische’ tijd moet zijn geweest. Sri Aurobindo had zijn yoga in 1915 misschien nog niet ver genoeg gevorderd geacht om toen al samen met haar het Grote Werk aan te vatten. ‘In 1915 moest ik wel weggaan. Hij hield me niet hier, wat kon ik doen? Ik kon niet anders dan weggaan. Maar ik liet mijn psychisch wezen bij hem achter’^[4], waardoor ze, zoals we weten, er bijna het leven bij inschoot: ‘De dokter had me opgegeven.’

Haar terugkeer in 1920 bracht ingrijpende veranderingen teweeg in Sri Aurobindo’s uiterlijke levensomstandigheden, die tot dan tot weinig gerieflijk waren geweest. Zijn vier jonge medestanders van het eerste uur in Pondicherry, welke die levensomstandigheden deelden, verdienen met name genoemd te worden: Bejoy Nag, een van de medebeschuldigen in de Alipore-affaire en die Sri Aurobindo op de avontuurlijke scheepsreis naar Pondicherry had vergezeld; Suresh Chakravarty, beter bekend als Moni, door Sri Aurobindo vooruitgestuurd om zijn aankomst en zijn huisvesting onder de Pondicherriaanse vrijheidsstrijders voor te bereiden; Saurin Bose, die zich bij het groepje had gevoegd in oktober van 1914 en die een neef was van Sri Aurobindo’s vrouw Mrinalini; ten slotte Nolini Kanta Gupta, ook een beschuldigde in de Alipore-affaire, die in november van dat jaar in Pondicherry was aangekomen. De financiële situatie van het groepje was doorgaans zo weinig rooskleurig dat Sri Aurobindo eens in een brief aan een vriend schreef: ‘We hebben nog anderhalve roepie ... Geen twijfel, God zal in ons onderhoud voorzien, maar hij heeft de slechte gewoonte opgedaan te wachten tot het allerlaatste ogenblik.’^[5]

In zijn *Reminiscences* vertelt Nolini over die periode: ‘Ieder van ons bezat een mat, en die moest dienen als legerstede, matras, deken en hoofdkussen. Dat was de hele huisraad die we bezaten. Muskietennetten? Van die luxe konden we niet eens dromen. Waren er te veel muskieten, dan droegen we de matten naar buiten op het terras voor wat frisse lucht, verondersteld dat daar frisse lucht was. Alleen voor Sri Aurobindo hadden we op de een of andere manier een stoel, een tafel en een veldbed kunnen vinden. We leefden een waar kampeven.’^[6] Ze hadden ook nog een paar gammele

stoelen voor de bezoekers en op een bepaald ogenblik één kaars – zegge en schrijve één – voor het persoonlijk gebruik van Sri Aurobindo. Deze nam zoals de anderen zijn dagelijks bad aan een kraantje in de tuin, gewoonlijk als laatste, waarbij hij dan ook de ene handdoek gebruikte waar de huishouding over beschikte.

Naast zijn bezigheden in zijn yoga, zijn studie van de Veda's en andere onderwerpen, zoals vergelijkende taalkunde, en het schrijven van toneelstukken en artikelen (tijdens de *Arya-periode* vierenzestig pagina's per maand), vond Sri Aurobindo nog de tijd om de leergierigen onder zijn metgezellen te onderrichten. Dit waren vooral Moni en Nolini, die door hun revolutionaire inzet hun universitaire studies hadden moeten opgeven. Hij leerde hun Frans, Grieks, Latijn en Italiaans, van meet af aan in *L'Avare*, *Medea*, *Antigone*, *Vergilius* en *Dante*. Beiden zouden later als schrijver in het Bengaals bekendheid verwerven.

Er moest ook gegeten worden. 'We kookten zelf en ieder van ons ontwikkelde zijn eigen specialiteit', vertelt Nolini. 'Ik deed de rijst, misschien omdat dat het gemakkelijkst was. Moni bekommerde zich om de dal (linzen) en Bejoy was de specialist van de groenten en de kerrie.' Saurin hield zich bezig met de bezoekers, meestal ongewenste, uit alle hoeken van India, zodanig dat Sri Aurobindo in een in Madras uitgegeven krant een brief liet verschijnen met de bevestiging dat hij zich uit het politieke leven had teruggetrokken en met het verzoek hem niet in zijn spirituele werk te storen. Er was niet altijd geld voor de specerijen waar de Indiase smaakpapillen zo verzot op zijn, en ze moesten noodgedwongen ook soms blootsvoets lopen.

In Pondicherry stonden de jonge Bengali's hoog aangeschreven als voetballers. (De drie professionele voetbalploegen van Calcutta behoren nog altijd tot de beste van het land.) Het spirituele leven was nog ver van hun gedachten. 'We hadden tot dan toe Sri Aurobindo gekend als een dierbare vriend en getrouwe lotgenoot, en al bekleedde hij in ons denken en in ons hart de plaats van een goeroe, in onze uiterlijke omgang gedroegen

we ons alsof hij een van ons was. Hij had zich ook afkerig betoond van het gebruik van de woorden “goeroe” en “ashram”.’^[7]

De terugkeer in 1920 van de Moeder, die de meesten reeds van haar vorig verblijf kenden, bracht een grondige verandering teweeg in het leven van het groepje, dat toen ongeveer in aantal was verdubbeld. ‘Het huis had een grote verandering ondergaan’, schrijft A.B. Purani. ‘Er was nu een keurige tuin in de open binnenplaats, elke kamer had eenvoudige en degelijke huisraad: een mat, een stoel en een tafeltje. Er heerste een atmosfeer van netheid en orde. Dit was zonder twijfel het gevolg van de aanwezigheid van de Moeder.’^[8] Niet alleen werd de huishouding heel wat minder problematisch, door haar eigen houding tegenover Sri Aurobindo maakte ze zijn jonge medestanders ook duidelijk wie hij in feite was. Ze moet dat op een heel tactvolle manier hebben gedaan, want ze kenden haar als Madame Richard, en al had Sri Aurobindo hun te verstaan gegeven dat ze in het occultisme en de spiritualiteit vergevorderd was, ze was niettemin een tweemaal getrouwde vrouw. K.D. Sethna schrijft dan ook: ‘Wat de Moeder betreft was een groepje sadhaks [beoefenaars van de yoga] in de jaren twintig, toen ze naar India was teruggekeerd om voorgoed bij Sri Aurobindo te blijven, niet bereid om haar als een incarnatie van de Godheid te aanvaarden. Zij kwam immers uit het Westen en was bovendien een vrouw, terwijl alle traditionele Avatars Indiërs waren geweest en uitsluitend tot het mannelijk geslacht hadden behoord.’^[9] De weerstand tegen haar westerse origine zal zich in de toekomst bij de meer traditionalistisch gezinde volgelingen nog meer dan eens en soms heel scherp laten voelen.

Sri Aurobindo had reeds herhaaldelijk gezegd en zelfs een paar keren in de krant geschreven dat hij zich van alle politieke activiteit had gedistantieerd, maar zijn faam als politicus was in 1920 nog erg levend in de herinnering van zijn landgenoten. In dat jaar werd hem voorgesteld de hoofdredacteur te worden van het orgaan van een nieuwe partij, waarvan Tilak een der medeoprichters was. Belangrijker nog was de uitnodiging om president te worden van de Congrespartij, ‘de grootste eer die de nationale beweging iemand kon verlenen’. Zoals in vorige gevallen bedankte Sri

Aurobindo ook nu beleefd, zeggend dat hij voorlopig geen politieke positie wilde bekleden omdat zijn belangstelling nu uitsluitend op zijn innerlijke ontwikkeling was geconcentreerd.

In de bekend geworden brief uit 1920 aan zijn pas uit gevangenschap teruggekeerde broer Barin schreef hij: ‘De Goeroe van de wereld die in ons woont, heeft voor mij mijn pad volledig uitgetekend, met de complete theorie van de tien ledematen van het lichaam van de yoga. In de voorbije tien jaar heeft hij het me in de ervaring doen uitwerken; dat is nog niet beëindigd. Het kan nog twee jaar langer duren. En zolang dat niet beëindigd is, zal ik waarschijnlijk niet naar Bengalen kunnen terugkeren.’^[10] Het was dus duidelijk niet Sri Aurobindo’s bedoeling in zijn Pondicherriaanse ‘grot van tapasya’ in afzondering te blijven leven. Hij zou dezelfde intentie in de komende jaren nog meer dan eens herhalen, ook nog in 1943 tegen Dilip K. Roy en zelfs – en dit is toch verbazingwekkend – toen hij in 1950, het jaar van zijn overlijden, K.M. Munshi ontving.

Velen die de ware reden van Sri Aurobindo’s terugtrekking uit de vrijheidsbeweging niet kenden of niet begrepen, waren diep ontgoocheld en staken hun teleurstelling niet onder stoelen of banken. Zo de Gaekwad van Baroda, zijn vroegere werkgever, die zei: ‘Meneer Ghose is nu een uitgedoofde vulkaan: hij is een yogi geworden!’ Rabindranath Tagore had in 1908 in de *Bande Mataram* zijn in India bekend gebleven gedicht gepubliceerd met de aanhef: ‘Rabindranath groet u, o Aurobindo! / O vriend, vriend van mijn land, o belichaamde stem, vrij, / van India’s ziel! ...’ Nu beklagde hij zich bij Dilip K. Roy: ‘Maar hij is voor ons verloren, Dilip, hoog zwevend in het wolkenland van het mysticisme. Hij zal niet terugkeren om het land opnieuw te leiden.’^[11][9](#)

In Peter Heehs’ biografie lezen we: ‘Tot de ontgoochelden behoorde Jawaharlal Nehru, die in 1962 schreef: “Toen Gandhiji zijn non-coöperatiebeweging startte en India in vuur en vlam zette, verwachtten we dat Sri Aurobindo uit zijn afzondering zou komen en meevechten in de strijd. We waren ontgoocheld dat hij het niet deed.’^[12] Het was een van de redenen waarom hij en Mohandas K. Gandhi in 1942 niet naar Sri

Aurobindo wilden luisteren toen hij erop aandrong het Cripps-voorstel van dominion-status voor India te aanvaarden – hetgeen waarschijnlijk de opdeling van het land in India en Pakistan had kunnen voorkomen.

In haar ontmoette hij een onmetelijkheid als die van hemzelf ...

In haar ontmoette hij zijn eigen oneindigheid. ^[13]

De Avatar is een rechtstreekse belichaming van de Godheid. ‘Een Avatar, in grote trekken, is iemand die zich bewust is van de aanwezigheid en macht van de Godheid, in hem geboren of in hem neergedaald en die van binnenin zijn wil, leven en actie bestuurt; hij voelt zich innerlijk vereenzelvigd met die goddelijke macht en aanwezigheid.’ (Sri Aurobindo) Hij is als Mensenzoon ook letterlijk de Zoon van God – voor het begrip van de mensen altijd een raadsel, omdat hun meest vertrouwde contact met hem via de zintuigen of via het denken plaatsheeft, en er een gevorderde psychische ontwikkeling nodig is om de goddelijke innerlijkheid van de Avatar te kunnen zien of aanvoelen. De metafysische beschrijving van de Avatar en de functie van zijn belichaming in de evolutie is volgens de traditionele formulering echter niet moeilijk te begrijpen.

Minder duidelijk is de rol van de Grote Moeder als goddelijke incarnatie, als Avatar. We hebben zopas nog gezien dat sommige traditionalistische volgelingen van Sri Aurobindo moeilijkheden hadden om dat te begrijpen en de Franse vrouw die zich vrijelijk onder hen bewoog als de Belichaamde Godheid te aanvaarden, zelfs nadat Sri Aurobindo zich erover had uitgesproken en haar op zijn gezag als zodanig had verklaard: ‘De Moeder is het bewustzijn en de kracht van de Allerhoogste.’ ^[14] ‘De Moeder was innerlijk boven de mensheid verheven zelfs in haar kindertijd ... Het is zo dat u haar als de Goddelijke Shakti moet beschouwen ... Ze is dat in het lichaam, maar in de totaliteit van haar bewustzijn is ze ook vereenzelvigd met de andere aspecten van de Godheid.’ ^[15] Toen enkele van zijn prachtige brieven over de Moeder tot een boekje waren gebundeld en de toen nog heel jonge volgeling Nagin Doshi hem op de man af vroeg: ‘Hebt u het in

uw boek *The Mother* niet over de Moeder – onze Moeder?’ antwoordde Sri Aurobindo met een laconiek: ‘Ja.’

De moeilijkheid om de Moeder op gelijke voet te stellen met de mannelijke Avatar heeft verschillende oorzaken. Eén daarvan is, zoals gezegd, dat de goddelijke incarnaties in alle tradities steeds mannen waren geweest die daarbij, toen ze eenmaal als goddelijke incarnatie naar voren traden, geen vrouwelijk ‘complement’ naast zich behielden, ook niet als ze gehuwd waren. De oorzaak van het feit dat een heel lang, nu ten einde lopend tijdperk er een van onaangevochten mannelijke dominantie is geweest, is nog niet op bevredigende wijze verklaard. Er zijn vroegere culturen met godsdiensten bekend waar de vrouwelijke Godin of godinnen werden aanbeden, maar die zijn meestal door de mannelijk gedomineerde culturen en godsdiensten overweldigd en uitgeroeid, met het gevolg dat de verering van de moedergodin als orgiastisch of verdorven werd verklaard. In India weet iedereen dat een godin de vrouw van een god is, zijn Shakti, zijn kracht, maar ze wordt gewoonlijk toch als kleiner van gestalte voorgesteld. En in het dagelijks leven is de echtgenoot er letterlijk de god, de Heer van de gehuwde vrouw, die ze niet eens met zijn naam aanspreekt maar ‘de Heer van mijn huis’ noemt en met ceremoniële puja’s vereert, net als de godenbeelden in haar woning. Aldus komen we tot een tweede oorzaak van het mindere aanzien dat de Moederkracht geniet vergeleken met de Allerhoogste, of welke naam men het Opperwezen ook mag geven: ze is zijn kracht, zijn Shakti, uit hem, het primordiale wezen, voortgekomen en dus secundair. Dit is echter een vermenselijking van een metafysisch feit dat niet onder woorden is te brengen en daarom door de grote Zieners als verhaal in de oude geschriften werd vastgelegd. Men herinnere zich het reeds aangehaalde citaat uit de Oepanisjad: ‘Prajapati [de Vader aller schepselen] was toen het hele universum. Vak [het Woord] was uit hem voortgekomen. Hij verenigde zich met haar en zij werd zwanger. Zij ging van hem uit en maakte al deze schepselen, en ze keerde weer tot hem terug.’ Echter: de Kracht, of de Macht, of het Vermogen van het Absolute Ene IS dat Absolute Ene in zijn totaliteit en in alle eeuwigheid. Het Ene,

geslachtsloos, is zijn Shakti, geslachtsloos, zoals de Shakti het Ene is. Het Ene is het Andere, zoals het Andere op allerintiemste wijze het Ene is.

Het primordiale mannelijke element wordt in de oude Indiase geschriften vaak de purusha genoemd en het (zgn. secundaire) vrouwelijke element de prakriti. Toen een kind de Moeder in een van haar wekelijkse Franse avondlessen eens om uitleg vroeg betreffende de verhouding Purusha-Prakriti, keerde zij zich naar Nolini, die met nog enkele andere volwassenen ook die lessen bijwoonde: ‘Nolini, jij zult dat moeten uitleggen! ... Ik begrijp daar geen snars van. Het stemt voor mij niet overeen met een innerlijke ervaring. Ik heb dat soort ervaring nooit gehad, dus kan ik er niet over praten ... Zo’n scheiding te maken en het één Purusha – mannelijk – te noemen en het ander Prakriti – vrouwelijk –, dat vertik ik ... Voor mij is het iets dat voortkomt uit een enigszins ontaarde mannelijke mentaliteit ... HET IS NIET JUIST ... Helemaal bovenaan is er niet de minste notie van ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk’. Dat is een opvatting die van onderop is gekomen ...’^[16]

We begrijpen nu Sri Aurobindo’s fundamentele uitspraken: ‘Het bewustzijn van de Moeder en het mijne zijn hetzelfde: het ene Goddelijke Bewustzijn in twee personen, omdat dit nodig is voor het spel.’^[17] – ‘De Moeder en ik zijn één, maar in twee lichamen.’^[18] – ‘De Moeder en ik vertegenwoordigen dezelfde Macht in twee vormen.’^[19] Terwijl de Moeder van haar kant zei: ‘Sri Aurobindo en ikzelf zijn altijd één en hetzelfde bewustzijn, één en dezelfde persoon.’^[20] Net als de ‘mannelijke’ Avatar vertegenwoordigt de ‘vrouwelijke’ de hele Godheid: beiden zijn EEN. Een mantra door Sri Aurobindo in het Sanskriet gegeven werd door de Moeder dan ook als volgt vertaald: ‘OM – Zij de Alvreugde, Zij het Bewustzijn, Zij de Waarheid, Zij de Allerhoogste.’ (17.11.63) En om hun wezenlijke eenheid aan te tonen schreef de Moeder hun namen eens als ‘mothersriaurobindo’.

De onopdeelbare eenheid van de Godheid, zijn manifesterende Macht en zijn manifestatie is niet alleen van theoretisch belang, ze heeft ook heel concrete consequenties. Een daarvan is dat de ziel, als deel van de

ongeslachtelijke Godheid, ook geslachtsloos is. In de mens moet ze noodgedwongen een geslachtelijk lichaam aannemen, waarbij ze in haar eerste menselijke belichamingen van de ene sekse naar de andere overgaat en wanneer ze een zekere rijpheid heeft bereikt eenzelfde geslachtslijn blijft volgen, die van haar keuze. Daar ze echter intrinsiek sekseloos is, zal ze zich in het wezen voorbij de mens, wanneer ze zich in haar volheid en authenticiteit kan manifesteren, in een sekseloos supramentaal lichaam manifesteren.

De seksen zijn dus een verschijnsel uit het onderste halfronde van het Bestaan, van de goden tot de lagere vitale schepselen. De ‘opvatting die van onderop is gekomen’, zoals de Moeder zei, is dus als het ware vanuit de lagere hemisfeer der verdeeldheid op de hogere van de goddelijke Eenheid geprojecteerd. ‘Het is een opvatting die psychologisch haar nut heeft, maar dat is dan ook alles.’^[21] Het valt natuurlijk niet te ontkennen dat er in de lagere hemisfeer een mannelijke en een vrouwelijke sekse bestaan. De oorsprong van de twee seksen komt trouwens duidelijk voort uit het functionele onderscheid tussen de transcendente Purusha en Prakriti, de Godheid en zijn Shakti, zijn Maya. (Maya is een woord dat pas door het illusionisme van de Mayavada een negatieve betekenis heeft gekregen. Oorspronkelijk noemde het de transcendente Moeder als de afmetende, beperkende Macht van de goddelijke Almacht, m.a.w. de Macht die de werelden heeft gemanifesteerd, de Creatrix.)

Het is weinig bekend dat de Purusha-Prakriti verhouding een probleem schiep in de relatie van de gemanifesteerde tweepolige Avatar die Sri Aurobindo en de Moeder waren. Het is immers ‘bijna sinds eeuwigheden’ de aspiratie van de scheppende Kracht zich met de Schepper te vereenzelvigen in een complete en onvoorwaardelijke overgave, ‘opdat het totale wezen zou kunnen bestaan’ in de manifestatie. In de praktijk bracht dat mee dat de Moeder in haar houding van overgave Sri Aurobindo altijd boven zich stelde, de reden waarom zij meestal aan zijn voeten of op een laag zitbankje plaatsnam. Sri Aurobindo’s yogische ontwikkeling had hem echter de Grote Moeder geopenbaard, aan wie hij zich van zijn kant

compleet en onvoorwaardelijk had overgegeven. Die openbaring en zijn overgave heeft hij beschreven in de canto van *Savitri* ‘De aanbidding van de Goddelijke Moeder’:

Zij is de gouden brug, het wonderlijke vuur.
Het stralende hart van het Onbekende is zij,
Een macht van stilte in de diepten van God;
Zij is de Kracht, het onvermijdelijke Woord,
De magneet van onze moeizame opgang,
De zon waar we al onze zonnen aan ontsteken,
Het Licht dat naar ons toebuigt uit onverwezenlijke Ruimten,
De Vreugde ons wenkend vanuit het onmogelijke,
De Macht van alles wat hier nog niet is neergedaald ...
Eenmaal gezien, erkende zijn hart nog haar alleen ...^[22]

Het praktische gevolg, zowel voor hemzelf als voor zijn volgelingen, was zoals hij schreef in een brief: ‘Het is niet onze kracht maar de Shakti van God die de enige sadhika [beoefenaarster] van deze yoga is.’ Dit volgt logisch uit het feit dat de hele evolutie een groei terug naar de goddelijke Oorsprong is en dat het de Goddelijke Moeder is welke die groei mogelijk heeft gemaakt en uitwerkt. (Dit betekent tevens dat iedereen, als levend element van de evolutie, willens nillens meedoet in de evolutionaire yoga. ‘Het leven als geheel is de yoga van de Natuur.’^[23] – ‘Men kan dus niet leven zonder de hoogste yoga te beoefenen.’^[24])

Het spel van de hier bondig aangegeven verhoudingen tussen de Godheid en zijn manifesterende Shakti, die de Grote Moeder is, wordt op sublieme wijze geïllustreerd in de afbeeldingen van de Moeder Gods met haar stralend Kind op schoot – het Kind dat haar Oorsprong en Heer is, en van wiens belichaming zij toch de moeder is. Het is dan ook geen toeval dat we deze uit het katholicisme bekende afbeelding terugvinden in *Savitri*, zoals elders in dit boek reeds geciteerd.

Hoe situeer je dan de belichaamde Prakriti, de Moeder, in verhouding tot de belichaamde Purusha, Sri Aurobindo? Het is een vraag die voor het

onderwerp van dit boek van groot belang is; zonder een helder inzicht in hun éne tweeledigheid kan hun Werk en het resultaat ervan niet begrepen worden. De Moeder was natuurlijk niet Sri Aurobindo's vrouw, zoals te lezen staat in een paar reisgidsen die hun informatie waarschijnlijk van de Pondicherriaanse straatbevolking hebben. (En ze was evenmin de vroegere vrouw van de Franse gouverneur van Pondicherry, zoals de *Guide du routier* beweert.) In de meeste teksten en boeken van hun volgelingen lezen we dat de Moeder 'de medewerkster' van Sri Aurobindo was, sommigen schrijven zelfs 'zijn volgeling en medewerkster'. De grond van de zaak is ons nu bekend, namelijk dat ze de belichaming van het Goddelijk Bewustzijn en als dusdanig de Godheid zelf was. Zoals Sri Aurobindo schreef: 'Ofwel is ze dat ... ofwel is ze het niet, en dan hoeft niemand hier te blijven' ^[25], en hij bedoelde in de Ashram.

De Moeder kan geen discipel, leerlinge of volgeling van Sri Aurobindo worden genoemd. Behalve uit het mindere aanzien dat ze als vrouw en westerlinge bij sommigen genoot, komt deze misleidende zienswijze soms voort uit een verkeerd begrip van Sri Aurobindo's woorden over haar uitzonderlijke volledige overgave toen ze hem voor het eerst in 1914 had ontmoet. 'De eerste maal dat Sri Aurobindo het terloops over haar eigenschappen had, zei hij dat hij nooit, waar dan ook, zo'n volstreekte en onvoorwaardelijke overgave had gezien', luiden Nolani's vaak aangehaalde woorden uit zijn *Reminiscences*. Ook Amrita, een Tamil uit Pondicherry die zich als een der allereersten bij het kleine groepje Bengali's had aangesloten, wordt in dit verband als bron geciteerd. 'Hij vertelde me', schrijft K.D. Sethna, 'dat na de komst van de Moeder in Pondicherry Sri Aurobindo tegen de jonge mannen om hem heen, van wie Amrita er één was, had gezegd: "De ware betekenis van het woord 'overgave' was me onbekend tot Mirra zich aan mij overgaf." ' ^[26] De woorden van die twee vooraanstaande volgelingen kunnen moeilijk in twijfel worden getrokken, maar dat dekt slechts één kant van de relatie en laat Sri Aurobindo's wederkerige overgave aan de Moeder buiten beschouwing: 'Een onbegrensde overgave was zijn enige kracht.' ^[27] Sri Aurobindo heeft

trouwens uitdrukkelijk geschreven, waarschijnlijk om sommige verwrongen opinies onder zijn volgelingen recht te zetten: ‘De Moeder is geen volgeling van Sri Aurobindo. Ze heeft dezelfde verwezenlijkingen en ervaringen gehad als ikzelf.’^[28]

‘De Moeder staat op gelijke en volledig complementaire voet met Sri Aurobindo’^[29], schrijft K.D. Sethna, de meest gezaghebbende exegeet van de Ashram. Hij schrijft ook: ‘Hoewel Sri Aurobindo en de Moeder naast elkaar stonden, nam ze vaak de houding aan van een “volgeling” en zei ze dat ze het haar toevertrouwde werk moest uitvoeren en zijn boodschap in de wereld verspreiden. Aan de andere kant werd hij nooit moe haar niet alleen tot zijn gelijke te verklaren maar ook als onmisbaar voor zijn werk, en gaf hij zelfs te verstaan dat hij incompleet zou zijn als zij er niet was als zijn *counterpart*.’^[30] Hoe ‘counterpart’ te vertalen? – want dit is het Engelse woord voor de term die we nodig hebben om hun juiste relatie aan te geven. Complement? Tegenhanger? Het *Groot Woordenboek Hedendaags Nederlands* zegt dat tegenhanger ‘een persoon of zaak is die een andere aanvult en er een paar mee vormt of zou kunnen vormen’. Dat is het natuurlijk, maar het woord suggereert zozeer een dualiteit, zelfs een antithetische, dat we het maar moeilijk kunnen gebruiken, terwijl ‘partner’, bijvoorbeeld, hun relatie naar omlaag haalt op een al te seculier vlak. Dan toch maar ‘medewerkster’? Als we maar niet vergeten wat we onder het woord verstaan.

De bepaling van de juiste relatie tussen Sri Aurobindo en de Moeder is meer dan casuïstieke haarkloverij, zoals bepaalde gebeurtenissen tijdens hun leven en reeds verschillende sektarische ontwikkelingen in de periode na hun heengaan hebben aangetoond.

Onsterfelijke ritmen wiegden in haar stappen door de tijd ... (Savitri)

In het licht van het voorgaande is het betekenisvol dat verscheidene auteurs over de menselijke kant van de goddelijke incarnatie, die de Moeder was, hebben geschreven, terwijl men maar zelden over de menselijke kant van Sri Aurobindo leest. Toch zijn er genoeg brieven en bijvoorbeeld zijn

jarenlange correspondentie met Nirodbaran om te illustreren hoe ‘menselijk’ ook Sri Aurobindo was. Dat de zogenaamde menselijke kant van de Moeder zo vaak vermeld wordt, komt ten dele doordat zij zich dag-in dag-uit onder de leden van de Ashram bewoog, terwijl Sri Aurobindo na 24 november 1926 zijn vertrekken niet meer heeft verlaten. Soms klinkt echter ook daar iets door van de mindere, als het ware menselijk meer geruststellende hoedanigheid die door sommigen aan de Moeder werd toegekend, net zoals in haar vermeend volgelingschap.

Een paar voorbeelden uit boeken van vooraanstaande auteurs. In *Twelve Years with Sri Aurobindo* schrijft Nirodbaran: ‘Hoewel ze goddelijk was, kon haar moederinstinct niet worden vergeten.’^[31] M.P. Pandit heeft de uitspraak: ‘Ze was in de allerhoogste mate goddelijk, maar eveneens op intense wijze menselijk.’^[32] En Satprem schrijft in het tweede deel van zijn trilogie over de Moeder: ‘Ze was ook zo menselijk, die Moeder, men vergisse zich niet: haar bewustzijn was niet zoals het onze, haar energieën waren niet zoals de onze, maar haar lichaam bestond uit onze materie, dezelfde pijnlijke materie.’^[33] We zouden nog tientallen citaten in dezelfde toonaard uit boeken van andere auteurs of uit reminiscenties van volgelingen kunnen aanhalen.

Op het eerste gezicht lijken dergelijke uitspraken billijk en zou het beklemtonen van de bovenmenselijke kant van de Avatar met weglating of verdoezeling van de menselijke, devotionele enggeestigheid kunnen lijken, om niet te zeggen devotioneel fanatisme. En heeft Sri Aurobindo niet geschreven: ‘De Godheid moet de menselijke natuur aannemen opdat het menselijke wezen zich tot de Godheid zou kunnen verheffen’, en: ‘Wanneer de Godheid de last van de menselijke natuur opneemt, doet hij dat volledig, oprecht en zonder goocheltrucs of valse pretentie’? Het overwegende belang van de goddelijke dan wel van de menselijke kant van de Avatar is van oudsher een onderwerp van eindeloze disputatie en sektevorming geweest, betreffende Christus in het gnosticisme en het vroege christendom onder zijn verschillende vormen, en betreffende de Avatars van de hindoes in de Indiase wijsgerige scholen. Daar dit voor ons onderwerp een punt van

belang is, zoals we in het derde deel van dit boek nog zullen zien, moeten we er even nader op ingaan.

Eerst enkele uitspraken van Sri Aurobindo.

Over de Avatar in het algemeen: ‘De Godheid meet zichzelf een schijn van menselijkheid aan door de uiterlijke menselijke natuur aan te nemen om de weg te bewandelen en hem aan menselijke wezens te tonen, maar hij houdt daarom niet op de Godheid te zijn.’^[34]

Over de omgang van de Moeder met anderen: ‘Denk erom dat voor haar een dergelijk fysiek contact met anderen niet alleen maar een sociale of huishoudelijke ontmoeting is, met enkele oppervlakkige gedragingen die hoe dan ook maar weinig belang hebben. Voor haar betekent zoiets een uitwisseling, een uitstorten van haar krachten en een ontvangen van goede, slechte en vermengde dingen van de anderen, hetgeen vaak een groot werk van aanpassing en afwering meebrengt en in veel gevallen, hoewel niet in alle, een sterke druk op haar lichaam.’^[35]

Over de verhouding van de volgelingen met de Moeder: ‘Maar waarom wil je haar als een “menselijke” Moeder benaderen? Als je de Goddelijke Moeder in een menselijk lichaam kon zien, zou dat volstaan en een vruchtbaarder houding zijn. Zij die haar als een menselijke Moeder benaderen, komen door die zienswijze vaak in moeilijkheden doordat ze allerlei vergissingen begaan in de manier waarop ze haar tegemoet treden.’^[36]

En in *Savitri* schreef hij: ‘Zelfs wanneer ze neerboog tot de intimiteit der aardse dingen / Behield haar geest de grootte van de goden.’^[37]

We geven ook enkele uitspraken van de Moeder zelf over dit onderwerp. Over de Avatar in het algemeen: ‘Ze mogen er zeker van zijn dat ze de Godheid zullen miskennen als ze Hem beoordelen op het uiterlijke aspect van zijn handelingen, want ze zullen dan nooit inzien dat wat een menselijke handelwijze schijnt te gelijken toch iets helemaal anders is en voortkomt uit een bron die niet menselijk is ...^[38] De [belichaamde] Godheid schijnt te handelen zoals de andere mensen, maar dat is alleen maar schijn.’^[39]

Over het alledaagse contact met haar fysieke wezen: ‘Ze hebben heel weinig contact met wat mijn lichaam werkelijk is of met de geweldige accumulatie van bewuste energie die het vertegenwoordigt.’^[40]

De Moeder had altijd graag getennist en ze bleef spelen tot ze tachtig was. In dat verband zei ze: ‘Jullie hebben hier de buitengewone kans te kunnen spelen en je lichaam te oefenen in een atmosfeer vervuld met Goddelijk Bewustzijn, Licht en Macht, zozeer dat elk van jullie bewegingen bij wijze van spreken doordrongen wordt van dat bewustzijn, dat licht en die macht, hetgeen op zichzelf een intensieve yoga uitmaakt – en jullie onwetend bewustzijn, jullie blindheid en gebrek aan fijngevoeligheid is zo groot dat je meent een spelletje te spelen, of zelfs te helpen spelen, met een niet onaardig oud vrouwtje voor wie je enige erkentelijkheid voelt en een soort genegenheid.’^[41]

Over haar fysieke lichaam: ‘Elk punt van het lichaam is symbolisch voor een innerlijk gebeuren; er ligt daar een wereld van innerlijke connecties in vervat.’^[42]

Deze uitspraken van Sri Aurobindo en de Moeder uit verscheidene perioden en tekstbronnen zijn zo duidelijk als wat en laten geen speling voor relativerende of afzwakkende interpretaties. Ofwel waren ze Dat, ofwel waren ze niet Dat (en als ze Dat waren, zijn ze nog Dat.) Dit is geen kwestie van devotie of fanatisme, maar van spirituele feitelijkheid, die men wel of niet aanvaardt. Sri Aurobindo en de Moeder hebben hun zienswijze nooit aan iemand opgedrongen. Maar het is niet mogelijk hun Werk te begrijpen of te verklaren zonder de basisprincipes en de ontwikkelingslijnen duidelijk te omschrijven. Het ‘vermenselijken’ van hun persoonlijkheid en hun activiteiten als Avatar is voor veel van inzicht verstoken, twijfelende of eigenzinnige volgelingen in hun spirituele ontwikkeling catastrofaal geweest. Het zou ook het onderwerp van dit boek alleen maar kunnen vertekenen. Mag dit onderwerp voor onvoorbereide geesten fantastisch en ongeloofwaardig lijken, en voor geïnteresseerden of gelijkgestemden op het eerste gezicht misschien nieuw en daardoor niet direct te vatten, op zichzelf

is het coherent, zinvol, en na aanvaarding van de basispremissen logisch en onmiskenbaar.

Wat Sri Aurobindo of de Moeder na de totale vereenzelviging met hun Goddelijke Oorsprong ook deden, zelfs de gewoonste, meest alledaagse handelingen, het had altijd een hogere geladenheid, een hogere Zin. Dit is precies de grond van de goddelijke Transformatie van alles wat menselijk is die ze probeerden uit te werken. We kunnen daarom met K.D. Sethna besluiten: ‘Alle handelingen van de belichaamde Godheid komen voort, of het het denken vergund is dat te weten of niet, uit een waarheidsimpuls’ – een impuls van het Waarheidsbewustzijn dat een essentiële eigenschap van de Godheid is, ook van de Belichaamde Godheid.

Volgelingen

Ik aanvaard niet zo gauw volgelingen, want dit is een moeilijk pad en het kan alleen gevolgd worden als er een speciale roeping is.^[43]

Sri Aurobindo

Na 1920 kwamen er geleidelijk meer leerlingen die zich gedrongen voelden om hun leven in te zetten voor het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder. Sommigen zouden de zware vereisten van dat integrale pad niet kunnen volhouden en, soms na jaren, weer vertrekken; anderen zouden de steunpilaren worden van het werk. Enkele namen hebben bekendheid verkregen: Dyuman, Champaklal, Barin, Purani, Dilip Kumar Roy, Pujalal, Nirodbaran, K.D. Sethna (Amal-Kiran was zijn Ashramnaam) ... Anderen, maar daarom niet minderen, hebben voor de buitenwereld naamloos het beste van zichzelf gegeven. In 1925 waren het er volgens Pavitra een vijftiental; een jaar later, toen het groepje rond Sri Aurobindo en de Moeder officieel een ‘ashram’ werd, Sri Aurobindo Ashram genaamd, waren het er reeds vierentwintig. Van de levensgang van sommigen, zoals Nolini, Bejoy en Barin, kunnen we ons enigszins een beeld vormen omdat hij op sommige punten samenviel met die van Sri Aurobindo. Laten we ter illustratie ook nog de beknopte levensschets tekenen van een paar anderen met een zeer

verschillende achtergrond en die in de gebeurtenissen die ons zullen bezighouden nog zullen voorkomen.

De zopas genoemde Pavitra bijvoorbeeld. Pavitra was een Fransman die, voordat hij door Sri Aurobindo ‘de zuivere’ werd genoemd, Philippe B. Saint-Hilaire heette en die zijn ingenieursdiploma had behaald aan de gerenommeerde Parijse École Polytechnique. Pas afgestudeerd – ‘ik was in 1914 net twintig’ – moest hij als officier-artillerist de oorlog in. Zelfs tijdens de oorlog ging hij zich steeds meer voor het occultisme interesseren en las hij de boeken van de Franse occultisten, van wie we sommige in een voorgaand hoofdstuk hebben genoemd. Zijn interesse voor het occultisme kwam echter voort uit een diepere drang naar spiritualiteit. Nadat hij zo fortuinlijk was geweest de oorlog te overleven, en na een paar jaar als waterstaatsingenieur werkzaam te zijn geweest – ‘ik had een hele sectie van de Seine, vooral Parijs, onder mijn beheer’ – vertrok hij in 1920 naar Japan om er het zenboeddhisme te bestuderen. ‘Ik wist ... – “ik wist”, ja, voor mij was dat een zekerheid – dat mijn leven er een van spirituele verwezenlijking zou zijn, dat niets anders voor mij telde en dat ergens op aarde, en ik bedoel wel degelijk op aarde, iemand moest zijn die me zou kunnen geven ... die me naar het licht zou kunnen leiden.’¹⁰ Paul en Mirra Richard hadden Japan verlaten enkele maanden vóór hij er arriveerde. ‘Ik hoorde dus over hen praten. We hadden gemeenschappelijke vrienden. Wat ik over hen hoorde, interesseerde me, heel erg, en daarom besloot ik haar te schrijven.’ Maar hij kreeg geen antwoord, evenmin op een tweede brief. Zo volgden voor hem gedurende vier jaar ‘veel ervaringen, de studie van het boeddhisme, vooral van het zenboeddhisme, het leven in de tempels en, ’s avonds bij me thuis, de voortzetting van mijn studies’ over de Indiase spiritualiteit, de Japanse, de Chinese ... ‘Afwisselingen van licht en duisternis, van vooruitgang en stilstand – alle moeilijkheden ontmoet door degenen die het licht zoeken, en die het alleen zoeken, of dan toch schijnbaar alleen.’

Pavitra was een waar geleerde, als ingenieur en scheikundige. De uitgever van *Conversations avec Pavitra*, het relaas van zijn gesprekken met Sri

Aurobindo, schrijft in zijn voorwoord de volgende intrigerende paragraaf: 'In een korte monoloog die deel uitmaakte van een theaterstuk bracht Pavitra een scheikundige (zoals hijzelf was) ten tonele die toevallig in de loop van zijn experimenten een uiterst eenvoudig middel had gevonden om kernenergie vrij te maken uit gewone metalen (dus niet alleen uit zeldzame metalen zoals thorium en uranium) met scheikundige middelen – hetgeen geweldige krachten binnen het bereik van wie dan ook zou hebben gebracht – en die zijn ontdekking vernietigde. We vermoeden sterk dat dat zijn eigen ervaring in de laboratoria van Japan weergeeft, vóór hij zich op weg begaf naar de lama-kloosters in Mongolië en daarna naar India.'

De reis naar Mongolië, in gezelschap van een Mongoolse lama van wie hij de taal leerde, had plaats in 1924. 'Ik ben dus vertrokken [uit Japan]. We moesten noordelijk China doorkruisen om het klooster te bezoeken waar alleen maar Tibetaanse lama's waren.' Hij is er negen maanden gebleven en heeft er 'goed beschermd, volledig van alle contact afgesneden' de strenge winter doorgebracht.

Jaren tevoren had hij een nummer van de Franse uitgave van de *Arya* in handen gekregen. Hij had dat interessant gevonden, 'maar, om de waarheid te zeggen, het had me niet meer getroffen dan de rest'. Nu voelde hij zich gedwongen om naar India te gaan. 'Tegen de anderen, mijn familie en mijn vrienden, zei ik: "Ik kom terug naar Europa via India", maar in mezelf wist ik dat ik in India zou blijven.'

'Sri Aurobindo sprak toen nog [in 1925] met zijn volgelingen. Hij is zo goed geweest mij te willen ontvangen. Ik heb hem uitgelegd welke weg ik gevolgd had, wat ik zocht ... De eerste dag was ik het die het woord voerde.' 's Avonds werd hij ontvangen door de Moeder. 'Van de Moeder herinner ik me vooral de ogen, haar ogen van licht.' De dag daarop had hij weer een ontmoeting met Sri Aurobindo, die dit keer zelf het woord voerde.

'Hij heeft me toen gezegd dat wat ik zocht me door verschillende personen in India kon worden gegeven, maar dat die niet gemakkelijk te benaderen waren, vooral niet door een Europeaan. En hij vervolgde: dat hijzelf van mening was dat wat ik zocht – de vereniging met God, de

verwezenlijking van het Brahman – als het ware een eerste stap was, een noodzakelijke fase. Dat was evenwel niet alles, want er was een tweede fase: de neerdaling van de macht van de Godheid in het menselijke bewustzijn om het te transformeren, en dat het dat was wat hij, Sri Aurobindo, probeerde te doen. En hij zei tegen me: “Welnu, als u dat wilt proberen, dan kunt u blijven.” Ik ben aan zijn voeten gevallen. Hij heeft me gezegd, en dat was dat.’

Zo vertelde Pavitra hoe hij ter bestemming van zijn pelgrimstocht was gekomen aan de leerlingen van de Ashramschool veertig jaar later, toen hij al lang een der naaste medewerkers van de Moeder en het hoofd van die school was geworden. En hij besloot: ‘Er was toen nog geen ashram. Er waren enkele huizen die aan Sri Aurobindo toebehoorden en de Moeder bekommerde zich vooral om Sri Aurobindo – ook een beetje om de volgelingen, maar ieder was min of meer aan zichzelf overgelaten. Ik heb dus het enorme voorrecht gehad Sri Aurobindo nog alle dagen te zien, naar hem te luisteren, hem elke dag te horen antwoorden op de vragen die we hem stelden.’

Die gesprekken werden door een paar aanwezigen opgetekend, onder anderen door V. Chidanandam en vooral door A.B. Purani, die ze heeft samengebracht in zijn boek *Evening Talks With Sri Aurobindo*. In zijn inleiding schrijft Purani: ‘Hij kwam gewoonlijk gekleed in een dhoti waarvan hij een deel gebruikte om het bovenlichaam te bedekken ... Hoezeer deze samenkomsten van hem afhingen, kan worden opgemaakt uit het feit dat op sommige dagen meer dan driekwart van de tijd voorbijging in volledige stilte zonder enige uitnodiging zijnentwege tot een gesprek, ofwel antwoordde hij slechts met een kort “ja” of “nee” op alle pogingen om hem aan het spreken te krijgen. Zelfs wanneer hij aan het gesprek deelnam, voelde je altijd dat zijn stem er een was van iemand die niet zijn hele wezen in zijn woorden liet uitkomen; er was een terughoudendheid en er bleef misschien meer onuitgesproken dan er gezegd werd. Wat hij zei was wat hij nodig vond te zeggen.

Heel vaak werd het gesprek op gang gebracht door een bericht in de krant, door geruchten die in de stad de ronde deden, door een interessante brief die hij of een volgeling had ontvangen, door een vraag van iemand uit het gezelschap, of soms door een opmerking of een vraag van hemzelf. Het ging allemaal zo informeel dat je nooit kon voorzien wat voor wending het gesprek zou nemen. Allen waren daarom steeds in een stemming om de vreugde en het diepe genot van het onverwachte te ervaren. Er werd geschaterd van het lachen en er werd gepraat over banale dingen, er werden grapjes gemaakt en soms kritische opmerkingen van meer persoonlijke aard – maar er was ook in grote mate ingetogenheid en ernst.’

Dilip Kumar Roy kwam uit een kunstminnende Bengaalse familie. Zijn vader was dichter en toneelschrijver, en hijzelf zou nog jong naam maken als zanger, meestal van geestelijke liederen, na in Cambridge wiskunde en muziek te hebben gestudeerd. Hij was verschillende Indiase talen machtig benevens Engels, Frans en Duits. Tot zijn kennissenkring behoorden Mohandas K. Gandhi, Rabindranath Tagore, Romain Roland, Bertrand Russell, Georges Duhamel en Subhas Chandra Bose. Hij zou niet minder dan vijfenzeventig boeken schrijven in het Bengaals en zesentwintig in het Engels.

Het was Ronald Nixon, een voormalig Engels oorlogsvlieger en professor in de Engelse taal en letterkunde aan de universiteit van Lucknow, die in 1923 Dilips aandacht vestigde op Sri Aurobindo's *Essays on the Gita*, zeggende dat hij nooit eerder zo'n meesterlijke exegese van de *Bhagavad Gita* had gelezen. Nixon was een oprecht vereerder van Sri Krishna, zozeer dat hij niet lang nadien zijn loopbaan als universiteitsprofessor opgaf en zich onder de naam Krishnaprem in Almora terugtrok, onder de hoede van Ayodhama, een zeer ontwikkelde en voordien schijnbaar totaal wereldse vrouw, echtgenote van de rector van de universiteit van Lucknow. (De lezer zal zich misschien herinneren dat het haar man was, Jnanendra Nath Chakravarti, die in 1908 Mirra Alfassa in Parijs de *Bhagavad Gita* in handen had gegeven.)

Door zijn kennismaking met de *Essays on the Gita* voelde Dilip zich gedreven om ook andere werken van Sri Aurobindo te lezen en ten slotte om de Mahayogi (grote yogi) persoonlijk te ontmoeten, hetgeen voor de eerste maal gebeurde in 1924. Hij heeft de twee gesprekken die hij toen met Sri Aurobindo had in detail genoteerd. ‘Een diepe aura van vrede omgaf hem, een onuitsprekelijke en toch concrete vrede die je bijna meteen binnen de magische cirkel van zijn aanwezigheid trok. Maar het waren de ogen die mij het meest fascineerden: ze lichtten als bakens. Zijn bovenlichaam was bloot, op een sjaal na die eroverheen was gegooid.’¹¹ Zozeer was Dilip onder de indruk van Sri Aurobindo dat hij hem vroeg als leerling aanvaard te worden. Sri Aurobindo vond echter dat het ogenblik daarvoor nog niet gekomen was en de ontgoochelde aspirant-yogi verliet Pondicherry in de waan dat hij was afgewezen. Zijn spirituele aspiratie belette hem toch niet een uitermate actief sociaal leven te leiden, gevuld met zangrecitals, lezingen en allerhande ontmoetingen, doorgaans in hogere sociale kringen. ‘Mijn temperament was vooral van sociale aard, genietend in het zonlicht van reizen, muziek, gelach en een robuust optimisme.’ – ‘Ik werd populair en maakte vrienden, talrijke vrienden, dankzij de naam van mijn familie, mijn muzikale begaafdheden, mijn sociale eigenschappen en ten slotte het pathetische ontzag en de achting die mensen voelen wanneer je vlot over westerse cultuur en westerse talen kunt praten.’

Sri Aurobindo’s vermeende afwijzing bleef hem echter dwarszitten. Hij had ondermeer gezegd: ‘Ik kan alleen maar degenen aanvaarden voor wie yoga zozeer noodzakelijk is geworden dat niets anders hun nog de moeite lijkt. In uw geval is dat nog niet zo dringend geworden. Waar u naar zoekt is een soort gedeeltelijke verklaring van de geheimen des levens. Dit is in het beste geval een verstandelijk zoeken en niet de dringende behoefte van het centrale wezen.’

Eenmaal terug in Calcutta wilde Dilip de volgeling worden van Swami Abhedananda, een directe leerling van Ramakrishna Paramhansa. ‘Maar een vriend van me, een vroegere volgeling van Sri Aurobindo, kwam op dit psychologische ogenblik tussenbeide en nam me mee om een vriend van

hem te raadplegen, een yogi met opmerkelijke occulte vermogens. Hij leefde in een afgelegen dorp waar we de nacht als zijn gasten moesten doorbrengen.’ Dilip vertelde de yogi ‘hoe wanhopig zijn behoefte aan een goeroe was’. De yogi zei niets anders dan: ‘Ga zitten en sluit uw ogen.’ Dilip, niet gewend zo kortaf te worden aangesproken, gehoorzaamde ‘een beetje gepikeerd’. Hij werd al gauw opgenomen in de diepe vrede die van de yogi uitging en vergat de tijd.

Pas toen hij wat later door zijn vriend werd aangestoten, opende hij de ogen en de yogi zei: ‘Waarom bent u op een goeroe aan het jagen nu Sri Aurobindo u zelf heeft aangenomen?’ Dilip kon zijn oren niet geloven en vroeg om nadere uitleg. ‘Het is zo simpel als wat’, zei de yogi. ‘Hij is hier zopas verschenen – ja, daar juist achter u – en hij heeft me gezegd u aan te raden nog te wachten. Hij heeft me gevraagd u te zeggen dat hij u naar hem toe zou laten komen zodra u klaar bent. Is dat duidelijk genoeg?’ ‘Zijn ogen tintelden van de ironie’, schrijft Dilip. “‘Luister”, zei hij op zijn directe manier, “zal ik je iets zeggen dat nog meer overtuigend is?” Hij scheen even bij zichzelf te overleggen. “Zeg me, hebt u soms een ziekte links in uw onderbuik?” Ik staarde hem stomverbaasd aan: “Hoe wist u dat?” – “Ik wist het niet, althans niet voor hij het me zei.” – “Hij, wie?” – “Wie anders dan uw goeroe, die hier gekomen is om me te zeggen dat hij u heeft aangeraden te wachten tot uw ziekte genezen is alvorens met de yoga te beginnen ... Maar wat is het dat u mankeert?” – “Het is een liesbreuk, opgelopen tijdens een partijtje touwtrekken.” – “Dat verklaart alles. Want yoga zal heel wat druk op die plek met zich meebrengen. Misschien is dat de reden waarom hij u gevraagd heeft te wachten tot dat genezen is.” ’

In maart 1927 werd Dilip naar New York uitgenodigd om er voor Edison’s Gramophone Company een reeks opnamen te maken, maar hij bleef onderweg in Europa steken. ‘Een lezing met demonstratie van onze muziek in het huis van een gravin’ in Nice werd waarschijnlijk bijgewoond door een kennis van niemand anders dan Paul Richard, die hem de volgende dag in zijn hotel kwam opzoeken. Dilip kende hem van horen zeggen, vooral door Rabindranath Tagore, die de Richards in Japan had ontmoet en die

zich uiterst lovend over hem had uitgelaten. Tot Dilips niet geringe verbazing bekende Paul Richard ‘in de onthullende stilte van middernacht’ dat hij er vaak over dacht zelfmoord te plegen. Naar hij zei, kwam hij niet heen over het feit dat hij Sri Aurobindo niet had kunnen aanvaarden voor wat hij was, ‘de enige man voor wie ik in mijn leven gebogen heb als voor een meerdere ... en de enige ziener die werkelijk mijn geloof in een Goddelijke Doelstelling heeft versterkt ... Ik had geen nederigheid ... Hij en niemand anders heeft de sleutel van de wereld die komen moet en mijn tragedie is dat mijn eigenliefde en eigenzinnigheid me ertoe gedreven hebben me aan zijn leiding te onttrekken en het alternatief van een zinloos leven te kiezen, ver van de *enige* man wiens gezelschap ik schat boven dat van alle anderen samen.’

De ontmoeting met Richard, ‘het wrak van een briljante man die zovelen bewonderd hadden’, versterkte de behoefte in Dilip om zich onder Sri Aurobindo’s leiding te plaatsen. ‘Ik besloot naar huis terug te gaan, echter niet zonder eerst een operatie te hebben ondergaan opdat mijn liesbreuk niet langer mijn aanvaarding in de weg zou staan. Ook ontmoette ik [Bertrand] Russell in zijn huis in Cornwall, gaf hier en daar nog wat lezingen en boekte de terugreis voor november 1927.’ Hij arriveerde voor de tweede maal in Pondicherry, na een verblijf in Bengalen, in augustus 1928.

Bij zijn aankomst was het voor hem als een koude douche te horen dat Sri Aurobindo zich in afzondering had teruggetrokken. Hij had een onderhoud met de Moeder die hem meedeelde dat Sri Aurobindo haar gezegd had dat hij er nu aan toe was om zijn yoga te beoefenen. ‘Ik werd aanvaard en kwam me drie maanden later eindelijk onder hun leiding plaatsen ... Ik gaf alles wat ik bezat aan wat ik steeds meer had leren liefhebben als de heiligst mogelijke zaak waar ik mijn leven aan kon wijden.’

Zijn sadhana was er een met veel vrij luidruchtige dieptepunten van ontmoediging, vertwijfeling en opstandigheid. Zoals Sri Aurobindo en de Moeder meer dan eens hebben gezegd: ‘Iedereen hier is een onmogelijkheid die mogelijk moet worden.’ Niemand kwam toevallig tot hen en zij hadden de kennis om ieders verleden en toekomst, zijn moeilijkheden en

mogelijkheden te zien. Sri Aurobindo zou aan Dilip, in een van zijn donkere buien, zelfs schrijven: 'Ik heb me om jou bekommerd als om een vriend en een zoon', en ook: 'Het is een sterke en duurzame persoonlijke relatie die ik met jou heb gevoeld vanaf onze eerste ontmoeting en zelfs voordien ... Zelfs vóór ik je voor het eerst ontmoette wist ik van je af en voelde ik dadelijk een contact als met iemand met wie ik het soort relatie heb gehad dat zich voortdurend herhaalt ... en ik volgde je carrière met diepe sympathie en interesse. Het is een aanvoelen dat zich nooit vergist ... Het was dezelfde innerlijke erkenning die je hier heeft gebracht.' Ook de Avatar heeft zijn reïncarnaties, en door de aanwezigheid van het levende Grote Zelf in hem heeft hij voor zijn Werk een herinnering aan zijn vroegere levens die hij naar wens kan oproepen. Dilip Kumar Roy heeft zijn goeroe altijd hoog in ere gehouden, maar hij heeft niet begrepen wie Sri Aurobindo in feite was en welke taak hij op aarde was komen uitvoeren. Hij heeft de Moeder innerlijk nooit aanvaard, en in de tweede uitgave van zijn boek *Sri Aurobindo Came to Me* zelfs alle referenties aan haar geschrapt. Na Sri Aurobindo's heengaan heeft hij bijna meteen de Ashram verlaten om in Poona samen met Indira Devi zelf een ashram te beginnen, de Hari Krishna Mandir. Een blijvende vrucht van zijn sadhana en Sri Aurobindo's onuitputtelijk begrip en geduld zijn de ongeveer vierduizend zeer verhelderende brieven over de meest uiteenlopende onderwerpen die Sri Aurobindo hem heeft geschreven. Veel daarvan werden in Sri Aurobindo's verzamelde brieven opgenomen en hebben hun plaats naast Nirodbarans correspondentie met Sri Aurobindo en Satprems verzameling gesprekken met de Moeder.

- [9] Tagore zou echter zijn mening herzien nadat hij in 1928 een onderhoud met Sri Aurobindo had gehad, waarvan hij nog dezelfde dag voor de *Modern Review* verslag deed: ‘Zijn gezicht straalde van een innerlijk licht ... Ik zei tegen hem: “U hebt het woord en wij zijn bereid om het van u te aanvaarden. India zal door uw stem tot de wereld spieken” ... Jaren geleden zag ik Sri Aurobindo in de atmosfeer van zijn vroegere heroïsche jeugd en ik zong tot hem: “Aurobindo, aanvaard de groet van Rabindranath!” Vandaag zag ik hem in een diepere atmosfeer van terughoudende rijkdom van wijsheid en weer zing ik tot hem in stilte: “Aurobindo, aanvaard de groet van Rabindranath!” ’
- [10] Alle citaten van Pavitra worden aangehaald uit zijn levensschets zoals door hemzelf in 1964 aan de leerlingen van de Ashram-school verteld en afgedrukt als introductie tot *Conversations avec Pavitra*.
- [11] De hier aangehaalde citaten van Dilip Kumar Roy zijn ontleend aan de sectie over Sri Aurobindo in zijn boek *Among the Great*.

11.

‘Alle leven is yoga’

Wanneer men het leven en de yoga op de juiste manier bekijkt, is alle leven bewust of onbewust een yoga.^[1]

Sri Aurobindo

In ons verhaal komen we nu aan 1926, het jaar dat Sri Aurobindo zich voor de rest van zijn leven in afzondering terugtrok en de Moeder met de lichamelijke aanwezige leiding van de volgelingen belastte, waardoor het groepje om hem heen vanzelf een ashram werd. Om die mijlpaal in het werk van Sri Aurobindo en de Moeder goed te begrijpen, moeten we eerst nog even nader ingaan op de inspanning die ze tot dan toe hadden geleverd.

Dat de gevolgen van die inspanning zelfs voor gewone ogen zichtbaar waren geworden, vertelt ons A.B. Purani. ‘De grootste verrassing van mijn bezoek in 1921 was de ontmoeting met Sri Aurobindo. In de twee jaar lange tussentijd [sinds Purani’s eerste bezoek] had zijn lichaam een verandering ondergaan die niet anders dan miraculeus kan worden genoemd. In 1918 was zijn huidskleur net als die van de meeste Bengali’s vrij donker, ook al ging er een straling uit van zijn gezicht en keek zijn blik dwars door je heen. Toen ik de trap was opgegaan en hem zag, constateerde ik dat zijn wangen nu een lichtroze kleur hadden en dat zijn hele lichaam gloeide als met een zacht romig wit licht. Zo groot en onverwacht was de verandering dat ik me niet kon weerhouden uit te roepen: “Wat is er met u gebeurd!?” In plaats van een direct antwoord te geven pareerde hij met een wedervraag (ik had mijn baard laten groeien): “En wat is er met u gebeurd?” Maar in de loop van het daarop volgende gesprek legde hij me uit dat wanneer het Hogere Bewustzijn, na tot het mentale niveau te zijn neergedaald, neerkomt in het vitale en zelfs lager dan het vitale, dat er dan een transformatie plaatsgrijpt in het zenuwstelsel en zelfs in het fysieke lichaam. Hij stelde me voor deel te nemen aan de namiddagmeditatie en ook aan de

avondgesprekken. Dit keer zag ik voor het eerst de Moeder. Ze stond aan de trap toen Sri Aurobindo na het middagmaal naar boven ging. Nooit had ik zo'n onaardse schoonheid gezien. Ze leek ongeveer twintig terwijl ze in werkelijkheid zevenendertig was.' [2] In werkelijkheid was ze toen drieënveertig.

Merkwaardig is de parallellie van de weg die Sri Aurobindo en de Moeder hebben gevolgd. De ouders van beiden wilden dat hun kinderen de besten van de besten zouden worden. Hun ouders waren atheïsten en in hun jeugd waren ze zelf atheïsten geweest (de Moeder: 'Ik was een overtuigde atheïste.') De yoga van Aurobindo Ghose begon in Baroda met een intensieve beoefening van pranayama in 1905; omstreeks dezelfde tijd viel Mirra Alfassa de *Revue cosmique* in handen die haar met Théons onderricht en met de Godheid binnenin in contact bracht. Na een periode van geestelijke stilstand en 'innerlijke droogte' ontmoette Aurobindo de yogi Lele helemaal aan het eind van 1907; Mirra's ware yoga begon even nadien ('Ik was met mijn bewuste yoga begonnen in 1908.') In beider aanvankelijke ontwikkeling heeft de *Bhagavad Gita* een belangrijke rol gespeeld. Beiden werden een tijdlang geleid door onbelichaamde onderrichters. Sri Aurobindo begon met zijn aantekeningen in zijn *Record of Yoga* toen de Moeder haar *Prières et Méditations*, haar geestelijk dagboek, begon te schrijven, dat in zijn huidige vorm slechts een fractie van de originele teksten bevat. Zoals de jonge Aurobindo van Oost naar West was gegaan om er een uitermate grondige westerse vorming op te doen, zo ging Mirra later van West naar Oost; hun vereniging en samenwerking verwezenlijkte een voor die tijd innigst mogelijke algehele synthese. En het pad dat beiden volgden, voerde hen tot de ontdekking van het Supramentale.

Toen de Moeder eens voor de Ashramjeugd een van haar vroege teksten uit 1912 commentarieerde, kon ze dan ook zeggen: 'Dit was het hele programma van wat Sri Aurobindo heeft gedaan en de methode om het werk te doen op aarde, en ik had dat voorzien in 1912. Ik heb Sri Aurobindo de eerste maal ontmoet in 1914, twee jaar later dus, en ik had reeds het hele

programma opgemaakt.’^[3] Een programma dat de vrucht was van een innerlijke verwezenlijking. ‘En ik ben hier in die staat aangekomen, met een wereld van ervaringen en reeds de bewuste vereniging met de Godheid daarboven en binnenin, alles bewust verwezenlijkt, genoteerd en zo meer. Zo ben ik tot Sri Aurobindo gekomen.’^[4] Men herinnert zich Sri Aurobindo’s woorden: ‘We hebben hetzelfde pad en we hebben altijd hetzelfde pad gehad – het pad dat leidt naar de supramentale ommekeer ...’ Naar Nirodbaran in zijn *Talks With Sri Aurobindo* noteerde, zei hij in 1938: ‘Al mijn realisaties – die van het nirvana en de andere – zouden om zo te zeggen theoretisch zijn gebleven wat de uiterlijke wereld betrof. Het was de Moeder die de weg naar een praktische vormgeving heeft getoond. Zonder haar zou er geen georganiseerde manifestatie mogelijk zijn geweest. Ze heeft dit soort sadhana en werk gedaan sinds haar kinderjaren.’^[5]

De traditionele yoga's

Het procédé van de yoga bestaat erin dat de ziel van de mens zich afkeert van de egoïstische bewustzijnstoestand, opgeslorpt door de uiterlijke schijn en de aantrekkingskracht van de dingen, naar een hogere staat.^[6]

Sri Aurobindo

Het woord ‘yoga’, hoewel nu algemeen bekend, is voor velen in het Westen nog steeds geassocieerd met vreemde, exotische Indiase praktijken – je weet wel, uit het land van met as besmeerde fakirs, melaatse bedelaars en heilige koeien – waarbij men God wil zien door op zijn hoofd te staan. Het is waar dat de verschillende yogische disciplines in India werden uitgewerkt en beoefend op een schaal en met een vanzelfsprekendheid zoals nooit in het Westen is gebeurd, maar de yoga – het zoeken naar God en de vereniging met God – is, net als het begrip Avatar, veel meer in het Westen verbreid dan men wel zou denken. Zoals Sri Aurobindo schreef: ‘Het is waar dat deze dingen ervaren werden door een kleine minderheid van de menselijke soort; niettemin heeft een groot aantal onderling onafhankelijke

personen ervan getuigd in alle tijden, klimaten en omstandigheden, met onder hen sommige van de grootste intellecten uit het verleden, sommige van de merkwaardigste figuren ter wereld.’^[7] De Moeder zei: ‘De ervaring van allen is dezelfde. Als ze met het Iets in aanraking gekomen zijn, is dat voor allen hetzelfde Iets. Dat het voor allen hetzelfde Iets was, is precies het bewijs dat ze met Dat in aanraking zijn gekomen ... En aan Dat kun je alle namen geven die je maar wilt, het doet niet terzake.’^[8]

Ter illustratie. ‘Zoek eerst het Rijk Gods’, zei Christus, ‘en al de rest zal je toegeworpen worden.’ God te kennen is ‘the one thing needful’ van Sri Aurobindo, ‘het enige dat nodig is’ en waar al de rest vanzelf uit voortvloeit. Zonder kennis en vereniging met God is de rest slechts ijdelheid der ijdelheden, waarbij de mensheid in haar mentale cirkel blijft ronddraaien. (‘Yoga is geen zaak van ideeën maar van spirituele ervaring’, schreef Sri Aurobindo gevat. ‘Yoga moet je doen, niet bewijzen.’)

Boven de ingang van de Apollo-tempel in Delphi stond er: ‘Ken uzelf.’ Dit adagium wordt nu doorgaans in de humanistische, psychologische zin verstaan, maar het was het sleutelwoord uit het hart van de geheime Griekse mysteriën: ken je Zelf en je zult de wereld en God kennen, omdat je Zelf de wereld en God is. In die paar woorden ligt bijvoorbeeld ook de hele boodschap vervat van de gerealiseerde ziel Ramana Maharshi, een tijdgenoot van Sri Aurobindo.

En geeft *De navolging van Christus* van Thomas a Kempis aan de ziel geen methode, geen discipline om haar Geliefde geopenbaard te zien en de heerlijkheid van zijn aanwezigheid te genieten? Is het Jezus-gebed uit de Orthodoxe Kerk geen japa, een herhaling van met kracht geladen woorden die een formule of mantra vormen, voortdurend herhaald opdat de ziel door de macht van het woord boven de alledaagse werkelijkheid uit zou komen en het Hogere ervaren? Hebben de herhaling van het onzevader of het weesgegroet, of van sommige psalmverzen, niet dezelfde functie, zelfs ongeweten? Is bijvoorbeeld de kloosterregel van de heilige Benedictus achter en boven de praktische leefregel van een kloostergemeenschap wezenlijk geen discipline van godsrealisatie? En dan zijn er nog de

spirituele wegen van zoveel heiligen en mystici die de bloem van hun tijd en cultuur zijn geweest.

Zo kan Anne Bancroft in haar boek over zes grote middeleeuwse mystici, *The Luminous Vision*, schrijven: ‘De drie essentiële geloofspunten van het mysticisme – dat het eigen zijn ook het zijn van de Godsgrond of de tijdloze Werkelijkheid is; dat om dat ongeconditioneerde zijn te vinden we onze afhankelijkheid van geconditioneerde dingen moeten verbreken, en dat door dit te doen ons de natuur van ons ware leven als menselijk wezen wordt geopenbaard –, deze drie geloofspunten zijn niet alleen die van Dionysius en van de christelijke mystici die hem navolgden, maar ook van alle religies, vooral van het boeddhisme. Het is een feit dat de Vier Nobele Waarheden steeds weer doorklinken in de middeleeuwse woorden.’ Het zijn eveneens de fundamentele punten van het soefisme en van de traditionele yoga’s.

Yoga was in het Westen dus maar al te goed bekend, zij het in andere vormen of onder andere namen, ook vóór de oosterse spiritualiteit recentelijk een bewuste heropleving ervan is komen brengen. De behoefte aan het rechtstreekse individuele contact met de Godheid, of met het ware Zelf, is door het eeuwenlange autoritarisme van de christelijke kerken zelf verwekt of verhevigd; ze hebben zich immers tussen de ziel en haar God die haar Zelf is gesteld, met opeising van het alleenrecht van de bemiddeling, op basis van soms weinig religieuze aanspraken. Géén formele groepering van mensen is er tot nu toe in geslaagd het onderricht van een authentieke, gezonden of gerealiseerde Stichter levend te houden. Wat oorspronkelijk als apostolaat was bedoeld, werd telkens weer vervormd tot een belangengemeenschap gedreven door de drang naar macht, aanzien en bezit. Historisch hebben de Kerken een onvervangbare rol gespeeld, maar hun grootste slachtoffer is steeds weer de levende ziel van hun gelovigen geweest. De oosterse ‘sekten’ die nu in het Westen zoveel belangstelling genieten, vervullen slechts hun ware rol wanneer ze aan de valstrikken van de menselijke natuur in de groepsvorming weten te ontsnappen en boven zichzelf uit blijven verwijzen naar ‘het enige dat nodig is’, waar elke ziel

een deel van is en een levend beeld van wordt, en dat ten slotte moet leiden tot de vestiging van het Rijk Gods op de Aarde.

‘Yoga is niets anders dan praktische psychologie’, schreef Sri Aurobindo in *The Synthesis of Yoga* – de literaire uitwerking van zijn experimenten, ervaringen en verwezenlijkingen van 1912 tot 1921 genoteerd in zijn *Record of Yoga*. ‘Yoga is in essentie een algemene naam voor de processen en de resultaten van de processen waardoor we onze huidige zijnswijzen overstijgen of afwerpen en tot een nieuwe, hogere, ruimere bewustzijnstoestand opklimmen welke niet die is van het gewone dier en de gewone denkende mens.’^[9] Die processen steunen op de algemene psychologische eigenschappen van de mens en werden in India door generaties van beoefenaars als concreet verwezenlijkbaar en door anderen herhaalbaar bevonden.

Voor de mens als wezen van de daad is er de yoga van de wil of van de werken, karmayoga; voor de mens als gevoelswezen is er de yoga van de devotie of van de liefde, bhaktiyoga; voor de mens als denkend, reflecterend wezen is er de yoga van de kennis, jnanayoga. Dit zijn de drie hoofdprocédés waardoor de mens zijn fundamentele eigenschappen kan aanwenden om zich boven zijn gewone staat te verheffen en toetreding tot het Hogere te vinden. Hij is echter ook geïncarneerd in zijn verschillende omhulsels, het zichtbare materiële omhulsel en de onzichtbare vitale en mentale. De totaliteit van deze complexe belichaming, in India het adhara genoemd – dus veel complexer dan het veronderstelde éne materiële lichaam – heeft ook zijn mogelijkheid tot vervolmaking door de hathayoga, in het Westen voor de oningewijden zo goed als synoniem met yoga in het algemeen. Hathayoga is echter de meest beperkte en minst spirituele vorm van yoga, omdat hij uitsluitend de perfectionering van het adhara behelst en om in een hogere werkelijkheid over te gaan elementen aan andere yogische disciplines moet ontlenuen. Ook is er nog de rajayoga, in India wellicht de meest beoefende, waarin beproefde oefeningen van verschillende yoga’s tot een effectief geheel zijn verwerkt dat voor velen het best toegankelijk is. Over al deze yoga’s is nu een uitgebreide literatuur beschikbaar.

Zoals alle bestaande vormen van spiritualiteit en alle godsdiensten hebben ook deze yoga's slechts één doel: uit deze nachtmerrie van een wereld – dit tranendal, deze gevangenis, dit oord van verbanning – te ontsnappen in hogere, prettiger werelden of zijnstoestanden, of in een toestand van niet-zijn. Er is aan de ene kant deze onmogelijke wereld waarin de ziel om de een of andere reden gestort is of zichzelf heeft gestort; aan de andere kant is er het hiernamaals, veelal de positieve projectie van alles wat aan onze negatieve wereldervaring is tegengesteld, en tussen beide is er niets. Het is dus zaak hier zo vlug mogelijk weg te komen en er nooit terug te keren, indien mogelijk, bijvoorbeeld door voor altijd in de Godheid of in het Nirvana op te gaan. Maar in het Nirvana is er geen ik meer om zichzelf met die bevrijding te feliciteren. 'Sri Aurobindo zei dikwijls: degenen die het nirvana verkiezen, vergeten dat ze dan het bewustzijn verliezen waarmee ze zichzelf met hun keuze zouden kunnen gelukwensen.'^[10] (de Moeder) En daarbij, als God het hoge, volmaakte wezen is dat hij verondersteld wordt te zijn, waarom heeft hij dan deze hel van een wereld gemaakt, met ons erin?
...

Eén soort yoga heeft dat probleem moedig aangepakt, de tantrayoga. Weliswaar is het ook haar doel uiteindelijk mukti, de bevrijding te bereiken, maar zij keert de schepping niet de rug toe; integendeel, zij benut de moeilijkheden in de schepping als mogelijkheden. Waar de andere yoga's, de Vedantische, zich alle richten op het verholen Opperwezen, de Purusha, vereert de tantrayoga de manifesterende, scheppende Kracht, de Shakti, de Wereldmoeder, en in haar ook haar werken. Wie het vorige hoofdstuk heeft gelezen, zal hier iets van Sri Aurobindo's relatie met de Grote Moeder in horen doorklinken, nog versterkt door zijn principiële bevestiging dat ook de Schepping de Godheid is, omdat de Godheid alles is en er buiten de Godheid niets zijn kan. (Om deze twee redenen, de erkenning van de rol van de Grote Moeder en de positieve waardering van haar schepping, zou Sri Aurobindo's yoga in feite als een soort supertantra kunnen worden beschouwd.)

Sri Aurobindo's Integrale Yoga

‘Sri Aurobindo heeft altijd gezegd dat zijn yoga begint waar de andere ophouden’, zei de Moeder, ‘dat men om zijn yoga te kunnen verwezenlijken eerst de uiterste grens moet hebben bereikt van wat alle voorgaande yoga’s hebben verwezenlijkt.’^[11] Dit is geen geringe bewering. Maar het Werk dat de tweepolige Avatar was komen verrichten, was dan ook geen gering werk.

Sri Aurobindo en de Moeder hadden zich zoniet alle bijzonderheden dan toch de essentie van de traditionele yoga’s eigen gemaakt. ‘Wil, kennis en liefde zijn de drie goddelijke vermogens in de menselijke natuur en in het leven van de mens, en zij verwijzen naar de drie paden waardoor de menselijke ziel zich tot de Godheid verheft. Hun integraliteit, de vereniging van de mens met God in alle drie, moet daarom het fundament van een Integrale Yoga vormen.’^[12] – ‘In deze yoga worden alle aspecten van de Waarheid opgenomen, niet in de systematische vorm van voorheen maar in hun essentie, en tot hun volste en hoogste betekenis opgevoerd.’^[13] – ‘Wat de Moeder en mezelf aangaat: wij hebben alle wegen moeten uitproberen, alle methoden moeten volgen en over bergen van moeilijkheden heen moeten komen; wij hadden een veel zwaardere last te torsen dan u of wie dan ook, in de Ashram of erbuiten; wij hadden met veel moeilijker omstandigheden af te rekenen, gevechten te leveren, wonden te verduren, wegen te banen in ondoordringbare moerassen, woestijnen en wouden, vijandelijke horden te overwinnen – een werk zoals, daar ben ik zeker van, niemand vóór ons heeft moeten doen. Want de Leider van de weg in een werk als het onze moet niet alleen de Godheid naar beneden brengen en belichamen, hij moet eveneens het opklimmende element in de mensheid vertegenwoordigen en de last van de menselijkheid ten volle dragen; hij moet, niet in louter spel of Lila maar in grimmige ernst, alle obstakels, moeilijkheden en oppositie ervaren, een tergend moeizame en slechts langzamerhand zegevierende arbeid mogelijk op het Pad.’^[14] Hun ontdekking van de Nieuwe Wereld was het gevolg van een volledige kennis en ervaring van de oude. Slechts op een integrale synthese van het

bestaande konden zij voortbouwen en de zin van de evolutie in hun persoon en in anderen uitwerken.

Hun houding tegenover de traditionele paden van de yoga en de spiritualiteit is echter, vanzelfsprekend, nooit denigrerend geweest. Zijn het niet de yoga en de spiritualiteit die ‘in alle tijden, klimaten en omstandigheden’ aan de mensheid haar grootste exponenten hebben geschonken? Zou de mensheid geen trieste troep zijn als ze die bakens van licht niet had voortgebracht? Sri Aurobindo zette een volgeling van hem dan ook op zijn nummer: ‘Men kan en zou in zijn eigen pad moeten geloven en het volgen zonder anderen te veroordelen of op hen neer te kijken, omdat ze geloven in dingen die verschillen van die welke men zelf denkt of ziet als de beste of die het meeste waarheid bevatten. Het spirituele terrein is veelzijdig en vol complexiteiten, en er is plaats voor een immense verscheidenheid van ervaringen. Trouwens, alle mentale en spirituele egoïsme moet overkomen worden, en dit superioriteitsgevoel zou daarom niet langer moeten worden gekoesterd.’^[15]

Het was Sri Aurobindo en de Moeder in de loop van hun evolutie duidelijk geworden dat ze, als Avatars, gestuurd waren om de basis te leggen van de materiële verwezenlijking van een nieuwe soort op aarde. Dit keer ging het er niet om de belichaming van een hoger wezen binnen het mentale bereik mogelijk te maken, maar die van een goddelijk wezen in de letterlijke zin van het woord. Hun yoga, hun werk of hun ontwikkeling, of wat men het ook wil noemen, bestond er dus in: 1. de volledige vereenzelviging met hun goddelijke natuur te realiseren; 2. in zichzelf het goddelijke bewustzijn op dynamische wijze te realiseren – een yoga voorbij de bestaande yoga’s – zodat het in zijn zuivere vorm actief in de wereld zou kunnen werken; 3. dat goddelijke bewustzijn gaandeweg zelf op aarde te belichamen, eerst op het mentale, dan op het vitale en ten slotte op het materiële niveau. Het resultaat daarvan moest zijn dat als opvolger van de huidige mens een goddelijke soort op de Aarde zou wonen en het Rijk Gods niet langer een belofte of droom, maar een werkelijkheid voorbij de hoogste

verwachtingen zou worden. ‘Dan zal het langdurige gezwoeg van de Natuur eindigen in een bekronende rechtvaardiging.’^[16]

Het spreekt vanzelf dat een inspanning, een yoga om dat fantastische doel te bereiken – de komst van het Gouden Tijdperk, de utopie aller utopieën – om andere middelen vroeg dan om de traditioneel bekende, hoe beproefd en gangbaar ook; deze sturen immers niet op een goddelijke schepping hier op de Aarde aan, maar willen zonder uitzondering binnen de kortste keren uit de aardse hel ontsnappen.

Sri Aurobindo’s nieuwe middel was ongelooflijk eenvoudig, hoewel tegelijk uiterst gedurfd. Als het Nieuwe zo nieuw was, als het de bedoeling van het Opperwezen en zijn Manifesterende Kracht was in de evolutie iets bovenmenselijks, een goddelijke soort als opvolgster van de bestaande menselijke te belichamen, dan was de enige manier om daaraan mee te werken zich volledig en onvoorwaardelijk voor die nieuwe Goddelijke Werking open te stellen, zich eraan over te geven. Surrender, de totale overgave van zichzelf, is *het* sleutelwoord van de yoga van Sri Aurobindo en de Moeder – ook Integrale Yoga, Poerna [volledige] Yoga of Supramentale Yoga genoemd. Als zowel het begrip als de kracht en de uitwerking van dit totaal nieuwe gebeuren op aarde de mens te boven gaan, is het hem alleen mogelijk, verondersteld dat hij aan de komst van die Nieuwe Wereld wil meewerken, te proberen er zich voor open te stellen, in de hoop dat zijn fysieke, vitale en mentale beperktheid geleidelijk aan ervan zal worden doordrongen en erdoor getransformeerd.

‘Het eerste woord van de Supramentale Yoga is overgave; haar laatste woord is eveneens overgave’, schreef Sri Aurobindo in een onlangs teruggevonden aantekening.^[17] Overgave was het begin en de grondslag geweest van zijn eigen ontdekkingstocht. Over zijn ontmoeting met Lele eind 1907 vertelt hij: ‘In mijn eigen geval ben ik de beslissende wending van mijn innerlijk leven verschuldigd aan iemand die ver beneden mij stond qua intellect, opvoeding en mogelijkheden, en die spiritueel hoegenaamd niet volmaakt was of boven alle anderen stond. Ik had echter een macht achter hem gezien en besloten mij daartoe te richten om hulp, en ik gaf me

helemaal over in zijn handen en volgde zijn leiding met een werktuiglijke passiviteit. Hij was daar zelf verbaasd over en zei tegen anderen dat hij voordien nooit iemand ontmoet had die zich zo absoluut kon overgeven, onvoorwaardelijk of zonder de leiding van de helper [Lele] in twijfel te trekken.’^[18] (Dit brengt ons natuurlijk Sri Aurobindo’s eigen uitspraak over de overgave van de Moeder te binnen.) ‘Voordat ik afscheid van hem nam, vroeg ik Lele: “Nu dat we niet langer samen zullen zijn, wou ik u vragen mij instructies te geven in verband met mijn sadhana.” Ik had hem ondertussen al verteld over de mantra die in mijn hart was opgerezen. Hij begon me instructies te geven, maar hield ineens op en vroeg me of ik in staat was me absoluut te verlaten op Degene die me de mantra had gegeven. Ik zei dat ik daar altijd toe in staat was. Daarop zei Lele dat er dan geen behoefte was aan instructies ... Enkele maanden later kwam hij naar Calcutta. Hij vroeg me of ik ’s ochtends en ’s avonds mediteerde. Ik zei: “Nee.” Hij dacht dat een duivel van mij bezit had genomen.’

Dit gesprek werd door A.B. Purani opgetekend in 1923. Vijftien jaar later antwoordde Sri Aurobindo op een vraag over dat onderwerp: ‘Ik dacht toen bij mezelf: U [Lele] hebt me in handen van de Godheid gegeven en indien als gevolg daarvan de Duivel me te pakken krijgt, dan zeg ik dat de Godheid die Duivel heeft gestuurd en zal ik hem volgen.’^[19] Sri Aurobindo was nog radicaler in de spirituele revolutie die hij op touw heeft gezet dan als voorman van de politieke extremisten.

Die radicaliteit, die onvoorwaardelijkheid vinden we terug in het begin van het eerste hoofdstuk van *The Synthesis of Yoga*, het grootste boek ooit over yoga geschreven, waar als een soort beginselverklaring te lezen staat: ‘De allerhoogste Shastra [schriftuur] van de Integrale Yoga is de eeuwige Veda [Kennis], op verborgen wijze aanwezig in het hart van ieder denkend en levend wezen.’^[20] Verderop in hetzelfde werk schrijft hij : ‘Als we in de Geest vrij willen zijn, als we alleen maar aan de opperste Waarheid onderworpen willen zijn, dan moeten we ons vrijmaken van het idee dat onze mentale of morele wetten bindend zijn voor het Oneindige of dat er ook maar iets dat sacrosanct, absoluut of eeuwig is besloten kan liggen zelfs

in de hoogste van onze bestaande gedragsnormen.’^[21] – ‘Het is nodig dat de sadhak van de Integrale Yoga zich herinnert dat geen geschreven Shastra, hoe groot ook haar autoriteit of hoe ruim haar geest, meer kan zijn dan een gedeeltelijke uitdrukking van de eeuwige Kennis. Hij kan de Schriften gebruiken, maar hij mag er zich nooit door laten binden, zelfs niet door de grootste ... Hij moet in zijn eigen ziel leven voorbij de geschreven Waarheid ... Hij is een sadhak van het Oneindige ...’^[22] – ‘Ofwel wordt de Shastra obsoleet en moet zij gaandeweg gewijzigd of ten slotte verworpen worden, ofwel blijft zij van kracht als een verstarde hindernis voor de zelfontwikkeling van het individu en van de soort. De Shastra stelt een gemeenschappelijke en uiterlijke norm; ze negeert de innerlijke natuur van het individu, de onbepaalbare elementen van de verborgen spirituele kracht binnen in hem. Maar de natuur van het individu kan niet over het hoofd worden gezien; haar eisen zijn onverbiddelijk.’^[23] – ‘De beslissing ligt tussen God en onszelf ... Het is uitsluitend van binnenin dat de kennis van het uit te voeren werk moet komen.’^[24]

Dit betekent niet dat Sri Aurobindo het verleden van de kaart veegde. We hebben net gezien dat hij en de Moeder de vroegere yogische disciplines volledig hadden geassimileerd, en we weten dat ze als Avatars zelfs het hele vóórbestaan van de mensheid in zich moesten opnemen om de zin van de evolutie uit te werken en een hogere gradatie ervan te manifesteren. ‘Ik moest mijn verleden en dat van de wereld assimileren vóór ik de toekomst kon ontdekken en er de fundering van leggen.’^[25] (Sri Aurobindo) Maar de transformatie van de menselijke in een goddelijke soort vroeg om een radicaal nieuwe aanpak. Van de nieuwe schepping op aarde waren zij de pioniers, die er eerst helemaal alleen weet van hadden en die de fundamenteen ervan in zichzelf moesten uitwerken wilden ze er anderen, uitgelezen vertegenwoordigers van de bestaande menselijke soort, bij kunnen betrekken. Het was een taak die ver boven de vermogens uitging van de menselijkheid waarin ook zij zich hadden belichaamd en die daarom de onvoorwaardelijke overgave vereiste aan de Godheid en zijn Executrix, de Grote Moeder. ‘Deze overgave is het onontbeerlijke middel van de

supramentale ommekeer' ^[26], schreef Sri Aurobindo, en meer persoonlijk in *Savitri*: 'Een grenzeloze overgave was zijn enige kracht.' ^[27]

Van de supramentale ommekeer waren zij de voorgangers, de grondleggers, de avantgardisten. Zoals voor alle Avatars was het hun taak een weg te banen in het onbekende, dit keer om de utopie aller utopieën tot werkelijkheid te maken. Sri Aurobindo noemde zichzelf 'een pionier die zijn weg moet uithakken in een maagdelijk oerwoud.' ^[28] Het is een beeld dat de Moeder, wanneer ze na Sri Aurobindo's verscheiden alleen voor de taak kom te staan, telkens opnieuw zal gebruiken, zo bijvoorbeeld in 1961: 'Ik ben werkelijk bezig een weg te banen in een maagdelijk oerwoud ... Wat is de weg? Is er wel een weg? Is er een procédé? Waarschijnlijk niet.' De oude yoga's, wegen op de bekende landkaart van de spiritualiteit, lagen reeds ver achter hen. Ze hadden zich gewaagd in het onbekende, het onmogelijke. 'Dat alle mensen me uitjouwen als ze dat willen, of dat de Hel over me neerkomt als ze dat wil vanwege mijn arrogantie: ik ga ermee door tot ik overwin of eraan bezwijk. Dit is de geest waarin ik het Supramentale zoek, niet een jacht op grootheid voor mezelf of voor anderen' ^[29], bevestigde Sri Aurobindo met klem. De Moeder zei het met evenveel nadruk tegen de jeugd van de Ashram, waaronder sommigen van de uitgelezenen: 'Het lijkt wel dolheid, maar alle nieuwe dingen hebben altijd dolheid geleden voor ze werkelijkheid werden. Het uur is aangebroken opdat die dolle gedachte werkelijkheid zou worden. En daar we hier allen aanwezig zijn om redenen die de meesten onder jullie misschien onbekend zijn, maar die heel bewuste redenen zijn, kunnen we ons de verwezenlijking van die dolle gedachte tot doel stellen. Het zal op zijn minst de moeite lonen dat mee te maken.' ^[30]

'De tradities uit het verleden zijn zeer groot waar ze thuishoren, in het verleden', schreef Sri Aurobindo, 'maar ik zie niet in waarom we ze alleen maar zouden herhalen en niet verder gaan. In de spirituele ontwikkeling van het bewustzijn op aarde zou het grote verleden gevolgd moeten worden door een nog grotere toekomst.' ^[31] Ontegensprekelijk is dat. De menselijke natuur is echter wantrouwig en conservatief diep binnenin. 'De

veranderingen opgedrongen door het progressieve denken in het verleden aanvaarden ze en verdedigen ze verbeterd, maar met evenveel verbeterdheid bevechten ze de veranderingen erdoor bewerkt in het heden', schreef Sri Aurobindo niet zonder ironie. En dan op zijn onnavolgbare humoristische toon aan een veeleer onwetende dan sceptische Nirodbaran: 'Wat een prachtig argument! Omdat het nooit gedaan is geweest, kan het niet gedaan worden! Als dat waar is, dan had de hele geschiedenis van de Aarde moeten stoppen lang vóór het protoplasma. Toen ze nog een gasachtige massa was, was geen leven geboren, ergo, leven kon niet geboren worden; wanneer er alleen maar leven was, was het mentale bewustzijn niet geboren, dus kon het mentale bewustzijn niet geboren worden. Aangezien er nu mentaal bewustzijn is maar niets hogers, en er nog in niemand het Supramentale gemanifesteerd is, kan het Supramentale nooit geboren worden. Sobhanallah! [glorie zij God] Glorie, glorie, glorie zij de menselijke rede!! Gelukkig geeft de Godheid, of de Kosmische Geest, of de Natuur, of wie zich daar ook mee mag bezighouden, geen barst om de menselijke rede. Hij of zij, of het, doet wat hij of zij of het te doen heeft, of het [volgens menselijke normen] gedaan kan worden of niet.'^[32]

Waarin verschilt Sri Aurobindo's yoga dan van de traditionele yoga's? Hij heeft dat in een van zijn brieven duidelijk uiteengezet. 'Ze is nieuw vergeleken met de oude yoga's

1. omdat haar doel niet een verlaten van de wereld en een leven in de Hemel of in het Nirvana is, maar een ommekeer van het leven en van het bestaan, niet als een bijkomstig en toevallig gevolg, maar als een duidelijk bepaalde en centrale doelstelling. Heeft er in de andere yoga's een neerdaling [van een hoger bewustzijn] plaats, dan is dat niet meer dan een bijkomstige gebeurtenis op de weg of het resultaat van de opklimming naar het hogere; het gaat er in de eerste plaats om de opklimming. In deze yoga is de opklimming slechts de eerste stap en een middel van de neerdaling. Het is de neerdaling van het nieuwe [supramentale] bewustzijn, bereikt door de opklimming, die het waarmerk van deze sadhana is. Zelfs de Tantra en

het Vashnavisme eindigen in een bevrijding uit het leven; in deze yoga is het doel de goddelijke vervulling van het leven;

2. omdat het nagestreefde oogmerk geen individuele verwerkelijking van de goddelijke realisatie is ter wille van het individu, maar iets dat voor het bewustzijn van de Aarde hier gewonnen moet worden: een kosmische en niet alleen maar een suprakosmische verwerkelijking. Wat eveneens bereikt moet worden, is het inbrengen van een Bewustzijnsvermogen [het supramentale] dat in de natuur van de Aarde nog niet georganiseerd of direct werkzaam is, zelfs niet in het spirituele leven, maar dat nog georganiseerd en direct actief moet worden gemaakt;

3. omdat er om dat doel te bereiken een methode werd uitgewerkt die net zo totaal en integraal is als het doel dat haar gesteld werd, namelijk de totale en integrale verandering van het bewustzijn en van de natuur, waarbij oude methoden weer worden opgenomen, maar alleen voor een gedeeltelijk gebruik en een tijdelijke hulp aan andere die er helemaal van verschillen. Ik heb deze methode [de Integrale Yoga] als geheel, of iets dat erop lijkt, in de oude yoga's nergens beschreven of verwezenlijkt gevonden. Had ik dat wel, dan zou ik mijn tijd niet verbeuzeld hebben om een nieuwe weg uit te houwen in dertig jaar van zoeken en innerlijke schepping, wanneer ik veilig op mijn doel kon zijn af gesneld in een moeiteloze galop over paden die reeds gebaad waren, aangelegd, keurig in kaart gebracht, bestraat, en veilig en voor iedereen toegankelijk gemaakt. In onze yoga gaat het er niet om oude paden opnieuw te bewandelen: ze is een spiritueel avontuur.'^[33]

Het was een ontzettende last die Sri Aurobindo en de Moeder op hun schouders hadden geladen (en een voor andere ogen zo goed als onzichtbare last). Zij moesten de evolutie een reuzenstap vooruit brengen; alles moesten ze in zich opnemen om het te transformeren; om de goddelijke supramentale Kracht in de aardse materie actief te kunnen maken, moesten ze niet alleen in staat zijn er zelf over te beschikken, maar ze ook volgens de vereisten op elk niveau van hun wezen te manifesteren; niets van de bestaande realiteit kon buiten het bestaan van hun werk blijven, want het Supramentale is een Waarheidsbewustzijn dat een Eenheidsbewustzijn is,

en wat niet in de transformerende beweging wordt opgenomen, hoe klein of onbeduidend ook, zou haar dwarsbomen. ‘In feite is niets werkelijk voltooid zolang alles niet voltooid is.’ – ‘Als alles niet verandert, zal niets veranderen.’

‘In deze yoga is niets te klein om gebruikt te worden en niets te groot om niet uitgeprobeerd te worden’, schreef Sri Aurobindo. Hij en de Moeder waren, zoals alle Avatars, versnellers van de evolutie. Yoga is altijd een samenballing, een condensering, een telescopering van de evolutie, normalerwijs het werk van Moeder Natuur die zich met het tevoorschijn toveren van nieuwe vormen amuseert en er haar tijd voor neemt. ‘Yoga is een snelle en geconcentreerde bewuste evolutie van het leven ... Ze kan in één enkel leven volbrengen wat in het werk van de Natuur eeuwen of millennia, of vele honderden levens zou vergen.’^[34] De Avatar maakt evolutie tot revolutie. Vandaar dat van de gewone stervelingen, gewend langs de bestaande lijnen te denken, zo weinigen hem kunnen begrijpen of de zekerheid van zijn visie van Licht zelfs kunnen geloven.

Sri Aurobindo wilde de basis van de gemanifesteerde supramentale wereld onwrikbaar vastleggen voor alle toekomstige tijd. (‘Hij goot zijn daden in brons om de jaren te trotseren.’^[35]) Altijd de revolutionaire en radicale extremist, schreef hij: ‘Het is mijn wens dat de supramentale overwinning, manifestatie en transformatie terstond zullen plaatshebben.’ Zijn volgelingen interpreteerden zulke woorden dan weer op een naïeve, op wonderen beluste manier; ze vergaten dat het werk van de Avatar, hoe snel en ontzagwekkend ook, en op zichzelf een wonder, af te rekenen heeft met evolutionaire mechanismen door de Creatrix in haar schepping ingebouwd. ‘De hele samskara – de gevestigde gewoonten – van het hele universum’ is tegen zijn inspanning. Ook Nirodbaran vond dat het werk van zijn goeroes – ‘het moeilijkst denkbare’ (Sri Aurobindo) – wat traagjes ging, zodat Sri Aurobindo hem vroeg: ‘Hoe lang had het volgens jouw rationele denkwijze mogen duren: drie jaar? drie maanden? drie weken? In aanmerking genomen dat het door de normale evolutie, zelfs met de Natuur in haar hoogste versnelling, niet in minder dan drieduizend jaar had kunnen

gebeuren, en dat het in gewone omstandigheden van dertigduizend tot driehonderdduizend jaar had kunnen duren, lijkt een overgangperiode van dertig jaar toch niet zo heel erg lang.’^[36] Dit schreef Sri Aurobindo in 1936, toen hij na dertig jaar sadhana de manifestatie van het Supramentale aanstaande achtte. (De manifestatie zou echter pas twintig jaar later en na een hele reeks ingrijpende gebeurtenissen plaatshebben. Alle verwachtingen van Sri Aurobindo en de Moeder werden steeds achteruit geschoven door de geweldige weerstand van de vijandige krachten die elke vooruitgang, hoe klein ook, hardnekkig bevochten. Deze ongewisheid in de strijd van kosmische afmetingen die ze te leveren hadden en het onmenselijke lijden dat ermee gepaard ging, zijn als het ware zegels van authenticiteit op hun werk.)

Om het totale, algehele Werk te doen waarin niets te klein of te groot was, moesten ze het hele wereldbestel in hun goddelijke liefdesomhelzing sluiten. ‘Wat gedaan moet worden, is even omvattend als het menselijk leven, en de individuen die voorop gaan op de weg zullen daarom het hele menselijk leven als hun werkterrein beschouwen. Deze pioniers zullen niets ervaren als aan hen vreemd, niets als buiten hun interesse. Want elk onderdeel van het menselijk leven moet in de spiritualiteit worden opgenomen, niet alleen het intellectuele, esthetische en ethische, maar ook het dynamische, vitale en fysieke. Daarom zullen ze voor geen van deze dingen of voor de activiteiten die eruit voortkomen enige minachting of afkeer voelen, hoezeer ze ook mogen aandringen op een ommekeer in de geest en een transmutatie van de vorm.’^[37]

Wat Sri Aurobindo hier als de noodzakelijke houding van degenen die aan de grote taak willen mee werken beschrijft, was de houding die hij en de Moeder in de loop van de jaren voor hun Werk als noodzakelijk hadden bevonden. ‘Alle leven is yoga’, heeft Sri Aurobindo als motto aan zijn *Synthesis* meegegeven. ‘Sri Aurobindo nam de moeilijkheden zo’, de Moeder opende haar armen als om alles te omvatten, ‘en dan werkte hij daarop opdat het geen moeilijkheden meer zouden zijn.’^[38] En dat deed zijzelf ook, zij drukte de hele wereld aan haar borst.

Bij zijn eerste ontmoeting met Lele had Sri Aurobindo, tot beider verrassing, de grote verwezenlijking van het passieve Brahman gehad. (Een spirituele ervaring is een meestal onverwachte maar relatief kortstondige gebeurtenis, terwijl door een verwezenlijking of realisatie iets blijvend in de persoonlijkheid wordt veranderd of vermeerderd.) In de intense beoefening van de yoga die daarop volgde, en geleid door de Meester van de yoga in zijn hart, had hij zowat een jaar nadien in de gevangenis van Alipore de verwezenlijking van de Alomtegenwoordige Godheid en van het kosmische bewustzijn gehad. Eén van die twee ervaringen is voor de grootste yogi's veelal de vrucht van een levenslange sadhana.

De datum van Sri Aurobindo's derde verwezenlijking is niet nauwkeurig vast te stellen. De brief waarin hij deze vermeldt, staat in het *Supplement* van zijn Verzamelde Werken gedateerd als uit 1913, met een vraagteken. Hij schrijft: '15 augustus [zijn verjaardag] is gewoonlijk een keerpunt of een speciale dag voor mij persoonlijk, in mijn sadhana of in mijn leven, en slechts indirect voor anderen. Deze keer is hij voor mij heel erg belangrijk geweest. Het mag gezegd worden dat mijn subjectieve sadhana haar finale bezegeling en als het ware haar bekroning heeft ontvangen door een uitvoerige realisatie en een ononderbroken verblijf in het Parabrahman [het tegelijk passieve en actieve Brahman, de Allerhoogste Godheid] gedurende vele uren. Sindsdien is het egoïsme op alle vlakken dood in mij behalve in het annamaya atma, het fysieke zelf, dat nog wacht op één verdere realisatie voor het volledig bevrijd is van de incidentele bezoeken of uiterlijke beroeringen door het oude afzonderlijke bestaan.'^[39] Sri Aurobindo was toen een volledig gerealiseerde Yogi, helemaal één met de Godheid, op zekere toestanden na waarin het lichaam nog als iets persoonlijks werd ervaren. Wat deze woorden betekenen, kunnen wij, gewone mensen, ons niet eens proberen voor te stellen.

Peter Heehs schrijft in verband met deze derde grote realisatie: 'Dat Sri Aurobindo is teruggekeerd tot actie [tot zijn Werk] na in de stilte van het Brahman te hebben vertoefd was, naar wij menen, het belangrijkste keerpunt in zijn leven. Een yogi die het Brahman verwezenlijkt, heeft geen

behoefte meer om nog verder te gaan.’^[40] K.D. Sethna veronderstelt misschien dat de realisatie van het Parabrahman wat vroeger moet hebben plaatsgehad, want hij schrijft: ‘Dit betekent dat [Sri Aurobindo] tegen 1910 – het jaar dat hij naar Pondicherry kwam – op zijn lauweren had kunnen rusten, want wat de Godsrealisatie aangaat, zoals traditioneel gezien, had hij niets meer te bereiken.’^[41] Welke ook de juiste datum mag zijn, de opinie van beide schrijvers convergeert op eenzelfde feit, en wel dat de Avatar Sri Aurobindo na de hoogste individuele siddhi (yogische verwezenlijking) te hebben bereikt, zich weer naar de Aarde en de mensheid toekeerde om het Werk waarvoor hij geboren was voor te zetten: ‘Mijn opdracht in dit leven is het Supramentale naar beneden te brengen in het mentale bewustzijn, de levenskrachten en het lichaam.’^[42] – ‘Het is hoegenaamd niet mijn bedoeling het Supramentale alleen voor mezelf te verwezenlijken: ik doe niets voor mezelf daar ik geen persoonlijke behoefte heb aan wat dan ook, niet aan bevrijding (moksha) en evenmin aan supramentalisering. Als ik voor supramentalisering aan het werken ben, dan is dat omdat het voor het bewustzijn van de Aarde gebeuren moet, en gebeurt het niet in mezelf, dan kan het ook niet in anderen.’ – ‘Mijn sadhana is niet voor mezelf maar voor het bewustzijn van de Aarde.’^[43]

Hij heeft daar, zoals altijd, ook tijdens de *Arya-jaren* onverdroten aan gewerkt, naar zijn *Record of Yoga* getuigt. De Moeder kon daarom zeggen: ‘Toen ik in 1920 terugkwam, was hij bezig het Supramentale in het mentale bewustzijn te brengen’, in het hoogste van de drie elementen waaruit wij als mensen bestaan. En in het verslag van Purani over zijn ontmoeting met Sri Aurobindo in 1921 lezen we dat hij en de Moeder het Supramentale reeds in het domein van het vitale, dat van de levenskrachten, aan het brengen waren, de reden waarom zij er zo helemaal anders en als verjongd uitzagen. (We weten dat de spirituele kracht sterker is dan de materiële en dat het bewustzijn een concrete entiteit is in de letterlijke zin van het woord; spiritualiteit en yoga zouden anders niet meer dan een fictie zijn, en de transformatie van het lichaam een hersenschim.) ‘Er is iets vrij zonderlings gebeurd: toen we in het vitale waren, is mijn lichaam opeens weer even

jong geworden als toen ik achttien was!’ vertelde de Moeder. ‘Er was een jongeman die Pearson heette, een leerling van Tagore, die de vier jaar in Japan samen met mij had doorgebracht. Hij is me in Pondicherry komen opzoeken [in 1923]. Toen hij me zag, was hij stomverbaasd. Hij zei: “Maar wat is er met u gebeurd!?” Hij herkende me niet. Lang heeft dat niet geduurd, enkele maanden maar. Ik had toen net wat oude foto’s uit Frankrijk ontvangen. Sri Aurobindo zag er een van toen ik achttien was en hij zei: “Dit is het precies: zo bent u nu!” Mijn haar was anders opgemaakt, maar ik was weer achttien geworden!’^[44]

Sindsdien waren er weer vijf, zes jaar voorbijgegaan, jaren van intensieve, nu gezamenlijke sadhana voor Sri Aurobindo en de Moeder. Hun inzet was totaal, hun inspanning een daad van ieder ogenblik, dag en nacht, en hun vermogens de hoogste die geïncarneerde wezens op aarde ooit hadden verworven. Zo komen we tot de nieuwe mijlpaal in hun werk, die we zullen proberen te beschrijven in het volgende hoofdstuk.

Het begrip ‘supermens’

Het hogere, goddelijke wezen dat de mens zal opvolgen, heeft nog geen naam. Het werd door Sri Aurobindo het gnostische of supramentale wezen genoemd, en meestal de *superman*. Nog niet zo lang geleden zou je dat ook in het Nederlands door *superman* vertaald hebben, maar na de feministische omwenteling is ‘supermens’ passender en in feite ook beter, want we weten dat het toekomstige geïncarneerde goddelijke wezen geslachtsloos zal zijn. Het woord ‘supermens’ kan echter gemakkelijk verkeerd begrepen worden, omdat het eigenlijk de betekenis heeft van een mens met grotere kwantitatieve en/of kwalitatieve menselijke eigenschappen dan de bestaande. Daardoor doet hij meteen aan Nietzsches *Übermensch* denken, terwijl Sri Aurobindo er een ‘supramens’ mee bedoelde, een wezen dat spiritueel en fysiek van een hogere, totaal verschillende rangorde is dan de mens, zoals het Supramentale een hoger en totaal verschillend bewustzijn is in vergelijking met het mentale.

In naslagwerken vindt men bijna nergens een uiteenzetting van Sri Aurobindo's ideeën zonder dat ze misverstaan zijn en vervormd worden weergegeven, vaak als was hij een van Nietzsches epigonen. Toen hij zijn innerlijke ervaringen in de *Arya* een filosofische vorm gaf en de terminologie ervoor smeedde, was hij zich natuurlijk bewust van de voor de hand liggende associatie met Nietzsche, alleen al vanwege het woord *superman*. In de eerste jaargang van het tijdschrift publiceerde hij dan ook een artikel om vanaf het begin op ondubbelzinnige wijze het verschil aan te tonen tussen wat hij en Friedrich Nietzsche onder *superman* verstonden. Dat is geen kwestie van nuances, het is hemelsbreed. Maar latere ervaring heeft aangetoond dat weinigen zo slecht, of slechts ten dele, of zo oppervlakkig gelezen zijn als Sri Aurobindo, de reden waarom hij als wijsgeer en als spirituele innovator telkens weer verkeerd wordt geïnterpreteerd.

Sri Aurobindo had een grote achting voor Nietzsche. Hij noemde hem 'de meest levendige, concrete en suggestieve van de moderne denkers' ^[45], en hij betreurde 'de verkeerde toepassing door Treitschke van Nietzsches onderricht voor nationale en internationale gebruiksvormen die de filosoof zelf heel erg weerzinwekkend zou hebben gevonden.' ^[46] Men denke erom dat de *Arya* voor een groot deel tijdens de Eerste Wereldoorlog werd geschreven, toen ook Nietzsches zuster zijn (soms zelfs vervalste) geschriften tot propagandamateriaal voor het Herrenvolk had gemaakt. 'Twee boeken behoorden tot de standaarduitrusting van de Duitse soldaten in de Eerste Wereldoorlog: *Also sprach Zarathustra* en *Het Evangelie van Johannes*. Het is moeilijk te zeggen welke van beide auteurs daardoor het meest misbruikt werd.' (Bernal Maguus)

In *The Human Cycle* schrijft Sri Aurobindo: 'Nietzsches idee dat de ontwikkeling van de supermens uit onze tegenwoordige, erg onbevredigende mensheid onze werkelijke taak is, is op zichzelf een absoluut gezond standpunt. Zijn formulering van ons doel, dat we 'onzelf moeten worden' en 'onzelf overstijgen' [cf. Nietzsches bekende uitspraak: 'De mens is iets dat overstegen moet worden'], daardoor implicerend dat de

mens zijn ware zelf, zijn ware natuur nog niet heeft gevonden ... kan niet worden verbeterd. Maar dan stelt zich de cruciale vraag: wat is ons zelf en wat is onze ware natuur? Wat is het dat in ons aan het groeien is maar waar we nog niet in gegroeid zijn?’^[47]

Sri Aurobindo's antwoord is ons nu bekend. De mens is een overgangswezen dat de belichaming is van een eeuwige, goddelijke ziel. Het is de ontwikkeling van deze goddelijke ziel die de materiële evolutie tot gevolg heeft en die ze draagt, vanuit de diepste Inertie terug naar haar goddelijke Oorsprong. Zoals er vóór de mens een hele reeks evolutionaire trappen zijn geweest, zo zullen er na hem nog meer komen, want hij belichaamt bij lange na het goddelijke potentieel niet dat de ziel in zich bevat. Het voornaamste middel van de overgang naar de volgende soort, die van de Aurobindoniaanse supermens, bestaat in een volledige overgave aan de Evoluerende Macht waardoor, naar het voorbeeld van de dubbelpolige, volledige Avatar Sri Aurobindo en de Moeder, de huidige menselijke zijnswijze en hoedanigheden in het nieuwe wezen getransformeerd zullen worden. We hebben Sri Aurobindo horen zeggen dat alleen de Goddelijke Shakti de integrale yoga van de transformatie kan uitvoeren. Hij zei dan ook: ‘Het is een grote fout te veronderstellen dat men zelf de Poerna Yoga [de volledige of integrale yoga] doen kan. Geen menselijk wezen is daartoe in staat’^[48], geen soort kan uit zichzelf door haar plafond breken. Het Eenheidsbewustzijn dat de basis van het supramentale wezen zal vormen, gaat de mens evenzeer te boven ‘als een hagedis verschilt van een mens’. ‘Zoals de mens verschilt van het dier, zo zal de supermens verschillen van de mens.’ (*Evening Talks*)

De verschillen met Nietzsches filosofie zijn zonneklaar. Nietzsche geloofde bijvoorbeeld in een eindeloze opeenvolging van cyclussen, niet in een evolutie met een begin en een voleinding (die een cyclische ontwikkeling niet uitsluit, maar dan een spiraalvormige, waarbij de cirkels zich op een steeds hoger vlak herhalen en aldus op een doel gericht zijn). Zijn supermens was het resultaat van een Wille-zur-Macht, een wilshouding van superioriteit, waardoor hij zich boven alle morele normen moest

verheffen om de meestermens te zijn, bezielt door een Inspiratie waarvan de bron moeilijk te definiëren is. De hogere eigenschappen van die meestermens zijn niet de door ons nog onverwezenlijkte spirituele hoedanigheden van Licht, Liefde, Harmonie en Eenheidsbewustzijn, maar de vergrote, ‘gekolossaliseerde’ (Sri Aurobindo’s woord) menselijke eigenschappen zoals die ons in onze huidige staat bekend zijn. Wanneer Nietzsche het over de ziel heeft, bedoelt hij daar iets helemaal anders mee – gewoonlijk een centralisatie van levenskrachten – dan de aanwezigheid van de Allerhoogste in ons. Kortom, Friedrich Nietzsche was een sterk geïnspireerde ziener en dichter, veelmeer dan een filosoof, die bijna letterlijk in zijn hoofd gebarsten is door de druk van het aanvoelen dat de tijd voor het verschijnen van een hogere soort op aarde was aangebroken. De gevangenis van de mentale beperking heeft hij als weinig anderen aan gevoeld, maar hij heeft er, te vroeg of te veel westelijk geboren, niet uit kunnen ontsnappen en hij is zich tegen haar glazen wanden als het ware te pletter gelopen.

We kunnen besluiten met de volgende woorden van Sri Aurobindo als zijn evaluatie van Friedrich Nietzsche: ‘Nietzsche was de eerste die de mystiek van de verafgoding van de Wil heeft geformuleerd, hij, de gekwelde, diepzinnige, halfheldere helleniserende Slaaf met zijn vreemde ogenblikken van verlichting, zijn gewelddadige onuitgewerkte ideeën en zijn zeldzame schitterende intuïties die het stempel dragen van een absolute waarheid en een soeverein licht. Nietzsche was evenwel een apostel die nooit zijn eigen boodschap helemaal heeft begrepen. Zijn profetische stijl was gelijk die van de Delphische orakels, die telkens weer het woord van de Waarheid spraken, maar die het in de geest van de toehoorder tot onwaarheid verdraaiden. Toch niet altijd, nee, want soms rees hij uit boven zijn persoonlijk temperament en zijn individuele denkwijze, boven zijn Europese erfenis en milieu, boven zijn revolte tegen de Christus-idee en zijn strijd tegen de heersende morele waarden. Dan sprak hij het Woord zoals hij het had gehoord en de Waarheid zoals hij deze had gezien, naakt, lichtend, onpersoonlijk en daarom gaaf en onvergankelijk. Maar die

boodschap die zijn innerlijk gehoor had bereikt, vibrerend vanuit een afgelegen Oneindigheid als klanken opgevangen van de lier van verre Goden, werd, in zijn poging om ze zich eigen te maken en meer met zichzelf in overeenstemming te brengen, meestal vermengd met een nogal turbulente opwelling van bijkomstige ideeën die veel van de zuivere originele klank hebben overstemd.’ (*Arya*, eerste jaargang, blz. 571)

Ook Friedrich Nietzsche, die als weinig anderen heeft aangevoeld dat een Nieuwe Tijd aanstaande was, was een waarachtige voorloper.

12.

Krishna en de godenwereld

Sri Aurobindo en de Moeder bezaten, zoals we hebben gezien, in 1926 de supramentale verwezenlijking in de delen van hun persoonlijkheid die we, in overeenstemming met Sri Aurobindo's terminologie, het mentale en het vitale noemen. Dit betekent noch min noch meer dat ze in die delen van hun in de evolutie belichaamde adhara de gemanifesteerde Godheid waren, niet theoretisch, maar volkomen feitelijk en praktisch. Dat ze daar niet op spectaculaire wijze uiting aan gaven doet niets af aan de grootheid van het feit, maar de onvoorstelbaarheid ervan heeft wel tot gevolg gehad dat weinig volgelingen de hoge graad en het concrete resultaat van hun Werk op dat ogenblik hebben beseft. Iedereen keek immers uit, in een naïeve verwachting die zich geen rekenschap gaf van de omvang van het Werk, naar de fysieke transformatie, wanneer Sri Aurobindo en de Moeder in een stralend supramentaal lichaam hun getrouwen, hopelijk in een handomdraai, tot een identieke glorieuze staat zouden omtoveren. Eerst viel er echter nog heel wat te doen, erg moeilijk werk. In dat werk was 24 november 1926 een van de mijlpalen.

Sri Aurobindo sprak in de loop van dat jaar steeds vaker over de Goden en hun wereld, door hem het 'Bovenmentale' genoemd. Begin november zei hij onder meer, zoals genoteerd door A.B. Purani: 'Ik had het [in een vorig gesprek] over de wereld van de Goden omdat het gevaarlijk zou kunnen zijn er niet over te spreken. Ik sprak erover opdat het mentale bewustzijn [van de volgelingen] zou kunnen begrijpen wat er gebeurt wanneer die wereld neerdaalt. Ik ben aan het proberen ze in het fysieke naar beneden te brengen omdat dat niet langer kan worden uitgesteld, en dan is het mogelijk dat er bepaalde dingen gebeuren. Er vroeger over te spreken zou niet wenselijk zijn geweest, maar er nu *niet* over te spreken zou gevaarlijk kunnen zijn.'^[1] Hij verwachtte dus duidelijk een belangrijke gebeurtenis waar de Goden iets mee te maken zouden hebben en die op zijn omgeving

een verwarrende of zelfs verbijsterende uitwerking had kunnen hebben als ze er niet op was voorbereid.

We herinneren ons dat de wereld van de Goden in het schema der dingen het hoogste niveau van de lagere hemisfeer inneemt, daar waar de goddelijke Eenheid ogenschijnlijk niet langer één is, maar voor het eerst opgedeeld in een proces dat uiteindelijk tot de algemene Onwetendheid en Duisternis zou leiden. De Ene Kracht werd, met het oog op de materiële manifestatie, opgedeeld in de grote kosmische Krachten. Elke kracht is een bewustzijn en elk bewustzijn is een wezen. De kosmische Krachten zijn de kosmische Wezens die ‘Goden’ worden genoemd. ‘Het zijn de onderscheidene aspecten van het Iets dat op zich bestaat. Die wezens zijn slechts met verschillende aspecten bekleed naargelang de landen en de beschavingen’, zei de Moeder. De kosmische krachten zijn uiteraard in de hele kosmos dezelfde, maar in de voorstellingswereld van de mensen heten ze Demeter, Mars, de aartsengel Gabriël, Anubis of Krishna.

De waarheden van de Geest nemen vorm aan als levende Goden
En ieder vermag op eigen hand een wereld op te bouwen. ^[2]

‘De Goden zijn in oorsprong en wezen permanente emanaties van de Godheid, uit het Opperwezen verzelfstandigd door de Transcendente Moeder’ ^[3], schrijft Sri Aurobindo. ‘De mensen kunnen vormen voor hen uitdenken die ze zullen aanvaarden, maar ook deze vormen zijn het menselijke voorstellingsvermogen ingegeven vanuit de werelden waar de Goden toe behoren. Alle schepping heeft twee kanten, die van de vormen en de vormloze. Ook de Goden zijn vormloos, en toch hebben ze vormen. Maar een godheid kan veel vormen aannemen, hier Maheshwari, daar Pallas Athene. Maheshwari zelf heeft veel vormen in haar mindere manifestaties: Durga, Oema, Parvati, Chandi enzovoort. De Goden zijn niet beperkt tot menselijke vormen – de mens heeft ze niet altijd in menselijke vormen gezien.’ ^[4] Ze werden en worden dikwijls bijvoorbeeld als licht of als een spel van licht waargenomen.

De wereld van de Goden heet in Sri Aurobindo's terminologie het 'Bovenmentale'. In de geschiedenis van de mensheid wordt deze wereld meestal als de hoogste bestaansvorm beschouwd, die van de hoge, onaardse wezens en vaak van de Allerhoogste zelf. 'Dat Bovenmentale heeft de wereld geregeerd door middel van al de godsdiensten'^[5], zei de Moeder. De dimensies ervan heeft de mens symbolisch proberen weer te geven in zijn tempels en kathedralen.

Volgens de ordening der dingen zoals door Sri Aurobindo en de Moeder gezien, is het Bovenmentale, hoe hoog ook boven onze beleveniswereld verheven, 'slechts' de hoogste gradatie van de *lagere* hemisfeer, van de hogere hemisfeer der goddelijke Eenheid afgescheiden door 'een gouden lid' – datgene waar de mens niet doorheen kan zonder voorgoed zijn materiële lichaam te verlaten. Het is alsof door dat lid het Licht van de Eenheid in stralen van (schijnbare) verdeeldheid wordt opgesplitst, een verdeeldheid die steeds verder wordt doorgedreven, onder andere in ons mentale bewustzijn, dat onmachtig is de totale eenheid te vatten, en ten slotte in de zogenaamde elementaire deeltjes van de materie en in wat de basis van die deeltjes uitmaakt. 'Het is de scheidingslijn waar de ziel zich afkeert van de complete en onverdeelde kennis en van haar afdaling naar de Onwetendheid toe'^[6], schreef Sri Aurobindo.

De lijn die de hemisferen scheidt en tegelijk verbindt

Omschrijft de arbeid van de goden

En sluit de Eeuwigheid af van het gezwog in de Tijd.^[7]

Het Bovenmentale 'is meer bepaald een kosmisch bewustzijn, zelfs de eigenlijke basis van het kosmische zoals wij het waarnemen, begrijpen en aanvoelen. Het staat achter elk afzonderlijk iets in de kosmos en is de bron van al onze mentale, vitale of fysieke feitelijkheden en mogelijkheden, die er verminderde of gedegenereerde afleidingen en variaties van zijn', schrijft Sri Aurobindo in een brief. En in *The Life Divine* zegt hij over de Goden en het Bovenmentale: 'Als we de Vermogens van de Werkelijkheid als evenveel Godheden beschouwen, kunnen we zeggen dat het Bovenmentale

een miljoen Godheden in actie brengt, ieder met de macht om zijn eigen werelden te scheppen, en elke wereld in staat tot een relatie, communicatie en wisselwerking met alle andere. In de *Veda's* zijn er verscheidene formuleringen van de natuur van de Goden. Er wordt daarin gezegd dat ze allen één Bestaan vormen waaraan de wijzen verschillende namen geven; toch wordt elke God vereerd alsof hij op zichzelf dat Bestaan is, alsof hij alle andere Goden samen is en hen in zijn wezen omvat. En toch is ieder een afzonderlijke Godheid, die soms in overeenstemming met andere Godheden handelt, soms afzonderlijk, en soms zelfs in schijnbare tegenstelling met andere Godheden van hetzelfde Bestaan. In het Supramentale zou dat alles worden samengehouden als een harmonisch spel van het éne Bestaan; in het Bovenmentale is het mogelijk dat elk van die drie condities een afzonderlijke actie of grond van actie vormt en zijn eigen principe van ontwikkeling en gevolgen heeft, terwijl elk het vermogen kan behouden om met de andere samen te werken in een meer samengestelde harmonie.’^[8]

24 november 1926

‘Vanaf [het begin van] 1926 begon de Moeder meer en meer Sri Aurobindo’s verantwoordelijkheid voor de spirituele leiding van de sadhaks [volgelingen] over te nemen, als verlichtte ze daardoor zijn last opdat hij zich met zijn eigen, belangrijker werk zou kunnen bezighouden’, schrijft K.R. Srinivasa Iyengar in zijn biografie van Sri Aurobindo. ‘Langzamerhand groeide er een atmosfeer van spanning, een atmosfeer van verwachting, en de sadhaks hadden het gevoel dat ze op de drempel van nieuwe verwezenlijkingen stonden. Na Sri Aurobindo’s verjaardag verkregen de avondgesprekken een nieuwe gloed en geladenheid ...’s Avonds begon de groepsmeditatie steeds later, niet langer om half vijf zoals tevoren, maar om zes uur, zeven of acht, en één keer een eind na middernacht.’^[9]

Voor wat er dan op 24 november 1926 gebeurd is, kunnen we het best terecht bij A.B. Purani, een ooggetuige, voor zijn klassiek geworden verslag: ‘Vanaf het begin van 1926 begon de druk uitgeoefend door de Hogere Macht ondraaglijk te worden’, schrijft hij. ‘Toen kwam eindelijk de grote dag ... op 24 november. De zon was bijna ondergegaan en iedereen was op zijn eigen manier bezig – sommigen waren voor een wandeling naar de zeedijk gegaan –, toen de Moeder liet weten dat alle volgelingen zo snel mogelijk moesten samenkomen op de veranda waar de meditatie gewoonlijk plaats had. Het duurde niet lang vóór de boodschap iedereen had bereikt. Tegen zessen waren de meeste volgelingen samen. Het was donker aan het worden. Op de veranda, aan de muur dichtbij Sri Aurobindo’s deur, net achter zijn stoel, was een zwart zijden gordijn opgehangen, met goudborduurwerk dat drie Chinese draken voorstelde. De drie draken waren zo getekend dat de staart van de ene reikte tot de bek van de andere en ze met hun drieën het hele gordijn vulden. Achteraf kwamen we te weten dat volgens een Chinese profetie de Waarheid zich op aarde zou manifesteren wanneer de drie draken (de draken van de aarde, van de mentale regionen en van de hemel) elkaar zouden ontmoeten. Vandaag, 24 november, was de Waarheid aan het neerdalen, vandaar de betekenis van het gordijn.

Er heerste een diepe stilte nadat de volgelingen waren gekomen. Velen zagen een zee van Licht naar beneden stromen. Allen voelden een soort druk bovenaan op het hoofd. De hele atmosfeer was sterk geladen met een soort elektrische energie. In die stilte, in die atmosfeer vol geconcentreerde verwachting en aspiratie ... was ineens het gewone, maar op die dag heel ongewone, geluid hoorbaar achter de ingang deur. De spanning van de verwachting steeg ten top. Sri Aurobindo en de Moeder werden zichtbaar achter de halfopen deur. Met een beweging van haar ogen verzocht de Moeder Sri Aurobindo het eerst naar buiten te treden. Met eenzelfde wenk gaf Sri Aurobindo haar te kennen hetzelfde te doen. Met trage, waardige tred kwam de Moeder het eerst, gevolgd door Sri Aurobindo met zijn majestatische schreden. Het kleine tafeltje dat zich gewoonlijk voor Sri

Aurobindo's stoel bevond was die dag weggehaald. De Moeder zat op een voetenbankje aan zijn rechterzijde.

Absolute stilte, levende stilte – niet alleen levend, maar overvloeiend van goddelijkheid. De meditatie duurde ongeveer drie kwartier. Daarna bogen de volgelingen één voor één voor de Moeder. Zij en Sri Aurobindo zegenden hen. Telkens wanneer een volgeling voor de Moeder boog, kwam Sri Aurobindo's rechterhand naar voren achter die van de Moeder alsof hij de volgeling zegende door de Moeder. Na de zegeningen, in dezelfde stilte, was er een korte meditatie ...

Sri Aurobindo en de Moeder gingen naar binnen. Datta was opeens geïnspireerd. In die stilte sprak ze: “De Heer is vandaag in de materie neergedaald.” ’ En Purani noemt met name alle vierentwintig volgelingen die daar aanwezig waren. (A.B. Purani: *Life of Sri Aurobindo*, blz. 215 e.v.)

Er zijn verschillende versies van Datta's woorden. Rajani Palit schrijft: ‘Nu kwam Datta naar buiten, geïnspireerd, en verklaarde: “De Meester heeft dood, verval, honger en slaap overwonnen!”’ Volgens Nolini Kanta Gupta ging het als volgt: ‘Datta ... riep eensklaps met luider stemme, als een geïnspireerde Profetes uit de oude mysteriën: “De Heer is neergedaald. Hij heeft dood en treurnis overwonnen. Hij heeft de onsterfelijkheid op aarde gebracht.”’^[10]

In Nirodbaran's *Correspondence with Sri Aurobindo*, een correspondentie tussen Meester en leerling zonder weerga in de spirituele literatuur, lezen we: ‘Nirodbaran: Vandaag wil ik u vragen dat u zich onomwonden zou uitspreken over een ander onderwerp: wat is nu precies de betekenis van de dag van uw siddhi? [24 november 1926 wordt elk jaar herdacht als de ‘Siddhidag’, de dag van de grote yogische verwezenlijking of vervulling.] De een denkt er zo over en de ander weer anders. Er zijn er die zeggen dat de Avatar van het Supramentale toen in u is neergedaald.

Sri Aurobindo: Onzin! Wie heeft zich zoiets verbeeld?

Nirodbaran: Anderen zeggen dat u toen door en door gebovenmentaliseerd werd.

Sri Aurobindo: Wel, dat is niet helemaal de waarheid, maar het is er toch dichterbij.

Nirodbaran: Zelf heb ik begrepen dat u op die dag het Supramentale hebt verwezenlijkt.

Sri Aurobindo: Van onze kant werd nooit iets dergelijks verklaard.
Nirodbaran: Als u toen het Supramentale niet hebt gerealiseerd, hoe kon u er dan over spreken of er iets van afweten?

Sri Aurobindo: God allemachtig! Is het dan niet mogelijk iets over iets te weten vóór je het “verwezenlijkt” hebt? Omdat ik het gezien heb en er in contact mee ben, o logische baby die je bent! Maar het verwezenlijken, dat is nog wel even wat anders.

Nirodbaran: Hebt u niet gezegd dat sommige dingen gedeeltelijk gesupramentaliseerd werden?

Sri Aurobindo: Gesupramentaliseerd worden is één ding en het verwezenlijkte Supramentale is een ander.

Nirodbaran: U hebt velen van hun stuk gebracht door de verklaring dat u het Supramentale niet had verwezenlijkt.

Sri Aurobindo: Heremijntijd! En wat denken die mensen dat ik bedoelde toen ik steeds opnieuw zei dat ik aan het proberen was het Supramentale neer te brengen in de materie? Had ik het op 24 november 1926 verwezenlijkt, dan zou het er de laatste negen jaar al geweest zijn, niet?

Nirodbaran: Datta schijnt die dag verklaard te hebben dat u slaap, voedsel, ziekte en dood had overwonnen. Op wiens gezag heeft ze dat dan verkondigd?

Sri Aurobindo: Ik ben niet op de hoogte van die grandioze proclamatie. Wat gezegd werd was dat de Godheid (Krishna, of de Goddelijke Aanwezigheid, of wat je maar wilt) in de materie was neergedaald. Er werd eveneens verklaard dat ik me terugtrok – vanzelfsprekend om de dingen uit te werken. Als dat alles op 24 november 1926 bereikt werd, wat moest er dan voor de drommel nog uitgewerkt worden? En als het Supramentale er was, met wat voor donders doel was het dan nog nodig dat ik me terugtrok?

Trouwens, worden zulke dingen in één dag verwezenlijkt?’
(*Correspondence With Sri Aurobindo*, biz. 89 e.v.)

Die schriftelijke conversatie had plaats negen jaar na de grote gebeurtenis en Nirodbaran was niet de enige voor wie de betekenis van de Siddhidag een raadsel bleef. Dyuman, onder anderen, een van de oudste en meest gerespecteerde ashramieten, zal er in 1988 nog zijn twijfels over hebben, zoals we verder zullen zien.

In 1961 gaf de Moeder de volgende verklaring: ‘In 1926 – ik geloof dat het in 1926 was – was ik begonnen met een soort schepping, waarmee ik bedoel dat ik het Bovenmentale deed neerdalen in de materie, op aarde. Ik begon dat dus allemaal voor te bereiden. Er was een begin van wonderen en allerlei soorten dingen. En ik vroeg dus aan die Goden dat ze zich zouden incarneren, dat ze zich met een [menselijk] lichaam zouden vereenzelvigen. Er waren er die ronduit weigerden. Maar ik zag met mijn eigen ogen hoe Krishna, die altijd met Sri Aurobindo in contact was, toestemde om in zijn lichaam te komen. Dat was op 24 november. Het was het begin van “Moeder” – toen Mirra Alfassa door Sri Aurobindo met de leiding van de volgelingen werd belast, hetgeen de vorming van de Sri Aurobindo Ashram betekende, en zij voortaan door iedereen ‘de Moeder’ werd genoemd. ‘Het was Krishna die heeft toegestemd om in het lichaam van Sri Aurobindo af te dalen. Hij heeft er zich in gevestigd, begrijp je.’^[11]

Sri Aurobindo en de Moeder hadden in 1926 het Supramentale verwezenlijkt in de mentale en vitale delen van hun belichaamde persoonlijkheid. Om het Supramentale in het materiële deel ervan te brengen – de cruciale en veruit de moeilijkste stap in het proces – moest hun materie, en in hen de materie van de hele Aarde, worden voorbereid. Daarvoor was het nodig de niveaus boven het mentale, vooral het zogenaamde Bovenmentale, concreet, actief en dynamisch in de materie te brengen, als de schakel die het materiële contact met het Supramentale mogelijk zou maken. Krishna, een van de ‘grote’ Krachten of Goden van het Bovenmentale, had door het voorbereidende werk van Sri Aurobindo en de Moeder, en op hun verzoek, toegestemd om in de materie (Sri

Aurobindo's door jaren van intense en geavanceerde yoga gezuiverde lichaam) af te dalen en er zich in te vestigen. Dit betekent dat dat lichaam van die dag af tot behuizing van twee grote wezens diende!

De Moeder geeft in hetzelfde gesprek ook de juiste toedracht van Datta's ingegeven woorden – een ingeving die waarschijnlijk niet onvervormd was ontvangen en door de aanwezigen slechts ten dele begrepen of althans herinnerd. 'Toen ik met Sri Aurobindo naar binnen ben gegaan, is zij begonnen te spreken. Ze zei dat ze Sri Aurobindo in zich hoorde spreken en ze legde alles uit: dat het Krishna was die zich geïncarneerd had en dat Sri Aurobindo voortaan een intense sadhana ging doen voor de neerdaling van het Supramentale [in de materie]; dat dat als het ware Krishna's instemming was met de neerdaling van het Supramentale op aarde; en dat, daar Sri Aurobindo het erg druk zou hebben en zich niet langer met de mensen bezig kon houden, hij mij met de leiding had belast en dat ik al het werk zou doen. En dat was dat.' Het was dus alsof van Hogerhand, door Krishna, het stempel der goedkeuring gedrukt was op het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder dat tot de materiële verwezenlijking van het Supramentale in de aardse materie moest leiden. De Siddhidag was de dag van de definitieve zekerheid dat hun Werk tot een goed einde zou worden gebracht.

Sri Aurobindo had een heel nauwe relatie met Krishna. We weten reeds dat Krishna een belangrijke rol in zijn yoga had gespeeld en hem onder andere de tien ledematen ervan had gedictieerd. Sri Aurobindo had het zelf over 'de aanzienlijke en overheersende rol' door Krishna in zijn sadhana vervuld, die hij had uitgewerkt 'met de hulp van Krishna en de Goddelijke Shakti.' – 'Ik zag [Krishna] altijd in Sri Aurobindo's nabijheid', zei de Moeder. We hebben Krishna vermeld gezien als een van de tien Avatars, en wel als de Avatar van het Bovenmentale. 'Het was een neerdaling van de Allerhoogste van ... een tijd geleden, die nu toestemde om aan de nieuwe manifestatie mee te werken', aldus de Moeder, die ook zegt: 'Voor Sri Aurobindo persoonlijk maakte dat geen verschil uit: het was een formatie uit het verleden die aanvaardde mee te werken aan de huidige schepping, meer niet.'^[12] Met de simpelste woorden opent de Moeder hier een

perspectief op het verleden waarin het Grote Wezen dat nu Sri Aurobindo heette en zich als de Avatar van het Supramentale op de Aarde bevond, reeds op aarde was geweest als Sri Krishna (en hoogstwaarschijnlijk als nog andere goddelijke incarnaties voordien.) Vraag van een volgeling: ‘Wij geloven dat u en de Moeder Avatars zijn. Maar is het alleen in dit leven dat u beiden uw goddelijkheid hebt getoond? Er wordt gezegd dat u en zij zonder onderbreking op aarde bent geweest sinds haar begin. Wat hebt u dan in uw vorige levens gedaan?’ Sri Aurobindo’s onvergetelijke antwoord: ‘Carrying on the evolution’ (de evolutie voortzetten).^[13]

Weinig volgelingen hebben beseft dat Sri Aurobindo letterlijk Krishna was, ten eerste als hetzelfde aspect van de Centrale Godheid dat zich ook in de Krishna-Avatar had gemanifesteerd, en ten tweede omdat Krishna sinds die 24ste november blijvend in zijn lichaam was dat hij tot zijn eigen lichaam had gemaakt. De Moeder heeft meer dan eens gezegd dat de Boeddha nog steeds in de aardatmosfeer aanwezig is en er blijft voortwerken, om zijn belofte gestand te doen, uit compassie afgelegd toen hij op het punt stond in het Nirvana over te gaan, dat hij de mensheid naar de volledige bevrijding zou helpen. Het is een van de verrassende ontdekkingen in de studie van het leven en het werk van Sri Aurobindo en de Moeder dat Krishna van 1924 tot 1950 op aarde belichaamd is geweest, in het lichaam van Sri Aurobindo.

In *Champaklal Speaks*, een boekje waarin Champaklal, de trouwe en grote yogi die Sri Aurobindo en de Moeder zijn leven lang heeft gediend, zijn herinneringen vertelt, zegt hij het volgende: ‘Toen ik hierheen kwam [naar Pondicherry] om er voorgoed te blijven, kwam Mahesh met me mee. We hadden blijkbaar hetzelfde doel. Maar ik merkte een verschil in de manier waarop Sri Aurobindo ons aanpakte. Met mij had hij het over sadhana en toonde hij de beoefening ervan, maar met Mahesh had hij het over de verering en upasana [devotie] van Krishna. Later ontdekte ik dat Mahesh zich sterk tot Krishna aangetrokken voelde en dat zijn manier verschilde van de mijne. Toen hij dan op zekere dag tegenover Sri Aurobindo bekende dat hij moeite had om zijn aanbidding van Krishna te verzoenen met zijn

devotie voor Sri Aurobindo, zei deze tegen hem: “Er is geen verschil tussen Krishna en mij.” ’ [14]

Aan Dilip Kumar Roy, die tot het einde met een soortgelijk probleem heeft geworsteld, schreef Sri Aurobindo: ‘Krishna is hier in de Ashram en het is zijn werk dat hier wordt uitgevoerd’, en aan een andere sadhak: ‘Als je jezelf aan hem [d.i. Krishna] kunt geven, kun je jezelf aan mij geven.’ [15] Sri Aurobindo’s licht is dan ook hetzelfde als dat van ‘de blauwe God’ Krishna: ‘Witachtig blauw licht is Sri Aurobindo’s licht of Krishna’s licht’, schreef hij zelf. [16] (Dat van de Moeder is het witte, diamanten licht.)

Tot de Goden die onwillig geweest waren een aards lichaam aan te nemen behoorde Shiva. Naar de Moeder later vertelde: ‘Shiva weigerde. Shiva zei: “Nee. Wanneer je klaar bent met je werk, dan kom ik – niet in een wereld zoals die nu is. Maar ik wil wel helpen.” Het was de dag dat hij zich in mijn kamer bevond en hij was zo groot dat zijn hoofd het plafond raakte, met dat licht dat hem eigen is en dat een mengeling is van goud en rood – geweldig! een geweldig wezen!’ [17] De Moeder is de moeder van het hele gemanifesteerde universum en van alles wat het inhoudt, een feit waarvan de grootste van haar kinderen zich het meest bewust zijn, zowel de positieve Krachten die Goden worden genoemd als de negatieve: Asura’s, rakshasa’s, pishacha’s, vijandige krachten, duivelse machten.

Er wordt doorgaans aangenomen dat Sri Aurobindo zich op de dag van 24 november 1926 zelf heeft teruggetrokken, maar dat strookt niet met Purani’s getuigenis in zijn *Evening Talks*: ‘De avondbijeenkomsten hadden gewoonlijk plaats na de meditatie, om vier uur of half vijf.’ In Pondicherry valt de avond altijd tussen zes uur, in de winter, en zeven uur, in de zomer. ‘Na 24 november 1926 begonnen de bijeenkomsten steeds later, tot het een keer één uur ’s nachts werd. Toen viel het doek. Sri Aurobindo trok zich volledig terug na december 1926 en aan de avondgesprekken kwam een eind.’ [18]

Het Scheppende Woord

Nu de Moeder met de leiding van de volgelingen belast was, behoorden voor haar de meest onbekommerde zes of zeven jaar van haar leven tot het verleden. In 1926 waren er nog maar vierentwintig leerlingen, maar hun aantal zou snel aangroeien. In 1927 waren het er zesendertig en het jaar daarop al tachtig of vijfentachtig. De materiële kant van het werk dat de organisatie, huisvesting, voeding en financiering van de steeds groter wordende groep vereiste was ontzaglijk, vooral in het India van toen, om nog maar niet te spreken over de spirituele kant. Er is geen moeilijker taak dan die van de *ware* spirituele leidsman, de goeroe, want hij neemt de lotsbestemming van zijn volgelingen op zich, met alle moeilijkheden die daarmee samengaan, vooral de psychologische en dus minst zichtbare. ‘Ik droeg ze allen in mijn bewustzijn als in een ei’, zei de Moeder later. Zij was het die letterlijk hun yoga deed. Sri Aurobindo moest de volgelingen waarschuwen: ‘Om haar werk te doen heeft de Moeder alle sadhaks binnen haar persoonlijk wezen en bewustzijn moeten opnemen. Aldus persoonlijk (en niet alleen maar onpersoonlijk) in haar opgenomen, konden alle verstoringen en moeilijkheden in hen, ook hun ziekten, op haar neerkomen op een manier die onmogelijk was geweest had ze de zelfbescherming van het aparte bestaan niet verzaakt. Niet alleen konden de ziekten van de anderen de oorzaak worden van aanvallen op haar lichaam – ze kon deze over het algemeen afweren als ze wist uit welke hoek en waarom ze zich voordeden – maar ook hun innerlijke moeilijkheden, hun revoltes, hun uitbarstingen van woede en haat jegens haar konden hetzelfde en zelfs een erger effect hebben.’^[19]

Het probleem dat zij ‘maar’ een westerse vrouw was, die zich pas enkele jaren tevoren in India had gevestigd, liet zich bij sommige Indiërs nog scherp voelen. Zelfs in de literatuur, bijvoorbeeld in K.R. Srinivasa Iyengars biografie van de Moeder, duikt het herhaaldelijk op. Iyengar schrijft onder andere: ‘Haar leidinggevende kwaliteiten, haar nooit falende vriendelijkheid en haar persoonlijke spirituele uitmuntendheid werden niet in twijfel getrokken. Maar ... de “Moeder” van de Ashram? ... met algehele bevoegdheid om de gang van zaken ervan te beheren en het lot van de leden

te bestemmen? Sommige sadhaks, naar zij het zelf zagen, hadden het in de sadhana toch niet zo kwaad gedaan zoals het voordien was gegaan. Waarom dan deze drastische verandering? Was dat wel gerechtvaardigd door de Indiase traditie? En zou het werken? De nieuwe regeling met de Moeder aan het hoofd betekende, ten eerste, een onvoorwaardelijke aanvaarding van haar als de spirituele Moeder, ten tweede, een totale overgave aan haar van je hele leven en, ten derde, een onmiddellijke en welgezinde onderwerping aan de discipline door haar voorgeschreven met het oog op een vlot en efficiënt functioneren van de Ashram.’^[20] Sri Aurobindo zelf schreef over dat probleem in 1934: ‘Het onderscheid tussen het bewustzijn van de Moeder en het mijne was een bedenksel uit vroeger jaren ... en werd opgeworpen op een ogenblik dat de Moeder niet volledig erkend werd door sommigen die hier vanaf het begin waren. Zelfs nadat ze haar erkend hadden, bleven ze hetzelfde onderscheid maken en ze berokkenden daardoor veel kwaad aan zichzelf en anderen.’ Waarop dan de bekende verklaring volgt: ‘Het bewustzijn van de Moeder en het mijne zijn hetzelfde, het ene Goddelijke Bewustzijn in twee [belichamingen] ... Als iemand werkelijk haar bewustzijn aanvoelt, zou hij moeten weten dat ik erachter aanwezig ben, en als hij mij voelt is het net zo met het hare.’^[21]

De Moeder ging aan het werk, zoals steeds met de kracht van haar hele inzet, van haar onmetelijke occulte en spirituele kennis en haar bovennatuurlijke machten. Naar ze zelf soms in scherts zei, werkte ze altijd ‘in galop’, ‘met de kracht van een orkaan’ of ‘met de snelheid van een straalvliegtuig’. ‘Je n’ai pas perdu mon temps ...’ (ik heb geen tijd verloren). Daar ze een belichaming van de Grote Moeder was, waren Maheshwari, Mahakali en Durga, met hun machtige goddelijke vermogens, drie van haar vele emanaties en droeg zij in zich de Macht die de werelden schept. ‘Moeders drang tot verandering is altijd sterk, zelfs wanneer ze die niet als een kracht uitoefent’, schreef Sri Aurobindo. ‘Hij is in haar aanwezig door de natuur zelf van de Goddelijke Energie in haar’^[22], de Goddelijke Shakti.

Nu het Bovenmentale, in de persoon van Krishna, zich in de aardse materie had gevestigd, begon de Moeder de mogelijkheden ervan zonder verwijl uit te werken. Naar ze zelf vertelt: ‘Sri Aurobindo had me belast met het uiterlijke werk omdat hij zich in concentratie wilde terugtrekken om de manifestatie van het Supramentale Bewustzijn te verhaasten, en hij had gezegd tegen degenen die aanwezig waren [op die 24ste november] dat hij mij ermee belastte hen te helpen en te leiden, dat ik vanzelfsprekend met hem in contact zou blijven en dat hij het werk zou doen met mij als tussenpersoon. De dingen namen opeens, onmiddellijk, een bepaalde vorm aan: er werd een uitermate schitterende schepping uitgewerkt, met een buitengewone precisie, wonderbaarlijke ervaringen, contacten met goddelijke wezens en allerlei soorten veruiterlijkingen die als miraculeus worden gezien. Ervaring volgde op ervaring. Kortom, dat ontplooiende zich op een manier die niet anders dan schitterend kan worden genoemd en die ... ik moet zeggen buitengewoon interessant was.’^[23] ‘Ik was begonnen met dat soort “bovenmentale schepping”, om elke god in een aards wezen te laten neerkomen’, zei ze.^[24] De Moeder, als Moeder van de Goden en met haar uitzonderlijke occulte vermogens, was begonnen het Bovenmentale, de wereld van de Goden, op aarde te materialiseren. Ze bezat het Scheppende Woord, het Woord dat werkelijkheid wordt wanneer uitgesproken. K.D. Sethna zegt: ‘Ik herinner me levendig de kern van wat ze me daarover in een persoonlijk gesprek heeft gezegd. Ze zei dat ze in het bezit was gekomen van het Scheppende Woord. Toen ik haar onbegrijpend aankeek, voegde ze eraan toe: “Je weet dat men van Brahma¹² zegt dat hij scheidt door zijn Woord. Op precies dezelfde wijze was alles werkelijkheid geworden wat ik uitsprak. Het was mijn wil een hele nieuwe wereld van bovennatuurlijke werkelijkheid te veruiterlijken. Alles was in de fijnstoffelijke dimensie voorbereid en wachtte om op aarde te worden verwezenlijkt.” ’^[25]

Elders schrijft dezelfde auteur: ‘De negen of tien maanden na de neerdaling van het Bovenmentale waren een aaneenschakeling van spectaculaire gebeurtenissen. Allen die toen aanwezig waren hebben

getuigd dat wonderen aan de orde van de dag waren ... Was dat blijven voortduren, dan zou een nieuwe religie tot stand zijn gekomen, met de ogen van de hele wereld in verbazing gericht op Pondicherry.’^[26]

In elke sadhak werd een God belichaamd, en wel degene die hij in zijn innigste wezen vertegenwoordigde. We dragen immers allemaal een deel van de Ene Godheid in ons en dat deel in ons behoort noodzakelijkerwijs tot de goddelijke manifestatie. Aan de oorsprong staat de Grote Moeder; uit haar komen de kosmische Krachten voort die de Goden zijn; uit hen komen de krachten voort die we grotendeels nog ongerealiseerd in ons dragen. ‘Ieders innerlijk wezen is geboren in de ansha [een wezenlijk onderdeel] van de een of andere Devata [God].’ (Sri Aurobindo) Dat te beseffen schenkt een diep inzicht in de glorieuze bestemming die elk van ons wacht en die het doel is van het avontuur van de evolutie dat we uit vrije wil en eigen keuze hebben aangegaan.

Jammer genoeg (of toch niet?) waren de aspiranten in de pas gevormde Ashram nog niet klaar voor zo’n ontzaglijke transformatie die hen tot bovenmentale wezens op aarde zou hebben gemaakt. Narayan Prasad getuigt daarvan als volgt: ‘Tussen eind 1926 en eind 1927 probeerde de Moeder de Goden uit het Bovenmentale in ons wezen te laten neerdalen. Maar de adhara’s [het complexe geheel waarin de mens belichaamd is] waren niet klaar om hen te kunnen verdragen; integendeel, er deden zich gewelddadige reacties voor, hoewel sommigen goede ervaringen hadden. Er was een sadhak wiens bewustzijn zo open was dat hij kon weten waar de Moeder en de Meester [Sri Aurobindo] over aan het spreken waren.

Een andere sadhak stond telkens weer in de [gemeenschappelijke] meditatie op en raakte het centrum van de weerstand in het lichaam van de anderen aan. Er waren er die meenden dat het Supramentale in hen was neergedaald. Een paar verloren hun geestelijk evenwicht door hun onvermogen om de druk te weerstaan.’^[27]

We keren terug naar het verhaal van de Moeder. ‘Op een dag ben ik zoals gewoonlijk aan Sri Aurobindo gaan rapporteren wat er allemaal was voorgevallen. We waren op een punt gekomen dat werkelijk heel erg

interessant was en ik betoonde misschien wat enthousiasme in mijn relaas van de gebeurtenissen. Sri Aurobindo heeft me toen aangekeken en gezegd: “Ja, dat is een schepping van de Overmind, van het Bovenmentale. Ze is heel interessant en uitstekend uitgevoerd. U zult wonderen teweegbrengen die u in de hele wereld beroemd zullen maken, u zult het hele aardse gebeuren overhoop halen, kortom ...” En hij glimlachte toen en zei: “Het wordt een gróót succes. Maar het is een schepping van het Bovenmentale. En het is niet dat succes dat we willen: wij willen het Supramentale op de Aarde vestigen. Men moet het onmiddellijke succes kunnen verzaken om de nieuwe wereld te creëren, de supramentale wereld in zijn integraliteit.” Met mijn innerlijk bewustzijn heb ik alles meteen begrepen – enkele uren later bestond die schepping niet meer ... En van toen af zijn we vanuit andere grondslagen vertrokken.’^[28]

Later zou de Moeder terugkomen op dat ongelooflijke moment in de geschiedenis van de mensheid toen de grootste religie die de wereld ooit zou hebben gekend geboren had kunnen worden. ‘Hij heeft me woordelijk gezegd: “Ja, het is een bovenmentale schepping, maar het is niet de waarheid die wij willen.” Het is niet de waarheid ... ‘the highest Truth’, heeft hij gezegd, het is niet de hoogste Waarheid. Ik heb niets gezegd, geen woord. In een halfuur had ik alles ontbonden. Ik heb alles afgebroken, werkelijk afgebroken – de connectie tussen de goden en de mensen verbroken, en alles, alles afgebroken. Want ik wist dat zo lang als dat er was, het zo aantrekkelijk was, weet je wel – je zag de hele tijd verbazingwekkende dingen – dat je in de verleiding zou zijn geweest om ermee door te gaan onder voorwendsel dat je het op het geschikte ogenblik wel zou corrigeren, wat onmogelijk was. Dus ben ik een halfuurtje rustig gaan zitten en heb ik alles ontbonden. We hebben met iets anders moeten beginnen. Maar ik heb het niet gezegd. Ik heb het aan niemand gezegd, behalve aan hem. Niemand heeft het toen geweten, want ze zouden totaal ontmoedigd zijn geweest.’^[29]

Sri Aurobindo zelf zou in 1939 op die fantastische periode terugkomen, toen hij na de breuk van zijn dijbeen weer met enkele volgelingen

converseerde. Hij zei toen in antwoord op een opmerking van A.B. Purani: 'In de tijd waar jij het over hebt, waren we in het vitale.' Daarmee bedoelt Sri Aurobindo dat hij en de Moeder het Supramentale Bewustzijn toen tot in het vitale hadden gebracht. 'Het was de schitterende periode van de Ashram. De mensen hadden schitterende ervaringen, een sterke gedrevenheid, energie, enzovoort. Was onze yoga in die richting blijven voortgaan, we hadden een grote religie kunnen stichten, een grote nieuwe schepping teweegbrengen, enzovoort. Maar ons ware Werk is iets anders, dus moesten we afdalen in het fysieke. En in het fysieke werken is net of je de grond moet opgraven. Het fysieke is absoluut inert, dood als steen ... Je moet blijven werken en werken, jaar na jaar, punt na punt, tot je een bepaald iets in het onderbewuste bereikt dat de kern van het hele probleem uitmaakt en dus buitengewoon moeilijk is ... Dat iets in het onderbewuste is het zaad, en het blijft opschieten, en steeds opnieuw opschieten, tot je dat zaad hebt verdelgd.'^[30]

De grenzen van hun Werk werden steeds weer verlegd, steeds weer verschoven achter de horizon van de geziene mogelijkheid, van de verwachting. Sri Aurobindo en de Moeder zijn na die kortstondige schittering van de wonderbare godenwereld op aarde afgedaald in de zwarte put van de materie en van het Onderbewuste, dat de materie schraagt. De Hemelen van de Ene Godheid konden slechts op aarde gevestigd worden wanneer de Hel van de Nacht, in de oneraardse grotten van onze wereld, was veroverd en uitgeroeid. Daarvoor waren ze gekomen, de Twee-in-Eén, en niet voor een realisatie ergens halverwege, hoe glorieus ook. In minder dan een uur had de Moeder de grootste, wonderbaarlijkste schepping in de geschiedenis van de wereld uitgeveegd. 'De grootste macht in handen van wie dan ook in de geschiedenis van de mensheid werd ter zijde geschoven als was het een bagatel', schrijft K.D. Sethna.^[31] 'Dit was zonder twijfel de machtigste daad van verzaking in de spirituele historie.'^[32] En niemand heeft het geweten.

[12] De hindoe-drievuldigheid bestaat uit Brahma, de schepper, Vishnoe, de bewaarder (en de goddelijke persoonlijkheid die zich volgens de traditie in de opeenvolging van de Avatars manifesteert), en Shiva, de verdelger. Men verwarre Brahma niet met het Brahman.

13.

Sri Aurobindo en het ‘laboratorium’

De Godheid hoeft niet voor zichzelf te lijden en te strijden. Als hij dat allemaal doet, dan is het om de last van de wereld te dragen en de wereld en de mensen te helpen. En als het lijden en de strijd enig nut moeten hebben, dan moeten ze ook reëel zijn ... Ze moeten even reëel zijn als het lijden en de strijd van de mens zelf. De Godheid maakt dat door en toont tegelijkertijd hoe men eruit kan komen.^[1]

Sri Aurobindo

‘Dus moesten we afdalen in het fysieke’, zei Sri Aurobindo terugblikkend. Ze moesten afdalen in de mijnschachten van de Materie – nee, ze moesten die mijnschachten zelf graven, in het fysieke ‘dood als steen’. Maar de Materie is reeds een hogelijk georganiseerde en bewuste zijnsvorm vergeleken met wat er de basis van vormt: het Onderbewuste en, helemaal onderaan, het Onbewuste.

Het Onbewuste is de staat van absolute Inertie, de eindeloze, sterreloze Nacht – ‘duisternis gewikkeld in duisternis’ (*Rig Veda*) – die de oergrond is waaruit de evolutie langzamerhand haar vormen zou scheppen, steeds complexer en bewuster, om uit de substantie van de Zwarte Draak het stralende lichaam van de Godheid gestalte te geven. ‘De zwarte draak van het Onderbewuste ondersteunt met haar uitgestrekte vleugels en haar rug van duisternis de hele structuur van het materiële universum.’^[2] (*The Life Divine*) En toch is ook daar, in die volslagen Onbewustheid en in het Onderbewuste, de Allerhoogste aanwezig, want er kan niets buiten hem bestaan. ‘Het Onbewuste is de slaap van het Superbewuste’, schreef Sri Aurobindo in *Savitri*, en hij noemde het ook ‘een gemaskerde Gnosis’, als zodanig oneindig.

‘We hadden geprobeerd om [de neerdaling van het Supramentale] van boven het mentale en het vitale te doen plaatshebben,’ zoals we in het

vorige hoofdstuk hebben gezien, ‘maar dat kon niet omdat de sadhaks niet klaar waren om te volgen; hun lagere vitale en hun fysieke aspect weigerden te participeren in wat aan het neerdalen was, of ze misbruikten het en hadden heel wat buitenissige en geweldige reacties. Van toen af moest de sadhana als geheel samen met ons afdalen in het fysieke bewustzijn. Velen zijn ons gevolgd ... De volledige afdaling in het fysieke is een heel erg lastige zaak; het betekent een lange en moeizame beproeving, want het fysieke is normalerwijs duister, inert, ondoordringbaar voor het Licht. Het is samengesteld uit gewoonten en in grote mate een slaaf van het onderbewuste en van zijn werktuiglijke reacties ... We hadden liever al het werk erin zelf gedaan en de anderen geroepen wanneer een gemakkelijker werkmethode was uitgewerkt, maar dat bleek niet mogelijk’, aldus Sri Aurobindo. ^[3]

Men geve zich rekenschap van de draagwijdte van deze woorden. Hier wordt heel duidelijk gezegd dat de beslissende evolutieve stap, die in de hele voorgaande geschiedenis van de mens door alle groten-van-ziel voor onmogelijk was gehouden, ergens in 1927 wetens en willens door Sri Aurobindo en de Moeder werd gezet. Omdat de Materie de eerstgeborene van het Onbewuste en Onderbewuste is, en er nog helemaal van doordrongen, vanzelfsprekend ook in het menselijk lichaam, werd in het verleden de transformatie, met andere woorden de bewustzijnsverhoging en eventuele vergoddelijking van dat lichaam, door iedereen voor volstrekt onmogelijk gehouden. Om het materiële lichaam te transformeren en onsterfelijk te maken, een toestand die de voorwaarde is van een waarachtig goddelijk leven op aarde, moet immers de substantie van zijn materie en de basis van die substantie worden getransformeerd; dus moet het Onderbewuste en ten slotte het universele Onbewuste worden getransformeerd – een taak die nog niemand had aangedurfd. Sri Aurobindo en de Moeder hebben die reuzenstap gezet, omdat ze daarvoor gekomen waren. Een nieuwe periode van de evolutie ving aan waarin het Eenheidsbewustzijn in de materie van hun lichaam zou worden gevestigd, daardoor in het lichaam van de mensheid, daardoor in het moederlichaam

van de Aarde en daardoor in de evolutieve kosmos waarvan de Aarde de symbolische condensatie en afspiegeling is.

Een punt dat zich steeds meer aan onze aandacht opdringt is het aandeel en het belang van de ‘anderen’ in het transformatieproces. Zoals de Moeder later vertelde: ‘Dat was nu juist het probleem dat zich gesteld had voor Sri Aurobindo hier en voor mij in Frankrijk: moet je aanvankelijk je weg beperken, eerst zelf het doel bereiken en pas daarna de hele rest aanpakken en dan met het werk van de integrale transformatie beginnen? Of moet je progressief vooruitgaan, niets achterwege laten en niets van de weg uitsluiten, en alle mogelijkheden tegelijkertijd aanvatten en op alle punten tegelijkertijd vooruitgaan? Anders gezegd, moet je je uit het leven en de actie terugtrekken tot je je doel hebt bereikt, tot je het supramentale bewustzijn hebt verworven en in jezelf verwezenlijkt? Of moet je de hele schepping omarmen en met die hele schepping progressievelijk op het Supramentale afgaan?’^[4]

Het was een cruciale vraag. Het antwoord erop zou beslissen over de keuze uit twee totaal verschillende wijzen om hun werk uit te voeren, zowel innerlijk als uiterlijk. In het ene geval zouden ze persoonlijk en voor zichzelf de supramentale transformatie uitwerken en de last van het gros van de mensheid pas opnemen wanneer hun eigen lichaam getransformeerd was; in het andere geval zou het een actie op alle fronten tegelijk worden. Ze wisten zelf niet van tevoren welke de juiste oplossing van het probleem was, want tot dan toe had niemand gepoogd het op te lossen, niemand was hun voorgegaan. ‘Het was de eerste vraag die bij me opkwam toen ik Sri Aurobindo ontmoette’, vertelde de Moeder. ‘Moesten we een intensieve sadhana doen teruggetrokken van de wereld, met andere woorden zonder nog contact met anderen te hebben, zo het doel bereiken en ons daarna om de anderen bekommeren? Of moesten we al die anderen laten komen die dezelfde aspiratie koesterden, moesten we de groep zich vanzelf laten vormen op een natuurlijke en spontane wijze en zo allen samen op het doel afgaan? De twee mogelijkheden bestonden. De beslissing was niet het gevolg van een mentale keuze, hoegenaamd niet. Helemaal spontaan en

natuurlijk heeft de groep zich gevormd en drong hij zich op als een dwingende noodzakelijkheid.’^[5] En we hebben gezien hoe sommigen van de eersten tot Sri Aurobindo waren gekomen, hoe sinds november 1926 de reeds bestaande groep formeel de naam Sri Aurobindo Ashram droeg en hoe Sri Aurobindo en de Moeder hun yoga van goddelijke transformatie uitvoerden in dat zich steeds uitbreidende, representatieve lichaam, door hen het ‘laboratorium’ genoemd.

Dit brengt ons tot die allerinnigste samenwerking tussen Sri Aurobindo en de Moeder, vaak niet voldoende gezien of vergeten omdat wat we hun taakverdeling zouden kunnen noemen en hun fysieke aanwezigheid verschilden. Hun werk was complementair en hun taakverdeling ontsproot duidelijk aan het Ene, de innerlijke kern van die Grote Wezens achter hun zichtbare persoonlijkheid. Sri Aurobindo als de ‘mannelijke’ Purusha of Ishwara (Heer) hield zich op de achtergrond en werkte van daaruit, terwijl de Moeder als de ‘vrouwelijke’ Prakriti of Shakti zijn spirituele verworvenheden omzette in praktische feiten van verandering en groei. Maar ze waren één goddelijk Bewustzijn en bewogen zich daardoor intiem op een vlak ver boven, achter en binnenin het fysiek waarneembare.

‘Ik had reeds al mijn eigen ervaringen’, zei de Moeder in 1962, ‘maar met Sri Aurobindo, in de dertig jaar dat ik met hem samen heb doorgebracht – iets meer dan dertig jaar – leefde ik in een absolute, en die absolute was er een van zekerheid, een gevoel van totale zekerheid, zelfs fysieke zekerheid, zelfs de meest materiële. Een gevoel van absolute zekerheid omdat Sri Aurobindo er was. En dat ondersteunde me, weet je, zo [de Moeder maakte een gebaar alsof ze gedragen werd]. Geen minuut heeft me dat in die dertig jaar verlaten ... Ik deed mijn werk met die basis, zie je, een basis van absolute – van eeuwigheid, van absolute.’^[6] In de taakverdeling had Sri Aurobindo de ‘innerlijke’ arbeid op zich genomen en de Moeder liet die dan ook volledig aan hem over, met inbegrip van de transformatie van haar eigen lichaam ‘omdat ik wist dat hij er zich mee bezighield.’ Immers, ‘alle verwezenlijkingen die hij had, had ook ik, automatisch.’ En alles wat ze aldus ontving, gaf ze zoveel mogelijk door

aan de elementen van de groep die ze in haar omgeving en in haar bewustzijn ‘als in een ei’ had opgenomen. En ze leidde en organiseerde dat. ‘Zonder haar zou mijn werk onvolledig gebleven zijn’, heeft Sri Aurobindo gezegd. De Moeder zette Sri Aurobindo’s verwezenlijkingen om in een concrete, materiële vorm voor de Aarde.

‘Alles op aarde is gebaseerd op het Onbewuste, zoals het wordt genoemd, hoewel het in werkelijkheid helemaal niet onbewust is, maar veeleer een totale onderbewustheid waar alles in aanwezig is, maar niet geformuleerd of uitgewerkt. Het onderbewuste ... bevindt zich tussen het Onbewuste en het bewuste mentale, vitale en fysieke. Het bevat alle reacties op het leven die zich naar boven werken als een traag evoluerend en zichzelf formulerend bewustzijn, maar het bevat die niet als ideeën, percepties of reacties, maar als de blinde substantie ervan. Ook bezinkt alles wat bewust ervaren wordt in het Onderbewuste, niet als ervaring maar als duistere, hoewel obstinate, indrukken van ervaring, en het kan onverschillig wanneer weer naar boven komen als dromen, werktuiglijke herhalingen van gedachten, gevoelens, handelingen enzovoort uit het verleden, als “complexen” die in acties en gebeurtenissen uitbarsten, enzovoort, enzovoort. Het onderbewuste is de hoofdoorzaak waarom alles zich blijft herhalen en nooit iets verandert tenzij ogenschijnlijk. Het is de reden waarom, naar de mensen zeggen, het karakter niet veranderd kan worden, en ook van de steeds herhaalde terugkeer van dingen waarvan men verlost hoopte te zijn. Daar bevinden zich alle kiemen en alle samskara’s [inprentingen] van het mentale, het vitale en het lichaam. Het is de voornaamste ondersteuning van dood en ziekte, en de laatste (schijnbaar onneembare) vesting van de Onwetendheid. Alles wat onderdrukt werd zonder helemaal uitgeroeid te zijn bezinkt daarin en blijft er als kiem aanwezig, klaar om op elk ogenblik weer naar boven te komen of weer op te schieten.’^[7] Aldus Sri Aurobindo’s beschrijving van de werking van het Onderbewuste, uit de periode dat hij er volop in aan het werken was.

Het is een eindeloze, weerzinwekkende arbeid waarvan we pas later enig aanschouwelijk idee hebben gekregen in de vertrouwelijke gesprekken die

de Moeder met Satprem heeft gehad. Naar deze laatste opmerkte, kreeg de Moeder tranen in haar ogen toen ze aan de hand van de hel waarin ze leefde kon afleiden wat Sri Aurobindo allemaal moest hebben doorstaan. Maar nooit had hij iets laten merken, dus zelfs niet aan haar. Toch schrijft hij erover in een paar biografische gedichten en in *Savitri*. Het is niet overdreven te beweren dat praktisch alle poëzie van Sri Aurobindo na zijn eerste grote ervaringen autobiografisch was. Hij verwoordde zijn ervaring in de hogere bereiken, onder meer die waar de andere dichters zonder het duidelijk te beseffen hun ware inspiratie vandaan halen; en hij drukte dat uit in de hoogst mogelijke verklanking van het onvervangbare woord.

Twee maanden na de zopas geciteerde tekst over het onderbewuste schreef Sri Aurobindo *A God's Labour* (de arbeid, of het gezwoeg, van een God), een aangrijpend gedicht. Daarin staat:

Duizend en één gapende wonden heb ik
En de Titanenkoningen vallen aan,
Maar ik kan niet rusten vóór mijn werk gedaan is
En de eeuwige wil uitgewerkt ...
Een stem riep: 'Ga waar niemand is gegaan!
Delf dieper, dieper nog
Tot ge stoot op de barre basissteen
En klopt op de deur waar geen sleutel voor is.'
Ik zag dat een leugen diep was ingeplant
Aan de wortel zelf der dingen
Waar de grauwe Sfinx Gods raadselachtige slaap bewaakt
Op de uitgespreide vleugels van de Draak.
Ik liet de oppervlakte-goden van het mentale achter mij
En de onvoldane zeeën van het vitale
En dook door de afgesloten sloppen van het lichaam
Tot de mysteriën onderaan.
Ik heb gedolven door het schrikwekkend hart van de zwijgende Aarde
En de klok gehoord van haar zwarte mis.

Ik heb de bron van haar doodsnoed gezien
En de innerlijke reden van de hel. ^[8]

Het is een verschrikkelijk relaas van Sri Aurobindo's werk, in het origineel verwoord is het een bijna los, zingend ritme, maar waarin de onheilspellende, bezwerende kracht van de ervaringen doorklinkt. Voor degenen die niet bekend zijn met het werk dat Sri Aurobindo en de Moeder voor de Aarde hebben verricht, zullen deze versregels wellicht een bevreemdende fictie lijken; wanneer men echter enig begrip heeft van hun pionierswerk, geven ze een diep inzicht in hun actie. Geen woord is hier fictief, overbodig of poëtisch overtrokken. Het gedicht geeft een heel samengebonden beeld van hun afdaling in de materie, het Onderbewuste en het Onbewuste waardoor heel onze menselijke conditie wordt bepaald. Daar moest de strijd geleverd worden en de overwinning behaald, aan de wortel der dingen, als ze het mysterie van de evolutionaire wereld wilden doorgronden en het bestaan transformeren. De Bron van het kwaad, de leugen, het lijden en de dood moest worden drooggelegd of zelf getransformeerd in de Goddelijke Werkelijkheden die ze, ondanks haar verdraaiing ervan, altijd gebleven was.

De vijandige krachten

Dit is misschien de plaats om de 'vijandige krachten' ten tonele te brengen, met de 'Titanenkoningen' en heel wat gebroed van mindere stand dat zo actief is achter de schermen van de zichtbare wereld en van ons innerlijk toneel, en buiten de grenzen van onze driedimensionale wereld zo machtig dat het met de mens kan spelen als met een marionet. 'Zoals er Machten van Kennis of Krachten van het Licht zijn [de Goden bijvoorbeeld], zo zijn er Machten van de Onwetendheid en obscure Krachten van de Duisternis wier werk het is de heerschappij van de Onwetendheid en van het Onbewuste te doen voortduren', schreef Sri Aurobindo in *The Life Divine*. ^[9] En in zijn correspondentie schreef hij: 'Achter de zichtbare gebeurtenissen in de wereld is er altijd een massa

onzichtbare krachten aan het werk, onbekend voor het uiterlijke mentale bewustzijn van de mensen.’^[10] Hij waarschuwde een anoniem gebleven volgeling: ‘De vijandige krachten bestaan en zijn in de yogische ervaring bekend sinds de dagen van de *Veda's* en Zoroaster in Azië (en de mysteriën van Egypte en de Kabbala) en ook in Europa sedert de vroegste tijden.’^[11] En hij waarschuwde Nirodbaran: ‘Man, spreek niet zo losjes over de duivel. Hij is veel te actief om er grapjes over te maken.’^[12]

De oorsprong van de vijandige krachten is ons bekend. De vier primordiale Machten van Licht, Waarheid, Leven en Alvreugde (Lucifer en zijn drie gezellen) gingen zich elk afzonderlijk de Godheid wanen, waardoor ze zich in hun bewustzijn van Hem afscheidden en tot zijn tegendeel of tegenbeeld werden, namelijk de Heren van Duisternis, Leugen, Lijden en Dood. Het was de grote ‘val’ aan de oorsprong die samenging met de manifestatie van ons evolutionaire universum, gebaseerd op de principes van Vrijheid en Alvreugde – een vrijheid en zelfgenieting waardoor de vier grote Heren zich hadden kunnen verbeelden dat zij de Godheid waren. In India worden die Heren ‘Asura’s’ genoemd. We zullen ze nog vaker ontmoeten. Zoals alle hogere wezens hebben ze de macht om zich als het ware af te splitsen in mindere entiteiten, emanaties die geheel zoals hun meester blijven maar op zichzelf bestaan en zelfstandig handelen. De grote Vier hebben ieder als het ware cascades van mindere wezens voortgebracht, van hoog tot laag in de schepping, die op alle niveaus ervan in ontelbare aantallen aanwezig en bedrijvig zijn. ‘Er zijn slechts enkele groten en daarnaast ontelbare emanaties.’ (de Moeder)

De vier Asura’s waren *les premiers émanés*, de allereerste door de Godheid uit zichzelf geëmaneerde wezens. De Goden zijn dan *les seconds émanés*, op verzoek van de Grote Moeder door de Godheid geëmaneerd na de val van de vier eersten. De Goden staan voor de uitwerking van het goddelijke Plan in de evolutionaire schepping, de Asura’s werken ongenadig en verbeten voor de vernietiging of toch minstens de stopzetting ervan. Over die nooit aflatende strijd tussen de Goden en Anti-Goden staat te lezen in de traditionele geschriften van alle grote beschavingen.

De vier grote Asura's zijn echter niet de enige bron van vijandige krachten. We weten dat het Ene onophoudelijk 'typale' werelden zonder tal uit zichzelf manifesteert als evenveel concretisering van zijn inherente eigenschappen, vanaf de hoogste – Zijn, Bewustzijn, Alvreugde – tot de lagere vitale werelden. Al die werelden bestaan concreet in hun eigen substantie, maar de (grove) substantie die wij kennen en die we materie noemen is een produkt van de Onbewustheid en bestaat daarom uitsluitend in onze evolutieve wereld. (Het is alsof onze wereld ontstaan is in een slagschaduw van de Allerhoogste, waardoor zij – voorlopig – de donkere plek vormt in de grenzeloze tuin der werelden van zijn extatische manifestatie.) We hebben ook gezien dat door het proces van de evolutie telkenmale een hogere trap, of wereld, van de typale rangorde als het ware in ons evoluerend universum wordt ingeschoven. De wezens van de typale werelden zijn onsterfelijk en op hun niveau volkomen met hun bestaan tevreden, in overeenstemming met het basisprincipe van de alomtegenwoordige goddelijke Ananda, de Alvreugde. Zo ook dus de wezentjes van de lagere vitale werelden die grotendeels kleine, venijnige naarlingen zijn; voor henzelf zijn hun duivelsstreken een bron van onuitputtelijk plezier, maar het is erg vervelend wanneer ze die streken bij ons, mensen, uithalen. Ze hebben geen enkel motief om aan wat dan ook mee te werken en ze zoeken alleen maar hun bevrediging en hun klein genot. Wat dat de aardse schepselen kan kosten, speelt voor hen geen rol. In India worden al die vijandige krachten ruwweg in drie categorieën ingedeeld. Bovenaan staan de ons reeds bekende Asura's, alsook hun naaste emanaties, nog groot genoeg om ook Asura te worden genoemd. Zij behoren tot het mentale en hogere vitale niveau. Alle Asura's zijn radicaal *tegen* het werk van de goddelijke evolutie en doen al het mogelijke om het in de war te sturen, enerzijds uit pure zelfgenoegzaamheid die niets hogers verlangt, anderzijds omdat de materiële belichaming op aarde van goddelijke wezens, zoals de toekomstige supramentale, een eind zou maken aan de heerschappij die zij er nu uitoefenen. (We krijgen daar in een volgend hoofdstuk een sprekend voorbeeld van.)

Veel lager dan de Asura's (door Sri Aurobindo gewoonlijk met een hoofdletter geschreven) staan de rakshasa's, wezens van het lagere vitale en vaak een soort menseneters, ook op occulte wijze, wat wil zeggen dat ze in hun nooit te verzadigen honger azen op alle mogelijke belichaamde en onbelichaamde krachten om er zich mee te voeden. Het zijn lelijkerds die echter de verleidelijkste gedaanten kunnen aannemen, zelfs goddelijke, en ze bewegen zich hoofdzakelijk in de duisternis. Onderaan in de hiërarchie vinden we dan de pishacha's, het kleine volkje dat zijn miezerig plezier vindt in de miezerige pesterijen die het de onbewuste en blinde mens – en elkaar onderling – kan aandoen, waardoor ons leven tot een aaneenschakeling wordt van onrust, ongenoegen en ongemak. (Wie vertrouwd is met Tolkiens 'middenwereld' zal er veel van deze soorten wezens in herkennen.)

Tot alle halfbewuste werelden strekt hun heerschappij.

Ook hier manipuleren die godjes ons mensenhart,

In het schemerduister van onze natuur houden zij zich schuil. ^[13]

Al die wezens, zoals alle wezens die niet in de (grove) materie belichaamd zijn, zijn uiteraard onsterfelijk, zoals de neergeslagen titan uit de Griekse mythologie – een rakshasa – die na elk contact met de (levenskracht van de) Aarde weer springlevend opstond en voortvocht. Het enige wat aan hun gemanifesteerde bestaan een eind kan maken is het goddelijke Witte Licht, waardoor ze in hun Oorsprong worden opgelost. Dat Witte Licht is het licht van de Moeder. 'Er is maar één kracht ter wereld die hen op definitieve wijze kan vernietigen, zonder hoop op heropleving, en dat is een kracht die behoort tot de opperste scheppende Macht. Het is een kracht die van hoger dan de supramentale wereld komt en waar dus niet iedereen over beschikt (!) Het is een lichtende kracht, van een verblindende witheid, zó schitterend dat gewone ogen blind zouden worden als ze erin keken. Het volstaat dat een wezen uit de vitale wereld door dat licht geraakt wordt om het ogenblikkelijk te doen oplossen. Het wordt vloeibaar, zoals de slakken die

smelten en tot vloeistof worden als je er wat zout op strooit.’^[14] Aldus de Moeder zelf.

Maar ook de vijandige krachten hebben hun betekenis en hun rol in het grote Plan. De Moeder schreef: ‘In de occulte wereld, of liever wanneer je de wereld van het occulte standpunt bekijkt, zijn die tegenwerkende krachten erg reëel, hun actie is erg reëel, volkomen concreet, en hun instelling tegenover de goddelijke verwezenlijking is beslist vijandig. Maar zodra je boven dat domein uitkomt en overgaat in de spirituele wereld waar niets anders is dan de Godheid, die alles is, en waar niets is dat niet goddelijk is, worden die “tegenwerkende krachten” een onderdeel van het gehele spel en kunnen ze niet langer tegenwerkende krachten worden genoemd. Het is slechts een houding die ze hebben aangenomen. Nauwkeuriger gezegd: het is slechts een houding die de Godheid heeft aangenomen in zijn Spel.’^[15] (We komen altijd terug tot onze eerste premisse: er is niets anders dan Dat.) Het mag dan van het standpunt van de Godheid een spel zijn, voor de op de Aarde belichaamde wezens, waar wij toe behoren, is dat spel bittere ernst, ook mét de belofte van een prettiger toekomst.

Sri Aurobindo en de Moeder, als centrum van de versnelde evolutie op aarde, hadden als geen ander met de tegenwerking van de vijandige krachten van elk mogelijk kaliber af te rekenen. Reeds in 1924 had Sri Aurobindo terloops tegen enkele volgelingen gezegd: ‘U weet niet hoe sterk ze zijn. Ik alleen weet dat, u hebt er maar een vaag idee van’^[16], en de spreektrant van een gentleman is gewoonlijk eerder het *understatement* dan de overdrijving. Hij schreef ook: ‘Overal waar yoga of yajna [offering] wordt gedaan, daar verzamelen de vijandige krachten zich om dat met alle mogelijke middelen te stoppen.’^[17] (Wie zich tot de yoga voelt aangetrokken zij gewaarschuwd.) En dit was geen kleine yoga: het was duidelijk de bedoeling van de Twee-in-Eén aan de heerschappij van de vijandige krachten op aarde een eind te maken, door in het schemerige Onderbewuste en het pikdonkere Onbewuste het goddelijke Licht te

brengen, waardoor de transformatie van de materie en de vorming van het supramentale lichaam mogelijk zouden worden.

Eind 1926 had Sri Aurobindo zich teruggetrokken ‘om de dingen uit te werken’ en zich geheel te wijden aan ‘een dynamische meditatie’. Dynamisch is weer een van zijn sleutelwoorden; hij gebruikt het steeds in de zin van een daadkrachtige, voor de Aarde bedoelde spirituele beoefening, in tegenstelling tot de statische aspiratie om uit de wereld weg te komen en er alles achter te laten zoals het was of is onder het voorwendsel dat het toch niet kan worden veranderd – wat voor Sri Aurobindo en de Moeder ‘een opperste daad van egoïsme’ is.

Acht jaar na zijn terugtrekking schreef hij in een brief: ‘Alles is lange tijd traag en lastig geweest, op het oog zo goed als steriel, en nu wordt het opnieuw mogelijk vooruit te gaan. Maar opdat de vooruitgang ook maar enigszins algemeen of vlug zou gebeuren, moet de houding van de sadhaks veranderen, en niet alleen maar van enkelen onder hen.’^[18] Al die jaren had Sri Aurobindo gezwoegd, gestreden en geleden in een materie ‘dood als steen’, en met zijn unieke vermogens, om nu pas een verschuiving van de frontlijn te kunnen melden. Persoonlijk zouden hij en de Moeder als lichtkogels in de nacht vooruitgeschoten zijn, maar de sadhaks, die de mensheid en de Aarde als geheel vertegenwoordigden, moesten meegesleept worden als een blok aan het been. Het was nu eenmaal niet anders mogelijk gebleken, het was zo verordend.

De staart van de walvis

Hij trok de energieën aan die een tijdperk transmuteren.^[19]

In zijn correspondentie met Nirodbaran kunnen we, beter dan waar ook, de situatie van Sri Aurobindo’s herculeswerk volgen. 26 maart 1935: ‘Ik ben te zeer bezig met te proberen bepaalde dingen te doen om tijd te besteden aan het neerschrijven ervan.’ Enkele dagen later: ‘Juist nu ben ik de hele dag en de hele nacht aan het vechten ... Ik kan niet met vechten ophouden om te schrijven.’ Weer enkele dagen later: ‘Nooit is er zoveel

modder en sulfere naar boven gekomen als in de laatste paar maanden ... Dat was niet onvermijdelijk ... Waren de sadhaks een minder neurotisch gezelschap geweest ... Zoals de zaken nu staan, is er een revolutie in het Onderbewustzijn.' En we krijgen een terugblik: 'Het [Supramentale] was aan het neerdalen vóór november 1934, maar daarna is al die verdomde modder opgeweld en het is gestopt.'^[20] Het was een vies, weerzinwekkend karwei dat Sri Aurobindo dag en nacht te klaren kreeg, een ononderbroken nachtmerrie van het soort waaruit gruwelfilms worden gemaakt, maar dan aan den lijve beleefd en zonder de weet dat na anderhalf uur het licht in de zaal aan zal gaan.

En dan ineens een doorbraak! Op datum van 16 augustus 1935 lezen we (let wel, dit was de dag na zijn verjaardag): 'Ik ga vooruit als een bliksemschicht, dat wil zeggen zigzagsgewijs maar behoorlijk snel ... Als een ware Einstein heb ik de mathematische formule van de hele zaak te pakken (zoals in zijn geval voor iedereen onbegrijpelijk behalve voor mezelf) en ik ben die cijfer na cijfer aan het uitwerken.' Mysterieuze maar blijkbaar heel belangrijke woorden. Een week later: 'Er is altijd een vijandige aanval na de darshan, de revanche van de lagere krachten. Ik was zelf tot stilstand gekomen, maar daar ga ik weer, rijdend op de rug van mijn Einsteiniaanse formule.' Wat later verklaarde hij de neerhangende staart van de supramentale walvis beet te hebben (!) en in november van hetzelfde jaar schrijft hij: 'Mijn formule is zich snel aan het uitwerken ... De staart van het Supramentale is aan het neerdalen, aan het neerdalen, aan het neerdalen.'

In hun correspondentie bleven Sri Aurobindo en Nirodbaran de humoristische vergelijking van het Supramentale met een reusachtige walvis gebruiken, en de eerste verschijnselen van de neerdaling van het Supramentale in de materie met de neerhangende staart van die walvis. 17 mei 1935, Nirodbaran: 'Is de staart in zicht?' – Sri Aurobindo: 'Natuurlijk. Komt neer zo vlug als jullie het willen toelaten.' Een jaar later schrijft Sri Aurobindo: 'De staart is er, maar nutteloos zonder de kop', en dan weer: 'Te

druk bezig met het supramentale Licht naar beneden te brengen om mijn tijd te verbeuzelen [met correspondentie over een bepaald onderwerp].’

Uit al deze mededelingen in de eenvoudigste en zelfs speelse bewoordingen blijkt zonder de minste twijfel dat Sri Aurobindo een enorm stuk weg had afgelegd, alle tegenwerking van de vijandige krachten ten spijt, en dat men een definitieve doorbraak kon verwachten. Maar toen kwam november 1938. De tegenstander was nooit te onderschatten.

De correspondentie

Nirodbarans twaalfhonderd pagina’s correspondentie vormen slechts een klein deel van wat Sri Aurobindo in die jaren, tien uur per dag, heeft neergepend. K.R. Srinivasa Iyengar, in zijn biografie van Sri Aurobindo, noemt de jaren 1933-’38 ‘het gouden tijdperk van zijn yogische correspondentie’. We danken er de vierduizend brieven aan Dilip Kumar Roy aan, de in boekvorm verschenen drie delen correspondentie met Nagin Doshi en de uitvoerige briefwisseling met K.D. Sethna – benevens de talloze brieven aan zoveel anderen. De *Letters on Yoga* in Sri Aurobindo’s verzamelde werken omvatten alleen al 1774 bladzijden.

Die omvangrijke schriftelijke uitwisseling tussen Meester en leerlingen had natuurlijk haar reden. Dit was een Meester die de leerlingen maar driemaal per jaar konden zien, en wel op de ‘ziendagen’, de darshandagen van zijn verjaardag (15 augustus), de verjaardag van de Moeder (21 februari) en de stichting van de Ashram (24 november). Die kortstondige ontmoetingen, hoe spiritueel belangrijk en intens ook, naar het getuigenis van zovelen, hadden dan ook nog stilzwijgend plaats. De correspondentie was een middel tot contact, verklaring, onderricht, en niet het minst van zelfbewustwording bij de leerlingen.

Een van hen vroeg: ‘U en de Moeder worden verondersteld te weten wat er in ons omgaat, het hoe en het waarom van onze aspiratie, en hoe onze natuur reageert op bijstand en leiding. Waarom is het dan nodig dat we u dat alles schrijven?’ Sri Aurobindo antwoordde: ‘Het is nodig dat je bewust

bent en dat je je zelfobservatie voor ons plaatst: het is op basis daarvan dat we kunnen werken. Als we alleen maar werkten volgens onze eigen waarneming zonder dat daarmee een bewustheid in de sadhak gepaard ging, zou dat nergens heen leiden.’^[21] En aan een andere leerling schreef hij: ‘Het is een vaststaand feit, bewezen door honderden voorbeelden, dat voor velen de nauwkeurige beschrijving van hun moeilijkheden voor hen het beste is en dikwijls, hoewel niet altijd, een rechtstreeks en zelfs een ogenblikkelijk middel om ze op te lossen.’^[22] Dat neemt niet weg dat de dagelijkse correspondentie voor Sri Aurobindo een klus was die in het geheel van zijn werk steeds zwaarder ging wegen. In de correspondentie met Nirodbaran, waarin hij zich vrijer uitsprak dan met anderen, horen we er steeds opnieuw over, vooral vanaf begin 1936. ‘Een té verduiveld dik pak brieven te schrijven ...’ – ‘Mijn waarde heer, als je me heden ten dag kon zien met mijn neus op het papier van namiddag tot ochtend, aan het ontcijferen en maar ontcijferen, aan het pennen en pennen en pennen, dan zou zelfs het stenen hart van een volgeling erdoor geraakt worden en zou je niet reppen over getypte manuscripten en overwinteren. [Nirodbaran had gevraagd of zijn getypte gedichten, voor correctie en commentaar aan Sri Aurobindo gestuurd, misschien aan het overwinteren waren.] Ik heb, voorlopig dan toch, de poging opgegeven om de cataract van correspondentie af te remmen; ik aanvaard mijn lot ... Maar vergroot dan toch niet mijn gevoel verpletterd te worden met het toevoegen van een angstgevoel door over getypte manuscripten te praten.’^[23] – ‘Het licht is uitgegaan, en let wel: alleen in mijn kamers. Heb geprobeerd me kaarslicht te verschaffen, maar het is me niet gelukt. Het kaarsentijdperk behoort klaarblijkelijk tot het verleden. Dus waren alle “vragen, verzoeken en smeekbeden” [Nirodbarans woorden] tevergeefs. Mijn schuld niet. Geef de schuld aan het Noodlot! Hoe dan ook, ik had een wonderbare tijd, drie uren van onverstoorde concentratie op mijn werk – een luxe die ik in tijden niet meer had gehad.’

[24]

Sri Aurobindo geeft ook zijn tijdsindeling. ‘Van vier uur ’s middags tot half zeven ’s avonds correspondentie, maaltijd, kranten. Avond-

correspondentie van zeven of half acht tot negen uur. Van negen tot tien concentratie; van tien tot middernacht correspondentie; van middernacht tot half drie bad, maaltijd, rust; van half drie tot vijf of zes uur 's ochtends correspondentie, behalve wanneer het meezit. Waar blijft er voldoende tijd voor concentratie?' [25] Ja, waar? 'Wanneer er zijn die vier brieven per dag schrijven in een klein handschrift en van om en nabij de tien velletjes zonder ook maar ergens een leemte, en wanneer je twintig brieven in de namiddag en veertig 's avonds ontvangt (natuurlijk niet allemaal van dat soort, maar toch!), dan wordt het een beetje té te.' [26] Zijn fijn handschrift werd almaar onleesbaarder. Nirodbaran protesteerde: 'Uw handschrift gaat alle perken te buiten, meneer!' Sri Aurobindo: 'Transformatie van het handschrift. Het zelf gaat alle perken te buiten, dus moet het handschrift volgen.' [27] Dat had soms komische gevolgen, bijvoorbeeld toen Nirodbaran 'neurasthenics' ontcijferde als 'nervous thieves' (nerveuze dieven). Sri Aurobindo: 'Het is totaal irrationeel te verwachten dat ik mijn eigen handschrift zou lezen. Ik schrijf voor anderen, niet voor mezelf.'

De waarheid was dat hij heel vaak in trance schreef. Hoe ongelooflijk ook, terwijl hij die brieven over alle denkbare onderwerpen neerpende was hij innerlijk bezig met andere dingen, elders ter wereld of in andere werelden, en waarschijnlijk dikwijls in de persoon of toestand aan wie of waarover hij aan het schrijven was. Zijn handschrift is duidelijk een tranceschrift, dat toen slechts een paar personen konden ontcijferen – in de eerste plaats Nolini, die 's ochtends de 'hemelse post' mocht verdelen. Sri Aurobindo heeft trouwens zelf geschreven: 'Dat betekent niet dat ik het hogere bewustzijn verlies terwijl ik met het werk van de correspondentie bezig ben. Verloor ik het wel, dan zou ik niet alleen niet supramentaal zijn [wat hij in zijn mentale en vitale was], ik zou nog heel ver af staan zelfs van het volledig yogische bewustzijn.' [28]

Zoals gezegd zijn veel van Sri Aurobindo's brieven in de eeuwfeestuitgave van zijn verzamelde werken samengebracht in drie lijvige boekdelen, de *Letters on Yoga*. Volgens Peter Heehs is dat 'een werk in drie delen dat de meest complete presentatie uitmaakt van zijn yoga zoals

gegeven aan anderen.’ Het is evenwel opmerkelijk dat hij nergens in die bijna tweeduizend bladzijden van zijn gepubliceerde correspondentie een vaste methode voor de beoefening ervan heeft gegeven. De ‘volmaakte techniek’ voor een yoga die niet alleen de persoonlijke bevrijding tot doel had, maar eveneens een transformatie van de natuur van het individu en uiteindelijk van de wereld, was er niet een, zo schreef hij, ‘die iemand ergens bij een klein onderdeel van hemzelf beetpakt, hem daar vasthaakt en hem dan met een katrol in het Nirvana of Paradijs hijst. De techniek van een wereldveranderende yoga moet net zo veelvormig, flexibel, geduldig en alomvattend zijn als de wereld zelf.’ [29]

Het spreekt vanzelf dat wie anderen wil leiden een beter inzicht in hun problemen moet hebben dan de geleiden zelf; daar Sri Aurobindo en de Moeder een wereldtransformatie op het oog hadden, moesten zij dan ook voor hun werk als leiders en vormers van mensen, die de psychologische complexiteit in de breedst mogelijke mate vertegenwoordigden, zelf de breedst mogelijke ervaringen hebben. Daar de meesters door hun leerlingen altijd op een voetstuk van onaantastbaarheid worden geplaatst en weinig sadhaks vertrouwd waren met de details van het leven dat Sri Aurobindo en vooral de Moeder vóór hun vestiging in Pondicherry hadden geleid, meenden sommige volgelingen dat zij zozeer boven de kleinmenselijke problemen verheven waren dat zij er geen benul van hadden.

Sri Aurobindo vond het meer dan eens nodig de zaken op dat punt recht te zetten. ‘Geen moeilijkheid kan het de sadhak lastig maken of ook wij hebben er op ons pad mee af te rekenen gehad; met vele hebben we honderden keren moeten worstelen (dit is in feite nog te zacht uitgedrukt) vóór we ze konden overwinnen, en veel blijven nog steeds onder protest beweren dat ze een recht van bestaan hebben tot de perfecte perfectie bereikt is. We hebben er echter nooit in toegestemd hun onvermijdelijke noodzakelijkheid te erkennen waar het anderen betreft. Het is in feite om voor anderen nadien een gemakkelijker pad te verzekeren dat we die last hebben gedragen.’ [30] – ‘Ik heb iedere aanval ondergaan die menselijke wezens te verduren krijgen, anders zou ik tegen niemand met zekerheid

kunnen zeggen: “Ook dit kan overwonnen worden.” Tenminste, ik zou het recht niet hebben zo te spreken ... Wanneer de Godheid de last van de aardse natuur op zich neemt, doet hij dat ten volle, oprecht en zonder goocheltrucs of valse voorwendsels. Als hij iets achter zich heeft dat steeds weer door de omhullingen breekt, dan is dat in essentie hetzelfde iets, zelfs indien hoger in graad, dat achter anderen aanwezig is – en het is om dat wakker te maken dat hij er is.’^[31] Zo sprak de Avatar.

‘Ik denk dat ik van de dualiteiten, zwakheden en onwetendheid van de menselijke natuur evenveel afweet als jij, en heel wat meer’, schreef hij aan een volgeling. ‘Het idee dat de Moeder en ik spiritueel groot zijn maar onwetend wat betreft alle praktische zaken, blijkt in de Ashram algemeen verbreid te zijn. Het is een vergissing te veronderstellen dat het feit van zich op een hoog spiritueel niveau te bevinden je onwetend en onopmerkzaam maakt wat de wereld van de menselijke natuur betreft. Als ik niets van de menselijke natuur afweet, dan ben ik uiteraard ongeschikt om iemands gids te zijn in het werk van de transformatie, want niemand kan de menselijke natuur transformeren als hij niet weet wat ze is, als hij niet ziet hoe ze functioneert of, zelfs als hij het ziet, er hoegenaamd geen rekening mee houdt. Als ik denk dat de menselijke wereld dezelfde is als de wereld of werelden van oneindig Licht, Macht, Ananda of onfeilbare Wilsmacht, dan moet ik knettergek zijn, of een wauwelende imbeciel, of zo’n extreem idiote dwaas dat ik waard ben in een museum gezet te worden.’ (brief van 30.4.1937)

Een kweekbed van dichters

Merkwaardig is dat Sri Aurobindo bij dat alles nog de tijd en de interesse vond om de Ashram tot een bakermat van dichters te maken. Maar cultuur was voor hem geen laagje vernis; het was een dimensie, of het waren dimensies zonder welke de mens niet helemaal mens is. En poëzie was voor hem geen ongerijmde, ook indien rijmende, fantasie voor karakters die de realiteit niet aankunnen: ze was het directe contact met de ‘bovenhoofdse’

regionen tussen ons normale bewustzijn en het Supramentale. Voor Sri Aurobindo betekende dichten geen irrationele vlucht van de verbeelding, maar een toegang tot hogere werelden en aldus een vorm van spiritualiteit, indien met de juiste innerlijke houding beoefend. De grote dichters hebben nooit getwijfeld aan de realiteit van hun inspiratie, aan de concretie van datgene wat ze zagen en waar ze zagen. Hier nu was iemand met een uitgebreide praktische, alledaagse ervaring van die werelden, voor wie de poëzie een hogere belevingsvorm van groot belang was en die zijn leerlingen met mogelijkheden of voldoende belangstelling om die bovenhoofdse werelden in woorden uit te drukken, om er door het woord te zien, hielp bij hun pogingen als onderdeel van hun sadhana.

‘Voor ons is poëzie een verlustiging van het intellect en de fantasie, en de verbeelding dient om mee te spelen en in ons amusement te voorzien, ze is onze entertainer, de danseres tot vermaak van de geest. Voor de mensen van vroeger was de dichter echter een ziener, iemand die verborgen waarheden openbaarde, en de verbeelding was geen dansende courtisane maar een priesteres in Gods huis, niet met de opdracht verzinsels te spinnen maar moeilijke en verborgen waarheden in beelden uit te drukken. In de Vedische tijd werd zelfs de metafoor of de vergelijking met een ernstige bedoeling gebruikt en verwachtte men ervan dat ze een werkelijkheid zou overbrengen, niet dat ze alleen maar een fraaie spitsvondigheid van het denken zou voorstellen. Het beeld was voor de zieners een openbarend symbool van het niet-geopenbaarde, en het werd gebruikt omdat het op verhelderende wijze de gedachte een idee kon geven van wat het precieze intellectuele woord, alleen voor het logische of praktische denken geschikt, in geen geval kon hopen te manifesteren.’^[32]

De bekendste Ashramdichters waren: Dilip Kumar Roy, als dichter door Rabindranath Tagore gekenschetst als ‘de kreupele die opeens zijn krukken weggooide en begon te rennen’ sinds hij onder Sri Aurobindo’s leiding en inspiratie schreef; Arjava, de Sanskriet naam van een Engelse mathematicus, John Chadwick; Amal-Kiran (K.D. Sethna), naar Sri Aurobindo’s zeggen een dichter van internationaal formaat, wiens

verzamelde gedichten in 1993 zijn verschenen onder de titel *The Secret Splendour*; Jyotirmoyee, Harindranath Chattopadyaya en Nishikanto Roychaudhuri, zeer bekend geworden dichters in het Bengaals; er was Pujalal in het Gujarati, enzovoort. En er was het fenomeen Nirodbaran Talukdar, waard apart vermeld te worden.

Nirodbaran had zijn artsdiploma behaald in Engeland, aan de universiteit van Edinburgh. Bij een toevallige ontmoeting in Parijs met Dilip Kumar Roy hoorde hij voor het eerst over Sri Aurobindo en de Moeder. Hij bracht een bezoek aan Pondicherry en had een ontmoeting met de Moeder in 1930. Na een paar ontgoochelende jaren in Birma werd hij in 1933 in de Sri Aurobindo Ashram als lid aanvaard. Hij werd er de Ashramdokter, zoals rijkelijk geïllustreerd in zijn *Correspondence With Sri Aurobindo*, die aantoont hoe de anders zo stijf en ongenaakbaar geachte Sri Aurobindo een sprankelend gevoel voor humor had, en hoe hij ineens een bijzonder vertrouwelijke toon aansloeg met zijn correspondent, tot grote verbazing van deze laatste.

Nirodbaran, waarschijnlijk opkijkend naar D.K. Roy, K.D. Sethna en anderen, kreeg letterkundige en vooral dichterlijke ambities. Hij was echter, in Sri Aurobindo's woorden, 'geen geboren dichter' en zijn literair Engels was van een ouderwetse houderigheid. Onder Sri Aurobindo's yogische beïnvloeding begon hij na een paar jaar echter opmerkelijk goede gedichten te schrijven, in een soort surrealistische trant waar hijzelf geen snars van begreep, evenmin van de inhoud van de gedichten als van hun poëtisch gehalte. Zijn gedicht *Bright Mystery of Earth* (stralend mysterie van de aarde) kreeg van Sri Aurobindo als beoordeling: 'Heel erg ontzettend fijn. *Gaudeamus igitur.*' Toen hij *Sleep of Light* (slaap van licht) naar Sri Aurobindo stuurde, vond hij het zelf maar een sprotje, maar Sri Aurobindo vond het een goudvis! Enzovoort. Alleen van maart tot augustus 1938 schreef Nirodbaran niet minder dan honderdzesentachtig gedichten, waarvan vijftien door Sri Aurobindo als 'uitzonderlijk goed' werden beoordeeld. Hij heeft later de bundels *Sunblossoms* (zonnebloesems) gepubliceerd en *50 Poems of Nirodbaran* met Sri Aurobindo's correcties en

commentaar – nog steeds even verbaasd en onbegrijpend betreffende de manier waarop het allemaal in zijn werk was gegaan. (Nirodbaran: ‘Ik was begonnen een gedicht te schrijven, maar ik ben in slaap gevallen.’ Sri Aurobindo: ‘Prima. Heb je geen gedicht, dan heb je toch een nieuw slaapmiddel ontdekt.’)

En dan te bedenken dat de Gaekwad van Baroda, Mohandas K. Gandhi, Jawaharlal Nehru en zoveel anderen in de mening verkeerden dat Aurobindo Ghose zich in een mystieke wolkenwereld teruggetrokken had. Een mysticus was Sri Aurobindo, en een hele grote, maar niet van het nevelige, onaardse type. ‘Duizend en één zijn mijn gapende wonden ...’ Zijn yoga was een verbeterd gevecht zonder respijt tegen de samengebundelde vijandige krachten en voor de mensheid. Zijn correspondentie was een rechtstreeks contact en een overdracht van krachten voor de menselijke elementen die zich geroepen voelden om aan die strijd deel te nemen; zonder de kracht die samen met de brieven werd gestuurd, zou het geschreven woord maar weinig nut hebben gehad. En intussen werkte hij met zijn yogische kracht ook op alle punten en persoonlijkheden van de Aarde die in deze scharniertijd van de evolutie een belangrijke rol vervulden.

Macht was voor Sri Aurobindo geen verboden vrucht van de yoga; macht was er het legitieme resultaat van als ze voor de goddelijke Zaak werd gebruikt en niet voor egoïstische doeleinden. In zijn *Record of Yoga* lezen we telkens weer hoe hij zich oefende in de onzichtbare beïnvloeding van mensen en zelfs van andere levende wezens. De yogische kracht is een reële kracht. Sri Aurobindo en de Moeder konden hun taak onmogelijk uitvoeren zonder de verwerving van die kracht en het vermogen om ze toe te passen. Ze waren immers gekomen om de Aarde te transformeren, een arbeid die slechts tot een goed einde kon worden gebracht als ze tegenover de onzichtbare meesters van de heersende orde een grotere macht konden stellen, om aan hun heerschappij een einde te maken.

Ik kijk over de wereld en geen horizon ommuurt mijn blik;

Ik zie Parijs en Tokio en New York,

Ik zie de bommen ontploffen in de straten van Barcelona en Kanton ...

[33]

Zo schreef Sri Aurobindo in september 1938. De eenwordende wereld onderging de barensweeën van een nieuwe tijd – sinds het begin van de eeuw al, eigenlijk. A.B. Purani noteerde dat Sri Aurobindo in 1925 tegen enkele vertrouwelingen zei: ‘Het zou belachelijk en ook aanstellerig klinken als ik zei dat ik drie jaar lang voor het welslagen van de Russische revolutie heb gewerkt. Toch was ik een van de invloeden die werkten om haar tot een succes te maken. Ik heb ook voor Turkije gewerkt.’ [34] In december 1938 sprak hij weer over zijn werk in de wereld met een handvol leerlingen dat elke avond in zijn kamer bijeenkwam. In Purani’s woorden: ‘... Wanneer ik probeerde in de wereld te werken, ging dat met wisselende resultaten. In Spanje was het [toen nog] een schitterend succes, generaal Miaja [de verdediger van Madrid] was een bewonderenswaardig instrument om op te werken. De werking van de Kracht hangt af van het instrument. Het Baskenland was een totale mislukking. De Negus was een goed instrument maar de personen om hem heen, hoewel goede strijders, waren te slecht georganiseerd en te slecht uitgerust. Egypte was geen succes. Ierland en Turkije waren een enorm succes. In Ierland heb ik precies gedaan wat ik in Bengalen wilde doen.’ [35]

‘Ik ken geen geval waarbij mijn wil gericht op een belangrijke gebeurtenis met betrekking tot de wereldaangelegenheden uiteindelijk niet bewaarheid is geworden, al kan het heel wat tijd vergen vóór de wereldkrachten het kunnen uitvoeren’, schreef Sri Aurobindo. En de Moeder gaf de volgende boodschap: ‘Wat Sri Aurobindo in de geschiedenis van de wereld vertegenwoordigt, is geen onderricht, niet eens een openbaring: het is een beslissende ingreep rechtstreeks door de Allerhoogste’ [36], en ze ondertekende haar woorden met die gevleugelde paraaf van haar. Veel later verklapte ze over haarzelf tegen Satprem: ‘Ik weet niet of ik het je ooit gezegd heb, maar er is altijd een vereenzelviging geweest van het bewustzijn van dit lichaam met alle revolutionaire bewegingen. Ik heb ze

altijd gekend en geleid zelfs vóór ik ervan hoorde, in Rusland, in Italië, in Spanje en elders – altijd, overal. En het was wezenlijk altijd diezelfde Kracht die de komst van de toekomst wil verhaasten – altijd – maar die gedwongen is haar actiemiddelen aan te passen aan de toestand waarin de massa zich bevindt.’^[37]

Over hun werk in de geschiedenis horen we weldra meer. Inmiddels had Sri Aurobindo’s aanhoudende poging om het Supramentale in de materie te doen neerdalen een kritieke fase bereikt. We hebben al gezien hoe hij er zich een paar keer over beklaagd had dat de dagelijkse stortvloed van correspondentie hem belette zijn ‘ware werk’ te doen. In november 1937 schreef Nirodbaran hem: ‘Goeroe, ik durf het aan u te storen omdat het noodzakelijk geworden is het te durven. Ik voel me volkomen leeg en heb uw steun nodig. Alleen, zonder uw hulp, kan ik geen poëzie schrijven. Hebt u de correspondentie gestopt vanwege het probleem met uw ogen of omdat u meer tijd nodig hebt voor concentratie? Zowel in het ene als in het andere geval dring ik er niet op aan dat u mijn gedichten zou lezen. U zult begrijpen dat ik niet schrijf alleen maar om te schrijven, maar om steun van u. Alstublieft, schrijf een paar regels als antwoord, en daarna zal ik u niet meer lastigvallen.’ Waarop Sri Aurobindo antwoordde: ‘Het oogprobleem nog daargelaten, ben ik gestopt omdat er bepaalde dingen zijn waarmee ik beslist klaar moet komen vóór ik opnieuw het regelmatige werk van de correspondentie kan opnemen. Als ik er nu weer mee begin, zal ik er waarschijnlijk binnenkort weer mee moeten ophouden voor lange, lange tijd. Beter de dingen nu afwerken – dat is het idee. Je moet je voorlopig op de een of andere manier overeind zien te houden.’^[38] Een paar maanden later is hij toch weer begonnen te schrijven, waarschijnlijk uit Aurobindoniaanse compassie (zoals de Moeder een bloempje heeft genoemd). Maar het ‘gouden tijdperk van de correspondentie’ naderde zijn plotselinge einde zonder dat iemand iets zag aankomen.

14.

De Moeder en het ‘laboratorium’

De mensen in de Ashram zijn de wereld in miniatuur. Ieder vertegenwoordigt een type van de mensheid. Wordt hij veranderd, dan betekent dat een overwinning voor allen die tot dat type behoren en een grote verwezenlijking voor ons werk. ^[1]

Sri Aurobindo

Ook de Moeder was zonder enige aarzeling in de hel afgedaald, langs ‘de neerwaartse weg, die welke ik begonnen ben af te dalen samen met Sri Aurobindo. En het werk daar is eindeloos ...’ – ‘O mijn Heer, mijn zoete Meester, om Jouw Werk uit te voeren ben ik verzonken in de onpeilbare diepten van de materie en ben ik lichamelijk in contact gekomen met de verschrikking van de onbewustheid en de leugen ...’ schreef ze in een van de laatste *Prières et Méditations*. ^[2] Met haar volledige inzet had ze zich tevens op haar materiële taak gestort, namelijk de opbouw van een leefbare plaats waar de als mens belichaamde zielen die zich daartoe geroepen voelden in gemeenschap samen zouden kunnen zijn, om in steeds grotere zelfverloochening mee te werken aan de supramentale transformatie, aan de vergoddelijking van de Aarde. Die gemeenschap vormde werkelijk een psychologische en fysieke verlenging van de geïncarneerde persoonlijkheid van Sri Aurobindo en de Moeder. Via de gemeenschap, bestaande uit typische karakters die de mensheid vertegenwoordigden, zouden ze die mensheid in hun werk opnemen, en via de om hen heen en *in hen* aanwezige individualiteiten zouden ze op de hele mensheid inwerken. ‘De Aarde is een symbolische vertegenwoordiging van het universum en de groep een symbolische vertegenwoordiging van de Aarde.’ ^[3] (de Moeder)

De groep heette nu Sri Aurobindo Ashram, maar dat was ‘een conventionele naam’, naar Sri Aurobindo zei. Het woord ‘ashram’ doet immers gewoonlijk denken aan een soort exotisch klooster waar Indiase

monniken in afzondering en onthechting leven aan de voeten van een goeroe, om zo vlug mogelijk de bevrijding van hun ziel en zo hun verlossing uit de cyclus der geboorten te bereiken. Hier nu was de vervolmaking van de ziel van de sadhaks slechts de eerste stap; daarop moest de vervolmaking van hun karakter en hun lichaam volgen, en in hen de transformatie van het fysieke lichaam van Moeder Aarde. Sri Aurobindo had nooit veel voor het goeroeschap en de titel van goeroe gevoeld, en de Moeder evenmin. ‘Ik heb geen vertrouwen in het oude vak van goeroe’, zei ze, ‘ik wil geen goeroe zijn.’ Wat wilde ze dan wel zijn? ‘Voor mij is het spontaan veel natuurlijker de Universele Moeder te zijn en in stilte te werken door liefde.’^[4] Ze verklaarde dan ook eenvoudig dat de sadhaks en sadhika’s (vrouwelijke sadhaks) van de spirituele levensgemeenschap die ze ging opbouwen, niet haar volgelingen maar haar kinderen waren. Dit was meer dan een boutade. Naar Sri Aurobindo schreef: ‘Het is waar dat iedere ziel op aarde een deel van de Goddelijke Moeder is dat de ervaringen van de Onwetendheid doormaakt om tot de waarheid van zijn wezen te komen, het instrument van een Goddelijke Manifestatie te worden en daarvoor hier te werken.’^[5] Hij schreef ook: ‘De ziel gaat naar de Moederziel in al haar verlangens en moeilijkheden’,^[6] en: ‘Het is een veel diepere relatie dan die van de fysieke moeder en haar kind.’^[7]

Om de sadhaks voor te lichten over de ware aard van degene die hij en zij de Moeder noemden, belast met de organisatie van hun alledaags leven en de omvorming van hun hele wezen, schreef Sri Aurobindo enkele brieven, later in een boekje samengebracht onder de titel *The Mother*. Hij zegt daarin onder andere: ‘Er zijn drie zijnswijzen van de Moeder waarvan je je bewust kunt worden wanneer je in éénwordend contact komt met de Bewuste Kracht die ons en het heelal in stand houdt. Transcendentiaal, als de oorspronkelijke hoogste Shakti, staat ze boven de werelden en verbindt ze de schepping met het altijd ongemanifesteerde mysterie van het Opperwezen. Universeel, als de kosmische Mahashakti, scheidt ze al deze wezens, en bevat en doordringt ze, ondersteunt en leidt ze al deze miljoenen processen en krachten. Individueel belichaamt ze de macht van die twee

grotere zijnswijzen van haar bestaan; ze maakt die voor ons levend en nabij, en ze bemiddelt tussen de menselijke persoonlijkheid en de goddelijke Natuur.’^[8]

Als Maheshwari is de Moeder de verpersoonlijking van de opperste macht en wijsheid, als Mahalakshmi van harmonie en schoonheid, als Mahakali van de strijdbare kracht die in liefde vernietigt om het grotere op te bouwen, en als Mahasaraswati is zij de alvermogende maar minutieuze bedrevenheid die de kosmos en de molecule maakt.

De familie van de aspiratie

Overal tegelijk was de Moeder aanwezig, in werelden met wezens waar wij niet eens het bestaan van vermoeden omdat we ze ons niet kunnen voorstellen, in het gebeuren overal op de éénwordende planeet Aarde – en zichtbaar in de snel vorm aannemende gemeenschap in Pondicherry, ‘de wieg van de nieuwe wereld’.^[9] Nee, dit was geen ashram in de gewone zin van het woord die ze opbouwde, het was een proefterrein, een experiment in versnelde evolutie – een laboratorium dat zich bezighield met de menselijke soort van de toekomst, voorbij de mens. En in dat laboratorium vertegenwoordigde elk proefkonijn ‘een onmogelijkheid’ uit het evolutieve verleden die tot een mogelijkheid van de goddelijke aardse toekomst moest worden omgevormd. ‘Ieder vertegenwoordigt tegelijkertijd een mogelijkheid en een speciale moeilijkheid die moet worden opgelost. Ik heb zelfs gezegd, naar ik meen, dat ieder hier een onmogelijkheid is.’^[10] (de Moeder) De transformatie daarvan kon alleen gebeuren door de Onmogelijkheid, de Leugen aan de wortel uit te rukken of tot Waarheid om te vormen, in het Onderbewuste en Onbewuste, zoals we hebben gezien. Maar dat evolutieve verleden met zijn ‘neerwaartse gravitatie’, zijn naar omlaag trekkende magnetische kracht, was aanwezig in elk atoom van het lichaam van Sri Aurobindo en de Moeder, zoals in elk atoom van het lichaam van hun volgelingen en in elke psychologische beweging van hun karakter, dat meestal de vlam van de ziel verhulde. Elke sadhak en sadhika,

als vertegenwoordigers van een type man en vrouw op aarde, waren bijzonder, met een eigen psychologische structuur, met eigen mogelijkheden en onmogelijkheden. Wat hen essentieel tot sadhak en sadhika maakte was de rijpheid van hun ziel, bereid om aan het grote avontuur ook in dit leven te blijven deelnemen. Zo onweerstaanbaar was die bereidheid geweest dat ze zich tot Sri Aurobindo en de Moeder gedreven hadden gevoeld en, verstandelijk misschien onbewust maar door het ‘instinct’ van de ziel, in hen de Meesters hadden erkend die het werk leidden waarvoor zij als medewerkers op aarde waren gekomen. ‘We weten dat sinds het begin van de Aarde bepaalde groepen mensen zich telkens weer verenigd hebben om gezamenlijk een bepaalde zielstoestand tot uitdrukking te brengen’, zei de Moeder.^[11] Het was ‘de familie van de aspiratie, de familie van de spirituele tendentie.’^[12] – ‘Het is zo duidelijk als wat dat al degenen die nu geboren zijn en die nu hier aanwezig zijn, er zijn omdat ze gevraagd hebben te mogen deelnemen [aan het werk van de transformatie] en omdat ze zich daarop in voorgaande levens hebben voorbereid.’^[13]

Tegen haar kinderen zei de Moeder dan ook vanaf het begin: ‘We zijn allen samen geweest in vorige levens, anders hadden we elkaar in dit leven niet kunnen ontmoeten. We behoren allen tot dezelfde familie en we hebben in de loop der tijden samen gewerkt voor de overwinning van God en voor zijn manifestatie op de Aarde.’^[14] Aangrijpend waren haar woorden tot die wijdogige jeugd van de Ashramschool, een van de avonden dat ze hun zogenaamd Franse les gaf onder de tropische sterrenhemel: ‘Er zijn grote families van wezens die voor hetzelfde doel werken, die elkaar telkens opnieuw in min of meer groten getale ontmoet hebben en die zich als het ware in groepen reïncarneren. Het is alsof er op bepaalde momenten een ontwaken plaatsheeft in de psychische wereld [waar de zielen tussen twee geboorten rusten], alsof een groot aantal slapende kinderen wakker werd gemaakt: “Het is tijd! Vlug, vlug, jullie moeten naar beneden!” en ze spoeden zich. En soms komen ze niet op dezelfde plaats terecht, maar zijn ze verspreid. Dan is er innerlijk iets dat hen niet met rust laat, dat hen drijft;

om de een of andere reden worden ze tot iets aangetrokken, en zo komen ze weer bij elkaar.’^[15] Dit keer aan de Golf van Bengalen, in Pondicherry.

De Avatar komt nooit alleen. Met hem dalen ook de zielen neer die hebben willen meedoen aan het Grote Werk, ‘de pioniers van de nieuwe schepping’, ‘de grote dynamische zielen’, ‘de zeldzame zielen die rijp zijn’.

Ik zag de vlammende pioniers van de Almachtige
Over de hemelse rand die naar het leven is gekeerd
Neerdalen langs de amberen trap van de geboorte;
Als voorlopers van een goddelijke menigte
Kwamen ze over de paden van de morgenster
In de enge ruimten van het sterfelijk leven.^[17] (*Savitri*)

‘Rijp’ is het psychisch wezen dat het laatste stadium van zijn evolutionaire ontwikkeling heeft bereikt. ‘Daarna is het niet langer gebonden door de noodzakelijkheid om op de Aarde terug te keren; het heeft dan zijn ontwikkeling voltooid en kan vrij kiezen of het zich aan het goddelijke Werk zal wijden dan wel of het ergens anders wil gaan wandelen, in de hogere werelden namelijk’, zei de Moeder. En ze vervolgde: ‘Eenmaal in dat stadium gekomen, herinnert het zich over het algemeen alles wat het heeft doorgemaakt en geeft het zich rekenschap van de grote noodzaak om degenen die [op aarde] nog met moeilijkheden te kampen hebben te hulp te komen. Dit soort psychische wezens offert zijn bestaan aan het goddelijk Werk. Die keuze is niet algemeen en onontkomelijk, ze is vrij, maar negentig keren op de honderd doen ze het.’

^[18] Sri Aurobindo schreef dan ook: ‘Er zijn hier sommige psychische wezens gekomen die klaar zijn om zich te verenigen met de grote hogere bewustzijnsontwikkelingen ... en die daarom speciaal toegerust zijn om zich op intensieve wijze te verenigen met de Moeder in het grote werk dat uitgevoerd moet worden. Die hebben allen een speciale relatie met de Moeder welke de relatie uit het verleden nog vergroot.’^[19]

Op voorwaarde dat het tot de ontwikkeling van de sadhaks kon bijdragen, heeft de Moeder hun soms enkele van hun vorige levens onthuld, alsook

van wanneer hun keuze dateerde om aan de toen nog toekomstige supramentale transformatie mee te werken, ergens in een verleden toen ze met haar samen waren geweest. Een gedocumenteerd geval is dat van de Fransman Satprem, een van degenen aan wie ze in het oude Egypte heeft beloofd dat hij op het beslissende moment in de toekomst weer met haar samen zou zijn. (De Moeder heeft zelf gezegd dat ze o.a. koningin Hatsepsoet en koningin Tiï, de moeder van de revolutionaire farao Akhenaton, was geweest.) ‘Er zijn er anderen, niet veel. Er is een bepaald aantal aan wie ik dat beloofd heb, maar niet allen uit dezelfde tijd ... uit verschillende tijdperken.’ ^[20]

Een ander gestaafd geval¹³ is dat van Nata, een inmiddels overleden Italiaanse sadhak. Toen hij eens op zijn verjaardag door de Moeder werd ontvangen, vroeg ze hem of hij die dag soms een speciale wens had. Nata zei dat hij in zijn toekomstige levens altijd samen met haar op aarde wilde zijn, wat hem door de Moeder werd toegezegd. Toen hij haar kamer had verlaten, keerde ze zich glimlachend tot een van de aanwezigen: ‘Hij herinnert zich niet dat we sinds Egypte altijd samen zijn geweest.’

Dat alles betekent niet dat alle leden van de Ashram in de ware zin van het woord sadhaks of sadhika’s waren, beoefenaars van de yoga. In het begin van het bestaan van de Ashram wel, toch bijna zonder uitzondering; maar gaandeweg kwamen daar meer en meer personen bij die typische problemen van de wereld vertegenwoordigden en die ‘wereld in miniatuur’ door hun aanwezigheid vervulde, zonder zich daarom onvoorwaardelijk voor de yoga in te zetten. En om beide categorieën heen bewogen zich nog vogels van diverse pluimage, zoals degenen die yogisch ingeslapen waren, of die de Ashram als een soort gastvrije pleisterplaats tussen twee levensbestemmingen beschouwden, enzovoort. De Moeder zou in latere jaren zeggen dat niet eens de helft van de ashramieten de yoga deed of probeerde te doen.

Het betekent evenmin dat de speciaal neergedaalde zielen – de ‘vrijgeborenen’, of *les bien nés*, de welgeborenen – doordat hun psychisch wezen volgroeid was niet langer met problemen hadden te kampen.

Niemand was welgeborener dan Sri Aurobindo en de Moeder zelf, en zij hadden met reusachtige problemen af te rekenen gehad, zoals we van henzelf hebben gehoord. Als geïncarneerde aardelingen in dit stadium van de evolutie namen de sadhaks door hun geboorte de nog bestaande onmogelijkheden van de aardse evolutie op zich. Weinigen waren zich van hun echte wezen bewust. Hun ontmoeting met Sri Aurobindo en de Moeder had bij sommigen hun ziel gewekt, terwijl anderen de onweerstaanbare drang tot collaboratie door een of andere onvoorziene en soms onwaarschijnlijke of onbenullige gebeurtenis hadden gevoeld – zo bijvoorbeeld K.D. Sethna door het lezen van een artikel over de Ashram in een stuk krant waarin een pas aangeschaft paar schoenen was gewikkeld. Het verleden van elke sadhak, zoals dat van elke andere mens, verschilde. ‘Ieder individu is een speciale manifestatie in het universum, dus moet zijn ware weg een absoluut unieke weg zijn’^[21], zei de Moeder. Ze zei ook: ‘Dat is precies de beweegreden van de schepping van het heelal, namelijk dat allen één zijn, dat in zijn oorsprong alles één is, maar dat elk ding, elk element, elk wezen als opdracht heeft een deel van die eenheid voor zichzelf te openbaren, en het is die bijzondere eigen identiteit die in iedereen ontwikkeld moet worden, terwijl tegelijk het gevoel van de oorspronkelijke eenheid wakker wordt gemaakt.’^[22]

Wat in die woorden bijna abstract is uitgedrukt, houdt in dat er in feite geen algemeen pad, geen ‘koninklijke weg’ bestaat, ook niet voor een speciale groep. Ieders weg is persoonlijk – ‘ieder draagt zijn waarheid in zichzelf en dat is een unieke waarheid, die hem alleen toebehoort en die hij in zijn leven tot uitdrukking moet brengen’.^[23] (de Moeder) Als vertegenwoordiger van een type van de mensheid in het werk van de algehele transformatie behoorde elke volgeling in de Ashram op een persoonlijke wijze te worden geleid, wat in feite de enige regel was die de Moeder erkende. ‘Geen regels! Vooral geen regels!’ riep ze eens uit. ‘Voor mij bestaan er geen regels, geen voorschriften en geen principes. Voor mij is iedereen een uitzonderlijk geval dat op een bijzondere wijze moet worden aangepakt. Geen twee gevallen zijn dezelfde.’^[24] Daarmee handelde ze

natuurlijk volkomen in overeenstemming met Sri Aurobindo's zienswijze, die schreef: 'Als er geen vrijheid is, kan er geen verandering komen; er zou alleen een routinepraktijk mogelijk zijn van conformiteit met het yogische ideaal zonder de werkelijkheid ervan.'^[25] En hij schreef daarom aan een sadhak: 'Wat de Moeder wil, is dat de sadhaks de volle kans voor hun ziel zouden krijgen, hetzij volgens de korte en snelle methode of volgens de lange en kronkelige. Ze moet ieder behandelen in overeenstemming met zijn natuur.'^[26]

Dit is dan ook de reden waarom in Sri Aurobindo's uitgebreide correspondentie geen uitgestippelde methode van de Integrale Yoga te vinden is. De drie oude, gevestigde hoofd-yoga's waren het pad van de liefde of devotie (bhaktiyoga), het pad van de kennis (jnanyoga) en dat van de werken (karmayoga). Die drie yoga's zijn duidelijk gebaseerd op de drie fundamentele eigenschappen die elke mens in zich draagt: voelen, denken en handelen. Ieder moet veroorloofd worden op het ene doel van de goddelijke vervolmaking af te gaan in de mate dat die drie hoofdeigenschappen in hem ontwikkeld zijn, en dat is altijd een ongelijke mate. Hoe meer hij door yoga een van de drie eigenschappen ontwikkelt, hoe meer de andere twee ook zullen ontluiken wanneer de tijd daarvoor rijp is, tot ze alle drie tot volgroeiing komen en de sadhak klaar is voor de Integrale Yoga. We weten immers dat de Integrale Yoga begint waar de traditionele paden ophouden. De in al haar mogelijkheden ontwikkelde ziel die op de drempel van de Integrale Yoga komt te staan, beschikt dan over alle nodige bekwaamheden om de weg te volgen door Sri Aurobindo en de Moeder gebaad. De Integrale Yoga is pas door hun arbeid mogelijk geworden op dit kritieke moment van de aardse evolutie. De belofte door de Moeder, en ook door Sri Aurobindo, in verleden tijden aan zo velen gedaan, was voor nu. De grote ommekeer geschiedt *nu*.

Het wordt ons duidelijk waarom Sri Aurobindo's yoga alleen voor degenen is die zich ertoe aangetrokken voelen en hoe dezen slechts door hem en de Moeder konden en kunnen worden geleid, al kan men op de meest verscheidene manieren tot hun yoga komen. De Pioniers die een

nieuw pad voor de mensheid openen, blijven haar helpen om dat pad te gaan. Men zal zich het voorbeeld van de Boeddha herinneren. Die algemene waarheid geldt ook voor Sri Aurobindo en de Moeder nu ze hun lichaam hebben afgelegd.

Toch zijn er die met de literatuur en het werk van Sri Aurobindo bekend raken en die zich onbehaaglijk voelen door het ontbreken van een methode met vaste regels in zijn Yoga. Daarom is het misschien goed de volgende woorden uit 1938 van hem aan te halen, gerapporteerd in *Talks with Sri Aurobindo*: ‘Ik geloof in een bepaalde mate van vrijheid, vrijheid om de dingen op je eigen manier te ontdekken, zelfs de vrijheid om flaters te begaan. De Natuur leidt ons door allerlei vergissingen en eccentriciteiten heen. Toen de Natuur het menselijk wezen schiep met al zijn mogelijkheden ten goede of ten kwade, wist ze maar al te goed wat ze aanving. De vrijheid tot experimenteren is een groot iets in het leven van de mens. Zonder de vrijheid om risico’s te nemen en fouten te maken is vooruitgang onmogelijk.’^[27]

De relatie met de sadhaks

De Moeder, met haar diepe occulte kennis van de menselijke natuur, moet de omvang van de taak die ze op haar schouders nam, of liever in haar hart, zeer zeker van bij het begin hebben beseft. En waar mensen in gemeenschap leven, tekenen hun kleinzieligheden zich het scherpst af. Daarbij komt dat, zoals Sri Aurobindo zo dikwijls heeft geschreven, de ontwikkeling in de yogische sadhana *from within outwards*, van binnen naar buiten gebeurt; innerlijk in yoga voortgeschreden personen kunnen uiterlijk nog erg kleinmenselijke trekken vertonen. De uiterlijke transformatie komt het laatst, heeft Sri Aurobindo zo vaak herhaald, en het is goed dat we ons dat herinneren wanneer we straks de transformatie van het lichaam van de Moeder zullen volgen.

Aangaande het leven in gemeenschap schreef Sri Aurobindo: ‘Overal waar mensen verplicht zijn in nauw verband met elkaar om te gaan, komt

vlug naar buiten wat ik laatst nog beschreven zag als “de verbazingwekkende engheid en laaghartigheid inherent aan de menselijke natuur”. Ik heb dat gezien in ashrams, in het politieke werk, in sociale pogingen om samen te leven, en eigenlijk overal waar het de kans krijgt de kop op te steken. Evenwel, wanneer men yoga probeert te doen, dan kan men niet anders dan dat in zichzelf zien en niet alleen maar, zoals de meesten doen, in anderen. En als men het eenmaal gezien heeft, wat dan? Moet je het zien kwijt te raken of moet je het behouden? De meesten hier schijnen het te willen behouden. Of ze zeggen dat het hun te sterk is en dat ze er niets aan kunnen verhelpen.’^[28]

Hij vond het dan ook meer dan eens nodig sommige sadhaks in rake bewoordingen duidelijk te maken waar het in de Ashram op stond. ‘Er zijn slechts twee mogelijke funderingen voor het materiële leven hier. De ene is dat men een lid is van een Ashram gegrond op het principe van het geven van zichzelf, van de overgave. Men behoort de Godheid toe en alles wat men heeft behoort de Godheid toe; door te geven geeft men niet wat men zelf bezit maar wat reeds aan de Godheid toebehoort. Er is geen sprake van vergoeding of terugbetaling, van marchanderen, en er is geen plaats voor eisen en verlangens. De Moeder alleen heeft de leiding en regelt de dingen zoals ze het best kunnen worden geregeld met de middelen waarover ze beschikt en volgens de mogelijkheden van haar instrumenten. Ze is hoegenaamd niet verplicht te handelen volgens de mentale normen of de vitale verlangens en aanspraken van de sadhaks; ze is niet verplicht een democratische gelijkshakeling toe te passen in de manier waarop ze met hen omgaat. Ze is vrij om iedereen te benaderen volgens wat ze ziet dat zijn ware behoefte is of wat het beste is voor zijn spirituele vooruitgang. Niemand kan over haar oordelen of haar zijn eigen regel of maatstaf opleggen; zij alleen kan regels maken en ze kan er ook van afwijken als ze dat goedvindt; maar niemand kan van haar eisen dat ze dat zou doen ... Dit is de spirituele discipline waarvan degene die de Goddelijke Waarheid vertegenwoordigt of belichaamt [nl. de Moeder] het middelpunt is.’ En dan volgt de ons reeds bekende uitspraak: ‘Ofwel is ze dat en is alles wat ik

kom te zeggen gewoon iets volkomen vanzelfsprekends, ofwel is ze het niet en hoeft niemand hier te blijven. Dan kan ieder zijn eigen weg gaan en is er geen Ashram en geen yoga.’^[29]

Rake woorden inderdaad, gericht tot de juiste persoon op het juiste ogenblik. De Moeder kreeg het allemaal te verduren, hun verzet, hun opstandigheid, hun haat, hun wrevel, ontmoediging, wanhoop, onbegrip, domheid en kwaadwilligheid. Het werd allemaal op haar geprojecteerd en zij moest het verwerken als was het haar eigen conditie; ze moest het in het Licht brengen en transformeren. Ze bewogen zich immers in haar, de sadhaks, elke minuut van de vierentwintig uren van haar dag. Er waren perioden dat ze niet meer dan twee uur per dag sliep. En zelfs als ze zogenaamd sliep, was dat een toestand die geen slaap kon worden genoemd omdat ze dan niet in het onderbewuste wegzonk zoals wij allen, maar bewust voort bleef werken, als Universele Moeder in dit universum en in andere, als belichaamde Moeder waar het op aarde nodig was en in het bijzonder in degenen die als medewerkers waren aanvaard. ‘Van buiten af gezien kunnen jullie zeggen dat er in de wereld mensen zijn met veel grotere kwaliteiten dan jullie, en ik zal het niet tegenspreken. Maar occult gezien is dit een selectie’, zei ze op een avond tegen de Ashramjeugd. ‘Men kan zonder zich te vergissen zeggen dat de meesten van de hier aanwezige jongeren hier gekomen zijn omdat hun beloofd werd dat ze erbij zouden zijn op het ogenblik van de Verwezenlijking. Maar ze herinneren zich dat niet.’^[30] En ze lachte. Wanneer je geboren wordt is het alsof je op je hoofd valt, zei ze, en door de klap vergeet je alles wat aan je geboorte vooraf is gegaan.

Hoe hebben de volgelingen van Christus zich gedragen? En die van de Boeddha? Als men de onverbloemde waarheid over hen wist, zou het waarschijnlijk maar een al te menselijke kroniek zijn, ook al worden ze nu als bovenmenselijke heiligen voorgesteld. Wat hadden zij van de ware grond van de boodschap van hun Meesters, beiden Avatars, begrepen, laat staan verwezenlijkt? Naar men uit de overgeleverde woorden van die Meesters zelf kan opmaken, doorgaans niet zo erg veel. En toch waren ook

dat de gezonden zielen in het grote, voor de hele mensheid belangrijke gebeuren van de Avatar-reïncarnaties toentertijd. Pionierswerk is nooit gemakkelijk, voor niemand, en zeker niet wanneer het quasi onmogelijke wordt aangedurfd, zoals bijvoorbeeld de vergoddelijking van de Materie ...

‘Een volmaakte yoga vereist een volmaakt evenwicht’, ^[31] had Sri Aurobindo tegen de eersten om hem heen al gezegd. Altijd opnieuw moesten de sadhaks aan die primordiale voorwaarde van hun innerlijk werk herinnerd worden, bij al hun kapesones en de soms bizarre inbeeldingen en ontregelingen die het innerlijke pad met zich mee kan brengen. Geen Meester of hij heeft gewaarschuwd dat het spirituele avontuur als vuur is en dat men er beter afblijft als men niet voldoende gelouterd is. Over de Integrale Yoga schreef Sri Aurobindo in een hoofdstuk dat hij in zijn *Synthesis of Yoga* liet inlassen en dat als het ware één waarschuwing is: ‘Dit is geen yoga waarin abnormaliteit van welke aard ook, zelfs een geëxalteerde abnormaliteit, aanvaard kan worden als weg tot zelfvervulling of spirituele verwezenlijking. Zelfs wanneer men supranormale of suprarationele ervaringen begint te hebben, mag het innerlijk evenwicht niet worden verstoord, maar moet men het bewaren van het hoogste punt van het bewustzijn tot zijn basis ... Een gezonde greep op de dingen en een hoge graad van spiritueel positivisme moeten altijd aanwezig blijven. Het is niet door irrationeel of infrarationeel te worden dat men boven de gewone natuur tot de supernatuur kan uitstijgen ...’ ^[32] – ‘Je moet een heel solide basis hebben’, zei de Moeder. Wie de grimmige realiteit wil transformeren, moet er zich niet uit terugtrekken, noch in fysieke noch in psychologische afzondering, maar haar aanpakken als een worstelaar zijn tegenstander. En daar de realiteit erg sterk is en niet van plan zich zonder meer te laten vloeren, moet de worstelaar even sterk zijn wil hij op de been blijven, en sterker wil hij haar overwinnen.

De Integrale Yoga is, zoals uit talrijke uitspraken van Sri Aurobindo en de Moeder blijkt, geen weg voor mensen met een teer gemoed of een teer gestel, het is een yoga voor heldhaftige vechtersnaturen. ‘Zonder heldhaftigheid kan men niet groeien om de Godheid te worden. Moed,

energie en sterkte behoren tot de allereerste principes van de goddelijke natuur in actie’, aldus Sri Aurobindo. ^[33] En de Moeder schreef na zijn heengaan: ‘Om Sri Aurobindo in het grote avontuur van zijn Integrale Yoga te volgen, moet men altijd een strijder zijn; nu dat hij ons fysiek verlaten heeft, moet men een held zijn. We zijn niet voor Vrede maar voor de Overwinning gekomen, omdat in een wereld die door vijandige krachten wordt geregeerd de Overwinning aan de Vrede moet voorafgaan.’ ^[34] Nee, deze yoga is er geen van ahimsa en geen sinecure in de lichte lucht van hoge heuvels. Ze is een gevecht tegen zeer reële, onverbiddelijke, sterke en uiterst intelligente krachten, meestal in het gore souterrain van onze eigen persoonlijkheid. ‘Onze yoga is niet voor lafaards. Als je niet moedig bent, blijf er dan af.’ ^[35] (de Moeder)

De groei van de Ashram

Niets is onmogelijk voor haar die de bewuste Macht en alles scheppende Godin is sinds alle eeuwigheid, gewapend met de almacht van de Geest. Alle kennis, alle krachten, alle triomf en overwinning, alle vaardigheid en werken zijn in haar handen. ^[36]

Sri Aurobindo

De Ashram groeide gestadig. Vierentwintig leden in 1926, tachtig of vijftientig in 1929, honderdvijftig in 1936, tussen honderdzeventig en tweehonderd in 1938. In de bewaard gebleven brieven aan haar zoon André, die ze sinds 1916 niet meer had gezien, deed de Moeder soms verslag van de materiële uitbreiding: de huur of de aankoop van panden, ‘vijf auto’s, twaalf fietsen, vier naaimachines, een dozijn schrijfmachines, een garage voor reparaties van de auto’s ... een bibliotheek en leeszaal ...’ ^[37] Het werd een reusachtige onderneming, vooral in de gegeven omstandigheden van het India en Pondicherry van die tijd, waar bijna alles moest worden ingevoerd, vooral uit Frankrijk, en de lokale sfeer en toestanden weinig bevorderlijk konden worden genoemd voor materiële organisatie. Alles gebeurde op haar initiatief, met haar hulp en aanmoediging, onder haar

toezicht. De afzonderlijke afdelingen en diensten van de Ashram rezen uit de grond: bakkerij, wasserij, kleermakerij, keuken en eetzaal, ziekenhuis, drukkerij (bekend geworden als een van de beste in India), melkerij, twee hoeven buiten de stad, enzovoort.

Aan André schreef ze ook: ‘Ik zou je graag onze instelling willen tonen. [Hij zal pas in 1945 voor het eerst naar Pondicherry reizen.] Er werden zopas vier huizen aangeschaft die ik in mijn eigen naam heb gekocht om de wettelijke formaliteiten eenvoudiger te maken, maar het spreekt vanzelf dat ze *niet mijn bezit* zijn ... De Ashram met al zijn roerende en onroerende goederen behoort aan Sri Aurobindo ... Je zult meteen begrepen hebben waarom ik je dit allemaal vertel, en je zult het in gedachten houden voor het geval dat er iets mocht gebeuren.’^[38] Waardoor André te verstaan werd gegeven dat hij op de Ashram geen erfelijke aanspraken kon maken.

Het was eveneens aan haar zoon dat ze schreef: ‘Op geen enkel ogenblik val ik terug in de onbewustheid die het kenmerk van de gewone slaap is. Maar ik geef mijn lichaam de rust die het nodig heeft, dat is de twee of drie uren dat ik neerlig in volstreekte onbeweeglijkheid, maar tijdens welke het hele wezen, mentaal, psychisch, vitaal en fysiek, overgaat in een complete rust bestaande uit volmaakte vrede, absolute stilte en totale onbeweeglijkheid, terwijl het bewustzijn volledig wakker blijft. Ofwel houd ik me bezig met een innerlijke activiteit van één of meerdere toestanden van het wezen, een activiteit die tot het occulte werk behoort en die vanzelfsprekend ook volkomen bewust is. Zo kan ik in alle waarheid zeggen dat ik nooit onbewust ben in de vierentwintig uren van de dag, die aldus een ononderbroken geheel uitmaken, en dat ik niet langer slaap op de gewone manier, terwijl ik mijn lichaam toch de rust schenk die het behoeft.’

[39]

Haar dagelijks programma veranderde in de loop van de jaren, maar men kan over het algemeen zeggen dat de Moeder zich in die periode van ’s ochtends vier uur tot middernacht, en soms nog later, onder de sadhaks in de Ashram bewoog en toezag op de activiteiten die met Sri Aurobindo’s

verzorging te maken hadden. Ze had niet eens een eigen kamer en at veelal op de vrijgemaakte rand van een tafel hier of daar.

Een van de belangrijkste activiteiten in de Ashram was de dagelijkse pranam (begroeting), wanneer de sadhaks één voor één aan haar voorbijkwamen en een betekenisvolle bloem met de nodige innerlijke steun ontvingen. (De Moeder heeft de meeste in Zuid-India bekende bloemen een naam gegeven in overeenkomst met hun innerlijke aard, met hun ware vibratie. Deze betekenis bleek achteraf te kloppen met die gevonden door de oude Indiase tradities van religieuze devotie en plantheekunde.) Zoals van alles maakten de sadhaks ook van de pranam een probleem. Want hoe had de Moeder hen die dag aangekeken en wat hadden ze in haar blik gelezen? En waarom had ze gisteren tegen deze of gene geglimlacht en vandaag niet? En als ze die andere daar zo ernstig aankeek, moest hij toch zeker iets uitgespookt hebben? Eindeloos komt de pranam in de correspondentie terug. Een voorbeeld uit die van Nirodbaran.

Op 28 juli 1934 schrijft hij: ‘Moeder¹⁴, er zijn dagen dat ik ontzettend bang ben om naar de pranam te gaan, omdat ik vrees dat ik weer zo onfortuinlijk zal zijn uw ernstig gezicht te zien zonder een zweem van een glimlach. Daarna zijn al mijn wanhoop, melancholie enzovoort nog erger, terwijl uw glimlach alle zwaarmoedigheid verdrijft.’ Waarop Sri Aurobindo antwoordt: ‘Dat alles over de Moeders glimlach en haar ernst is gewoon een linke streek van het vitale. Ik stel heel vaak vast dat sommigen het hebben over hoe serieus, gestreng, misnoegd of boos de Moeder bij de Pranam heeft gekeken terwijl daar geen sprake van was: ze hebben haar alleen maar iets toegeschreven dat hun door hun eigen vitale verbeelding werd voorgespiegeld. Dat nog daargelaten, heeft het feit dat de Moeder al dan niet glimlacht niets te maken met het goede of slechte gedrag van de sadhak of met zijn geschiktheid of ongeschiktheid [voor de yoga] – ze doet dat niet opzettelijk als beloning of straf. De Moeders glimlach is voor iedereen, zonder verband met dat soort dingen. Wanneer ze niet glimlacht, is dat omdat ze in trance of in iets anders verzonken is, of geconcentreerd op iets binnen in de sadhak dat haar aandacht opeist, iets dat voor hem gedaan

moet worden of in hem neergebracht of onderzocht. Het betekent niet dat er in hem iets slechts of verkeerd is. Ik heb dat honderd keren gezegd tegen ik weet niet hoeveel sadhaks, maar het heeft niet mogen baten. Zij verkiezen te geloven dat hun eigen gedachten onfeilbaar zijn en dat wat ik zeg niet waar is.’^[40] Het probleem, een verkeerde interpretatie van de Moeders gezichtsexpressie, houding of handelingen, bleef maar terugkomen, ingegeven als het was door ‘de Tegenstander’, zoals Sri Aurobindo hem noemde.

Wanneer Nirodbaran dan toegeeft: ‘Ik weet uit eigen ervaring dat we de Pranam hebben misbruikt’, antwoordt Sri Aurobindo zonder er doekjes om te winden: ‘Inderdaad. De Pranam (zoals vroeger de soep ’s avonds) is heel erg misbruikt. Waar dient de Pranam voor? Opdat de sadhaks op de meest directe en integrale manier – een manier die het fysieke bewustzijn insluit en het tot haar kanaal maakt – zouden ontvangen wat de Moeder hun kan geven en waar ze aan toe zijn. In plaats daarvan zit men als bij een receptie aan het hof na te gaan wat de Moeder zo allemaal doet (en het doorgaans verkeerd te interpreteren), met allerlei veronderstellingen terzake en achteraf geroddel over haar houding ten opzichte van deze of gene, en over wie meer en wie minder in haar gratie staat – alsof de Moeder haar genoeg of ongenoen, of haar waardering of afkeuring liet blijken – net als hovelingen in een hofhouding zouden doen ... De hele bedoening dreigt een routine te worden, zelfs zonder dat soort reacties. Sommigen doen er natuurlijk hun voordeel mee, degenen namelijk die iets van de juiste innerlijke houding kunnen bewaren. Was er de juiste innerlijke houding in allen, wel, dan zouden de dingen nu heel ver in de spirituele richting vooruit zijn gegaan.’^[41]

We zijn bij de pranam even blijven stilstaan omdat het een uitstekend voorbeeld vormt van de manier waarop de Moeder met de sadhaks te werk ging en hoe haar werkwijze door hen werd begrepen of ontvangen. De pranam, net zomin als de andere gezamenlijke Ashram-activiteiten, was nooit bedoeld als alleen maar een ceremonie, maar als een gelegenheid

waarbij de Moeder de spirituele kracht kon doorgeven en in de sadhaks actief maken.

Sri Aurobindo's intrigerende woorden over 'de soep 's avonds' hebben betrekking op een activiteit die de ashramieten 'de soepceremonie' noemden en die plaatshad tot de dag in 1931 dat de Moeder ernstig ziek werd. 'Het was een zeer belangrijke plechtigheid elke avond. Je had de indruk van een gebeurtenis uit de Oude Mysteriën ... De atmosfeer was als in een geheime tempel uit de oude tijden in Egypte of Griekenland', schrijft K.D. Sethna. 'Elke avond zaten we in het halfduister en mediteerden. De Moeder zat op een stoel voor ons. Champaklal bracht dan een grote ketel warme soep en plaatste die op een bankje voor de Moeder. Hij wachtte terwijl de Moeder in trance ging. Na enkele minuten, met haar ogen nog steeds dicht, strekte ze als vanzelf haar armen uit, met haar handpalmen boven de ketel. Ze bracht Sri Aurobindo's kracht over in de soep. Na een poos opende ze haar ogen en trok haar handen terug. Dan begon het uitdelen. Elk van ons ging naar haar toe, knielde neer en gaf haar zijn gelakte kop. Met een grote lepel schonk ze de soep uit de ketel in onze koppen. Voordat ze de kop teruggaf, concentreerde ze zich weer met halfgesloten ogen en nipte ervan ... De occulte waarheid achter de ceremonie was dat ze iets van haar eigen gspiritualiseerde substantie in de soep in onze koppen overbracht.'^[42]

Er zij hierbij opgemerkt dat de Moeder en Sri Aurobindo nooit echt in 'trance' zijn geweest, ook al gebruikt Sri Aurobindo dat woord in een vorig citaat. In trance gaan betekent dat men in een andere werkelijkheid overgaat, dat men het bewustzijn van de aardse realiteit verliest, en dat men zich niet herinnert wat er zich in de andere wereld heeft afgespeeld wanneer men tot de aardse werkelijkheid terugkeert. Naar de Moeder zei, zijn zij en Sri Aurobindo altijd bewust gebleven, op welk niveau van de werkelijkheid ze zich ook bevonden, en hebben ze steeds de volledige ervaring mee teruggebracht. Een tweede punt is dat die in de soep overgebrachte kracht, hoe moeilijk ook door ons te benoemen, duidelijk bedoeld was om op het materiële lichaam van de sadhaks te werken en een aanvang te maken met

de transformatie of toch minstens de ontvankelijkheid ervan, door middel van de voedende drank die ze tot zich namen en die via de spijsvertering tot in hun cellen zou doordringen. ‘Soep’ mag dan al een prozaïsch voedsel of woord zijn, er is geen reden om te veronderstellen dat het water en de andere bestanddelen ervan spiritueel minderwaardig zouden zijn in vergelijking met, bijvoorbeeld, tarwe in de vorm van brood.

Naast de gezamenlijke activiteiten waren er ook persoonlijke ontmoetingen met de sadhaks, gesprekken in hun kamer of huis, inspecties van de verschillende afdelingen, diensten enzovoort. Sommigen kwamen geregeld met haar samen voor een soort symbolische spelletjes, en zelfs onderweg van de ene kamer naar de andere in het centrale Ashramgebouw werd ze steeds weer opgehouden door sadhaks met persoonlijke of organisatorische problemen. Niets was haar te veel, niets te gering en niets onbelangrijk in een yoga die bedoeld was om het gehele leven te omvatten.

Zoals gezegd is de Moeder in 1931, en wel op 18 oktober, zwaar ziek geworden. De oorzaken van die ziekte waren ongetwijfeld complex en zijn door haar nooit bekendgemaakt. Veel later heeft ze eens gezegd dat een ‘titan’, een emanatie van de Heer van de Leugen, haar sinds haar geboorte al naar het leven stond en geen gelegenheid voorbij liet gaan om aan haar zending op aarde zo mogelijk een voortijdig einde te maken. Dat was wellicht één van de oorzaken van een ziekte ernstig genoeg om tijdelijk haar activiteiten te onderbreken. Maar een zekere mede-oorzaak was de weinig ontvankelijke houding van de sadhaks.

Sri Aurobindo schreef op 12 november 1931 aan een van hen: ‘De Moeder heeft een erg zware aanval te verduren gehad en ze moet absoluut haar krachten sparen voor de inspanning die de 24ste november [darshandag] van haar zal vergen. Er is geen sprake van dat ze iedereen weer zou beginnen te ontmoeten en ontvangen vóór die datum – één zo’n ochtend zou haar totaal uitputten.’ Dan komt de paragraaf die we al eerder hebben aangehaald: ‘Denk erom dat voor haar een dergelijk fysiek contact met de anderen niet alleen maar een sociale of huishoudelijke ontmoeting is ... Het betekent voor haar een uitwisseling, een uitstorting van haar

krachten en een ontvangen van goede, slechte en gemengde dingen van de kant van de anderen ...’ En hij vervolgt: ‘Was het alleen maar een kwestie van twee of drie personen, dan zou het anders zijn geweest, maar er is de hele Ashram hier die klaarstaat om ieders recht op te eisen zodra ze haar deur opent. Je wilt dat toch zeker niet op haar neer laten komen vóór ze haar gezondheid en haar kracht herwonnen heeft! In het belang van het werk zelf – de Moeder is nooit ook maar in het minst begaan geweest met haar lichaam en haar gezondheid als zodanig en die onverschilligheid is één van de redenen geweest, hoewel alleen maar een uiterlijke, van de aangerichte schade – moet ik erop aandringen dat ze de hervatting van haar taak slechts langzamerhand zal opnemen en dat ze maar zoveel zal doen als haar gezondheid kan verdragen.’^[43]

We lezen bij die gelegenheid dan ook van Sri Aurobindo’s pen wat zijn werk en dat van de Moeder betekende, toen hij een paar dagen later aan een andere sadhak schreef: ‘Ik heb nog niets over de ziekte van de Moeder gezegd omdat, als ik het deed, dat een lange beschouwing zou hebben vereist over wat degenen die in het centrum staan van een werk als dit moeten zijn, wat ze van de menselijke en aardse natuur en haar beperkingen op zich moeten nemen, en hoeveel ze van de moeilijkheden van de transformatie moeten dragen.’^[44] Twee jaar later zou hij wel even op dit onderwerp ingaan. ‘Door de aard zelf van haar werk moet de Moeder zich vereenzelvigen met de sadhaks, om hen te steunen in al hun moeilijkheden, om in haarzelf al het gif van hun natuur te ontvangen, om daarbij alle moeilijkheden van de universele Natuur op de Aarde op zich te nemen, met inbegrip van de mogelijkheden van dood en ziekte, om ze uit te vechten. Had zij dat niet gedaan [en had hij het niet gedaan], dan zou geen enkele sadhak in staat geweest zijn deze Yoga te beoefenen. De Godheid moet de menselijkheid aannemen opdat het menselijke wezen tot de Godheid zou mogen worden. Het is een simpele waarheid, maar niemand in de Ashram blijkt in staat te begrijpen dat de Godheid dat kan doen en toch verschillend van hen blijven – dat hij [of zij] toch de Godheid kan blijven.’^[45] Deze woorden in de historische context geven ons een diep inzicht in het Werk

van Sri Aurobindo en de Moeder. Men herinnere zich wat Sri Aurobindo hier geschreven heeft over ‘het uitvechten van ziekte en dood’ wanneer de dag komt dat hijzelf zijn lichaam zal verlaten.

Zo gauw ze kon, hervatte ze haar ontzaglijke dagelijkse taak. Waar ze niet lichamelijk aanwezig was, was haar bewustzijn in een van zijn emanaties aanwezig. Er was een emanatie van haar bij iedereen die ze als sadhak en sadhika aanvaard en in haar bewustzijn opgenomen had. Sri Aurobindo verklaarde dat nader: ‘De Emanatie is geen afzonderlijk wezen, maar de Moeder zelf. Ze is niet tot haar lichaam beperkt maar kan zichzelf uitsturen (emaneren) op elke manier die ze verkiest. Wat geëmaneerd wordt, past zich aan de natuur aan van de persoonlijke relatie die ze met de sadhak heeft en die bij elk verschillend is, maar dat belet niet dat het haarzelf is. De aanwezigheid ervan bij de sadhak is niet afhankelijk van het feit dat hij er zich wel of niet van bewust is. Hing alles af van het oppervlaktebewustzijn van de sadhak, dan zou de goddelijke actie waar dan ook onmogelijk zijn; de menselijke worm zou de menselijke worm blijven en de menselijke ezel de menselijke ezel in de eeuwen der eeuwen.’^[46] Dit citaat komt natuurlijk uit zijn correspondentie met Nirodbaran.

Doordat allen zich in haar bewustzijn bewogen, wist ze ook alles van hun intiemste leven af, een noodzakelijke voorwaarde om hun yoga voor hen te doen. De belichaamde Moeder had ‘een kennis door een intiem innerlijk contact met de waarheid der dingen en wezens dat intuïtief is en voortkomt uit een verborgen eenheid’.^[47] Haar intuïtie was niet wat wij gewoonlijk onder het woord verstaan, namelijk een soort irrationeel aanvoelingsvermogen dat verrassend juist kan zijn maar ook erg onbetrouwbaar. In Sri Aurobindo’s wereldschema is de Intuïtie een van de hogere spirituele niveaus. Wanneer hij schreef dat ‘de Moeder weet door middel van haar intuïtie’, dan bedoelde hij dat ze de dingen wist dankzij een rechtstreekse kennis afkomstig uit het Eenheidsbewustzijn, waar alles in ‘de drie tijden’ (verleden, heden, toekomst) is gekend – een Eenheidsbewustzijn dat het Goddelijke Bewustzijn is.

Ook hier weer schoot het begrip van veel volgelingen tekort en moest Sri Aurobindo verklaring op verklaring neerpennen. Vraag: ‘In welke zin is de Moeder overal? Weet zij alles wat er gebeurt in het fysieke vlak?’ Zijn antwoord: ‘Inbegrepen wat Lloyd George [de toenmalige Britse premier] vandaag voor ontbijt heeft gehad en wat Roosevelt [de Amerikaanse president] tegen zijn vrouw over het huispersoneel heeft gezegd? Waarom zou de Moeder op de menselijke manier alles moeten “weten” wat in het fysieke vlak gebeurt? Voor haar komt het er in haar belichaming op aan de werkingen van de universele krachten te kennen en ze te gebruiken voor haar werk; voor de rest weet ze wat ze weten moet, soms met haar innerlijke zelf, soms met haar fysiek-mentale bewustzijn. Alle kennis is voorradig in haar universele zelf, maar ze brengt alleen naar voren wat naar voren dient gebracht opdat het werk gedaan zou worden.’^[48]

De Moeder zelf heeft meer dan eens uitgelegd dat de kennis van de gebeurtenissen op de verschillende niveaus van de existentie als het ware opgeslagen werd in de gradaties van haar bewustzijn die met die niveaus correspondeerden, en dat voor haar belichaming die passieve kennis actief beschikbaar kon worden gemaakt als zij er zich op concentreerde. Dit was dubbel waar voor wat omging in de personen die ze in haar bewustzijn had gesloten en de gebeurtenissen die om de een of andere reden haar speciale belangstelling wegdroegen.

Na haar ziekte begon onvoorzien de dagelijkse ‘balkondarshan’, een gewoonte die zou voortduren tot 1962, toen ze haar kamer niet meer zou verlaten. ‘Het werd de gewoonte van de Moeder, niet lang na haar terugkeer tot actieve bezigheid, vroeg in de ochtend op het noordelijk balkon te verschijnen, dat aan Pavitra’s kamer ... Gaandeweg begonnen enkele sadhaks aan de overkant van de straat samen te komen om een glimp van de Moeder op te vangen wanneer ze op het balkon verscheen. Na enkele weken of maanden ... zou daar bijna de hele Ashram samenkomen; de straat stond telkens vol met halsreikende sadhaks, bezoekers en anderen’^[49], lezen we in Iyengars biografie van de Moeder.

Zoals de balkondarshan is ook geen enkele andere belangrijke Ashram-activiteit ooit op voorhand gepland geweest. De behoefte eraan deed zich vanzelf voor of werd vanzelf duidelijk. Evenzo waren trouwens sommige van Sri Aurobindo's werken ontstaan, toevallig als het ware, als reactie op een artikel of boek dat hij gelezen had (*The Human Cycle, The Future Poetry, The Foundations of Indian Culture*) of op een tekst die hij begon te commentariëren (*The Life Divine, The Secret of the Veda*). Nooit ontwierpen Sri Aurobindo en de Moeder iets vooraf, om het niet te beperken of te vervormen door de projectie van een mentaal patroon. Zij volgden hun goddelijke Intuïtie en hun supramentale Kennis, in volledige overgave aan Datgene dat hun aardse taak leidde. 'Nooit, op geen enkel ogenblik, is er een mentaal plan geweest, een uitgetekend programma voor een georganiseerde actie waartoe vooraf was beslist. De hele zaak werd geboren, is gegroeid en heeft zich ontwikkeld als een levend wezen, door een werking van het bewustzijn ... constant volgehouden, vermeerderd en versterkt.'^[50] (Sri Aurobindo)

De ontwikkeling van de sadhaks

Sommige van de aangehaalde citaten plaatsen de leden van de Ashram misschien in een minder gunstig daglicht. De ashramieten zijn ook dikwijls aangevallen om hun uiterlijke en innerlijke tekortkomingen, vooral na het heengaan van de Moeder in 1973. Zoals reeds gezegd, ook in Sri Aurobindo's woorden, is het vooral wanneer mensenkinderen dag-in dag-uit dicht op elkaar leven dat hun kleinzielige kanten het duidelijkst merkbaar, het kinderlijkst, en zelfs heel erg grotesk of pijnlijk kunnen worden. Daarvan getuigen alle gemeenschappen in alle klimaten, religieuze, sociale, militaire, utopische of experimentele. De mens is nu eenmaal voor het grootste deel van zijn oppervlakte-persoonlijkheid een petieterig wezen, en dan verhinderen zijn gewoonten en zijn blindheid nog dat 'dit kleine, meelijwekkende, dwergachtige schepsel' onverhuld zou kunnen zien. 'De mensen zijn buitengemeen dwaas', schreef Sri Aurobindo aan Nirodbaran,

‘maar ik veronderstel dat zij het zelf niet kunnen helpen. Hoe meer ik van de mensheid zie hoe meer zich dat aan me opdringt, de extremen van dwaasheid waar hun denken toe in staat is.’^[51] Hij kwam niet van een andere planeet, zoals het klassieke marsmannetje, hij zag met een bewustzijn dat wereldhoog boven het normaal menselijke uitsteeg. Als voor een God een mens op gelijke voet staat met een hagedis, hoe moet hij er dan uitzien voor een supramentale Avatar? ...

Men zou zonder veel moeite ettelijke bladzijden kunnen vullen met uitspraken van Sri Aurobindo en de Moeder in de volgende trant: ‘De Moeder en ik moeten negen tiende van onze energie besteden om bepaalde toestanden te kalmeren, om te maken dat de sadhaks redelijk tevreden blijven, enzovoort enzovoort enzovoort. Eén tiende, en in het geval van de Moeder niet eens zoveel, kan aan het echte werk worden besteed. Dat is niet genoeg.’^[52] Dit soort citaten alleen zou echter een verwrongen beeld van het Ashramgebeuren geven, alsook van de houding van Sri Aurobindo en de Moeder ertegenover. Want heel wat talrijker zijn de brieven waarin ze hun volgelingen aanmoedigen, wijzen op hun positieve kanten en hen van hun blijvende liefde, bijstand en bescherming verzekeren. Men leze de brieven aan Huta, gepubliceerd in *White Roses* en andere verzamelingen, Nirodbarans en Sethna’s correspondentie en publikaties, en de vele andere brieven die werden en soms nog worden gepubliceerd. Zij wisten wat de menselijke natuur inhield en dus wat ze in hun gecollectiviseerde yoga op zich hadden genomen. Zoals ze ook wisten dat ze van mensen, ook van de sadhaks van hun eigen yoga, maar weinig terug hoefden te verwachten. Vraag: ‘Moeder, wat mogen we van jou verwachten?’ De Moeder: ‘Alles.’ Tweede vraag: ‘Moeder, wat verwacht jij van ons?’ De Moeder: ‘Niets.’

De Integrale Yoga, waar de sadhaks hun leven aan gewijd hadden, is trouwens de moeilijkste taak die een mens kan aanvatten. Het doel ervan was, zoals we weten, een volledige transformatie van de menselijke natuur in de goddelijke, en uiteindelijk van het menselijk lichaam in een lichaam dat de goddelijke natuur moet kunnen behuizen. Toen iemand hem eens vroeg: ‘U hebt in *The Life Divine* gezegd dat alleen de absolute idealist dit

pad kan blijven gaan. Hoe kunnen dan gewone stervelingen zoals wij ...’, brak Sri Aurobindo beleefd glimlachend zijn vraag af: ‘Het is niet voor gewone stervelingen.’^[53] Zoals hij schreef: ‘Dit pad van yoga is een moeilijk pad en het kan alleen gevolgd worden wanneer men er een speciale roeping voor heeft.’^[54]

De kandidaten door Sri Aurobindo en de Moeder aanvaard, mogen dus verondersteld worden die speciale roeping te hebben gehad. Anders gezegd, ze mochten verondersteld worden in de meeste gevallen ‘rijpe zielen’ te zijn, omdat geen anderen het baanbrekend werk van de samenwerking met de Avatar en de vertegenwoordiging van hun aardse broers en zussen aankonden. Zij moesten behoren tot ‘het aantal zielen gestuurd om te maken dat het voor nu zou zijn’, zoals Sri Aurobindo zei. Is daar enige confirmatie van te vinden?

In de *Agenda* staat dat de Moeder eens tegen Satprem zei dat Nolini (Kanta Gupta), een der eerste medestanders van Sri Aurobindo die we al eens eerder in dit verhaal zijn tegengekomen, innerlijk naar willekeur tot het niveau van Zijn-Bewustzijn-Alvreugde kon stijgen, en dat is het hoogste niveau van de goddelijke manifestatie. Na Nolini’s overlijden in 1984 hebben verschillende personen hun herinneringen aan hem gepubliceerd. Daarin staat te lezen dat hij zelf gezegd heeft dat hij de reïncarnatie was van de Latijnse dichter Vergilius, van de Franse Pleiade-dichter Pierre de Ronsard, en van André Le Nôtre, de ontwerper van de tuinen van Versailles. De Moeder schreef in een van zijn verjaardagskaarten, die alle sadhaks van haar ontvingen: ‘Nolini op weg naar de superman’, en in 1973: ‘Met mijn liefde en zegeningen ... voor de transformatie.’ Nirodbaran, die samen met de andere Ashramartsen Nolini op het laatst bijstond, vertelt: ‘Enkele dagen later, toen hij op zijn bed lag, liet ik hem door Anima [Nolini’s secretaresse] vragen waar zijn bewustzijn zich bevond. Hij antwoordde: “Bij de Moeder natuurlijk!” Ik verlangde meer nauwkeurigheid. Hij zei toen: “In het Bovenmentale.” Ik was er ondersteboven van. Al had de Moeder erop gezinspeeld, de mededeling door Nolinida¹⁵ zelf had een enorme uitwerking op me ... Later vernam ik van Anima dat Nolinida haar

toevertrouwd had dat hij meestal in het bovenmentale was, maar soms iets hoger.’^[55] Het Bovenmentale is de wereld van de kosmische wezens die men Goden noemt; ‘iets hoger’ is het Supramentale.

Dezelfde Nirodbaran schreef bijna vijftig jaar eerder aan Sri Aurobindo: ‘Ik vraag me soms af of hier iemand is die ook maar iets heeft bereikt. Heeft iemand de Godheid verwezenlijkt? Vraag me alstublieft niet wat ik onder de Godheid versta. Het is moeilijk om zulke dingen uit te leggen.’ Sri Aurobindo antwoordde: ‘Waarom zou ik het niet vragen? Als je de Vedantische realisatie bedoelt: er zijn er verschillende die deze hebben bereikt. Ook de bhakti-realisatie. Als ik de brieven over ervaringen in de sadhana publiceerde die ik ontvangen heb, zou men ervan opkijken en denken dat de Ashram propvol grote yogi’s zit! Zij die iets van yoga afweten zouden niet geven om de duistere perioden, de nachten van de ziel, de vijandige aanvallen, de vlagen van wanhoop en de struikelingen, want ze weten dat zulke dingen de yogi’s overkomen. Zelfs de mislukkelingen zouden goeroes geworden zijn had ik het toegelaten, met drommen shisha’s [leerlingen]! B. is er een geworden. Z. ook natuurlijk. Maar dat telt hier allemaal niet, omdat wat elders een volledige realisatie is, hier slechts een vaag begin van de verwezenlijking uitmaakt. Hier is de test de transformatie van de natuur, psychisch, spiritueel en ten slotte supramentaal! Dat en niets anders is wat het zo moeilijk maakt.’^[56] De brieven met de grote realisaties zijn door de betrokken sadhaks uit discretie echter nooit gepubliceerd.

Een andere keer schreef Sri Aurobindo aan dezelfde correspondent: ‘Is de kwaliteit van de sadhaks dan zo laag? Ik zou zeggen dat er een aanzienlijke mate van bekwaamheid en geschiktheid is in de Ashram. Het is waar dat het hier vereiste niveau hoger is dan elders, zelfs in spirituele zaken. Er zijn hier misschien een half dozijn personen die in het Bewustzijn van het Brahman leven. Elders zouden zij ophef maken en als grote yogi’s worden beschouwd; hier is hun staat niet bekend en wordt hij in de yoga niet als een definitieve verwezenlijking maar slechts als een begin beschouwd.’^[57] (Nirodbaran: ‘Kunt u me de namen van dat half dozijn fortunlijken niet in het oor fluisteren?’ – Sri Aurobindo in grote letters: ‘NEE, MIJNHEER!’)

De twee voorgaande citaten dateren uit 1936. Er mag redelijkerwijs verondersteld worden dat de sadhaks die Sri Aurobindo in gedachten had daarna nog vorderingen hebben gemaakt, zodat sommige, net als Nolini, waarschijnlijk een heel hoog niveau hebben bereikt. Ze waren echter nog ver van de transformatie van het fysieke lichaam en daarom kon het oog niets of maar heel weinig aan hen merken. Het zijn de onbekende helden uit de eerste fase van de transformatie van de Aarde, die nu misschien ‘ergens’ rusten en wachten om hun werk voort te zetten of te voleindigen wanneer de aardse materie ervoor gereed zal zijn.

Tot slot, met betrekking tot dit onderwerp, nog een opmerkelijk verhaal. Het komt uit een boekje met Champaklals memoires, aan een andere sadhak in zijn eenvoudige bewoordingen mondeling meegedeeld. Champaklal vertelt een voorval uit 1959. ‘Ik bracht Moeder op de hoogte van het overlijden van Mritunjoys oudere zus. Moeder zei: “Ja, ze was al lange tijd niet wel. Ze was ziek.” Toen Moeder na het balkon [de balkondarshan] aan het ontbijt zat, zei ze dat ze iets heel interessants had meegemaakt. Ze had op het voorhoofd van Mritunjoys oudere zus (die net overleden was) het symbool van Sri Aurobindo gezien. Moeder zei dat ze heel erg verbaasd was geweest en bij zichzelf had gedacht: “Wat! Op dit ... ?” Toen had ze Sri Aurobindo horen zeggen: “Voortaan zal ik op allen die hier sterven mijn zegel plaatsen en hun, in welke toestand ze ook mogen sterven, onvoorwaardelijk bescherming verlenen.”^[58] In de *Agenda* vinden we dat bevestigd in de woorden van de Moeder zelf. Wanneer de ziel het materiële lichaam verlaat, verblijft ze eerst enige tijd in de vitale werelden in haar vitale omhulsel, vóór ze door de mentale naar de psychische wereld gaat om er te rusten en de ervaringen uit het voorbije leven te assimileren. De lagere vitale werelden zijn bewoond door de boosaardige vitale wezens die we reeds hebben ontmoet en die in het Westen duivels worden genoemd. Het verblijf in de lagere vitale werelden is de verklaring van de hel in de religies. Verre van een eeuwige straf waarmee de gelovigen kunnen worden bedreigd, is dat een tijdelijke ervaring van de ziel, die echter zeer angstwekkend en zelfs gevaarlijk kan zijn. Naar de Moeder zei, was het van

jongs af een van haar taken geweest zich om de zielen van de gestorvenen te bekommeren en hen veilig naar de wereld van psychische rust te brengen. ‘Zovelen komen naar haar toe voor de overtocht naar de overzijde’,^[59] schreef Sri Aurobindo. Om die overtocht voor iedereen te beveiligen, heeft de Moeder met haar occulte macht als het ware paden van licht aangelegd waar die vitale wezens zich niet op zullen wagen en het dus de overledenen niet meer lastig kunnen maken. In haar eigen woorden: ‘Er zijn nu wat we bruggen zouden kunnen noemen, “beschermdoorgangen” die in de vitale wereld werden gebouwd om door al die gevaren heen te gaan.’^[60] Ze zei ook dat ze dat werk helemaal aan het begin van de eeuw heeft gedaan: ‘Maand na maand na maand ben ik ermee bezig geweest ... Het moet deel uitmaken van het werk waarvoor ik op de Aarde ben gekomen.’ Sri Aurobindo schreef dan ook: ‘Degene die hier sterft, wordt begeleid bij zijn overgang naar de psychische wereld en geholpen in zijn toekomstige evolutie naar de Godheid.’^[61] Ten teken waarvan hij zijn symbool plaatste op het voorhoofd van allen die in de Ashram stierven.

Golconde

Geen pand, geen kamer, geen hoek in de Ashram of er is een interessante geschiedenis aan verbonden. Het is volstrekt niet overdreven te zeggen dat de Moeder achter en bij alles stond, niet als een autoritaire schooljuffrouw, maar voor het geven van de inspiratie, de bezieling en de verwezenlijkende kracht die voor het uitvoeren van haar werk in de Ashram nodig waren. Alles had zijn occulte reden, zin en doel, want de Ashram stond voor de wereld, waardoor elke handeling een verstrekkende symbolische geladenheid verkreeg. Uit de vele projecten door de Moeder met schaarse middelen en in moeilijke omstandigheden uit de grond gestampt, pikken we het ‘gastenhuis’ (*guest house*) door haar ‘Golconde’ genaamd.

Wat de Moeder met Golconde heeft bedoeld, was typisch voor de betekenis van de Ashram als geheel. Uit alle bronnen blijkt dat ze een symbolische architecturale verwezenlijking beoogde van de hoogst

mogelijke schoonheid en perfectie, waardoor een spirituele intentie en macht een zo volmaakt mogelijke materiële vorm zou aannemen. (Ze moet later hetzelfde, maar op ruimere schaal, met Auroville hebben bedoeld.)

Sri Aurobindo schreef: ‘In Golconde heeft de Moeder haar eigen idee uitgewerkt door middel van Raymond, Sammer en anderen. Ten eerste, Moeder gelooft in schoonheid als deel van de spiritualiteit en het goddelijke leven; ze gelooft, ten tweede, dat fysieke dingen een grond van Goddelijk Bewustzijn hebben, evenzeer als levende dingen, en, ten derde, dat ze een eigen persoonlijkheid hebben en naar behoren behandeld moeten worden ... Het is op deze grondslag dat ze Golconde heeft ontworpen. Ze wilde in de eerste plaats een grote architecturale schoonheid en ze is daarin geslaagd ... maar ze wilde ook dat alle voorwerpen in het gebouw, de kamers, de accessoires en de meubels elk afzonderlijk artistiek zouden zijn en dat ze een harmonisch geheel zouden vormen.’^[62]

Ze deed daarvoor een beroep op de Tsjechische architect Antonin Raymond. Raymond was een leerling van Frank Lloyd Wright, die hij in 1923 naar Japan had vergezeld om er mee te werken aan de heropbouw van Tokio, na de zware aardbeving die een groot deel van de stad had verwoest. Daar heeft hij toen Philippe Saint-Hilaire ontmoet, de latere Pavitra, en is hij met hem bevriend geraakt. In 1938, het jaar dat hij werd aangezocht om de plannen voor Golconde te ontwerpen, had hij in Tokio een bloeiend architectenbureau opgebouwd met verschillende assistenten, van wie twee aan Golconde zouden mee werken.

De ene heette František Sammer, ook een Tsjech en student van Le Corbusier; met zijn meester had hij samengewerkt aan een huisvestingsproject in Moskou, maar hij was daarna naar Japan gereisd en had er Raymond ontmoet. De andere was George Nakashima, een Amerikaan van Japanse ouders.

Over zijn arbeid voor Golconde heeft Raymond later onder andere het volgende geschreven¹⁶: ‘We leefden als in een droom. Geen tijdslimiet en geen geld waren contractueel bepaald, want er was geen contract. Hier was inderdaad een ideale situatie waarin het doel van alle activiteit duidelijk

spiritueel was. In feite was het doel van [het gastenhuis] niet in de eerste plaats de behuizing van de volgelingen; het was het scheppen van een activiteit, de materialisatie van een idee waardoor de volgelingen zouden kunnen leren, ervaring opdoen en zich ontwikkelen door hun betrokkenheid bij het optrekken van een mooi gebouw. Tijd en geld speelden een bijkomstige rol. Deze situatie was erg verschillend van de gebruikelijke waarbij [de architect] onder druk wordt gezet door zowel de cliënt als de aannemer. Hier was alles in het werk gesteld om de architect helemaal vrij te maken zodat hij zich volledig aan zijn kunst en zijn wetenschap zou kunnen wijden.

En toch werd tegelijkertijd op het werk een volmaakte orde in acht genomen, elke spijker was geteld. Onder de volgelingen die aan het gebouw werkten, was de man nu bezig met het testen van de grond een voormalige tandarts, en die andere daar, verantwoordelijk voor het openen en sluiten van de poort, was vroeger bankier geweest en deed nu zijn werk met een plichtsgetrouwheid die niet meer denkbaar is in een wereld waar iedereen wacht op het fluitsignaal van vijf uur. Er waren ook ingenieurs onder de volgelingen [Pavitra, Chandulal en Udar], en iedereen hielp een handje.

Onder de onzichtbare leiding van de leiders van de Ashram, wier aanwezigheid altijd werd gevoeld, aan wie dagelijks alles werd gerapporteerd en wier zorg de spirituele groei van elk lid van de gemeenschap was, heb ik de beste architectuur van mijn loopbaan verwezenlijkt. [Het gastenhuis] werd Golconde genoemd ...' ^[63]

Die naam was de Franse versie van Golconda, de toen nog zeer befaamde goudmijn nabij Hyderabad, vóór India's onafhankelijkheid de hoofdstad van de gelijknamige staat geregeerd door een schatrijke Nizam en nu de hoofdstad van de deelstaat Andhra Pradesh. Het was de mohammedaanse Nizam die door tussenkomst van zijn diwaan (hoofminister) Sir Akbar Hydari één lakh roepies had geschonken voor de bouw van het gastenhuis. Een lakh is honderdduizend. Een auto kost tegenwoordig in India drie tot vier lakh, maar in 1938 was een lakh roepies nog een aanzienlijke som. Naar Udar Pinto, één van de ingenieurs, zich herinnert: 'Een ton

voortreffelijk Japans cement kostte slechts ongeveer 25 roepie en staal zowat 200 roepie per ton; Pondicherry was toentertijd een vrijhaven en er waren hoegenaamd geen douane- of invoerrechten en geen restricties. En daar we toen een goede laadpier hadden, konden de scheepsladingen uit Japan direct naar Pondicherry komen.’^[64] Udar stond in voor de vervaardiging van de werktuigen, de accessoires en ander toebehoren in metaal die voor Golconde bestemd waren. Bijna alles werd op maat gemaakt en daarvoor had Udar speciaal een atelier opgericht, gestart met de som van zegge en schrijve één roepie en met één handboor. Het atelier werd door de Moeder ‘Harpagon’ genoemd, naar de hoofdfiguur uit Molières komedie *L’Avare*.

Op wat voor peil stond die beste architectuur uit Antonin Raymonds loopbaan? We hebben in de proloog reeds de lovende opinie van de architect Charles Correa aangehaald. Op het congres *Solar World*, in 1983 gehouden in Perth, Australië, werd over Golconde het volgende gezegd: ‘In een van de meest afgelegen delen van India werd een van de meest geavanceerde gebouwen ter wereld geconstrueerd onder de moeilijkste omstandigheden wat het materiaal en de arbeidskrachten betreft. Deze structuur van gewapend beton werd opgetrokken hoofdzakelijk door ongeschoolde vrijwilligers, waarbij de bevoorrading van materialen heel erg onzeker was, en zo goed als alle nodige stukken werden speciaal vervaardigd. Toch is dit mooie gebouw van wereldklasse, zowel architecturaal als door zijn bio-klimatische aanpassing in een tropisch klimaat 13 graden benoorden de evenaar.’^[65]

Met het werk werd een aanvang gemaakt op 10 oktober 1937; Golconde zou pas tien jaar later klaarkomen. De Tweede Wereldoorlog was aan de horizon opgedoemd en het architectentrio, zonder ooit het contact met zijn werk en met de Ashram te verliezen, had zich verplicht gezien naar zijn vaderland terug te keren. Onder leiding van de Ashramingenieurs werden de plannen uitgewerkt, maar de materialen uit de andere landen kwamen slechts met veel vertraging of helemaal niet ter bestemming en de prijzen schoten omhoog. Toch werd wat de kwaliteit en de afwerking betreft geen

duimbreed toegegeven. In een rustige buurt van Pondicherry, op kleine afstand van het centrale gebouw van de Sri Aurobindo Ashram en een paar honderd meter van de blauwe zee, staat Golconde er nog steeds in al zijn originaliteit en gaaf bewaarde schoonheid.

[13] Persoonlijke mededeling aan de auteur.

[14] De dagelijkse correspondentie, ook die van Nirodbaran, was in feite gericht aan de Moeder, als leidster van de sadhaks. De brieven, op losse velletjes of in schriften, werden eerst door haar gelezen, daarna indien nodig met Sri Aurobindo besproken en ten slotte door deze laatste beantwoord. De Moeder schreef de antwoorden alleen maar wanneer Sri Aurobindo om de een of andere reden geen correspondentie voerde.

[15] In het Bengaals is 'da' een suffix toegevoegd aan de naam van een oudere broer of van een persoon die men uit respect als zodanig aanspreekt.

[16] Het meeste materiaal met betrekking tot Golconde danken we aan een reeks artikelen van de hand van Shraddhavan, in de loop van 1989 en 1990 in *Mother India* gepubliceerd.

15.

Een nacht in november

De gebeurtenissen hebben voor ons vaak redenen die de rede niet kent, en de krachtlijnen van de geschiedenis kunnen even onzichtbaar en niettemin reëel zijn als de krachtlijnen van een magnetisch veld. ^[1]

Louis Pauwels

De drie darshan-dagen waren de hoogdagen van het jaar in de Ashram. Alle ashramieten keken ernaar uit omdat ze dan weer een paar minuten lang Sri Aurobindo zouden zien, met de Moeder aan zijn rechterzij, beiden van half acht 's ochtends tot ongeveer drie uur 's middags, met slechts een korte adempauze, gezeten op een canapé in een klein kamertje dat deel uitmaakte van zijn vertrekken. De aanschuivende ashramieten en heel wat bezoekers stonden dan even van aangezicht tot aangezicht met de glimlachende belichaamde Aanwezigheid, die als speciale zegening die dag aan ieder meegaf wat voor zijn innerlijke ontwikkeling het beste was.

De darshans werden door Sri Aurobindo en de Moeder altijd speciaal in het occulte vlak voorbereid. 'Er heeft gewoonlijk een neerdaling plaats, maar er is ook een groot verzet tegen de neerdaling in die dagen ... ^[2] Het is waar dat er dan frequente aanvallen plaatshebben.' ^[3] Het verzet en de aanvallen kwamen natuurlijk van de vijandige krachten, die alle mogelijke middelen gebruikten om elke neerdaling van het Hogere te voorkomen en die elke spirituele stap vooruit verbeteren bevochten. Zozeer was Sri Aurobindo's concentratie dan vereist dat hij in de darshan-periode alle correspondentie stopzette.

Dus waren ook op die 23ste november de verwachtingen weer hoog gespannen en was de stemming feestelijk. Bezoekers waren van overal toegestroomd, ook uit het buitenland. Dit keer was de meest opgemerkte onder hen Margaret Wilson, dochter van de Amerikaanse president Woodrow Wilson. Ze had boeken van Sri Aurobindo ontdekt in de *New*

York Public Library en was met Sri Aurobindo en de Moeder beginnen te corresponderen. Sri Aurobindo had haar op haar verzoek ook een Sanskriet naam gegeven, zoals steeds in overeenkomst met de spirituele mogelijkheden die hij in de persoon zag en veelmeer een spirituele opgave dan een aanwijzing van reeds bestaande verworvenheden. In de Ashram heette Margaret Wilson nu Nishta, wat betekent ‘een éénpuntige, onwankelbare en gestadige concentratie’ op het spirituele doel. Voordat ze de lange reis uit de Verenigde Staten had aangevat was ze door Sri Aurobindo terdege gewaarschuwd: ‘We betwijfelen of het geraden is dat u volgende winter hierheen zou komen ... Uw ziekte [ze had artritis] en het feit dat u de warmte niet kunt verdragen vormen een beletsel ... Ten slotte weet u misschien niet dat ik tegenwoordig in volledige afzondering leef, dat ik niemand ontvang en met niemand spreek, zelfs niet met de bewoners van de Ashram, en dat ik slechts driemaal per jaar naar buiten kom om stilzwijgend een zegening te geven. De Moeder heeft evenmin tijd voor vrije of veelvuldige omgang met degenen die hier zijn. U zou daarom waarschijnlijk teleurgesteld worden als u hier kwam met het idee van een persoonlijk contact met ons om u in uw spirituele streven te helpen. De persoonlijke kant is er, maar dan meer als een innerlijke aanwezigheid, met slechts enkele punten van fysiek contact ter ondersteuning. Maar het innerlijke contact, de innerlijke hulp kan heel goed op een afstand worden ontvangen.’^[4]

In de stilte van de tropische nacht die aan de drukte van de darshandag voorafging scheen slechts één lichtje, een lamp in Sri Aurobindo’s kamer. Het bruisen van de branding moet zoals altijd hoorbaar zijn geweest. In die tijd van het jaar rijst het sterrenbeeld Orion aan de hemel. En toen gebeurde het onverwachte.

‘Tussen tien voor half drie en half drie deed Moeder het belletje klinken’, schrijft A.B. Purani, die zoals elke nacht vrijwillige wachtdienst had. ‘Ik rende de trap op en ze zei tegen me dat er iets met Sri Aurobindo’s been gebeurd was en dat ik de dokter moest halen.’ Lopend van zijn zitkamer naar de badkamer was Sri Aurobindo gestruikeld over een tijgerhuid, een

van de vele hem door volgelingen en bewonderaars geschonken en waarvan sommige nu nog in zijn kamers te zien zijn. De te hulp geroepen arts was dokter Manilal. ‘Toen wij, de andere dokters, naar boven gingen, zagen we dat dokter Manilal Sri Aurobindo’s bezeerde been aan het onderzoeken was. De Moeder zat naast hem en wuifde hem zachtjes wat koelte toe’,^[5] schrijft Nirodbaran.

Uit de onnatuurlijke houding van het been bleek duidelijk dat het gebroken was. De breuk was ernstiger dan men eerst had vermoed. Een orthopedisch chirurg en een radioloog uit Madras werden er zo vlug mogelijk bij gehaald, met de nodig apparatuur om Sri Aurobindo in zijn kamer te onderzoeken en te behandelen. Hun conclusie: een ingeklemde breuk van het rechter dijbeen boven de knie. Het been werd in tractie gebracht.

Het nieuws van Sri Aurobindo’s ongeval verwekte overal in de Ashram opschudding, ontsteltenis en ontgoocheling. De darshan waar allen zo vol verwachting naar hadden uitgekeken zou niet doorgaan. (Een glimlachende Moeder gaf ’s avonds toch nog alleen darshan.) En in ieders hoofd moet de vraag zijn gerezen: hoe had Sri Aurobindo, de Mahayogi, de Avatar wie anderen om bescherming baden, zelf het slachtoffer van een ongeval kunnen worden? Hoe rustig en waardig ze zich uiterlijk ook hielden, de meesten waren ongetwijfeld erg geschokt.

Ja, hoe was het ongeval mogelijk geweest? Sri Aurobindo zei zelf kort daarop: ‘De vijandige krachten hebben vaak geprobeerd dingen zoals de darshan te verhinderen, maar ik ben er telkens in geslaagd hun aanvallen af te weren. Toen het ongeval met mijn been zich voordeed, was ik er meer mee bezig de Moeder te beschermen en vergat ik mezelf. Ik dacht niet dat de vijandigen mij zouden aanvallen. Dat was mijn vergissing.’^[6] – ‘Het gebeurde omdat ik niet op mijn hoede was en iets tot in het onderbewustzijn had kunnen doordringen. Er is een stadium in de yogische ontwikkeling waarin niet de minste nalatigheid veroorloofd is.’^[7] En hij zei ook: ‘Ik dacht niet dat ze zouden durven.’

Maar durven deden ze, en ze hadden het best mogelijke ogenblik gekozen om het slachtoffer van hun aanval een zware fysieke klap toe te brengen en tegelijk te proberen hem in ieders ogen te vernederen. De Moeder zei daarover: ‘Het was een formatie (een vijandige kracht) en hij nam niet voldoende voorzorgen. De vijandige kracht was in feite tegen ons beiden gericht, maar vooral tegen mij. Ze had al een paar keren geprobeerd mij de schedel te breken ... dingen van dien aard. Dus was hij gespannen om te voorkomen dat mijn lichaam er ernstig door getroffen zou worden. En zo heeft ze het kunnen klaarspelen hem ongemerkt te naderen en zijn been te breken. Het gaf een schok.’^[8]

Sri Aurobindo was samen met de Moeder waarschijnlijk de enige die een vijandig wezen kon vernietigen door het in zijn Oorsprong op te lossen. Een van de redenen waarom de vijand tot zo’n gedurfde aanval was overgegaan, was dat in 1938 Sri Aurobindo in zijn yoga een punt had bereikt waar de algemene manifestatie¹⁷ van het Supramentale, het hoofddoel van zijn werk, mogelijk was geworden. We hebben in een vorig hoofdstuk zijn vorderingen tijdens de voorgaande jaren gevolgd en gezien hoe hij ‘rijdend op zijn Einsteiniaanse formule’ een snelle vooruitgang boekte. Volgens verschillende getuigenissen kon het Grote Gebeuren van de Supramentale Manifestatie op aarde dat jaar elk ogenblik plaatsgrijpen.

Sri Aurobindo zelf heeft toen gezegd: ‘[Het Supramentale] is aan het neerkomen ondanks een ontzettende weerstand.’^[9] K.D. Sethna is formeel: ‘De manifestatie van het Waarheidsbewustzijn op een wereldwijde schaal werd oorspronkelijk door de Moeder verwacht zo lang terug als dat jaar [1938]’^[10], een uitspraak die hij op verschillende plaatsen in zijn geschriften herhaalt. En Nirodbaran schrijft in zijn *Twelve Years with Sri Aurobindo*: ‘De Moeder zei tegen een sadhak in 1935 dat ze er in tien jaar tijd weer even jong zou uitzien als een meisje van zestien. Ook mij vertelde ze een soortgelijk visioen dat ze had gehad en waarvan de inhoud was dat ze allebei [Sri Aurobindo en de Moeder] weer stralend jeugdig waren geworden, zodanig dat niemand van de sadhaks hen kon herkennen. Ook uit

Sri Aurobindo's brieven hadden we het gevoel dat de Supramentale Manifestatie in het fysieke aanstaande was.'^[11]

Vele jaren later verklaarde de Moeder: 'Het was zo'n voortdurende spanning voor Sri Aurobindo en voor mij, gedurende de hele oorlog, dat de yoga erdoor compleet werd onderbroken. Het was trouwens daarom dat de oorlog begonnen was: om het Werk stop te zetten. Want op dat ogenblik had een buitengewone neerdaling van het Supramentale plaats. Zó kwam dat naar beneden [massief gebaar]: een neerdaling! Dat was in 1939. Dan is de oorlog begonnen en werd alles stopgezet, ogenblikkelijk. Waren we persoonlijk met het werk blijven doorgaan, dan hadden we niet zeker kunnen zijn dat we de tijd zouden hebben gehad om het af te maken vóór 'de Ander' een smeerboel van de Aarde had gemaakt, en de hele zaak zou weer eens voor eeuwen uitgesteld zijn geweest. We moesten daar *allereerst* een eind aan maken, aan die actie van de Heer van de Naties ... de Heer van de Leugen.'^[12]

Met deze woorden plaatste de Moeder Sri Aurobindo's ongeval in het brede perspectief. De zwarte krachten vierden toen hoogtij. In 1936 waren Hitlers troepen het Rijnland binnengetrokken, verwelkomd door met wierookvaten zwaaiende priesters. Het Duitse herbewapeningsprogramma draaide reeds op volle toeren. Op 12 maart 1938 had de Anschluss met Oostenrijk plaats, bij plebisciet goedgekeurd door meer dan 99 procent van de Oostenrijkse bevolking. Op 29 september van hetzelfde jaar sloten Hitler, Mussolini, Chamberlain en Daladier het verdrag van München, dat de doodsteek voor Tsjechoslowakije betekende. Op 9 november begon de pogrom tegen de joden in Duitsland met de beruchte Kristallnacht. De crisis omtrent Tsjechoslowakije, met de dreiging van een algemene mobilisatie en oorlog, laaide in die maanden hoog op. Een week na Sri Aurobindo's ongeval werd het Sudetenland bezet en drie maanden later paradeerden de Duitsers in Praag. In Spanje woedde de burgeroorlog; Benito Mussolini probeerde zijn Caesariaanse fantasieën uit te leven; de Japanners breidden hun heerschappij uit in Oost-Azië. De wereld stond in brand.

Een van de bewaard gebleven brieven van de Moeder aan haar zoon André dateert van 22 oktober 1938. Ze schreef hem: ‘Je hebt het over de recente gebeurtenissen en je vraagt me of het allemaal “een gevaarlijke bluf” is geweest dan wel of we “aan de rand van een catastrofe” hebben gestaan. Als we beide tegelijk aannamen zouden we dichterbij de waarheid zijn. Het staat vast dat Hitler gebluft heeft, als men daarmee het aanslaan van een hoge toon bedoelt en het uiten van dreigementen met het doel zijn gesprekspartners te intimideren en zo veel mogelijk zijn voordeel te doen. Dat was een tactisch en diplomatisch spel. Evenwel, achter de menselijke wilsuitingen zijn krachten bedrijvig waarvan de oorsprong niet menselijk is en die bewust bepaalde oogmerken nastreven. Het spel van die krachten is heel erg complex en gaat gewoonlijk het menselijke besef te boven. Om de verklaring en het begrip te vergemakkelijken, kan men ze verdelen in twee tegengestelde hoofdrichtingen: die welke zich inzetten voor de verwezenlijking van het goddelijke werk op aarde en die welke die verwezenlijking tegengaan ... Hitler is een uitgelezen instrument van de antigoddelijke krachten die uit zijn op geweld, wanorde en oorlog, want ze weten dat dergelijke dingen de goddelijke krachten afremmen en tegenwerken. Dat is de reden waarom de catastrofe heel nabij was, ook al was er geen enkele menselijke regering die ze bewust zocht. Maar oorlog moest tot elke prijs vermeden worden, en daarom werd hij voorkomen ... voorlopig dan toch.’^[13]

In die vrij neutraal klinkende volzinnen lezen we de volgende beweringen: 1. de gevaarlijke internationale situatie was het werk van krachten die tegenover het goddelijke Werk vijandig stonden; 2. Hitler was een instrument van die krachten; 3. de oorlog had al kunnen uitbreken maar werd voorlopig voorkomen. Het goddelijke Werk was de poging om in de aardse evolutie een hoger bewustzijnsniveau te materialiseren, het Supramentale. Dat Werk, met Sri Aurobindo en de Moeder als protagonisten, had in 1938 een kritieke fase bereikt en de mogelijkheid bestond dat het elk ogenblik kon worden vervuld. De antigoddelijke krachten deden alles wat in hun macht was om die vervulling te beletten,

want ze zou het begin van het einde van hun heerschappij over de Aarde hebben betekend. Hitler was hun uitgelezen instrument. Gezien de alles-of-niets situatie van het occulte wereldgebeuren was oorlog onvermijdelijk, maar hij werd in 1938 door de goddelijke protagonisten tijdelijk voorkomen om redenen hun alleen bekend maar ongetwijfeld verbonden met de massieve neerdaling, hoewel nog niet de definitieve wereldwijde manifestatie van het Supramentale. Vraag aan Sri Aurobindo op 14 december 1938: ‘Hebt u de oorlog voorkomen de laatste keer dat er kans toe was?’ Sri Aurobindo: ‘Ja. Oorlog was om veel redenen niet wenselijk op dat ogenblik’ ^[14] – en dat was net vóór de conferentie van München. De antigoddelijke krachten hebben zich toen uit weerwraak rechtstreeks tegen Sri Aurobindo gekeerd en de val veroorzaakt waardoor zijn rechter dijbeen werd gebroken.

De lezer zal zich herinneren hoe aan het begin van dit boek de vraag werd gesteld of het mogelijk is dat de geschiedenis van de mensheid zich in wisselwerking met één of meerdere personen kan afspelen. We hebben toen over de natuur en zending van de Avatar gehoord. Sindsdien hebben we nader kennisgemaakt met de persoonlijkheden en het Werk van de Avatar van deze tijd, een dubbele belichaming van de Godheid op aarde, met name in Sri Aurobindo en de Moeder. We hebben gehoord van het doel en het Werk dat er in zou bestaan de verschijning van een nieuwe soort en de sinds lang beloofde vestiging van het Rijk Gods op aarde mogelijk te maken. Aan de hand van heel wat uitspraken van Sri Aurobindo en de Moeder kan men concluderen dat ze op occulte wijze een actieve en zelfs doorslaggevende rol in het wereldgebeuren hebben gespeeld.

Nu komen we aan de wereldbrand die nog pijnlijk nauwkeurig in het geheugen van de mensheid staat gegrift, de Tweede Wereldoorlog, door Sri Aurobindo ‘de oorlog van de Moeder’ genoemd, en waarvan alle ‘objectieve’ verklaringen onbevredigend blijven. De wind van waanzin die toen over de wereld woei, de Orde van het Doodshoofd, de Endlösung waardoor miljoenen menselijke wezens op beestachtige wijze werden omgebracht, en de fatale fascinatie uitgeoefend door een eigenlijk vrij

onbenullige man, zijn moeilijk door economische tabellen, bevolkingscijfers, bewapeningsstatistieken en psychologische theorieën te verklaren. Op veel meer punten, psychologische en materiële, klopt de verklaring die hier zal worden voorgesteld. De realiteit is altijd veel fantastischer dan de menselijke verbeelding zich kan voorstellen, heeft ook Arthur C. Clarke gezegd. Nu de twintigste eeuw op haar einde af stevent, is het van belang dat we eindelijk begrijpen wat ze heeft ingehouden, willen we een ziende blik in de avenues van het zich aandienende tijdperk kunnen werpen.

In hun baanbrekend boek uit 1956 *Le Matin des Magiciens* schreven Louis Pauwels en Jacques Bergier reeds over de Tweede Wereldoorlog: ‘Maar de rechters van Neurenberg, de woordvoerders van de zegevierende beschaving, beseften zelf niet dat die oorlog een spirituele oorlog was geweest. Hun visie van hun eigen wereld was niet ruim genoeg. Ze dachten alleen maar dat het Goede de overwinning zou behalen op het Kwaad, zonder de diepten van het overwonnen kwaad te hebben gezien en de hoogten van het zegevierende goede.’^[15] Daarover straks meer.

Een blik in Sri Aurobindo's kamers

Sri Aurobindo's levenswijze sinds 1926 werd door het ongeval grondig gewijzigd. Twaalf jaar lang had hij alleen de Moeder en Champaklal, dat toonbeeld van gediensstigheid, in zijn nabijheid gehad. Nu werd een team van artsen en enkele andere bereidwilligen gevormd om hem dagelijks in zijn lichamelijke beproeving bij te staan. De artsen waren Manilal, Satyendra, Becharlal en Nirodbaran, de anderen Champaklal, Purani en Mulsankar. Hun viel het voorrecht ten deel het sanctum sanctorum te mogen betreden en Sri Aurobindo te zien, te helpen en te horen spreken. Aan sommigen van hen hebben we te danken dat we weten hoe het er, uiterlijk dan toch, in Sri Aurobindo's kamers aan toeging en hoe hij er leefde. Onze belangrijkste informatiebron is eens temeer Nirodbaran Talukdar, die vier delen *Talks With Sri Aurobindo* (gesprekken met Sri

Aurobindo) heeft gepubliceerd, de periode van 10 december 1938 tot 28 september 1941 bestrijkend. ‘Er was geen onderwerp dat niet werd aangeroerd, geen mysterie dat hij niet ophelderde, geen fenomeen dat onopgemerkt voorbijging, hetzij humoristisch of ernstig, oppervlakkig of diepzinnig, werelds of mystiek. Herinneringen, verhalen, gesprekken over kunst en cultuur en over problemen in de wereld stroomden overvloedig uit een anders stille en terughoudende weidsheid van kennis, liefde en gelukzaligheid. Het was een onvergetelijke beloning die hij ons schonk voor onze nederige diensten.’^[16]

Nirodbaran heeft ook zijn persoonlijke herinneringen neergeschreven in *Twelve Years With Sri Aurobindo*. Daaruit weten we hoe Sri Aurobindo zat en lag (tijdens de ontspannen gesprekken veel met de handen onder het hoofd), wat hij at (hij was nog steeds verkikkerd op Bengaalse zoetigheden), welk merk mondwater hij gebruikte (Vademecum) en dat in zijn kamer uit China ingevoerde spiraaltjes tegen de muskieten werden gebrand. ‘Eten, drinken, lopen of spreken, hij deed het altijd in een traag en afgemeten ritme, de indruk gevend dat ieder ogenblik bewust en vol wijding was.’^[17] Ook worden de fantastische geruchten die over hem altijd al de ronde hadden gedaan er eens en voor altijd in gelogenstraft. Hij leefde niet in een ondergrondse kelder, zweefde niet boven de grond, en hij at en rustte wel degelijk. In scherts zei hij eens: ‘Ik zal me nog gedwongen zien mijn biografie te schrijven om mijn biografen tegen te spreken. Ik zal het boek als titel moeten geven: Wat ik in mijn leven niet heb gedaan.’^[18] ‘Al wat voor het oog zichtbaar was, was dat hij stilzwijgend op zijn bed zat en later in de grote stoel, met zijn ogen wijdopen net als iedereen. Maar hij bracht zo uren en uren door, en hij ging slechts af en toe verzitten om het zich gemakkelijker te maken. Zijn ogen bewogen lichtelijk, en al waren ze gewoonlijk op de muur voor hem gericht, ze bleven nooit naar een vast punt kijken. Op zijn gezicht verscheen soms een stralende glimlach zonder enige waarneembare reden ... Wanneer we ons door de kamer bewogen, scheen hij onze schaduwachtige bewegingen op te merken. Het gebeurde dat hij naar de deur keek. Dat was wanneer hij een geluid hoorde dat op de komst

van de Moeder kon wijzen. Maar zijn uiterlijk bewustzijn was zeker nooit uitgeschakeld. Wanneer hij iets verlangde, leek zijn stem als uit een diepe grot te komen. Zelden troffen we hem helemaal ingekeerd aan, met de ogen dicht.’ Zo deed Sri Aurobindo zijn grote Werk; zo bewoog hij zich in zijn subtiel lichaam in veel werelden; zo streed hij de goede strijd.

In the Battle (In de strijd) is trouwens een sonnet uit de merkwaardige reeks door Sri Aurobindo geschreven in het jaar na zijn ongeval. Die sonnetten schenken een veelzijdig inzicht in datgene waar hij innerlijk mee bezig was terwijl hij blijkbaar zo eenvoudig in innerlijke concentratie zat, een resultaat van zijn geweldig yogisch meesterschap. In het genoemde sonnet lezen we:

Overall om me heen rukken de krachten der Titanen aan;
Deze wereld behoort hun toe, zij hebben haar in hun macht;
Overdekt met wonden ben ik en het gevecht is genadeloos.^[19]

Men denkt hierbij vanzelf aan de reeds aangehaalde regels uit *A God's Labour*, geschreven in 1935: ‘Duizend en één gapende wonden heb ik ...’ Nooit heeft Sri Aurobindo zich over zijn strijd en zijn lijden, en ook niet over zijn yogische verwezenlijkingen, uitgelaten tenzij in zijn poëzie – en wie neemt gedichten au sérieux? Zijn gedichten en *Savitri* geven echter een onmisbaar en diep inzicht in zijn werk en zijn verwezenlijkingen, waarschijnlijk door hem in die vorm vastgelegd om, zoals zijn daden, voor het nageslacht bewaard te blijven. ‘He cast his deeds like bronze to front the years ...’

Vermelden we nog het informatieve geval van Mridu (spreek uit: Mridoe). ‘Mridu was een Bengaalse weduwe. Zoals de andere vrouwen [in de Ashram] noemde ze Sri Aurobindo haar vader en ze was erg trots op het feit dat ze voor hem mocht koken’, vertelt Nirodbaran. ‘Ze ging er ook prat op dat haar “vader” ook erg dol was op haar lutshi’s [Bengaalse zoetheid] en dat die vruchten van haar kookkunst door hem in een van zijn brieven aan haar onsterfelijk waren gemaakt. Ze had maniakale buien waarin ze met

zelfmoord dreigde en Sri Aurobindo troostte haar dan door te schrijven: “Als je zelfmoord pleegt, wie zal dan lutshi’s voor me bakken?” ’ [20]

Vreemd genoeg: ‘Een regelmatige onderbreking van zijn middagmaal werd veroorzaakt door de komst van Mridu, onze onstuimige lutshibakster. Ik weet niet hoe dat uitzonderlijke privilege haar ten deel was gevallen. Als een onschuldig lam kwam ze aandragen met wierook en bloemen, knielde in de deuropening en wachtte met samengevouwen handen op “de zegeningen van haar vader”. Wanneer we Sri Aurobindo op haar aanwezigheid attent maakten, hield hij op met eten en keerde in stilte zijn blik naar haar. Haar luidruchtig, onbeteugeld karakter werd dan heel nederig in aanwezigheid van Sri Aurobindo. Elke keer dat ze haar stormachtig temperament weer eens de vrije loop gaf, werd ze bedreigd met de afschaffing van haar dagelijkse darshan.’ [21]

En nog vreemder: naar in de *Agenda* staat, vertelde de Moeder later dat de toen overleden Mridu een van degenen was die ze na Sri Aurobindo’s heengaan in zijn bestendige woning in de subtiële werelden had aangetroffen! Wat maar wil zeggen dat men moeilijk op de uiterlijke schijn kan afgaan.

Enkele weken na zijn ongeval begon Sri Aurobindo ook de meer dan twintig jaar eerder gepubliceerde tekst van zijn *The Life Divine*, te herzien. Zo grondig was die herziening dat hij er heel wat nieuwe bladzijden en zelfs hoofdstukken voor schreef, alles bij elkaar wellicht het grootste volume proza dat hij na het afsluiten van de *Arya*, dus na 1921, nog heeft geschreven. Nirodbaran observeerde Sri Aurobindo terwijl hij met de herziening bezig was: ‘Daar was hij dan, gezeten op het bed en met zijn rechterbeen uitgestrekt. Ik ging na wat hij deed van achter het bed. Van het moment dat hij de pen op het papier had gezet, volgde regel na regel alsof alles reeds in zijn geest was uitgewerkt of, zoals hij zelf vaak zei, een kraantje was opengedraaid en er een straal uit neerstroomde. Verzonken in volmaakte concentratie, en nu en dan voor hem uitkijkend of het zweet van zijn handen vegend – wat hij zweette overvloedig – bleef hij zo ongeveer twee uur aan een stuk doorschrijven.’ [22] *The Life Divine* verscheen in twee

boekdelen, het tweede in juli 1940. Het eerste nummer van de *Arya* was op 15 augustus 1914 verschenen. Het is misschien toeval dat de voorbereiding en het verschijnen van beide belangrijke publikaties zo nauw samenviel met het begin van de twee wereldoorlogen. C.G. Jung zou dat een coïncidentie hebben genoemd. Dit was dan wel een heel betekenisvolle coïncidentie.

[17] Een 'neerdaling', in deze terminologie, is een beperkte en meestal persoonlijke verwezenlijking waardoor een bepaalde hogere kracht in het aardse vlak naar beneden komt of wordt gebracht; een 'manifestatie' is een meer algemene neerdaling, voor de hele mensheid en de Aarde.

16.

De Heer van de Naties

Het is bekend dat de nazipartij zich radicaal en zelfs op arrogante wijze anti-intellectueel betoonde, dat ze de boeken verbrandde en de theoretische fysici bij de 'judeo-marxistische' vijanden klasseerde. Het is minder goed bekend door welke wereldverklaringen de officiële westerse wetenschappen werden vervangen. En nog minder weet men op welke verklaring van de mens het nazisme berustte, in ieder geval volgens het denken van sommige van zijn leiders. Wanneer men dat weet, kan men de Tweede Wereldoorlog juister plaatsen in het kader van de grote spirituele conflicten – de geschiedenis verkrijgt weer de adem van de 'Legende der Eeuwen'.^[1]

Louis Pauwels

Het medium Adolf Hitler

‘Hitler is een uitgelezen instrument van de vijandige krachten’, schreef de Moeder aan haar zoon André. Velen zouden het met haar eens zijn geweest hadden ze die brief gelezen. Zo bijvoorbeeld Dusty Sklar, die in haar boek *The Nazis and the Occult* schrijft: ‘Hitler leverde zich over aan krachten die hem meesleurden, krachten van duisternis en vernietigend geweld. Hij verbeeldde zich dat hij nog steeds de vrijheid had zelf te kiezen, maar hij was al lang de slaaf van een magie die terecht beschreven kan worden, niet figuurlijk maar letterlijk, als die van boze geesten.’^[2] Denis de Rougemont zei van Hitler: ‘Sommigen zijn van mening, aan de hand van ervaringen in zijn aanwezigheid ... dat hij bezeten is door een Heerschappij, een Troon of een Macht, zoals de heilige Paulus de geesten van tweede orde noemt die in het lichaam van een mens kunnen neerdalen en het bezetten als was het een garnizoen. Ik heb hem een van zijn grote redevoeringen horen uitspreken. Waar haalt hij de bovenmenselijke macht vandaan die hij dan ontwikkelt?’

Je voelt heel goed dat een dergelijke energie niet van het individu zelf afkomstig is en dat ze zich ook zou kunnen manifesteren zonder het individu, dat alleen maar als steunpunt dient voor een macht die buiten de grenzen van onze psychologische kennis valt. Wat ik hier ga zeggen zou romantiek van het laagste gehalte zijn als het werk door die man verricht – en ik bedoel daarmee wel degelijk door de macht die in hem werkt – geen realiteit was waar de eeuw versted van staat.’^[3]

Het bekendste getuigenis in dit verband is dat van Hermann Rauschning, voormalig hoofd van de regering van Dantzig: ‘Een persoon uit zijn omgeving heeft me gezegd dat Hitler ’s nachts wakker wordt onder het uiten van krampachtige kreten. Hij schreeuwt om hulp, zittend op de rand van zijn bed, hij is als verlamd. Hij is gegrepen door een paniek die hem zozeer doet beven dat het bed ervan schudt. Hij stoot onsamenhangende en onverstaanbare kreten uit. Hij hijgt alsof hij op het punt staat te stikken. Dezelfde persoon heeft me een van die crisissen beschreven met details die ik zou weigeren te geloven als mijn bron niet absoluut geloofwaardig was. Hitler stond rechtop in zijn kamer, wankelend op zijn benen, en hij keek om zich heen met dwalende blik. “Hij is het! Hij is het! Hij is hier gekomen!” kermde hij. Zijn lippen waren kleurloos. Het zweet stroomde van hem af. Ineens begon hij cijfers zonder betekenis uit te spreken, vervolgens woorden, daarna flarden van volzinnen. Het was verschrikkelijk ... Plotseling brulde hij: “Daar! daar! in de hoek! Hij is daar!” Hij stampte met zijn voet op het parket en schreeuwde het uit ...’^[4] – ‘Wanneer we zeggen dat Hitler bezeten is door een vitale macht, dan drukken die woorden een feit uit, geen moreel oordeel’^[5], zei Sri Aurobindo in januari 1939.

Wat of wie was de ‘geest’ of de ‘macht’ waardoor Hitler bezeten was? Hij is ons reeds bekend als de Heer van de Leugen, een van de vier grote Asura’s uit het drama aan het begin der tijden. ‘Hij noemt zichzelf de Heer van de Naties. Hij is het die alle oorlogen op touw zet ... We praten met elkaar. Boven dat alles uit hebben we contact met elkaar. Ik ben tenslotte zijn moeder!’ zei de Moeder met een glimlach. ‘Hij heeft me eens gezegd:

“Ik weet dat je me zult vernietigen, maar in afwachting daarvan zal ik alle mogelijke rampen veroorzaken.” ’ [6]

Als een van de vier grote, eerste geëmaneerden door de Scheppende Moeder was en is hij haar zoon. Eens de Heer van de Waarheid, is hij na de val de Heer van de Leugen geworden, hij die met zijn drie getrouwen de wereld in zijn handpalm heeft gehouden. Als oer-Asura was hij zich volkomen bewust van de aanwezigheid van Sri Aurobindo en de Moeder op aarde en van hun werk om er de Leugen weer tot Waarheid te maken, de Duisternis tot Licht, het Lijden tot schaduwloze Vreugde en de Dood tot eeuwig Leven. Wat met andere woorden betekende dat het het doel van hun werk was een eind te maken aan de heerschappij der Negatieve Krachten, die konden kiezen: ofwel bekeerden ze zich en werden ze weer de stralende grote Wezens die ze helemaal in het begin waren geweest, ofwel werden ze terug in hun Oorsprong opgelost en als individuele bestaansvormen vernietigd.

Volgens de Moeder heeft de Asura van de Duisternis, dus de oorspronkelijke lichtdrager, Lucifer, zich bekeerd. In de jaren van haar intense occulte activiteit aan het begin van de eeuw heeft hij erin toegestemd door haar in een vitaal lichaam te worden geïncarneerd; hij werkt sedertdien mee aan de algemene Transformatie. De Asura van het Lijden daarentegen werd weer in zijn Oorsprong opgelost. (Men vergete echter niet dat de vier Asura's, naar we al eerder hebben gezegd, ‘cascades’ van secundaire wezens hebben geëmaneerd die onafhankelijk nog lange tijd kunnen blijven voortbestaan.) Max Théon, de leermeester van Mirra Alfassa, was een geïncarneerde emanatie van de Asura van de Dood geweest en Paul Richard van de Asura van de Leugen. Richard heeft trouwens, naar Sri Aurobindo zelf zei, een boek geschreven met als titel *Le Seigneur des Nations*, de Heer van de Naties, waarin hij het doel en de werkwijze van die Heer nauwkeurig uiteenzette. De Moeder had alles in het werk gesteld om Richard te bekeren; vandaar haar tweede huwelijk met hem en de hel die de jaren van die relatie voor haar zijn geweest, ook in Japan en tijdens de laatste maanden van hun samenzijn in India. Hij wist

maar al te goed wie Mirra Alfassa in wezen was, en ondanks zijn grote waardering voor Sri Aurobindo verlangde hijzelf door haar als de Avatar te worden erkend! We begrijpen nu ook beter zijn depressie en de zelfmoordgedachten die hij aan Dilip Kumar Roy tijdens een middernachtelijk gesprek in Nice had toevertrouwd. Een emanatie is echter niet het volledige wezen zelf, en de Asura's van de Dood en de Leugen wachten zich er wel voor zich in hun essentie te incarneren, want dan zouden ze aan de wetten van de evolutie onderworpen zijn. Zelfs de Asura door wie Hitler bezeten was, was niet de grote Asura in zijn essentie. Het was 'niet de Heer van de Naties in zijn origine, maar een emanatie van hem en wel een heel erg machtige'. ^[7] 'Hitler was een medium, een uitstekend medium¹⁸. Hij is trouwens bezeten geworden tijdens spiritistische seances. Het is daardoor dat hij aangegrepen werd door de crisissen die men epileptisch noemde. Dat was niet epileptisch, het waren crisissen van bezetenheid', vertelde de Moeder aan de Ashramjeugd in wat nadien gepubliceerd is als de *Entretiens*, de leergesprekken. 'Het was daardoor dat hij dat soort macht had, trouwens geen heel grote macht. Maar wanneer hij iets van die Macht wilde weten, ging hij naar zijn kasteel¹⁹ om te "mediteren", en daar richtte hij werkelijk een heel intense oproep tot wat hij zijn god noemde, zijn opperste god, die de Heer van de Naties was ... Dat was een wezen ... Hij was niet groot. En hij verscheen in een zilveren harnas, met een zilveren helm en een gouden pluim! Ja hoor, prachtig was hij! En in zo'n verblindend licht dat mensenogen hem nauwelijks konden aankijken en de schittering verdragen. Hij verscheen natuurlijk niet fysiek. Hitler was een medium, hij "zag". Hij had een bepaalde graad van helderziendheid. En het was bij die ontmoetingen dat hij zijn crisissen had: hij wentelde zich over de grond, hij kwijlde, hij beet in de tapijten – verschrikkelijk was dat, de toestand waarin hij verkeerde. De mensen uit zijn omgeving wisten dat.' ^[8] Een bevestiging van Rauschnings getuigenis uit een heel andere hoek. Het is vermeldenswaard dat een affiche dat in Hitlers Münchense jaren een tijdlang op de straatmuren heeft geprikt, hemzelf in een zilveren harnas voorstelde.

Hoe heeft de Heer der Naties zijn macht over Hitler kunnen verkrijgen, hoe heeft hij van hem bezit kunnen nemen? August Kubizek, tijdens Hitlers jaren in Wenen lange tijd zijn vertrouweling, herinnerde zich na de oorlog de vreemde ervaring die hij in het jaar 1906 met hem had gehad na een voorstelling in het operagebouw. De onafscheidelijke vrienden waren geregelde operabezoekers; Hitler kon jaren later nog de hele *Meistersinger* foutloos fluiten en hij was zelf eens begonnen een opera te componeren! Maar na Wagners *Rienzi* gebeurde iets dat Kubizek nooit vergeten was: ‘Ik werd getroffen door iets vreemds dat ik tevoren nooit had opgemerkt, zelfs niet wanneer hij tot me sprak op ogenblikken van de hoogste opwindning. Het was net of een andere stem uit zijn lichaam sprak en hem net zo sterk als mij bewoog ... Het scheen me veeleer toe dat hijzelf met verbazing en ontroering luisterde naar wat met elementaire kracht uit hem losbarstte. Ik zal niet proberen het verschijnsel te interpreteren, maar het was een staat van complete extase en vervoering, waarin hij het karakter van Rienzi ... met visionaire kracht in het vlak van zijn eigen ambities overbracht.’ Hitler riep in weidse, geïnspireerde beelden zijn eigen toekomst en die van zijn volk op. ‘Tot dan toe was ik overtuigd geweest dat mijn vriend een beeldhouwer, schilder of misschien architect wilde worden. Nu was dat niet langer het geval. Nu streefde hij naar iets hogers dat ik nog niet ten volle kon vatten.’^[9] Daar het een eenmalige ervaring was, kan men dat nog geen bezetenheid noemen. Dat echter een ander wezen door hem sprak, was typisch voor het medium dat Hitler was. Bepaalde deuren in hem stonden duidelijk open. Hij was toen zeventien.

Met betrekking tot de bezitname van de persoonlijkheid door een ander wezen zei de Moeder: ‘Er zijn gevallen dat de mensen erg ziek worden en helemaal anders uit de ziekte komen dan ze voordien waren.’^[10] Deze woorden roepen onmiddellijk een feit uit Hitlers leven op door al zijn biografen vermeld. Na in de Eerste Wereldoorlog het slachtoffer van een gasaanval te zijn geweest nabij Wervik, werd hij per trein overgebracht naar het militaire hospitaal in Pasewalk, in Pommeren. Het was daar dat hij het nieuws van de ineenstorting van Duitsland en van de onvoorwaardelijke

overgave vernam. Hij viel ten prooi aan een bodemloze wanhoop. In *Mein Kampf* schreef hij daarover: ‘Ik keerde terug naar de slaapzaal waar ik me op mijn bed gooide en mijn gloeiend hoofd bedolf onder de deken en het hoofdkussen ... Verschrikkelijke dagen en nog verschrikkelijker nachten volgden ... In die slapeloze nachten voelde ik in mij de haat groeien tegen de schuldigen van die ramp. Het was toen dat ik me van mijn ware levensbestemming bewust werd ... Wat mij betreft, ik nam de beslissing politicus te worden.’

Ongelooflijk was het hoe de (moedige) korporaal-koerier Adolf Hitler de hele oorlog door beschermd was geweest. Keer op keer voelde hij zich als het ware door een innerlijke impuls gedreven om de plaats te verlaten waar net daarop een bom of een granaat zou vallen. De historicus John Toland heeft het over ‘een reeks ontsnappingen op het nippertje die aan het wonderbare grenzen’. Zelf vertelde Hitler aan de Engelse correspondent Ward Price hoe hij eens in een loopgraaf zijn avondmaal aan het gebruiken was samen met enkele kameraden. ‘Opeens leek een stem me te zeggen: “Sta op en ga daarheen.” Zo duidelijk en dwingend was dat, dat ik werktuiglijk gehoorzaamde als was het een militair bevel. Ik stond meteen op en liep naar een plek twintig meter verderop in de loopgraaf, mijn maaltijd in mijn tinnen eetketeltje met me meenemend. Daar ging ik zitten en at verder, weer met een gerust gemoed. Ik zat nog maar net of er kwam een flits en een oorverdovende knal van het deel van de loopgraaf dat ik net had verlaten. Een verloren granaat was ontploft boven het groepje waar ik gezeten had en allen waren dood.’^[11] Die speciale persoonlijke bescherming zal hem tot de dag van zijn zelfmoord nooit verlaten.

De Moeder heeft gezegd dat de bezetenheid van hem bezit heeft genomen ‘tijdens spiritistische seances’. We hoeven niet ver te zoeken waar en wanneer dat gebeurd kan zijn. Tijdens de jaren van Hitlers politieke vorming en opkomst in München werd hij sterk beïnvloed door twee personen, en beiden hadden nauwe banden met het oosterse occultisme. De eerste was Dietrich Eckart, door André Brissaud ‘de grote initiator’ van Hitler genoemd. ‘Tot aan zijn dood [in 1923] zal Dietrich Eckart de grote

mentor van Adolf Hitler blijven. De toekomstige Führer van het Derde Rijk zal hem veel verschuldigd zijn, te beginnen met zijn initiatie in de legende van Thule en de ontwikkeling van zijn mediamieke eigenschappen. Eckart zal er vanzelfsprekend toe bijdragen in Hitler dat onwankelbare zelfvertrouwen te ontwikkelen, gebaseerd op de zekerheid de belangrijkste geheimen voor het meesterschap over de wereld te bezitten.’^[12] Deze woorden laten zeker voldoende ruimte voor geheime seances. Kort voor zijn overlijden zal Eckart trouwens tegen Karl Haushofer en Alfred Rosenberg zeggen: ‘Volg Hitler. Hij zal dansen, maar ik heb de muziek geschreven. We hebben hem de middelen gegeven om met Hen te communiceren ... Treur niet om mij: ik zal de geschiedenis meer dan enige andere Duitser hebben beïnvloed.’^[13]

Over het geheime Thule-genootschap schrijft André Brissaud: ‘Het zal de krachtbron vormen van het nationaal-socialisme dat niet alleen, en we herhalen het, een beweging was gericht op ... het bezit van politieke macht, maar ook, en vooral, een tactisch instrument om een Weltanschauung in haar volledige totaliteit te ontwikkelen: de wil tot politieke macht gepaard met de onverzettelijke intentie om een ideologie te verspreiden die een beslissende menselijke transmutatie zou verzekeren, een integrale metamorfose, racistisch, biologisch, moreel, sociaal, economisch, politiek, religieus en filosofisch. Zij die deze waarheid niet onder ogen zien, zullen nooit iets van het nazi-verschijnsel begrijpen.’^[14] De andere persoon die een blijvend stempel op Hitler heeft gedrukt was de ‘geopoliticus’ Karl Haushofer, generaal tijdens de Eerste Wereldoorlog (Rudolf Hess was zijn adjudant) en specialist in de oosterse religies en mystiek. In juni 1941 schreef F. Sondern: ‘Dr. Haushofer en zijn mannen domineren Hitlers denken ... Het was Haushofer die de hysterische, doelloze oproerkraaiër in een gevangenis van München leerde denken in termen van continenten en imperia. Haushofer heeft het beroemde zestiende hoofdstuk van *Mein Kampf* zo goed als gedicteerd; daarin staat de buitenlandse politiek uitgetekend die Hitler sindsdien naar de letter heeft gevolgd.’^[15] Van hem

komt Hitlers Lebensraum-theorie en waarschijnlijk ook een nog veel fundamenteeler plan waar we het straks over zullen hebben.

Haushofers doorslaggevende invloed op Adolf Hitler werd op dramatische wijze bevestigd door zijn zoon, Albrecht. Deze laatste was betrokken bij het Stauffenberg-komplot, waarvan de aanslag op Hitler op 20 juli 1944 zo jammerlijk mislukte. Albrecht Haushofer werd opgesloten in de Berlijnse Moabit-gevangenis. Vóór zijn terechtstelling schreef hij een sonettencyclus, dus in omstandigheden die gewoonlijk een grote oprechtheid waarborgen. Een van die sonnetten is getiteld ‘De Vader’ en daarin staat: ‘Zijn wil had vroeger de kracht / om de duivel terug te duwen in zijn cel. / Mijn vader had het zegel en verbrak het. / Hij is de adem van het Kwaad niet gewaargeworden / en heeft de duivel losgelaten over de wereld.’^[16]

Wat Sri Aurobindo en de Moeder, met hun grote occulte kennis en vermogens, over Hitlers bezetenheid door de Demon hebben gezegd, zou nog door talloze andere historische feiten kunnen worden bevestigd. De zogenaamde objectieve historici beschikken echter niet over de maatstaven of de visie om dergelijke gegevens te beoordelen. Daardoor geeft de ‘objective’ geschiedenis altijd een vaal beeld van de werkelijke gebeurtenissen en is ze niet veel meer dan een soort geleerd journalisme. En daardoor schrijft ze soms zo’n onzin over persoonlijkheden als Jeanne d’Arc, Napoleon, Alexander de Grote, Julius Caesar, het oude Egypte, enzovoort – kortom over alles wat voor de moeizame en kronkelige pelgrimstocht van de mensheid werkelijk van belang is geweest. De normen van de rationalistische geschiedschrijving zijn altijd te oppervlakkig om de krachten achter een historisch gebeuren te verklaren. De monsterachtigheden door de nazi’s bedreven konden alleen maar geïnspireerd worden door een monsterachtige Macht voor wie de mens maar een dwergachtig wezen is, een instrument tijdelijk opgeblazen door de onzichtbare krachten waar het zich voor openstelt – maar daarna weer Adolf Eichmann, ambtenaar en burgerman, in de beklagdenbank van de historie.²⁰

De Hitleriaanse mensgod

Inderdaad, zoals Brissaud schreef: ‘Zij die deze waarheid niet onder ogen zien, zullen nooit iets van het nazi-verschijnsel begrijpen.’ En net zomin zij die onbekend blijven met het werk van Sri Aurobindo en de Moeder. De Asura, Heer van de Leugen, heeft definitief geweigerd zich te bekeren en gezworen dat hij vóór zijn vernietiging op de Aarde de grootst mogelijke schade zou aanrichten. De Moeder zei eens dat de oorlogen van de twintigste eeuw als het ware één oorlog uitmaken en dat ze alle zijn werk zijn geweest. Het geheel was één oorlog van de duistere krachten die over de Aarde heersen tegen de Witte Kracht van de evolutieve yoga van de dubbele Avatar. Het doel van die oorlog is altijd de vernietiging van de beschaving geweest, van alle vooruitgang door de mensheid gewonnen, om haar opnieuw in de nacht van het barbarendom te storten, zoals geïllustreerd door het nazi-regime in Duitsland en het stalinistisch communisme in Rusland.

Het doel van de actie van de Asura, met de Tweede Wereldoorlog als resultaat, was uiteindelijk de vertraging en zo mogelijk de uitschakeling van het werk van Sri Aurobindo en de Moeder. We hebben reeds gezien hoe zijn woede zich in november 1938 rechtstreeks tegen Sri Aurobindo keerde toen deze op het punt stond de manifestatie van het Supramentale op aarde te bewerkstelligen en te dien einde het begin van de imminente oorlog achteruitschoof. We hebben de Moeder ook horen zeggen dat hun werk helemaal opgeschort was door de oorlog, waar ze al hun aandacht en occulte vermogens aan moesten besteden wilde de klok van de vooruitgang niet opnieuw, zoals zo vaak tevoren, eeuwen terug worden gedraaid.

Al deze beweringen worden heel wat meer aanvaardbaar als men nagaat hoe Hitlers doelstelling als het ware het schaduwbeeld vormde van die van Sri Aurobindo en de Moeder. Die ‘infrarationele mysticus’, zoals Sri Aurobindo hem noemde, werd gedreven door zijn visie van de Übermensch, de supermens, welke die van Friedrich Nietzsche ver overtrof en alleen maar door de Asura (waarschijnlijk via Eckart en Haushofer)

ingegeven kon zijn. In de woorden van Achille Delmas: ‘Hitlers doel is niet de vestiging van het herenras en evenmin de verovering van de wereld. Dat zijn maar de middelen van het grote werk door Hitler gedroomd. Het ware doel is dat van een goddelijke schepping, van een biologische mutatie. Het resultaat daarvan zal een tot nu toe ongekende opgang van de mensheid zijn, het verschijnen van een mensheid van helden, van halfgoden, van mensgoden.’^[17]

Hermann Rauschning haalt Hitlers woorden aan: ‘Toen Hitler zich tot mij richtte, probeerde hij zijn roeping van aankondiger van een nieuwe mensheid in rationele en concrete termen uit te drukken. Hij zei: “De schepping is niet beëindigd. De mens bereikt duidelijk een fase van metamorfose. De oude menselijke soort is reeds het stadium ingegaan van het verval en de tijdelijke overleving. De mensheid stijgt om de zeventienhonderd jaar een trap hoger en de inzet van de worsteling, op nog langere termijn, is de komst van de Kinderen van God. De hele creatieve kracht zal zich in een nieuwe soort concentreren. De twee variëteiten zullen zich in een snelle evolutie van elkaar verwijderen. De ene zal verdwijnen en de andere zal opbloeien. Ze zal de huidige mens oneindig overtreffen ... Begrijpt u nu de zin van de nationaal-socialistische beweging? Wie het nationaal-socialisme slechts als een politieke beweging ziet, begrijpt er niet veel van.”’^[18]

Tegen dezelfde Rauschning riep Hitler triomfantelijk uit: ‘De nieuwe mens leeft onder ons! Hij is er! Is dat genoeg gezegd? Ik zal u een geheim verklappen: ik heb de nieuwe mens gezien. Hij is onverschrokken en wreed. Ik heb gebeefd in zijn aanwezigheid.’ ‘Toen hij die woorden uitsprak’, schrijft Rauschning, ‘trilde Hitler van extatische hartstocht.’^[19] Rauschning rapporteert eveneens een gesprek dat Hitler had met Bernard Forster, Nietzsches zwager: ‘[Hij zei] dat hij zijn unieke missie pas later zou openbaren. Hij stond slechts enkelen toe er een glimp van op te vangen. Wanneer de tijd gekomen was, zou Hitler de wereld echter een nieuwe religie brengen ... Het gezegende bewustzijn van het eeuwige leven verenigd met het grote universele leven en belichaamd in een onsterfelijk

volk – dat was de boodschap die hij aan de wereld brengen zou wanneer de tijd gekomen was. Hitler zou de eerste zijn om te verwezenlijken wat de bedoeling van het christendom was geweest: een vreugdevolle boodschap die de mensen zou bevrijden van alle lasten die hun leven bezwaren. We zouden niet langer de dood moeten vrezen en evenmin wat men een slecht geweten noemt. Hitler zou de mensen herstellen in de zelfverzekerde goddelijkheid waarmee de natuur hen had toebedeeld. Ze zouden hun instincten kunnen vertrouwen en niet langer de bewoners van twee werelden zijn, maar hun wortels hebben in het éne, eeuwige leven van deze wereld.’ [20] Een dergelijke visie had Rauschning moeilijk zelf kunnen verzinnen – en Hitler evenmin.

Hitler was zichzelf meer en meer als het prototype van zijn versie van de mensgod gaan beschouwen. Dit blijkt duidelijk uit een paragraaf uit Tolands biografie, waarin men het tevoren aangehaalde citaat hoort doorklinken: ‘Hij was zichzelf gaan beschouwen als een voorbestemd man, hoger dan alle andere mensen, wiens genie en wilskracht alle vijanden kon overwinnen. Gehypnotiseerd door zijn politieke en militaire overwinningen, legde hij aan een nazi-bevelhebber uit dat hij de eerste en enige sterveling was die een “supermenselijke staat” had bereikt. Zijn natuur was “meer goddelijk dan menselijk”, en daarom was hij, als eerste van het nieuwe ras van supermensen, “door geen van de gewone conventies van de menselijke moraal gebonden” en stond hij “boven de wet”.’ [21] En nadat een wet was aangenomen die Hitler onbeperkte volmachten op alle gebied toekende, schrijft Toland: ‘Hij was nu officieel boven de wet verheven met macht over leven en dood. Hij had zich in feite zelf tot Gods plaatsvervanger aangesteld en was nu in staat het werk van de Heer te doen: het ongedierte uit te roeien en een ras van supermensen te scheppen.’ [22] Men bedenke dat in het Derde Rijk geen enkele belangrijke beslissing werd genomen zonder het medeweten en de toestemming van de Führer, ‘een man die wreedheid in zijn bloed had’ volgens de woorden uit januari ’39 van Sri Aurobindo, die niet tot de ontdekking van de verdelgingskampen heeft hoeven te wachten om dat te zien.

Vanaf het begin wisten Sri Aurobindo en de Moeder precies met welke tegenstander ze af te rekenen hadden en van welke menselijke instrumenten hij zich bediende. Toen Sri Aurobindo in de krant een foto zag van Chamberlain en Hitler in München, vergeleek hij hen respectievelijk met een vlieg en een spin die die vlieg vanuit haar net beloert. Hij zei dat zowel Goering en Goebbels als Hitler zelf bezeten waren door ‘krachten uit de vitale wereld’. Gregor Strasser, een waar idealist en een van Hitlers medestanders van het eerste uur, die het gauw met hem oneens zou worden en zijn oprecht idealisme met de dood zou bekopen, zei tegen een vriend: ‘Ik ben iemand die getekend is door de dood ... Wat er ook mag gebeuren, let op mijn woorden: Duitsland is voortaan in handen van een Oostenrijker die een geboren leugenaar is, van een voormalig officier [Goering] die een pervers persoon is, en van een klompvoet [Goebbels]. En ik zeg u dat de laatste de ergste van allen is. Het is Satan in mensengedaante.’ [23]

Het is opmerkelijk dat de meeste acteurs van het grote nazi-drama bijna allen tegelijkertijd en net op het goede moment in München samenkwamen: Dietrich Eckart, Anton Drexler, stichter van de DAP, Ernst Rohm, organisator van de SA, Karl Haushofer, Rudolf Hess, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Julius Streicher, Heinrich Himmler, Hermann Goering ... Wie de Moeder heeft gehoord over de instinctieve hereniging van families van zielen met bepaalde taken in het evolutionaire gebeuren, moet wel concluderen dat er ook zielsfamilies van de negatieve krachten bestaan. Eén die zich pas later bij de groep zou vervoegen was Reinhard Heydrich, van wie de naaste medewerker, de SS-generaal Walter Schellenberg, later persoonlijk tegen André Brissaud zou zeggen: ‘Heydrich was een koudbloedig dier. Hij had de blik van een reptiel. Hij deed me ijzen. Zijn gif was dodelijk. Nooit heb ik een ander dergelijk wezen ontmoet. Zijn aantrekkingskracht – in een heel ander register dan die van Hitler – was demonisch.’ [24]

Al te vaak wordt nu vergeten dat op een bepaald tijdstip in de twintigste eeuw door duivels bezeten mensen en geïncarneerde duivels vijftig procent kans van slagen hadden in hun opzet, volgens Sri Aurobindo’s schatting.

Het is tevens gemakkelijker te vergeten hoezeer Hitler en consorten aanvankelijk in binnen en buitenland werden geprezen, door hoeveel duizenden ze extatisch werden toegejuicht, door hoevelen Hitler letterlijk voor een nieuwe Heiland werd gehouden. Als de geschiedenis één les te leren heeft – behalve de les dat niemand ooit iets van de geschiedenis leert – is het misschien dat de mensheid niet alleen klein en boosaardig, maar ook volslagen blind en onwetend is, nu zo goed als toen. ‘Het nazisme was een van die zeldzame ogenblikken dat een deur tot “iets anders” zich opende, en dat op een luidruchtige en waarneembare manier. Vreemd is het dat de mensen doen alsof ze niets anders gehoord en gezien hebben dan het gewone spektakel en het gewone rumoer van de wanordelijkheden van de oorlog en van de politiek.’^[25] (Louis Pauwels)

De Springende Tijgers

Helaas ontbrak ook onder de ashramieten het onderscheid, niet bij allen maar wel bij velen. Een aantal van Sri Aurobindo’s volgelingen had immers zijn leven op het spel gezet voor de bevrijding van Moeder India. Deze waren heel erg anti-Brits gebleven en omdat ze meenden dat de vijanden van hun vijanden hun vrienden waren, waren ze vóór Hitler en voor allen die aan zijn zijde stonden. Dit was bijzonder gevaarlijk, want die ‘misleide patriotten’ vormden door hun onbewustheid een kanaal, een instrument waarmee de Asura rechtstreeks het hart van zijn ware doelwit kon treffen. ‘Als die asurische invloed die zich van Hitler bedient ook vat krijgt op de Ashram, is het gevaarlijk,’ waarschuwde Sri Aurobindo.^[26] – ‘De Asura heeft meer belangstelling voor ons dan voor de hele rest. Hij verzint steeds nieuwe situaties waardoor we in moeilijkheden kunnen komen.’^[27]

Een tweede, jongere soort pro-Hitleriaanse ashramieten waren de supporters van Subhash Chandra Bose, de Indiase Führer, wat de letterlijke betekenis is van Netaji (spreek uit: neetadzjie), zoals hij in India ook nu nog algemeen wordt genoemd.

S.C. Bose was, hoewel in de oude Oriya-stad Cuttack geboren, een rasechte Bengaal. Zoals Sri Aurobindo een dertigtal jaren vroeger, had ook hij aan de universiteit van Cambridge voor de Indian Civil Service gestudeerd, maar vóór zijn inlijving in dat ambtenarenkorps had hij zijn ontslag ingediend. Zijn mentor werd C.R. Das, de advocaat die Sri Aurobindo in de Alipore-affaire had verdedigd. C.R. Das was nu zelf een nationalistische figuur van aanzien geworden. Hij werd de Deshbandhu, de vriend van de natie genoemd, en was toen S.C. Bose zijn opgang maakte rector van hetzelfde National College in Calcutta dat zijn deuren had geopend onder Sri Aurobindo's rectoraat.

Tegen die ons dus enigszins bekende achtergrond maakte S.C. Bose snel carrière. Hij werd burgemeester van Calcutta en in 1927 samen met Jawaharlal Nehru algemeen secretaris van de nationale Congrespartij. Hij werd om zijn anti-Britse agitatie meer dan eens achter slot en grendel gezet, maar kreeg van de Britse overheid toch de toestemming om in 1933 naar Europa te reizen voor medische behandeling. Hij kwam er in de ban van de fascistische dictators, die hij persoonlijk ontmoette. (Waarschijnlijk was hij degene die een paar van Sri Aurobindo's werken aan Mussolini te lezen gaf.) De drang tot het dictatorschap werd in hem wakker. In 1938 werd hij verkozen tot nationaal voorzitter van de Congrespartij. Zijn opvattingen waren echter niet langer verzoenbaar met de 'geweldloosheid' van die andere autoritaire figuur, Mohandas K. Gandhi, en Bose stichtte binnen de Congrespartij zijn Voorwaarts Blok. In 1941 ontsnapte hij aan het wakende Britse oog. Hij bereikte Duitsland na een avontuurlijke reis via Peshawar, Kaboel, Bokhara en Moskou. Hij richtte er het Indiase Legioen op, hoofdzakelijk met Indiase krijgsgevangenen die in de Britse rangen hadden gevochten. Hun vlag was de Indiase driekleur, horizontaal oranje-wit-groen, met in het midden een springende tijger. Vandaar dat het Indiase Legioen 'de Springende Tijgers' werd genoemd. Duitsland bevond zich echter ver van India en Hitler bleek niet van plan om naar India op te rukken – toen nog niet – en vast niet om Netaji's verlangens en eisen in te willigen.

Wie wel naar India oprukten, waren Hitlers bondgenoten, de Japanners. Dus nam Bose de beslissing om vanuit het Oosten te wagen wat hem vanuit het Westen niet mogelijk werd gemaakt. Een Duitse U-boot bracht hem uit Kiel tot bezuiden Madagascar, waar hij in volle zee overscheepte op een Japanse onderzeeër. Na een reis van achttien weken bereikte hij Tokio. De Japanners meenden dat ze hem konden gebruiken en verleenden hem de nodige hulp. Weer met krijgsgevangen Indiërs, alsook met in Zuid-Azië wonende uitgeweken landgenoten, richtte Bose het Indiase Nationale Leger op. Hij vormde eveneens een Voorlopige Regering van Vrij India, met hemzelf als staatshoofd, premier en minister van oorlog en buitenlandse zaken. Een van zijn biografen, Hugh Toye, schrijft: ‘Overall ontmoette Bose verering, bijna verafgoding, een toewijding die hem zozeer aangreep dat hij soms, gewoon als respons op de stemming van de menigte, aanspraken en beloften maakte die zelfs zijn onstuimigste bewonderaars betreurden. Zijn toehoorders juichten er echter des te harder om. Hij reisde van het ene krijgsgevangenenkamp naar het andere en vond tweeduizend vrijwilligers; hij sprak overal tot vergaderingen van Indiërs; hij had voortdurend conferenties met Japanners. In augustus was hij op de Birmaanse onafhankelijkheidsfeesten in Rangoon. Er volgden bezoeken aan Bangkok en Saigon. Hij gaf lange redevoeringen, talloze interviews, en hij had langdurige besprekingen met Japanse legeraanvoerders en hoge regeringsambtenaren.’^[28]

Op 19 maart 1944 overschreed een Japans Leger van 230.000 manschappen de Indiase grens. Dat was het begin van de veldtocht naar Imphal, een stadje in Noordoost-India. 3000 soldaten van Bose’s Indiase leger namen eraan deel. Dat Imphal ondanks het verbeterde verzet van de Britse en de aan de Britse kroon loyale Indiase troepen zou worden bereikt en ingenomen was ‘a foregone conclusion’, een uitgemaakte zaak. Maar toen kwamen de moessonregens, totaal onverwacht want meer dan een maand te vroeg, en ‘de Japanse kansen op succes werden weggespoeld’. Het werd, schrijft Toye, ‘een militaire ramp van de eerste orde.’^[29]

De Japanners, net zomin als de Duitsers, waren nooit van plan geweest het gezag over India, verondersteld dat ze het land in handen kregen, aan iemand anders over te dragen, ook niet aan Bose. Voor de Indiase soldaten, in hun ogen deserteurs en landverraders, hadden ze een diepe verachting. S.C. Bose is op 18 maart 1944 gestorven op Formosa (nu Taiwan) waar hij, onderweg naar Tokio, dodelijk gewond en verbrand raakte in een vliegtuigongeval. Lang deden er in het kort nadien zonder hem onafhankelijk geworden India nog verhalen de ronde dat hij als bedelmonnik door het land trok. In India is hij een officiële held, waar men hem in documentaires glimlachend naast Hitler, Von Ribbentrop en Tojo Hideki kan zien zonder dat iemand daar aanstoot aan meent te moeten nemen.

Hugh Toye zegt dat Subhash Chandra Bose in zijn leven maar drie vrienden heeft gehad: zijn broer Sarat in zijn jonge jaren; Emilie Schenkl, een Duits meisje dat eerst zijn secretaresse was, met wie hij later in het geheim trouwde en die met een dochttertje van hem in Wenen was achtergebleven; en ... de ons bekende Dilip Kumar Roy, die ons weer op het pad van ons verhaal brengt.

In 1933 verzocht Bose 'zijn vriend Dilip Kumar Roy met ongeduld dat hij zijn yogische cel zou verlaten en hem helpen in zijn werk om India aan de wereld te presenteren'. Die 'yogische cel' dient met een flinke korrel zout genomen te worden, want de Moeder had Roy een verdieping van een voormalig koloniaal herenhuis ter beschikking gesteld en hij leefde daar zowat als een prins, met een kring van vrienden en bewonderaars, dagelijkse bezoeken tijdens het thee-uur en muziekavonden met hemzelf en anderen als vedetten. Roy van zijn kant probeerde Bose soms tot de yoga van Sri Aurobindo over te halen, iets waar Sri Aurobindo zelf maar weinig enthousiast tegenover stond, zoals we uit zijn correspondentie met Nirodbaran kunnen opmaken. 'Grote' mannen (en vrouwen) zijn nu niet noodzakelijk ook soepele en ontwikkelbare karakters, en hoe groot ze voor het oog van de buitenwereld ook mogen zijn, niets zegt dat ze een leven van yogische overgave en zelfnegatie zouden aankunnen.

De Ashram in het gedrang

Deze hele achtergrond staft de veronderstelling dat er in de Ashram naast de eerste groep van idealistische vrijheidsstrijders een tweede groep van Bose-sympathisanten aanwezig moet zijn geweest, al schijnt Dilip Kumar Roy zelf, voorgelicht door Sri Aurobindo, het voor de Geallieerden te hebben opgenomen. De vroegere vrijheidsstrijders en de Bose-sympathisanten vormden samen een aanzienlijk deel van de Ashrambevolking en de situatie werd, vooral na de inval van de Duitsers in de Lage Landen, heel erg gespannen. We slaan er de *Talks With Sri Aurobindo* op de datum van 11 mei 1940 op na. Nirodbaran: ‘In de Ashram zijn de gevoelens verdeeld. Sommigen zijn voor de Britten en anderen voor Hitler.’ – Sri Aurobindo: ‘Voor Hitler?’ – Satyendra: ‘Niet daadwerkelijk, maar ze zijn anti-Brits.’ – Sri Aurobindo: ‘Geen rationeel gevoel. Hoe kan India, dat de vrijheid wil, het opnemen voor iemand die de andere naties van hun vrijheid berooft?’

Op 17 mei begint Sri Aurobindo zelf het gesprek: ‘Het schijnt dat het niet vijf of zes van onze mensen zijn, maar meer dan de helft die sympathie hebben voor Hitler en die willen dat hij wint.’ – Purani (lachend): ‘De helft?’ – Sri Aurobindo: ‘Nee, dit is niet om te lachen. Het is een zeer ernstige zaak. De [Franse] regering kan de Ashram elk ogenblik ontbinden. In Indo-China zijn alle religieuze instanties ontbonden. En hier is heel Pondicherry tegen ons. Alleen omdat gouverneur Bonvin ons vriendelijk gezind is, kunnen ze niets doen. Maar zelfs hij, wanneer hij hoort dat er in de Ashram mensen pro-Hitler zijn, zal zich gedwongen zien maatregelen te nemen en op zijn minst degenen te verbannen die zo denken. Als die personen willen dat de Ashram ontbonden wordt, kunnen ze me dat komen zeggen en zal ik hem zelf ontbinden in plaats dat de politie het doet. Ze hebben geen idee van de wereld en kletsen als kinderen. Hitler is de grootste dreiging waar de wereld ooit mee geconfronteerd werd. Als Hitler wint, denken ze dan dat India enige kans heeft om vrij te worden? Het is een wel bekend feit dat Hitler een oogje heeft op India. Hij spreekt openlijk

over wereldheerschappij. Hij zal zich naar de Balkan keren, Italië op zijn weg verpletteren – wat een zaak van drie weken zou zijn – dan Turkije en dan Klein-Azië. Klein-Azië betekent uiteindelijk India. Botst hij er op Stalin, dan is het de vraag wie wint en naar India komt.’

Diezelfde ochtend, vermeldt Nirodbaran in een voetnoot, had de Moeder tegen Nolini in grote trekken het volgende gezegd: ‘Het is verraad jegens Sri Aurobindo te wensen dat Hitler zou winnen. Sri Aurobindo’s zaak is nauw verbonden met die van de Geallieerden en hij werkt er dag en nacht voor. Het is omdat mijn nationaliteit de Franse is dat het bestaan van de Ashram nog gedoogd wordt, anders zou hij al lang ontbonden zijn geweest.’

[30]

Op 23 mei zei Sri Aurobindo tegen Purani: ‘De Ashram is tot een nest van pro-nazi’s en pro-communisten verklaard door uw vriend de [Franse] consul ... De beweging tegen de Ashram groeit aan, hebben betrouwbare vrienden ons verteld ... Het gevaar bestaat niet alleen voor de Geallieerden maar ook voor ons.’^[31]

Op 19 september 1940 namen Sri Aurobindo en de Moeder dan ook openlijk stelling voor de Geallieerden door via de Britse gouverneur van Madras een som van duizend roepie bij te dragen aan het oorlogsfonds van de Viceroy. In de begeleidende brief schreef Sri Aurobindo: ‘We zijn ervan overtuigd dat dit niet alleen een strijd is in wettige zelfverdediging en tot verdediging van de naties bedreigd met de wereldheerschappij van Duitsland en de nazistische levensbeschouwing, maar dat het ook een verdediging is van de beschaving, van de door haar verworven hoogste sociale, culturele en spirituele waarden, en van de hele toekomst van de mensheid.’^[32]

Zelfs in 1942 was het nog nodig dat Sri Aurobindo voor een volgeling zijn standpunt expliciet formuleerde: ‘Je hebt gezegd dat je bent beginnen te twijfelen of het de oorlog van de Moeder is en je vraagt me je te laten aanvoelen dat het zo is. Ik bevestig je met de grootst mogelijke nadruk dat dit de oorlog van de Moeder is. Je moet hem niet beschouwen als een strijd van bepaalde naties tegen andere of zelfs tegen India: het is een strijd voor

een ideaal dat zich op aarde in het leven van de mensheid moet vestigen, voor een Waarheid die nog ten volle moet worden uitgewerkt, en tegen een duisternis en leugen die de aarde en de mensheid in de nabije toekomst proberen te overweldigen! Het zijn de krachten achter het gevecht die onderkend moeten worden en niet een of ander oppervlakkig detail ... Dit is een strijd opdat de mensheid zich vrij zou kunnen ontwikkelen, voor omstandigheden waarin de mens de vrijheid en de nodige ruimte zou hebben om te denken en te handelen volgens het licht in hem, en om te groeien in de Waarheid, om te groeien in de Geest. Er kan niet de minste twijfel over bestaan dat, als de ene zijde wint, dat het einde zal betekenen van alle dergelijke vrijheid en hoop op licht en waarheid, en dat het werk dat gedaan moet worden, onderworpen zal zijn aan condities die het menselijk onmogelijk maken; er zal dan een bewind heersen van leugen en duisternis, een wreedaardige onderdrukking en vernedering voor het grootste deel van de menselijke soort zoals mensen in dit land niet kunnen dromen en zich nog minder voorstellen. Triomfeert de andere zijde, die zich voor de vrije toekomst van de mensheid heeft uitgesproken, dan zal het verschrikkelijke gevaar zijn afgewend en zullen er omstandigheden geschapen worden waarin er een kans bestaat dat het Ideaal groeit, dat het Goddelijke Werk uitgevoerd wordt, dat de spirituele Waarheid die wij vertegenwoordigen zich op aarde kan vestigen. Wie voor deze zaak vecht, vecht voor de Godheid en tegen het dreigende rijk van de Asura.' ^[33] Velen hebben dat in de jaren van de oorlog zelf aangevoeld, vooral degenen wier leven op het spel stond, maar weinigen hebben het verstandelijk begrepen en bijna allen zijn het nu vergeten. Maar *daarom* ging het in de Tweede Wereldoorlog en daaraan ontleent hij nog steeds de hypnotische kracht die ervan uitgaat, ook al is dat bij de meesten vooral de hypnotische kracht van het Kwaad.

Doelwit India

Het doel van de Asura bestond erin het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder tegen te gaan; zo was zijn aard en hij vocht voor zijn bestaan. Maar was het werkelijk Hitlers (en Stalins) intentie naar India door te stoten, of was dat een vaderlandslievende overdrijving van Sri Aurobindo?

In zijn voornaamste menselijke instrumenten moet dat uiteindelijke doelwit van de Heer van de Naties zeker aanwezig zijn geweest. John Toland schrijft: ‘Op 17 februari [1941] beval Hitler de voorbereiding van een aanval op het hart van het Britse imperium, India. Dit zou gepaard gaan’, net zoals Sri Aurobindo voorzien had, ‘met de verovering van het Midden-Oosten in een tangbeweging, links vanuit Rusland door Iran en rechts vanuit Noord-Afrika naar het Suez-kanaal toe. Al waren deze grootse plannen in de eerste plaats ontworpen om Groot-Brittannië met geweld aan de kant van Duitsland te brengen, ze wezen ook op de omvang van Hitlers grenzeloze ambities.’^[34] Verder vermeldt die auteur nog hoe Von Ribbentrop met aandrang de Japanners poogde te overreden tot een massale inval in India. ‘Hij zei dat de Wehrmacht op het punt stond de Kaukasus binnen te vallen’, wat ze ook heeft gedaan, ‘en dat, die olierijke landstreek eenmaal ingenomen, de weg naar Perzië dan openlag. De Duitsers en de Japanners zouden dan alle Britse strijdkrachten in het Verre Oosten [vooral in India] in een gigantische tangbeweging kunnen vangen.’^[35] Meer en meer personen die Hitler van nabij kenden, raakten later overtuigd dat de man krankzinnig was geworden; Toland voert ook de mening aan van de chirurg Ferdinand Sauerbruch, die ‘een oude en gebroken Hitler onsamenhangende woorden had horen mummelen, zoals: “Ik moet naar India.”’^[36] Een obsessie, ja, maar onsamenhangend?

Een krantebericht uit Moskou, met als titel ‘Hitler plande de verovering van India, zo openbaren documenten’ en gedateerd 21 juni 1986, verscheen de dag daarop in de *Indian Express*. Volgens de documenten waarop dat bericht zich baseert, hadden Duitsland, Italië en Japan in januari 1942 een verdrag ondertekend aangaande de verdeling van de invloedssferen. Hitler rekende op een snelle nederlaag van Rusland om in het voorjaar van 1942 West-Azië binnen te rukken, dat hem dan als springplank naar India zou

dienen. Hij had echter voorlopig van zijn plannen moeten afzien door zijn nederlaag vóór Moskou en het sterke verzet van de Russen, maar hij had India nooit voorgoed aan de Japanners gelaten.

Een ander bericht in dezelfde krant van de *Press Trust of India* en gedateerd 22 april 1989 heeft als kop ‘Hitler had plannen om India binnen te vallen’. Het gaat als volgt: ‘Hitler zag India als een deel van het reusachtige nazi-imperium dat gevormd zou worden nadat Duitsland heer en meester van de wereld was geworden, verklaart een monografie van de Sovjet-professor Carlo Tshitishvriti. Getiteld “De afstraffing van het Bruine Monster”, onthult de monografie sommige verrassende feiten over de plannen van de Duitse legerleiding om West-Azië te veroveren, rapporteert het Sovjet-nieuwsagentschap APN. Hitler ondertekende op 5 april 1942 order nr. 41, die een “doorbraak naar de Kaukasus” en Transkaukasia als een steunbasis voor een daaropvolgende invasie van West-Azië en India tot doel had, aldus de monografie ... Op 7 april 1941 was reeds een plan ontworpen door de Duitse legerleiding om een legergroep van 43 divisies te vormen, in staat om te opereren in de tropen, onder andere in India.’

Alle gegevens wijzen in dezelfde richting en op hetzelfde doel. Reeds in mei 1940 had Sri Aurobindo gezegd: ‘Het is heel eenvoudig om te zien dat Hitler de heerschappij over de wereld wil en dat zijn volgende zet in de richting van India zal zijn.’^[37] En hij waarschuwde: ‘Hitler bluft niet. Hij heeft alles gedaan wat hij gezegd heeft, maar op het tijdstip dat het hem schikte.’^[38] Wanneer men de in dit verband vermelde datums vergelijkt, zal men zien dat Sri Aurobindo’s inzicht betreffende Hitlers uiteindelijke bedoelingen dateerde van een jaar vóór de historisch bekende feiten.

Een geschikte persoon

In het eerste hoofdstuk van dit boek hebben we Hitlers onverklaarbare en fatale aarzeling vermeld toen zijn pantserdivisies in het begin van de oorlog bij Duinkerken het hele Britse Expeditionaire Leger hadden kunnen gevangennemen of uitroeien. Zoals we ons herinneren, schreef Sri

Aurobindo over zichzelf in de derde persoon: ‘Innerlijk plaatste hij zijn spirituele kracht achter de Geallieerden vanaf het ogenblik van Duinkerken, toen iedereen de onmiddellijke val van Engeland en de definitieve triomf van Hitler verwachtte, en hij had de voldoening te zien dat de opmars van de Duitse overwinning bijna meteen tot staan werd gebracht en dat het oorlogstij in de tegenovergestelde richting begon te keren.’ Het gevaar was toen echter nog verre van geweken. Had Hitler direct na de overgave van Frankrijk de invasie van Engeland doorgevoerd, dan was hij volgens Sri Aurobindo niet meer te stuiten geweest. ‘Hitler had zijn kans na de val van Frankrijk. Was hij toen meteen tot de aanval overgegaan, dan zou het voor Engeland moeilijk zijn geweest om de invasie af te weren. Hitler heeft daadwerkelijk de bus gemist.’ – ‘[De Britten] werden gered door een goddelijke tussenkomst. Ze zouden verpletterd zijn geworden had Hitler de invasie van Engeland op het juiste moment gelanceerd, na de val van Frankrijk.’^[39] Toch gaf hij Hitler in oktober 1940 nog vijftig procent kans op welslagen. ‘Het is alleen de Britse zeemacht die nu in staat is op te komen tegen Hitlers wereldheerschappij ... Hij is nu praktisch heer en meester van Europa.’^[40] – ‘Nu kan alleen nog Hitlers dood de situatie redden ... Ik wil dat Hitler wordt uitgeschakeld ... Wanneer kan me niet schelen, als het maar gebeurt.’^[41]

Sri Aurobindo en de Moeder volgden de oorlog van dichtbij, niet alleen in de kranten maar ook over de radio. Eerst gingen Pavitra en Pavita (de vroegere Engelse secretaresse van de schrijver Paul Brunton) elke avond naar het huis van Udar Pinto, die een radio had. Pavita nam de nieuwsberichten op in steno, schreef ze dan voluit en stuurde ze naar Sri Aurobindo’s kamer. Toen dat niet meer kon omdat Udar een tijd afwezig zou zijn, werd de radio in Pavitra’s kamer, dicht bij die van Sri Aurobindo, geïnstalleerd en nog later werd hij met een luidspreker in Sri Aurobindo’s kamer verbonden, zodat Sri Aurobindo het nieuws direct zelf kon horen.

De Witte Kracht heeft net als de Zwarte Kracht haar menselijke instrumenten nodig om in de wereldse gang van zaken actief te worden toegepast. De Asura had de zijne; Sri Aurobindo en de Moeder zochten de

hunne. Sterke persoonlijkheden waren er onder de leiders van de Geallieerden echter nauwelijks te vinden, zoals hun weifelende diplomatieke manoeuvres vóór het uitbreken der vijandelijkheden voldoende hebben aangetoond. De Daladiers en de Chamberlains waren niet opgewassen tegen de Hitlers en de Stalins. Hun naïef, ruggegraatloos en verwaterd democratisch idealisme moest telkens weer het loodje leggen tegen de geïnspireerde, gewetenloze en voor niets terugdeinzende geslepenheid van het andere kamp. Sri Aurobindo meende eerst misschien ‘de man van het Lot’ gevonden te hebben in Hore-Belisha, de Britse staatssecretaris voor Oorlog van 1937 tot 1940, die in de lente van 1939 in Groot-Brittannië de algemene dienstplicht had ingevoerd. Maar toen rees Winston Churchill tot zijn ware grootte.

Er zijn getuigenissen dat Winston Churchill rechtstreeks door Sri Aurobindo en de Moeder werd geïnspireerd. Toen A.B. Purani zich lovend uitliet over Churchills beroemde rede waarin hij het Britse volk ‘niets dan bloed, hard werk, tranen en zweet’ te bieden had, antwoordde Sri Aurobindo laconiek: ‘Ja, hij was geïnspireerd’, waarmee hij vast geen vage poëtische inspiratie bedoelde. Maggi Lidchi-Grassi, die vrij tot de Moeder toegang had, schrijft in *The Light That Shone in the Deep Abyss*: ‘De Moeder vertelde aan de auteur hoe Sri Aurobindo haar vóór de befaamde radiouitzendingen de woorden zei die hij in Churchills mond zou leggen, en bepaalde passages werden door Churchill woord voor woord uitgesproken²¹ ... Zijn secretaris Nirodbaran wist daarvan, alsook Dyuman, de tegenwoordige uitvoerend beheerder van de Ashram [overleden in 1992]. Beiden zeggen me dat Churchills toespraken dikwijls herhalingen waren van woorden die reeds in Pondicherry waren gesproken. Anuben Purani zegt me dat haar vader, A.B. Purani, een van de weinigen die Sri Aurobindo elke dag zag, haar hetzelfde had verteld.’^[42] Churchill zelf verklaarde openlijk in de Britse Tweede Kamer op 13 oktober 1942: ‘Ik heb soms het gevoel – ik heb het eigenlijk heel sterk – een gevoel van steun. Ik wil met nadruk verklaren dat ik soms het gevoel heb dat een leidende hand ons heeft gesteund. Ik heb het gevoel dat we een beschermer hebben omdat we een

grote zaak dienen, en dat we die beschermer zullen hebben zolang we die zaak getrouw dienen.’^[43] En in januari 1941 had hij reeds gezegd: ‘Ik heb hoegenaamd niet de minste twijfel dat we een volledige en beslissende overwinning zullen behalen over de krachten van het kwaad en dat die overwinning zelf slechts een stimulans zal zijn tot verdere inspanningen om onszelf te overwinnen.’^[44] Ongewone woorden voor een politicus, maar hij had het niet beter kunnen stellen.

Het lijkt geen twijfel dat Sri Aurobindo en de Moeder met hun spirituele kracht voortdurend in het oorlogsgebeuren tussenbeide zijn gekomen. De ‘miraculeuze’ ontsnapping van de Britse Expeditionaire Troepen uit Duinkerken is ons bekend. Hitler had beloofd dat hij een paar maanden later, en wel op 15 augustus 1940, de wereld zou toespreken vanuit Buckingham Palace. 15 augustus is de verjaardag van Sri Aurobindo en Hitlers keuze van die datum was hem zeker ingegeven. (‘Ik heb nooit iemand gezien die met zo’n uitzonderlijke getrouwheid de Asura heeft gevolgd’, zei Sri Aurobindo.^[45]) Maar in the Battle of Britain werden die dag vierenvestig Duitse vliegtuigen neergeschoten, het grootste aantal in één dag tot zover.

Een bijzonder interessant voorbeeld van de tussenkomst van Sri Aurobindo en de Moeder in de oorlogsgebeurtenissen is Operatie Barbarossa, de codenaam van Hitlers veldtocht tegen de USSR. Ideologisch kon Hitler niet anders dan zich tegen het communistische Rusland keren, wilde hij geen afbreuk doen aan alles wat hij had geschreven en dikwijls heel luid verkondigd. De Slaven waren een minderwaardig ras, alleen maar goed om door Meesters geleid en gebruikt te worden; ze stonden onder de leiding van een schandelijk joods regime, en het land dat door dat ras van Untermenschen bewoond werd, had het Duitse herenvolk nodig voor zijn levensruimte. Het door beide partijen cynisch berekende niet-aanvals-pact van 1939 was alleen maar bedoeld om tijd te winnen en intussen zo veel mogelijk de eigen positie te verbeteren.

Stalin was in feite een nog boosaardiger wezen dan Hitler. Was Hitler nog een mens, dus met een ziel, hoewel bezeten door een Asura, Stalin was een

rechtstreekse incarnatie van een boosaardige vitale kracht, letterlijk een ziellose, gewetenloze, titanische machtswellusteling, wiens daden van monumentale wreedheid in de geschiedenis staan gebrand. ‘Er zijn enkele zeldzame individuen die zonder psychisch wezen geboren zijn en die bijzonder kwaadaardig zijn, maar ze zijn heel zeldzaam’, zei de Moeder. K.D. Sethna schrijft: ‘In Stalin onderkenden Sri Aurobindo en de Moeder een fenomeen niet alleen van bezetenheid maar van incarnatie, een vitaal wezen dat in een menselijke vorm was geboren en dat niet alleen maar die vorm als een medium gebruikte.’^[46] Sri Aurobindo zag Stalin als een nog groter gevaar dan Hitler.

‘Zo te zien waren Stalin en Hitler inderdaad erg onwaarschijnlijke bondgenoten. Wat konden ze gemeen hebben?’ vraagt John Toland. En hij antwoordt zelf: ‘In feite waren er een aantal punten die ze gemeen hadden. De een bewonderde Peter de Grote terwijl de ander zichzelf zag als de erfgenaam van Frederik de Grote. Beiden waren voorstanders van brute kracht en werkten onder ideologieën die wezenlijk niet verschilden. Zowel de communisten als de nazi’s waren zelfgenoegzaam en dogmatisch; beide partijen waren totalitair en geloofden dat het doel de middelen heiligde, waardoor ongerechtigheid als het ware geconsacreerd werd in de naam van staat en vooruitgang.’^[47]

Reeds in maart 1940 verklaarde Sri Aurobindo dan ook: ‘Er is geen hoop voor de wereld tenzij er iets in Duitsland gebeurt of Stalin en Hitler zich tegen elkaar keren.’ Zo sterk was echter de asurische bescherming dat ze alle aanslagen op Hitler voorkwam of vrijdelde. (Er zijn er meer geweest dan men zich misschien herinnert). Toen kwam de Moeder echter persoonlijk tussenbeide.

Ze heeft het meer dan eens verteld. Dit is de versie van 5 november 1961, uit de *Agenda*: ‘Het was de Heer van de Naties, het wezen dat aan Hitler verscheen ... En ik wist toen wanneer ze elkaar gingen ontmoeten. (Want hij is tenslotte mijn zoon, dat is het gekke ervan!) Ik heb dus die keer zijn plaats ingenomen en ik ben Hitlers god geworden, en ik heb hem aangeraden Rusland aan te vallen. Twee dagen later viel hij Rusland aan.

Maar toen ik van onze ontmoeting terugkeerde, kwam ik de ander tegen die naar zijn afspraak ging! Hij was behoorlijk kwaad. Hij vroeg me waarom ik dat gedaan had. Ik heb gezegd: “Dat gaat je niet aan. Omdat het was wat gedaan moest worden.” En hij heeft toen tegen me gezegd: “Wacht maar. Ik weet, ik *weet* dat je mij zult vernietigen, maar vóór ik vernietigd word, zal ik zoveel verwoestingen aanrichten als maar enigszins mogelijk is, wees daarvan overtuigd.” Daarna kwam ik terug van mijn nachtelijke uitstappen en ik vertelde alles aan Sri Aurobindo. Dat soort leven! ... De mensen weten niet wat er gebeurt. Ze weten niets. Niets.’^[48]

Reeds in juli 1940 had Hitler tegen veldmaarschalk Von Brauchitsch gezegd dat ze ‘aan de Russen moesten beginnen te denken’. Hitler besloot in die zomer ‘dat de tijd gekomen was voor Lebensraum en de uitroeiing van het Bolsjewisme. Hij gaf de legerleiding orders voorbereidingen te dien einde te treffen ... Een verrassingsaanval moest zo vlug mogelijk tegen de Sovjet-Unie worden gelanceerd: in mei 1941.’^[49] De stafofficieren aan wie generaal Jodl Hitlers beslissing mededeelde, konden hun oren niet geloven. Duitsland was nog volop verwickeld in de oorlog tegen Engeland en ... dit was de oorlog op twee fronten waardoor Duitsland de Eerste Wereldoorlog had verloren. ‘Jodl brak het debat af met de woorden: “Heren, dit is geen onderwerp voor discussie maar een beslissing van de Führer.”’^[50]

De initiële weerstand van die ervaren officieren tegen Hitlers redeloze beslissing moet spontaan en krachtig zijn geweest. Toch was dit niet het moment dat de Moeder de plaats van de Heer van de Naties heeft ingenomen, want in een eerste versie van haar tussenkomst zegt ze dat Hitler ‘twee dagen daarna’ Rusland aanviel^[51] en in een andere versie: ‘Twee dagen later hadden we het nieuws van de aanval.’^[52] Haar ‘goddelijke’ tussenkomst, dus waarschijnlijk op 20 juni 1941, moet bij Hitler de doorslag hebben gegeven om tegen alle redelijkheid en tegen het advies van zijn legerstaf in het onherroepelijke bevel tot de start van Operatie Barbarossa uit te vaardigen. We vinden daarvoor een argument in Hitlers *Tischgespräche* (tafelgesprekken), ongemerkt opgetekend door Heinrich Heim en Werner Koppen. Hitler wijdt er daarin over uit ‘dat men

niet moet aarzelen wanneer men door een innerlijke overtuiging wordt bevolen te handelen’, en hij geeft heel bewust als voorbeeld: ‘De enorme militaire operatie nu aan de gang [Barbarossa] werd door iedereen bekritiseerd als onuitvoerbaar. Ik moest al mijn gezag in de schaal werpen om ze door te zetten. Laat me terloops opmerken dat een groot deel van onze successen te danken is aan “vergissingen” die we zo stoutmoedig waren te begaan.’^[53] Dit keer kwam de inspiratie tot de stoutmoedige vergissing echter uit een andere bron dan de gewone.

Moskou werd door de Duitse troepen slechts uit de verte gezien; Stalingrad werd inderdaad een Duits massagraf (Stalingrad Massengrab); tegen ‘generaal Winter’ was geen stoutmoedigheid opgewassen; en de tweefrontenoorlog veroorzaakte eens te meer de Duitse nederlaag.

Sri Aurobindo en de Moeder zijn in talrijke grote en kleine oorlogsgebeurtenissen tussenbeide gekomen, sommige bekend, de meeste onbekend. Bijvoorbeeld, het was niet het hard vechtende maar overweldigde Brits-Indiase leger dat de Japanners hun ‘nederlaag van de eerste orde’ in Noordoost-India toebrengt, maar de totaal onvoorziene, zeer voortijdige en buitengewoon zware moessonregens, zoals we in de levensschets van J.C. Bose hebben gezien – net als de Britse Expeditionaire Troepen van Goerings bommenwerpers werden gered door een meteorologisch onverklaarbare mist. Een ander voorbeeld: het enige wat op het meest kritieke moment in Stalingrad nog in Russische handen was, waren drie stadsenclaven op de oever van de Volga, ieder slechts een heel klein oppervlak vertegenwoordigend, en toch konden vierentwintig Duitse generaals die niet veroveren ...

In 1914 had de Moeder de inname van Parijs belet, de stad door Sri Aurobindo gezien als het zinnebeeld van de westerse beschaving, met alles wat die beschaving sinds de Renaissance had gewonnen aan individuele vrijheid en mogelijkheden tot vooruitgang van de mensheid, waardoor de poorten van de toekomst werden geopend. Toen de Duitsers in 1940 de stad binnenrukten, vreesde Sri Aurobindo even dat ze, ertoe aangezet door de Asura, Parijs met de grond gelijk zouden maken. ‘De vernietiging van

Parijs zou de vernietiging van de moderne Europese beschaving betekenen’^[54], zei hij. Wie weet dat Parijs ten tweeden male door de Moeder werd gered en beschermd? ‘Van tijd tot tijd waren er mensen die een weinig bewust waren, zoals toen ik alle nachten van de laatste oorlog boven Parijs doorbracht opdat er niets zou gebeuren – niet integraal, maar een deel van me. Ik zweefde ... Later heeft men geweten dat sommigen iets hadden gezien: er was als het ware een grote witte Kracht, onbepaald van vorm, die over Parijs zweefde opdat de stad niet verwoest zou worden.’^[55]

Zelfs dat nam de bedreiging door de Asura niet weg. Vooral in de nederlaag geeft hij vrije teugel aan zijn wezensaard van absoluut egoïsme, razende toorn en orgiastisch plezier in de verwoesting. De order van het OKW, het Duitse hoofdkwartier, staat met alle referenties afgedrukt in de bestseller van Larry Collins en Dominique Lapierre *Paris brûle-t-il?*: ‘Parijs mag niet in handen van de vijand vallen; gebeurt dat wel, dan mag er niets dan een veld van ruïnes overblijven.’ En de auteurs schrijven dat op de dag na de bevrijding van de stad ‘elke Parijzenaar die die nacht uit zijn raam keek, kon neerblikken op een van de wonderen van de oorlog: Parijs was ongedeerd. De Notre-Dame, de Sainte-Chapelle, het Louvre, de Sacré-Coeur, de Arc de Triomphe, al die weergaloze monumenten die deze stad tot een baken van de beschaafde mens hadden gemaakt, hadden tot op die dag ongeschonden vijf jaren van de meest vernietigende oorlog in de geschiedenis doorstaan.’

[18] Zijn geboortedorp, Braunau-am-Inn, stond in Oostenrijk bekend als een bakermat van mediums.

[19] De Moeder bedoelt ongetwijfeld de ‘Berghof’, Hitlers villa in Obersalzberg. In zijn polemisch gedicht over Hitler, *The Dwarf Napoleon*, schrijft Sri Aurobindo:

In zijn hoge villa op de fatale heuvel

Luistert hij alleen naar die soevereine Stem

Die de plotselinge keuze van zijn daden dicteert. (Collected Poems, biz. III)

Ook John Toland noemt de Berghof ‘Hitlers oord van inspiratie’, waar hij zich vóór zijn belangrijke en altijd onverwachte beslissingen in eenzaamheid terugtrok.

[20] Georges Van Vrekhem heeft in 2006 een uitvoerig essay over Hitler en het Nazisme gepubliceerd met als titel *Hitler and his God* (uitg. Rupa & Co, New Delhi).

[21] Een typische Aurobindoniaanse passage uit dezelfde ‘tranen en zweet’-redevoering: ‘Want zonder overwinning is geen overleving mogelijk. Laten we ons dat goed realiseren: geen overleving voor het Britse Rijk, geen overleving voor alles wat het Britse Rijk heeft vertegenwoordigd, geen overleving voor de door de eeuwen heen voortlevende behoefte en de drang van de mensheid om vooruit en op haar doel af te gaan.’

17.

De vijf ‘dromen’ van Sri Aurobindo

Het is niet met het oog op persoonlijke grootheid dat ik probeer het Supramentale te doen neerdalen. Ik geef niet om grootheid of kleinheid in de menselijke zin ... Als de menselijke rede me voor een gek aanziet omdat ik probeer wat Krishna niet heeft geprobeerd, dan kan me dat niet in het minst schelen ... Het is een kwestie tussen de Godheid en mezelf of het al dan niet de Goddelijke Wil is, of ik al dan niet gezond ben om dat te laten neerdalen of de weg voor de neerdaling ervan te openen, of het dan toch minstens mogelijk te maken. Laat alle mensen me beschimpen om mijn arrogantie als ze dat willen, of laat de Hel over me neerkomen als ze dat wil: ik blijf ermee doorgaan tot ik zegevier of ten onder ga.^[1]

Sri Aurobindo

India werd vrij en onafhankelijk op 15 augustus 1947 zonder dat er een schot werd gelost. Te dier gelegenheid verzocht *All India Radio*, zender Trichinopoly, Sri Aurobindo, hij die het idee van de absolute en onvoorwaardelijke onafhankelijkheid in India's geest en hart had geprent, om een boodschap. Sri Aurobindo ging zelden op zulke verzoeken in, maar dit keer schreef hij een van de belangrijkste documenten uit zijn leven neer. Zijn tekst, gesproken door een nieuwslezer, werd uitgezonden op 14 augustus.

‘15 augustus 1947 is de geboortedag van het vrije India. Die datum betekent voor het land het einde van een tijdperk dat voorbij is en het begin van een nieuwe tijd. Maar we kunnen hem ook, door onze manier van leven en optreden als een vrije natie, tot een belangrijke datum maken voor de hele mensheid, voor de politieke, sociale, culturele en spirituele toekomst van de mensheid.

15 augustus is mijn eigen verjaardag en het is voor mij natuurlijk een bron van voldoening dat hij deze grote betekenis heeft verkregen. Ik beschouw deze coïncidentie niet als een gelukkig toeval, maar als de sanctie en het zegel van de Goddelijke Kracht die mijn stappen leidt in het werk waarmee ik het leven heb aangevangen, en als het begin van zijn volledige vervulling. Inderdaad, op deze dag kan ik vaststellen hoe bijna alle ontwikkelingen in de wereld die ik hoopte tijdens mijn leven verwezenlijkt te zien, ook al leken ze eenmaal onverwezenlijkbare dromen, nu verwezenlijkt worden of op weg naar hun verwezenlijking zijn.’ [2] Sri Aurobindo noemt dan die vijf ‘dromen’ stuk voor stuk op, als was het een soort testament. We nemen ze hier even onder de loep.

1. India

‘De eerste van die dromen was een revolutionaire beweging die een vrij en verenigd India tot stand zou brengen. India is vandaag vrij, maar het heeft de eenheid niet verworven.’

India was voor Sri Aurobindo en de Moeder niet zomaar een landmassa, maar een wezen, een godin, ‘net als Shiva een god is’, die Bharat Mata, Moeder India wordt genoemd. Het uiterlijke territorium is dan het materiële lichaam van dat zeer reële wezen, vereerd als de ziel van de natie. Ook andere naties zijn op soortgelijke wijze een levend wezen, dat altijd streeft naar zijn integraliteit, zijn vanzelfsprekende natuurlijke volledigheid en gaafheid, en dat de ‘cellen’ van zijn lichaam, de uit zijn schoot geboren wezens, inspireert tot de hartstochtelijke verwezenlijking of verdediging ervan die men vaderlandsliefde noemt. Het is voor de verwezenlijking van het evolutieve aardse doel onontbeerlijk dat elke levende natie op een bepaald punt in de geschiedenis haar materiële volkomenheid verkrijgt. Welke ook de uiterlijke, politieke beweegredenen mogen zijn, dit is de werkelijke drijfveer van de meeste historische emotie en commotie.

Volgens Sri Aurobindo en de Moeder bekleedt India in de wereld een bijzondere plaats. Het land is altijd de bakermat geweest van de

belangrijkste spirituele ontdekkingen en de hoogste spirituele verwezenlijkingen, die dan van daaruit in de wereld werden uitgedragen. Het is eveneens de plaats waar die essentiële aanwinsten van de mensheid onvervreemdbaar werden bewaard, zodat ze in haar toekomstige evolutie kunnen worden ingeschakeld om er de steunpilaren van te vormen. Sri Aurobindo schreef: '[India] is een land apart waar, als in een versterkte vesting, het hoogste spirituele ideaal zichzelf heeft kunnen handhaven in zijn meest absolute zuiverheid.' ^[3] – 'India is de goeroe van de wereld. De toekomstige structuur van de wereld hangt af van India' ^[4], schreef de Moeder, alsook: 'India moet gered worden voor het welzijn van de wereld, want India alleen kan de wereld naar de vrede en naar een nieuwe orde leiden.' ^[5] Dit soort uitspraken – en er zouden er nog heel wat meer kunnen worden aangehaald – zal velen overtrokken voorkomen, om het zacht uit te drukken. Men vergete echter niet dat Sri Aurobindo en de Moeder een 'spiritueel realisme' voorstonden en dat ze nooit uit emotioneel idealisme spraken, maar zich baseerden op wat ze met hun hoogontwikkelde innerlijke vermogens ervoeren en waarnamen. Als sommige van hun volgelingen ook over India, zoals over andere onderwerpen, eenzijdig lovende selecties van hun gesproken en geschreven uitlatingen hebben gepubliceerd, dan kan dat hunzelf niet worden aangewreven. Sri Aurobindo heeft meer dan eens afgegeven op 'de zozeer gekoesterde lamelijkheid en zwakheid' in zijn land ^[6] en op de overall aanwezige tamas, de inertie, lichamelijke en geestelijke bewegingloosheid, gebrek aan inspanning, enzovoort. Zo ook de Moeder, die eens zei dat, was ze in India geboren geweest, ze er alle versteende en zinloos geworden gewoonten en tradities zou hebben kapotgemaakt; als Franse moest ze echter op haar tellen passen. Een paar sprekende citaten in dit verband mogen volstaan.

K.D. Sethna schreef ergens in 1978: 'Twee generaties terug zei Tagore dat hoewel India in het stof lag, dat stof zelf heilig was. Hij had duidelijk in gedachten dat dat stof betreden was geweest door de voeten van rishi's, heiligen en avatars. Naar verluidt was Sri Aurobindo's commentaar daarop, dat hoe dan ook het stof niet de juiste plaats was om te liggen en dat de

mens niet gemaakt was om zijn dagen liggende door te brengen.’^[7] In de avondgesprekken uit 1926 zei Sri Aurobindo zelf: ‘De tegenwoordige Indiërs bezitten niets dat nog doet herinneren aan hun luisterrijke verleden. De hedendaagse Indiase cultuur verkeert in een ellendige toestand, net als het fort van Gingee: een pijler die nog overeind staat hier, een stuk zoldering daar en een vervallen hal nog ergens anders.’^[8]

En hij schreef in de *Arya*: ‘Als een oude Indiër uit de tijd van de Oepanisjaden, van de Boeddha of uit het latere klassieke tijdperk in het moderne India terecht zou komen en zien hoe het grootste deel van het leven er gekenmerkt wordt door verval ... dan zou hij het gevoel hebben van een nationale en culturele ramp, van een val van de hoogste toppen tot een bedroevend laag niveau. Hij zou zich waarschijnlijk afvragen wat dit ontaarde nageslacht had aangevangen met de machtige beschaving uit het verleden ... Hij zou het spirituele licht en de energie van de heroïsche tijden van de Oepanisjaden en de filosofieën vergelijken met de latere inertie of met al die kleine en opgebroken, fragmentaire, tweedehandse activiteiten. Na de intellectuele nieuwsgierigheid, de wetenschappelijke ontwikkeling, de creatieve letterkundige en artistieke grootheid, de nobele vruchtbaarheid van de klassieke tijd, zou hij versteld staan van de latere ontaarding, de mentale armoede, de futloosheid, de statische herhalingen, het uitsterven van de wetenschap, de langdurige steriliteit van de kunst, de armzaligheid van de scheppende intuïtie. Hij zou een bereidwillige afdaling in de onwetendheid constateren, een falen van de eertijds machtige wil en discipline, ja, een bijna gewilde machteloosheid.’ (*Arya*, vijfde jaargang, blz. 423-24)

Nee, het zou niet moeilijk zijn om uit de beschikbare literatuur een bloemlezing samen te stellen waarin door Sri Aurobindo en de Moeder wordt aangetoond hoe laag India was en is gevallen, vergeleken met de, in het Westen nog grotendeels onbekende, culturele en spirituele hoogten waarop het zich eertijds heeft bewogen. (De degeneratie wordt door hen toegeschreven aan de in het land algemene verbreiding van het illusionisme sedert de Boeddha en Mahavir.) Dit doet echter niets af aan het wezenlijke

belang van de aanwezigheid van India in het wereldbeeld, aan de boodschap die het aan de mensheid te brengen heeft en aan de toekomstige rol die het op de één gemaakte Aarde zal spelen. ‘De toekomst van India is stralend in weerwil van de tegenwoordige duisternis’, schreef de Moeder. Sri Aurobindo zei al in 1926: ‘Ik ben zeker dat India niet bestemd is om vernietigd te worden.’^[10] Hij heeft dat tegen K.M. Munshi, de laatste prominente bezoeker vóór zijn heengaan in 1950, nog herhaald: ‘Wees ervan verzekerd dat onze cultuur niet ondermijnd kan worden. Dit is slechts een voorbijgaande fase.’^[11]

We hebben gezien hoe Sri Aurobindo als vurig nationalist zich met heel zijn persoon voor de vrijheid van Moeder India heeft ingezet – een inzet die nadien door het verwerven van zijn spirituele krachten nog werd verveelvoudigd. A.B. Purani, zelf een moedige vrijheidsstrijder, vertelt in zijn *Evening Talks* hoe hij in 1918 voor het eerst Sri Aurobindo in Pondicherry ging opzoeken en hoe hij hem toen toevertrouwde dat de concentratie van zijn hele wezen op India’s bevrijding was gericht. ‘Het is voor mij moeilijk om te slapen tot dat verzekerd is’, zei hij. ‘Sri Aurobindo bleef twee of drie minuten zwijgen. Het was een lange pauze. Toen zei hij: “Veronderstel dat u de verzekering wordt gegeven dat India vrij zal zijn?” – “Wie kan me die verzekering geven?” Ik kon de echo van de twijfel en de uitdaging in mijn eigen vraag horen weerklinken. Weer bleef Sri Aurobindo drie of vier minuten zwijgen. Vervolgens keek hij me aan en zei: “Veronderstel dat ik u de verzekering geef?” Ik wachtte even met antwoorden, overwoog de vraag bij mezelf en zei dan: “Als u de verzekering geeft, kan ik die aannemen.” – “Dan geef ik u de verzekering dat India vrij zal zijn”, zei hij op ernstige toon.’ Hoe kon Sri Aurobindo in 1918 de zekerheid hebben gehad dat India ergens in de toekomst vrij zou zijn en die zekerheid uitspreken, wel wetend dat zijn woorden Purani’s leven een totaal andere wending zouden geven?

De Moeder gunt ons hier eens temeer een blik achter de occulte schermen. In de *Entretiens* van 1956 vertelt ze: ‘Nadat ik naar een bepaalde [occulte] plaats was gegaan, heb ik tegen Sri Aurobindo gezegd: “India is vrij.” Ik

heb niet tegen hem gezegd: “India zal vrij zijn”, ik heb gezegd: “India is vrij.” En hoeveel jaar zijn er verlopen tussen dat ogenblik, toen dat een voldongen feit was, en het ogenblik dat het zich in de materiële wereld heeft voltrokken? Het was in 1915 en de bevrijding is er gekomen in 1947, tweeëndertig jaar later dus.’ Tweeëndertig jaar zijn er in dit geval nodig geweest opdat een occult *feit* uit een fijnstoffelijke wereld materiële werkelijkheid had kunnen worden op aarde. Sri Aurobindo vroeg haar vervolgens *hoe* de bevrijding er zou komen en de Moeder antwoordde ‘vanuit dezelfde plaats’: ‘Er zal geen geweld worden gebruikt. Het zal zonder revolutie gebeuren. De Engelsen zullen zelf de beslissing nemen te vertrekken omdat de plek voor hen onhoudbaar zal zijn tengevolge van bepaalde omstandigheden in de wereld.’ En ze zei tegen haar toehoorders, de Ashramjeugd: ‘Ik heb niet geraden of geprofeteerd: het was een *feit*.’^[12] Een feit dat over de hele lijn is uitgekomen zoals zij het zoveel jaren vroeger op een ander niveau van de werkelijkheid had gezien.

Zo hebben zij ongetwijfeld veel historische gebeurtenissen vooraf geweten. Behalve de verzekering aan Purani is er betreffende hetzelfde onderwerp trouwens ook een passage in Nirodbarans correspondentie die van dezelfde wetenschap getuigt. Op 16 september 1935 schrijft Nirodbaran aan Sri Aurobindo: ‘U hebt gezegd dat voor de verspreiding van de spiritualiteit in de wereld India vrij moet zijn. Ik veronderstel dat u daarvoor aan het werken bent.’ En Sri Aurobindo antwoordt: ‘Dat alles is een uitgemaakte zaak. Het hoeft alleen nog uitgewerkt te worden. De vraag is echter wat India met zijn onafhankelijkheid zal aanvangen. De dingen zien er onheilspellend uit.’^[13]

In zijn onafhankelijkheidsboodschap zei Sri Aurobindo over de verdeling van het lichaam van Moeder India in India en Pakistan: ‘De oude communalistische scheiding in hindoes en moslems blijkt nu verhard te zijn tot een permanente politieke verdeling van het land. Men kan alleen maar hopen dat dit voldongen feit niet aanvaard zal worden als eens en voor altijd uitgemaakt of als meer dan een noodmaatregel. Want als het van blijvende duur wordt, kan India ernstig verzwakt worden en zelfs verlamd;

burgertwisten blijven dan altijd een mogelijkheid, alsook een nieuwe invasie en buitenlandse overheersing. India's innerlijke ontwikkeling en welvaart kunnen dan worden belemmerd, zijn positie onder de naties verzwakt en zijn lotsbestemming geschaad of zelfs gedwarsboomd. Dit mag niet gebeuren: de verdeling moet verdwijnen. Laat ons hopen dat het op een natuurlijke wijze gebeurt ... Maar met welke middelen of op welke wijze ook: de verdeling moet verdwijnen. Eenheid moet en zal worden verwezenlijkt, want die is nodig voor de grootheid van India's toekomst.' ^[14]

Hadden de hoofden van de Congrespartij in 1942 naar Sri Aurobindo geluisterd, dan zou de splitsing van India waarschijnlijk nooit hebben plaatsgehad. In de maand maart van dat jaar kwam Sir Stafford Cripps, de Britse Lord Zegelbewaarder en dus lid van Churchills oorlogskabinet, naar India om het land 'dominionstatus' aan te bieden door het zogenaamde Cripps-voorstel. Dit hield in: 'de schepping van een nieuwe Indiase unie die een dominion zou vormen, geassocieerd met het Verenigd Koninkrijk en andere dominions door een gemeenschappelijke erkenning van de Kroon, maar in alle opzichten aan hen gelijk en op geen enkele wijze ondergeschikt in alles wat zijn binnenlandse en buitenlandse aangelegenheden betreft, en vrij om in het Britse Gemenebest van Naties te blijven of zich van het gelijknamige lidmaatschap af te scheiden.' ^[15] Dit was een enorme concessie zowel voor Churchill als voor de Britse Kroon; binnen afzienbare tijd moest ze onvermijdelijk leiden tot de volledige onafhankelijkheid van het land. De Britten, op leven en dood verwickeld in de oorlog met Hitler en zijn bondgenoten, hadden de volledige steun van het Indiase subcontinent dringend nodig, ook al vochten reeds een miljoen Indiase manschappen aan de zijde van de Geallieerden en traden er maandelijks nog 50.000 vrijwilligers toe. (Het was uit de krijgsgevangenen onder hen dat S.C. Bose de vrijwilligers voor zijn Springende Tijgers en zijn Indiase Nationale Leger recruteerde.)

Sri Aurobindo, met zijn doorzicht in de dingen, zag dat India de eenmalige kans van het Cripps-voorstel niet voorbij kon laten gaan; deed het dat wel, dan zouden de gevolgen rampzalig zijn. Hij stuurde

Doraiswamy, een vooraanstaand advocaat en toegewijd volgeling uit Madras, naar Delhi met een boodschap voor M.K. Gandhi, Nehru, Rajagopalachari en de andere Congresleiders. '[Doraiswamy] moest diezelfde nacht nog naar Delhi vertrekken', herinnert Nirodbaran zich. 'Hij kwam voor Sri Aurobindo's zegen, strekte zich op de grond voor hem uit, stond op, bleef een tijdlang met gevouwen handen naar de Meester kijken, en vertrok.'^[16] Sri Aurobindo stuurde ook een boodschap aan Stafford Cripps zelf: 'Ik heb u over de radio gehoord. Als iemand die een nationalistisch leider en werker voor India's onafhankelijkheid is geweest, ook al is mijn activiteit nu niet langer in de politieke maar in de spirituele sfeer, wil ik mijn waardering uitdrukken voor alles wat u gedaan hebt om dit aanbod tot stand te brengen. Ik verwelkom het als een gelegenheid India geboden om voor zichzelf zijn vrijheid en eenheid te bepalen en met alle vrijheid van keuze te organiseren, en om een daadwerkelijke plaats onder de vrije naties van de wereld in te nemen. Ik hoop dat het aanvaard zal worden ... In dit licht verleen ik hierbij publiekelijk mijn instemming, mocht dit u bij uw werk kunnen helpen.'^[17]

Sri Aurobindo's tussenkomst bij de leiders van de Congrespartij zou echter niet baten. Zijn terugtrekking uit het politieke leven was door hen nooit begrepen en misschien ook niet vergeven. Hij zei dat hij vooraf van de mislukking op de hoogte was geweest en dat hij alleen maar had gehandeld in een geest van 'nishkama karma', de belangeloze of begeerteloze handeling die de grond is van de authentieke karmayoga. Gebeurtenissen, zoals alles in het heelal, zijn echter altijd complex. In het goed gedocumenteerde artikel van Divakar en Sucharu in *Mother India*, waaraan een en ander van het hier gebruikte materiaal ontleend is, lezen we: 'Er werd over het algemeen aangenomen dat als Cripps een overeenkomst kon bewerken, hij Churchills plaats zou innemen.'^[18] Maar Churchill was onvervangbaar als instrument van Sri Aurobindo en de Moeder; daarnaast was India's onafhankelijkheid een dringende aangelegenheid, zowel voor de toen heersende wereldomstandigheden als voor India's toekomstige eenheid. Sri Aurobindo heeft meermaals en met nadruk verklaard dat hij

voor zijn werk niet rechtstreeks de alvermogende supramentale Kracht gebruikte omdat de wereld die Kracht niet had kunnen verdragen – en ze kan alleen maar in haar alvermogende zuiverheid bestaan. Hij zei dat hij de bovenmentale Kracht gebruikte, die een strijd toelaat van de grote ideeën en krachten welke alle hun eigen verwezenlijking nastreven. De gebeurtenissen rond het Cripps-voorstel zijn daarvan een voorbeeld, in een situatie waarin alleen maar een daad van nishkama karma mogelijk was.

‘India is de symbolische vertegenwoordiging geworden van alle moeilijkheden van de moderne mensheid. India zal het land van haar wederopstanding zijn, een wederopstanding tot een hoger en waar- achtiger leven’ ^[19], schreef de Moeder in 1968. Drie jaar eerder, tijdens de tweede oorlog tussen India en Pakistan, had ze verklaard: ‘Het is voor de zaak en de triomf van de Waarheid dat India vecht en moet vechten, tot India en Pakistan opnieuw één zijn geworden, omdat dat de waarheid van hun wezen is.’ ^[20] Het Indo-Pakistaans conflict is momenteel verre van opgelost. In welke mate het gebeuren op het Indiase subcontinent symbolisch is voor de moeilijkheden van de hele wereld, kan men opmaken uit een boek van twee Amerikaanse journalisten, William E. Burrows en Robert Windrem, verschenen begin 1994 en getiteld *Critical Mass* (kritieke massa). De auteurs noemen het subcontinent ‘de gevaarlijkste plaats ter wereld’ omdat het tot driemaal toe aan de rand van een kernoorlog heeft gestaan en de spanning thans weer wordt opgevoerd. Ze citeren Richard Kerr, tijdens de Indo-Pakistaanse crisis van 1990 onderdirecteur van de CIA: ‘Het was de gevaarlijkste nucleaire situatie die we gekend hebben sinds ik in regeringsdienst van de VS ben. We zijn waarschijnlijk nooit dichterbij een kernoorlog geweest. Dit was heel wat gevaarlijker dan de Cubaanse rakettencrisis.’

Op het speelterrein van de Sri Aurobindo Ashram hangt nog steeds de kaart aan de muur van wat volgens de Moeder het ware materiële lichaam van India is, met inbegrip van Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka en een deel van Birma. Vóór die kaart stond ze wanneer de Ashramjeugd aan haar voorbij marcheerde en haar groette, en vóór die kaart zat ze tijdens haar

‘avondlessen’. ‘De kaart werd na de verdeling [van India] gemaakt. Het is de kaart van het ware India’, schreef ze, ‘ondanks alle voorbijgaande schijn, en het zal altijd de kaart van het ware India blijven, wat de mensen er ook van mogen denken.’²² [21] De betrokken partijen zouden beter Sri Aurobindo’s woorden in acht nemen: ‘De verdeling moet verdwijnen – the partition must go’, met alle mogelijke middelen. Dat werd door hem nog elders herhaald: ‘India zal herenigd worden. Ik zie het duidelijk.’ [22] De Moeder heeft zelfs voorzeggd hoe het zal gebeuren: Pakistan, volgens zijn etnische groepen verdeeld in provincies, zal uiteenvallen en de afzonderlijke delen zullen een confederatie met India zoeken, dat zelf, als oplossing van zijn interne problemen, in nog grotere mate een confederatieve staat zal worden dan het al is.

India had een groots verleden. Wie het beter kent, moet getroffen worden door de intelligentie, de psychologische diepte en plasticiteit, en de fysieke harmonie van de rassen die het bewonen. Het licht waarvan het de drager is, straalt uit de ogen en de glimlach van zijn kinderen. Maar het heeft door het illusionisme tijdelijk zijn blik van de materiële werkelijkheid afgewend, waardoor het overwoekerd werd door zinloos geworden gewoonten en tradities. Zijn problemen zijn talrijk en reusachtig: bevolkingsexplosie, armoede, corruptie, politieke chaos, het kastenstelsel, godsdienstige verdeeldheid, blind egocentrisme van het individu en de groep ... Ondanks het ogenschijnlijk weinig beloftevolle heden hebben Sri Aurobindo en de Moeder – zij die zagen – India een gouden toekomst voorspeld. Als zij het juist hadden, wordt dit een van de wonderen van morgen.

2. Azië

‘Een andere droom betrof de wederopstanding en de bevrijding van de volken van Azië en zijn terugkeer tot zijn grote rol in de vooruitgang van de menselijke beschaving. Azië is weer opgestaan. Grote delen ervan zijn nu helemaal vrij of worden op het ogenblik bevrijd; zijn andere, nog onderworpen delen, gaan door de noodzakelijke strijd op hun vrijheid af.

Slechts een weinig valt nog te doen, en ook dit zal vandaag of morgen gebeuren.’^[23]

Dertig jaar daarvoor had Sri Aurobindo in *The Human Cycle* geschreven: ‘Het is in Europa dat het tijdperk van het individualisme geboren werd en tot volle wasdom kwam.’ Dit individualistische tijdperk, begonnen met de Renaissance, was de noodzakelijke reactie tegen de verstarring van het voorafgaande tijdperk der conventies, zoals we nog zullen zien. ‘Het Oosten is er slechts door contact en beïnvloeding mee in aanraking gekomen, niet door een eigen impuls. En het is uit zijn hartstocht voor de ontdekking van de fundamentele waarheid der dingen dat het Westen zijn eeuwen van sterkte, vitaliteit, licht, vooruitgang en onweerstaanbare uitbreiding put. Evenzo is het niet te wijten aan de oorspronkelijke valsheid van de idealen waarop zijn leven gebaseerd was, maar aan het verlies van de levende zin voor Waarheid die het eens bezat, en aan zijn lange slaap binnen de enge perken van een werktuiglijk conventionalisme, dat het Oosten zich hulpeloos heeft bevonden in het uur van zijn ontwaken – een krachteloze reus, inerte mensenmassa’s die vergeten waren hoe vrijelijk met feiten en krachten om te gaan, omdat ze alleen maar geleerd hadden te leven in een wereld van stereotiep denken en te handelen uit gewoonte.’^[24] De lezer ziet voor zijn geestes oog het rijk van de Chinese keizers en warlords verschijnen, het traditionele Japan van dogons en samoerai, het India van maharadja’s, sultans en nizams, het hele kleurrijke maar uitgeleefde Oosten van de tradities. Toen een Indiër aan de Moeder de vraag stelde: ‘Hoe kan India zijn vrijheid verkrijgen?’ duwde ze hem met zijn neus op de feiten: ‘Luister, het zijn niet de Britten die India hebben veroverd. U hebt zelf het land aan de Britten overhandigd’^[25] – een waarheid toepasselijk op bijna alle koloniale veroveringen in het Oosten. (En ze herhaalde ook hier wat ze in 1915 had ‘gezien’: ‘Net zo zullen de Britten u zelf het land teruggeven. En ze zullen het inderhaast doen, als lag een schip te wachten om hen weg te brengen.’ In de geschiedenis zijn weinig ondernemingen van een omvang als die van de Indiase onafhankelijkheid even haastig afgehandeld.)

Het Oosten was niet altijd zo onmachtig geweest. In de *Arya* had Sri Aurobindo er al op gewezen dat zijn energie verscheidene malen in het Westen was overgestroomd. Maar elke keer heeft Europa geheel of ten dele de spirituele substantie van de oosterse inspiratie afgewezen en haar slechts als een impuls tot vernieuwende intellectuele en materiële activiteit voor vooruitgang gebruikt.

‘De eerste poging [tot spiritualisering van het Westen door het Oosten] was de doorsijpeling van de Egyptische, Chaldeeuwse en Indiase wijsheid in het denken van de Griekse wijsgeren, van Pythagoras tot Plato en de neoplatonisten; het resultaat daarvan was de schitterende intellectuele maar weinig spirituele beschaving van Griekenland en Rome. Deze bereidde echter de weg voor de tweede poging, toen boeddhisme en vaishnavisme, gefilterd door het Semitische temperament, in Europa doordrongen in de vorm van het christendom. Het christendom kwam binnen een haarbreedte van de spiritualisering en zelfs de verascetisering van het Europese denken; het werd gekortwiekert door zijn eigen theologische vervorming in het denken van de Griekse kerkvaders en door de plotselinge overrompeling van Europa door een Germaans barbaarendom [Sri Aurobindo noemde dat ‘the Teutonic lapse’, de Teutonische terugval], waarvan het temperament in zijn verdiensten niet minder dan in zijn tekortkomingen precies het antitype zowel van de christelijke geest als van het Grieks-Romeinse intellect was.

De islamitische invasie van Spanje en de zuidkust van de Middellandse Zee – vreemd genoeg het enige opmerkenswaardige voorbeeld van hoe een Aziatische cultuur de Europese methode van materiële en politieke binnendringing gebruikte, in tegenstelling tot een vredevolle invasie door ideeën – mag als de derde poging worden beschouwd. Het resultaat van zijn ontmoeting met een vergriekst christendom was de herontwaking van het Europese denken in een feodaal en katholiek Europa en het obscure begin van het moderne denken en de moderne wetenschap’ ^[26], hetgeen tot de Renaissance zou leiden.

De vierde poging tot spiritualisering van het Westen door het Oosten is aan de gang. Als het beginjaar ervan zou men 1893 kunnen nemen, toen

Swami Vivekananda het Congres der Religies in Chicago toesprak. ‘De beveiliging van Europa²³ moet gezocht worden in de erkenning van de spirituele doelstellingen van het menselijk bestaan, anders zal het verpletterd worden door het gewicht van zijn onverlichte kennis en zijn ziellose organisatie.’ ^[27] Woorden die in het computertijdperk nog aan kracht hebben gewonnen.

Alle mensen, in Oost en West, hebben een goddelijke ziel, dus zijn de wijsheid en de kennis potentieel overal aanwezig. ‘Er is geen natuurwet waardoor de spirituele kennis beperkt blijft tot het Oosten of het stempel van een Indiase herkomst moet dragen alvorens ze het imprimatur van de Alwijze kan ontvangen’, zei Sri Aurobindo gevat. ^[28] Maar elke ware natie, zoals we hebben gezien, heeft ook haar eigen karakter en volksaard, de reden van haar bestaan en haar plaats binnen het spectrum van de mensheid. Wie enigszins zijn verleden heeft bestudeerd kan niet ontkennen dat India, ‘het Azië van Azië, het hart van het spirituele leven van de wereld’ ^[29] (Sri Aurobindo) sinds de Vedische tijden de drager en bewaarder van de authentieke spirituele rijkdom is geweest. ‘De boodschap van het Oosten aan het Westen is een ware boodschap: “Slechts door zichzelf te vinden kan de mens worden gered”, en: “Wat baat het de mens dat hij de hele wereld wint als hij zijn ziel verliest”,’ aldus Sri Aurobindo. ^[30] Hij schreef ook: ‘De twee continenten [Azië en Europa, en wat ze vertegenwoordigen] vormen de twee helften van de integrale globe van de mensheid, en zolang ze elkaar niet ontmoeten en met elkaar versmelten moet elk van de twee blijven afgaan op de ontwikkeling en de verwezenlijking die de geest in de mensheid voor hen heeft weggelegd, door de wet van hun eigen wezen ... Een eenzijdige wereld zou zoveel armoediger zijn geweest door haar eenvormigheid en de monotonie van een enkele cultuur. Er zijn verschillende ontwikkelingslijnen nodig voor we ons hoofd kunnen verheffen in de oneindigheid van de geest, waar het licht voldoende ruim is om alle hoogste manieren van denken, leven en handelen samen te brengen en te verzoenen. Dat is de waarheid over het hoofd gezien zowel door de Indiër die hartstochtelijk het materialistische Europa aan de kaak stelt als

door de hooghartige Europeaan die de Aziatische of Indiase cultuur geringschat.’^[31]

3. *Wereldeenheid*

‘De derde droom was een wereldunie die de uiterlijke basis van een mooier, stralender en nobeler leven zou vormen voor de hele mensheid. Die eenwording van de menselijke wereld is aan het geschieden; er is een onvolkomen begin gemaakt, maar het heeft met ontzettende moeilijkheden af te rekenen. Toch is de initiële drang er en die moet onvermijdelijk aangroeien en zegevieren ... Er kan een ramp gebeuren waardoor de inspanning wordt onderbroken of tenietgedaan, maar zelfs dan staat het uiteindelijke resultaat vast.’^[32] De Ene Wereld is een van Sri Aurobindo’s grote profetieën. ‘Een nieuwe geest van eenheid zal van de menselijke soort bezit nemen.’ Wij die nu in de jaren negentig die wind van eenheid over ons gezicht voelen, kunnen ons nog maar moeilijk voorstellen hoe de wereld eruitzag in 1947, het jaar dat die woorden door Sri Aurobindo werden geschreven, toen overal de puinhopen van de Tweede Wereldoorlog nog nasmeulden en de paddestoelen van de atoomontploffingen aan de einder rezen.

Reeds in 1915 had hij in een brief aan Mirra Alfassa geschreven: ‘De hele wereld is nu onder één wet en reageert op dezelfde vibraties.’^[33] In ons huidig bewustzijn staan de wereldkaart en het beeld van de globe geprent, en sinds kort de prachtige foto’s genomen uit ruimtecapsules en door satellieten van die ietwat nevelige blauwe bal: het materiële lichaam van onze Moeder de Aarde. De dingen zijn echter niet altijd zo eenduidig geweest. In de hele ons bekende geschiedenis waren er veel werelden in de wereld, totaal verschillende werelden, zowel materieel als psychologisch, die niets met elkaar uitstaande hadden. Er was de wereld van de Maya’s, van de Azteken, van de Europese middeleeuwen, van de Romein en zijn *mare nostrum*, van de Chinees in zijn Middenrijk, van de Scandinavische zeevaarder, van de Mongool in zijn steppen ... Voor elk van hen was de

ander, dat vreemde wezen uit een *andere* wereld, een barbaar, een onbegrijpelijke, krompratende en nietswaardige niet-mens. Vandaar dat zoveel rassen hun eigen woord voor ‘mens’ hebben gebruikt om zichzelf aan te duiden.

Voor al die verschillende werelden zijn nu de gordijnen weggetrokken van de ene Planeet die altijd al de schoot van hun ontstaan en het toneel van hun bestaan is geweest; en langzamerhand, met veel wrijvingen, komen ze tot een erkenning van de anderen op voet van gelijkheid, als medemens, en nog langzamer tot de aanvaarding van ieders recht op medebestaan. Maar diep binnenin leven nog de zelfzuchtige instincten van het ras, veruiterlijkt in huidskleur, lichaamsbouw, gedraging en beschaving. Het proces van de eenwording van de mensheid, met zijn talloze pijnlijke maar ook hoopgevende episoden, is nog aan de gang. In feite is de mensheid echter altijd één geweest, ook in haar bonte verscheidenheid, maar moet ze zich nu van die fundamentele eenheid bewust worden. Dit is noodzakelijk, zei Sri Aurobindo, opdat de volgende stap van haar evolutie zou kunnen worden gezet.

Het idee van ‘een wereldstaat zonder uitsluitingen en volgens een principe van gelijkheid waarbij overwegingen van grootte en sterkte niet in aanmerking worden genomen’, werd door hem uitvoerig behandeld in zijn boek *The Ideal of Human Unity*. Dit zou een uitstekende handleiding zijn voor allen die tot de eenwording van de mensheid willen bijdragen. Zoals de meeste van Sri Aurobindo’s werken verscheen het in afleveringen in de *Arya*, van september 1915 tot juli 1918. Het is een verbazingwekkend geschrift van de hand van een yogi die daar in dat afgelegen Pondicherry naar het scheen in afzondering leefde, maar voor wie het verleden, het heden en de toekomst van de hele mensheid het voortdurende onderwerp van zijn bekommernis uitmaakten. Het boek heeft inmiddels nog aan belang gewonnen, en de taal doet nog even meesterlijk en fris aan als toen ze voor het eerst op papier werd vastgelegd.

Sri Aurobindo voegde er in 1950 ‘een hoofdstuk als naschrift’ aan toe waarin hij de stichting van de Verenigde Naties toejuichte, ook al was hij

zich terdege bewust van de tekortkomingen van de organisatie, zoals van die van haar voorgangster, de Volkenbond. ‘De Volkenbond is verdwenen maar werd vervangen door de Organisatie van de Verenigde Naties die zich in de voorste wereldgelederen bevindt en zich beijvert voor een vorm van verzekerde stabiliteit en succes in de grote en verreikende inspanning waarvan de toekomst van de wereld afhangt. Dit is de kapitale gebeurtenis, het cruciale en doorslaggevende resultaat van de wereldwijde tendensen welke de Natuur in beweging heeft gebracht voor haar voorbestemde doel.’

[34]

Een niet minder belangrijk werk is *The Human Cycle*, de cyclus van de mensheid, dat door de meeste van Sri Aurobindo's exegeten onvoldoende naar waarde wordt geschat. Dit komt misschien doordat Sri Aurobindo verondersteld wordt in de eerste plaats een meesteryogi te zijn geweest en zijn reflectie over het wereldgebeuren en de mensheid in het algemeen als van bijkomstig belang worden beschouwd. Een andere reden in veel gevallen is dat de exegeet zelf onvoldoende met het onderwerp vertrouwd is. Sri Aurobindo en de Moeder zijn echter de Avatar van deze tijd; buiten hun persoonlijke ontwikkeling en die van de groep om hen heen omvatte hun interesse en hun constante zorg de hele mensheid, met al haar elementen, rassen en culturen. *The Human Cycle*, oorspronkelijk gelijktijdig met *The Ideal of Human Unity* geschreven, geeft als weinig andere werken een maatstaf ter beoordeling van de historische, de moderne en de aan de gang zijnde ontwikkeling, en verdient een vooraanstaande plaats onder de geschriften van de geschiedenisfilosofie. Uitgaand van de visie van Karl Lamprecht (1856-1915) verdeelt ook Sri Aurobindo de algemene menselijke ontwikkeling in een symbolisch, een typisch (in de ware zin van het woord), een conventioneel en een individualistisch tijdperk, waaraan hij een toekomstig subjectief tijdperk toevoegt. Het symbolisch tijdperk is het oorspronkelijke, aan het oerbegin van de mens als maatschappelijk wezen, ‘het dicht omsluerde geheim van onze historische evolutie’, toen het sociale bestel, de cultuur en alle menselijke gedragingen nog doortrokken waren van de zin en het aanvoelen van hun buitenaardse origine.

(Er zij hier terloops op gewezen dat volgens Sri Aurobindo en de Moeder de geschiedenis van de mens zoals nu bekend en algemeen aanvaard slechts een fractie uitmaakt van de lange pelgrimstocht die ze in feite is geweest, ‘want geen honderdduizendste deel van wat geweest is, heeft nog een naam die bewaard is door de menselijke Tijd.’^[35] Sri Aurobindo wijst erop dat het tijdperk van de ons bekende geschiedenis veel te kort is om de bereikte mentale ontwikkeling van homo sapiens mogelijk te maken. Hij geeft ook meer dan eens te verstaan dat de primitieve volken, in zijn tijd nog wilden genoemd, in feite gedegenereerde elementen van vroegere beschavingen zijn, hetgeen ondermeer af te leiden is uit hun mentale capaciteiten die zonder moeite die van de ‘beschaafden’ evenaren wanneer ze tot een cultureel milieu toetreden.)

In het ‘typisch’ tijdperk gaat de oorspronkelijk alles bepalende symboliek ten dele verloren en ontstaat de typevorming in een maatschappij hoofdzakelijk op morele normen gegrondvest. Het volgende, conventionele stadium van de maatschappij ontstaat ‘wanneer de uiterlijke maatstaven, de uiterlijke expressies van de geest of het ideaal belangrijker worden dan het ideaal zelf, wanneer het lichaam of zelfs de kleren belangrijker worden dan de persoon’.^[36] Zo verstikkend is een dergelijke maatschappelijke ordening dat het individu ertegen in opstand moet komen, waardoor het tijdperk van het individualisme en de rede kan beginnen. ‘Het is dan dat sommigen in weerwil van het natuurlijke conservatisme van het sociale denken innerlijk tot de vaststelling gedreven worden dat de Waarheid in hen dood is en dat ze in een leugen leven. Het individualisme van de nieuwe tijd, in het Westen begonnen met de Renaissance, is een poging om zich van het conventionele geloof en zijn beoefening af te keren naar een stevige grond, wat die ook mag zijn, van reële en tastbare Waarheid ... Het is het individu dat de ontdekker, de pionier moet worden.’^[37] Zo sterk is dan de hernieuwende drang van de Natuur in hem dat hij zoals Maarten Luther moet zeggen: ‘Hier sta ik, ik kan niet anders.’ Zijn revolutie zal volgens Sri Aurobindo ten slotte leiden tot het subjectivistisch tijdperk, niet van egocentrisme in de psychologische zin, zoals men de term zou kunnen

misverstaan, maar van ontdekking van de subjectieve waarheden en werkelijkheden die het ontstaan van een nieuwe uiterlijke wereld tot gevolg zal hebben waarin de echtheid, de werkelijkheid, de Waarheid der dingen opnieuw de ervaringsgrond zal worden.

Zoals hij het principe van de wereldeenheid had geformuleerd, zo formuleerde Sri Aurobindo ook de norm van de individuele vrijheid in de ideale toekomstige wereld: ‘Het principe van het individualisme is de vrijheid van het menselijke wezen, beschouwd als een afzonderlijke bestaansseenheid, om zich te ontwikkelen en zijn leven tot vervulling te brengen, en om zijn mentale neigingen, zijn emotionele en vitale behoeften en zijn fysieke zijnswijze te ontplooiën volgens zijn eigen verlangen, bestuurd door zijn rede; het gedooft geen andere beperking van dit recht en deze vrijheid behalve de verplichting om dezelfde individuele vrijheid en rechten in anderen te eerbiedigen.’^[38]

4. India's geschenk aan de wereld

‘Een andere droom, de spirituele gift van India aan de wereld, is zich reeds beginnen te verwezenlijken. India's spiritualiteit dringt in steeds grotere mate in Europa en Amerika door. Dat verschijnsel zal nog aangroeien. Temidden van de rampen van het tijdsgebeuren zullen steeds meer ogen zich vol hoop naar India wenden en er wordt zelfs een steeds groter beroep gedaan niet alleen op wat het te onderrichten heeft, maar ook op de psychische en spirituele beoefening ervan.’ Er werd hieraan reeds enige aandacht besteed bij de behandeling van Sri Aurobindo's droom betreffende Azië.

5. Een nieuwe stap in de evolutie

‘De laatste droom was een stap in de evolutie waardoor de mens een hoger en breder bewustzijn zou bereiken en een aanvang maken met de problemen die hem hebben verbijsterd en geërgerd sinds hij voor het eerst begon te denken en te dromen van een individuele vervolmaking en een

perfecte maatschappij. Dit is nog steeds een persoonlijke hoop, maar toch ook een idee, een ideaal dat zowel in India als in het Westen de geest van vooruitziende personen is gaan bezighouden. De moeilijkheden op de weg zijn ontzagwekkender dan op enig ander terrein, maar moeilijkheden zijn er om overwonnen te worden, en als de Opperste Wil het verlangt zullen ze ook overwonnen worden. Ook in dit geval, als deze evolutie moet plaatsvinden, en omdat ze moet geschieden door een groei van de geest en het innerlijke bewustzijn, kan het initiatief van India komen; al moet de draagwijdte ervan universeel zijn, de centrale impuls kan van India komen.’
[39]

En Sri Aurobindo besloot zijn tekst voor de Indiase radio als volgt: ‘Dit is het belang dat ik hecht aan deze datum van India’s bevrijding. Of deze hoop al dan niet gerechtvaardigd zal worden, en in welke mate, hangt af van het nieuwe en vrije India.’ Terwijl zijn boodschap door de radiogolven werd uitgedragen, besepte niemand dat men naar Sri Aurobindo’s testament aan het luisteren was.

Met de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog – ‘Waar is Hitler nu en waar is zijn heerschappij?’ schreef Sri Aurobindo – en de onafhankelijkheid van India waren de problemen in de wereld evenwel niet opgelost. Integendeel, Sri Aurobindo bleef herhalen dat de wereldsituatie zeer ernstig was, ernstiger dan ooit. Stalin was er nog, en er waren de vele kleine Stalins, en zelfs wanneer wezens als Hitler en Stalin stierven, zouden de krachten die hen gebruikt hadden zich van anderen gaan bedienen. ‘Voor hen is dat alsof je van hemd verwisselt’, zei de Moeder. De Heer van de Naties stelde alles in het werk om zijn dreigende belofte aan haar gedaan in daden om te zetten.

In juni 1950 schreef Sri Aurobindo dan ook over de oorlog in Korea aan K.D. Sethna, hoofdredacteur van *Mother India*, het tijdschrift door Sri Aurobindo als zijn eigen orgaan beschouwd: ‘De hele zaak is zo klaar als een klontje. Het is de eerste zet in het communistische plan de campagne om eerst die noordelijke delen te overheersen en er bezit van te nemen, en daarna Zuidoost-Azië, als voorspel van hun manoeuvres die de rest van het

continent op het oog hebben – en om in het voorbijgaan Tibet te bezetten als toegangspoort tot India. Slagen ze in hun opzet, dan is er geen reden waarom hun overheersing van de hele wereld niet stapsgewijs zou volgen. Dit kan echter alleen op voorwaarde dat de oorlog met Amerika kan worden uitgesteld tot Stalin zelf zijn moment kan kiezen.

Truman lijkt de situatie door te hebben, te oordelen naar zijn maatregelen in Korea, maar het lijkt afwachten of hij voldoende sterk en vastberaden is om door te zetten. De maatregelen die hij heeft genomen, zullen waarschijnlijk ontoereikend en onsuccesvol blijken, daar ze geen feitelijke militaire interventie behelzen behalve op zee en in de lucht.

Zo schijnen de zaken nu te staan; we zullen moeten afwachten hoe ze zich ontwikkelen. Eén ding is zeker, en wel dat als er te veel wordt gearzeld en Amerika nu zijn verdediging van Korea opgeeft, het gedwongen zal worden positie na positie prijs te geven tot het te laat is. Amerika zal op een bepaald punt stelling moeten nemen en de noodzaak van drastische actie onder ogen zien, zelfs als dat tot oorlog leidt. Ook Stalin schijnt niet bereid te zijn om nu terstond het risico van een wereldoorlog te lopen, en als dat inderdaad zo is, dan kan Truman de situatie in zijn voordeel keren door hem voortdurend te stellen voor de keuze van het risico [op een wereldoorlog] ofwel van de ene na de andere positie aan de Amerikanen te moeten prijsgeven. Ik denk dat dit alles is wat ik op het ogenblik kan zien.’^[40]

Sri Aurobindo zette hier beknopt maar in niet mis te verstane woorden uiteen wat nadien in de wereldpolitiek als de ‘domino-theorie’ bekend zou worden. En hij besloot zijn overzicht met de woorden: ‘De situatie is op het ogenblik zo ernstig als maar enigszins mogelijk is.’ Dat was ze, op het politieke front en ook op andere, innerlijke fronten waar niemand enig vermoeden van had.

[22] Toen Pondicherry in 1954 een ‘union territory’ van India werd, wat dankzij de rechtstreekse bemiddeling van Sri Aurobindo en de Moeder zonder horten of stoten verlopen is, vroeg de Moeder het Indiase staatsburgerschap aan. Haar lichaam was om bepaalde redenen in Frankrijk geboren, zei ze, maar haar ziel voelde zich Indiaas. De Indiase regering is niet op haar aanvraag ingegaan.

[23] Zoals toen nog gebruikelijk was, schreef Sri Aurobindo gewoonlijk ‘Europa’ waar wij nu ‘het Westen’ zouden zeggen.

18.

De confrontatie met de dood

Om de dood te overwinnen moet je bereid zijn door de dood te gaan.^[1]

de Moeder

Er waren ongeveer een jaar voordien al tekenen geweest van moeilijkheden met de prostaatklief, maar Sri Aurobindo had dat met zijn spirituele kracht genezen. In november 1950 deden de symptomen zich echter opnieuw voor. Tot verbazing van de personen om hem heen vertoonde hij, die zich altijd gedroeg alsof hij de eeuwigheid vóór zich had, ineens tekenen dat hij met bepaalde zaken haast wilde maken, onder andere met de beëindiging van zijn episch gedicht *Savitri*.

Raymond F. Piper, professor aan de universiteit van Syracuse, VS, heeft over *Savitri* de volgende beoordeling uitgesproken: '[Sri Aurobindo] schreef gedurende een periode van bijna vijftig jaar wat waarschijnlijk het grootste epos in de Engelse taal is ... Ik waag het erop te oordelen dat dit het meest omvattende, geïntegreerde, mooie en gave kosmische gedicht is dat ooit werd geschreven. Op symbolische wijze gaat het van een primordiale kosmische leegte, over de duisternis en de worstelingen van de aarde, tot de hoogste bereiken van het supramentale spirituele bestaan, en belicht het iedere bekommernis van de mens, in versregels van onvergetelijke intensiteit, hoogste schoonheid en metafysische uitstraling. *Savitri* is wellicht het machtigste artistieke werk in de wereld dat de geest van de mens tot het Absolute zou kunnen verruimen.'^[2]

Savitri is met zijn 23.813 regels een der langste gedichten, indien niet het langste in de Engelse taal. De eerste versie dateert nog uit Sri Aurobindo's tijd in Baroda. Er zijn niet minder dan elf en misschien twaalf versies en herzieningen teruggevonden. Wat oorspronkelijk een vrij kort verhalend gedicht was met een onderwerp ontleend aan Vyasa's *Mahabharata*, een van 's werelds grootste literaire werken zowel naar inhoud als omvang, is

gaandeweg en bij wijze van experiment uitgegroeid tot een dichtwerk dat ver in de toekomst vooruit reikt. ‘Ik gebruikte *Savitri* als een middel om steeds hoger te klimmen. Ik begon ermee op een bepaald mentaal plan en elke keer dat ik een hoger [bewustzijns]niveau kon bereiken, herschreef ik het vanuit dat niveau. Ik was ook veeleisend: leek een passage me van een lager niveau te komen, dan voldeed het me niet die zo te laten alleen maar omdat het goede poëzie was. Alles moest zo veel mogelijk van hetzelfde gehalte zijn. *Savitri* werd door mij niet beschouwd als een gedicht dat moest worden geschreven en afgemaakt, maar als een terrein van experimentatie om te zien in welke mate poëzie vanuit je eigen yogische bewustzijn kon worden geschreven en hoe het creatief kon worden gemaakt.’^[3]

Sri Aurobindo heeft *Savitri* ‘een legende en een symbool’ genoemd. De legende gaat als volgt: Savitri, dochter van koning Aswapathy, maakt, zoals langgeleden gebruikelijk was, in haar prachtige wagen een reis door de naburige koninkrijken om zich onder de prinsen een echtgenoot uit te kiezen. Onverwacht ontmoet ze aan de rand van een woud Satyavan; ze worden meteen verliefd op elkaar. Satyavan is de zoon van de blinde koning Dyumatsena, door een usurpator van de troon gestoten en naar het woud verbannen. Savitri gaat haar ouders melden dat ze de man van haar keuze heeft gevonden en dat ze met hem en met niemand anders wil trouwen. Daar hoort ze echter van de hemelse zanger en ziener Narada dat op Satyavan een vloek rust: over precies een jaar moet hij sterven. In haar liefde voor Satyavan weigert Savitri op haar besluit terug te komen. Het huwelijk heeft plaats en ze neemt haar intrek bij haar echtgenoot en de zijnen in hun hermitage in het woud, waar ze hun kluizenaarsbestaan deelt en nauwgezet alle plichten van de Indiase echtgenote nakomt. Wanneer de dag van zijn dood is aangebroken, vergezelt Savitri de nietsvermoedende Satyavan, die diep in het woud hout gaat hakken. Daar wacht hem Yama, de God van de Dood, met de strop waarmee hij de zielen henenleidt. Savitri weigert Satyavan te laten gaan en blijft het tweetal in het hiernamaals op de voet volgen, hetgeen haar mogelijk wordt gemaakt door haar occulte en spirituele vermogens, verworven door strenge ascetische oefeningen. De

Dood kan haar afschrikken noch afschudden, hoe hij ook dreigt en wat hij ook belooft. Zo sterk is Savitri dat Yama Satyavan ten slotte moet laten gaan. Wanneer het echtpaar weer terug op aarde komt, is net aan Dyumatsena, die het zicht in zijn ogen heeft herwonnen, gemeld dat de usurpator gestorven is en dat het volk hem als zijn koning terug wil. In die gelukkige afloop weet alleen Savitri wat voor drama zich in voor mensenogen onwaarneembare oorden heeft af gespeeld.

Tot zover de legende, door Sri Aurobindo als symbool gebruikt. Satyavan staat voor de belichaamde ziel van de mensheid en Savitri voor een incarnatie van de Grote Moeder, op aarde gekomen om die ziel uit de nacht van de dood te redden. Met andere woorden Sri Aurobindo heeft het bekende verhaal uit de *Mahabharata* gemaakt tot een symbool van het werk van de Moeder en hemzelf. Door welke figuur in het werk wordt hij dan vertegenwoordigd? De commentatoren zijn unaniem: door Aswapathy, Savitri's vader en Heer van het Paardenoffer. En hier is het dan dat de interpretatie doorgaans ontspoot.

Zoals alle poëzie uit Sri Aurobindo's rijpe jaren is ook *Savitri* de beschrijving van reële feiten en omstandigheden uit zijn yoga, en als zodanig de boodschap die hij voor de toekomst in bewoordingen met mantrische kracht heeft vastgelegd. De Moeder noemt *Savitri* zelfs de boodschap: 'Savitri, c'est le Message.'^[4] Ze zegt ook dat Sri Aurobindo in *Savitri* het meest heeft gezegd: 'Hij heeft het hele universum in één enkel boek samengeperst ... Ieder vers in *Savitri* is als een mantra die de menselijke kennis te boven gaat, en de woorden zijn op zo'n manier gebruikt en geplaatst dat de klank van het ritme je meevoert naar de oerklank OM ... [*Savitri*] heeft een buitengewone macht, het is de Waarheid in al haar volheid die hij hier op aarde naar beneden heeft gebracht. Dit zijn zijn eigen ervaringen, de werkelijkheden, de suprakosmische waarheden ... Hij heeft in de nacht van de Onwetendheid gewandeld en is zelfs tot aan de Dood gegaan; hij heeft het lijden van de Hel ondergaan ... Hij heeft al die domeinen doorkruist, alle gevolgen aanvaard, fysiek geleden en doorstaan wat niemand zich kan voorstellen ...

Hij heeft het lijden op zich genomen om het te transformeren in de vreugde en de vereniging met de Allerhoogste.’^[5] Elk van die woorden is ook op haarzelf van toepassing, want hun werk was dat van het Ene bewustzijn in twee lichamen. Vol verbazing stelde ze telkens weer vast hoe Sri Aurobindo in veel passages gedetailleerd haar eigen ervaringen had beschreven.

Was dit Aswapathy, dan was het vast een heel andere dan de Aswapathy uit het oorspronkelijke *Mahabharata-verhaal*, wie en hoe groot die ook mag zijn geweest. ‘Zijn naam was Aswapathy. Uitvoerder van yajna’s [ceremoniële offers], verstrekker van liefdadigheid, bedreven in werk, een die de zintuigen had overmeesterd. Hij werd geliefd door het volk van zijn koninkrijk en hij hield van hen.’^[6] Aldus de *Mahabharata*. Luister nu hoe Sri Aurobindo zijn Aswapathy in *Savitri* beschrijft:

Een, voorop in de onheuglijke queeste,
Protagonist van het mysterieuze spel
Waarin de Ongekende zichzelf in vormen zoekt ...
Een denker en zwoeger in de luchten van het ideale ...
Hem behoorde een geest neerbuigend uit ruimer sferen
Tot een domein van kortstondig zicht,
Hij was een kolonist uit de onsterfelijkheid ...
Zijn geboorte vertegenwoordigde een symbool en een teken;
Zijn menselijke zelf als een doorzichtige mantel
Verhulde de Alwijze die de blinde wereld leidt.^[7]

Dit is niet de plichtsgetrouwe koning uit de *Mahabharata*, maar de Avatar die Sri Aurobindo was. ‘De yoga van de koning’ zoals in *Savitri* beschreven, is niet die van de legendarische Aswapathy, maar de koningsyoga van Sri Aurobindo, die ons hier, zoals in zijn andere poëzie, een diep inzicht in zijn persoonlijkheid en haar evolutie geeft, zoals hij in ‘Het boek²⁴ van de reiziger door de werelden’ zijn occult-spirituele ontdekkingstochten beschrijft in de fijnstoffelijke universums welke de hele gamma of de trap, de ‘wereldtrap’, van het gemanifesteerde bestaan omvatten – zijn meest gedetailleerde verslag van de geografie van de

innerlijke werelden. ‘Het is een exacte beschrijving ... van een verbazingwekkend realisme is dat’, zei de Moeder. Als dit alles nog niet overtuigend genoeg is, bedenke men dat Sri Aurobindo Aswapathy in het epos pas voor het eerst noemt op bladzijde 341 van het in de eeuwfeestuitgave 741 bladzijden tellende werk. Was dit niet bewust gedaan, dan zou het inderdaad een onbegrijpelijke nalatigheid zijn van een auteur die vijfmaal hetzelfde leesteken liet schrappen en vervolgens weer herstellen. Dit alles is belangrijk omdat men anders *Savitri* nooit op zijn juiste waarde kan schatten en men aldus ook sommige van de belangrijkste gegevens uit het leven en het werk van Sri Aurobindo en de Moeder mist.

Het epos is als een zeer oude stad waarvan laag na laag op de grondvesten van vroegere gebouwen is opgetrokken. Eerst een eenvoudig, vrij kort verhalend gedicht, is het door Sri Aurobindo in de verschillende na zijn heengaan ontdekte versies zowel naar omvang als naar inhoud en poëtische kwaliteit steeds verder uitgewerkt, tot het het weergaloze meesterwerk werd dat we nu kennen. Wat Sri Aurobindo echter het meest voor het nageslacht heeft vastgelegd, was zijn eigen Werk en dat van de Moeder, om de toekomstige voorbereide ziel van de lezer dezelfde atmosfeer te laten ademen en dezelfde realiteit achter de schijnbare zintuiglijke werkelijkheid te laten zien. Volgens de Moeder bevat *Savitri* zelfs de hele supramentale Yoga. Sommige delen zijn echter minder omgewerkt, met name de fragmenten die nog het dichtst tegen de oorspronkelijke legende aanleunen en die dienen om het geheel als het ware te stutten of te omlijsten. Daar alleen is Aswapathy de figuur uit de *Mahabharata*; in de ‘hoge’, bovenmentale gedeelten van het werk is ‘de denker en zwoeger’, de ene ‘voorop in de aloude queeste’ Sri Aurobindo zelf, ‘de eerste onder de in de tijd geborenen die de kennis had’ welke tot een nieuwe wereldorde zal leiden.

‘*Savitri* is het verslag van een zien, van een ervaring die niet van het gewone soort is en dikwijls heel ver af staat van wat het gewone menselijke bewustzijn ziet en ervaart. Je moet geen begrip of appreciatie verwachten van het doorsneepubliek of zelfs van veel lezers bij een eerste contact.

Zoals ik heb aangegeven, moet er een nieuwe verruiming van het bewustzijn en van het esthetisch vermogen komen om een nieuw soort mystieke poëzie te kunnen appreciëren' ^[8], schreef Sri Aurobindo aan K.D. Sethna, met wie hij een uitgebreide correspondentie over het epos heeft gevoerd en die in 1936 in een brief het eerste fragment ervan, de aanhef, te lezen kreeg. 'Het heeft de wereld zoiets als honderd jaar gekost om Blake te ontdekken. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat het in dit geval nog een langere tijdspanne zou kunnen vergen ...' ^[9]

Ergens in 1945 heeft Sri Aurobindo moeite met zijn gezichtsvermogen gekregen. Hij had waarschijnlijk staar, een van de gesels van India. Nirodbaran werd nu zijn schrijver. 'Hij dicteerde regel na regel [van *Savitri*] en vroeg me sommige regels en passages op bepaalde plaatsen in te voegen, maar niet altijd in de vroegere volgorde. Ik vraag me af hoe hij aldus versregels kon blijven dicteren, als was een kraantje opengedraaid en vloeide het water eruit, natuurlijk niet in een straal, maar langzaam, langzaam. Soms moesten er passages in de juiste volgorde herlezen worden om de samenhang of de opeenvolging te vatten, maar toen het Boek van de Yoga en het Boek van de Eeuwigdurende Dag aan de beurt kwamen, begon regel na regel van zijn lippen te vloeien als een doorlopende en ongehinderde stroom, en gebeurde de herziening daarvan de volgende dag om de aaneenschakeling met wat volgen moest te kunnen overschouwen. 's Ochtends schreef hij op kleine blocnotes zelf nieuwe regels, die dan in de tekst werden ingelast ... Soms waren er zelfs twee of drie versies van een passage. Naarmate zijn gezicht verslechterde, werd zijn handschrift ook steeds meer onleesbaar en moest ik alles ontcijferen en voor hem lezen. Ik had goede ogen en daarbij de gave om zijn hiërogliefen te kunnen ontraadselen, dankzij de voorbereidende training die ik had ontvangen tijdens mijn omvangrijke correspondentie met hem vóór het ongeval. Wanneer ik er soms niet uitkwam, hielp hij me, maar het gebeurde dat het geen van beiden lukte. Hij zei dan: "Geef mij dat, laat mij het proberen." Met zijn vergrootglas deed hij zijn uiterste best, maar moest ten slotte toegeven: "Nee, ik raak er niet wijs uit." ' ^[10]

Zoals gezegd, begon Sri Aurobindo ergens eind oktober, begin november van 1950 ineens haast te hebben om *Savitri* af te maken. In de voorgaande jaren had hij aan alle onvoltooide delen gewerkt ‘en ze bijna een nieuwe geboorte gegeven ... met uitzondering van het Boek van de Dood en de Epiloog, die hij om de een of andere onbegrijpelijke reden praktisch onaangeroerd liet’,^[11] schrijft Nirodbaran. ‘Toen de laatste herziening achter de rug was en de canto’s af waren, zei ik: “We zijn ermee klaar.” Dat werd ontvangen met een onpersoonlijke glimlach van voldoening en hij zei: “Aha, is het klaar?” Hoe goed herinner ik me die stralende glimlach waar we allen zo naar verlangden. “Wat blijft er nu nog over?” was zijn volgende vraag. “Het Boek van de Dood en de Epiloog.” – “O, dat? Daar zullen we later eens naar kijken.” Dat “later” is nooit gekomen en het was ook niet bedoeld te komen. Daar hij besloten had zijn lichaam te verlaten, moet hij het juiste moment hebben afgewacht om heen te gaan, en om redenen alleen hemzelf bekend heeft hij de twee voornoemde boeken in hun originele staat gelaten. Zo werd op *Savitri* ongeveer twee weken voor de darshan van 24 november het zegel van de onvoltooide afwerking gedrukt. Ook aan ander literair werk werd een einde gemaakt.’^[12]

Een tiental dagen vóór de darshan waren de symptomen van Sri Aurobindo’s ziekte weer verergerd. De prostaatklieer was gezwollen en er werden sporen van albumine en acetone in zijn urine gevonden. Na de vermoeiende darshan-dag werden de symptomen verontrustend. Dr. Satyavrata Sen vond het nodig een catheter aan te brengen en dr. Prabhat Sanyal, een volgeling die als chirurg in Calcutta grote bekendheid genoot, werd telegrafisch verzocht zich naar Pondicherry te spoeden. Hij heeft ons zijn herinneringen aan die dagen nagelaten in een artikel genoemd *A Call from Pondicherry*, een oproep uit Pondicherry. In de Ashram aangekomen, werd hij door Sen en Nirodbaran van Sri Aurobindo’s toestand op de hoogte gebracht en bij hem gebracht. ‘Ik vroeg hem welke de ongemakken waren en of ik hem kon helpen. Ik stelde hem de professionele vragen terzake, op dat ogenblik misschien vergetend dat mijn patiënt de Godheid in een sterfelijk lichaam was, en hij antwoordde: “Ongemakken? Niets bezorgt me

ongemakken. En pijn? Men kan daarboven staan.” Ik vermeldde de urinaire moeilijkheden. “Ja, inderdaad”, antwoordde hij, “ik had wat last, maar dat is verholpen en ik voel niets meer.” ... Ik legde aan de Moeder uit dat hij aan een lichte nierontsteking leed en dat er verder niets ernstigs was, te oordelen naar het rapport van de urineanalyse.’^[13]

Op 1 december werd enige verbetering geconstateerd; de temperatuur was normaal. ‘[Sri Aurobindo] was in een meer opgewekte stemming en maakte zelfs grapjes met Sanyal.’^[14] 2 december was (en is) het sportfeest van de Ashramjeugd, dat toentertijd heel wat aandacht en energie van de Moeder opeiste. ‘Zodra de activiteiten voorbij waren, kwam de Moeder naar Sri Aurobindo’s kamer, legde de bloemenkrans die ze om haar hals had gedragen aan zijn voeten en bleef daar stilzwijgend staan. Haar gezichtsuitdrukking was zeer ernstig. Hij was in zichzelf gekeerd met gesloten ogen.’ Zijn temperatuur was weer snel gestegen. In de ochtend van 3 december was de temperatuur echter weer zozeer gedaald dat dr. Sanyal erover dacht naar Calcutta terug te gaan; de Moeder bracht hem echter tot andere gedachten. In de namiddag steeg de temperatuur opnieuw. ‘De Moeder zei toen voor het eerst: “Hij is alle interesse voor zichzelf aan het verliezen” ... De hele nacht wisselden perioden van ademnood en een toestand van ingekeerdheid elkaar af. Wanneer men hem wat te drinken wilde geven, werd hij echter wakker. Soms gaf hij zelfs zijn voorkeur te kennen wat de drank betreft.’

Op 4 december drong Sri Aurobindo er ineens op aan dat hij wilde opzitten, iets wat de dokters eerst niet toelieten. ‘Na een poosje merkten we dat alle ademhalings symptomen als het ware op magische wijze verdwenen waren en dat hij er weer normaal uitzag ... We vroegen hem op de man af: “Gebruikt u uw kracht niet om uzelf te genezen?” – “Nee”, was het verbijsterende antwoord. We konden onze oren niet geloven en herhaalden de vraag, maar we hadden het goed gehoord! Toen we hem vroegen: “Waarom niet? Hoe kan de ziekte anders genezen worden?” antwoordde hij kortaf: “Ik kan het niet uitleggen, jullie zouden het niet begrijpen.” We stonden als aan de grond genageld.’^[15] Tegen de middag werden de

symptomen weer erger, vooral de ademnood. Rond één uur 's middags zei de Moeder tegen dr. Sanyal: 'He is withdrawing', hij is zich aan het terugtrekken. Een bloedonderzoek wees op een dreigende nierinsufficiëntie. 'Hij was de hele tijd ingekeerd en opende slechts de ogen wanneer we zijn aandacht trokken om hem iets te drinken te geven. Dit bevestigt de Moeders observatie dat hij innerlijk volledig bewust was en weersprak de veronderstelling dat hij in een uremisch coma verkeerde. Tijdens het hele verloop van de ziekte heeft hij nooit het bewustzijn verloren', schrijft Nirodbaran; dr. Sanyal is het op alle punten met hem eens.

In de vooravond verschenen de ademhalingsmoeilijkheden opnieuw. Hij ging op zijn bed liggen en keerde inwaarts. 'Het was gedurende deze periode dat hij meerdere malen uit zijn trance kwam, zich telkens vooroverboog en de naast hem op het bed zittende Champaklal omhelsde, hem kussend op de wang. Champaklal omhelsde hem op zijn beurt. Een wonderlijk gezicht was dat, zo sterk contrasterend met Sri Aurobindo's gewone doen, hij die ons in de voorbije twaalf jaar nauwelijks bij onze naam had genoemd.'^[16] Nirodbaran en anderen zijn zich over dit ongewone gedrag van Sri Aurobindo blijven verbazen. Is het niet duidelijk dat de Avatar in zijn Liefde voor de mensheid hier van die mensheid, in de persoon van Champaklal, afscheid neemt? Het was 'de omhelzing die het lichaam van God in de mens tot zich neemt', zoals Sri Aurobindo in de *Synthesis* had geschreven.^[17]

In de Ashram wisten slechts een paar personen, door een dokter of helper in vertrouwen genomen, wat zich op de eerste verdieping in Sri Aurobindo's kamers afspeelde; de Moeder verontrustte de anderen niet en bleef haar dagelijkse routine volgen. Nadat ze van het speelterrein terug was gekeerd, legde ze zoals elke avond haar bloemenkrans aan Sri Aurobindo's voeten. Weer zei ze tegen dr. Sanyal: 'Hij heeft geen interesse meer voor zichzelf, hij is zich aan het terugtrekken.' En Sanyal schrijft: 'Rond elf uur kwam de Moeder in de kamer en hielp Sri Aurobindo een half kopje tomatensap te drinken. Een vreemd verschijnsel: een lichaam dat het ene ogenblik in doodsstrijd verkeert, zonder nog te reageren, en hard

zwoegt om te kunnen ademen, wordt opeens rustig; een bewustzijn keert terug in het lichaam, hij opent de ogen en is normaal. Hij drinkt de drank op en dan, terwijl het bewustzijn zich terugtrekt, vervalt het lichaam weer in zijn doodsnoed.’

Om middernacht kwam de Moeder opnieuw in de kamer. ‘Dit keer opende hij zijn ogen en ze keken elkaar lange tijd aan. We waren de stille getuigen van dat cruciale tafereel. Wat zich tussen hen afspeelde ging het besef te boven van ons, stervelingen.’ Een uur later, om één uur, was de Moeder er opnieuw. ‘Haar gezicht was kalm, zonder enig spoor van emotie. Sri Aurobindo was ingekeerd. De Moeder vroeg Sanyal op rustige toon: “Wat denkt u? Kan ik me een uurtje terugtrekken? ... Roep me wanneer het tijd is.”’ Nirodbaran’s commentaar: ‘Ons menselijk denken kan het onbegrijpelijk voorkomen dat de Moeder Sri Aurobindo op dat kritieke ogenblik alleen liet. We moeten bedenken dat we hier niet met menselijk bewustzijn te maken hebben ... Trouwens, we weten dat de Moeder op dat uur heel belangrijk occult werk te verrichten had ...’ Maar de Moeder heeft later zelf gezegd wat er op dat moment gebeurd is: ‘Zolang ik in de kamer was kón hij zijn lichaam niet verlaten.’^[18] Hij heeft haar toen met een lichte beweging van het hoofd of van de ogen beduid uit de kamer te gaan.

Zowat tien minuten later vroeg hij Nirodbaran bij naam iets om te drinken. “Nirod, geef me iets te drinken.” Dat was zijn weloverwogen laatste gebaar. De hoeveelheid die hij dronk, was erg klein en er was geen klaarblijkelijke reden om me bij mijn naam te noemen. Die laatste woorden klinken nog steeds in mijn oren en blijven in mijn ziel gegrift’, schrijft Nirodbaran. Vervolgens: ‘Ik zag een lichte rilling van zijn lichaam, bijna onmerkbaar’, herinnert zich dr. Sanyal. ‘Hij haalde zijn armen naar zich toe en legde ze op zijn borst, de een over de ander – en alles kwam tot stilstand ... Ik zei tegen Nirod dat hij de Moeder moest halen. Het was twintig minuten over één. De Moeder kwam bijna onmiddellijk daarop de kamer binnen. Daar stond ze, aan Sri Aurobindo’s voeteneind; haar haar hing los en vloeide over haar schouders. Zo scherp was haar blik dat ik haar bijna niet in de ogen kon kijken. Met die brandende blik stond ze daar.

Champaklal kon het niet langer uithouden en bad de Moeder snikkend: “Moeder, zeg me dat dokter Sanyal het mis heeft, dat hij leeft.” De Moeder keek hem aan en hij werd stil en hervond ogenblikkelijk zijn zelfbeheersing als was hij door een toverstaf aangeraakt. Ze stond daar langer dan een halfuur. Mijn handen lagen nog steeds op zijn voorhoofd.’

Een van de bezoekers in de Ashram in die dagen was de Amerikaanse filosofe Rhoda P. Le Cocq, die over de gebeurtenissen verslag heeft gedaan in haar boek *The Radical Thinkers – Heidegger en Sri Aurobindo*. Daar schrijft ze: ‘Onverwacht was er in de namiddag [van 6 december, dus ongeveer veertig uren na Sri Aurobindo’s heengaan] weer een darshan. Sri Aurobindo’s gezicht had nog altijd niets dat op de dood leek. De huid was goudkleurig, het witte haar woei over het hoofdkussen op de bries van een ventilator. Het arendsprofiel bleef zijn profetische uitdrukking behouden.’ De Moeder heeft een van de foto’s van Sri Aurobindo, op zijn sterfbed door een Ashramfotograaf genomen, *Power* (macht) genoemd. ‘Er was geen geur van dood en er brandde maar weinig wierook. Tot mijn verbazing had het herhaald zien van zijn lichaam een weldoende uitwerking. Voordien had ik altijd een weerzin gehad tegen het zien van dode lichamen.’^[19]

De wettelijk maximale tijd dat een lijk in dat tropisch klimaat boven de aarde mocht blijven, was achtenveertig uur, dus verwachtte iedereen dat de begrafenis op 7 december plaats zou hebben, onder de grote boom op de binnenplaats van de Ashram, waar het graf reeds gedolven was. Maar de Moeder liet een bericht ophangen: ‘De begrafenis van Sri Aurobindo heeft vandaag niet plaatsgehad. Zijn lichaam is geladen met zo’n concentratie van supramentaal licht dat er geen spoor van ontbinding is en het zal op zijn bed blijven liggen zolang het onaangetast blijft.’^[20]

Rhoda Le Cocq schrijft: ‘Uit de Franse kolonie, die reeds in sterke termen de begrafenis had afgekeurd welke de officiële instanties heel erg dwarszat, kwam het gerucht dat het lichaam in het geheim met formaldehyde moest zijn ingespoten om het te bewaren. De Ashram overtrad niet alleen de wet door iemand in de tuin te begraven, zeiden de officiële instanties, hij maakte het nog erger door het lichaam zo lang onbegraven te laten ... Daarom

kwam in de ochtend van 7 december een Franse arts, dr. Barbet, van overheidswege Sri Aurobindo's lichaam inspecteren. Hij moest ten slotte rapporteren dat dit "een mirakel" was, dat er geen ontbinding en geen 'rigor mortis' vast te stellen was. Dit was nooit eerder gebeurd; het weer was de hele tijd warm gebleven. Na die officiële en wetenschappelijke attestatie kon niets nog een tweede darshan verhinderen. Bezoekers kwamen uit heel India toegestroomd en de Indiase kranten stelden nu voor dat Sri Aurobindo postuum voor de Nobelprijs van de Vrede zou worden voorgedragen.'^[21]

Op 8 december steeg de spanning onder de ashramieten ten top en 'fantastische onderstellingen waren aan de orde van de dag'. Een fenomeen als dit was zelfs in India nooit voorgekomen en ook yogi's wier specialiteit het was zich levend te laten begraven, hadden zoiets niet gekund. In de geschiedenis was geen heilige bekend die na zijn dood zijn lichaam op deze manier had bewaard.

'In de namiddag van 9 december, om vijf uur, had na een laatste darshan ten slotte de begrafenis plaats', vervolgt Rhoda Le Cocq. 'Een gevoel van kracht en energie bleef de atmosfeer in Sri Aurobindo's nabijheid doordrenken, maar die kracht was nu verminderd ... Er was geen orthodoxe religieuze dienst bij de begrafenis. De kist van roze hout met vergulde ringen, net een oude en mooie scheepskoffer, werd uit het Ashramgebouw naar buiten gedragen en in de aarde neergelaten. Franse officiële ambtenaren, allen in het wit, hadden op een rij aan de linkerkant plaatsgenomen, hun gezicht strak, met een enigszins superieure uitdrukking en duidelijk het hele geval afkeurend. Over de kist werden cementen platen gelegd. Vervolgens schoof iedereen langzaam langs de groeve en één voor één strooiden we wat aarde in het graf uit biezen manden. Het was donker onder de zich wijd uitspreidende boom toen we allen vaarwel hadden gezegd.'

Waarom heeft Sri Aurobindo zijn lichaam verlaten? Want de Moeder zei onder andere tegen K.D. Sethna: 'Sri Aurobindo had niets dat nog sterfelijk was', en ook: 'Sri Aurobindo is niet aan lichamelijke oorzaken gestorven.'

Hij had het volledige meesterschap over zijn lichaam.’ [22] En over de resultaten van zijn eigen yoga had Sri Aurobindo in *Savitri* geschreven:

De oude adamanten veto’s waren niet langer van kracht:
Overmeesterd waren de obsoleete wetten van de aarde en de Natuur;
De pythonringen van de wurgende
Wet Konden de snelle opgerezen God niet meer omknellen:
Afgeschaft waren de schriftrollen van het lot.
Daar was geen klein schepsel meer, nog ten prooi aan de dood ... [23]

In het sonnet *Transformation* vinden we dat ook terug:

Ik ben niet langer een vazal van het vlees,
Geen slaaf van de Natuur en haar wet van lood ... [24]

Sri Aurobindo was in zijn yoga veel verder vooruitgegaan dan zijn commentatoren, ook de ultrapositief ingestelde volgelingen onder hen, in het algemeen veronderstellen. Ofwel vervallen de laatsten in hyperbolische loftuizingen vol devote gevoelens en traditionele beeldspraak, of Sri Aurobindo’s hele persoonlijkheid en werk wordt overschaduwed door het feit van zijn overlijden, en de blijvende verering die men voor hem heeft is nergens op gefundeerd. Niet dat verering noodzakelijk rationeel gefundeerd hoeft te zijn, maar men doet Sri Aurobindo en de Moeder groot onrecht aan door over de documenten heen te kijken van wat door hun gezamenlijke inspanning de grootste en beslissende ingreep in de geschiedenis van de mens is geweest. Hun werk heeft zich afgespeeld in een vlak dat het gewone bewustzijn van de mens ver overtreft, jazekeer, maar het inzicht dat ons gegund wordt, kan de waardering ervoor alleen maar vergroten.

Sri Aurobindo is vrijwillig in de dood gegaan. De Moeder zei nog in dezelfde decembermaand: ‘Hij was niet gedwongen zijn lichaam te verlaten. Hij heeft verkozen het te doen, om zulke sublieme redenen dat het menselijke denken daar niet bij kan.’ [25] Zonder twijfel, het feit is zo complex en onze kennis van de werkelijke factoren en achtergronden zo beperkt dat ‘begrijpen’ uitgesloten is. De Moeder zelf heeft nooit een volledige verklaring gegeven; ze beperkte zich tot bepaalde

vingerwijzingen en verklaarde ook nog jaren later soms zelf tegenover het feit perplex te staan. – ‘Waarom? Hoe vaak heb ik me dat niet afgevraagd!’ – Ze heeft een essay van K.D. Sethna in een oplage van vijfduizend exemplaren laten drukken en aan de volgelingen uitgedeeld om hun gekwelde denken tot bedaren te brengen. Sethna formuleert zijn thesis als volgt: ‘Niets anders dan een kolossaal strategisch offer ... opdat de fysieke transformatie van de Moeder enorm zou kunnen worden verhaast en absoluut verzekerd, en opdat daardoor een goddelijk leven voor de mensheid op aarde wortel zou kunnen schieten en tot bloei worden gebracht – niets anders kan het heengaan van Sri Aurobindo verklaren.’ [26]

Laten we sommige feiten onder ogen nemen. De Moeder heeft meer dan eens verteld dat Sri Aurobindo op een bepaald ogenblik tegen haar had gezegd: ‘We cannot both remain upon earth, one of us must go.’ (We kunnen niet samen op aarde blijven, één van ons beiden moet vertrekken.) Waarop de Moeder terstond antwoordde: ‘I am ready, I’ll go.’ (Ik ben bereid, ik zal gaan.) Maar Sri Aurobindo verbood het haar: ‘No, you can’t go, your body is better than mine, you can undergo the transformation better than I can do.’ (Nee, u kunt niet gaan, uw lichaam is beter dan het mijne, u kunt de transformatie beter dan ik doorstaan.) [27] Later zal ze daarop terugkomen: ‘Hij had me gezegd dat zijn lichaam niet in staat was om die transformatie te doorstaan, dat het mijne beter geschikt was – en hij heeft dat herhaald.’ Wanneer heeft die belangrijke conversatie plaatsgehad? De ene keer zegt de Moeder dat het vóór zijn ongeval was, ‘vóór hij zijn been brak’, en een andere keer dat het iets was ‘dat hij in 1949 had gezegd’ ... Is het onderwerp wellicht meer dan eens ter sprake gekomen?

Vast staat dat de Moeder niet wist dat hij heen zou gaan. In *The Mother – Sweetness and Light* vermeldt Nirodbaran gedetailleerd zijn conversatie met haar op zijn verjaardag in 1953. Daarin zegt zij: ‘Hoe dan ook, ik heb tot het laatste ogenblik niet geloofd dat Sri Aurobindo zijn lichaam ging verlaten. Nadien werd het me duidelijk wat de aanwijzingen die hij me gegeven had betekenden. Hij was niet tevreden over zijn lichaam.’ En Nirodbaran geeft er in een voetnoot K.D. Sethna’s commentaar op de eerste

zin: ‘Dit is correct. Op 3 december zei ze tegen mij dat Sri Aurobindo binnenkort mijn artikelen zou lezen. Toen ik haar later vroeg waarom ze me op 3 december naar Bombay had laten vertrekken, zei ze dat Sri Aurobindo’s heengaan toen nog niet beslist was geweest.’ Twee dagen tevoren!

Uit het voorgaande kunnen we concluderen, ten eerste, dat Sri Aurobindo zich ten volle bewust was van de beproeving die de supramentale fysieke transformatie voor een lichaam zou betekenen, en dat hij gezien had dat het lichaam van de Moeder die transformatie beter dan het zijne zou kunnen doorstaan. De Moeder was het daar later volledig mee eens.

Ten tweede, hij moet gezien hebben dat het om praktische redenen voor het Werk nodig was dat een gemanifesteerde helft van de dubbele Avatar, van de Twee-in-Eén, ‘achter de schermen’ ging werken, waarschijnlijk om het resultaat van het Werk te bespoedigen en zeker omdat de Dood en alles wat ermee samenging slechts getransformeerd kon worden door haar met het volle avatarische bewustzijn te confronteren, met andere woorden er bewust doorheen te gaan. Ook de Moeder moet die noodzakelijkheid hebben gezien, wat de reden was waarom ze zich spontaan zelf tot het occulte (meester)werk bereid had verklaard. Ten derde – en er is geen andere verklaring mogelijk – Sri Aurobindo heeft zijn vrijwillig heengaan zo uitgewerkt dat het voor een deel van het actieve bewustzijn van de Moeder als het ware versluierd werd, zodanig dat zijn onmiddellijke intentie voor haar verborgen bleef – voor haar die de werelden en alles wat ze bevatten kon lezen als een open boek. Hij heeft dat gedaan om de reden die we van de Moeder zelf hebben, namelijk dat ze hem anders niet had kunnen laten gaan of dat ze samen met hem mee vertrokken zou zijn. We zullen trouwens nog zien wat voor enorme schok Sri Aurobindo’s plotselinge lichamelijke afwezigheid voor het fysieke bewustzijn van de Moeder heeft betekend.

Zoals ze zelf tegen Nirodbaran zei, waren de aanwijzingen er anders wel geweest. Er was vooreerst het gesprek dat we woord voor woord in haar Engels hebben weergegeven. Er was ook het feit dat Sri Aurobindo zich in

de darshanperiode van april 1950 voor het eerst sinds zijn terugtrekking in 1926 had laten fotograferen door de wereldberoemd geworden Henri Cartier-Bresson²⁵.

Een heel belangrijke aanwijzing voor Sri Aurobindo's heengaan, achteraf gezien, was ten slotte het feit dat hij *Savitri* als beëindigd had verklaard zonder het Boek van de Dood en de Epiloog te hebben afgewerkt. Het Boek van de Dood, ternauwernood aan de hand van een heel vroege versie wat bijgewerkt, omvat niet meer dan vijf bladzijden, terwijl het, gezien het thema van het epos, toch een centrale plaats inneemt. Al meer dan eens is erop gewezen dat Sri Aurobindo en de Moeder nooit theoretisch of fictief maar uitsluitend uit hun eigen ervaring spraken, en ook dat *Savitri* en de poëzie uit de latere jaren altijd stoelden op hun ervaring. De dood had Sri Aurobindo echter *niet* ervaren, al moet hij meer dan eens hebben ingezien dat de bewuste confrontatie ermee van wezenlijk en onmisbaar belang was om de onsterfelijkheid van de nieuwe soort op aarde mogelijk te maken. Vandaar dat hij in *Savitri* niet nader inging op wat hij niet ervaren had – nog niet. Op dezelfde manier gezien wordt duidelijk waarom ook de epiloog van het gedicht nooit werd uitgewerkt en slechts in hoofdtrekken het verhaal van de legende uit de *Mahabharata* volgt; het Werk is immers nog volop aan de gang en de bekronende epiloog, het Rijk Gods op aarde, zal pas later zichtbaar, beleefbaar en beschrijfbaar worden.

Sri Aurobindo is niet zoals alle mensenkinderen vóór hem 'de weg van alle vlees' gegaan, hij is niet om redenen van de onverbreeklijk gewaande natuurwet gestorven. In de reeds aangehaalde woorden van de Moeder: 'Hij was niet gedwongen zijn lichaam te verlaten, hij heeft verkozen dat te doen.' Wanneer Satprem zijn *Sri Aurobindo, ou l'Aventure de la conscience* aan het schrijven was, las hij telkens wat hij geschreven had voor aan de Moeder. Bij Sri Aurobindo's heengaan aangeland, stelde hij dat Sri Aurobindo op 5 december 1950 'bezweken' was, het Franse woord *succombé* gebruikend. De Moeder corrigeerde hem: 'Hij is niet "bezweken". Het is niet zo dat het niet anders had gekund. Het is niet de moeilijkheid van het werk die hem heeft doen vertrekken, het is iets anders

... Je moet een ander woord dan “bezwijken” gebruiken. Werkelijk, het was zijn *vrijwillige keuze* dat het op een andere manier zou gebeuren, omdat hij van mening was dat het resultaat er op die manier heel wat sneller zou komen ... Maar dat is een verklaring die niemand aangaat, voorlopig althans. Men kan echter niet zeggen dat hij “bezweken” is. “Bezweken” roept de gedachte op dat hij niet wilde, dat het vanzelf is gebeurd, dat het een ongeval was. Het kan niet “bezweken” zijn.’ [28]

Wanneer een volgeling in 1969 aan de Moeder schrijft: ‘Dat ik niet ontrouw mag zijn aan het offer dat Sri Aurobindo voor de Aarde heeft gebracht!’ krijgt hij als antwoord: ‘Voor zijn bewustzijn was dat geen offer.’ [29] Het was een technische, praktische, occulte noodzakelijkheid opdat de manifestatie van het Supramentale op aarde en de supramentale transformatie van de Aarde sneller in hun werk zouden gaan. Het lijkt niet onredelijk te stellen dat die versnelling door Sri Aurobindo als onontbeerlijk werd gezien opdat de fundamenten van de goddelijke toekomst van de mens – de taak waarvoor de dubbele Avatar op aarde was gekomen – gelegd zouden kunnen worden terwijl de Avatar, nu alleen nog fysiek belichaamd in de Moeder, nog op aarde zou zijn. Anders zou een nieuwe incarnatie ergens in de toekomst nodig zijn geweest.

Sri Aurobindo, geheel vrij van ego, had geen persoonlijke verlangens, trots of doeleinden; voor hem telde alleen het welslagen van de opdracht van de Avatar. Zijn ‘strategische terugtocht’ was mogelijk omdat de Moeder op aarde bleef. Was dat niet het geval geweest, dan zou Sri Aurobindo’s heengaan inderdaad een herhaling zijn geweest van het eeuwenoude fiasco waardoor de wereld, ondanks de komst van de Avatars, in hoofdzaak gebleven is wat ze was. De fysiek betere helft van het lichaam van de Avatar, dat de transformatie beter kon doorstaan, bleef op aarde. Aangezien het bewustzijn één maar de taakverdeling verschillend was geweest, moest Sri Aurobindo zijn fysieke yogische verworvenheden aan de Moeder overdragen opdat zij het Werk onmiddellijk en in zijn geheel voort zou kunnen zetten. Die overdracht heeft dan ook plaatsgevonden, en wel meteen nadat Sri Aurobindo door dr. Sanyal voor ‘dood’ was verklaard. ‘Toen hij

vertrokken was, was er een heel deel – het meest materiële gedeelte van de supramentale neerdaling tot aan het mentale – dat zichtbaar zijn lichaam verliet en in het mijne overging’, zei de Moeder, ‘en dat was zó concreet dat ik de wrijving voelde van de krachten die door de poriën van mijn huid gingen. Het was net zo concreet als was het materieel geweest.’^[30] Dit fenomeen vraagt om enige verklaring. We zullen het er in het volgende hoofdstuk over hebben.

Op de voorbije twintig jaar terugblikkend kon de Moeder in 1970 dan ook zeggen: ‘En ik zie nu ... ik zie hoe zijn heengaan en zijn zo ontzaglijke en ononderbroken arbeid in het subtiel-fysieke, hoezeer, hoezeer dat geholpen heeft! Hoe hij ... hoezeer hij geholpen heeft om de dingen voor te bereiden, om de structuur van de materie te veranderen.’^[31] In 1972 zei ze: ‘Er is een verschil in het *vermogen* van de actie. Hijzelf – hijzelf! – heeft meer actie, meer vermogen tot actie nu dan in zijn lichaam. Het is trouwens daarom dat hij is heengegaan, omdat het nodig was zo te handelen.’^[32] En toen Satprem haar eens vroeg: ‘Maar waarom die stilstand?’ (door Sri Aurobindo’s heengaan, bedoelde hij) riep de Moeder uit: ‘Maar er is geen sprake van stilstand! ... Hij is daarvoor gekomen en hij heeft alles zo geregeld om ... om een maximum aan kansen te scheppen ... “kansen” dan bij wijze van spreken: mogelijkheden. Om alle troeven in onze hand te geven.’^[33] En ze zei ook: ‘Sri Aurobindo heeft me eens gezegd, dat hij alles zo geregeld had dat niets de voortgang van zijn werk zou kunnen verstoren.’

Het kan moeilijk ontkend worden dat verschillende commentatoren Sri Aurobindo’s persoonlijke transformatie – voorzover in dit geval van ‘persoonlijk’ kan worden gesproken – hebben onderschat, misleid door zijn zogenaamde ‘dood’. We weten nu dat hij vrijwillig de dood is ingegaan. We herinneren ons ook dat hij volledig gesupramentaliseerd was op het materiële deel van de adhara na, en dat reeds in 1938 de persoonlijke supramentale neerdalingen in zijn lichaam frequent waren. In de daarop volgende twaalf jaren moet zijn persoonlijke transformatie, ondanks de vertraging door de oorlog, ongetwijfeld nog heel wat verder

voortgeschreden zijn. Het toeval wil dat zijn sonnet *Transformation* niet gedateerd is, maar daarin staat reeds:

Nu zijn mijn verlichte cellen het vlamvend patroon van de vreugde
En mijn trillende vertakte zenuwen zijn veranderd in fijne
Kanalen van verrukking, opaal en hyalien,
Voor het binnenstromen van de Onbekende en Allerhoogste.

Met andere woorden, de transformatie van zijn lichaam was toen al zo ver gevorderd. Daardoor bleef het in de tropen 111 uren bewaard in een aura van licht. En het was de supramentale Kracht die de cellen bevatten welke in het lichaam van de Moeder werd overgedragen.

Hij had alles zo geregeld dat niets zijn werk zou kunnen verstoren. ‘Hij goot zijn daden in brons om de jaren te trotseren.’ Aere perennius ... In geen enkel artikel, essay of boek staat te lezen wat daarmee bedoeld zou kunnen zijn, wat de basis van het Werk zou kunnen zijn die hij was komen leggen en waar de Moeder op voort zou bouwen. Nergens wordt verwezen naar die cruciale passages in *Savitri*, uit het Boek van de Reiziger door de Werelden, wanneer de Reiziger, die niemand anders dan Sri Aurobindo is, afdaald in de nacht van het Onderbewuste en Onbewuste. ‘Hij onderging de beproeving van het absolute rijk van het kwaad’ in ‘de zwarte inertie van onze basis’:

In de afgrondelijke verborgenheden kwam hij
Waar de duisternis, grauw en naakt, opblijkt van haar legerstede,
En hij bevond zich op de onderste, besloten verdieping
Waar het Zijn sliep, onbewust van zijn denken,
En de wereld bouwde, onwetend van wat het bouwde.
Daar, haar uur verbeidend, lag ongeweten de toekomst;
Daar bevindt zich het dossier van de uitgedoofde sterren.
Daar, in die sluimering van de kosmische Wil,
Vond hij de geheime sleutel om de Natuur te veranderen ...
Hij zag in de Nacht de schaduwsluier van de Eeuwige,
Ontdekte dat de dood een kelder van het leven was,

Voelde in de vernietiging de gejaagde pas van de schepping, Ontdekte
dat verlies de prijs is van hemelse winst
En de hel een binnenweg naar de poorten van de hemel.
Dan, in dat occulte atelier van de Begoocheling
En in de magische drukkerij van het Onderbewuste
Werden de boekwerken van de Oernacht verscheurd
En de stereotypen van de Onwetendheid vergruisd.
Oplevend, weer diep de adem van de geest inademend,
Wiste de Natuur haar stroeve mechanische code uit
En de artikelen van het contract van de gebonden ziel.
De Leugen overhandigde haar misvorming terug aan de Waarheid.
Vervallen waren de tafelen van de wet van de pijn ...
Aan het donkere atoom en de logge massa legde hij op
Het diamanten schrift van de Onvergankelijke,
Hij grifte in het duistere hart van de gevallen dingen
Een lofzang aan de vrije Oneindigheid
En schreef op de ontwaakte jubelende cellen
In de ideogrammen van het Onverwoordbare
Het lyrisch gedicht van de Liefde die wacht in alle Tijd
En de mystieke band van het Boek der Zaligheid
En de boodschap van het suprabewuste Vuur ...
De enorme gevel van de Hel spleet
Als werd een magisch gebouw opgeblazen;
De Nacht opende zich en verzwond als een droomzee ...
Geheeld was alles wat het gehavende hart van de Tijd had gemaakt
En verdriet kon niet langer leven in de borst van de Natuur: Verdeeldheid
bestond niet langer, want God was er.
De ziel ontstak het bewuste lichaam met haar straal,
Materie en Geest vermengden en werden één.^[34]

Dat heeft Sri Aurobindo gedaan. Hij is in de onderste lagen van het bestaan afgedaald – ‘graaf dieper, dieper nog’ – en heeft er het programma

veranderd waardoor het leven, zoals wij het voorlopig nog kennen, wordt voortgebracht. Hij heeft aan de wortels van het leven de supramentale transformatie mogelijk gemaakt; de verwezenlijking ervan is aan de gang en zal in de toekomst concreet worden bewaarheid. Maar de gewoonten, de ‘wetten’ van vele millennia zijn halsstarrig. Hij is in 1950 achter de schermen van de grove materie doorgegaan met werken ‘om de structuur van de materie te wijzigen’, waardoor zijn arbeid van de herprogrammering van de fundamenteën van het bestaan sneller zou kunnen worden uitgewerkt. Hij heeft de Moeder ‘alle troeven in handen gegeven’ om het Werk waarvoor ze allebei gekomen waren tot een goed einde te brengen.

In een sonnet uit 1940, *The Inconscient Foundation*, vinden we een confirmatie van Sri Aurobindo’s wereldherscheppend werk:

Mijn geest beziet zijn verhulde onderbewuste basis;
Al de dode hardnekkige symbolen van het verleden,
De erfelijke matrijzen, de stempels van de soort,
Worden door die blik gezien en de oude inprentingen uitgewist.

In een vloed van hoger licht leest [mijn geest]
De raadselachtige letters van het zwarte Onderbewuste -
In honderd duistere geschriften vastgelegd
De obscure, enorme gedrevenheid van een inerte wereld:

Alles ontvlamt, wordt aan stukken gereten, verbrand en uitgestoten. Daar
sliepen de tafels der Onwetendheid,
Daar de zinloze draak-edicten van haar bewind,
De schrifturen van Noodzakelijkheid en Toeval.

Zuiver is nu die ontzaglijke fundering en schoon,
Een oeverloze spiegel van Gods oneindigheid.^[35]

Tot besluit van Sri Aurobindo’s levensverhaal in dit boek vergezellen we nog even Rhoda Le Cocq tijdens die laatste darshan van 24 november 1950.

‘Als Westerlinge was de gedachte zomaar aan [Sri Aurobindo en de Moeder] voorbij te lopen zonder dat een woord zou worden gesproken, me enigszins belachelijk voorgekomen. Ik was nog niet vertrouwd met het idee

van de hindoes dat zo'n stilzwijgende ontmoeting een intense spirituele ervaring kan zijn. Ik keek goed uit terwijl ik in de rij aanschoof en mijn beurt naderde, en ik zag dat de procedure erin bestond enkele ogenblikken stilzwijgend voor hen te blijven staan en dan op een teken van Sri Aurobindo weer verder te gaan. Wat daarna gebeurde was volkomen onverwacht.

Toen ik op een afstand van ongeveer anderhalve meter kwam, had ik het gevoel in een soort krachtveld te stappen. Intuïtief wist ik dat het de kracht van de Liefde was, maar niet wat gewone mensen onder het woord verstaan ...

Vervolgens hield alle denken op, al was ik me volkomen bewust van de plaats waar ik me bevond; het was geen hypnose zoals een vriend van Stanford later suggereerde. Het was gewoon zo dat gedurende die enkele minuten mijn mentaal bewustzijn volmaakt stil werd. Het leek me toe dat ik daar heel lang stond, een niet te meten tijd, want er was geen tijd. Pas jaren later heb ik die ervaring beschreven als die van het Tijdeloze *in* de Tijd. Tijdens die darshan daar was er in mijn geest niet de geringste twijfel dat ik twee personen had ontmoet die ervaren hadden wat ze hun volgelingen voorhielden. Ze *waren* Gnostische Wezens. Ze hadden het nieuwe bewustzijn gerealiseerd dat Sri Aurobindo het Supramentale noemde.' [36]

*Deel drie:
de Moeder alleen*

De Moeder in 1970

[24] *Savitri* bestaat uit twaalf ‘boeken’, onderverdeeld in canto’s.

[25] Henri Cartier-Bresson, beschouwd als ‘de vader van het moderne fotojournalisme’, maakte toen met zijn Indonesische vrouw een lange reis door India. Hij had werken van Sri Aurobindo in de Franse vertaling gelezen en vroeg schriftelijk toestemming om Sri Aurobindo en de Moeder te mogen fotograferen voor het fotoagentschap Magnum, door hem samen met de oorlogs-fotograaf Robert Capra en anderen opgericht. Nadat de Moeder, zelf niet meer gefotografeerd sinds haar verblijf in Japan, een album met werk van Cartier-Bresson had gezien, mocht hij een paar dagen vrijelijk in de Ashram werken. Op zijn aandringen vroeg de Moeder zelf Sri Aurobindo’s toestemming om foto’s van hem te mogen nemen in zijn kamer en zelfs gedurende de eigenlijke darshan. Het werden de nu zo bekende opnamen van Sri Aurobindo in zijn brede gemakkelijke stoel en de enige foto van hem samen met de Moeder, genomen tijdens de darshan van 24 april 1950, zonder enige speciale belichting en vrij wazig.

19.

Twaalf stille dagen

Ik geloof niet aan de limiet die niet kan worden overschreden. ^[1]

de Moeder

Sinds het begin van de Aarde, telkens wanneer en waar een mogelijkheid bestond om een straal van het Bewustzijn te manifesteren, was ik daar. ^[2]

de Moeder

Sri Aurobindo's plotselinge lichamelijke afwezigheid was voor de Moeder een geweldige klap, 'een mokerslag' zoals ze later zei, 'een vernietiging'. 'Alleen maar het idee dat Sri Aurobindo zijn lichaam zou kunnen verlaten, dat die bepaalde manier van bestaan voor [mijn] lichaam niet langer mogelijk zou zijn, was volstrekt ondenkbaar. Ze hebben hem in een kist moeten stoppen en die kist neerlaten in de Samadhi²⁶ om [mijn] lichaam te overtuigen dat het allemaal werkelijk was gebeurd ... Niets, niets, geen woorden kunnen beschrijven wat een ineenstorting dat voor [mijn] lichaam was toen Sri Aurobindo heenging.' ^[3] Ze zei wel elke keer 'het lichaam', waarmee ze haar lichaam bedoelde, namelijk dat de klap zo hard voor haar lichaam was aangekomen; in haar hogere wezensdelen was een dergelijke reactie onmogelijk. Maar – en we krijgen hier een diep inzicht in hun ware relatie van goddelijke Eenheid en Liefde – zo innig was de band van het Ene Bewustzijn in twee lichamen dat het heengaan van het ene lichaam bijna maakte dat het andere vanzelf gevolgd zou zijn. 'Zie je, hij had de beslissing genomen te vertrekken. Maar hij wilde niet dat ik zou weten dat hij het opzettelijk deed. Hij wist dat, als ik ook maar één ogenblik besepte dat hij het opzettelijk deed, ik zo heftig zou reageren dat hij niet kon vertrekken! En hij deed dat – hij verdroeg alles als was het een onbewustheid, een gewone ziekte, om te voorkomen dat ik het zou weten. En hij vertrok precies op het moment dat hij moest vertrekken ... En ik kon me niet eens voorstellen dat hij vertrokken was, daar zo, vóór me. Het leek

zo ver weg ... En dan nadien, toen hij uit zijn lichaam in het mijne kwam, begreep ik alles ... Het is fantastisch. Fantastisch. Het is absoluut ... supermenselijk. Er is niet één menselijk wezen in staat zoiets te doen. En wat een beheersing van zijn lichaam: absoluut! Absoluut!’^[4] Zolang ze in de kamer was, kon hij zijn lichaam niet verlaten ‘en dat was heel pijnlijk voor hem’. Ze heeft toen de kamer verlaten: ‘Roep me wanneer het ogenblik gekomen is.’

‘Ik had reeds al mijn ervaringen gehad, maar met Sri Aurobindo, in de dertig jaar dat ik met hem samen was – iets meer dan dertig jaar – leefde ik in een absolute zekerheid, een absolute zekerheid van zekerheid, een gevoel van totale zekerheid, zelfs fysiek, zelfs de meest materiële zekerheid. Een gevoel van absolute zekerheid omdat Sri Aurobindo er was ... Geen minuut in die dertig jaar heeft dat me verlaten. Daardoor was het dat ik mijn werk kon doen met een basis, werkelijk, een Basis van absolute zekerheid ... van eeuwigheid en absolute zekerheid. Ik heb dat beseft toen hij heenging: dat stortte plotseling in elkaar ... De hele tijd dat Sri Aurobindo hier was, was de individuele vooruitgang automatisch: alle vooruitgang die Sri Aurobindo maakte, maakte ook ik. Maar ik verkeerde in zo’n staat van eeuwigheid, van absolute zekerheid, met het gevoel van zo’n zekerheid, in alle omstandigheden. Niets, niets onterecht kon gebeuren, omdat hij er was. Zodat, toen hij heenging, ineens ... een val in een put.’^[5]

Ze heeft toen haar occulte vermogens aangewend en innerlijk een deur dichtgedaan, de deur van haar psychisch wezen, de zetel van de Liefde die haar anders had weggerukt. ‘Toen hij zijn lichaam verliet en in het mijne overging (het meest materiële deel van hem, het deel dat met de uiterlijke dingen begaan was) en ik begreep dat ik nu de volledige verantwoordelijkheid droeg van al het werk én van de sadhana, wel, toen heb ik een deel van mezelf weggesloten, een diep psychisch deel dat, hoog boven alle verantwoordelijkheid, leefde in de extase van de verwezenlijking, in de Allerhoogste. Ik nam dat en sloot het weg. Ik verzegelde het en zei: “Jij verroert je niet meer tot heel de rest klaar is.” Dat op zichzelf was een wonder. Had ik het niet gedaan, ik zou hem gevolgd

zijn en er was dan niemand geweest om het werk te doen. Ik zou hem helemaal vanzelf gevolgd zijn, zonder er zelfs bij na te denken. Maar toen hij in me overging, zei hij: “U zult het werk doen. Eén van ons moet gaan en ik ga, maar u zult het werk doen.”^[6] Die deur werd door haar pas tien jaar later weer geopend, en dan nog heel voorzichtig.

Alle activiteiten in de Ashram werden stopgezet gedurende een periode van twaalf dagen. Wat er in de eerste dagen van die periode in de Moeder is omgegaan, staat nergens te lezen. Ze zal in een voortdurende toestand van innerlijke concentratie en consultatie hebben verkeerd, want het ging erom of het Werk door haar alleen zou worden voortgezet en of de Ashram als organisatie wel of niet zou blijven voortbestaan. ‘Na Sri Aurobindo’s heengaan’, schrijft Nirodbaran, ‘werd in sommige kringen gevreesd dat de Ashram in elkaar zou storten of toch minstens achteruitgaan.’^[7] De Moeder was ‘in sommige kringen’ blijkbaar nog altijd een Franse dame wier relatie met de Godheid en het Supramentale nooit even authentiek kon zijn als die van een Indiër ... Maar goed, men kan zich alleen maar afvragen hoe men zelf in dergelijke onvoorziene en erg dramatische omstandigheden zou hebben gereageerd.

Hoewel de Moeder de periode van twaalf dagen op haar beloop liet, was voor haarzelf alles na drie dagen beslist. Sri Aurobindo was fysiek met al zijn verworven supramentale kracht in haar overgekomen. Zij was nu fysiek MOEDERSRIAUROBINDO, en in de komende jaren zou ze steeds weer herhalen hoe innig hun beide persoonlijkheden met elkaar versmolten waren en hoe concreet Sri Aurobindo in haar aanwezig was. Ze heeft zonder twijfel de volledige draagwijdte van Sri Aurobindo’s meesterlijke spirituele maneuver gezien en de taak die nu, althans als sadhana op de Aarde, helemaal op haar schouders rustte. Ze zal ook gezien hebben dat zijn vrijwillige confrontatie met de dood, hoe onverwacht ook in de lijn van het Werk, het juiste middel was geweest om het resultaat van dat Werk te verhaasten en binnen de tijdsperiode van de fysieke aardse aanwezigheid mogelijk te maken. En het zal haar duidelijk zijn geweest dat haar lichaam, reeds in de moederschoot op zijn moeilijke taak voorbereid, beter dan het

lichaam van Sri Aurobindo in staat was de eerste fasen van de supramentale transformatie te ondergaan.

Alles wat in Sri Aurobindo's sadhana aan de *Arya* vooraf is gegaan kan men als een voorbereiding op het grote Werk beschouwen, natuurlijk zonder iets af te doen aan het belang van die voorbereidende verwezenlijkingen. Hetzelfde geldt voor de sadhana van de Moeder die, zoals door Sri Aurobindo zelf werd bevestigd, een identieke lijn en een identiek doel heeft gevolgd, hetgeen niet anders kon daar ze beiden de éne Avatar van het Supramentale waren. Vanaf de *Arya* is hun werk, in 1920 bij hun tweede ontmoeting definitief bezegeld, net een machtige stroom in het landschap van de Materie, een stroom die zich zal vertakken tot een steeds wijdere delta van aangroeiende supramentale Kracht in de atmosfeer van de Aarde, en die ten slotte zal uitmonden in de oceaan van de supramentale Aanwezigheid in het levende moederlichaam van onze symbolische planeet. Sri Aurobindo en de Moeder hebben, als de tweepolige supramentale Avatar, die stroom en zijn bestemming vanaf de aanvang 'gezien', ze hebben er altijd een diepe kennis van gehad, maar zijn bedding – en dat was hun sadhana – moest in de rotsgrond van de Materie worden uitgeschuurd en uitgehouwen, iets dat door iedereen voor onmogelijk was gehouden tot zij met de arbeid begonnen.

Hoe dat zou verlopen was hun onophoudelijke, moeizame, vaak pijnlijke en heldhaftige ontdekkingsstocht. We zijn nu in die ontdekkingsstocht een heel eind meegegaan en we zullen blijven vaststellen hoe juist Sri Aurobindo's zienswijze zelfs in zijn eerste grote werken is geweest. Daarnaast maken we echter kennis met de nieuwe ontdekkingen op de weg, de verrassingen, de moeilijkheden die het voorafgaande telkens weer in een nieuw daglicht plaatsen.

Velen hebben in Sri Aurobindo's filosofie en yoga een systeem, een vast stelsel van zinvolle betrekkingen menen te vinden; zo'n systeem is dan ook in een groot aantal boeken uiteengezet. Zelden wordt erkend dat Sri Aurobindo nooit een systeem of een vaststaande filosofie heeft voorgestaan. De *Arya* was bedoeld om mentaal te formuleren wat hij tot dan toe had

ontdekt – een ontdekking die belangrijk, zelfs revolutionair genoeg was om de mensheid erin te laten delen. Zijn eerste werken bevatten misvattingen, bijvoorbeeld doordat Sri Aurobindo in het stadium van zijn toenmalige evolutie het Bovenmentale voor het Supramentale nam, wat heeft bijgedragen tot de verwarring omtrent de betekenis van 24 november 1926. Ze bevatten noodzakelijkerwijs ook leemten, omdat Sri Aurobindo's sadhana uiteraard in 1914 niet was waar ze in 1938 of 1950 zou komen. Een ander groot verschil met zijn latere geschriften, hoofdzakelijk de brieven uit de jaren dertig, is dat hij in de *Arya* doorgaans aanraade de yoga-technieken van de Sankhya-school te volgen, terwijl hij later voor zijn volgelingen de volledige beoefening van hun yoga op de aanwezigheid, de kracht en de hulp van de Moeder zal afstemmen. (Vraag: 'Is denken aan de Moeder yoga?' Sri Aurobindo: 'Ja.')

Men zou kunnen aanvoeren dat het dan toch mogelijk moet zijn Sri Aurobindo's laatste, verst gevorderde verwezenlijkingen te systematiseren, maar waar zijn die te vinden? Over zijn yoga in de laatste jaren heeft hij maar één, bovendien nog onvolledige tekst geschreven, namelijk 'Het Supramentale en de Yoga van de Werken', als hoofdstuk XIII van 'De Yoga van de Goddelijke Werken' ingelast in *The Synthesis of Yoga*. De uitgever van dit boek schrijft het volgende: '*The Synthesis of Yoga* als geheel werd nooit voltooid. Niet alleen werd de Yoga van de Zelfvervolmaking onvoltooid gelaten, met een geplande uitbreiding werd nooit begonnen. Men bedenke ook dat slechts het eerste deel, de Yoga van de Goddelijke Werken, tijdens Sri Aurobindo's leven in een grondig herziene vorm werd uitgegeven. Het tweede, en vooral het derde en vierde deel moet men beschouwen als behorend tot een vroegere periode.'

Er is in dit boek al aangevoerd dat de belangrijkste documenten met betrekking tot Sri Aurobindo's eigen yoga zijn gedichten en *Savitri* zijn, het epos waarin hij volgens de Moeder het meest heeft gezegd. Maar hoe systematiseer je dat? Sterker nog, heeft Sri Aurobindo niet meer dan eens te verstaan gegeven dat de volgelingen niet konden begrijpen waar hij mee bezig was – net als de Moeder in haar laatste jaren? Wie zijn supramentale

Yoga wilde beoefenen, zei hij, moest eerst de toegangsdrempel ervan hebben bereikt, en die lag voorbij de complete psychische en spirituele verwezenlijkingen, voorbij de hoogste realisaties van de traditionele yoga's. Eenmaal zover – en dat is héél ver – zou het werk van de Supramentale Yoga zich als het ware vanzelf voor de voorbestemde ziel aftekenen, rechtstreeks onder de leiding van de weliswaar altijd aanwezige maar nu direct toegankelijke Allerhoogste of Allerinnigste. Dit alles om te zeggen dat de sadhana van Sri Aurobindo en de Moeder iets volstrekt anders is geweest dan het netjes ingedeelde systeem dat men in de meeste werken over hen vindt. Heeft Sri Aurobindo zich eerder zelden en terughoudend over zijn avatarische arbeid uitgelaten, de Moeder heeft ons een vrij uitvoerig beeld van de hare nagelaten, vooral in haar gesprekken met Satprem, die nu gepubliceerd zijn in de dertien delen (meer dan 6000 pagina's) van *L'Agenda de Mére*. Haar ervaringen, zoals ze trouwens zelf meer en meer constateerde, verwezen ook terug naar het nooit tevoren verkende 'maagdelijke oerwoud' waar Sri Aurobindo zich in had begeven en bieden ons de gelegenheid om zijn schaarse uitlatingen over zichzelf tegen een achtergrond met wat meer reliëf en kleur te zien. Daarbij komt dat, ook al was de loop van de grote stroom hunner ontwikkeling vanaf de aanvang uitgetekend, we de evolutie van de sadhana van de dubbele Avatar als een waarachtige ontdekkingsstocht moeten zien, misschien wel de grootste aller tijden, vol van het nieuwe en onverwachte, van het grootse en het kleinste detail, van het gevaarlijke, venijnige en hardnekkige, van het pijnlijke en onuitsprekelijk gelukzalige. Een van die ontdekkingen was 'the Mind of Light'. We zullen deze term vertalen door 'het Mentale van het Licht' om niet te verwarren met 'het verlichte mentale' dat we hebben gebruikt voor 'the illumined mind', een van de spirituele trappen boven ons mentale bewustzijn.

In zijn boek *The Vision and Work of Sri Aurobindo* wijdt K.D. Sethna een vroeg essay aan het Mentale van het Licht, waarin hij de volgende woorden van de Moeder aanhaalt, tegen hemzelf gesproken: 'Zodra Sri Aurobindo zich uit zijn lichaam terugtrok, werd wat hij het Mentale van het Licht heeft

genoemd in mij verwezenlijkt. Het Supramentale was lang geleden neergedaald – heel lang geleden – in het mentale en zelfs in het vitale; het was ook in het fysieke werkzaam, maar onrechtstreeks, door middel van die twee tussengradaties. Het probleem was de werking van het Supramentale in het fysieke. Sri Aurobindo zei dat dat slechts mogelijk was wanneer het fysiek-mentale het supramentale licht kon ontvangen, want dat het fysiek-mentale het instrument was van de directe werking op het zuiver materiële. Het supramentale licht in het fysiek-mentale noemde Sri Aurobindo het Mentale van het Licht.’ Dit vraagt om enige toelichting.

Het Supramentale is het goddelijke Eenheidsbewustzijn, het Waarheidsbewustzijn van de Godheid. (‘Supramentaal’ is een technische term voor een werkelijkheid die ons bewustzijn ver overtreft. Sri Aurobindo heeft hem in zijn werken nauwkeurig bepaald.) Volgens Sri Aurobindo en de Moeder is de Aarde een evolutief veld en moet er na de evolutie van het mentale wezen dat we de mens noemen een supramentaal wezen volgen, zoals er aan de mens een hele reeks inframentale wezens is voorafgegaan. De mens is een overgangswezen. Voor elke belichaming op aarde van een nieuwe evolutieve gradatie is een rechtstreekse tussenkomst van de Godheid in zijn schepping nodig. Die belichaming, dit keer een volledige, tweepolige Avatar, waren zijzelf. In de loop van hun werk om de nieuwe evolutieve gradatie tot stand te brengen, hebben zij alle vroegere spirituele wegen ten einde moeten gaan om zich vervolgens in het onbekende te wagen. Dat was hun Yoga, hun sadhana: het bouwen van de brug tussen het bestaande en de toekomst.

Om het supramentale Eenheidsbewustzijn op aarde, in de Materie te brengen, moesten zij het eerst in zichzelf verwezenlijken en het daarna trapsgewijze naar beneden brengen in de bestaansgradaties tussen het Supramentale en de ons bekende Materie. We hebben gezien hoe Sri Aurobindo reeds omstreeks 1920 het Supramentale in zijn mentale bewustzijn had gebracht (men realiseert zich de betekenis van deze woorden) en hoe hij in 1921 met de *Arya* ophield omdat het Supramentale in zijn vitale wezen aan het neerdalen was. De Moeder, innerlijk met hem

één, ging met de beweging mee: ‘Alle vooruitgang die Sri Aurobindo maakte, maakte ook ik.’ Toen de wereld van de kosmische krachten in de persoon van de god Krishna zijn medewerking verleende door in de aardse materie (die van Sri Aurobindo’s lichaam) te komen, trok Sri Aurobindo zich in zijn kamers terug. Zijn enig doel was toen het Supramentale in de laagste gradatie van het bestaan, te weten de aardse materie, te brengen en het hier op de Aarde blijvend te vestigen. Het resultaat daarvan zou een nieuwe wereldorde zijn, het Rijk Gods op de Aarde.

We hebben enig idee gekregen van de ‘herculesarbeid’, zoals Sri Aurobindo zelf zei, die daarmee gepaard ging. Om de beslissende stap vooruit te zetten heeft hij letterlijk de hele evolutie moeten overdoen, ook in het Onderbewuste en Onbewuste. In de onverbreekelijke Eenheid der dingen bevat elke bestaansgradatie alle andere in zichzelf. Het atoom bevat alle andere bestaansgradaties, die er anders nooit uit hadden kunnen evolueren, terwijl het op zijn beurt reeds een gevorderde evolutie vorm is uit de sombere diepten van het Onbewuste en Onderbewuste.

Wat het meeste weerstand bood, was de mentale gradatie van de materie, in Sri Aurobindo’s terminologie ‘het fysiek-mentale’ genoemd. Hoe ver de transformatie van dat fysiek-mentale in zijn lichaam reeds was voortgeschreden, werd aangetoond door de urenlange overdracht ervan naar het lichaam van de Moeder telkens wanneer ze zich na zijn ‘dood’ in zijn aanwezigheid bevond, alsook door het feit van de langdurige bewaring van zijn lichaam in een klimaat dat een snelle ontbinding bespoedigt.

De supramentale transformatie van het mentale van de lichaamscellen, dus van de materie van het lichaam, werd door Sri Aurobindo ‘het Mentale van het Licht’ genoemd, van het supramentale Licht dat de supramentale Vibratie is. Hij heeft over dat totaal nieuwe verschijnsel op aarde voor het eerst geschreven in een reeks artikelen waar de Moeder om had verzocht voor het *Bulletin of Physical Education*, het tijdschrift van de afdeling lichamelijke opvoeding van de school die ze had gesticht. De artikelen, Sri Aurobindo’s laatste prozageschriften, zijn in de loop van 1949 en 1950 in

dat tijdschrift verschenen en later gebundeld onder de titel *The Supramental Manifestation upon Earth*.

‘Wat we specifiek het Mentale van het Licht hebben genoemd’, schrijft Sri Aurobindo daar, ‘is inderdaad het laagste van een afdalende reeks bewustzijnsniveaus waarbij het Supramentale zichzelf verhuult door een zelfgekozen begrenzing of verandering van de activiteiten waardoor het zich manifesteert: het [Mentale van het Licht] bevat een werking van licht, waarheid en kennis waarin onbewustheid, onwetendheid en vergissing geen plaats meer vinden.’ Het Mentale van het Licht is het onbegrensde, onafgezwakte, authentieke gouden Eenheidsbewustzijn, verhuuld aanwezig in de onderste lagen van het lichaam, die van de mentale activiteit van de cellen, van de materie. Zo ver had Sri Aurobindo de transformatie van zijn lichaam doorgedreven. Het was echter nog een individuele verwezenlijking, wat duidelijk wordt aangetoond door het feit dat ze aan de Moeder moest worden doorgegeven, opdat ze met het Werk verder zou kunnen gaan vanaf het punt door hem bereikt.

K.D. Sethna noemt *The Supramental Manifestation* terecht een vervolg op *The Life Divine*. Ook al laat de korte serie artikelen heel wat vragen onbeantwoord, ze is behalve voor de formulering van het Mentale van het Licht eveneens belangrijk omdat ze voor het eerst uitvoerig het overgangswezen tussen de mens en het supramentale wezen behandelt. Aan het eind van het grote perspectief dat Sri Aurobindo en de Moeder van het begin af hadden gezien, stond immers ‘de supermens’, het wezen met het supramentale Eenheidsbewustzijn, de goddelijke Mens, de nieuwe soort op aarde. Om de overgang van de mens naar de ‘supermens’ mogelijk te maken waren zij gekomen. Gaandeweg echter bleek dat, zoals in de voorgaande evolutionaire ontwikkelingen, ook hier een aantal overgangswezens nodig zou zijn. Sri Aurobindo en de Moeder hebben altijd beklemtoond dat de nieuwe evolutie geen goddelijke Gril was, maar de voortzetting van bestaande processen, al zij het op een zeer vergrote schaal.

De Moeder zei dan ook in 1958: ‘We kunnen met zekerheid bevestigen dat er een soort tussenschakel komt tussen het mentale wezen en het

supramentale, een soort supermens die nog de hoedanigheden en ten dele de natuur van de mens zal bezitten, dat wil zeggen die door zijn meest uiterlijke vorm nog tot de menselijke soort van dierlijke origine zal behoren, maar die zijn bewustzijn in voldoende mate zal transformeren opdat het in zijn verwezenlijkingen en activiteit tot een nieuwe soort zou behoren, een soort van supermensen. Men kan die nieuwe soort als een overgangsoort beschouwen omdat het te voorzien is dat ze het middel zal ontdekken om nieuwe wezens voort te brengen zonder de oude dierlijke methode te hoeven gebruiken; die wezens, werkelijk op spirituele wijze geboren, zullen dan de elementen uitmaken van de nieuwe, de supramentale soort.’^[8] We zullen dus voortaan het woord ‘overmens’ moeten gebruiken voor het wezen dat op de gewone menselijke manier verwekt en geboren is, maar dat een hoger bewustzijn heeft verworven; het ‘supramentale wezen’ is dan de toekomstige waarlijk nieuwe soort die nog geen naam heeft en waarvan de voortplanting niet langer op de diermenselijke wijze gebeurt. ‘Uit de nieuwe soort [van overgangswezens] zou dan de soort van supramentale wezens worden uitgekozen die de leiders van de evolutie op aarde zullen zijn.’^[9]

We mogen dus op de Aarde naast elkaar de aanwezigheid van de volgende soorten wezens verwachten:

1. de *diermens*, de nazaat van het wezen dat we nog allemaal zijn, een half-dier half-redelijk mentaal wezen en begiftigd met een geïndividualiseerde ziel; al mag het woord misschien pejoratief aandoen, de diermens is niet ‘de naakte aap’ van de wetenschappelijke positivisten, hij is een vooruit, naar binnen en omhoog blikkend overgangswezen;

2. de *mens-mens*, die één of meerdere van de spirituele trappen tussen het mentale en het Supramentale zal incarneren; de mens-mens is een toekomstig wezen dat uit de diermens zal ontstaan door de invloed van de aanwezigheid van het Supramentale op aarde, en dat volledig met zijn hogere of volledige menselijkheid tevreden zal zijn;

3. de *overmens*, nog door de gewone seksuele vereniging der geslachten ontstaan, maar met in zich het Mentale van het Licht, dat een supramentaal

bewustzijn is, ook al blijft het nog grotendeels verhuld; de overmens is een intermediair wezen en zal hoogstwaarschijnlijk in veel verschillende varianten voorkomen;

4. het *supramentale wezen*, de belichaming in een verfijnder materie van een wezen uit de supramentale werelden, op een nog onbekende manier gematerialiseerd volgens een occult procédé.

Hieruit blijkt dat het in alle aan *The Supramental Manifestation* voorafgaande geschriften van Sri Aurobindo en de Moeder gebruikte woord ‘supermens’ (Engels superman, Frans être supramental) een nieuwe betekenis heeft verkregen aan de hand van de ontdekkingen van hun eigen Yoga. Het is vanzelfsprekend belangrijk daar rekening mee te houden wil men begrijpen wat de Moeder na 1950 heeft gezegd, geschreven en verwezenlijkt. ‘Je moet een supramentale transformatie niet verwarren met het verschijnen van een nieuwe soort’ (IO), zegt ze bijvoorbeeld in 1958. ‘Er zal zeker een ontelbaar aantal gedeeltelijke verwezenlijkingen zijn’^[11], de overgangsvormen van de diermens naar het supramentale wezen – zoals in homo afarensis, habilis, erectus en tussendoor in de australopitheci uiteindelijk homo sapiens werd uitgewerkt.

De taak die de Moeder in 1950 op tweeënzeventigjarige leeftijd aanvatte, met haar geweldige occulte en spirituele verworvenheden en met nu in haar lichaamssubstantie het Mentale van het Licht, was *niet* de verwezenlijking van de materiële supramentaliteit maar de verwezenlijking van de lichamelijke overmenschelijkheid zoals in dit hoofdstuk beschreven. Dat blijkt onweerlegbaar uit de volgende woorden gesproken op 10 mei 1958: ‘Ik heb toen [in 1950] tegen mijn lichaam gezegd: “Je gaat de intermediaire supermenschelijkheid tussen de mens en het supramentale wezen realiseren”, namelijk wat ik de overmens [le surhomme] noem. En het is dat wat ik sinds acht jaar heb gedaan’^[12], vanaf het ogenblik dat ze in december 1950 had beslist met het werk door te gaan om haar belofte aan Sri Aurobindo gestand te doen.

[26] 'Samadhi' betekent in feite het yogisch uittreden van het bewustzijn uit het lichaam. Vandaar dat het woord ook gebruikt wordt voor het graf van een yogi, wanneer zijn bewustzijn definitief uit zijn lichaam is getreden.

20.

De Gouden Dag

The world unknowing for the world she stood.

(Zonder dat de wereld het wist, deed ze alles voor de wereld.)^[1]

Sri Aurobindo

De periode van december 1950 tot december 1958 is misschien wel de meest ‘zichtbare’ van de Moeder geweest. Van vóór de dageraad tot na middernacht was ze in de Ashram doende, met niet veel meer dan een paar uur rust, die men dan nog moeilijk ‘slaap’ kon noemen. ‘De Ashram was een vrij reusachtige zaak geworden’, herinnert zich Satprem in zijn trilogie *Mére*. ‘En ze hield zich met alles bezig, tot in het kleinste detail, van de kwaliteit van het papier voor een boek in de drukkerij tot de manier waarop een postzegel op een pakket moest worden geplakt en de verhuizing van een volgeling naar een andere kamer met een stukje tuin en wat meer licht van de oostkant. Alles ging door haar handen. En brieven, eindeloos. En geschillen, eindeloos. En de financiën ... onvoorzienbaar en miraculeus. En de kritiek ... zo klein, zo stompzinnig! Men zou het in de archieven van de Quai d’Orsay [het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken in Parijs] kunnen napluizen en zien hoe generaties van naarstige ambtenaren hun rapporten over haar hebben gebrouwen. Onvoorstelbaar is dat: niet één van hen heeft begrepen wat de Moeder betekende, alleen maar voor Frankrijk, voor hun eigen land!’^[2]

Er waren zevenhonderdvijftig volgelingen in 1950, plus de kinderen. Toen de Japanners India binnenvielen en Calcutta bedreigden, had de Moeder toegelaten dat familieleden van de ashramieten met hun kinderen kwamen schuilen in de Ashram van Pondicherry, ‘de veiligste plaats ter wereld vanwege Sri Aurobindo’s aanwezigheid.’ De komst van de kinderen had de gewone gang van zaken in de Ashram op stelten gezet en was voor de ashramieten die er al lang woonden een schok en een bron van ergernis.

Kinderen zitten boordevol leven; kinderen kunnen nooit lang stil of ernstig blijven en zijn rumoerig; kinderen hebben geen idee van yoga en maar luttel respect voor de beoefenaars ervan. Een Ashram waar mannen en vrouwen vrij met elkaar omgingen en op gelijke voet werden behandeld, had in India al heel wat ophef veroorzaakt. En nu die kinderen ... ! Uit veel getuigenissen kunnen we opmaken dat de meeste ashramieten tijd nodig hebben gehad om over de onaangename verrassing heen te komen. Maar de opname van de kinderen in de gemeenschap was zo typisch voor de werkwijze van Sri Aurobindo en de Moeder. Zoals bij de meeste van hun werken, hetzij literaire of organisatorische, was de aanleiding ertoe een gegeven feit of situatie die zich ogenschijnlijk zomaar vanzelf voordeed en die in het geheel van de ontwikkeling werd opgenomen en ingepast. De aanleiding in dit geval was de oorlogsdreiging geweest voor met ashramleden verwante Bengaalse families. En daarachter zien we hoe het Werk, geleid door de Voorzienigheid, na stevig in de aarde ingeplant te zijn zich steeds meer ontvouwde.

Laten we dit vanaf het begin even nagaan. Toen Aurobindo Ghose en Mirra Alfassa een bepaalde fase van hun individuele yoga hadden bereikt, ontmoetten ze elkaar en was met de verspreiding van de boodschap begonnen door middel van de *Arya*. De schijnbaar toevallige aanwezigheid van een handvol politieke medestanders rondom Sri Aurobindo zou het uitgangspunt van een spirituele gemeenschap worden, bij gebrek aan een beter woord een Ashram genoemd, die in steeds grotere mate eerst georganiseerd en dan geleid werd door de Moeder. Het leven in de Ashram was aanvankelijk heel erg strikt, omdat dat voor het leggen van de fundamenteen nodig was. Naarmate het aantal volgelingen aangroeide, de gemeenschap zich fysiek uitbreidde en de volgelingen innerlijk vooruitgang hadden geboekt, kon de Moeder de teugels steeds meer vieren en voor de Yoga meer en meer haar innerlijke Kracht toepassen. In wat zich tot een veelzijdige miniatuur van de wereld had ontwikkeld, nodig voor een Yoga die 'alle leven' wilde en moest omvatten, werd nu ook de jeugd ingeschakeld, een teken dat de Kracht, de Shakti van de Moeder die

ongewone en erg moeilijke uitbreiding van het spirituele leven aankon. In de komende jaren zou de Ashram, bekneeld binnen de stad Pondicherry, een soort fysieke limiet bereiken en zie, in 1968 stichtte de Moeder Auroville, ‘de stad van de Dageraad’. Dit betekende opnieuw een verruiming van de binnen de Yoga op te nemen levensvormen en krachten, en de eerste vrucht van een met goddelijke zorg geteelde Boom die het Grote Werk van de Avatar op de Aarde verzinnebeeldt.

Geen school zoals de andere

‘Maak ons tot de heldhaftige strijders die we zo graag zouden willen worden. Dat we met goed gevolg de grote strijd mogen uitvechten van de toekomst die geboren moet worden tegen het verleden dat alles in het werk stelt om te blijven, zodat de nieuwe dingen zich kunnen manifesteren en wij bereid zijn om ze te ontvangen.’^[3]

(Gebed op gesteld door de Moeder en af gedrukt
in de schriften van de Ashram school.)

De kinderen moesten beziggehouden en opgevoed worden, dus stichtte de Moeder voor hen een school. Natuurlijk geen school zoals de andere scholen in India, waar tot op heden weinig geïnteresseerde kinderen in kleermakerszit op de grond en met gekruiste armen hun lesje opdreunen op het sein van een autoritaire meester. India heeft ook uitstekende onderwijsinstellingen, doch relatief heel weinig, veel te weinig voor die massa van intelligente, leergierige jeugd, gebukt onder het gewicht van een gestandaardiseerd of liever verkalkt onderwijssysteem. Sri Aurobindo had er zich in zijn jaren als opvoeder en politicus, in Baroda en Calcutta, reeds tegen verzet. Wat hij tegen de levenloze traditie inbracht en de principes voor een hernieuwd onderwijs die hij voorstelde, dat alles is nog steeds waard overdacht te worden, zelfs in de zogenaamde gecultiveerde landen.

Het kind draagt in zich een ziel, in een bepaalde fase van haar evolutionaire ontwikkeling. Die ziel *is* de Godheid en bevat daarom alle kennis in zich. ‘Niets kan het denken onderwezen worden dat niet reeds als

potentiële kennis op verborgen wijze aanwezig is in de zich ontvouwende ziel van het schepsel.’^[4] Die kennis wordt van binnenuit verschaft door de ‘universele Onderrichter’ om het menselijk wezen, in deze zoals in zijn andere incarnaties, alle nodige ervaringen te laten doormaken voor zijn innerlijke groei, die uiteindelijk zal leiden tot de volledige verwezenlijking van zijn ziel. In de loop van het avontuur van zijn incarnaties wordt de mens door alle voor hem noodzakelijke belevenissen geleid en beschermd door de ziel. (Dit is de verklaring van het feit dat een zodanig kwetsbaar en onwetend menselijk wezen ondanks de steeds aanwezige gevaren van de wereld een hoge leeftijd kan bereiken – zoals het even goed een verklaring is van een voortijdige dood.)

Daaruit volgen twee conclusies. De eerste: elk kind heeft zijn eigen evolutie achter zich, en door die eigen evolutie zijn eigen persoonlijkheid en ontwikkelingsritme, zodat geen enkele opvoedingsmethode algemeen toepasbaar kan zijn en elk kind individueel moet worden benaderd. De basisfeiten van de menselijke groei vragen om een opvoeding die in de hoogst mogelijke mate geïndividualiseerd is. De tweede conclusie: de ware opvoeder is geen ‘meester’ in de zin van een quasi alwetende autoriteit, wie het op de koop toe door de samenleving vergund is met straf of fysiek geweld zijn wil en altijd beperkte kennis op te dringen. Hij moet een Meester zijn in de geestelijke betekenis van het woord, om de innerlijke persoonlijkheid van zijn leerlingen te kunnen doorgronden en in hun ware noden te voorzien. Veelmeer dan een bazige gezagsdrager moet hij een begrijpende en geduldige begeleider zijn, zich bewust van zijn eigen mogelijkheden en beperkingen, om de kinderen, zijn jongere broers en zussen, op hun levenspad vooruit te helpen. ‘De opvoeding is een priesterschap’^[5] zei de Moeder, en Sri Aurobindo schreef: ‘De grootste Meester is veel minder een Onderrichter dan een Aanwezigheid.’^[6]

Dat, heel beknopt, was de geest waarin de Moeder de Ashramschool heeft gesticht en tot bloei gebracht. ‘De belangrijkste zaak hier is dat het principe van de opvoeding er een is van vrijheid’^[7], zei ze tegen die jeugd zelf. ‘De vooruitgang die jullie zullen maken, omdat jullie in jezelf er de behoefte

aan voelen, omdat het een drang is die jullie spontaan vooruitdrijft, en dus niet omdat het iets is dat jullie als een verplichting wordt opgelegd – dat soort vooruitgang is, van het spirituele standpunt, oneindig groter [dan in het gewone onderwijs.]’^[8] – ‘Als er zijn die niet willen leren en die niet graag leren, dan hebben die het recht niet te leren’^[9], maar het is dan wel de plicht van de opvoeder of ‘begeleider’ het kind op de mogelijke gevolgen van zijn beslissing te wijzen. ‘Zichzelf leren zien, begrijpen en willen ... Het *enige* dat jullie met volharding moeten doen’, zei ze tegen de leraren, ‘is hun leren zichzelf te kennen en hun eigen levensbestemming te kiezen, de weg die ze zullen volgen.’^[10] – ‘Je moet een heilige en een held zijn om een goed leraar te zijn. Je moet je in de volmaakte innerlijke houding bevinden om van de anderen te kunnen eisen dat ze zich in een volmaakte innerlijke houding zouden bevinden. Je kunt van niemand verlangen wat je zelf niet doet.’^[11]

Waar vind je zulke leraren en leraressen? Impliciet behoorden die vereisten tot het ideaal van elke leraar en lerares in de Ashramschool, daar ze gekozen hadden hun leven in deze bepaalde Ashram te wijden aan de Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder. Maar ze hadden allen hun vooroordelen door hun eigen gebrekkige opvoeding ingeprent gekregen, meestendeels vooroordelen uit het verdorde Indiase opvoedingssysteem. De Ashramschool was daarom minstens evenzeer een scholing voor de leerkrachten als voor de leerlingen.

‘Als we hier een school hebben, dan is het opdat ze anders zou zijn dan de miljoenen scholen overal ter wereld’, hield de Moeder hun voor. ‘We zijn hier niet om slechts een weinig beter te doen wat de anderen doen, we zijn hier om te doen wat de anderen niet kunnen, omdat ze geen idee hebben dat het gedaan kan worden. We zijn hier om de weg van de Toekomst te openen voor kinderen die behoren tot de Toekomst.’^[12] Nee, de Ashramschool was geen kloosterschool, geen kwekerij om de Ashram van kandidaat-yogi’s te voorzien. De meeste kinderen waren ongetwijfeld door de ziende blik van de Moeder uitgekozen, en waren er andere, dan zal ook dat wel ergens zijn reden hebben gehad. Maar het fundamentele principe van hun opvoeding en

levenskeuze was de vrijheid. Al zijn er maar weinigen die later de band met dat zeer speciale oord van opvoeding verbroken hebben, slechts een minderheid is na het beëindigen van de studies tot de Ashram toegetreden. En heeft de Moeder niet eens gezegd dat in de Ashram zelf maar een minderheid van de leden de Yoga deed? En al die anderen dan? ‘Het zijn mijn kinderen’ ^[13], zei ze, die als ‘échantillons’, als staaltjes de problemen van de hele wereld binnen haar fysieke atmosfeer brachten opdat ze erop zou kunnen werken. Ze waren een verlengstuk van haar fysieke zelf.

En om de leraren te tonen hoe het kon, gaf ze zelf les, aan de kleintjes en aan de adolescenten, en als de volwassenen het interessant vonden mochten ze er ook bij komen zitten, zoals ’s avonds op het Speelterrein. Daar gaf de Moeder de vertaallessen die al gauw ‘entretiens’, leergesprekken werden. Geregistreerd en uitgeschreven zouden dat haar meest gelezen teksten worden. ‘Het ontstaan van deze leergesprekken verdient vermeld te worden’, schrijft de uitgever van de *Entretiens* als voorwoord bij het eerste van de zes delen. ‘Zij zijn niet ontstaan door een opzettelijke beslissing maar uit een materiële noodzaak, zoals de meeste activiteiten van de Ashram, waar het spirituele zich altijd op het materiële ent. In 1943 was de Ashram school gesticht; de kinderen waren opgegroeid en hadden Frans geleerd; er waren nieuwe generaties gekomen en er waren niet genoeg leraren. De Moeder heeft dus beslist driemaal per week zelf “Franse les” te geven voor de meest gevorderde leerlingen. Ze las een tekst van haarzelf of van Sri Aurobindo voor en de kinderen, en ook de leraren, konden vragen stellen. Langzamerhand zijn dan ook de volgelingen die lessen beginnen bij te wonen en vragen te stellen.’ ^[14]

Zij zat achter een klein tafeltje met een leeslamp, vóór de wandkaart van het ware India, onder de tropische sterrenhemel; op de grond om haar heen zaten de jongeren, nog in hun gymnastiekpakje, en achter hen de volwassenen. Op de achtergrond zoals steeds de bruisende branding van de zee en het getoeter van auto’s in het avondlijke Pondicherry. En over de hoogste muren de zwiepende straal van de vuurtoren.

Satprem, die er ook was, schrijft in zijn evocatieve stijl: ‘’s Avonds, na haar partijtje tennis, zag je haar het Speelterrein binnenkomen [een binnenplaats met zand, aan drie kanten omgeven door gebouwen en aan de vierde door een muur met een groot filmscherm] – heel klein, rustig, wit, met Japanse geta’s aan haar voeten, in een lange, aan haar enkels oppoffende broek, een kamies [soort overhemd, in Noord-India gedragen door de vrouwen] dat ook naargelang de dagen van kleur veranderde – want ook de kleuren hebben hun eigen macht en bewustzijnscentrum – en een hoofdband van witte mousseline vanwege de wind. Maar haar lange haar had ze laten afknippen. En in de winter een zijden schoudermanteltje over haar reeds doorgebogen schouders ... Het Speelterrein was werkelijk het centrum van haar zo bijzondere laboratorium. Men deed er aan gymnastiek, heel veel, aan de rekstokken, en judo, hathayogische asana’s, alles wat je maar wilt, sprongen over de bok en wat al niet meer. De meisjes met witte hoofdband en in korte broek (korte broeken voor meisjes in India, in 1950, schandalig! zedeloos!) samen met de jongens, in groepen met een bepaalde kleur, rood, blauw, kaki, en groen voor de allerkleinsten, wit voor degenen die boven de achttien waren, en zo meer. Fris was dat, vrolijk, met een soort transparante atmosfeer.’^[15]

Daar gaf de Moeder dus haar ‘Franse Les’. Prachtige teksten zijn dat, in een zuiver Frans van grote eenvoud. Maar ze had dan ook heel speciale inspiratiebronnen tot haar beschikking. Alles konden de kinderen haar vragen, en ze antwoordde duidelijk, geduldig, met humor of met zo’n kracht dat haar uitleg voor haar gehoor een openbaring werd. Ze deed hen zien of ervaren wat ze zei. Uit de *Entretiens* alleen zou een heel spiritueel stelsel te distilleren zijn, of een boek met de occulte verklaring van de dingen²⁷. Satprem noemde die avonden ‘de grootste desoccultisatie’ ooit verricht. Sri Aurobindo had immers over het occulte geschreven: ‘Die dingen te weten en hun waarheden en krachten in het leven van de mensheid te brengen, is een noodzakelijk onderdeel van haar evolutie.’ En de Moeder bezat de rijke ervaring waardoor ze haar jeugdige toehoorders – en haar lezers – het meest esoterische op een kristalheldere wijze kon

uitleggen. Ze leerde die kinderen het leven – ‘De mensen weten niet hoe te leven!’ – met zijn oorzaken, achtergronden, mechanismen en doeleinden. En met zijn moeilijkheden, want de aanwezigen daar waren bestemd om die moeilijkheden aan te pakken en te overwinnen. Ze leerde hun de complexiteit van de dingen, van het kleinste tot het grootste, met het weinige waarneembare en het vele verborgene. Ze had zo’n enorme occulte en spirituele bagage, de Moeder, en ze sprak uit de bewuste ervaring van zoveel levens. De aanwezigen werden gedompeld in een zuiverende Kracht die al het beste in hen tot wasdom bracht; en ze sloot hen onder de onzichtbare stolp van haar liefde en bescherming, een stolp waarbinnen het vrijer ademen was omdat zij zorgde voor een zuurstoftoevoer zonder vervuiling, omdat ze de wasems van een reeds moeilijk leefbare wereld voor hen filterde.

De Ashramschool, met haar afdeling lichamelijke opvoeding, haar speelterreinen en later een uitstekend sportstadium, en met fysieke en geestelijke idealen die ver op hun tijd vooruit waren, behoort zeker tot de grote exemplarische verwezenlijkingen van de Moeder, die sindsdien ook elders in de wereld worden verspreid en toegepast.

De transformatie van de cellen

Het ‘openbaar leven’ van de Moeder was door iedereen bijna de hele dag door te volgen. Ze heeft veel gesproken, niet alleen in de *Entretiens* maar ook persoonlijk, helpend, troostend, bemoedigend en leidinggevend, met allen die naar haar toe kwamen. En toch is zo weinig bekend van haar innerlijk werk, het werk van de supramentale transformatie, haar voornaamste bezigheid waarvan heel de rest een uitwerking of toepassing was. Als men het in de beschikbare literatuur nagaat, lijkt het alsof die jaren tussen Sri Aurobindo’s heengaan en de Supramentale Manifestatie in 1956 als het ware een leegte vormen waarin wat de transformatie betreft niets belangrijks is gebeurd. Er is zelfs geschreven dat de Moeder met de yoga van de cellen, dus met het werk van haar lichamelijke transformatie, pas

eind 1958 begonnen is, toen zij zich op haar beurt terugtrok. De feiten en de natuur van de Moeder in acht genomen, kan dat niet anders dan een misvatting zijn.

Enerzijds was Sri Aurobindo met de door hem in het fysieke gerealiseerde supramentale Kracht, het Mentale van het Licht, tijdens zijn confrontatie met de dood in de Moeder overgegaan, zo concreet dat dat als een wrijving had aangevoeld en ze de kracht door de poriën van haar huid naar binnen had voelen stromen. Het Mentale van het Licht is de supramentale Aanwezigheid in de cellen en het zou inderdaad een curieus supramentaal fenomeen zijn dat, ook al zij het verhuld, nu in de cellen van de Moeder aanwezig was zonder daar op de een of andere manier actief te werken. Het komt misschien doordat Sri Aurobindo maar weinig en dan nog vrij cryptisch over het Mentale van het Licht heeft geschreven, en doordat de Moeder in de eerste jaren na zijn heengaan zich maar zelden over haar eigen sadhana heeft uitgelaten, dat de verwezenlijking, dus de aanwezigheid, van het Mentale van het Licht doorgaans niet door de commentatoren in het Aurobindoniaanse ‘yogasysteem’ is opgenomen en men blijkbaar niet goed weet wat men ermee aan moet. Maar supramentaal is supramentaal, dus de gehele en onverdeelde Godheid; een dergelijke realisatie, nu aanwezig in de lichaamscellen van de Moeder, kan niet anders dan als een enorme stap vooruit in het Werk worden beschouwd, waarop zij zeker moet hebben voortgebouwd. Anderzijds bedenke men dat de Moeder een rukwind van Kracht was in een absolute overgave. ‘De pressie voor verandering door de Moeder uitgeoefend is altijd sterk. Zelfs wanneer ze die pressie niet als een kracht uitoefent, is ze aanwezig door de natuur van de Goddelijke Energie in haar’ ^[16], had Sri Aurobindo al lang geleden gezegd. De Moeder was de geïncarneerde Shakti, de uitvoerende, manifesterende Energie van de Godheid, daar aanwezig in dat ‘klein, rustig, wit’ figuurtje met Japanse geta’s aan haar voeten en gekleed in een Indiase salwar-kamies. Hoe vaak heeft ze niet glimlachend gezegd dat ze de sadhana als het ware ‘in galop’ deed, als ‘een orkaan’ of ‘een straalvliegtuig’, zonder ooit bij een ervaring te blijven stilstaan. Zij was

‘een Kracht, een Wil die stap voor stap verder gaat en die niet stil kan blijven staan om over de ervaringen te vertellen, om zich te vergenoegen in wat gedaan werd.’^[17] Nu had ze het Werk helemaal op zich genomen, ze had Sri Aurobindo beloofd het uit te voeren, en het supramentale Vuur brandde in haar cellen. Zou zij dan al die jaren bij de pakken zijn blijven neerzitten? ... Reeds in een gesprek van 6 januari 1951, een maand na Sri Aurobindo’s heengaan en nauwelijks een paar weken na het twaalfdaagse interludium, zet ze duidelijk de toenmalige stand van het Werk uiteen en zegt ze: ‘Wat nu veranderd moet worden, is het bewustzijn van de cellen.’^[18]

Wat was de situatie? Sri Aurobindo, na de grote realisaties waardoor hij innerlijk het Supramentale had ontdekt, had het geleidelijk naar beneden gebracht in het Mentale, het Vitale en ten slotte als het Mentale van het Licht in de Materie van zijn lichaam. Dat was slechts mogelijk geweest door zijn werk in het Onderbewuste en Onbewuste, zoals in een vorig hoofdstuk uiteengezet. We vinden de juistheid van deze opinie in de vermelde tekst van de Moeder geconfirmeerd. Ze heeft het daarin over de ingewortelde gewoonten in de elementen van het lichaam, het atavisme dat zijn structuur en functie bepaalt, en zegt: ‘Door af te dalen in het Onderbewuste, in het Onbewuste, kan men de oorsprong van die formaties opsporen en het gedane ongedaan maken, men kan de bewegingen en reacties van de gewone natuur veranderen door een bewuste en doelbewuste actie ... Dit is geen alledaagse prestatie, maar het is gedaan. We kunnen dus niet alleen bevestigen dat het mogelijk is, maar dat het gedaan is. Het is de eerste stap naar de integrale transformatie, maar daarna blijft er nog de transformatie van de cellen.’^[19]

Waarom horen we voortaan aldoor over de transformatie van de cellen en bijvoorbeeld niet van de atomen? Het gaat hem toch om de transformatie van de Materie? En is in de atomen niet evengoed de Godheid aanwezig, met alle geïnvolveerde sporten van de Grote Ladder, zodat de hele ons bekende kosmos eruit heeft kunnen voortkomen? ‘In het hart van elk atoom van deze Materie is, verborgen, de opperste goddelijke Werkelijkheid

aanwezig.’^[20] (de Moeder) – ‘Ieder deeltje van wat wij Materie noemen bevat alle andere principes impliciet in zichzelf ... Waar in de kosmos één principe manifest is, daar zijn alle andere niet alleen aanwezig en op passieve wijze latent, maar heimelijk aan het werk ... In feite zijn het leven, het mentale en het Supramentale aanwezig in het atoom.’^[21] (Sri Aurobindo)

Het instrument van de supramentale transformatie is echter de adhara, het complexe geheel van omhulsels of ‘lichamen’ waar de ziel in huist en waar wij met onze zintuigen slechts het meest uiterlijke, het grofstoffelijke omhulsel van waarnemen. In de adhara komt men met de Materie in contact via de cellen, die natuurlijk zelf uit materie bestaan, maar eveneens uit vitale en mentale elementen. De cellen leven en ze hebben hun eigen bewustzijn, gevormd in de loop van miljoenen jaren evolutie. Elke cel is een micro-universum met veel dimensies, binnen de Grote Eenheid in contact met de hele kosmos, zoals later aan de Moeder op occulte wijze zal worden gedemonstreerd. ‘Jullie menen dat je elk afzonderlijk bestaat, maar het is één enkele Substantie die in jullie allen aanwezig is ... en een vibratie in één centrum verwekt automatisch een vibratie in een ander.’^[22] De microkosmos van de cel is het terrein, het middel van de supramentale transformatie van de Materie, waar de Materie geraakt en veredeld kan worden, hetgeen noodzakelijk is opdat het supramentale lichaam in deze Schepping een concreet feit zou worden.

Het mentaal bewustzijn van de mens omvat verschillende ‘trappen’, verschillende functionele gradaties. De normale werking ervan is de rede, echter aanzienlijk beïnvloed door de begeerten uit het vitale en door de zintuiglijke waarneming. Erboven hebben we de zuivere, abstracte rede, *die reine Vernunft*, en dan de mentale ontvankelijkheid voor het hogere en het verlichte mentale, de intuïtie en het bovenmentale – spirituele bereiken boven ons gewone mentale waar het soms ingevingen, intuïties en inzichten van opvangt.

Ook de levenskrachten in ons hebben een bewustzijn, het vitaal-mentale, dat ze gebruiken om hun doeleinden te verwezenlijken. We weten hoe

bepaalde personen louter verstandelijk gesproken geen groot licht zijn, maar een soort aangeboren slimheid of instinct hebben waardoor hun bezitname van de wereld veel directer en zelfzekerder is dan die van de intellectuele bollebozen. En ook het lichaam als geheel heeft een bewustzijn, dat zijn ongehoorde complexiteit coördineert en dat sterk beïnvloed is door erfelijkheid, milieu en opvoeding – en door de elementen uit vorige levens die voor het vervullen van zijn rol in dit leven soms een heel sterke invloed blijven uitoefenen. Het karakter is ten dele door dit lichamelijk bewustzijn bepaald (de waarheid achter het Engelse gezegde: ‘Physiology is destiny’), de lichamelijke structuur speelt mee in de levensbestemming. En de organen hebben hun eigen bewustzijn, erg belangrijk voor het goed of minder goed functioneren ervan. En de moleculen en cellen hebben hun bewustzijn, naar zal blijken een cruciaal feit in het transformatieproces. En de materie van de atomen en elementaire deeltjes heeft haar bewustzijn, iets wat lange tijd door de officiële wetenschap voor alchimistische prietpraat werd gehouden, maar dat nu, sinds de quantummechanica, de normale wetenschappelijke manier bepaalt om de materie te bekijken. Wat voor fantastisch exact en vermogend bewustzijn dat is, blijkt uit de duizelingwekkende complexiteit van de atomen en de ‘gebonden’ kracht ervan, slechts verklaarbaar door de Eenheid en haar Kracht waarbinnen ze bewegen en waardoor ze bestuurd worden. Een Eenheid met een dergelijk vermogen kan alleen maar ‘God’ zijn, of welke naam men Dat ook wil geven. De Materie bleek Energie te zijn, de Energie blijkt Bewustzijn te zijn:

MATERIE = ENERGIE = BEWUSTZIEN.

Dit was de basisformule van de ware alchimisten. ‘De Materie is een vorm van de Geest, een behuizing van de Geest, en hier, in de Materie zelf, is een verwezenlijking mogelijk van de Geest.’^[23] (Sri Aurobindo)

Het voorgaande vormt een noodzakelijke achtergrond voor de verklaring van de termen die we nog zullen moeten gebruiken en die, het dient gezegd, soms door de Moeder zelf door elkaar werden gehaald. De reden daarvan was dat ‘physique’ in het Frans zowel ‘lichamelijk’ als ‘materieel’ kan

betekenen, en dat ‘corporel’, lichamenlijk, zowel op het lichaam als geheel als op zijn bestanddelen, dus ook op de cellen, kan slaan. Laten we daarom duidelijk stellen dat we, wat de lichaamstransformatie betreft, de volgende termen hebben:

1. *het lichamenlijk mentale*, het bewustzijn van het lichaam als geheel; het meesterschap over het lichamenlijk mentale is een elementair vereiste in de meeste yoga’s en werd door de Moeder verwezenlijkt lang voordat ze naar Pondicherry kwam;

2. *het mentale van de cellen*, het eigen, oeroude bewustzijn van de cel, dat noodzakelijkerwijs getransformeerd moet worden om tot de Materie als zodanig te kunnen doordringen en die op haar beurt te transformeren;

3. *met mentale van de materie*, het bewustzijn in de atomen en elementaire deeltjes van de zogenaamde grove materie zoals onze zintuigen die ervaren, maar die in de fysica steeds meer aan de greep van de geleerden blijkt te ontsnappen. ‘De Materie kan niet langer door de Materie worden verklaard, want ze blijkt niet op zichzelf te bestaan’^[24], schreef Sri Aurobindo reeds in *The Life Divine*. (En dan te bedenken dat zovelen menen dat we nog steeds in een materialistisch tijdperk leven.)

Laten we nu enkele van de aanwijzingen van het transformatieproces van en in de Moeder volgen in de jaren tussen Sri Aurobindo’s heengaan en de Supramentale Manifestatie in 1956.

- Op 26 februari 1951 beëindigt ze haar gesprek (over het gnostisch bewustzijn) die avond met de woorden: ‘Ik zeg dat tegen jullie vanavond omdat wat door één iemand verwezenlijkt is ook door anderen kan worden verwezenlijkt. Het volstaat dat één lichaam het heeft kunnen realiseren, een menselijk lichaam, om de zekerheid te hebben dat het gedaan kan worden. Je mag dat nog heel ver in de toekomst plaatsen, maar je kunt nu reeds zeggen: “Ja, het gnostische leven is een zekerheid, want het is begonnen zich te realiseren.”’^[25] Het gnostische leven is het supramentale leven, en dat ene lichaam kan geen ander dan het hare zijn geweest.

- In haar leergesprek van 19 april 1951 heeft ze het over de overgave aan de Godheid, de fundamentele houding in de Integrale Yoga. ‘Dit is nu de

innerlijke houding van de cellen zelf geworden.’ En ze heeft het over ‘de aspiratie in het bewustzijn van de cellen naar de volmaakte oprechtheid en toewijding’.^[26]

- 21 april 1954: ‘We zullen nog een aantal jaren moeten wachten vóór we met kennis van zaken kunnen spreken over de manier waarop [de transformatie van het lichaam] in haar werk zal gaan, maar alles wat ik kan zeggen is dat ze begonnen is. Als jullie aandachtig het volgende nummer van het *Bulletin* lezen dat je op 24 april in handen zult krijgen, zul je zien dat dat begonnen is.’^[27] In dat nummer verschenen haar ‘Ervaringen van het lichaamsbewustzijn’, waarmee het cellulaire bewustzijn was bedoeld, gevolgd door ‘Nieuwe ervaringen van het lichaamsbewustzijn’. Deze laatste eindigen met de woorden: ‘In deze intensiteit wordt de aspiratie enorm en als antwoord daarop wordt Jouw tegenwoordigheid evident in de cellen zelf, ze geeft aan het lichaam de schijn van een veelkleurige caleidoscoop waarin ontelbare lichtende deeltjes in voortdurende beweging op soevereine wijze georganiseerd worden door een onzichtbare en almachtige Hand.’^[28]

In dat jaar, 1954, had het werk van de Moeder op haar lichaamscellen in de toenmalige omstandigheden duidelijk een soort climax bereikt:

- 5 mei: de macht om op de omstandigheden in te werken kan overgebracht worden ‘in de Materie, in de substantie zelf, in de cellen van het lichaam’, zegt ze. ‘Dit is geen geloof, het is een zekerheid die uit ervaring voortkomt. De ervaring is niet volledig, maar ze is er.’^[29]

- Een week later: ‘Het is alsof de cellen zelf in een aspiratie, in een oproep uitbarstten. Er zijn in het lichaam onvoorstelbare en onbekende schatten aanwezig. In al die cellen is er een intensiteit van leven, van aspiratie, en een wil tot vooruitgang waar men zich gewoonlijk geen rekenschap van geeft.’^[30]

- 9 juli: ‘Laat alle vrees, alle geschillen, alle ruzies varen. Open uw ogen en uw harten: de Supramentale Kracht is er.’^[31]

- 3 november: ‘Elk onderdeel van het wezen heeft zijn eigen aspiratie, met het karakter van het deel dat de aspiratie heeft. Er is zelfs een fysieke aspiratie ... De cellen van het lichaam begrijpen wat de transformatie zijn

zal en ze aspireren met al hun kracht, met al het bewustzijn dat ze bevatten, naar die transformatie. De cellen zelf van het lichaam – niet de centrale wil, het denken of de gevoelens – de cellen van het lichaam openen zich om de Kracht te ontvangen.’^[32]

- 11-12 november: ‘Het serene en onbeweeglijke Bewustzijn ziet toe van over de grenzen van de wereld als een Sfinx van de eeuwigheid en geeft toch aan sommigen zijn geheim prijs. We hebben daarom de zekerheid dat ons huidig individuele wezen werkelijk geroepen is om aan die glorierijke overwinning mee te werken, aan die nieuwe manifestatie.’^[33]

Wie zou bij al deze sprekende aanhalingen nog staande kunnen houden dat de Moeder haar arbeid van transformatie in de cellen pas jaren later begonnen is? Trouwens, als men de hele evolutie in die periode volgt, begrijpt men dat precies dat soort werk noodzakelijk was om de Supramentale Manifestatie mogelijk te maken. De cel bestaat uit een mentaal, vitaal en materieel element, maar ook uit een onderbewust; het Onderbewuste is immers de schoot waaruit de Materie is ontstaan en van die duistere substantie is ze, ook in de cel, nog geheel doordrongen. De Moeder was aan het uitwerken wat het fundamentele voorbereidende Werk van Sri Aurobindo tijdens zijn leven, door zijn confrontatie met de dood en nu achter de schermen mogelijk had gemaakt. Het was een arbeid op elk ogenblik, een concentratie dag en nacht, naast en achter het reusachtige algemene werk dat ze verzette, en die occulte arbeid was uiteraard slechts zeer ten dele zichtbaar voor mensenogen. Sri Aurobindo heeft eens geschreven: ‘Het is alleen de goddelijke Liefde die de last kan dragen welke ik te dragen heb, welke allen te dragen hebben die al het andere hebben opgeofferd voor het ene doel: de Aarde uit haar duisternis op te heffen naar de Godheid.’^[34] Wie beseft wat ook de Moeder voor de Aarde en voor ons, kinderen van de Aarde, heeft gedaan, zal zich die woorden herinneren.

Een voorspelling

Toen kwam de onthutsende aankondiging van 31 december 1954, oudejaarsavond. Zoals ieder jaar had de Moeder een nieuwjaarsboodschap laten drukken en die was nu aan de aanwezigen op het Speelsterrein uitgedeeld. ‘Ik bekijk het aanstaande jaar ... Ik bekijk wat het is, wat het reeds bij voorbaat is. Ergens is het al zo.’^[35] De boodschap luidde: ‘Geen menselijke wil kan sterker zijn dan de goddelijke Wil. Als we ons welbewust en helemaal aan de zijde van de Godheid scharen, is de uiteindelijke Overwinning een zekerheid.’^[36]

Haar commentaar: ‘Deze boodschap is geschreven omdat “men” voorziet dat het aanstaande jaar een moeilijk jaar zal zijn en dat er veel innerlijke strijd zal plaatsgrijpen, en misschien zelfs uiterlijke. Hier zeg ik jullie allemaal dus welke houding je in zulke omstandigheden moet aannemen. Die moeilijkheden zullen misschien niet alleen maar twaalf maanden duren, met andere woorden een heel jaar, maar veertien maanden.’^[37] De Supramentale Manifestatie heeft *precies* veertien maanden later plaatsgehad, op 29 februari 1956!

Eén van de jongeren vroeg: ‘Wordt het [1955] een moeilijk jaar voor de Ashram, of ook voor India en de hele Aarde?’ Ze antwoordde: ‘Algemeen: Aarde, India, Ashram en de individuen ... Het is de laatste hoop van de vijandige krachten om over de aan de gang zijnde Realisatie te triomferen. Is men in staat in de komende maanden stand te houden, dan zullen ze daarna niet veel meer kunnen beginnen, hun weerstand zal verbrokkelen. Daarom gaat het: dit is het essentiële gevecht door de vijandige krachten, de antigoddelijke krachten, die de goddelijke Realisatie zo lang mogelijk proberen uit te stellen, naar ze hopen duizenden jaren. En die strijd heeft nu zijn hoogtepunt bereikt. Het is hun laatste kans. En daar de wezens die zich achter de uiterlijke actie bevinden heel erg bewuste wezens zijn, weten ze maar al te goed dat het hun laatste kans is en zullen ze alles op alles zetten. Alles wat ze kunnen, en dat is heel wat. Het zijn geen gewone kleine, menselijke bewustzijnsvormen. Het zijn helemaal geen menselijke bewustzijnsvormen. Het zijn bewustzijnsvormen die, vergeleken met de menselijke mogelijkheden, goddelijk schijnen in hun macht, hun vermogen,

zelfs in hun kennis. Het is dus een geweldig conflict dat helemaal op de Aarde is afgestemd, omdat ze weten dat het op de Aarde is dat de eerste overwinning moet worden behaald – de beslissende overwinning, een overwinning die het verloop van de toekomst van de Aarde zal bepalen.’^[38]

Als we ons de ‘uiterlijke’, de historische gebeurtenissen van dat jaar even in het geheugen roepen: 1955 was het hoogtepunt van de Koude Oorlog. In dat jaar werd het Warschaupact opgericht, de eerste Russische H-bom tot ontploffing gebracht en liep de eerste Amerikaanse atoomonderzeeër van stapel. Het was het jaar van de conferentie van Bandoeng, ‘een revolte van Azië en Afrika tegen de blanken’ door de Nassers, Soekarno’s en Nehru’s. West-Duitsland werd soeverein. De strijd om de macht na Stalins dood woedde in het Kremlin nog in volle hevigheid, een instabiele situatie met grote gevaren voor binnenen buitenland. China en de Sovjet-Unie werkten nog hand in hand. De nucleaire wedloop was volop aan de gang ...

In K.D. Sethna lezen we: ‘Aan het eind van haar causerie van 12 januari 1955 werden aan de Moeder enkele vragen gesteld door een van de knapste leerlingen van de Ashramschool, Manoj Dasgupta. Hij vroeg: “Je hebt gezegd dat de vijandige krachten in 1955 zullen proberen hard toe te slaan. Als we niet in staat blijken de overwinning te behalen, zal de transformatie die het doel van deze yoga is dan voor lange tijd worden uitgesteld?” De Moeder antwoordde met een ernstig gezicht: “Ze zal verschillende eeuwen worden uitgesteld. Het is juist dát wat de tegenwerkende krachten proberen te bereiken: alles uitstellen. Tot nu toe zijn ze altijd in hun opzet geslaagd. Het is altijd voor ‘een andere keer’ geweest, en die andere keer komt dan misschien honderden of duizenden jaren later. Nu proberen ze dat opnieuw.”’^[39] En ze voegde eraan toe: ‘Het is misschien reeds allemaal ergens verordend. Dat is mogelijk. Maar het is ook mogelijk dat, al is het verordend, het niet goed is te openbaren wat verordend is, opdat alles in zijn werk zou kunnen gaan zoals het hoort.’^[40] De Grote Moeder, uit wier hand al het geschapene, alle gebeurtenissen en alle krachten komen, wéét altijd in de drie tijden (trikaldrishti): verleden, heden en toekomst. Geïncarneerd als

de Moeder moest ze echter, vaak schijnbaar onwetend, de verordeningen uitwerken in haar zware sadhana voor de Aarde.

Het moet een verschrikkelijke strijd geweest zijn die ze heeft gestreden, zonder dat iemand het beseftte. ‘The world unknowing for the world she stood’ ... Satprem schrijft ergens dat Sri Aurobindo’s yoga ‘de onzichtbare yoga bij uitstek’ is, en dat was zij nog het meest bij Sri Aurobindo en de Moeder zelf. Het is een van de zegels van waarachtigheid op hun Werk.

De Supramentale Manifestatie

En toen gebeurde het. De Zon brak door de nevels die de Aarde vanaf haar ontstaan hadden omsluierd en een Nieuwe Dag ving aan, de dag van de concrete Goddelijke Aanwezigheid in zijn Schepping. We zijn nog blind als pasgeboren baby’s en zien daarom dat nieuwe Licht nog niet, maar sommigen beginnen de gloed over hun gezicht en in hun hart te voelen.

Het was de avond van 29 februari in het schrikkeljaar 1956. Op het Speel terrein had de Moeder een tekst uit de *Synthesis* voorgelezen; de jongeren hadden vragen gesteld en ze had geantwoord. En toen er geen vragen meer waren, had iemand zoals gewoonlijk het licht uitgedaan voor de meditatie. Tijdens die meditatie is het gebeurd.

‘Vanavond was de Goddelijke Tegenwoordigheid, concreet en materieel, hier onder jullie aanwezig. Ik had een gestalte van levend goud, groter dan het universum, en ik stond tegenover een reusachtige deur van massief goud die de wereld van de Godheid scheidde. Met mijn blik op die deur gericht wist ik en wilde ik, in één bewustzijnsbeweging, “dat de tijd gekomen was”, en met beide handen een machtige gouden hamer optillend gaf ik een slag, één enkele slag op de deur en ze werd verbrijzeld. Het Licht, de Kracht en het Bewustzijn van het Supramentale stortten vervolgens over de Aarde neer in een ononderbroken stroom.’^[41]

Het doel waarvoor de supramentale Avatar op aarde was gekomen was vervuld. Een nieuwe evolutie, die van de goddelijke soort, begon.

‘Mijn Heer, wat Gij wilde dat ik zou doen, heb ik gedaan. De poorten van het Supramentale zijn opengegooid en het Bewustzijn, het Licht en de Kracht van het Supramentale spoelen over de Aarde. De personen om me heen zijn er zich echter nog maar weinig van bewust: geen radicale verandering heeft in hun bewustzijn plaatsgegrepen en het is alleen maar omdat ze mij op mijn woord geloven dat ze niet zeggen dat er eigenlijk niets is gebeurd. Daarbij zijn de uiterlijke omstandigheden nog harder dan ze al waren en de moeilijkheden die overal oprijzen lijken nog moeilijker te overwinnen dan ooit.

Nu het Supramentale er is – want daar ben ik *absoluut* zeker van, zelfs al ben ik de enige op aarde die het beseft – is het zo dat de missie van deze vorm [haar lichaam] ten einde is en dat er een andere vorm in zijn plaats het werk moet overnemen? Ik stel U de vraag en wacht op een antwoord, een teken waardoor ik met zekerheid zal weten dat dit nog steeds mijn werk is en ik ermee moet doorgaan, alle tegenwerking en alle ontkenningen ten spijt. Wat dat teken ook zij, het geeft niet, als het maar onmiskenbaar is.’^[42]

Zo sterk was de Kracht geweest, die avond van de 29ste februari, dat de Moeder dacht dat alle aanwezigen op het Speelterrein plat tegen de grond zouden liggen gedrukt. Maar toen het licht weer aanging stond iedereen uit zijn zittende houding op en ging doodgewoon door de poort de straat op, waarschijnlijk met trek in het wachtende avondeten, zonder ook maar iets gemerkt te hebben. ‘Als jullie allemaal die erover hebt horen spreken, niet één maar honderden keren, die er zelf over gesproken hebt, die eraan gedacht hebt, die erop gehoopt hebt en die dat gewild hebt ... – Er zijn er hier die daarvoor hierheen gekomen zijn, duidelijk met de bedoeling de supramentale Kracht te ontvangen en zich in een supermens te transformeren. Dat was hun doel, nietwaar. – Hoe komt het dan toch dat jullie allemaal aan die Kracht zo vreemd waren dat, toen ze gekomen is, jullie het niet eens hebben gevoeld?’ Omdat alleen het gelijke het gelijke kan kennen. Reeds in 1950 had ze gezegd: ‘Het is heel goed mogelijk dat de supramentale kracht zich op een bepaald ogenblik manifesteert ... maar dat

het niet op haar vibratie af gestemde lichaam niet in staat is haar gewaar te worden.’^[43]

Er waren er die de nieuwe Kracht gewaar waren geworden, ze haastte zich dat eraan toe te voegen. Niet veel, een handvol. Welgeteld vijf. Eén van hen was K.D. Sethna, die over zijn ervaring in een causerie voor de studenten van de Ashramschool heeft verteld. Hij had die avond met open ogen de Moeder gezien in zijn compartiment van de nachttrein Madras-Bombay. ‘Na mijn terugkeer in de Ashram legde de Moeder me uit wat er gebeurd was ... Ze zei: “Er waren slechts vijf personen die van de Supramentale Manifestatie hebben geweten, twee in de Ashram en drie erbuiten.” ... Ze zei: “Ik bedoel daarmee niet dat iemand feitelijk heeft geweten dat het Supramentale zich gemanifesteerd had, maar dat sommigen iets ongewoons hebben ervaren. Tot de drie buiten de Ashram reken ik jou.” Verbaasd vroeg ik: “Hoe kan dat?” Ze antwoordde: “Heb je me niet geschreven dat je me de avond van de 29ste februari gezien had in de treincoupé?” Ik zei: “Ja, maar wat is er toen gebeurd?” Ze antwoordde: “Herinner je je dat ik in 1938 beloofd had je op de hoogte te brengen? Ik ben toen gekomen om mijn belofte in te lossen.” Achttien jaar later.

De Moeder heeft er dikwijls voor gewaarschuwd dat je moet toelaten dat een ware innerlijke ervaring zich zo rustig en ongestoord mogelijk voltrekt, zonder tussenbeide te willen komen en zonder ze mentaal te willen begrijpen. Een onmiddellijke mentale interpretatie kan de ervaring alleen maar vervormen, erger nog, ze breekt ze meestal af. Het is duidelijk dat de Moeder, zoals bij al haar grote ervaringen, de volledige zekerheid van de ware draagwijdte van haar kosmische Daad van 29 februari wilde hebben, zodat ze het bericht van de Dageraad slechts in het *Bulletin of Physical Education* van 24 april, dus bijna twee maanden later, heeft laten verschijnen. Daar stond te lezen:

‘Heer, Jij hebt gewild en ik voer uit.
Een nieuw licht daagt over de Aarde,
Een nieuwe wereld is geboren.
En wat beloofd werd, is vervuld.’

Dit waren precies dezelfde met kracht geladen woorden die ze vele jaren eerder in haar *Prières et Méditations* had geschreven, maar wat daar nog een belofte voor de toekomst was, en dus grammaticaal in de toekomstige tijd geschreven stond, was nu werkelijkheid geworden, met alle werkwoorden in de tegenwoordige tijd.

En eronder stond: ‘De manifestatie van het Supramentale op aarde is niet langer slechts een belofte, maar een levend feit, een werkelijkheid. Het is nu aan het werken, hier beneden, en de dag komt dat zelfs de meest blinde, de meest onbewuste, zelfs de meest opzettelijk onwetende gedwongen zal zijn dat te erkennen.’ [44]

Een nieuwe wereld was geboren; een nieuwe era in de evolutie van Moeder Aarde, het symbolisch centrum van de kosmos, ving aan. Sinds die schrikkel dag kan geen aardeling zich nog aan de werking van het Supramentale onttrekken. Anders gezegd, de Godheid is sindsdien concreet in onze materie en alle Materie werkzaam om deze te transformeren en zijn Rijk op Aarde uit te bouwen. De tijd die dat vraagt, kan voor ons menselijk gevoel lang lijken; in onze kinderlijke naïveteit verlangen we immers altijd dat de wonderen in een oogwenk gebeuren. Maar het Wonder is nu werkelijkheid aan het worden. Wie voelt niet dat wij door de poorten van het nieuwe millennium in de stroom van een tijdversnelling worden binnengezogen? [SEP] De geboorte van een vergankelijk lichaam te vieren kan sommige traditionele gevoelens bevredigen. De manifestatie van het eeuwige Bewustzijn te vieren kan op elk ogenblik van de universele geschiedenis gebeuren. Maar de komst te vieren van een nieuwe wereld, de supramentale wereld, is een wonderbaarlijk en uitzonderlijk voorrecht.’ [45]

Sindsdien moet Sri Aurobindo helemaal anders worden gelezen. Alles wat hij gedaan en geschreven heeft, was immers gericht op het grootse Gebeuren waarvan hij wist dat het ‘inevitable’, onvermijdelijk was, waarvan hij ook wist dat het ergens gedecreteerd was, maar dat in een grimmige strijd door hemzelf en door de Moeder moest worden uitgevochten. Dankzij zijn supermenselijke beslissing bewust de dood in te gaan en mede door zijn ononderbroken werk ‘achter de schermen’, werd

zijn vijfde Droom nauwelijks zes jaar na zijn heengaan verwezenlijkt. Het behoort tot de essentie van zijn hart als Avatar, van zijn Goddelijke Liefde, de mensheid voort te blijven helpen zoals hij altijd gedaan heeft, ‘carrying on the evolution’ tot hij in een getransformeerde wereld voor iedereen zichtbaar zal zijn. Naar de Moeder zei, heeft hij haar kort na zijn heengaan toevertrouwd dat hij in het eerste werkelijk supramentale lichaam terug zou komen. ‘Toen ik hem [op 8 december 1950] vroeg zijn lichaam weer tot leven te brengen, antwoordde hij duidelijk: “Ik heb dit lichaam met opzet verlaten. Ik zal het niet weer opnemen. Ik zal me opnieuw manifesteren in het eerste supramentale lichaam gebouwd op de supramentale manier.”’^[46]

We blijven ook nog even stilstaan bij de vraag van de Moeder aan de Allerhoogste: ‘Nu het Supramentale er is ... is het zo dat de missie van deze vorm beëindigd is?’ Het antwoord wordt nu als volkomen vanzelfsprekend beschouwd omdat zij, naar iedereen weet, nog tot 1973 op aarde is blijven voortwerken. In 1956 was het antwoord echter helemaal niet vanzelfsprekend en blijkt uit de vraag zelf dat ze toen had kunnen vertrekken. Zoals in de volgende hoofdstukken nog duidelijk zal worden, is dit een belangrijk punt. Het toont ten eerste aan dat het Werk van de Avatar, zoals de Moeder het tot 1956 waarschijnlijk de hele tijd gezien heeft, erin bestond het Supramentale op de Aarde te brengen, met andere woorden de onwankelbare basis van het Rijk Gods op Aarde te vestigen, en dat de uitwerking van de supramentale Aanwezigheid in een nieuwe wereld en een nieuwe soort aan toekomstige, misschien erg langdurige ontwikkelingen werd overgelaten. Dit is volkomen in overeenstemming met alles wat Sri Aurobindo daarover heeft gezegd, namelijk dat de Avatar komt om het baanbrekende werk te verrichten, om de grond voor te bereiden en het met kracht geladen zaad te planten, waaruit dan de nieuwe boom zal groeien, hoeveel tijd dat ook mag vragen. ‘Wat we aan het doen zijn, indien en wanneer het lukt, zal een begin zijn, geen voleinding.’^[47]

De Moeder zal in de volgende jaren meer dan eens herhalen dat ze nog op aarde was alleen omdat ze aan Sri Aurobindo beloofd had het Werk te doen: ‘Je fais le travail.’ Ze vroeg in 1956 om een onmiskenbaar teken dat ze nog

op aarde moest blijven; dat teken zal haar dus gegeven zijn. Het resultaat van haar werk tussen 1956 en 1973, kunnen we redelijkerwijs veronderstellen, is geweest dat de ontwikkeling van de supramentale soort, van het goddelijke Wezen op aarde, met duizenden jaren werd bekort. Vandaar dat ze eerst het wezen voorbij de mens pas duizenden jaren later zag verschijnen, terwijl ze het op het laatst gewoonlijk slechts over een driehonderdtal jaar had. Het was een offergave van zeventien jaar heel vaak pure hel, zoals we nog zullen zien, opdat onze hel in dit en de toekomstige levens zou mogen worden veranderd in ‘een vreugdevolle pelgrimstocht’ naar Datgene wat als niets anders waard is ervaren te worden. Het kan dus niet de expliciete bedoeling van Sri Aurobindo en de Moeder geweest zijn in hun lichaam de volledige supramentale transformatie uit te werken. Het is goed dat in gedachten te houden.

Van K.D. Sethna is de bedenking: ‘Ik vraag me af wanneer de wereld zal beseffen dat in 1956 het grootste gebeuren uit haar geschiedenis heeft plaatsgevonden.’^[48]

De Moeder noemde de 29ste februari ‘de Gouden Dag.’

[27] Georges Van Vrekhem heeft een uitgebreide bloemlezing samengesteld van de voornaamste passages uit de *Entretiens*. In het Nederlands is deze selectie getiteld *Alle leven is yoga*. In het Engels, uitgegeven door de Sri Aurobindo Ashram, is de titel *The Mother's Vision*.

21.

Het schip van de Nieuwe Wereld

We moeten in de eerste plaats vechten tegen een aantal dwaze vooroordelen die het materiële en het spirituele leven onverzoenbaar tegenover elkaar stellen ... Je moet alles kunnen opnemen, alles combineren, alles tot een synthese maken. ^[1]

de Moeder

De hoedanigheid van de atmosfeer was veranderd, zei de Moeder. ‘De ontwikkeling is erg versneld. De etappen van de mars volgen elkaar veel sneller op ... De dingen veranderen snel.’ ^[2] En ze voelde dat zeer concreet aan tijdens de projectie van een film op het Speelterrein. (Ze had film altijd een machtig expressiemiddel gevonden, ten goede of ten kwade. En waarom is het voor de mensen zo moeilijk een aangrijpend mooi verhaal te brengen, met een bemoedigende, positieve afloop? vroeg ze zich af – wat niet hetzelfde is als een sentimenteel happy end.)

Het was een Bengaalse film, *Rani Rasmani*, over de rijke weduwe van die naam en Ramakrishna Paramhansa. Ze had in 1847 de Kali-tempel in Dakshineswar laten bouwen, waar Ramakrishna zijn latere jaren in verering van Kali, de Moeder, heeft geleefd. Die tempel is nog steeds een druk bezocht pelgrimsoord.

De Moeder zag alle films op het Speelterrein samen met de jeugd en de volwassen ashramieten. ‘Ik heb toen werkelijk begrepen – niet begrepen met het hoofd, niet met het intellect, maar begrepen met het lichaam, weet je wel, begrepen in de cellen van het lichaam – dat een nieuwe wereld *geboren* is en dat ze aan het groeien is.’ ^[3] – ‘Ik heb jullie allemaal gemeld dat die nieuwe wereld *geboren* was, maar ze werd zodanig als het ware verzwolgen in de oude wereld dat het verschil tot nu toe voor de meesten niet erg voelbaar is geweest. Toch is de werking van de nieuwe krachten blijven voortgaan op een heel regelmatige manier, heel aanhoudend en met

een groot doorzettingsvermogen, en in zekere mate heel doeltreffend', zei ze in juli 1957.

De film gaf een levendig beeld van het religieuze leven, zoals door Ramakrishna Paramhansa misschien wel in de hoogste en zuiverste graad beleefd. Maar zelfs bij hem, toch een der voorlopers van de Nieuwe Tijd, kon de religie, ook in haar meest onzelfzuchtige en extatische devotie, niet anders dan gericht zijn op een andere wereld – zoals alle religie, alle spiritualiteit, alle yoga tot dan toe. De Moeder, nu helemaal doordrongen van het gemanifesteerde Supramentale en opgaande in zijn werking zelfs 'in de cellen van het lichaam', ervoer die Nieuwe Wereld waarin de Belofte aan de mensheid hier op aarde zou worden verwezenlijkt en niet in een Hiernamaals. Ze ervoer ze als zozeer in contrast met de voorbijgestreefde wereld der religies dat het verschil haar even groot voorkwam als het verschil tussen het dier en de mens eertijds. Om het belang van de geboorte van de Nieuwe Wereld te beseffen had je 'om een vergelijking te maken, moeten teruggaan tot de tijd tussen de schepping van het dier en die van de mens'.^[4]

Daarom zei ze met zoveel nadruk tegen die jeugd daar, in een van haar meest lyrische leergesprekken, bij pozen hymnisch: 'Het is een nieuwe wereld die *geboren is, geboren, geboren*. Het is niet de oude die zich transformeert, het is een *nieuwe* wereld die *geboren is*. En wij bevinden ons volop in de overgangperiode waar beide elkaar overlappen. De oude wereld blijft nog almachtig voortbestaan en beheerst het gewone bewustzijn nog volkomen, maar de nieuwe glipt er in binnen, nog erg bescheiden, onopgemerkt, zozeer onopgemerkt dat hij uiterlijk gezien voorlopig niet veel overhoop haalt en zelfs in het bewustzijn van de meesten helemaal niet bespeurd wordt. En toch werkt hij, toch groeit hij. Totdat hij sterk genoeg zal zijn om zich aan het oog op te dringen.'^[5] En ze vervolgde: 'Al die vroegere dingen lijken nu oud, zo voorbijgestreefd, zo conventioneel ... zo'n travestie van de ware waarheid. In de supramentale schepping zullen er *geen godsdiensten* meer zijn. Het hele leven zal er de veruiterlijking, de ontplooiing zijn in de vormen van de goddelijke Eenheid die zich in de

wereld manifesteert. En er zullen niet langer zijn wat de mensen “goden” noemen.

Die grote goddelijke wezens zullen zelf aan de nieuwe schepping deel kunnen nemen, maar daarvoor zullen ze zich op aarde moeten bekleden met wat we nu “de supramentale substantie” kunnen noemen. Zijn er die verkiezen in hun wereld te blijven zoals ze zijn, die beslissen zich niet fysiek te manifesteren, dan zal hun relatie met de wezens van een supramentale aardse wereld er een zijn van vrienden, van medewerkers, van gelijke tot gelijke, want de hoogste goddelijke essentie zal gemanifesteerd worden in de wezens van een nieuwe supramentale wereld op de Aarde.

Wanneer de fysieke substantie gesupramentaliseerd zal zijn, zal het feit van zich op de Aarde te belichamen niet langer een grond van minderwaardigheid zijn, integendeel. Men zal er een volheid vinden die men anders niet kan verwerven. Maar dat is allemaal in de toekomst. Het is een toekomst die *begonnen* is, maar die een bepaalde tijdspanne nodig zal hebben om zich integraal te verwezenlijken. Ondertussen bevinden we ons in een heel erg speciale situatie, uitermate speciaal, zonder precedent. We maken de geboorte mee van een nieuwe wereld, heel jong, heel teer – niet wezenlijk, maar in zijn uiterlijke manifestatie – nog niet waargenomen, zelfs niet aanvoeld en door de meesten ontkend. Maar ze is er. Ze is er en ze spant zich in om te groeien, volkomen *zeker* van het resultaat. Maar de weg om er te komen is een totaal nieuwe weg die nooit tevoren werd uitgetekend: niemand is daarheen gegaan, niemand heeft ooit *dát* gedaan! Het is een begin, *een universeel begin*. Het is daarom een avontuur in het absoluut onverwachte en onvoorzienbare.’

En in die jeugd riep ze de hele wereld op tot het avontuur, ook de wereld van nu, die in de versnelde tijdstroming niet goed meer weet waar het om gaat of waar het om draait. Het draait om niets meer uit het verleden, het gaat om een compleet nieuw Iets.

‘Er zijn er die van avonturen houden. Het is tot hen dat ik deze oproep richt en ik zeg tegen hen: “Ik nodig jullie uit tot het grote avontuur.” Het gaat er niet om spiritueel over te doen wat de anderen *vóór* ons hebben

gedaan, want ons avontuur begint voorbij dat punt. Het gaat om een nieuwe schepping, geheel en al nieuw, met alles wat ze meebrengt aan onverwachte ervaringen, aan risico's, aan onzekerheden – *een echt avontuur* waarvan het doel een zekere overwinning is, maar waarvan de weg onbekend is en stap voor stap moet worden gebaad in wat nog nooit werd verkend. Het is iets dat in dit, het huidige universum *nooit* heeft bestaan en dat zich nooit meer op dezelfde manier zal voordoen. Interesseert het jullie, goed, kom er dan maar bij. Wat jullie morgen zal overkomen, weet ik niet.

Jullie moeten al het voorziene, al het geplande, al het opgebouwde achter je laten en je op weg begeven in het onbekende. Er kome ervan wat komen wil!' [6]

On regarde là où on veut aller.

(Je houdt je blik gericht op waar je heen wil.) [7]

de Moeder

De overwinning was een zekerheid, zei ze. 1957 en 1958 waren de jaren van de zekerheden, vol bevestigingen, nadrukkelijk. Het lijkt geen twijfel dat de Moeder toen fysiek de overmenschelijkheid heeft verwezenlijkt waarvan het algemene bewustzijn zich op 1 januari 1969 in de aardatmosfeer zou vestigen. De volgende passages uit de *Entretiens* maken dat duidelijk.

- Op 29 mei 1957 had ze het over het overgangswezen tussen de huidige diermens en het toekomstige supramentale wezen en ze zei: 'Nu, op dit ogenblik, is die staat verwezenlijikbaar op aarde voor degenen die voorbereid zijn om de supramentale Kracht te ontvangen die zich aan het manifesteren is.' [8] En ze herhaalt dat. Een onvoorwaardelijke bevestiging als deze kon slechts uit haar eigen ervaring voortkomen. 'Ik kan jullie alleen maar over mijn eigen ervaring spreken.' [9]

- Op 25 september van hetzelfde jaar becommentarieert ze een passage uit *The Supramental Manifestation*, waar Sri Aurobindo het heeft over de 'overmens' volgens zijn nieuwe definitie. De Moeder zegt tegen haar toehoorders op het Speelterrein: 'Dat was stellig wat hij van ons

verwachtte: wat hij zag als de “overmens”, die het intermediaire wezen moet zijn tussen de mensheid zoals ze is, en het “supramentale wezen” *ontstaan op supramentale wijze*, dat dus hoegenaamd niet meer in de dierlijkheid deelt en dat vrij is van alle dierlijke behoeften.’ En weer een bevestiging: ‘Ik denk ... ik wéét dat het nu zeker is dat we zullen verwezenlijken wat hij van ons verwacht. Het is niet langer een hoop, het is een zekerheid geworden.’ Ook wat ze eraan toevoegde is, op het punt waar we gekomen zijn, interessant: ‘Er is een ogenblik dat het lichaam zelf vindt dat niets ter wereld evenzeer waard is geleefd te worden als dat, de transformatie ... Het is alsof alle cellen van het lichaam dorsten naar het Licht dat zich wil manifesteren. Ze roepen erom, ze vinden er een intense vreugde in en ze zijn *zeker* van de overwinning.’^[10]

- Durgapuja is het feest van de godin Durga met haar drietand en haar leeuw, een van de strijdbare vormen van de Universele Moeder. Het is een groot religieus feest in India, vooral in Bengalen, en duurt drie dagen. Durga velt met haar drietand een duivel, een rakshasa, waardoor de overwinning van de Moeder over een vijandige kracht wordt gesymboliseerd. Op 2 oktober 1957, vidjaya dashami, de ‘dag van de Overwinning’, gaf de Moeder de volgende boodschap: ‘Voor degenen die alleen maar hun fysieke ogen gebruiken, zal de overwinning slechts klaarblijkelijk zijn wanneer ze volledig is, met andere woorden fysiek.’ Nog dezelfde dag voegde ze eraan toe: ‘Maar dat betekent niet dat ze niet reeds behaald is in principe.’^[11]

- Op 16 april 1958 begint de Moeder haar commentaar op een lange passage uit *The Life Divine*, waar Sri Aurobindo een van de vroege aanwijzingen geeft over de noodzakelijkheid van een overmenselijke tussenvorm, met de woorden: ‘We hebben nu in alle geval een zekerheid bereikt, daar er reeds een begin van realisatie is.’ In wie anders dan in haar? ‘We hebben het bewijs dat de gewone staat van de mens in sommige omstandigheden kan worden voorbijgestreefd en dat men een nieuwe bewustzijnstoestand kan uitwerken die op zijn minst een bewuste overgang tussen de mentale mens en de supermentale mens mogelijk maakt. We

kunnen met zekerheid bevestigen dat er een tussenschakel komt tussen het mentale en het supramentale wezen.’^[12] Waarop ze eens te meer in niet mis te verstane termen beschrijft wat dat tussenwezen, de ‘overmens’, zijn zal.

Het kan moeilijk duidelijker en positiever. In de commentaren na 1973 lijken al die grote verwezenlijkingen, al die mijlpalen op de weg der transformatie vergeten te zijn, overschaduwd door het totaal verkeerd geïnterpreteerde feit van de ‘dood’ van de Moeder. Het is niet overdreven te veronderstellen dat ieder jaar van haar avatarische sadhana, van haar werk op de Aarde na 1956, toen ze vrijwillig toegestemd had om hier te blijven, de supramentale transformatie van de Aarde duizend jaar of duizenden jaren vooruit heeft geholpen. Je kunt zoiets natuurlijk niet in cijfers weergeven, maar de algemene waarheid van de bewering is onaanvechtbaar.

En ze besluit dat ‘leergesprek’ met de woorden: ‘Deze nieuwe realisatie blijft verder gaan met wat men de snelheid van de bliksem zou kunnen noemen. Als we de tijd op de normale manier bezien, zijn er immers slechts twee jaar voorbijgegaan – iets meer dan twee jaar – tussen het ogenblik dat de supramentale substantie in de aardatmosfeer is doorgedrongen en het ogenblik dat deze verandering zich in de aardatmosfeer heeft voorgedaan.’ Een verandering in de aardatmosfeer, net als de manifestatie van het Supramentale erin, kan niet teniet worden gedaan, kan niet worden uitgewist. Het transformatieproces was en blijft onomkeerbaar.

- Op 8 oktober heeft de Moeder het weer over de overmens, ‘wat wij de overmens noemen, namelijk de mens die op menselijke wijze geboren is en die probeert zijn fysieke wezen, zoals hij het door zijn gewone menselijke afkomst ontvangen heeft, te transformeren.’ Komen er zulke tussentrappen? ‘Er zal waarschijnlijk een ontelbaar aantal *gedeeltelijke* verwezenlijkingen zijn ... Er zal zich een aanzienlijk aantal min of meer onvruchtbare of min of meer vruchtbare pogingen voordoen [algemeen in de mensheid] vóór iets bereikt wordt dat op de supermens zal gelijken ... Allen die zich inspannen om de gewone natuur te overstijgen, allen die proberen materieel de diepe ervaring te verwezenlijken die hen in contact met de goddelijke Waarheid heeft gebracht, allen die, in plaats van de blik op het Hiernamaals of naar

Hierboven te richten, fysiek, in hun uiterlijke wezen de bewustzijnsverandering proberen te realiseren die ze binnen in zichzelf hebben gerealiseerd: dat zijn allen leerling-overmensen ... Ieder is in mindere of meerdere mate voortgeschreden op de weg; vóór men echter het einde bereikt, zal men niet kunnen zeggen welke graad van ontwikkeling men heeft bereikt. Het is de laatste ontwikkelingsgraad die zal tellen.' Wie of waar waren die leerling-overmensen toen? Wie of waar zijn ze nu? 'Op welk punt we gekomen zijn, gaat ons niet aan.' De positiebepaling is voor later, voor de toekomstige suprahistorie, wanneer men het geheel van het transformatieproces zal kunnen overzien. En ze formuleerde een van die prachtige uitspraken van haar: 'On regarde là où on veut aller ...'

Moeder Natuur

We willen niet aan de orders van de Natuur gehoorzamen, ook al worden die bekrachtigd door gewoonten die miljarden jaren oud zijn. ^[13]

de Moeder

De nieuwjaarsboodschap voor 1958 luidde: 'O Natuur, materiële Moeder, je hebt gezegd dat je zou meewerken en er is geen grens aan de pracht van die medewerking.' We weten dat elke boodschap van de Moeder de neerslag was van een ervaring, van iets dat ze had gezien of meegemaakt. 'Het is een ervaring, iets dat gebeurd is.' Op wat voor ervaring mocht deze mysterieuze boodschap gebaseerd zijn?

Moeder Natuur is een van de emanaties van de Grote Moeder zelf, preciezer gezegd de emanatie die zich bezighoudt met de Aarde, de materiële evolutie van de Aarde en de wezens die uit haar schoot zijn voortgekomen. Ze is ons dus, mede door de Griekse mythologie, vrij goed bekend.

Langs het kronkelpad der eonen

Ploetert de Aarde-godin over de zandvlakten van de tijd ... ^[14]

Het is in zekere zin grappig dat de Moeder het met Moeder Natuur meer dan eens aan de stok heeft gehad, wat wil zeggen dat ze het met een deel

van zichzelf oneens was! We hebben echter reeds gezien dat emanaties een zelfstandig leven leiden. (Dit is de reden dat bijvoorbeeld nog hele ‘cascades’ – emanaties in trapsgewijze gradaties – van de grote Asura’s actief zijn, terwijl een Asura zich bekeerd heeft en een andere tot zijn Oorsprong is teruggekeerd.)

Moeder Natuur, ook al is ze een emanatie van de Creatrix, heeft haar eigen hoedanigheden en haar eigen wil. Wat de belichaamde Moeder ergerde, zij die de geïncarneerde Shakti was met altijd die ‘pressie voor verandering’ en vooruitgang, was dat de Natuur haar werk veel te traag en te omslachtig deed. ‘Zij werpt zich in de actie met een overvloed en een totaal gebrek aan besef van het belang van beperking.’ We kunnen dat zelf vaststellen. De triljoenen grassprietjes, de triljoenen zaadcellen, de triljoenen inkteneieren. ‘Ze probeert alles uit wat ze maar kan, op alle mogelijke manieren, met allerlei soorten vondsten, die vanzelfsprekend bijzonder opmerkelijk zijn, maar ... het is een weg zonder einde ... Ze stort haar scheppende geest uit met een uitbundigheid die niet berekent; is een bepaalde combinatie niet erg geslaagd, goed, dan wist ze die uit, zo, zonder dat het haar deert. Voor haar, zie je, is dat een overvloed zonder grenzen. Ik denk dat ze geen enkel soort experiment van de hand wijst. Het is pas wanneer iets een kans heeft een ontwikkelingslijn met een bepaald resultaat te vormen dat ze ermee doorgaat ... Het is zo duidelijk als wat dat ze zich amuseert en dat ze niet gehaast is. Wanneer men haar vraagt wat vlugger te werken en snel een bepaald deel van haar werk af te maken, dan is haar antwoord altijd hetzelfde: ‘Maar waarom dan toch? Vind je het zo niet leuk?’ ^[15] Nee, de Moeder vond het zo niet leuk. De grondslagen van de supramentale transformatie waren voor nu en moesten binnen een gegeven tijdsbestek worden gelegd.

Enkele maanden voordien had de Moeder het al over ‘de macabere grap van de Natuur’ gehad. ‘Ze ziet het geheel, ze ziet de samenhang. Ze ziet dat niets verloren gaat, dat het er alleen maar op aankomt de hoeveelheden te vermengen, de talloze minuscule elementen zonder belang, die je in een ketel doet, eens flink door elkaar roert, en waar je dan iets nieuws uit

tevoorschijn haalt. Maar dat spelletje is niet leuk voor iedereen.’ En het werd tijd de spelregels te veranderen. ‘Het is evident dat de grootste belemmering [voor de transformatie] de gehechtheid is aan de dingen zoals ze zijn. Maar zelfs de Natuur in haar geheel vindt dat zij die diepe kennis bezitten, te vlug willen gaan. Ze houdt van haar kronkelwegen. Ze houdt van haar opeenvolgende pogingen, haar mislukkingen, haar nieuwe aanzetten, haar nieuwe uitvindingen. Ze houdt van de speelsheid van de weg, het onverwachte van de ervaring. Je zou bijna kunnen zeggen dat ze het des te leuker vindt naarmate het voor haar langer duurt.’^[16]

Maar Moeder Natuur had nu toegestemd om aan de Nieuwe Schepping mee te werken. ‘De avond dat ik jullie die dingen heb gezegd’ – toen ze haar onbehagen over de meanders van de Natuur had gelucht – ‘heb ik me met de Natuur vereenzelvigd, volledig, ik ben in haar spel opgegaan. En die vereenzelving heeft een antwoord tot gevolg gehad, een soort nieuwe intensiteit tussen de Natuur en mij; een lange beweging van toenadering heeft haar hoogtepunt bereikt in de ervaring van 8 november jongstleden.

De Natuur heeft plotseling begrepen. Ze heeft begrepen dat dat nieuwe Bewustzijn dat geboren is haar niet wil verwerpen maar in haar geheel omhelzen. Ze heeft begrepen dat die nieuwe spiritualiteit niet van het leven afstand neemt, dat ze niet bangelijk terugschrikt voor de geweldige omvang van zijn werkingen, maar dat ze integendeel al zijn facetten in zich wil opnemen. Ze heeft begrepen dat het Supramentaal Bewustzijn er niet is om haar minder te maken maar om haar te vervolledigen.

Dan is van de opperste Werkelijkheid de volgende Order gekomen: “Ontwaak, o Natuur, tot de vreugde van de samenwerking!” En de hele Natuur, in een mateloze opwelling van blijdschap, heeft zich gehaast om te antwoorden: “Ik aanvaard dat, ik werk mee!” ... Ze aanvaardde dat, ze zag, met de hele eeuwigheid voor haar, dat het supramentale Bewustzijn haar op een meer volkomen wijze zou vervolledigen, dat het nog meer kracht zou verlenen aan haar werkingen en een grotere omvang met meer mogelijkheden aan haar spel.

En ineens heb ik gehoord, als kwamen ze van de vier hoeken van de wereld, de grote klanken die je soms in het subtiel-fysieke hoort, enigszins vergelijkbaar met die uit het [vioolconcert van Beethoven, als barstten vijftig orkesten tegelijkertijd los zonder ook maar één wanklank, om de vreugde te vertolken van die nieuwe communie van de Natuur en de Geest – de ontmoeting van oude vrienden die elkaar na een lange scheiding terugvinden.]^[17] Zo was die nieuwjaarsboodschap ontstaan. En zo wordt voor ons weer een tip opgelicht van de sluier over het dagelijks bestaan van de Moeder. Zij sprak nooit zomaar: haar woorden waren altijd acties, in haar omgeving, in deze wereld en in alle werelden. Wat betekent bijvoorbeeld een dergelijke boodschap voor wie haar zonder begrip op papier ziet afgedrukt? Wat voor idee hebben we van de echo's die altijd in haar woorden meeklonken? Wat voor idee hadden haar vaak nog zo jeugdige toehoorders van haar multidimensionale aanwezigheid, van het ingewikkeld krachtenspel waar ze zich middenin bevonden, met als centrum dat tengere, witte, zo machtige figuurtje daar vóór hen? 'Bijvoorbeeld, bij alles wat gebeurt, is er tegelijkertijd de verklaring ("verklaring" is niet het juiste woord, maar kom ...), de verklaring door het gewone menselijke bewustzijn (met "gewoon" bedoel ik niet banaal, ik bedoel het menselijk bewustzijn zoals het is), de verklaring zoals Sri Aurobindo die geeft in een verlicht bewustzijn, en de goddelijke perceptie. De drie gelijktijdig voor hetzelfde iets. Hoe dat te beschrijven?'^[18]

We gaan nu snel naar het einde van die periode van leergesprekken toe; weldra zal dat soort stem niet meer te horen zijn. Laten we daarom nog eens meeluisteren naar een zeer belangrijke ervaring (maar wat was *niet* belangrijk?) die ze zelfs gedikteerd had (waarschijnlijk aan Pavitra) en die ze de moeite waard vond om op het Speelterrein voor te lezen.

'Voordien had ik een individueel, subjectief contact met de supramentale wereld; op 3 februari [1958] heb ik er concreet in rondgewandeld, even concreet als ik vroeger in Parijs wandelde, in een wereld die *op zich* bestaat, buiten alle subjectiviteit. Het is alsof een brug tussen de twee werelden in

aanbouw is. Dit is de ervaring zoals ik die onmiddellijk daarop heb gedicteerd. [De Moeder leest:]

De supramentale wereld bestaat op permanente wijze en ik ben er permanent aanwezig in een supramentaal lichaam. Ik heb daar vandaag het bewijs van gehad, toen mijn aards bewustzijn erheen is gegaan en er bewust verbleven heeft tussen twee en drie uur in de middag. Ik weet nu dat wat ontbreekt opdat de twee werelden in een blijvende en bewuste relatie zouden worden verenigd een intermediaire zone is, tussen de fysieke wereld als zodanig en de supramentale wereld als zodanig. Het is die zone die nog moet worden uitgebouwd, in het individueel bewustzijn en in de objectieve wereld, en waaraan nu inderdaad wordt gewerkt. Wanneer ik het vroeger had over de nieuwe wereld die geschapen wordt, dan bedoelde ik deze intermediaire zone. Zo ook wanneer ik me aan deze kant bevind, namelijk in het domein van het fysieke bewustzijn, en wanneer ik de macht, het licht en de substantie van het Supramentale ononderbroken in de materie zie doordringen, is het de opbouw van die zone die ik zie en waar ik aan meewerk.

Ik bevond me op een onmetelijk groot schip, het symbolische beeld van de plaats waar het werk wordt uitgevoerd. Dat schip, even groot als een stad, is volledig georganiseerd en het moet al geruime tijd functioneel zijn geweest, want de organisatie ervan was compleet. Het is de plaats waar de personen gevormd worden die voor het supramentale leven bestemd zijn. Die personen (of toch minstens een deel van hun wezen) hadden reeds de supramentale transformatie ondergaan, want het schip zelf, met alles wat het aan boord had, was grofstoffelijk noch subtiel-fysiek, vitaal noch mentaal: het bestond uit een supramentale substantie.

Die substantie zelf bestond uit het meest materiële supramentale, de supramentale substantie het dichtst bij de fysieke wereld, de eerste die zich zal manifesteren. Het licht was een mengeling van goud en rood, een eenvormige substantie van een lichtend oranje. Alles was zo – het licht was zo, de personen waren zo. Alles had die kleur, maar met schakeringen waardoor men de dingen van elkaar kon onderscheiden. De algemene

indruk was er een van een wereld zonder schaduwen; er waren schakeringen maar geen schaduwen. De atmosfeer was vol vreugde, kalmte, orde; alles verliep geordend en in stilte. En tegelijkertijd kon men de details waarnemen van een opvoeding, van een zeer volledige training waardoor de personen aan boord waren voorbereid.

Dat ontzaglijke schip had net aan de oever van de supramentale wereld aangelegd en een eerste groep personen, bestemd om de toekomstige bewoners van die supramentale wereld te worden, moest aan land gaan. Alles was voor die eerste ontschepping voorbereid. Bij de aanlegsteiger bevonden zich een aantal wezens van heel hoge gestalte. Dat waren geen menselijke wezens, ze waren nooit tevoren mens geweest. Het zijn evenmin permanente bewoners van de supramentale wereld. Ze waren van hogerhand afgevaardigd en daar opgesteld om toe te zien op de ontschepping en deze te leiden. Ik had de leiding van de hele zaak, vanaf het begin en aldor. Zelf had ik alle groepen voorbereid. Ik stond bovenaan bij de loopbrug, riep de personen één voor één en zond ze aan land. De bij de aanlegsteiger opgestelde wezens van hoge gestalte onderzochten als het ware degenen die zich ontscheepten; wie klaar was lieten ze door, wie niet klaar was en zijn opleiding aan boord van het schip moest voortzetten werd teruggestuurd.

Terwijl ik daar zo al die personen stond te bekijken, vond het deel van mijn bewustzijn dat van hier kwam dat ineens heel erg interessant; het wilde alle personen zien en herkennen, zien hoe ze veranderd waren en nagaan wie onmiddellijk door mocht en wie nog moest blijven om zijn opleiding te voltooien. Na een poosje, terwijl ik daar zo naar stond te kijken, voelde ik dat ik naar achteren werd getrokken, opdat mijn lichaam zou ontwaken – door een bewustzijn of een persoon van hier – en in mijn bewustzijn protesteerde ik: “Nee, nog niet! Nog niet, ik wil iedereen zien!” Ik zag en noteerde alles met intense belangstelling ... Het bleef zo doorgaan tot deze pendule hier opeens drie uur begon te slaan, waardoor ik met geweld terug werd geroepen. Er was het gevoel van een plotselinge terugval in mijn lichaam. Ik ben met een schok teruggekeerd, maar met de volledige

herinnering doordat ik erg plotseling terug was geroepen. Ik heb me rustig gehouden, zonder te bewegen, tot ik de volledige ervaring weer in mijn geheugen heb kunnen brengen.

Op dat schip was de aard van de voorwerpen niet dezelfde die we op aarde kennen. Bijvoorbeeld, de kleren waren niet van stof gemaakt en wat op stof leek, was niet vervaardigd maar maakte deel uit van hun lichaam, het bestond uit dezelfde substantie die allerlei vormen aannam. Het bezat een soort plasticiteit. Wanneer iets moest worden veranderd, gebeurde dat niet door een kunstmatig en uiterlijk middel, maar door een innerlijke tussenkomst, door een ingreep van het bewustzijn die aan de substantie vorm of voorkomen gaf. Het leven schiep zijn eigen vormen. Er was *één enkele* substantie in alles. Ze veranderde de hoedanigheid van haar vibratie naargelang de behoeften en intenties.

Zij die voor een nieuwe training werden teruggestuurd hadden geen eenvormige kleur, het was alsof hun lichaam vlekken van een grijze ondoorschijnendheid vertoonde, van een substantie die op de aardse leek. Ze waren grauw, als waren ze niet volledig van het licht doordrongen, niet getransformeerd. Ze waren niet overal zo, maar in plekken. De wezens van hoge gestalte op de oever waren niet van dezelfde kleur, ze waren bleker, meer doorschijnend. Je kon de contouren van hun vorm niet zien, behalve van een deel van hun lichaam. Ze waren heel groot, leken geen beendergestel te hebben en vormen te kunnen aannemen naargelang ze dat nodig vonden. Het was slechts van het middel tot de voeten dat ze een blijvende dichtheid hadden, die men niet veronderstelde in de rest van hun lichaam. Hun huid was véél bleker en bevatte heel weinig rood, ze neigde veeleer naar goud of zelfs naar wit. De delen van wit licht waren doorschijnend, maar met een geringere dichtheid, fijner dan de oranje substantie.

Toen ik teruggeroepen werd en op het moment dat ik ‘nog niet’ zei, had ik telkens een vluchtige glimp van mezelf, waarmee ik bedoel van mijn vorm in de supramentale wereld. Ik was een mengeling van datgene waaruit de wezens van hoge gestalte en de personen aan boord van het schip

bestonden. Het bovenste deel van mezelf, vooral het hoofd, was niet meer dan een silhouet waarvan de inhoud een witte kleur had met een oranje rand. Hoe meer je naar beneden ging, hoe meer de kleur op die van de personen van het schip leek, oranje dus; hoe meer je naar boven ging, hoe doorschijnender en witter dat werd, met steeds minder rood. Het hoofd was alleen nog maar een silhouet met een schitterende zon erin; er gingen lichtstralen van uit die de acties van de wil waren.

Wat de personen aan boord van het schip betreft, ik herkende ze allemaal. Sommigen waren hier, in de Ashram, anderen kwamen van elders, maar ook die ken ik. Ik heb iedereen gezien; omdat ik echter niet wist of ik me alle namen zou herinneren wanneer ik hier terugkwam, heb ik het besluit genomen geen enkele naam te noemen. Het is trouwens ook niet nodig. Drie of vier gezichten waren heel duidelijk te onderscheiden en toen ik ze zag, heb ik het gevoel begrepen dat ik hier op aarde had wanneer ik hen in de ogen keek: zo'n buitengewone vreugde ... De personen waren over het algemeen jong; er waren heel weinig kinderen, zo'n tien of twaalf, en hun leeftijd schommelde zo tussen de veertien en de vijftien jaar. (Ik ben niet lang genoeg gebleven om alle details te kunnen nagaan.) Er waren geen hoogbejaarde personen, op enkele uitzonderingen na. De meerderheid van hen die aan wal gingen was van middelbare leeftijd, behalve enkelen. Reeds vóór deze ontscheping waren bepaalde gevallen verscheidene keren onderzocht op een plaats waar het onderzoek plaatshad voor allen die in staat waren gesupramentaliseerd te worden. Maar degenen die ik vandaag heb laten ontschepen, heb ik heel duidelijk gezien. Ze waren van middelbare leeftijd, geen jonge kinderen en geen bejaarden, enkele zeldzame uitzonderingen daargelaten, en dat klopte vrij goed met mijn verwachtingen. Ik heb besloten niets te zeggen, geen namen te noemen ... Ik wil het niet aan sommigen wel en aan anderen niet zeggen.

Wat ik kan zeggen, is dat de norm, de beoordeling *uitsluitend* gebaseerd was op de substantie waaruit de personen bestonden, dus of ze reeds volledig tot de supramentale wereld behoorden, met andere woorden of ze bestonden uit die zo speciale substantie. De gehanteerde norm is niet

moreel, niet psychologisch. De substantie waar hun lichaam uit bestond, was waarschijnlijk het resultaat van een innerlijke wet of van een innerlijke ontwikkeling, maar dat kwam op dat ogenblik niet ter sprake. Hoe dan ook, het is zonneklaar dat de waarden verschillen.

Toen ik terugkwam, wist ik, tegelijk met de herinnering van de ervaring, dat de supramentale wereld permanent is, dat mijn aanwezigheid er permanent is, en dat slechts een ontbrekende schakel nodig was om de verbinding in het bewustzijn en in de substantie tot stand te brengen, en het is die schakel die nu gevormd wordt. Ik had toen de indruk (een indruk die vrij lang is gebleven, bijna de hele dag) van een extreme relativiteit ... nee, niet dat: de indruk dat de relatie tussen deze wereld en de andere volledig de maatstaf veranderde volgens welke de dingen naar waarde moeten worden geschat of beoordeeld. Die maatstaf had niets mentaals en gaf innerlijk het vreemde gevoel dat de vele dingen die wij als goed of slecht beschouwen het niet echt zijn. Het was zeer duidelijk dat alles afhing van het vermogen van de dingen, van hun geschiktheid om de supramentale wereld vorm te geven of er in relatie mee te zijn. Het was zo totaal verschillend, soms zelfs tegengesteld aan ons gewone waardeoordeel ... Heel duidelijk is dat ons waardeoordeel over wat goddelijk of ongoddelijk is niet juist is. Ik heb zelfs om bepaalde dingen moeten lachen ... Ons waardeoordeel van wat ons nader tot de Godheid brengt of wat er ons van scheidt zou daardoor helemaal veranderen. Ook heb ik bij die personen opgemerkt dat wat hen helpt of wat hen verhindert supramentaal te worden heel erg verschilt van wat we ons volgens onze gewone morele noties voorstellen. Ik heb gevoeld ... hoe belachelijk we zijn.’^[19] De supramentale wereld bestond toen al ‘ergens’, in het subtiel-fysieke. De Moeder was ook daar als Executrix aanwezig.

Velen waren toen al voor de supramentale schepping voorbereid.

Een aantal daarvan bevond zich in 1958 reeds op aarde.

De schakel, de verbinding, de tussenwereld, de brug tussen onze wereld en de supramentale moest worden gebouwd. Daar was de Moeder voor op

aarde gebleven en ze werkte eraan met al haar Vermogens, met al haar Macht.

Het bleek dat haar werk, vooral doordat het in steeds grotere mate haar fysieke wezen, haar lichaam en de cellen ervan betrof, nu ook haar terugtrekking vereiste uit het drukke uiterlijke leven dat ze al die jaren had geleid. Op 26 november 1958 gaf ze op het Speelterrein het laatste leergesprek; op 7 december verscheen ze er voor het laatst om de gymnastische oefeningen bij te wonen. Op 9 december werd ze zwaar ziek. De situatie was ernstig. ‘Ik heb alles stopgezet, de aanval op mijn lichaam was te heftig’, schreef ze aan Satprem.

De aanval was op touw gezet door een machtige Titan, uitgekozen door de Heer van de Leugen; die Titan, ‘die het op dit lichaam heeft gemunt’, was samen met haar geboren, haar slagschaduw als het ware, om haar het leven moeilijk te maken en het indien mogelijk te beëindigen. (Men zal zich herinneren hoezeer Sri Aurobindo met haar bescherming was begaan.) Dit keer gebruikte de Titan zwarte magie. Het is het noteren waard dat voortaan elke belangrijke crisis, elke belangrijke stap vooruit in de Yoga van de Moeder met een aanval van zwarte magie gepaard zal gaan, soms door middel van levende personen, soms van overledene of van onwaardse wezens. De Titan gebruikte bij voorkeur personen uit de omgeving van de Moeder nadat ze eerst door hem bezeten werden. Nu weer gebruikte hij een vrouw die de Moeder in het begin goed had gediend maar die later een ware duivelin was geworden. Toen Udar aan de Moeder vroeg waarom ze die vrouw niet uit haar omgeving verwijderde, antwoordde ze dat het probleem daardoor niet zou worden opgelost, want dat de Titan dan weer iemand anders in haar nabijheid zou uitzoeken. Hier vinden we een van de redenen waarom de Moeder aan het begin van de eeuw zo’n extensieve occulte training heeft moeten ontvangen, zodat ze ook op dit gebied wist hoe haar tegenstanders aan te pakken en de goede strijd te strijden. Het leven en het werk van de Avatar vormen één in tijd(en) en ruimte(n) voorbestemd geheel, samengehouden door een stramen van onzichtbare draden dat

gespannen wordt door de Voorzienigheid, of het Eenheidsbewustzijn, zonder welke de uitvoering van het Werk onmogelijk zou zijn.

De terugtrekking van de Moeder op 9 december 1958 – precies acht jaar nadat Sri Aurobindo's lichaam in de Samadhi was bijgezet – was echter niet zo abrupt als die van Sri Aurobindo. Op 15 januari zou ze al weer op het balkon verschijnen bij zonsopgang. Haar programma werd door haarzelf evenwel drastisch gewijzigd, al zullen we nog zien dat haar uiterlijke bedrijvigheid, naast de onzichtbare innerlijke, niet werd vermindert, alleen verlegd. In haar totale overgave heeft de Moeder geen minuut van haar leven onbenut gelaten om het door haar aanvaarde Werk te doen. 'De ware reden waarom ik hier nog ben, is dat mijn fysieke aanwezigheid de mensheid vooruithelpt. Mijn aanwezigheid verhaast de evolutie van de Aarde', zei ze tegen Mona Sarkar. 'Ik heb de manifestatie van het Supramentale mogelijk gemaakt. Anders zou ik hier niet zijn. Het loont de moeite niet mijn tijd op de Aarde door te brengen als mijn aanwezigheid de mensheid niet zou helpen om een beslissende vooruitgang te maken. Ik kan mijn tijd niet gewoon maar verspillen, want ik heb veel belangrijke dingen te doen in andere werelden. Maar omdat mijn aanwezigheid helpt, ben ik nog hier. Anders zou ik reeds vertrokken zijn.'^[20]

Haar aanwezigheid op het Speelsterrein werd natuurlijk gemist. Haar 'avondlessen' waren de aanleiding geweest van die prachtige verzameling *Entretiens*. Haar toehoorders hadden echter zoveel meer kunnen vragen. Ze misten waarschijnlijk de schrijnende kant van de levenservaring die de vragen doet oprijzen. 'Jullie hebben me nooit iets te vragen.' Was het uit schuchterheid of omdat de aanwezigen bang waren te struikelen in hun Franse volzinnen? 'Jullie allen die hier gekomen bent, men heeft je veel dingen gezegd. Je bent in contact gekomen met een wereld van waarheid, je leeft daarin, de lucht die je ademt is er vol van.'^[21] Ze liet hen de vragen op een briefje schrijven en vóór de les aan haar afgeven. Nog kwam er niets. Wat kon toch de oorzaak zijn van die 'verschrikkelijke slaperigheid', van die intellectuele sloomheid, van dat gebrek aan belangstelling?

Tijdens de meditatie na een van de lessen, in november 1958, stelde ze zichzelf die vraag. Maar een vraag stellen betekende voor haar vereenzelvigd in het geconcretiseerde probleem binnengaan. Slechts kennis door vereenzelviging is ware kennis, zei ze, telkens weer. Ze heeft nadien beschreven hoe ze in die onbewustheid daar vóór haar meegezogen werd, dieper, steeds dieper, ‘op zoek naar het sprankje licht dat antwoord geeft’. Zo sterk was de kracht die haar meezoog in die zwarte afgrond, een soort onderaards vulkaanlandschap van vlijmscherp basalt, dat haar lichaam er letterlijk door vooroverboog en haar hoofd bijna haar knieën raakte. Wat was er daar, onderaan in die put?

Onderaan in de bewegingloze nacht der Onbewustheid was er de goddelijke Aanwezigheid, het supramentale Gouden Licht waarin ze ineens geslingerd werd, in een ruimte van ‘donker, warm goud.’ Een complete verrassing was dat! En ze formuleerde de ervaring in haar nieuwjaarsboodschap voor 1959, waarmee we een laatste blik werpen op het Speelterrein waar zich een deel van het Spel van de Nieuwe Wereld heeft afgespeeld: ‘Helemaal onderaan, in de hardste, stijfste, engste, meest verstikkende onbewustheid, heb ik een almachtige springveer geraakt die mij in één keer heeft geslingerd in de vormeloze en grenzeloze Onmetelijkheid, vibrerend met het zaad van een nieuwe wereld.’^[22] ‘En die almachtige springveer is het perfecte beeld van wat aan het gebeuren is – wat moet gebeuren, wat zal gebeuren – *voor iedereen*: plotseling word je de onmetelijkheid ingeslingerd.’^[23] Het wonder, voor iedereen.

22.

Het onmogelijke mogelijk maken

Door welke alchimie zal dit lood der sterfelijkheid worden omgezet in het goud van het goddelijke Wezen?^[1]

Sri Aurobindo

Slechts enkele dagen vóór de Moeder zich terugtrok, had ze nog haar laatste partijtje tennis gespeeld. Ze was met tennissen begonnen – ‘mijn passie’ – toen ze acht was; nu was ze tachtig. ‘Jong zijn wil zeggen nooit aanvaarden dat iets onherstelbaar is.’ Het zijn haar woorden.

Waar was ze nu aangeland? De brug tussen de reeds bestaande supramentale wereld en deze wereld, de onze, moest worden gebouwd, hebben we gezien. Het schip van de Nieuwe Wereld was een van de bijdragen daartoe. ‘Dat was de betekenis van de ervaring van 3 februari 1958: een verbinding tot stand brengen tussen de twee werelden. Want de twee werelden zijn er wel degelijk, niet de een boven de ander maar de een *in* de ander, in twee verschillende dimensies. Maar er is geen communicatie tussen beide; ze omsluiten elkaar als het ware zonder onderling verbonden te zijn. In de ervaring van 3 februari heb ik bepaalde personen gezien van hier – en van elders – die in een deel van hun wezen reeds tot de supramentale wereld behoren, maar er was geen connectie, geen verbinding. Het ogenblik in de universele geschiedenis waarop die verbinding moet worden gemaakt is juist nu gekomen.’^[2]

En dat gebeurde in haar. Daarvoor had de Avatar een materieel lichaam aangenomen: om in contact te kunnen treden met de Materie, ‘pour toucher la Matière’ (om de Materie te kunnen aanraken) en deze aldus te transformeren. Dat contact had plaats in het vlak waar haar belichaamde wezenheid direct met de Materie als zodanig in aanraking kwam, in de lichaamscellen.

Het transformatieproces in de volgende vijftien jaar in haar is een enorm rijk, bont, veelzijdig, boeiend en soms ook verwarrend gebeuren – althans voor het begrip van ons, mensen, voor wie de spirituele ervaring meestal iets volkomen abstracts blijkt te zijn, om nog maar te zwijgen over ervaringen van een frequentie en omvang als die welke in de Moeder plaatsgrepen. Voor haar gebeurde er iets op ieder ogenblik, veel te veel om bij te houden en achteraf te vertellen, al is ze zo tegemoetkomend geweest ons toch het een en ander mee te delen, opdat we enig idee van dat fantastische transformatieproces zouden kunnen hebben. Het is iets totaal nieuws, nooit voordien uitgedrukt of zelfs ook maar gedacht, uitgedrukt in woorden ontoereikend om de ervaringen weer te geven, en dus voor ons op het eerste gezicht bizar, ondenkbaar, onvoorstelbaar. Was Sri Aurobindo een meester van de Engelse taal, de Moeder was een meester van de Franse, wat blijkt uit de manier waarop ze volledig nieuwe ervaringen in zulke eenvoudige en toch treffende bewoordingen wist uit te drukken.

Toch zijn er in dat transformatieproces duidelijke lijnen te onderscheiden die in de loop der jaren telkens opnieuw naar voren komen, maar dan elke keer meer uitgewerkt, verder ontwikkeld, breder van omvang. We weten dat de Moeder nooit tweemaal dezelfde ervaring heeft gehad noch heeft willen hebben, dat ze nooit is blijven stilstaan om na een uitputtende inspanning zichzelf te feliciteren of de vruchten van de inspanning te genieten, en dat ze steeds vooruit bleef gaan ‘met de snelheid van een straalvliegtuig.’ Ze was op aarde gebleven om een bepaald werk te doen in haar grote liefde voor de mensheid, de liefde van Savitri voor Satyavan. Ze had haar lichaam reeds in de moederschoot op zijn taak voorbereid, ze had het getraind opdat het zich uitsluitend en algeheel aan die taak ten dienste zou stellen, nooit aan zichzelf; ze keek nimmer vooruit naar een mogelijke limiet of eindpunt van haar inspanning, maar deed altijd het maximum ‘hier en nu’. Een leven van een onvoorstelbare concentratie was dat, elk uur, elke minuut, elke seconde. Inderdaad, zo enorm was de inspanning, zo hoog de inzet en zo groot het gevaar dat een onachtzaamheid, zelfs van een oogwenk,

rampzalige gevolgen kon hebben. We herinneren ons Sri Aurobindo's struikeling over de tijgerhuid.

Typisch voor de evolutie van het transformatieproces van de Moeder was het op en neer gaande verloop ervan. Ze had het zelf opgemerkt: telkens wanneer ze zich sterk, krachtig, vol energie voelde, voldoende om haar lichaam in staat te stellen weer een zware beproeving te kunnen doorstaan, kwam de klap, de crisis waardoor het proces dieper werd uitgewerkt. Meestal was dat een zogenaamde ziekte, niet zelden gepaard met een aanval van zwarte magie, waardoor weer een nieuw deel van het boosaardige Onderbewuste en zijn vertegenwoordigers moest worden aangepakt en getransformeerd. Ze vocht dat uit, kwam het moeizaam te boven, overwon het, formuleerde voor zichzelf en soms voor anderen de ervaring – en was klaar voor de volgende crisis. Wat zij geleden heeft, kan geen mens zich voorstellen, omdat geen mens het zou kunnen doorstaan. Waar ging het ook weer om? Een nieuwe soort moest op de Aarde verschijnen, dit keer een goddelijke soort, door Sri Aurobindo het supramentale wezen, de supermens genoemd. Dat was Ergens verordend. Na de vele cyclussen van de menselijke aanwezigheid en evolutie op de Aarde was nu de tijd daarvoor rijp zonder dat de mensheid het beseftte. Sri Aurobindo en de Moeder, de Avatar, de Twee-in-Eén, waren gekomen om dat uit te voeren. Ze moesten daarvoor het verleden van de evolutie op en in zich nemen en werken opdat de belichaming van de nieuwe soort op aarde een mogelijkheid zou worden. Om in de Materie en haar fundamenteën, het Onderbewuste en Onbewuste, dieper dan voorheen te kunnen afdalen, moesten ze eerst hoger dan voorheen in de Geest opklimmen, in een Yoga voorbij de bestaande yoga's. Pas nadat ze daar het goddelijke Eenheidsbewustzijn hadden ontdekt en nadat ze het zich eigen hadden gemaakt, konden ze dieper in de donkere grotten van het bestaan af dalen met het Licht waarvan ze de dragers waren geworden.

De supramentale wereld was de Aarde dicht genaderd. Haar Licht en Kracht werden definitief in de aardatmosfeer gevestigd door de Manifestatie van 1956. Werd de grofstoffelijke aardse materie veredeld,

door de supramentale Substantie getransmuteerd, dan konden wezens uit de supramentale wereld een lichaam aannemen op de magische planeet die onze Aarde is. Daardoor zou een eind komen aan haar lange lijdensweg, want ze zou in de ware zin van het woord het Rijk Gods worden. Nu werd de laatste fase van het voorbereidend werk door de Moeder uitgevoerd met haar eigen lichaam als proefmateriaal, als het instrument waardoor de aardse materie aangeraakt en getransformeerd zou kunnen worden. ‘Ik ben het proefkonijn’, zei ze glimlachend. Een noodzakelijke voorwaarde en het enige middel daartoe was de transformatie van de cellen.

Om te begrijpen wat volgt, mag men twee punten niet uit het oog verliezen. Het eerste is dat de sadhana van de Moeder nu *in haar lichaam* plaatsvond. Al het wonderbaarlijke dat we zullen vernemen gaat over *haar lichaam*, en dan niet eens over wat men doorgaans verondersteld heeft haar lichaam te zijn. De waarneming van de mens is beperkt en vervormd door de instrumenten van zijn waarneming die we zintuigen noemen. Ze is eveneens beperkt door de mentale perceptie of verwerking van de zintuiglijke gegevens, gebrekkig door de gebrekkigheid van de zintuigen en a priori beperkt door de beperkingen van ons mentale bewustzijn, door de opdeling waaraan het het Ene Bestaan automatisch onderwerpt. De Moeder, daar in die kamer op de tweede verdieping van het centrale gebouw van de Sri Aurobindo Ashram, Rue de la Marine in Pondicherry, was heel wat anders en heel wat méér dan dat oude, tengere, gebogen lichaam waarop allen zich hebben blindgestaard. Ze was de Universele Moeder, ‘de goddelijke Mahashakti, de originele Macht, de opperste Natuur, die in zichzelf het oneindige bestaan bevat en de wonderen van de kosmos schept’^[3], zoals Sri Aurobindo het uitdrukte. Over zichzelf zei ze: ‘Het centrale Bewustzijn, hier, in de materiële wereld, is de Mahashakti.’^[4] En Sri Aurobindo op zijn beurt: ‘Alle machten in alle werelden moeten gezien en gekend worden als de zelfformuleringen van de spirituele Shakti, oneindig in wezen, bewustzijn en Ananda.’^[5] Hij had het ook over ‘de supramentale persoonlijkheid die van achter de sluier resideert over het doel van de tegenwoordige manifestatie’ van de Moeder.^[6] Op grond daarvan bestond

zij, wist zij, handelde zij. ‘Er is niets onmogelijk voor haar die de bewuste Macht en universele, alles scheppende Godin is in alle eeuwigheid, gewapend met de almacht van de Geest.’^[7] Wat gebeurt in het atoom en de quasar, in elke hartslag van een lichaam en in de vuurgloed van Gods Liefde, is haar werk, door haar ontworpen en uitgevoerd, gebaard en tot voleinding gebracht. Dus: in het leven van de belichaamde Moeder kan niets gebeurd zijn dat ze zelf niet heeft gewild en waar ze niet zelf verantwoordelijk voor was, helemaal, onvoorwaardelijk. Men kan tot geen andere conclusie komen als ze werkelijk dat was – ‘ofwel is ze dat, ofwel is ze het niet’ – niet in theorie of in gevoelens van godsvrucht, maar in de allerconcreetste realiteit.

Maar: ‘Er is de Moeder die de sadhana doet en er is de Goddelijke Moeder, beiden één maar in verschillende aspecten.’^[8] (Sri Aurobindo) De Moeder heeft het uitgelegd: hoe sommigen haar uitsluitend in haar almachtig goddelijk aspect wilden zien en van haar verwachtten dat ze ook in het lichaam, in een evolutionaire wereld met een verordend proces, zou uitvoeren wat slechts in een goddelijke wereld mogelijk of veroorloofd is; en hoe anderen haar veeleer als de menselijke belichaming zagen, als de menselijke, zij het door haar goddelijkheid geïnspireerde avantgardiste van de Integrale Yoga en als hun goeroe. Met alle mogelijke combinaties tussen die twee voorstellingen in. De Goddelijke Moeder had in een lichaam de last van de wereld op zich genomen en ze had aanvaard daar de gevolgen van te dragen.

Noodzakelijk daarvoor was dat ze vrijwillig haar instrumentele kennis en macht beperkte. Zelfs vóór alle lijden dat haar in haar leven ten deel zou vallen was dat aan de oorsprong van haar incarnatie het offer dat ze bracht – het offer van de goddelijke menswording opdat de mens vergoddelijkt zou mogen worden. ‘Alle kennis is voorhanden in haar universele zelf, maar ze brengt alleen naar voren wat naar voren dient gebracht opdat het werk zou kunnen worden uitgevoerd’^[9], schreef Sri Aurobindo over de Moeder. (Dit alles was ook op hem van toepassing.) En in *Savitri* had hij het over ‘haar diepe oogmerken die ze voor zichzelf verborgen had’.^[10]

Satprem, bijvoorbeeld, schrijft in zijn trilogie over de Moeder: ‘Moeder heeft nooit geweten. Dit lijkt ongelooflijk, maar het is waar’ ^[11], en: ‘Moeder wist zelf niet wat ze deed.’ ^[12] Dit is een zienswijze die op zijn minst genuanceerd zou moeten worden: de Moeder als lichaam in transformatie wist niet wat haar het volgend ogenblik of aan het eind van haar avontuur te wachten stond, haar lichaamsbewustzijn wist dat niet; maar haar ziel (zoals we nog zullen zien), haar hoger bewustzijn (gesupramentaliseerd, uiteraard supramentaal en dus essentieel goddelijk) en haar eigenlijke wezen als de Grote Moeder wisten dat alles natuurlijk maar al te goed. Immers, onverschillig wat, dus ook haar lichamelijk bestaan en haar eigen Yoga, kon slechts bestaan of gebeuren omdat het door haar hogere zijnswijzen gewild, gepland en uitgevoerd werd. De Moeder wist ongetwijfeld dat het verloop van haar transformatieproces vooraf uitgevaardigd was, maar dat de wetenschap daarvan (meestal) aan haar lichaam werd onthouden omdat die wetenschap een ongunstige terugwerking op zijn yogische inspanning zou hebben gehad. ‘Het is volstrekt zeker dat het verkeerd zou zijn als je wist wat gaat gebeuren, want dan zou je niet doen wat nodig is.’ ^[13] En ze vond het zelf zo ironisch: ‘Zeker zijn dat men weet’ – ergens – ‘en zich tegelijk afvragen hoe het in elkaar zit.’ ^[14] ‘Het is wel geweten, ergens achter in het bewustzijn.’ Soms, wanneer ze bepaalde dingen wilde weten, werd haar zonder omhaal van Hogerhand gezegd: ‘Dat gaat je niet aan’, of: ‘Het zijn jouw zaken niet.’ En soms zei ze: ‘Ik weet precies hoe het zijn zal, maar ik weet niet wanneer.’ ^[15] De ene keer was dat in verband met het verloop van het transformatieproces, een andere keer met de afloop ervan.

Maar het was altijd *haar lichaam* dat niet wist, het was het nog niet getransformeerde bewustzijn van haar lichaamscellen dat niet mocht weten, omdat die wetenschap zijn instelling en yogische inspanning zou hebben beïnvloed. En dit is het tweede punt dat we niet uit het oog mogen verliezen. Alle commentatoren hebben in hun interpretaties van de sadhana en het heengaan van de Moeder steeds de blik op haar uiterlijke gedaante, op haar zichtbare aanwezigheid gericht gehouden, ze hebben hoofdzakelijk

die uiterlijke gedaante ‘de Moeder’ genoemd. Laten ze zich nu en dan anders uit, dan is het omdat ze er niet omheen kunnen uitspraken van haar te citeren die iets helemaal anders zeggen, maar in hun conclusies nemen ze dan weer dezelfde, zich op dat schijnbaar aftakelende lichaam geconcentreerde houding aan, hoeveel respect of devotie ze voor ‘de goddelijke Moeder’, ‘de zoete Moeder’ (Douce Mère, Sweet Mother) ook mogen betonen. Toch had de Moeder het hun nog zó op het hart gedrukt: ‘Ik heb het over cellulaire verwezenlijkingen, vergeet dat niet!’ of: ‘Ik heb het over iets compleet materieels’ – in de periode van haar leven waar we nu in ons verhaal gekomen zijn, toen haar sadhana zich volledig in het lichaam afspeelde, in de cellen van haar lichaam, in de materie van die cellen. Ze noemde haar yoga dan ook ‘de yoga van het lichaam’, ‘de yoga van de cellen’, ‘de fysieke yoga’, ‘de yoga van de fysieke vibraties’. ‘Het is de ervaring van het lichaam, begrijp je, fysiek, materieel – de ervaring van het lichaam.’ ^[16] In wezensniveaus boven de materie was alles klaar, uitgewerkt, dat werk was gedaan, zelfs het mentale en vitale waren helemaal gesupramentaliseerd. Nu ging het om de transformatie van de Materie, ‘vergeet dat niet’. Maar deze sadhana was zo nieuw dat het toch vergeten, verkeerd geïnterpreteerd of gewoon niet begrepen werd.

Wanneer ze ‘ik’ zei, wie was dat dan? Meestal was die ‘ik’ alleen maar een persoonlijk voornaamwoord als grammaticaal onderwerp, ‘omdat je anders niet kunt praten’. Of het was het lichaam dat zijn ervaring vertelde. Of het was het psychisch bewustzijn vanuit het hart. (‘Het hart is als een zon, aldoor. Het is net een zon. Het is van daaruit dat ik werk ... Dit en dat [gebaar naar het hart en het hoofd], dat is zo natuurlijk dat ik er niet eens op let: het is een wijze van zijn.’ ^[17] Of ‘ik’ was ‘de hoge Dame ginderboven’, of het was het centrale Opperste Bewustzijn, of gewoon een bewustzijn dat haar in staat stelde te converseren. Je zou bladzijden kunnen vullen met bepalingen van dat persoonlijk voornaamwoord zoals het door de Moeder in de latere jaren werd gebruikt. Het is dus essentieel dat men daar in haar gesprekken rekening mee houdt en toch vooral niet de vergissing begaat de Moeder te vereenzelvigen met het instrument dat haar fysieke lichaam was

– een lichaam waarvan ze straks zal zeggen dat het niet eens haar eigen lichaam is.

De steunpilaren van de Yoga

Voor deze sadhana die ik aan het doen ben, zijn er bepaalde leidraden die je volgt. Ik heb sommige zinnen van Sri Aurobindo.^[18]

de Moeder

Als die yoga van de cellen zo nieuw was dat de Moeder er zelfs nieuwe namen voor gebruikte, was dat dan nog de yoga van Sri Aurobindo, door hem de Integrale Yoga genoemd? Of was het een voortzetting, een ontwikkeling van zijn yoga waar hij geen notie van had gehad? Het spreekt vanzelf dat Sri Aurobindo niet alles ervaren kon hebben wat de Moeder na zijn heengaan te wachten stond in de taak die hij aan haar had overgedragen. Het was toch de bedoeling dat zij de riskante ontdekkingsstocht in ‘het maagdelijk oerwoud’ zou voortzetten. Aanvankelijk heeft de Moeder meer dan eens te verstaan gegeven dat zij met iets totaal nieuws bezig was waar ze in haar vroegere omgang met Sri Aurobindo of in zijn geschriften geen verklaring voor kon vinden. Maar het moet gezegd dat ze gaandeweg, en tot haar verbazing, steeds nieuwe aanwijzingen bij hem vond die haar ervaring als het ware voorafschaduwden, en dit is misschien wel het grootste getuigenis van zijn spiritueel genie. Enerzijds moet hij in zijn sadhana veel verder zijn gegaan dan doorgaans verondersteld wordt; anderzijds is dit een treffende illustratie van de nauwkeurigheid waarmee hij het geheel van het supramentale transformatieproces, de grote Stroom, had geschouwd. Wie zal zeggen wat hij in zijn occulte en spirituele exploraties heeft ontdekt, wat hem door de goden en door de Godheid werd geopenbaard, wat hij wist zonder het te zeggen, zelfs niet aan de Moeder in haar sadhana, omdat voor haar de tijd voor die wetenschap nog niet was gekomen?

Als je wat afstand neemt van de ervaringen van de Moeder in de laatste vijftien jaar en dat in zijn geheel probeert te overzien, vind je er duidelijk de

fundamenten van de Yoga in terug zoals door Sri Aurobindo in *The Synthesis of Yoga* en zijn brieven uiteengezet.

De centrale steunpilaar van de Integrale Yoga is de totale *overgave* van zichzelf aan de Godheid (surrender). Je vindt de overgave terug op elke bladzijde van de *Agenda*: ‘Ce que Tu veux, ce que Tu veux’ (wat Jij wilt, wat Jij wilt.) (‘Jij’ is hier weer de vertrouwelijke aanspreekvorm van de Godheid als het intiemste deel van onszelf.) ‘Dag en nacht en onophoudelijk: “Wat Jij zult willen, wat Jij zult willen.”’^[19] Dat, in al haar moeilijkheden en al haar lijden, was ‘de enige toevlucht’, ‘het enige middel’, ‘de enige oplossing’. Ze zei het met woorden of ze maakte alleen maar een gebaar met de open handpalmen in overgave naar boven gekeerd. Het was haar centrale houding van onvoorwaardelijke openheid, overgave, beschikbaarheid voor een nieuwe schepping die nooit tevoren had plaatsgehad. En onze gedachten gaan terug naar 1914, toen Sri Aurobindo zei dat hij nooit een overgave had gezien als die van Mirra bij haar allereerste ontmoeting met hem. De overgave van het onwetende instrument aan de Goddelijke Wil is de sluitsteen van Sri Aurobindo’s yoga, het thema met variaties van zijn *Synthesis* – en de fundamentele yogische daad van de Moeder in haar jarenlange glorieuze beproeving. Toen haar stem wegstierf in de laatste weken waarvan we nog registraties hebben, waren het nog bijna de enige woorden die ze sprak: ‘Ce que Tu veux.’ Het was haar centrale mantra.

Over de *oprechtheid* (sincérité, sincerity) had ze gezegd: ‘Het komt erop aan dat je oprecht bent. Als je niet oprecht bent, begin dan niet aan de yoga.’^[20] – ‘Wat ook de weg is die je volgt’ – en ieder heeft zijn eigen weg – ‘er is maar één middel, één enkel, ik ken maar één enkel, en dat is de perfecte oprechtheid, maar dan *perfect*.’^[21] Deze oprechtheid was echter iets volstrekt anders dan geen onwaarheden vertellen. Ze betekende in essentie dat alle delen van het belichaamde wezen verenigd werden rond de kern van de belichaming: het psychische wezen. Op het eerste gezicht een ietwat vreemde bepaling misschien, maar bij nader inzien het basisproces van de yoga. Het psychische wezen is de representatie van de Waarheid. Datgene

wat er in de persoon van afgescheiden leeft, weigert het contact met het Licht dat Waarheid is en blijft de slaaf van zijn duistere oorsprong. ‘De oprechtheid is de beveiliging, de bescherming; ze is de gids en ten slotte de transformerende macht.’^[22] Had de Moeder dan nog ‘grauwe plekken’ onoprechtheid of leefden delen van haar wezen nog afgescheiden van haar psychisch wezen, zij die zo verheven was in de ogen van zovelen en na al die jaren van een bovenmenselijk geconcentreerde sadhana? Ja. Hele kleine, maar ontelbare. Namelijk net zoveel als er cellen in haar lichaam waren. ‘Psychologisch’ (psychisch, mentaal en vitaal) was de Moeder het zuiverste, waarachtigste, meest oprechte wezen dat ooit deze Aarde heeft bewandeld, maar haar lichaam bestond uit dezelfde materie waaruit wij allemaal bestaan, en de basis van die materie was de Nacht van het Onderbewuste en Onbewuste, dus van de NEE, de Ontkenning aan de Oorsprong, van de Leugen die de opdeling en de afscheiding in de Eenheid tot gevolg heeft gehad.

‘Het allereerste vereiste voor de spirituele vervolmaking is een volmaakte gelijkmoedigheid’,^[23] schreef Sri Aurobindo in de *Synthesis*. (De yoga van de zelfvervolmaking was de grens tot waar hij in de uitleg van zijn yoga was gegaan.) *Gelijkmoedigheid* is geen onverschilligheid; het is een actieve houding die gebaseerd is op de aanvaarding van de wereld, van alle manifestaties, alle gebeurtenissen, alle ervaringen, want die kunnen alleen maar uit het Ene voortkomen omdat er niets anders is. Een onverstoorbare gelijkmoedigheid werd door de Moeder genoemd als een van de twee karakteristieken waaraan men het supramentale wezen kan herkennen. (De andere was een absolute zekerheid van het weten.) Het is de helderheid die door niets vertroebeld kan worden, zodat de dingen in hun waarheid kunnen gebeuren, in hun goddelijke zuiverheid en echtheid, zonder nog onderhevig te zijn aan vervormingen of verduisteringen van welke aard ook, altijd veroorzaakt door de Schaduw. Telkens weer ondervond de Moeder, in dat vulkanische transformatieproces van haar, de absolute noodzaak van de gelijkmoedigheid, maar dan in de lichaamscellen, een toestand van neutraliteit waardoor het Eenheidsbewustzijn zich in al zijn zuiverheid kan

uitdrukken. En niet alleen was de gelijkmoedigheid zo precieus bij de invasies van het Gouden Licht of het roodgouden Vuur, ze was even onontbeerlijk te midden van de onophoudelijke zwermen vibraties die op haar afkwamen en door haar heen stroomden, en waarvan ze de geringste in haar volledigheid bewust was.

Het vierde fundamentele element van die yoga was de aan alles ten grondslag liggende *Eenheid*. Alles is Eén, alles is één enkel Zijn. Voor ons is er geen abstracter woord dan ‘zijn’, maar in de spirituele ervaring, en zeker in de supramentale, bestaat er geen abstractie. Abstractie is immers een fictieve projectie van het onvermogen van het mentale bewustzijn. Eenheid is de basis, Eenheid is de stof van de ervaring, Eenheid is het doel van de supramentale transformatie, Eenheid is het medium waarin het supramentale wezen zich beweegt. Eenheid is de Godheid. We komen er vandaan, we bestaan eruit, we gaan ernaartoe. ‘Er is niets anders dan Dat.’

De Moeder was in haar mentaal en vitaal wezen vertrouwd met de Eenheidservaring, want ze bezat er het Eenheidsbewustzijn. De cellen echter, in hun materie, vertegenwoordigden de extreme opdeling. En haar sadhana – het kan niet genoeg herhaald worden – speelde zich precies in dat vlak af. Het was daar dat de uiteindelijke Overwinning behaald moest worden, dat het supramentale Eenheidsbewustzijn de plaats moest innemen van de inframentale oneindige opdeling. Men begrijpe dit goed: het bewustzijn van de cellen moest worden getransformeerd in het goddelijke Eenheidsbewustzijn, met andere woorden de cellen moesten worden vergoddelijkt! Het was dan ook daar dat zij de verschrikkingen ervoer van het Onderbewuste en het was daar dat, scherper dan waar ook, de vraag werd gesteld naar het waarom van onze wereld van duisternis, onwetendheid, lijden en dood.

Waarom?

De vraag naar het waarom – haar zo vaak herhaald pourquoi? in een wereld zoals de onze die toch niet anders kan bestaan dan in de Godheid

van Zijn, Bewustzijn en Alvreugde, de vraag naar de oorzaak van ‘die duik van het Licht in zijn eigen schaduw’^[24], klinkt als een trieste litanie, als een beklemmend lamento door de eeuwen. ‘Het lijden is het grote struikelblok voor ons begrip van het universum’, schreef Sri Aurobindo, ‘want we kunnen niet veronderstellen dat het enige Zijnde gedwongen wordt door iets buiten zichzelf, daar niets dergelijks bestaat.’^[25] De vraag naar het waarom van de dingen moest zo scherp mogelijk worden gesteld, zei hij, en de Moeder beaamde dat: ‘Waarom moest er dan een manifestatie zijn? Waar kon dat toe dienen? Dat zou betekenen dat er een ongerijmdheid is aan het begin van de schepping. Werd dat niet opzettelijk gedaan, dan wil dat zeggen dat de dingen niet opzettelijk gedaan worden, of dat Hij zich vergist heeft, of dat Hij niet beseftte wat Hij doen wilde! Dat Hij een bepaald iets op het oog had, maar dat het anders is uitgevallen!’^[26] Zo’n God kun je alleen maar een monster noemen en zijn schepping een hel. En toch is de Godheid een Wezen van Liefde en Alvreugde ... Telkens wanneer ze weer in de vuurhaard van het lijden werd gestort, stelde ze opnieuw de vraag naar het waarom van de dingen. Ze schreeuwde ze soms uit.

Mentaal is er geen antwoord op die vraag. ‘Het mysterie van het universum is suprarationeel ... We moeten voorbij het intellect gaan om de afgrond te overbruggen en het mysterie te peilen. Met een onopgeloste contradictie blijven zitten kan de slotconclusie niet zijn’, schrijft Sri Aurobindo in *The Life Divine*.^[27] Soms liet de Moeder het probleem links liggen: ‘De dingen zijn wat ze zijn omdat ze zijn wat ze zijn ... Je moet vertrekken van wat is en verder gaan.’^[28] Dit brengt ons een aforisme van Sri Aurobindo te binnen: ‘Zoals gij, mijn vrienden, ben ik van oordeel dat God, als Hij bestaat, een demon en een menseneter is. Maar per slot van rekening: wat gaat gij eraan doen?’^[29]

Maar na elke beproeving kwam de Moeder, in haar lichaam dat het lichaam van de wereld was geworden, groter, meer getransformeerd, met een meer vergoddelijkt lichaam uit de smeltkroes; en na elke noodkreet, die de kreet van de mensheid in haar was, werden het ontwerp, het doel en de oorzaak van de goddelijke manifestatie duidelijker, niet mentaal, niet

abstract, niet theoretisch of theologisch, maar concreet, extatisch concreet. En ze constateerde letterlijk aan den lijve dat de almacht ook in de onmacht almacht blijft, dat het Licht van de Alwetendheid in elke vorm van onwetendheid gloeit, en dat geen lijden zonder de Alvreugde kan bestaan. Het heelal kent geen gebreken; er zijn wel evolutionaire processen waar we zodanig in verwickeld zijn dat de zin van het geheel en van zijn delen tijdelijk voor ons versluierd is, ook de zin van het lijden. ‘Het is de Vreugde die de schepping heeft voortgebracht, het is de Vreugde die haar zal vervullen.’^[30] Ons lijden is nodig opdat de Vreugde volledig zou zijn en het zal in de uiteindelijke Vreugde zijn vervulling vinden – dat onnoemelijke, eindeloze lijden waardoor de mens de materie met zijn zweet en bloed heeft doordrenkt. We hebben dat ongetwijfeld aan de oorsprong geweten. Want we vergeten niet dat wijzelf, het echte Zelf in ons, het avontuur van de ontdekking en de groei in de Materie hebben gekozen, dat we ons Zelf hebben willen vergeten voor de vreugde het opnieuw te kunnen ontdekken. Die vreugde moet minstens gelijkwaardig zijn aan al het lijden der eeuwen, dat is de mystieke vergelijking achter het universum. We moeten ons dat achter de nevelsluiers van ons bewustzijn nog herinneren, anders zouden we niet zo sterk aan het leven gehecht blijven. Het lijden is ‘de hamer van de goden’,^[31] de loutering die de Godswording mogelijk maakt.

De multidimensionale persoonlijkheid van de Moeder, voor het oog alleen zichtbaar in dat frêle lichaam, haar sadhana die nu helemaal in het lichaam was afgedaald, die nu ‘de yoga van de materie’ was geworden, en haar weg in het onbekende, toch een duidelijke voortzetting van wat Sri Aurobindo begonnen was en wat hij reeds ten dele had uitgewerkt – dat alles geeft ons het perspectief waarin we de ervaringen van de Moeder in de laatste jaren moeten zien om ze enigszins te kunnen begrijpen. Een volledig begrip in spirituele zaken, en zeker in supramentale, is slechts mogelijk door vereenzelviging. Wie de vereenzelviging van de transformatie wil ervaren, moet de Moeder achternagaan in haar werk. Ze heeft iedereen tot dat avontuur uitgenodigd.

De universalisering van het lichaam

De Moeder voelde aan dat het eerste vereiste van haar lichaam er nu in bestond het te ‘universaliseren’. Is zoiets mogelijk? Kan dit beperkte, zo kleine en kwetsbare lichaam waarin we opgesloten zijn, geüniversaliseerd worden? Het moest niet alleen mogelijk zijn, het bleek op het punt waar ze gekomen was de allereerste en noodzakelijke voorwaarde van de supramentale transformatie. ‘Het individu moet het instrument en het eerst terrein van de transformatie zijn, maar een geïsoleerde individuele transformatie is niet voldoende en kan zelfs niet volledig uitvoerbaar zijn’, schreef Sri Aurobindo in *The Life Divine*. ‘Het is zeker, want ik weet het uit ervaring’, zei de Moeder, ‘het is zeker dat er een graad van volmaaktheid en individuele transformatie is die niet verwezenlijkt kan worden zonder dat het geheel van de mensheid een stap vooruit heeft gezet ... Er zijn dingen die in de materie niet getransformeerd kunnen worden zonder dat het geheel van de materie een bepaalde graad van transformatie heeft ondergaan. Men kan zich niet helemaal afzonderen, dat is onmogelijk.’^[32] Sri Aurobindo geeft zijn ervaring weer: ‘[De sadhak van de Integrale Yoga] constateert dikwijls dat, nadat hij zijn eigen strijd afdoende heeft gewonnen, hij die strijd steeds opnieuw moet uitvechten in een schijnbaar eindeloze oorlog, omdat zijn innerlijk bestaan reeds zozeer verruimd is dat het niet alleen zijn eigen wezen met zijn welbepaalde behoeften en ervaringen bevat, en ook omdat het solidair is met het wezen van anderen, daar hij in zichzelf hun universum bevat.’^[33]

De enig ware, bewuste sadhaks van de Integrale Yoga in hun tijd waren de uitvinders ervan, Sri Aurobindo en de Moeder, en na Sri Aurobindo’s heengaan de Moeder alleen. Velen volgden in hun spoor, maar dan door een innerlijke gerichtheid die meer op overgave en intuïtie berustte dan op de kennis van een bewuste yogische inspanning; hun integrale yoga was meer een yoga van intentie dan van kennis, inzicht en doelbewustheid. Het is echter duidelijk dat de adhara, zelfs van de Avatar, een beperkt want geïndividualiseerd instrument is. Kon die beperking op het mentale en

vitale niveau nagenoeg grenzeloos worden verruimd, zozeer zelfs dat Sri Aurobindo en de Moeder eerst hun mentale en dan hun vitale hebben gesupramentaliseerd, de materie van hun lichaamcellen, hoezeer ook van de psychische en supramentale aanwezigheid doordrongen, bleef bevat binnen een bepaalde lichaamsvorm. ‘Een individuele transformatie zou niet de schepping van een nieuw type wezens of een nieuw collectief leven zijn.’^[34]

De lijn van deze Yoga, van deze nieuwe ontwikkeling in het leven van planeet Aarde, was onmiskenbaar. Alle vorige Avatars hadden zich in het vitale en mentale geüniversaliseerd om hun revolutionaire evolutieve stap tot een aardse verworvenheid te maken. Zo is het mentale bewustzijn, bijvoorbeeld, een algemene gevestigde eigenschap geworden van het leven op aarde dankzij het werk van de Avatar Rama. Nu moest de Avatar zich echter *lichamelijk* universaliseren omdat de nieuwe bewustzijnsontwikkeling niet langer in de subtiële bereiken van het vitale en mentale kon gebeuren; ze moest plaatsvinden in de materie zelf, in de materie waaruit het lichaam van de Avatar net als alle andere lichamen bestond. De materie moest bewust worden, met een hoger bewustzijn, ja, met het goddelijke Eenheidsbewustzijn. Wat in de Geest mogelijk was geworden, in Sri Aurobindo en de Moeder, moest nu in de Materie mogelijk worden. Een ontzaglijke revolutionair-evolutionaire stap, werkelijk een ‘Umwertung aller Werte’. Geen wonder dat zij die eertijds de toekomstige mogelijkheid daarvan hadden gezien, grote wezens overal in het verleden en over de hele Aarde, nooit de transmutatie in hun vlees hadden aangedurfd.

Het middel, het werktuig, het proefmateriaal ervan waren de zo kleine maar zo complexe bouwsteentjes van het lichaam, de cellen. De cellen zijn een produkt van de evolutie. Ze bevatten materie, ze bevatten levenskracht en ze hebben een eigen bewustzijn, wat ontegenzeggelijk blijkt uit hun wonderlijke organisatie waar de moleculaire biologie nog dagelijks nieuwe, verbazingwekkende geheimen ontdekt. Zoals alles wat in het heelal bestaat,

hebben de cellen ook de goddelijke aanwezigheid in zich, elke afzonderlijke cel, anders zou ze niet kunnen bestaan. Niets kan bestaan zonder Dat.

Toen de Moeder volop in de yoga van de cellen verwickeld was, werd haar eens de samenstelling en de werking van de cel concreet aangetoond. ‘De cellen’, zei ze nadien, ‘hebben een samenstelling en een structuur die overeenstemt met de structuur van het universum.’^[35] Dit kan ons, onder andere na de veelgelezen boeken van Fritjof Capra en Gary Zukav, niet meer verbazen. De wetenschap heeft moeten erkennen dat in de kosmos alles met alles samenhangt, met inbegrip van het atoom en het elementaire deeltje.²⁸ De kosmos gaat er steeds meer uitzien als een levend organisme, als een individu – zoals de Zieners altijd hebben beweerd. ‘De cel, in haar inwendige samenstelling, ontvangt de vibratie van de overeenkomstige toestand in het geheel’, zei de Moeder. ‘Elke vibratie in één centrum wekt automatisch een vibratie in een ander centrum op.’^[36] – ‘Elke cel is een wereld in miniatuur die aan het geheel beantwoordt.’ Achter en in alles is de Eenheid.

In de cellen van ons lichaam huist een verborgen Macht
Die het ongeziene ziet en de eeuwigheid ontwerpt.^[37]

Bevat de cel het Eenheidsbewustzijn in zich, dan is dat Bewustzijn natuurlijk niet manifest, anders zou de cel reeds in haar verschijning zoals in haar essentie goddelijk zijn – en wij dus ook. De cel is een produkt van de evolutie en draagt daardoor haar evolutionaire verleden in zich. ‘Elke cel heeft haar eigen bewustzijn’ (de Moeder), maar ook dit bewustzijn is reeds samengesteld. Diep binnenin is er het Eenheidsbewustzijn, de reden waarom de cel op de ritmen en gebeurtenissen van het geheel vermag mee te trillen. Het oppervlaktebewustzijn van de cel daarentegen is haar evolutionair bewustzijn, gegroeid dankzij de evolutionaire sprongen, die zich in haar ervaring steeds als rampen voordoen. (De supramentale Ommekeer zal ons misschien ook als een ramp voorkomen.) De cellen dragen de herinnering van die ‘rampen’ in zich.

Nog steeds zijn gewoonten aan de cellen opdringend

Blijft de herinnering van een duister en boosaardig begin

Als een spook voortleven in alles wat we dromen en doen. ^[38]

De herinnering van het Leven, dus van de mens, dus van zijn bestanddelen, gaat volgens Sri Aurobindo en de Moeder véél verder terug dan men zich gewoonlijk voorstelt en draagt in zich elementen van zijn hele evolutie, zelfs van ervaringen in heel lang geleden voorhistorische cyclussen, zelfs op andere planeten, helemaal tot vóór de pralaya's, de kosmische contracties die gevolgd zijn op de kosmische expansies. (De Moeder heeft meer dan eens gezegd dat ons universum de zevende expansie is, die van het Evenwicht en de Harmonie. Deze expansie zal volgens haar niet door een contractie worden gevolgd, maar zich in de Oneindigheid van het Ene steeds verder blijven verrijken en uitdijen. In die ontwikkeling zonder eindpunt is de supramentalisering van de Materie de beslissende stap.)

Het resultaat van dat alles is dat de cel, ten eerste, hardnekkig aan haar verworvenheden, haar bouw en wijze van functioneren blijft vasthouden. Dat heeft haar in de evolutie in staat gesteld te overleven en ze weet uit ervaring dat elke structurele genetische wijziging (mutatie) haar bestaan in het gedrang kan brengen, want mutaties zijn bijna zonder uitzondering verderfelijk. Voor een hogere bewustzijnsvorm lijkt het oppervlaktebewustzijn van de cel dan ook werktuiglijk, eigenzinnig, koppig en dom. Ten tweede, de cel vreest altijd het ergste, ze is uiteraard catastrofaal ingesteld. Het Leven, waarvan ze de draagster is, heeft zich altijd in de schaduw en onder de dreiging van de dood bewogen. We hoeven in de Natuur maar om ons heen te kijken om te zien hoe het eraan toegaat. In alle vormen die het Leven tot nu toe heeft voortgebracht, blijft overleven een precair iets, met honger, pijn, verminking, ziekte en ten slotte dood als enige zekerheden. Het moet inderdaad een sterke Alvreugde zijn, binnenin, die zich tegen al die negatieve aspecten met zoveel enthousiasme en zo'n ongebreidelde overvloed in het Leven blijft manifesteren. De supramentale yoga van de cellen moest dus de confrontatie aangaan met 'wetten', gewoonten die vele miljoenen jaren oud waren, om de erdoor gebouwde

structuren te wijzigen of voor wijziging vatbaar te maken. ‘Wij willen niet aan de bevelen van de Natuur gehoorzamen, zelfs als die miljoenen jaren van kracht zijn geweest’^[39], zei de Moeder. Mooi, maar – wederom – is dat mogelijk? Alle zinnige mensen hadden tot dan toe die vraag naar de mogelijkheid ontkennend beantwoord. Wie zou zo gek zijn het op te nemen tegen een natuurwet?! Is zelfs God niet gebonden door wat hij eenmaal heeft verordend? ‘Elke weg wordt versperd door een gewapende wet met stenen ogen ...’^[40]

Sri Aurobindo en de Moeder waren echter gekomen om de Wet te veranderen. Elke Avatar komt om een nieuwe Orde te vestigen die noodzakelijkerwijs met de bestaande Orde moet breken en dus in conflict treden. In de persoon van de Avatar wijzigt de Godheid het bestel in vroegere omstandigheden van de evolutie door hemzelf ontworpen en opgebouwd tegen de voorgaande Orde in, enzovoort, helemaal terug tot het Begin. De wetten van de Materie dulden de wetten van het Leven niet, ze zijn er onverenigbaar mee, en toch heeft het Leven de Materie gekoloniseerd en er zich intiem mee verenigd. Het Mentale heeft op zijn beurt een harmonisch samenbestaan met het Leven en de Materie uitgewerkt. In de evolutie van onze magische planeet is het onmogelijke dus al meer dan eens mogelijk geworden. ‘Het onmogelijke is de zekerheid van morgen’, schreef Sri Aurobindo. Wij hebben het zeldzame voorrecht die grote Onmogelijkheden nu mogelijk te zien worden. ‘Geen wet is absoluut’, schreef Sri Aurobindo in *The Life Divine*.^[41] ‘Wat de Natuur doet wordt in feite gedaan door de Geest.’^[42] En de Moeder zei: ‘Hier beneden zijn geen vaststaande wetten, er zijn geen twee identieke gevallen.’^[43] ‘Als er geen twee universele combinaties gelijk zijn, hoe kan men dan wetten vastleggen en wat is de absolute geldigheid van die wetten?’^[44] Ze zei zelfs dat het heelal op elk ogenblik helemaal herschapen wordt, zodat in principe alles mogelijk is.

Maar dan wel in principe. ‘Alles is mogelijk, maar alles is niet veroorloofd, behalve door middel van een onderkenbaar proces: de Goddelijke Macht legt haar eigen acties beperkingen op, processen,

hindernissen, aaneenschakelingen’, schreef Sri Aurobindo in een brief.^[45] – ‘De Wet! de Wet! het is de Wet! Begrijpt u dan niet dat het een *wet* is!? U kunt de Wet niet veranderen. – Maar ik ben gekomen om de Wet te veranderen. – Goed, betaal dan de prijs.’^[46] Het zijn de woorden van de Moeder. En ze heeft de prijs betaald.

Het domein van de cellen in haar was het raakvlak waar de Oude en de Nieuwe Wereld elkaar ontmoetten. Daar moest de transmutatie plaatsvinden. Daar moest het Eenheidsbewustzijn in de Materie worden gebracht, van boven of van buiten af, om zich te verenigen met het Eenheidsbewustzijn dat altijd in het hart van de Materie aanwezig was en is. Lukte dat, dan zouden de cel en de Materie van de cel daadwerkelijk het Eenheidsbewustzijn bezitten. De cel, vergoddelijkt, zou een bestanddeel van een goddelijk lichaam kunnen worden, het lichaam van de nieuwe soort op aarde. Daar greep de strijd plaats. ‘Le corps, c’est le champ de bataille.’ Het lichaam van de Moeder was het slagveld waar de veldslag voor de wereld van morgen zou worden beslist.

Mantra

Het was gedurende een andere Indiase film, *Dhruva*, op het Speelsterrein vertoond op 29 april 1958, dat de Moeder lange tijd een mantra hoorde reciteren en merkte dat die klanken een diepe, gunstige werking op haar lichaam uitoefenden, op de cellen van haar lichaam.

Een mantra is een formule van woorden. ‘Het WOORD heeft macht’, schreef Sri Aurobindo, ‘zelfs het gewone geschreven woord heeft een macht. Als het een geïnspireerd woord is, dan heeft het nog meer macht.’^[47] – ‘De mantra is het uitgesproken woord dat een scheppende macht heeft ... Het is niet alleen in het idee, het is in de klank dat er een scheppende macht is ... De klank heeft altijd een macht, hij heeft veel meer macht dan de mensen denken.’^[48] (de Moeder)

De dichters hebben dat altijd geweten. Er zijn van die geïnspireerde formuleringen die blijven natrillen in de geest of in het hart van de

toehoorder of de lezer die luistert met zijn innerlijk oor. De lezer wordt dan als het ware zelf de dichter, of liever beiden worden één door de vibratie in de woorden. Ook het reclamewezen heeft die macht ontdekt en gebruikt ze voor zijn commerciële doeleinden. In de religies wordt de mantrische macht aangewend door de voortdurende herhaling van bepaalde formules, een oefening die in India japa wordt genoemd. Een voorbeeld daarvan is het herhalen van het onzevader of het weesgegroot. De wezenlijke elementen van alle religies zijn immers nauw verwant. En er zijn natuurlijk ook de toverformules van de zwarte en de witte magie. K.D. Sethna geeft de volgende omschrijving van de mantra: ‘De mantra is de hoogste spirituele poëzie: het is als het ware de Godheid die zichzelf rechtstreeks uitdrukt, niet door een of ander bewustzijnsmedium. Het Goddelijke Wezen dat zich in woorden belichaamt in het vlak van de Godheid zelf, dat is de mantra. Het is het Woord van het Bovenmentale, afgevaardigd door het Supramentale, dat tot dusver de besturende Macht van het universum is geweest.’^[49]

De hoogste, algemeen bekende mantra is OM (spreek uit ‘oom’), in het Sanskriet weergegeven door één sierlijk schriftteken. De Moeder noemde OM ‘de handtekening van de Heer’.^[50] – ‘Met behulp van OM kun je de Godheid verwezenlijken. OM heeft een transformerende macht, OM vertegenwoordigt de Godheid’^[51], zei ze. Ze had al lang, eigenlijk al sinds haar laatste Parijse jaren, ‘een hele voorraad van mantra’s’, waarvan sommige in het eerste deel van de *Agenda* gepubliceerd zijn als ‘Gebeden van het bewustzijn van de cellen’. In een voetnoot bij het gesprek van 11 mei 1963 lezen we zelfs de intrigerende woorden: ‘Wanneer ik zeg dat mijn mantra het vermogen van de onsterfelijkheid heeft, dan gaat het om de andere, die waar ik nooit van spreek. Ik heb er nooit de woorden van gegeven.’

De basismantra van de Moeder was ‘Ce que Tu veux.’ (Wat Jij wilt.) Die mantra, in een soms lichtelijk variërende verwoording naargelang de vereisten van de omstandigheden, welke op uit haar hart, elke seconde van haar bestaan. Hij vormde de grond van haar zending op de Aarde. Het was haar ‘enige toevlucht’, ‘het enige middel’ van de supramentale

transformatie. Vanzelfsprekend waren die simpele woorden de uitdrukking van de surrender, de totale zelfovergave die de stof van haar hele aardse bestaan vormde zoals ze de stof van de hele Integrale Yoga is. Wanneer haar stem langzamerhand zal wegsterven, zijn het nog steeds die woorden die we horen, en als de woorden onhoorbaar worden, is het nog de expressie ervan in een gebaar, met de palmen van beide handen naar boven gekeerd, die we beschreven zien. Haar sadhana was overgave, de mantra van haar ziel kon niet anders dan overgave zijn.

Maar in 1958 had *haar lichaam* behoefte aan een mantra, de cellen van haar lichaam hadden er behoefte aan. En de reden is heel begrijpelijk. De cellen, hebben we gezien, zijn bijna uitsluitend negatief, catastrofaal ingesteld: aangezien ze ook de eigenschap van de hardnekkige herhaling bezitten, blijven ze hun negatieve, catastrofale obsessies zonder onderbreking herhalen. We horen het niet, dat gemurmel onder onze huid, onder onze oppervlaktepersoonlijkheid, omdat het overschreeuwd wordt door ons denken, voor het grootste deel machinaal, en door onze gevoelens, doortrokken van angst en pijnlijk gespannen door begeerte. Daaruit alleen al kunnen we afleiden hoezeer onze instrumentale persoonlijkheid bepaald wordt door het gemor en de angst aan de basis, op het niveau van de cellen. De ware existentiële angst is een lichamelijke angst. Als we dat in onszelf nagaan, zien we hoezeer de mens een weifelend, vreesachtig en negatief ingesteld wezen is. In ons leeft nog de angst voor de elementen, de dieren en de medemens, voor de wisselvalligheid van het bestaan, de pijn, de honger, het verdriet en de kwellingen uit talloze levens. Dat is in ons aldoor aanwezig, het vergalt ons bestaan en vergiftigt onze liefde. Het verkankert ons.

En het aantal cellen in ons lichaam is astronomisch groot. Het achtergrondgeruis van ons bestaan, in ons eigen lichaam, is een kakofonie die door haar verwarde vibraties elk direct contact met het Zuivere, het Harmonische, het Goddelijke uitsluit. De ziel is altijd smetteloos, het denken kan harmonisch worden afgestemd, de gevoelens kunnen worden gereinigd, ook al zijn ze een augiasstal, maar het lichaam in zijn

fundamentele elementen is het Great Barrier Riff in het tij van de vergoddelijking. Daarom voelde de Moeder zo sterk de behoefte aan een mantra: de kracht van de klank van het woord zou de vibraties van de cellen ordenen, harmoniseren, afstemmen op de macht die de mantra in zich bevatte. OM, ik aanroep je, NAMO, ik buig voor Je in totale overgave, BHAGAVATE, maak me zoals Jij bent, goddelijk. Zoals de frequentie van de atomen in een laser op elkaar worden afgestemd en gelijkgericht, zo gebruikte zij de zeer oude mantra ‘OM Namó Bhagaváte’ nu om haar lichaamcellen op de goddelijke supramentale Kracht af te stemmen en ze te helpen transformeren.

‘OM Namo Bhagavate’ was *haar* mantra. Een ware mantra ontspringt immers spontaan aan de ziel, of de ziel gaat er bij een contact spontaan mee meetrillen, en is dus persoonlijk, zielseigen. Daarbij bevond niemands lichaam zich in het yogisch ontwikkelingsstadium waar het lichaam van de Moeder zich toen in bevond. Precies om reden van zijn geavanceerde ontwikkeling was de behoefte aan die mantra in haar lichaam gerezen, hij was op dat ogenblik het noodzakelijke yogische instrument. Sri Aurobindo, op het punt waar hij gekomen was, had het belang van de mantra voor de transformatie van de cellen misschien nog niet geweten; althans, hij heeft het er nooit over gehad en niets zegt dat zijn Einsteiniaanse formule, waar hij het in zijn correspondentie met Nirodbaran over had, een mantra was. Daarom zei de Moeder: ‘Ik heb me ervan rekenschap gegeven dat voor de sadhana van dit lichaam de mantra essentieel is.’^[52] ‘Sri Aurobindo heeft er geen gegeven ... Was hij op het punt gekomen waar wij nu zijn, dan zou hij gezien hebben dat de louter psychologische methode ontoereikend is en dat er een japa nodig is, omdat alleen de japa een directe werking op het lichaam heeft. Ik heb dus de methode heel alleen moeten vinden, ik heb heel alleen mijn mantra moeten vinden. Maar nu dat uitgewerkt is, heb ik in enkele maanden tien jaar werk verricht.’^[53]

De Moeder heeft de mantra ‘OM Namo Bhagavate’ weliswaar als goeroe vertrouwelijk aan een paar volgelingen gegeven, om redenen die haar alleen bekend waren, maar ze heeft hem nooit voor iedereen tot een algemeen

instrument van de supramentale yoga verklaard. Dat blijkt zonneklaar uit de volgende citaten, sommige van lang nadat ze zelf die mantra ontdekt had en hem was beginnen gebruiken.

- ‘Het woord welt uit je op. Het kan voor iedereen verschillend zijn. Maar het moet spontaan uit het wezen voortkomen.’ (5 mei 1951)

- ‘Iedereen moet [een mantra] vinden [die] een uitwerking heeft, individueel ... Het zou zo moeten zijn dat dat uit je opwelt.’ (19 september 1958)

- ‘... [Je mantra is] onverschillig wat voor woord dat voor jou een macht heeft, een woord dat spontaan uit het hart opwelt als een gebed en dat de uitdrukking is van je aspiratie.’ (4 juni 1960)

- ‘Het zijn niet de woorden als zodanig [die de macht inhouden] ... Het is evident dat een ander bewustzijnscentrum, een andere concretisatie, een ander amalgaam [de Moeder bedoelde daarmee een andere adhara] ‘een andere vibratie zou kunnen hebben – dat het uiteraard een andere vibratie zou hebben ... Het gaat hem niet om de mantra als zodanig, maar om de relatie uitgewerkt tussen de mantra en het lichaam ... Het is uitsluitend een persoonlijk verschijnsel ... Een mantra die de een regelrecht naar de goddelijke verwezenlijking leidt, zou een ander koud en onberoerd kunnen laten.’ (31 mei 1962)

- ‘De ware mantra kan niemand je geven. Het is niet iets dat men geeft, het is iets dat binnenin opwelt ... Het is jouw eigen kreet ... Mijn mantra heeft de macht van de onsterfelijkheid ... Voor iemand anders heeft mijn mantra geen zin, maar voor mij is hij vol, boordevol zin.’ (11 mei 1963)

- ‘Het moet je eigen mantra zijn, niet iets dat je ontvangen hebt van wie dan ook – de mantra die spontaan uit je diepste wezen is opgerezen, afkomstig van je innerlijke gids.’ (23 september 1964)

- ‘Het is goed dat de mantra spontaan opwelt met de eenvoud van de roep van een kind – twee of drie woorden die zich ritmisch herhalen. Komt dat niet vanzelf, dan kan het lichaam de mantra herhalen die je mentale bewustzijn heeft gekozen.’ (21 mei 1969)

- ‘Uiterlijk – uiterlijk! – zeg ik de mantra: OM Namō Bhagavate (het is voor mij een uiterlijk wezen dat dat zegt), maar innerlijk ben ik zo [de Moeder opent haar handen met de palmen naar boven gekeerd in volkomen onbeweeglijkheid].’ (23 december 1972)

De voorwaarden van de supramentale yoga

De voorwaarden om met de supramentale yoga te beginnen, zijn door Sri Aurobindo en de Moeder in wel omschreven termen vastgelegd. Laten we enkele niet mis te verstane uitspraken van hen over dit belangrijke onderwerp aanhalen.

- In 1935 schreef Sri Aurobindo aan Nirodbaran: ‘Er zijn drie verschillende stadia van de transformatie. Het eerste is de psychische transformatie, waarin alles met de Godheid in contact is door bemiddeling van het psychisch bewustzijn. Dan komt de spirituele transformatie, waarin alles met de Godheid in het kosmisch bewustzijn één is geworden. Het derde is de supramentale transformatie, waarin alles gesupramentaliseerd wordt in het goddelijke gnostische bewustzijn.’

‘Niemand kan de supramentale verwezenlijking hebben die de spirituele niet heeft gehad.’

‘De psychische is de eerste van de twee noodzakelijke transformaties. Heb je de psychische transformatie, dan vergemakkelijkt dat onmetelijk de andere, dit is de transformatie van het gewone menselijke in het hogere spirituele bewustzijn.’^[54]

- ‘Je moet eerst je ziel vinden’, zei de Moeder in 1955, ‘dat is volkomen onontbeerlijk, en je moet je ermee identificeren. Daarna kun je aan de transformatie beginnen ... Je kunt daar onmogelijk omheen.’^[55] We horen hier een echo van Sri Aurobindo’s woorden in *The Life Divine*: ‘Dit is de eerste stap van de zelfverwezenlijking: de ziel, het goddelijk psychisch individu, op de troon plaatsen ter vervanging van het ego.’^[56]

- Het jaar daarop zei de Moeder weer: ‘Het ware spirituele leven begint wanneer men door zijn psychisch wezen in communicatie is met de Godheid, wanneer men zich bewust is van de goddelijke Aanwezigheid in

het psychisch wezen en wanneer men in voortdurende communicatie is met het psychisch wezen. Dan begint het spirituele leven, niet eerder: het ware spirituele leven.’^[57] En het ware spirituele leven is de proloog tot de supramentale transformatie.

- In 1957 zegt ze met nadruk: ‘Nu we het daarover hebben, herinner ik jullie aan wat Sri Aurobindo heeft gezegd, herhaald, geschreven, bevestigd en telkens opnieuw en opnieuw gezegd: dat zijn yoga, de Integrale Yoga, pas kan beginnen wanneer men die ervaring [de psychische verwezenlijking] heeft. Men moet zich dus geen illusies maken en zich niet verbeelden dat men kan beginnen te weten wat het Supramentale is en dat men er zich op welke manier dan ook een idee van kan vormen, hoe klein ook, vóór men die ervaring heeft.’^[58]

Deze uitspraken laten aan duidelijkheid niets te wensen over. Het gaat hier om het grondbeginsel van de Integrale Yoga. Men zou echter kunnen opwerpen dat ze dateren van vóór de Moeders ontdekking van het belang van de mantra voor haar lichaam. Daarom nog het volgende:

- In juli 1970 stelde ze vast: ‘Maar het psychisch wezen, het is dat dat zich zal transformeren ... en dat verleent een continuïteit aan de evolutie.’^[59] We zullen later nog op deze zeer belangrijke ontdekking terugkomen.

- ‘Het is het psychisch wezen, de vertegenwoordiger van de Godheid in de mens, dat zal blijven, dat in de nieuwe soort zal overgaan’, zei ze in april 1972. ‘Dus moet je leren je hele wezen rond het psychisch wezen te verzamelen. Wie in de supermenselijkheid wil overgaan, moet zich van zijn ego vrijmaken en zich rond zijn psychisch wezen concentreren.’

- En we hebben van haar de volgende met de hand geschreven boodschap van 24 juni 1972: ‘Het is onontbeerlijk dat ieder zijn psychisch wezen vindt en er zich blijvend mee verenigt. Het is door de psyche dat het Supramentale zich zal manifesteren.’^[60]

Nu we met de hoofdelementen van het transformatieproces in de Moeder hebben kennism gemaakt, kunnen we verdergaan met ons verhaal.

[28] Neem bijvoorbeeld dit citaat uit Gary Zukavs boek *The Dancing Wu Li Masters*: ‘De verbazingwekkende ontdekking die de nieuwkomers in de fysica te wachten staat, is dat het bewijsmateriaal verzameld in de ontwikkeling van de quantummechanica aantoont dat subatomische “deeltjes” voortdurend beslissingen schijnen te nemen! Sterker nog, de beslissingen die ze schijnen te nemen, blijken gebaseerd te zijn op beslissingen die elders worden genomen. Subatomaire deeltjes blijken *ogenblikkelijk* te weten wat voor beslissingen elders genomen worden, en “elders” kan even ver weg zijn als een ander sterrenstelsel! Het sleutelwoord is *ogenblikkelijk*. Hoe kan een subatomair deeltje hier weten welke beslissing een ander deeltje ginder heeft genomen op het ogenblik zelf dat het deeltje ginder deze neemt? Alle bewijsmateriaal spreekt het feit tegen dat quantumdeeltjes eigenlijk deeltjes zijn ... De filosofische implicatie van de quantummechanica is dat alle dingen in ons universum in feite delen van een allesomvattend organisch patroon zijn, en dat geen delen van dat patroon er ooit werkelijk apart van bestaan, en evenmin apart van elkaar.’ (blz. 72-73)

23.

De twee kamers

De Moeder was zo weids en zo volmaakt onbeweeglijk in de grote strijd die zich afspeelde. Je ging in haar binnen als in een oneindigheid van zachte sneeuw, en toch was ze zo brandend in haar onbeweeglijkheid. Je ging ver, ver, en voor altijd, en toch was dat hier. Je was er thuis als in het diepste intieme heiligdom en toch klopte er het hart van de wereld.^[1]

Satprem

‘Enkele maanden nadat ik me had teruggetrokken [in 1958] heb ik de ervaring van de positie van het vitale gehad’, lezen we in een gesprek van de Moeder met Satprem in januari 1962. Ze bedoelde daarmee de supramentalisering van het vitale. De supramentalisering van het mentale bewustzijn had al een hele tijd terug plaatsgehad; de volledige supramentalisering van het vitale was eveneens nodig opdat de cellen gesupramentaliseerd zouden kunnen worden. ‘Dat was werkelijk interessant, zodanig dat ik enkele weken lang de verleiding heb moeten weerstaan om er te blijven.’ De supramentalisering van het vitale betekende immers dat de Moeder de eenheid met alle levenskrachten in de kosmos en erbuiten had verwezenlijkt, dat ze die krachten als zichzelf aanvoelde en bezat, dat ze in die krachten overal heen kon en ze naar willekeur vermocht te gebruiken. (Let wel, hier kan geen sprake meer zijn van een egoïstische willekeur, want de uitwissing van het ego is de eerste voorwaarde van de supramentalisering.) Het moet een verwezenlijking van een onvoorstelbare macht en luister zijn geweest, zozeer dat de Moeder zelfs in de verleiding was gekomen om erbij stil te blijven staan, en dat was toch zéér uitzonderlijk.

‘Ik heb dat vrijwillig verzaakt om verder te gaan. En het is door dat te doen dat ik begrepen heb wat ze bedoelen wanneer ze zeggen: “He surrendered his experience” (hij heeft zijn ervaring opgeofferd) ... Ik heb

gezegd: “Nee, ik wil daar niet bij blijven stilstaan; ik schenk Je dat alles om tot het einde te gaan.” ... Had ik dat behouden, o ... ik zou een van die wereldfenomenen geworden zijn die de geschiedenis van de Aarde op haar kop zetten. Een geweldige macht! Geweldig, fantastisch! Maar daarvoor moest je erbij blijven stilstaan. Je moest dat aanvaarden als het eindpunt. Ik ben verder gegaan.’^[2] Dat moet ergens in 1959 zijn gebeurd en staat daar zomaar afgedrukt, quasi terloops, niet meer dan een paar paragrafen uit een gesprek. Het had de schitterendste en meest onweerstaanbare wereldreligie van alle tijden kunnen worden, nog heel wat machtiger dan de bovenmentale verwezenlijking uit 1927-'28. We zouden dit de tweede renunciatie van de Moeder kunnen noemen.

In de nacht van 24 op 25 juli 1959 is de volledige supramentale kracht voor het eerst *in het lichaam* van de Moeder doorgedrongen. Het was een ervaring van een enorme intensiteit, gepaard met hoge koorts en een gevoel alsof haar lichaam letterlijk ging barsten. En ineens bevond ze zich in een andere wereld, ‘bijna even substantieel als de fysieke wereld’, waar Sri Aurobindo een permanente verblijfplaats bleek te hebben.

Men begrijpe dit goed: de Moeder had op allerlei manieren toegang tot de supramentale wereld of werelden via het mentale of het vitale. Een voorbeeld daarvan hebben we al gehad in haar verhaal van het supramentale schip. Maar dit was een ervaring *van het lichaam*, de supramentale Kracht had voor het eerst van haar lichaam bezit genomen, en het resultaat daarvan was dat de Moeder met het lichaamsbewustzijn tot de supramentale wereld toegang verkreeg. En daar was Sri Aurobindo aanwezig in een supramentaal lichaam, in het lichaam dat hij innerlijk tijdens zijn leven had opgebouwd door zijn gesupramentaliseerd bewustzijn. Tot haar verrassing bleek de supramentale wereld zich niet ver van de grofstoffelijke te bevinden en wachtte zij, volledig gevormd, om zich in de aardse materie te manifesteren.

Zeker, Sri Aurobindo was sinds zijn heengaan altijd met haar samen, binnen in haar. Zij waren ‘Moedersriaurobindo’, met de naam Moeder vooraan omdat zij zich op aarde nog vooraan bevond, in een zichtbaar

lichaam. ‘Geen ogenblik heeft hij me verlaten’, schreef ze in een brief, ‘hij is nog steeds met me samen, dag en nacht, denkend met mijn brein, schrijvend met mijn pen, sprekend door mijn mond en handelend door mijn organisatievermogen.’^[3] Ze hoefde slechts even stil te blijven en Sri Aurobindo was er, ‘ten zeerste aanwezig’. Ze brachten bijna alle nachten samen door ‘om dingen te doen’. En nu hij niet langer in een fysiek lichaam hoefde te werken, kon hij zich vrij bewegen overal ter wereld en in alle werelden, in veel subtiele lichamen tegelijk. ‘Hij is als het ware verveelvoudigd.’

Maar deze ontmoeting was speciaal, helemaal nieuw. Ze had plaats doordat de supramentale Kracht in haar lichaam binnen was gekomen. De supramentale wereld waar Sri Aurobindo zich bevond was heel dicht bij de materiële, als het ware óók in het fysieke vlak maar nog achter een onzichtbare wand, en helemaal uitgewerkt. Twee dagen had de Moeder erin verbleven, twee volle dagen van een absolute gelukzaligheid. En Sri Aurobindo was de hele tijd met haar samen geweest: ‘Liep ik, dan liep hij met me mee; ging ik zitten, hij zat naast me.’ Het moet toen of toch kort daarop geweest zijn dat ze de deur van haar psychisch wezen weer heeft geopend, ‘heel voorzichtig’, want Sri Aurobindo was weer lichamenlijk aanwezig, niet helemaal hier en niet voortdurend, maar toch voldoende opdat haar psychisch wezen niet langer zijn vlucht zou nemen om met zijn wederhelft te worden verenigd.

Van toen af heeft de Moeder het steeds opnieuw over die twee werelden, de een als het ware binnen in de ander, ‘en doublure’. Ze vergelijkt ze vaak met twee kamers of met twee bewustzijnstoestanden, want de overgang van de een naar de ander is een bewustzijnsverschijnsel. De overgang geschiedt doordat het bewustzijn – het bewustzijn van de *lichaamscellen* – zich nu eens in deze en dan weer in gene positie bevindt, nu eens in de positie van de grofstoffelijke materie aan onze kant, dan weer in de positie van de supramentale materie aan de andere kant. Het bewustzijn is als het ware in staat op magische wijze door de scheidingsmuur tussen de twee ‘kamers’ of

werelden te gaan. ('Magisch' is een woord dat we gebruiken voor een verschijnsel waarvan we niet weten hoe het in zijn werk gaat.)

De Moeder heeft vanaf haar eerste lichamelijke kennismaking met die supramentale wereld gezegd dat ze zich in het 'subtiel-fysieke' bevond. Naarmate ze er steeds vertrouwder mee werd, kende ze er ook een steeds grotere concretie aan toe – 'dat subtiel-fysieke is heel concreet' – tot zij zou constateren dat dat subtiel-fysieke méér concreet en méér materieel is dan onze grofstoffelijke wereld: 'een wereld die veel concreter is dan de fysieke wereld', 'een fysieke dat me completer toeschijnt'. We moeten ons hier eens te meer hoeden voor spraakverwarring en de volgende bepalingen in gedachten houden.

De term 'subtiel-fysieke' zoals doorgaans vóór die ervaring in 1959 gebruikt, is het intermediaire bestaansniveau tussen de grofstoffelijke materie en het vitale, waar alles wat in de materie verschijnt en gebeurt eerst doorheen moet en waar het wordt voorbereid. In *The Life Divine* lezen we: 'Er wordt aangenomen dat er in het fysieke vlak zelf, of er heel dichtbij, lagen van een steeds grotere subtiliteit zijn die als gradaties van het fysieke kunnen worden beschouwd maar met een vitaal of mentaal karakter; dit zijn lagen die het fysieke omgeven en doordringen, en waarin zich de wisselwerking tussen de hogere werelden en de fysieke wereld afspeelt.'^[4]

De term 'subtiel-fysiek' wordt ook soms ten onrechte gebruikt voor de substantie van de vitale en mentale werelden, doordat hij zo sterk alles oproept wat te 'subtiel' is om door onze zintuigen waargenomen te worden, dus in feite alles wat niet grofstoffelijk fysiek is.

Sinds 1959 gebruikt de Moeder, naast de twee voorgaande betekenissen, de term meer en meer voor de supramentale wereld die op het punt staat zich op de Aarde te manifesteren. Dit is vanzelfsprekend een 'subtiële' wereld voor de grofstoffelijke waarneming, maar hij verschilt radicaal van de bestaansniveaus waar de twee eerste bepalingen aan refereren. Zoals we nog zullen zien is in de supramentale wereld, die een Waarheidswereld is, de materie inderdaad concreter, van een grotere dichtheid en tegelijkertijd plastischer dan in de grofstoffelijke wereld. De Moeder heeft ook voor deze

wereld de term ‘subtiel-fysiek’ gebruikt omdat die voor ons niet waarneembare wereld zo dicht bij de voor ons waarneembare lag dat ze slechts ‘een stap achteruit’ hoefde te zetten, een beweging van het celbewustzijn, om van de een in de andere over te gaan, zoals ze vroeger op de voor haar allergewoonste manier altijd al met haar hogere bewustzijn had gedaan om uit onze wereld in de subtiel-fysieke werelden over te gaan.

Een ego had de Moeder al lang niet meer. Het ego is een van de minst tastbare en toch meest reële dingen die er zijn. Het is de vervormende lens waardoor we de wereld zien en beleven; het is de as waardoor alle verhoudingen met betrekking tot onszelf worden bepaald; het is de magneet die alles naar ons toe haalt, het steeds aanwezige zoeklicht dat alles wat binnen zijn straal valt als in betrekking met onszelf reveleert. Het ego is een psychologische constructie die in de evolutie onontbeerlijk is geweest voor de menselijke individualisering. Wil men boven de gewone menselijkheid uitstijgen, dan wordt het ego de grootste hinderpaal, misschien wel de grootste vijand, wat zou betekenen dat onze grootste vijand onszelf is. Want het is taai, klampt zich vast aan zijn evolutionaire recht op bestaan, en het is ongemerkt aanwezig in de minste van onze wezensuitingen. ‘We willen een soort zonder ego’, had de Moeder gezegd.

Maar ook het lichaam heeft natuurlijkerwijs een ego. Het lichamelijke ego is wat mijn lichaam als dit bepaalde lichaam samenhoudt, wat onbewust zijn functies en handelingen coördineert, wat fysiek zijn positie in de wereld bepaalt. Het ego is de as waar onze wereld om draait, psychologisch en lichamenlijk. Het lichaam willen universaliseren is dus regelrecht in tegenstelling tot de lichamenlijk egocentrische levenswijze. Ook op dit punt kwam de sadhana van de Moeder in botsing met eeuwenoude gewoonten, eeuwenoude ‘wetten’. Maar het supramentale heeft lak aan de redelijkheid van homo sapiens, en de Moeder ging onverschrokken vooruit in het onbekende.

Onverschrokken maar niet ongeschokt. Met een kleine inspanning van de verbeelding kan men zich wel *voorstellen* dat men van de ene wereld in de andere overgaat. (In feite reizen we in het mentale, door middel van de

verbeelding, voortdurend als de gesmeerde bliksem van het een naar het ander.) Men kan zich ook wel *voorstellen* dat het lichaam geen ego, geen centrale as, geen middelpunt meer heeft en één is geworden met alle dingen, zelfs met het hele universum. Veel mystici hebben mentaal die extatische verwezenlijking gehad en naar het schijnt verwekken sommige drugs een gelijksoortige vitale ervaring. Maar lichamelijk? Want we mogen niet vergeten dat dit de yoga van de lichaamsellen was.

De Moeder *wilde* nooit iets doen, ze werd ermee geconfronteerd. In een yoga met de overgave als centrale steunpilaar wil je zelf niets, je laat de Godheid voor je beslissen, want die weet het zoveel beter, bij elke volgende stap, op elk ogenblik. Wat wij onder ‘willen’ verstaan, is trouwens een mentale daad; daar het mentale binnen het Eenheidsgebeuren ontzettend beperkt en eigenlijk onwetend is, kan een mentale wil ons alleen maar op dwaalwegen brengen. Sri Aurobindo had al gezegd dat hij in zijn yoga stap voor stap vooruitging, in volledige overgave geleid door de alwijze innerlijke Gids. Zo ook de Moeder. Achter haar, in haar werkte de leidende hand van de Grote Moeder, dus van haar Zelf; en ieder van haar bewegingen in deze wereld van onwetendheid werd gesteund door de Vlam van de volledige overgave – want dat blijkt werkelijk een Vlam te zijn, die weet, die kan en die de nodige kracht schenkt.

Toen ze de eerste keren in het lichaamsbewustzijn van de ene kamer naar de andere overging, van de ene wereld naar de andere, was dat voor het lichaam een zodanig nieuwe ervaring dat ze oppervlakkig gezien traumatisch werkte. (Is elke evolutionaire mutatie niet traumatisch voor het evoluerende wezen?) Voor het lichaam hier was dat een soort momentele dood. Want wat is de dood voor ons anders dan een overgang uit een grofstoffelijke wereld, de onze, naar een andere? Haar lichaamsbewustzijn moest dat leren, het moest het meesterschap over die bewustzijnsbeweging verkrijgen, het moest dat gewend worden. Eerst schrok het, elke keer, het raakte in paniek. En de Moeder bezwijmde, tot ontsteltenis van de aanwezigen, die natuurlijk niet wisten wat er aan de hand was. Dus gaf ze er soms de voorkeur aan in haar badkamer te bezwijmen.

‘Vrees heeft geen plaats in deze yoga’ ^[5], had Sri Aurobindo meer dan eens geschreven. En de Moeder had het haar jeugdige toehoorders op het hart gedrukt: ‘Yoga en vrees gaan niet samen.’ ^[6] – ‘Als je vreest, dan is het net of die vrees datgene aantrekt waar je bang voor bent ... [Vrees] is als een oplosmiddel, als een bijtend zuur.’ ^[7] Vrees en angst stonden niet in haar woordenboek. Reeds uit haar occulte scholing wist ze hoe gevaarlijk en zelfs dodelijk vrees en angst konden zijn. En was zij als Kali en Durga niet de onverschrokken strijdster van de werelden? Onverschrokken is het woord dat op haar toepasselijk was. Voor wat zij deed, mocht je voor geen kleintje vervaard zijn, zei ze een beetje ironisch, ‘il ne faut pas avoir froid aux yeux’. En ze heeft verscheidene keren haar vitale aspect beschreven: een onvervaarde strijder, wit, prachtig van gestalte, man noch vrouw, leunend op zijn hellebaard. Dat, uit de talloze wezens die ze was, was het vitale wezen dat ze voor dit leven had uitgekozen, dat haar vitale kracht was. Een onverschrokken vechter.

Ze was de brug tussen onze wereld en de supramentale aan het bouwen – en ze was zich aan het universaliseren. Beide transformatieprocessen gingen samen. Ze stelde vast dat de ik-as, de referentieas in haar lichaam aan het verdwijnen was. Haar lichaamsbewustzijn was steeds minder beperkt tot haar eigen fysieke lichaam; het breidde zich uit, het was in de dingen en in de anderen aanwezig. Dat was alleen mogelijk door een transformatie van de cellen, die in hun bewustzijn overal bewust begonnen mee te vibreren. Sri Aurobindo en zijzelf hadden altijd gezegd dat elk deel van hun lichaam, die microkosmos, op symbolische wijze een deel van de macrokosmos vertegenwoordigde. (De Moeder zou op een dag zelfs aangeven waar de Ashram als entiteit representatief in haar fysieke lichaam aanwezig was: tussen de navel en de blindedarm.)

Met deze Yoga maken we werkelijk direct kennis met de arcana, de verborgenheden van de wereld, dat ongelooflijke wonder. Alles is een wonder, de zandkorrel en de visarend, het madeliefje en de melkweg, de rode bloedcel en de liefde. Het is een van de draden die Sri Aurobindo door *Savitri* heen heeft geweven: de verbazingwekkende magie, het aangrijpende

wonder in alles wat uit de hand van de Creatrix is voortgekomen en voortkomt, op elk ogenblik in de tijd. Naast die van de aandacht is de gave van de verwondering de onontbeerlijke eigenschap van de werkelijk tijdsbewuste mens, die over wie Rimbaud het had toen hij schreef: ‘Il faut être absolument moderne’, (je moet onvoorwaardelijk modern zijn), niet als mode, maar als ervarings- en kennisinstrument, als ‘houding in de tijd’, met de blik constant op de Aanwezigheid gericht.

Zoals elk deel van het lichaam, zoals elk orgaan is ook elke cel representatief voor bepaalde vibraties in de kosmos waaruit de verwante kosmische elementen bestaan, groot of klein, microscopisch of astronomisch. Door de vibraties in het bewustzijn van haar lichaamscellen kwam de Moeder rechtstreeks in contact met de verwante vibraties elders. Hier aanwezig zijnde, was ze daar, ginder en overal, lichamelijk. De cellen, of toch een steeds groter deel ervan, waren onderweg naar het Eenheidsbewustzijn, waarvan één der eigenschappen de alomtegenwoordigheid is. Ze waren een supramentaal lichaam aan het vormen, en dat is een alomtegenwoordig lichaam bestaande uit een supramentale substantie. Wij kunnen daar niet helemaal bij, wij bestaan zo niet. Maar de Moeder door haar sadhana was lichamelijk zo aan het worden. Een deel van haar lichaam was nog zoals het onze, een ander deel werd dat. Zij stond met één been hier en een ander daar, zoals ze zelf zei. Om gek te worden was dat, en dat zei ze ook soms. Ze had echter geweten dat het onverwachte en onmogelijke voor haar het alledaagse zouden worden. Maar toch, het was een vreemde manier van leven, zo in volle bewustzijn de evolutieve saltus te maken.

De Agenda

Elke zin uit de vorige hoofdstukken en elke zin uit de volgende zou geïllustreerd of gestaafd kunnen worden met tientallen citaten uit de dertien delen van *L'Agenda de Mère*. Dit zijn de gesprekken die de Moeder met Satprem heeft gevoerd, ergens vanaf 1960 tot in mei 1973. De *Agenda* is

een document van meer dan 6000 bladzijden. We kunnen er alleen maar naar verwijzen en er in deze laatste hoofdstukken een beknopte inleiding op geven. Vanaf eind 1964 tot eind 1973 zijn, op aandringen van Satprem, ook uittreksels van deze gesprekken, aan de Moeder voorgelezen en door haar geautoriseerd, in het *Bulletin* verschenen onder de titel *Notes sur le chemin*, notities onderweg.

De *Agenda* is een van de grote documenten uit de Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder. Wat Sri Aurobindo gezien en ten dele reeds uitgewerkt had, wordt hier door de Moeder verder uitgewerkt. De *Agenda* is de voortzetting van *The Synthesis of Yoga* en *The Supramental Manifestation*, een ontwikkeling van wat in Sri Aurobindo's geschriften en in de *Entretiens* geschetst en gedeeltelijk begonnen was. Het document werpt ook een uiterst interessant en vaak onthullend licht op het leven van Sri Aurobindo en de Moeder. Geen beeld van hen, geen biografie kan volledig zijn zonder deze bron.

Satprem, volgens de burgerlijke stand Bernard Enginger, was een Fransman die in 1923 in Parijs werd geboren, maar die altijd met heimwee heeft teruggedacht aan zijn jeugd aan de kust van Bretagne. In de Tweede Wereldoorlog trad hij toe tot het verzet; hij werd, net twintig, door de Gestapo opgepakt en heeft anderhalf jaar in de Duitse concentratiekampen, onder andere Mauthausen, doorgebracht. Diep door die ervaring getekend, werd hij na de oorlog een exponent van de problematiek en de levensvisie van het existentialisme, hoewel niet Sartre en Camus maar Gide en Malraux zijn voornaamste voorbeelden waren.

In 1946 schreef hij in een brief aan André Gide: 'Ik hield van u en bepaalde passages uit uw boeken hebben me geholpen om in de concentratiekampen te overleven. Ik heb uit u de kracht geput om me los te rukken uit een burgelijk en materieel comfort. Ik heb samen met u "niet zozeer het bezitten dan wel de liefde" gezocht. Ik heb schoon schip gemaakt om geheel nieuw te staan tegenover de nieuwe wet. Ik heb me vrijgemaakt ... Ik heb me ten slotte van u losgemaakt, maar ik heb geen nieuwe meesters gevonden en het leven blijft me verstikken. De verschrikkelijke

absurditeit van de consorten van Sartre en Camus heeft niets opgelost en opent alleen maar het vergezicht op de zelfmoord.’ (André Gide, *Journal 1942-1949*)²⁹ Satprem werkte korte tijd in de koloniale administratie van Pondicherry, maar kon het nergens harden en trok op avontuur uit in Frans-Guyana, Brazilië en Afrika.

In Pondicherry had hij echter de darshan van Sri Aurobindo en de Moeder gehad en hij droeg Sri Aurobindo’s *The Life Divine* zelfs in de regenwouden van Amazonië met zich mee. Na zijn omzwervingen ging hij in 1953 terug naar Pondicherry om er de Moeder te ontmoeten en zich, tegen zijn individualistische en rebelse aard in, in de Ashram te vestigen. Hij was ‘een “goeie” gerevolteerde westerling en ‘alle manieren om de wereld te veranderen leken mij a priori uitstekend’, schrijft hij.^[8] Hij was af en toe leraar aan de Ashram-school en verzorgde, met zijn opmerkelijk literair talent, ook de Franse teksten voor het *Bulletin* van de afdeling lichamelijke opvoeding, in feite het orgaan van de Moeder; dat tijdschrift verscheen (en verschijnt) viermaal per jaar, met alle teksten in het Engels en het Frans naast elkaar afgedrukt.

Satprems eerste jaren in de Ashram waren een periode van misnoegen, ongedurigheid, twijfels en soms heftige revolte. Hij heeft een deel van zijn correspondentie met de Moeder in het eerste deel van de *Agenda* ingelast; die brieven geven ons een aangrijpend beeld van het geduld, het begrip en de liefde die de Moeder ook jegens haar opstandige kinderen betoonde. Ze heeft nooit iemand zonder reden voor de Yoga aanvaard, en als ze iemand aanvaardde was dat onvoorwaardelijk en voor altijd. Steeds opnieuw meende Satprem zijn heil in het avontuur te moeten zoeken. Je kunt geen exotisch land of oord bedenken of hij wilde erheen; de Congo, weer Brazilië, Afghanistan, de Himalaya, Nieuw-Zeeland, een reis om de wereld per boot, het komt allemaal in die brieven voor. Maar de Moeder wist wat hem dreef en liet hem in 1959 de volgeling worden van een zeer bekwame tantrische yogi, tevens hoofdpriester van de grote tempel in Rameshwaram. Met een andere yogi als leidsman trok hij daarna gedurende zes maanden als sanyassin (bedelmonnik) door India en ontving de initiatie van de

sanyassins. Aan de hand van die ervaringen heeft hij later de roman *Par le corps de la terre, ou Le Sanyassin* geschreven.

Maar ‘de vogel keerde altijd naar het nest terug’, naar de Ashram in Pondicherry, naar de Moeder. Ze begon hem af en toe uit te nodigen om naar haar kamer te komen, ogenschijnlijk voor kleine literaire klusjes in verband met het *Bulletin*. Hij werd steeds meer door haar geboeid. Hij stelde vragen (of zij suggereerde de vragen) en zij antwoordde. ‘In het begin liet ze me roepen, en er was die grote stoel waar ze in zat, en ik ging op het tapijt op de grond zitten en luisterde naar haar. Echt waar, ze wist zo veel. Het was een wonder naar haar te luisteren. Maar vooral, beetje bij beetje, begon ze haar ervaring te vertellen.’^[9]

Hoe geweldig Satprem gevoelsmatig ook tekeer kon gaan, hij bezat een heel scherp intellect, een grote culturele bagage, een brede belangstelling, en als schrijver een hartstochtelijke, kleurrijke stijl. We hebben al gezien dat de Moeder zich over het gebrek aan culturele interesse om haar heen beklaagde. Ze had zo veel mee te delen, haar kennis en ervaring waren zo omvangrijk op alle essentiële gebieden waar de mens ‘de grote vragen’ stelt, maar er werd haar zo weinig gevraagd. ‘Ik ben een schelletje dat men niet laat klinken’, zei ze. Hier nu was iemand met een analytische geest en een dorst naar kennis – het ideale instrument om de anderen een glimp van haar ongelooflijke ervaringen mee te delen. En tegelijk werkte ze op hem, in hem, deed ze zijn yoga zoals ze de yoga deed van allen die ze had aanvaard.

Satprem ging het algemeen belang van die gesprekken met de Moeder beseffen en bracht een bandrecorder mee. Zo is de *Agenda* ontstaan. Een deel ervan betrof het literaire werk dat hij voor de Moeder deed; een ander deel betrof zijn eigen yogische evolutie, zijn yogische opvoeding; een derde deel van de gesprekken was door de Moeder bedoeld als registratie, in grote trekken, van het verloop van haar transformatieproces. Alles wat de Moeder zei was interessant, alles was informatief en leerzaam, al zou ze zelf hoogstwaarschijnlijk heel wat vertrouwelijke passages over personen in haar omgeving nooit voor publikatie hebben vrijgegeven.

Na het heengaan van de Moeder is er tussen de Ashram en Satprem een kloof ontstaan, met betreurenswaardige gevolgen. Hij had onder leiding van de Moeder *Sri Aurobindo, ou l'Aventure de la conscience* geschreven, een boek dat zo velen bekend heeft gemaakt met Sri Aurobindo en de Moeder. Hij had haar nog *La genèse du surhomme*, 'de genesis van de supermens', voorgelezen, een essay dat door haar ten eerste werd geprezen. Na haar heengaan schreef hij de trilogie *Mère*, 'Moeder', waarin hij voor het eerst het onschatbare materiaal van de *Agenda*, waar hij toen nog als enige over beschikte, ontleedt en becommentarieert. *Le mental des cellules* is een kristallisatie van de trilogie, en in *Gringo* en recentelijk in *Evolution II* doet hij verslag van zijn eigen ontwikkeling. Het lijkt erop dat hij zich zowat als de enige opvolger van Sri Aurobindo en de Moeder beschouwt. In een brief van hem uit 1983 staat te lezen: 'Ik heb de beslissing moeten nemen om me terug te trekken omdat ik in mijn [innerlijk] werk niet meer vooruitgang, ik blijf gewoon in een kringetje ronddraaien. Er moet toch minstens één menselijk wezen bewijzen, aan de wereld tonen dat de weg van de nieuwe soort voor de mensen mogelijk is. Waar dient het anders toe wat Moeder en Sri Aurobindo voor de mensen hebben gedaan?' [10]

'Ik ben niet langer in mijn lichaam'

... het harmonisch menigvuldige wezen van God in bepaalde grote ritmen ... [11]

Sri Aurobindo

Op 16 maart 1962 begon voor de Moeder een zware crisis. Ze had het voelen aankomen, naar we kunnen opmaken uit de gesprekken van 11 en 13 maart. 'Ik was heel ernstig: ik lachte. Het is juist wanneer ik lach dat ik ernstig ben ... Wanneer ik zo ben en om alles lijk te lachen is het omdat er momenten zijn dat het heus gevaarlijk is, heus gevaarlijk. Ik heb een hekel aan drama's. Ik wil niet tragisch doen. Nog liever lach ik om alles dan tragisch te doen ... Ik wil geen slachtoffer zijn, geen held, geen martelaar, niets van dat alles! ... De God die gekruisigd wordt, nou, nee! Schiet hij er

het hachje bij in, dan schiet hij er het hachje bij in, dat is alles en het komt er niet op aan.’ Het was inderdaad werkelijk gevaarlijk: men heeft zelfs gedacht al het nodige te moeten doen omdat de Moeder overleden was. Wat was er gebeurd?

De woorden op 3 april door haar in het Engels gesproken en door Pavitra genoteerd op een ogenblik dat het geweld van de storm wat geluwd was, spreken voor zich. ‘Precies tussen elf en twaalf verleden nacht had ik een ervaring waardoor ik ontdekte dat er een groep van personen is – hun identiteit werd me opzettelijk niet bekendgemaakt – die een soort religie willen stichten gebaseerd op de openbaring van Sri Aurobindo. Maar zij hebben er alleen het aspect van de macht en de kracht van overgenomen, een bepaalde vorm van kennis, en alles wat door de asurische Krachten kan worden gebruikt. Er is een groot asurisch Wezen dat erin geslaagd is Sri Aurobindo’s gedaante aan te nemen. Dat is echter alleen maar een gedaante. Die gedaante van Sri Aurobindo heeft tegen mij verklaard dat het werk dat ik doe niet het zijne [dat van Sri Aurobindo] is. Ze heeft verklaard dat ik hem [Sri Aurobindo] en zijn werk verraden heb en ze heeft geweigerd verder wat dan ook met mij te maken te hebben ...’

Ze vond het niet nodig op alle details van de ervaring in te gaan. ‘Maar ik moet zeggen dat ik me volledig bewust was, van alles, en ik wist heel goed dat daar een asurische Kracht aanwezig was, die ik niet afgewezen heb omwille van de oneindigheid van Sri Aurobindo. Ik wist dat alles deel van hem uitmaakt en ik wil niets van de hand wijzen. Ik heb dat wezen verleden nacht driemaal ontmoet ...’ Ze herinnerde zich alles met volstrekte nauwkeurigheid, ook het uur. ‘Tussen een kwartier na middernacht en twee uur was ik samen met de ware Sri Aurobindo in de volste en zoetste relatie, ook daar in volmaakte bewustheid, besef, kalmte en gelijkmoedigheid ... Om twee uur werd ik wakker en ik constateerde dat het hart aangedaan was door de aanval van die personen die dit lichaam van het leven willen beroven, omdat ze weten dat hun opzet niet kan slagen zolang ik in een lichaam op aarde aanwezig ben. Hun eerste aanval heeft jaren geleden plaatsgehad ... Ze hebben jaren geleden al gewild dat ik dood zou gaan. Zij

zijn verantwoordelijk voor de aanvallen op mijn lichaam. Ik ben nog altijd in leven omdat de Heer heeft gewild dat ik in leven zou blijven, anders zou ik lang geleden vertrokken zijn.’ Hier hebben we dus een bevestiging van de aanvallen van zwarte magie die met elke belangrijke crisis in het transformatieproces van de Moeder gepaard gingen om zo veel mogelijk het resultaat van de crisis, een vooruitgang in de transformatie, te verhinderen of te verzwakken.

Is dat alles verbazingwekkend, het vervolg van wat de Moeder, nog steeds in het Engels, zei, terwijl haar leven aan een zijden draadje hing, is het niet minder. ‘Ik ben niet langer in mijn lichaam. Ik heb de zorg ervoor aan de Heer toevertrouwd, te beslissen of het het Supramentale deelachtig zal worden of niet. Ik weet en ik heb ook gezegd dat dit nu het laatste gevecht is. Moet het doel vervuld worden waarvoor dit lichaam in leven is, namelijk de eerste stappen op weg naar de supramentale transformatie, dan zal het in leven blijven. De beslissing berust bij de Heer. Ik vraag niet eens wat Hij heeft beslist. Is het lichaam niet in staat het gevecht te doorstaan, moet het ontbonden worden, dan zal de mensheid een kritieke tijd doormaken. Wat de asurische Kracht, die erin geslaagd is de gedaante van Sri Aurobindo aan te nemen, zal creëren is een nieuwe religie of levensvisie, wellicht onbarmhartig en meedogenloos, in naam van de supramentale realisatie. Maar iedereen moet weten dat dat niet waar is, dat het niet Sri Aurobindo’s onderricht is, niet de waarheid van zijn onderricht. De waarheid van Sri Aurobindo is een waarheid van liefde, licht en erbarmen. Hij is goed en groot en meedogend en goddelijk. En hij is het die de uiteindelijke overwinning zal behalen ...’

Toen deze woorden waren neergeschreven en nadien ter verificatie aan haar voorgelezen, gaf de Moeder nog het volgende commentaar: ‘Het gevecht heeft plaats in het lichaam. Dit kan niet blijven voortduren. Zij worden overwonnen of dit lichaam wordt overwonnen. Alles hangt af van de beslissing van de Heer. Het [lichaam] is het slagveld. In hoeverre het de aanval kan weerstaan, weet ik niet. Dat hangt tenslotte van Hem [de Heer] af. Hij weet of de tijd al dan niet gekomen is, de tijd voor het begin van de

Overwinning. Het lichaam zal dan voortleven. Indien niet, dan blijven mijn liefde en bewustzijn bij jullie.’ ^[12] Het zijn eenvoudige woorden, oorspronkelijk gesproken in een eenvoudig Engels, maar hun betekenis is zo dramatisch. Er lag zo veel in de weegschaal: nog eens duizenden jaren evolutie of niet, nog eens duizenden jaren van al die waanzin en al dat lijden, of niet. Het Supramentale was in de aardatmosfeer aanwezig en werkte er; het maakte deze strijd van de Moeder mogelijk. Ze kon al eerder zijn heengegaan, maar haar aanwezigheid maakte ‘de eerste stappen naar de supramentale transformatie’ mogelijk. Lukte dat niet, dan moest wat zij hier door haar lichamelijke aanwezigheid in jaren, dagen, uren kon uitwerken door de Natuur in duizenden of miljoenen jaren worden uitgewerkt, en zou de mensheid ‘een kritieke tijd’ van een soort fascistisch, pseudo-supermenselijk religieus regime doormaken. We denken hierbij terug aan het Hitleriaanse ideaal, weinigen bekend maar de ware drijfveer achter het ‘onbarmhartig en meedogenloos’ nazi-regime.

Het gevecht, door haar in het lichaam geleverd, werd voortgezet. De personen om haar heen, de Ashram en allen die van haar kritieke gezondheidstoestand afwisten, hielden de adem in. Weinigen hebben beseft waar het in feite om ging, wat voor hen toen en voor ons nu op het spel stond.

Op 13 april kwam het overwinningsbulletin, weer door de Moeder in het Engels gesproken en dit keer op band opgenomen. Ze gaf dat bulletin zelfs een titel: ‘Ervaring van de nacht van 12 april 1962’ en het luidde als volgt: ‘Plotseling werd ik in de nacht wakker met het volledige besef van wat we “de Yoga van de wereld” zouden kunnen noemen. De Opperste Liefde was zich aan het manifesteren in grote stuwingen, en elke stuwung bracht de wereld verder vooruit in haar manifestatie. Het waren de geweldige stuwingen van de eeuwige, ontzagwekkende Liefde, niets dan Liefde. Elke stuwung van de Liefde bracht het heelal verder vooruit in zijn manifestatie.

En er was de zekerheid dat wat gedaan moest worden, gedaan is en dat de Supramentale Manifestatie verwezenlijkt is.

Alles was persoonlijk [de Moeder bedoelt hier haar goddelijke Persoonlijkheid], niets was individueel.

Dat bleef zo doorgaan, aldoor, aldoor.

De zekerheid dat wat gedaan moest worden, *gedaan is*.

Alle gevolgen van de leugen waren verdwenen: de dood was een illusie, ziekte was een illusie, onwetendheid was een illusie, iets dat geen realiteit bezat, geen bestaan. Alleen Liefde en Liefde en Liefde – mateloos, geweldig, ontzaglijk – die alles in zich droeg.

En hoe dat in woorden uit te drukken? Het leek onmogelijk vanwege de tegenstrijdigheid [tussen de Liefde en de wereld zoals ze is]. Maar dan kwam: “Je hebt aanvaard dat de wereld de supramentale Waarheid zou kennen en ze zal verwezenlijkt worden, helemaal, integraal.” Ja. Ja! ... “En *het is volbracht.*” ’

Dan, na een lange stilte: ‘Het individuele bewustzijn keerde terug: alleen maar het gevoel van een beperking, een beperking door pijn. Zonder dat geen individu.’

En ze schakelde ineens over op het Frans: ‘En we begeven ons weer op weg, zeker van de Overwinning. De hemelen zijn vol zegezangen! Alleen de Waarheid bestaat. Zij alleen zal gemanifesteerd worden. Vooruit! Vooruit! Glorie zij Jou, Heer, opperste Triomfator! *Gloire à Toi, Seigneur, Triomphateur suprême!*

Nu: aan het werk! Geduld, doorzettingsvermogen, volmaakte gelijkmoedigheid en een absoluut geloof.

Wat ik zeg is niets, niets, niets, niets dan woorden wanneer ik het met de ervaring vergelijk. En ons bewustzijn is hetzelfde, absoluut hetzelfde als dat van de Heer. Er was geen enkel onderscheid. Geen enkel onderscheid.

Wij zijn Dat. Wij zijn Dat. Wij zijn Dat.’^[13]

[29] Uit Gide's antwoord: 'De wereld zal alleen maar gered worden, gesteld dat ze gered kân worden, door ononderworpenen. Zonder hen zou het gedaan zijn met onze beschaving, met onze cultuur, met datgene waar we van houden en dat aan onze aanwezigheid op aarde een verborgen rechtvaardiging heeft verleend. Ze zijn, die *ononderworpenen*, 'het zout der aarde' en de verantwoordelijken van God. Want ik ben tot de overtuiging gekomen dat God nog niet bestaat en dat we hem moeten verdienen. Is er een nobeler, bewonderenswaardiger en waardiger taak voor onze inspanningen denkbaar?'

24.

De machtsoverdracht

Een agglomeraat

Er was de zekerheid dat wat gedaan moest worden gedaan was, en dat de Supramentale Manifestatie in essentie verwezenlijkt was. Zes jaar – maar zes jaar – na 1956. We herinneren ons dat de Moeder toen aan de Allerhoogste had gevraagd of ze haar taak op aarde moest voortzetten; ze had gevraagd om een onmiskenbaar teken en het moet haar gegeven zijn geweest. Nu was de beslissing om op aarde te blijven genomen tijdens de crisis. Degenen die voor haar hadden gezorgd ('Ze hebben dat schitterend gedaan', zei ze) hadden zich niet vergist: het was inderdaad een kwestie van leven of dood geweest, en nog veel meer dan ze hadden gedacht. De Moeder is in de nacht van 12 op 13 april 1962 gestorven. Zonder enige twijfel. En ze is dus verrezen, want iedereen heeft haar nog tot november 1973 gezien. We hebben in dit verhaal al heel wat buitengewone dingen meegemaakt, zoals hoe de god Krishna Sri Aurobindo's lichaam als het zijne aannam; hoe de Moeder tot tweemaal toe de haar gegeven macht verzaakte om de grootste wereldreligie aller tijden te stichten; hoe Sri Aurobindo vrijwillig en bewust in de dood ging; hoe het goddelijke Eenheidsbewustzijn zich op aarde manifesteerde ... En nu lezen we dat de Moeder in 1962 gestorven en verrezen is! Maar het staat in de documenten, onder andere in de volgende uitspraken van de Moeder, enkele uit de vele, die chronologisch werden geordend.

- '... toen ik in die Stuwing van Liefde was [in de nacht van 12 op 13 april 1962] en er beslist werd dat ik mijn lichaam weer moest opnemen, dat ik weer terug in mijn lichaam moest gaan ...' (7 augustus 1963)

- 'Je moet in je lichaam teruggekeerd zijn. Je kunt over je lichaam geen autoriteit hebben zonder het te hebben verlaten. Wanneer je lichaam niet langer jezelf is, niet in het minst – het is iets dat aan jezelf werd toegevoegd

en erbovenop geplakt – wanneer dat zo is en je het van boven af bekijkt (uit een psychologisch ‘boven’), dan kun je er opnieuw in neerdalen als de almachtige meester.’ (20 november 1963)

- ‘Gisteren of eergisteren, de hele dag, van ’s ochtends tot ’s avonds, was er iets [in de Moeder] dat zei: “Ik ben ... ik ben of ik heb het bewustzijn van de dode die op aarde leeft.” Ik geef dat weer met woorden, maar het was net of er gezegd werd: “Zó is het bewustzijn van de dode met betrekking tot de aarde en de fysieke dingen ... Ik ben een dode die op aarde leeft.” ’ (9 maart 1966)

- (De Moeder spreekt over zichzelf:) ‘Twee dagen lang de indruk niet te weten of je dood of levend was ... niet erg zeker te zijn van het verschil dat dat maakt ...’ (14 juni 1967)

- ‘Als je het hem vroeg, zou het lichaam [het hare] zeggen: “Ik weet niet of ik leef, ik weet niet of ik dood ben.” Want het is inderdaad zo. Enkele minuten lang heeft het helemaal de indruk dood te zijn, op andere ogenblikken heeft het de indruk te leven.’ (31 mei 1969)

Wat Satprem daarover schrijft in zijn trilogie over de Moeder, is dan ook maar al te waar: ‘We begrijpen waarschijnlijk niet letterlijk genoeg dat zij tegelijkertijd werkelijk levend was aan de ene kant en werkelijk dood aan de andere (de onze), en dat terwijl ze naar de schijn het oude gewone leven voortleefde.’^[1] – ‘Moeder zal die opmerking [dood of niet dood] tientallen keren maken, en steeds vaker, je zou kunnen zeggen met steeds meer aandrang, in de loop van de jaren die zullen volgen.’^[2]

In april 1962 was de tweede etappe in het Werk van de Avatar beëindigd, zes jaar intense yoga die zeshonderd of zesduizend jaar supramentale evolutie vertegenwoordigde. De pijlers van de brug tussen de supramentale wereld en onze grofstoffelijke wereld waren aangebracht. Normaal gesproken was het Werk van de Avatar daarmee ten einde. Maar er werd beslist dat de Moeder op aarde zou blijven om het transformatieproces in de grootst mogelijke mate te versnellen. Door wie werd dat beslist? Zij zou waarschijnlijk gezegd hebben: door de Heer. Maar die kosmische Stuwingen van de Liefde vertegenwoordigden de grote ritmen van de

Manifestatie. Is Manifestatie, verordend door ‘de Heer’, of hoe men de Ene ook wil noemen, niet Haar werk, van de goddelijke Creatrix? Hij en Zij zijn één, uiteraard; maar het is juist en goed te bedenken dat de Hoge Vrouwe heeft medebeslist dat haar aanwezigheid als Moeder-in-de-sadhana op aarde zou worden voortgezet. Dat daarvoor een ‘mysterie’ van dood en verrijzenis nodig was, toont de grootsheid aan van het offer dat hier werd gebracht, want de voortzetting van het transformatieproces in een lichaam, met de algemene universalisering van het celbewustzijn, de machtsoverdracht en de andere elementen van de transformatie, kon er alleen maar een zijn van gecondenseerd lijden, zo intens dat de Moeder op een bepaald ogenblik zou zeggen: ‘Ik was al het lijden van de wereld, tegelijkertijd gevoeld.’ En het lag niet in haar karakter onnodig in hyperbolen te spreken. Ze heeft dat lichaam, door de ‘dood’ niet langer het hare maar door haar yoga toch het verst gevorderde op aarde, weer opgenomen, en dat stond gelijk met een vrijwillige, bewuste afdaling in de hel. Van dien aard was haar Liefde voor de mensheid.

Ze constateerde dat het vitale en het mentale omhulsel van dat lichaam waren weggenomen; er bleef alleen het fysieke omhulsel, het fysieke raakvlak met de Materie. ‘Het hele lichaam is geledigd van zijn gewoonten en krachten, en langzaam, langzaam, langzaam zijn de cellen dan ontwaakt tot een nieuwe receptiviteit, ze hebben zich opengesteld voor de goddelijke Invloed, direct ... Het mentale heeft zich teruggetrokken, het vitale heeft zich teruggetrokken, alles heeft zich teruggetrokken. Op het ogenblik dat ik zogenaamd ziek was, was het mentale verdwenen, het vitale was verdwenen en het lichaam was aan zichzelf overgelaten, opzettelijk. En het is juist omdat het vitale en het mentale verdwenen waren dat men de indruk heeft gehad dat er sprake was van een erg zware ziekte.’^[3]

Wie kan leven zonder het vitale, zonder levenskracht? Wie kan leven zonder mentaal bewustzijn? ‘Je kunt geen vinger bewegen, geen woord uitspreken, geen stap zetten zonder dat het mentale erbij te pas komt.’^[4] We weten hoe het mentale tot in de cellen en atomen aanwezig is. En zonder levenskrachten ben je dood. Het was een wonder hoe dat lichaam overeind

bleef, hoe het weer begon te spreken met een stem die als uit een andere wereld leek te komen (de stem is een instrument van de levenskracht) en hoe het langzamerhand opnieuw meer werk begon te verzetten dan een mens normaal aankan. Maar Iets ondersteunde het van achteren, iets dat zozeer zichzelf was dat het een hele poos duurde voor ze het waarnam, zoals we nog zullen zien.

Alleen de Allerhoogste hield haar lichaam nog in leven, zei ze. Het werd werkelijk bijeengehouden door een hogere Wil met een bepaald doel. Ze noemde dat niet eens meer een lichaam maar een ‘aggregaat’ of een ‘agglomeraat’ van cellen, van vibraties die op de een of andere manier in een onderling verband bleven bestaan. En dat zo speciale lichaam was het slagveld waar zich op elk ogenblik het gevecht om de wereld af speelde. Dat lichaam, zoals we weten, had geen ego meer, het bezat niet langer een centrale referentie-as in de wereld van de gewone menselijke stervelingen. Het was alleen nog een enorm ervaringsterrein, niet langer een individualiteit. Het was overal aanwezig – *le corps est partout* – in de mensen, de dingen, in de gebeurtenissen om haar heen en overal ter wereld. Zodra ze zich uit haar gewone bezigheden terugtrok, was haar lichaamsbewustzijn volledig geïdentificeerd met de materiële substantie van de Aarde, zei ze – en niet alleen met de materiële substantie maar ook met datgene waar de materie uit voortgekomen is, waar ze nog steeds haar wortels in heeft: de onderbewuste substantie met haar grotten en poelen, met haar ongedierte en duisternis. ‘Het is alsof de hele Aarde het lichaam is’^[5], haar lichaam dat niet langer haar lichaam was.

Meer en meer had ze in de cellen, in de materie, ‘dezelfde ervaringen die men op de hoogten van het bewustzijn kan hebben’. Wij kunnen ons maar moeilijk voorstellen wat dat betekent en daardoor wordt het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder zo verkeerd begrepen. Op nogal naïeve wijze werd steeds uitgekeken naar de transformatie van het lichaam. Volgens de verwachtingen hadden Sri Aurobindo, na zijn heengaan de Moeder en zelfs hun volgelingen opeens moeten beginnen te stralen als de zon! Boekdelen hebben Sri Aurobindo en de Moeder volgeschreven en volgepraat om de

voorwaarden van de supramentale transformatie uiteen te zetten en toe te lichten, om te zeggen wat er nodig was opdat het onsterfelijke goddelijke leven op aarde in glorieuze lichamen mogelijk zou worden, en dat de lichaamstransformatie, het verschijnen van onsterfelijke supramentale lichamen op aarde, slechts het allerlaatste resultaat van het transformatieproces zou zijn. Ze hebben gelijk gehad toen ze zeiden dat het zeldzame uitzonderingen waren die hen begrepen, die de nodige aandacht en het inzicht oprachten om hen te begrijpen. De cellen moesten eerst bewust worden. Het gouden supramentale Licht moest, na eerst in het mentale en vitale verwezenlijkt te zijn geweest, in de cellen worden gebracht, waar het het immer aanwezige maar verborgen Eenheidsbewustzijn zou opwekken. De cellen moesten net zo, in gelijke mate, evenzeer van het supramentale Bewustzijn doordrongen worden als de hogere ‘psychologische’ niveaus. De cellen moesten, in één woord, worden *vergoddelijkt*.

In het lichaam van de Moeder, in dat agglomeraat van cellen, was het proces der vergoddelijking van de cellen aan de gang. Sommige cellen werden getransformeerd, een gedeelte van de miljoenen, meer en meer van de miljoenen. Het was een eindeloos werk, want elke cel was verbonden met nauw of ver verwante bestanddelen in de zichtbare en onzichtbare kosmos, op alle bestaansniveaus, de supramentale en ook de onderbewuste en onbewuste, waar de harde strijd om er het Licht te brengen moest worden uitgevochten. Het agglomeraat van cellen in het lichaam van de Moeder was een afbeelding, een vertegenwoordiging, een miniatuur van de Aarde, die op haar beurt een concentratie en symbool van de kosmos is. De supramentale transformatie is een kosmische transformatie, uiteraard, want het Supramentale is de matrix van de kosmos – van deze en van alle andere kosmossen.

Het lichaam van de Moeder werd ‘wijd als de Aarde’. Zo ervoer ze het, zo leefde ze terwijl ze daar in die eenvoudige stoel zat, met haar armen losjes rustend op de leuning en haar voeten op een bankje. ‘De persoon is als het ware een beeld om de aandacht op te richten’ ^[6], zei ze glimlachend.

‘Eigenlijk ben ik maar een bedrieglijke schijnfiguur.’ [7] Ze leek net een mens, maar ze was iets volstrekt anders dan een mens, nu ook lichamelijk. Ze bleef steeds op een mens gelijken om onder de mensen te kunnen werken, opdat de mensen haar zouden kunnen benaderen. ‘Ze hebben heel weinig contact met wat mijn lichaam werkelijk is.’ [8]

De verandering van meester

‘De transformatie begint met het openen van het bewustzijn voor de actie van de nieuwe krachten’ [9] – het openen van het celbewustzijn door de overgave aan de nu op aarde actieve goddelijke Krachten zonder dat Het celbewustzijn die Krachten kent, zonder te weten welke veranderingen zich door de overgave zullen voordoen. Het is een daad van absoluut vertrouwen in het Hogere – ‘ce que Tu veux’ – een stap, een tocht in het volslagen onbekende, ‘er kome ervan wat komen wil’. Het grote, nooit voorheen beleefde avontuur. De bewustzijnsbasis van alle cellen moest worden veranderd, van het duistere, conservatieve, vreesachtige, door de millennia gemartelde bewustzijn in het goddelijke, vreugdevolle, allesomvattende en lichtende Eenheidsbewustzijn. Een ontzaglijke verandering. Tot dan toe hadden allen hun heil in een Hiernamaals gezocht; Sri Aurobindo en de Moeder zochten het heil van de mens hier, op de Aarde, in de Materie, in de cellen. ‘Le salut est physique’, het heil is fysiek. Is het dat niet, dan is deze schepping een schrijnende absurditeit die alleen maar het werk van een ontwrichte Geest kan zijn. Als de Godheid is wat hij verondersteld wordt te zijn – Zijn, Bewustzijn, Alvreugde – dan kan hij zijn schepselen, die uit hem zijn voortgekomen en in hem bestaan, niet in deze monsterachtige farce hebben gelokt zonder dat daar een goddelijke bedoeling van Liefde en Opperste Vreugde achter stak. Het ‘waarom?’ van de lijdensweg der eeuwen liep als een rode draad door de sadhana van de Moeder, hebben we gezien. De belofte aan de mensheid gedaan sinds haar ontstaan werd in haar, in Moedersriaurobindo, ingelost. Heeft de Aarde, heeft de Materie een doel, dan kan het heil niet anders dan fysiek zijn, *ook* fysiek, omdat het

alleen maar een goddelijk doel kan zijn. Daarvoor moesten de heersende wetten getrotseerd worden. In de cellen, zei de Moeder, moest de werktuiglijke gewoonte van duizenden jaren worden omgezet in een bewuste actie, rechtstreeks geleid door het goddelijke Bewustzijn. ^[10] De overgang van de ene wijze van functioneren (de gewone) naar de andere (de supramentale) noemde ze ‘de overdracht’, ‘de machtsoverdracht’ of ‘de verandering van meester’. De wijze waarop de cellen vóór de overgang functioneerden voltrok zich onder het meesterschap van wetten die duizenden en zelfs miljoenen jaren oud waren; de Meester van de nieuwe wijze van functioneren was de Godheid, rechtstreeks. Het was de overgang ‘van de gewone automatische wijze van functioneren naar een bewust functioneren onder de rechtstreekse leiding van en de rechtstreekse beïnvloeding door de Allerhoogste ... De hele werktuiglijke gewoonte van duizenden jaren moest veranderd worden in een bewuste actie onder de directe leiding van het Opperste Bewustzijn.’ ^[11]

Woorden, ja, abstracte woorden. Zij kon het alleen maar met woorden zeggen, en dat zal voor haar nog een groot probleem worden. Maar wat gebeurt er wanneer men die overgang lichamelijk ondergaat, wanneer in je lichaam, je organen, je cellen de gewone manier van functioneren wordt stopgezet, in je hart en brein en zenuwen en maag en ingewanden, om over te schakelen op een totaal nieuwe, nooit ervaren functie onder de leiding van een voor het lichaam onbekende en uitermate sterke Kracht? Wat gebeurt er wanneer een orgaan niet langer werkt zoals gewoonlijk? Je bent ziek. Wanneer het helemaal niet meer werkt zoals gewoonlijk? Je bent zwaar ziek. En wanneer de organen en hun hele samenstel ontregeld worden? ... Het lichaam van de Moeder, elk van zijn onderdelen en de relatie tussen die onderdelen verkeerde in een doorlopende crisistoestand, een ononderbroken, algemene, schijnbaar rampzalige noodtoestand die volgens de normen van de medische wetenschap een dodelijke ziekte-toestand was. Dat was niet de hele tijd merkbaar. De grafiek van de gezondheidstoestand van de Moeder ging op en neer – een kortstondig, extatisch ‘op’ en een langdurig, ellendig ‘neer’ – en nu eens was het meer

dit orgaan en dan weer meer dat andere dat het ergst was aangedaan. Maar fundamenteel was het één crisis die haar lichaam doormaakte, al die jaren. Je moet werkelijk van voorbij de dood in goddelijke Liefde beslist hebben een dergelijke beproeving op je te nemen.

‘It’s not a joke’, zei ze in het Engels temidden van een Franse conversatie, maar ze had al opgemerkt dat het meestal Sri Aurobindo was die door haar mond in het Engels sprak of maakte dat ze in het Engels dacht en schreef. Wanneer hij zijn aanwezigheid liet voelen, ging zelfs haar handschrift op het zijne lijken. ‘Het is moeilijk, het is hard, het is pijnlijk’, zei ze, en ze was niet klaaglijk of kleinzerig uitgevallen. ‘Het is een verbeterd tapasya’, een verbeterd yogische inspanning, en niemand van de tientallen personen die ze dagelijks ontving, merkte dat. Maar wanneer het té erg werd, moest ze soms noodgedwongen, op doktersbevel, enkele dagen haar werk staken. Hoe erg het kon worden, staat te lezen in het gesprek door Satprem *L’Agenda terrible*, ‘de verschrikkelijke Agenda’ genoemd. Of die keer dat haar been verlamd werd.

‘Ik had een been dat gedurende lange tijd dood is geweest – het begint nog maar pas te herleven – verlamd ... Het was geen onschuldige verlamming. Op zijn minst drie weken lang – op zijn minst – drie weken lang een voortdurende pijn, dag en nacht, vierentwintig uur van de vierentwintig en zonder enige verlichting, nooit. Het was alsof alles me werd uitgerukt ... Je zou kunnen zeggen dat ik de hele tijd alleen maar een kreet was. Het heeft lang geduurd. Het heeft verscheidene weken geduurd. Ik heb ze niet geteld ... Weet je, het was zo ... Het was heel het probleem van de wereld, een wereld die niets anders meer was dan pijn en lijden, met een groot vraagteken: “Waarom?” ... Het was werkelijk interessant. Ik vermoed dat er iets gedaan is in het algemene vlak. Het ging hem niet alleen om de moeilijkheid van één lichaam of van één persoon: ik denk dat er iets gedaan is om de Materie voor te bereiden opdat ze zou kunnen ontvangen zoals het hoort.’^[12]

Ze vond het interessant ... ook toen haar hart en haar zenuwstelsel voor de overdracht aan de beurt waren. Ze heeft hartaanval na hartaanval gehad,

ritmeveranderingen, een hortende, stokkende hartslag. ‘Le pouls est plus que fantaisiste’ (de polsslag is méér dan grillig), zei ze dan. En de overdracht van het zo gevoelige, overal vertakte zenuwstelsel was een laaiende foltering, dagenlang, zonder respijt.

De kelders en poelen van het leven

Ook was er het werk in het onderbewuste met al zijn verschrikkingen. We hebben het al eens over de grotten en kelders van het onderbewuste gehad. Je zou dat ook de moerassen, de stinkputten, de poelen van het leven kunnen noemen. Het is een wereld die het eerst uit het Onbewuste ontstaan is, die is beginnen te bewegen, kruipen, hongeren, krabben, bijten, wurgen, verslinden. Alles is er laag, elementair, blind, slijmerig, plakkerig. Het is een wereld ten dele ontdekt door de psychoanalyse en door haar genomen voor de hele verborgenheid die de mens in zich draagt, waardoor ze a priori het subliminale hogere vitale en het mentale uitsluit waar we in onderbewust contact met de hogere werelden verkeren – om nog maar te zwijgen over de ziel. Dat soort mensontleding, uitgebouwd tot een systeem dat je moeilijk ‘psychologie’ of zielkunde kunt noemen als je een waar idee van de psyche of ziel hebt, is blijven stilstaan bij zijn partiële, onverkwikkelijke ontdekking; het heeft er zijn inspiratie uit geput en er zijn autoriteit op gebaseerd; het herleidt allen die zich in de handen van zijn priesters overgeven tot het onderste, meest wansmakelijke en dierlijke in hen, zonder enig licht uit de hogere werelden te willen toelaten. Toen Sigmund Freud aan boord van een oceaanstomer voor het eerst de kust van de Verenigde Staten naderde, zei hij: ‘Ze weten niet dat we hun de pest brengen.’ Hij wist het dus wel. We hebben al meer dan eens gezien dat het Onderbewuste en het Onbewuste de basis uitmaken van de Materie, dus van de cellen, van alles waar ons materiële lichaam uit bestaat. We *zijn* die gore werelden onder de waterlijn van ons bewustzijn in de waaktoestand. We ervaren niets of het bezinkt daar in het schemerdonker, bewoond door de kleine en grote monsters van onze diepzee. Wat we vergeten zijn en wat we

doorstaan hebben, komt daaruit weer op, plotseling, onverwacht en irrationeel, in onze dromen of onbeheerste gevoelsopwellingen. We zijn daar nog dier, of liever ondier. Ervaringen van lang geleden, van vóór de ijstijden, leven nog na in het ondier in ons; ze kunnen onze zo moeizaam opgebouwde wereld ineens opbreken. ‘Aardbevingen van de ziel’, noemde Sri Aurobindo dat.

Het was een elementair vereiste dat de Moeder daar het werk voor de wereld zou doen. Daarvoor had ze dat lichaam, dat ze nu niet langer als het hare beschouwde, weer opgenomen. Ze werkte er dus ‘in de onderste lagen van de zinloosheid’. ‘Ik geloof niet dat een menselijk wezen het aanzicht zou kunnen verdragen van wat ik te zien heb gekregen’, zei ze. Je mag voor geen kleintje vervaard zijn, nee. Het was erger dan de ergste griezelfilms, maar het waren levende ervaringen, gruwelijke nachtmerries die niet eindigden bij het ontwaken. Je kunt alleen maar transformeren wat je hebt beleefd, wat je hebt geleden. Alle verschrikkingen van de schepping onderging ze, ook het fysieke lijden, de martelingen, de opzettelijke, gewilde, boosaardig uitgedachte pijnigingen. In de folterkamers van de geschiedenis, ook van de hedendaagse, is niets door mensen bedacht dat niet in die helse werelden zijn oorsprong had. Daar bevindt zich de inspiratiebron van en de drang tot de beestachtigheid, de beulen hoeven hun instinct maar te volgen om lager dan het dier af te dalen en met wellust ondier te worden.

Het lijden en de Alvreugde

Dieper, steeds dieper moest de Moeder afdalen om ook daar het Licht te brengen. De Avatar Christus heeft een symbolisch kruis door de straten van Jerusalem naar Golgotha geslept. Zijn ware kruis bestond erin dat hij lang voordien, zoals alle Avatars, het verleden van de mensheid op zijn schouders had geladen, anders had hij haar geen stap vooruit kunnen helpen. Uit wat Sri Aurobindo en de Moeder hebben doorgemaakt, krijgen we enig idee van wat een Avatar moet doorstaan. En dit keer was de stap

vooruit een reusachtige, het was de sprong van diermens naar Godheid, over de god heen. De bittere beker moest eens en voor al worden geledigd. Niemand heeft ooit iets van het lijden gemerkt waar Sri Aurobindo doorheen is gegaan. Zelfs voor de Moeder hield hij het uit Liefde verborgen. Ze heeft het zich pas gerealiseerd toen ze zelf door de hel moest en, schrijft Satprem, haar stem werd door tranen gesmoord toen ze het erover had. ‘Ik heb het besef gehad van alles wat hij fysiek heeft geleden.’ Ook zij liet niets merken van ‘het smerige karwei’, tenminste als het enigszins mogelijk was. Ze bleef mensen ontvangen, tegen hen glimlachen, luisteren naar hun groteske problemen, en hun ziel de genade schenken voor dit en de toekomstige levens, het privilege van een directe ontmoeting met de belichaamde Godheid.

Maar ze was dan ook de belichaamde Godheid, de Grote Moeder achter en in de Moeder-in-de-sadhana. En die Grote Moeder kon alleen maar in de Ananda, in de Alvreugde leven. Terwijl de Moeder-in-de-sadhana mentaal en vitaal al jaren gesupramentaliseerd was, dus de gouden Zon in haar mentale en vitale chakra's droeg, was ze nu in een deel van de cellen, in haar materie het Supramentale met zijn Alvreugde aan het brengen. Het lijden was zo erg, zo reëel dat ze ‘wekenlang niets dan een kreet’ was geweest, een kreet die je in de laatste jaren soms tot beneden, op de binnenplaats van het centrale Ashramgebouw, kon horen. Waar bleef dan die Ananda?

Vreemd genoeg, die Ananda bleek altijd aanwezig te zijn, ook *in* het lijden en *in* de verschikkingen. Sri Aurobindo heeft in *The Life Divine* duidelijk gemaakt dat zonder Ananda niets kan bestaan, nergens, geen fractie van een seconde, omdat de Ananda of Alvreugde een wezenlijk deel van de Godheid is. De Ananda ‘is wat de dingen in staat stelt te blijven bestaan en maakt dat ze blijven bestaan’. ^[13] En hij had het in *The Mother* over ‘de Ananda die alleen de kloof kan dempen tussen de hoogste hoogten van de supramentale Geest en de laagste afgronden van de Materie’. ^[14] Tegen deze achtergrond begrijpen we de verbluffende uitspraken van de Moeder wanneer ze uit haar beproevingen kwam, zelfs uit de verschrikkelijkste:

‘Altijd, de hele tijd, in alle omstandigheden, wat er ook gebeurt, zelfs wanneer dit lichaam ontzettende pijn heeft, is er iets dat vreugdevol lacht binnenin. Dat is er altijd, altijd ... Ineens komt er een afschuwelijke pijn, je doet “aaah!” – en tegelijkertijd lach ik! De mensen om me heen zullen denken ... Ik schreeuw het uit en ik lach!’^[15] – ‘En er was toen een poging om het bewustzijn van het geheel tegelijk te begrijpen, van alles op hetzelfde ogenblik. Om het eenvoudig uit te drukken zou je kunnen zeggen: van het lijden, van de grootst mogelijke wanorde, en van de Harmonie, van de meest volmaakte Ananda – beide tegelijk, tezamen waargenomen. Dat verandert natuurlijk de aard van het lijden.’^[16] Maar het maakte het er niet minder om. ‘Enkele seconden paradijs voor uren hel’ ... ‘Drie minuten heerlijkheid voor twaalf uur ellende’ ... ‘Er zijn ogenblikken dat het lichaam het zou kunnen uitschreeuwen van de pijn, en ... een heel kleine, heel kleine verandering, die je bijna niet onder woorden kunt brengen, en dat wordt een gelukzaligheid. Het wordt ... iets anders. Het wordt dat buitengewone iets van de Godheid overal.’^[17] En zelfs na die verlamming van haar been zou ze zeggen: ‘Zelfs op het ogenblik dat ik, uiterlijk, zo aan het lijden was en de mensen dachten dat ik helemaal in mijn lijden opging, zelfs toen hield het me niet bezig.’^[18]

Gezondheid, ziekte en transformatie

‘De grootst mogelijke wanorde’, zei ze, en met wanorde bedoelde ze wat wij lichamelijke ontregeling, ziekte noemen. Want zij was niet ziek: ze onderging het transformatieproces. Een ziekte is een machteloze terugval in een lagere zijnstoestand van het lichaam waardoor zijn organen en functies worden aangetast, ontregeld, waardoor het in zijn levenskrachten wordt beperkt en er bij de dood van beroofd. In het geval van de Moeder waren de ‘moeilijkheden’ een vrijwillige en steeds totaal bewuste onderwerping aan de vereisten van de transformatie (ook wanneer ze in het begin het oppervlaktebewustzijn verloor). De ontregeling van de organen en lichaamsfuncties had geen beperking van de mogelijkheden als gevolg,

maar een vergroting en uitbreiding ervan. Ze heeft eens gezegd dat haar lichaam ‘zich naar voren aan het ontbinden’ was, in een grotere zijnswijze, niet naar achteren in een zijnswijze van verval. Het is het verschil tussen het marmer dat door wind, regen en temperatuurwisselingen aangevreten wordt en het marmer dat door de beitel van de beeldhouwer tot een kunstwerk wordt. De beitel werkt vlugger en scherper dan de elementen van het klimaat, om de metafoor even door te trekken, maar het resultaat is dat het marmer tot een hogere dimensie wordt verheven. ‘Je bent omringd door personen die denken dat je ziek bent en die je als een zieke behandelen, en je weet dat je niet ziek bent.’^[19] Haar zogenaamde ziekten gaven in feite de graad van het verzet in haar lichaam tegen de transformatie aan, de graad van de nog ondoorlichte onderbewustheid in de cellen, de verhouding tussen het fysiek getransformeerde en niet getransformeerde. Toen iemand haar vroeg hoe ze het maakte, antwoordde ze: ‘Maar Moeder maakt het altijd goed!’ Inderdaad, wie kon het beter maken dan zij! En ze voegde eraan toe dat het was geweest *alsof* ze ziek was. Het was altijd *alsof* ze ziek was, soms wel alsof ze ontzettend ziek was. En toen weer iemand anders haar vroeg hoe het met haar ging (‘Comment va Mère?’), antwoordde ze snedig: ‘Moeder gáát niet (‘Mère ne va pas’). Er is niemand meer om te gaan. Moeder gaat waar de Godheid wil dat ze gaat ... Het gaat altijd. Ik ben overtuigd dat alles wat gebeurt door de Godheid wordt gewild.’^[20] De ‘ik’ die hier sprak was die van de cellen, het was de overtuiging van de cellen. En weer de eerste premisse: er is niets anders dan Dat. Dus logischerwijs: als er alleen maar Dat is, kan alles wat bestaat en gebeurt alleen maar door Dat worden gewild.

‘Er is geen ziekte waar ik niet aan heb geleden. Ik heb alle ziekten in mijn lichaam genomen om hun verloop na te gaan.’^[21] – ‘Ik draag in mezelf de mogelijkheid van vijf of zes fatale ziekten.’ – ‘Ik heb geen ziekten.’^[22] – ‘Dat zijn geen ziekten, het zijn functionele stoornissen.’^[23] – ‘Het is geen kwestie van gezondheid, het is een kwestie van transformatie.’^[24] We zouden zo nog even kunnen doorgaan, maar dit mag volstaan om een idee te geven van dat levende, nooit geziene en meestal onbegrepen wonder. En

niet te vergeten: de Moeder was toen vijfentachtig, negentig jaar oud. Haar miraculeuze lichaam, in het bewustzijn van de cellen in de hele Aarde aanwezig, was zo tenger en licht dat het nog slechts de schaduw of de elementaire vorm van een lichaam leek. En ze verzette, naast en temidden van dat alles, bergen werk.

‘Mijn zegeningen zijn gevaarlijk’

Ze stond immers nog altijd aan het hoofd van de Sri Aurobindo Ashram, met zo’n dertienhonderd leden en een zevenhonderd leerlingen van de Ashramschool, nu met kleuterschooltje, lager en middelbaar onderwijs en de eerste twee jaren hoger onderwijs. Dat alleen was een taak waar onverschillig wie de handen vol aan zou hebben. Ze werd voor alles geraadpleegd, nam alle beslissingen (en corrigeerde de verkeerd begrepen beslissingen of de opzettelijk vervormde met haar onzichtbare Kracht), overzag de financiën, tekende alle documenten en cheques (en India was een moeilijk land voor documenten en cheques), stelde zich wettelijk aansprakelijk voor alle wettelijke verantwoordelijkheden, enzovoort. Mensen zijn lastige wezens. Mensen die het geestelijke pad willen bewandelen zijn erg lastige wezens, omdat dat pad moeilijkheden oproept waar men anders niet mee af te rekenen krijgt, en omdat de aspiranten zich in de worsteling met hun ego vaak, ook onbewust, verhevigd egoïstisch gaan gedragen. En omdat er duizenden duivels en duiveltjes hun vermaak vinden in de moeilijkheden die ze de aspiranten kunnen aandoen om van hun inspanning een zootje of erger nog te maken.

In de Ashram was er de kern van ernstige kandidaat-yogi’s en in sommige gevallen van heel grote yogi’s. Waren die er in 1936 al, volgens Sri Aurobindo’s eigen getuigenis, dan redelijkerwijs ook en nog meer dertig jaar later. Maar hen kon je, in die onzichtbaarste aller yoga’s, er niet gemakkelijk uitpikken, en wie er het meest de schijn van had, was niet noodzakelijk de verst gevorderde. Daaromheen bewogen zich de kandidaat-yogi’s die het eenmaal ernstig hadden gemeend maar die ergens waren

blijven steken, en de Ashram was naar Indiase normen geen slechte plek om je dagen onbekommerd door te brengen. Was je eenmaal door de Moeder aanvaard, dan liet ze je immers nooit in de steek, en het gebeurde dat hun yoga ineens weer op gang kwam. Daaromheen bewoog zich de kring van familieleden, vrienden en bekenden die de Moeder ook tot de Ashram had toegelaten omdat de hele wereld er vertegenwoordigd moest zijn, of van degenen die alleen maar een baan hadden gezocht in een van de groeperingen of verenigingen in de periferie van de Ashram. En daaromheen bewogen zich, als losse elektronen rond de kern, belangstellenden, bezoekers uit India en uit de hele wereld, en soms regelrechte profiteurs en aasgieren. De meesten schreven haar, soms ellenlange brieven meermaals per dag; de meesten wilden haar zien, zo lang en zo vaak mogelijk. Allen bewogen zich in haar onzichtbare lichaam.

‘Opgepast’, zei ze lachend, ‘mijn zegeningen zijn gevaarlijk!’ Want haar zegeningen waren geladen met de genade van de Kracht om de ziel zo vlug mogelijk naar haar goddelijke bestemming te brengen, iets wat maar zelden overeenstemt met de bewuste verlangens en onbewuste begeerten van de gezegende. En opdat degene die erom vroeg haar zegeningen bij zich, in zijn aura, in zijn atmosfeer zou kunnen dragen, laadde ze er een paar rozeblaadjes mee, iets wat ze destijds nog van Alma Théon had geleerd. En ze zei: ‘Waarlijk, ik houd mezelf verantwoordelijk voor iedereen, zelfs voor degenen die ik slechts een seconde lang in mijn leven heb ontmoet.’^[25]

Tegen Mona Sarkar zei ze ook: ‘Jullie zullen later verbaasd staan over het werk dat ik voor ieder van jullie heb gedaan. Voor ieder heb ik zijn eigen pad voorbereid, helemaal klaar, tot in detail uitgetekend; ik heb er alle hindernissen, alle belemmeringen van verwijderd, alles wat het pad had kunnen versperren, opdat jullie in vrijheid en in het volle licht van het nieuwe Bewustzijn naar de Waarheid vooruit zouden kunnen gaan.’^[26] Het waren allemaal haar kinderen, misschien ook de aasgieren – als er maar ergens een sprankje oprechtheid, een sprankje levende ziel in hen aanwezig was. Waar het de Moeder betreft, kun je nooit zeggen dat iemand een geboden kans om zich innerlijk te ontwikkelen heeft verspeeld. Je kunt

alleen zeggen dat door het contact met haar een zaadje werd geplant waaruit vanzelf de mooie boom zal groeien, in dit of in een volgend leven.

En er waren de verjaardagen. Alle sadhaks en veel bezoekers werden op hun verjaardag door haar ontvangen. De Moeder beschouwde die dag als heel bijzonder in de ritmen van het leven die elke mens, zoals elk ding, eigen zijn. ‘Het is een heel, heel bijzondere dag, omdat het de dag van de beslissing is. Op die dag kan men zich verenigen met het Opperste Bewustzijn. Want bij die gelegenheid verheft de Heer ons tot het hoogst mogelijke niveau, opdat onze ziel, die een deel van de eeuwige Vlam is, zich met de Bron zou kunnen verenigen en vereenzelvigen. Die dag is werkelijk een bijzondere gelegenheid in het leven. Je bent dan zo open en zo ontvankelijk dat je alles kunt assimileren wat je gegeven wordt. Ik kan dan heel wat doen. Het is daarom dat [de verjaardag] belangrijk is.’^[27] Ieder kreeg een mooie verjaardagskaart, vervaardigd of uitgekozen door Champaklal, met de naam van de jarige en een paar woorden in haar handschrift. Ieder ontving die glimlach en die blik. Haar lichaam was overal, dus zeker ook in elke persoon daar vóór haar. (‘Jij bent daar en ik ben daar.’ – ‘Ik ken jullie veel beter dan jullie jezelf kennen’, in verleden, heden en toekomst.) Er waren weinigen die hadden kunnen zeggen wat ze binnen in hen deed, maar het was altijd de goddelijke Hulp, de Genade, het Allerbeste.

Ze ontving ook zovelen die om de een of andere reden de zegen van haar aanwezigheid verlangden: nieuwkomelingen, ashramieten, of bezoekers aan het eind van hun verblijf in de Ashram, personeel geplaagd door problemen, jonge echtparen die het bezoek aan haar als hun huwelijksceremonie beschouwden (en ze konden moeilijk een betere hebben gehad), vanzelfsprekend de secretarissen en afdelingshoofden die haar in de Ashramorganisatie vertegenwoordigden, ministers en hoge ambtenaren van de Indiase deelstaten en de centrale regering, staatshoofden en religieuze leiders ... De hele wereld passeerde daar in die kamer op de tweede verdieping, waar haar stoel steeds naar Sri Aurobindo's Samadhi stond

gekeerd – in die kamer ‘als de brug van een schip temidden van de bloemen van de gele flamboyant en het geritsel van de palmbomen.’^[28] (Satprem)

Aan ieder die het kon verdragen gaf ze ‘un bain de Seigneur’. Hoe dat te vertalen – een bad in de Heer? een onderdompeling in de Heer? Ze zag de persoon vóór haar als haar eigenste zelf en ze bracht de ziel in hem rechtstreeks in contact met haar ware, goddelijke Wezen, met de Ene die zij de Heer noemde, in alles aanwezig, maar verhuld. Zij nam zoveel sluiers weg als het innerlijk wezen van de persoon vóór haar kon verdragen, want zelfs de engelen beschermen hun ogen met hun vleugels voor de naakte vlammeende Aanwezigheid, schitterender dan het hart van de Zon. (Van zichzelf zei ze: ‘Ik moet me steeds met sluiers bedekken – een sluier, en nog een, en nog een – anders zouden de mensen het niet kunnen verdragen.’ En: ‘De beste sluier van allemaal is het lichaam’, haar lichaam, waarmee zo velen medelijden meenden te moeten hebben.) Dus dreef ze in de persoon daar vóór haar even de spirituele stroomsterkte op, ze ‘verplaatste even de naald’ van zijn spirituele potentiometer. Voor die persoon was dat dan als een initiatie. Maar er waren er die die Kracht, ook in geringe mate, niet konden verdragen en sommigen renden zelfs zonder meer de kamer uit! Er waren er ook die niets voelden en beleefd bleven zitten glimlachen, zielen nog helemaal in de knop.

Stapels brieven ontving ze, misschien nog meer dan Sri Aurobindo, want ze was veel meer naar buiten toe bekend geworden. Wie men ook meende dat ze was, God of dame met occulte gaven, het loonde altijd de moeite haar opinie te vragen over een dure aankoop, een gepland of kinderloos huwelijk, een verre reis, een gewaagde onderneming, een gezondheidsprobleem, en wat al niet meer. ‘Ik ben geen waarzegster!’ riep de Moeder uit, ‘ik lees niet in het koffiedik!’ En er was de sadhak die zijn hele verleden uit de doeken deed omdat hij het zo interessant vond, en die andere die vel na vel volschreef over de ‘spirituele’ inrichting van de nieuwe kamer die hij ging betrekken. En er was de man die uitvoerig zijn revolutionaire theorieën uiteenzette waardoor Sri Aurobindo en de Moeder

wereldwijde erkenning zouden vinden, en de pedagoge en de fysicus met hun bedenkingen, en de romancier met zijn laatste geesteskind ...

Alle correspondentie was niet onschuldig. Een sadhak vertelt in zijn memoires hoe hij een brief van een kennis meebracht en aan de Moeder overhandigde. Zij dacht dat hijzelf die brief had geschreven en opende hem zonder zich, zoals gewoonlijk, eerst te beschermen. Ineens, zegt de sadhak, klapte ze dubbel van de pijn als had ze een stomp in haar maag ontvangen. Want er waren de vijandige elementen die de Moeder ook door het geschreven woord letterlijk probeerden te raken. Woorden zijn krachten. We zijn zo aan het geschreven en gedrukte woord gewend dat we niet langer beseffen dat het een occult middel is dat de geest van de schrijver bevat en aan de lezer doorgeeft. Wat we door het lezen van *Mei*, *Het verdriet van België* of *Ulysses* ervaren, komt zeker niet uit de configuraties die we letters noemen, met drukinkt op papier gezet, maar uit de door die configuraties overgebrachte vibratie, de aanwezigheid van de geest van de schrijver waar we mee in contact komen.

Er waren de sadhaks en sadhika's in moeilijkheden, kwaad, in opstand, die al hun eigen dwalingen op haar projecteerden en die haar hun innerlijke vuil in het gezicht slingerden, soms zelfs op een gemene of boosaardige manier. Ze konden zich dat veroorloven omdat de Moeder uitsluitend met liefde, geduld en begrip reageerde. Ze nam nooit iets persoonlijk, want in de leugens, verdraaiingen, vergiftigingen en venijnige scheldwoorden die ze te lezen kreeg, waren de problemen van de wereld aanwezig. De innerlijke verschrikkingen waar ze in het Onderbewuste mee kampte, staken de kop op in de ervoor ontvankelijke personen om haar heen. Het hoeft ons niet te verbazen, we dragen dat allemaal in onszelf; ze maken onze wereld tot het trieste oord dat ze is – en daar wilde zij op inwerken omdat zij het wilde veranderen.

Het werk in de wereld

Dat was een deel van haar werk, het meest uiterlijke. Maar uiterlijk en innerlijk waren voor haar nooit gescheiden; alles was één gebeuren, één realiteit, en die realiteit ontrolde zich in haar geüniversaliseerde wezen. Ze was hier en tegelijk in andere werelden; ze was nu en tegelijk in het verleden en de toekomst. (Ze heeft zelfs gezegd dat bepaalde configuraties uit het verleden naar haar toe kwamen om te worden rechtgezet.) Er waren de wezens uit de godenwereld, haar vertrouwd als naaste bekenden en waarvan velen emanaties van haarzelf waren. ‘Krishna wandelde met me samen ... Shiva was in deze kamer aanwezig ...’ Ook de vijandige wezens waren door haar aardse gedaante gefascineerd en benaderden haar om te zien of ze, in hun eeuwige honger naar egoïstische expansie, ook geen spiritueel graantje mee konden pikken.

Ze werkte in de structuren van de wereld om ze in het transformatieproces te betrekken, de wijsgerige, religieuze, politieke. Dat deed ze meestal 's nachts. ‘Ik slaap niet op de gewone manier. Het is net alsof ik in slaap ben, maar ik slaap niet en ik “droom” niet: *ik doe dingen*. Ik doe dingen en ik ben helemaal bewust, met hetzelfde soort bewustzijn als dat van de waaktoestand ... Ik ga naar Amerika, ik ga naar Europa, ik ga ... voortdurend. Ik ga naar plaatsen in India. En dat alles, zoveel werk, werk, werk, 's nachts.’^[29]

Ze wilde niet dat de wereld teloor zou gaan of dat ze zou barsten onder de druk van de gouden supramentale Kracht die eroverheen lag en die er pressie op uitoefende. Ze wilde dat de bestaande constructies van binnenuit zouden veranderen. We kunnen dat nu zien gebeuren, de politiek die aan het veranderen is door de innerlijke onhoudbaarheid van bepaalde systemen, de godsdiensten die van binnenuit aan het veranderen zijn, bijvoorbeeld in het christendom door de charismatische bewegingen en in de islam door confrontaties met de westerse democratische geest, ‘'s Nachts geeft men me altijd een staat van het menselijk bewustzijn die rechtgezet moet worden, de een na de ander. Er zijn er miljoenen.’^[30] Een sadhak stelde haar de vraag: ‘Ik denk dat altijd, op ieder ogenblik, iemand u van ergens roept en dat u dan antwoordt. Verstoort dat uw slaap of rust niet?’ Haar antwoord: ‘Er

komen honderden oproepen, dag en nacht, maar het bewustzijn is altijd alert en het antwoordt. Slechts materieel is men door tijd en ruimte beperkt.’^[31] – ‘Voortdurend zie ik om me heen wezens, bewustzijnsvormen, delen van wezens die een gecondenseerde vorm hebben aangenomen, subtiele lichamen, allerlei soorten elementen, en wezensuitingen, verlangens, begeerten, klachten, en wat al niet meer Het zijn niet alleen droevige of onaangename gevallen die ik te aanhoren krijg. Nee, er zijn ook mooie dingen en mooie ontmoetingen van zielen, zuivere gedachten, nobele aspiraties die direct naar me toe komen, en allerlei interessante dingen die zich voor me af spelen. Het is een waar spel dat zich voor me afspeelt, met zo’n grote verscheidenheid en zo interessant ... Ik zegen hen, de een na de ander, ik neem hun last van hen af, bescherm hen, giet een weinig vrede en liefde over elk van hen uit naargelang hun behoefte, hun vermogen, hun ontvankelijkheid, opdat elk door de Genade mag worden aangeraakt en gelukkig en voldaan heengaan. Dat is wat ik voortdurend aan het doen ben ondanks mijn gewone werk. En het is moeilijk iedereen fysiek te ontmoeten. Maar in het subtiel-fysieke vlak gebeurt alles snel en gelijktijdig. Ik ben niet beperkt door wat de mensen tijd en ruimte noemen. Begrijp je, ik doe veel dingen tegelijkertijd zonder dat iemand het merkt of er enig idee van heeft.’^[32]

Haar lichaamsbewustzijn, het bewustzijn van haar lichaamscellen, was overal aanwezig, niet bij wijze van spreken, niet abstract, maar concreet, in de fysieke realiteit. Dit betekent niet dat ze het hele wereldgebeuren in gedachten had, in haar actief bewustzijn (hoeveel vissen de vissers in Pondicherry hadden gevangen of wat Lloyd George voor ontbijt had gehad, zoals Sri Aurobindo schertsend schreef). Ze ‘dacht’ al lang niet meer, ze gebruikte geen mentaal bewustzijn, want dat was in april 1962 immers ‘uit wandelen gestuurd’. Wat ze zei, werd door ‘iets’ in haar gezegd, wat ze formuleerde, werd door ‘iets’ in haar geformuleerd, door een ‘ik’ speciaal afgevaardigd opdat ze onder de mensen zou kunnen blijven functioneren, wanneer het nodig was en anders niet. Het mentaal bewustzijn, dat het onze is, gebruiken zou voor haar gelijk hebben gestaan met een terugval in de

oude soort, die de onze is. Wanneer dat soms nog gebeurde, tegen haar wil in, door ‘ziekte’, door een aanval van zwarte magie of een ogenblik onbewustheid in de ‘slaap’, dan werkte dat als een verstikking, een wurging, een terugval in de greep van het Onderbewuste en de Dood. Voor het supramentale Eenheidsbewustzijn, ruimer dan de kosmos, weids als de Godheid zelf, is onze enge mentale kooi immers een vorm van dood. De Dood is als verhardingen, vliesachtige verhardingen over of in het alomtegenwoordige Leven, maar het is in die verhardingen dat wij bewust zijn, ons bewustzijn bestaat uit dat evolutionaire eelt. Wanneer dat door de supramentale Stralingskracht weggebrand zal zijn, zullen we het eeuwige leven bezitten.

De Moeder was dus in het wereldgebeuren aanwezig, ook op het uitzonderlijke moment in de geschiedenis dat John Kennedy, Nikita Chroestsjov en Johannes XXIII de mensen nieuwe hoop gaven na jaren Koude Oorlog en verbeterde oppositie van de twee wereldblokken, met het derde blok, dat van de ontwikkelingslanden, nog als een onmachtige stem. Het was het einde van de koloniale periode en de Moeder had grote hoop dat de twee imperialistische wereldrijken toenadering tot elkaar zouden zoeken. De Heer der Naties liet zich echter niet zo gemakkelijk ontronen. De Moeder noemde de moord op president Kennedy een occulte moord. ‘De moord op Kennedy heeft heel wat zaken in de war gebracht van het standpunt van het algemene Werk ... Het is een overwinning van die [zwarte] Kracht op de Kracht die meer harmonische wegen probeert te volgen.’^[33] Het is een feit dat, ondanks alle officiële verklaringen en zogenaamde onweerlegbare bewijzen, die moord door een geheimzinnig waas omgeven blijft. Een jaar later werd Chroestsjov door de stalinisten aan de kant gezet. En na de open geesteshouding en de hervormingen van de ‘overgangspaus’ Johannes XXIII nam de conservatieve Romeinse curie weer het roer in handen.

Maar de jaren zestig waren in full swing. ‘De hele wereld is een actie aan het ondergaan die, voor het ogenblik, alles overhoop haalt’, zei de Moeder. ‘Het blijkt dat het aantal “schijnbare gekken” aanzienlijk toeneemt. In

Amerika, bijvoorbeeld, lijkt de jeugd aangegrepen door een soort curieuze roes, verontrustend voor de redelijke mensen, maar stellig de aanwijzing dat een ongewone kracht aan het werk is. Het is de breuk met alle gewoonten en alle regels. Het is goed. Voor het ogenblik doet dat wat vreemd aan, maar het is noodzakelijk.’^[34]

De wereld was aan het gisten. Ze kraakte in haar voegen. Het was het begin van ‘de supramentale catastrofe’, de grote Ommekeer. Het was de geboorte van een Nieuwe Tijd, een Nieuwe Orde, een Nieuwe Wereld. De Praagse Lente stond voor de deur. Wie dit boek tot zover heeft gelezen, is bekend met de diepere oorzaak van de twee wereldoorlogen en weet waar het ferment van de nieuwe gisting te zoeken was, namelijk in de Kracht achter de supramentale transformatie, met nu als centrum dat lichaam van haar dat de wereld was geworden. De transformatie, de supramentale mutatie in haar cellen vibreerde in alles wat er in de wereld mee overeenstemde.

En er waren de nieuwe oorlogen. De Indo-Chinese oorlog in 1962, zo ontnuchterend en vernederend voor de goedgebouwde, totaal onvoorbereide Indiërs, die meenden op voet van vriendschap met de Chinezen te leven: ‘Hind-Chin bhai-bhai’, India en China zijn broers! De Moeder heeft de Chinezen nooit onderschat. Had Sri Aurobindo niet reeds geschreven dat ze Tibet zouden binnenvallen om het als toegangspoort tot India te gebruiken? Zoals in 1959 is gebeurd.

Het Indiase leger stond machteloos tegenover de drommen van het Volksleger die van ‘het dak van de wereld’ naar beneden stroomden. India lag voor hen wijdopen. De tantrische yogi die Satprems goeroe was geweest, Panditji, schreef aan de Moeder om het begin van een wereldoorlog en de wereldcatastrofe aan te kondigen. De Moeder wist dat de Asura van de Leugen, alias de Heer van de Naties, een dergelijke apocalyptische ramp probeerde te bewerkstelligen. Volgens die yogi zou de Indo-Chinese oorlog het begin zijn dat de ramp op gang bracht. De Moeder heeft al haar kracht toegepast. En Satprem schrijft in een voetnoot bij een der gesprekken uit die tijd: ‘Op 20 november [1962], zonder dat er iets was

dat enige hoop daarop rechtvaardigde, hebben de Chinezen unilateraal het staakt-het-vuren en de terugtrekking van hun troepen aangekondigd terwijl ze spectaculaire vorderingen aan het maken waren zonder weerstand te ontmoeten. Niemand heeft ooit begrepen waarom.’^[35]

Er was ook de Indo-Pakistaanse oorlog in 1965. Het standpunt van Sri Aurobindo en de profetie van de Moeder dienaangaande, dat de staat Pakistan uiteen zal vallen en de verschillende deelstaten ervan uit eigen beweging om een federatieve hereniging met India zullen vragen, zijn ons bekend.

Dat zijn slechts enkele van de bekende omstandigheden uit die jaren waarin de Moeder rechtstreeks tussenbeide is gekomen. Het gaat er hier niet om de spectaculaire aspecten van haar Werk te accentueren. Ze heeft dat trouwens nooit van de daken geschreeuwd. Ze bleef koppig doorgaan met ‘la besogne obscure’, de duistere, ongeziene, ongeweten arbeid, in zijn geringste details even belangrijk als in zijn grote gevolgen – belangrijker misschien, want fundamenteler.

De getransformeerde cel zendt immers haar supramentale vibraties uit waarop alle erop afgestemde elementen in de wereld meetrillen. Zo is altijd de onbekende invloed van de yogi geweest, ook vóór de supramentale Yoga. ‘Gij denkt dat de asceet in zijn grot of op zijn bergtop net een steen en een nietsnut is? Wat weet jij daarvan? Hij kan de wereld aan het vullen zijn met de machtige stromingen van zijn wil en ze veranderen door de druk van de staat waarin hij verkeert. – Wat de bevrijde ziel ziet op haar bergtoppen: helden en profeten staan in de stoffelijke wereld op om het te verkondigen en ten uitvoer te brengen.’^[36] In het geval van de Moeder ging het niet langer om een door yoga bevrijde ziel, maar om een bevrijd lichaam dat rechtstreeks vanuit zijn materie op de algemene Materie in werkte.

Een wereld in opbouw

Alexander Dubcek en de Praagse Lente, Jan Palach die zichzelf verbrandt, de jeugd van Nanterre, de oorlog in Vietnam en de reacties in de VS, Kent, de stichting van Auroville ... We komen in 1968. 'Ik ben er zeker van dat de [supramentale] omwenteling begonnen is ... Een algehele reorganisatie en een nieuwe schepping ... We zijn aan de overkant.'^[37] Ze was weer door een crisis gegaan, een van de zware. Zo erg was het geweest dat haar helpers voor haar lichaam hadden moeten zorgen, zoals in 1962. Er zijn trouwens nog meer overeenkomsten tussen beide crisissen. Ook nu zei ze dat haar mentale en vitale van haar waren afgenomen, 'uit wandelen gestuurd.' – 'Begrijp je wat dat betekent?' vroeg ze aan Satprem. Geen gewoon mens zou dat kunnen overleven. Maar nu speelde alles zich af in de materialiteit van dat magische lichaam, naar de schijn oud, vervallen en doodziek – haar hart had het zwaar te verduren gehad – en tegelijk het oog van de cycloon, het slagveld waar alle krachten elkaar bevochten in de strijd voor de nieuwe wereld tegen de meesters van de oude. Nee, een herhaling van 1962, zoals men weleens geschreven heeft, kon dit onmogelijk zijn, niet na zes jaar van die Yoga, niet in de Yoga van de Moeder. 'Ik blijf nooit bij een ervaring stilstaan, ik ben voortdurend, voortdurend, voortdurend onderweg. Weet je, het werk van de transformatie van het bewustzijn gaat zo snel, moet zo snel gaan, dat je de tijd niet hebt om ervan te genieten, een ervaring vast te houden of er langere tijd voldoening van te hebben. Dat is onmogelijk.'^[38]

Urenlang, terwijl ze voor anderen aan de rand van de dood lag, had ze doorgebracht in prachtige landschappen en steden van de toekomst. (De supramentale wereld wacht heel dichtbij om in de Materie gemanifesteerd te worden.) 'Verscheidene uren lang waren de landschappen magnifiek, van een volmaakte harmonie. Ook lange tijd innerlijke visioenen van onmetelijke tempels, met levende goden. Alles met een reden, een innerlijk doel, om niet-gementaliseerde bewustzijnstoestanden uit te drukken. Aanhoudend visioenen. Landschappen. Bouwwerken. Steden. Alles immens en van een grote verscheidenheid, het hele gezichtsveld omvattend en bewustzijnstoestanden van het lichaam weergevend. Veel, heel veel

bouwwerken, ontzaglijke steden in opbouw ...' Het was een nieuwe wereld in de maak, zei ze. Ze had het allemaal nog opgeschreven ook. En ze had dat niet alleen gezien: ze was dat geweest, die landschappen, die tempels met levende goden, die steden. 'Het is niet "gezien" zoals je een schilderij ziet, het is *erin zijn* ... En daar komt geen denken aan te pas. Ik kon het niet eens beschrijven. Hoe beschrijven? Je kunt slechts beginnen te beschrijven wanneer je begint te denken.'^[39] Ze was *in* de dingen, met haar lichamelijk bewustzijn, meer en meer gesupramentaliseerd, want anders had het niet aan een supramentale wereld deel kunnen hebben.

Ze had eveneens genoteerd: 'Machtige en langdurige doordringing van de supramentale krachten in het lichaam, overal tegelijk.'^[40] En ze verklaarde dat: 'Doordringing in het lichaam, ja. Doordringing door [supramentale] stromingen heb ik meer dan eens gehad, maar die nacht ... kwam dat ineens alsof er niets anders meer was dan een supramentale atmosfeer. Er was niets anders meer dan dat. En mijn lichaam bevond zich daarin. En dat *drong* om erin binnen te komen, van overal, overal, van overal tegelijk ... van overal. Zie je, het was niet langer een stroming die in me binnenkwam: het was een atmosfeer die van overal in me doordrong. Minstens vier of vijf uur heeft dat geduurd.'^[41] Wie 'atmosfeer' enigszins vaag zou vinden, vergete niet dat er in het Supramentale geen abstracties bestaan. 'Het hoofd tot de hals was het minst ontvankelijke gedeelte', omdat het het meest gementaliseerde gedeelte is, legde ze uit. Wonderlijk mooi, uniek waren die ervaringen geweest, al leek ze tegelijkertijd doodziek: 'J'étais dans une bouillie, mon petit!' zei ze tegen Satprem, waarmee ze bedoelde dat haar lichaamstoestand één brok ellende was geweest.

'En zo, nietwaar, kun je niet zeggen dat het [lichaam] leed, je kunt niet zeggen dat het ziek was, dat is onmogelijk. Het is niet mogelijk.'^[42] Ze schreeuwde het soms uit van de pijn en tegelijkertijd verkeerde ze in een toestand van allerhoogste extase, niet vaag, niet ijl, niet ergens in een irreële wereld, maar in de verhevigde concretie van het Supramentale, waarvan één druppel voor ons als vloeibaar vuur zou zijn, waarvan één vonk ons uiteen zou doen spatten. Want dat is de wereld van de vrije energieën die hier

gebonden in het atoom aanwezig zijn, het is de wereld van de goddelijke Energie.

Bij het verhaal van het vitale en mentale die uit wandelen werden gestuurd is een voetnootje aangebracht: ‘Enkele dagen later heeft de Moeder daaraan toegevoegd: “Het vitale en mentale zijn verdwenen, maar het psychisch wezen is helemaal niet verdwenen. Het zijn de tussenniveaus die verdwenen zijn. Bijvoorbeeld, het contact met de mensen – het contact met de aanwezige personen en zelfs met degenen niet aanwezig zijn – die relatie is dezelfde gebleven, helemaal dezelfde. Ze is zelfs duurzamer geworden.” ’

^[43] Deze vaststelling van de aanwezigheid en de rol van het psychisch wezen, terloops opgemerkt, zal cruciaal blijken te zijn.

25.

De utopie der utopieën – Auroville

U zegt dat Auroville een droom is. Ja, het is een ‘droom’ van de Heer en zulke dromen blijken over het algemeen waar te worden, veel waarder dan de menselijke zogenaamde realiteiten.^[1]

de Moeder

Men stelle zich het surrealistische tafereel voor: op een rode, door de zon verzungde kale vlakte van lateriet zijn een hoop mensen met bussen samengebracht. Ze zoeken beschutting onder een wijde cirkel van tentzeilen. In het midden van de cirkel is een klein conisch heuveltje gemetseld met erbovenop een pas gebakken gestyleerde lotusknop van keramiek. Vertegenwoordigers, meestal jonge, uit landen van over de hele wereld gooien een handvol aarde van hun geboortegrond in die urn, na in hun eigen taal een soort formule te hebben herhaald die hun uit luidsprekers is voorgezegd ... Dat gebeurde op 28 februari 1968, een goede tien kilometer ten noorden van Pondicherry. De vertegenwoordigers kwamen uit 124 landen en 23 Indiase deelstaten. De stem uit de luidsprekers was die van de Moeder. De formule was het handvest van de nieuwe stad die daar en op dat ogenblik door haar werd gesticht: Auroville, Stad van de Dageraad – utopie der utopieën.

‘We zien [de Moeder] nog, staande maar half gehurkt op een krukje, op die vensterbank het Handvest van Auroville schrijven, toegerust met een groot stuk perkament en een te dikke viltstift, die haar handschrift op spijkerschrift deed lijken’, herinnert zich Satprem. “Ik schrijf geen hoogdravende dingen”, zei ze eerst, zich half naar ons toekerend, met altijd die geestige tinteling in haar ogen.’ En ze schreef:

HANDVEST VAN AUROVILLE

1. Auroville behoort aan niemand in het bijzonder. Auroville behoort aan de mensheid als geheel. Maar om in Auroville te leven moet men de vrijwillige dienaar van het Goddelijke Bewustzijn zijn.

2. Auroville zal de plaats zijn van een nooit eindigende opvoeding, van voortdurende vooruitgang en van een jeugd die niet veroudert.

3. Auroville wil de brug vormen tussen het verleden en de toekomst. Zich alle uiterlijke en innerlijke ontdekkingen ten nutte makend, wil Auroville onvervaard op de toekomstige verwezenlijkingen afgaan.

4. Auroville zal de plaats zijn van materiële en spirituele onderzoeken om een concrete menselijke eenheid op levende wijze te belichamen.

Dat waren de woorden die op de 28ste februari 1968 in het Engels en in het Frans uit de luidsprekers weerklonken over die blakende vlakte, waar in de verte enkele schaarse palmyra's als streepjes trilden in de hete lucht. Die woorden werden de ether ingezonden via alle zendmasten van *Akashvani*, de Indiase radio. En ze werden voorafgegaan door een begroeting: 'Groeten uit Auroville aan alle mensen van goede wil', en door een oproep om deel te nemen aan het avontuur: 'Tot Auroville worden uitgenodigd allen die dorsten naar vooruitgang en hunkeren naar een hoger en waarachtiger leven.'

Toen ze het handvest had voltooid en van het krukje was afgestapt, had de Moeder nog gezegd: 'Ziezo. Ik ben het niet die dat geschreven heeft. Ik heb iets heel interessants geconstateerd: wanneer het komt, dan komt het op gebiedende wijze, er valt niet over te discussiëren. En ik schrijf het op. Ik ben gedwongen het op te schrijven, wat ik ook doe ... Het is dus duidelijk dat dat niet van hier komt, het komt van ergens daarboven.'^[2]

De stad die op de Aarde wil neerdalen

Dat betekent echter geenszins dat Auroville op die dag en op dat ogenblik uit de lucht kwam vallen. Het idee – of zullen we zeggen de verborgen aanwezigheid ervan? – was verscheidene keren in haar leven naar voren gekomen, in haar prille jeugd al en later in de occulte exploraties met Max

Théon. Het was waarschijnlijk aan het eind van de jaren dertig dat ze de visie had gehad van een stad met de levende Sri Aurobindo als middelpunt, want Antonin Raymond, de architect van Golconde, had er zelfs een plan voor getekend. Dat plan zal een hele tijd tot de mogelijkheden zijn blijven behoren, daar ook František Sammer erbij te pas kwam, maar dat was reeds tijdens de oorlog en Sammer was toen majoor-vlieger bij de Britse RAF. Bijna werd het verwerkelijkt toen Sir Hyder Ali, eerste minister van de Nizam van Hyderabad, de Moeder een stuk grond aanbood in de toenmalige staat Hyderabad, dus vóór de onafhankelijkheid van India (1947). Het plan viel in duigen door het overlijden van Sir Hyder Ali. Wie weet hoe de Aurobindoniaanse wereld, nu rond Pondicherry en Auroville geconcentreerd, er had uitgezien als het plan toentertijd vaste vorm had aangenomen?

En wie weet welke gebeurtenissen uit lang vervlogen tijden meetrilden in de Moeder telkens wanneer het plan om de stad van de toekomst te stichten weer in haar opkwam. Ze heeft gezegd dat ze de moeder van Amenhotep IV was geweest, dus de merkwaardige koningin Tiï. Die Amenhotep verliet Thebe om in de woestijn een gloednieuwe stad te stichten, Achet-Aton, gewijd aan Aton, de god van de Zonneschijf, en hij noemde zichzelf Achnaton, dienaar van Aton. Zijn vrouw was de om de schoonheid van haar bewaard gebleven borstbeeld beroemde Nefertete, en zijn schoonzoon en opvolger was de niet minder bekende Toetankhamon. Achnatons nieuwe religie werd ‘de dichtste benadering van het monotheïsme die de wereld ooit had gezien’, schrijft een egyptoloog. Ze ging gepaard met een geheel nieuwe levensstijl en een veel realistischer kunst, de reden waarom Nefertetes borstbeeld nog zovelen aanspreekt. De sterke invloed van Tiï op haar zoon is een historisch feit, maar van de grondslag van de hele onderneming weet men niet veel af. Wat als de zonneschijf, Aton, de gouden zon van het Eenheidsbewustzijn voorstelde, het ‘monotheïstische’ Ene dat Alles is, en wat als Achnaton zich in overgave de dienaar, het instrument van het Ene achtte? Om het avontuur aan te gaan van de stichting van Achet-Aton tegen de toenmalige gevestigde orde in, moet zijn

overtuiging uitzonderlijk sterk zijn geweest (overtuiging waarvan?) en zijn overgave onvoorwaardelijk (overgave waaraan?) Wie met het verhaal van het ontstaan van Auroville vertrouwd is, voelt, of hij dat wil of niet, iets in zich meetrillen wanneer hij leest over Achnaton en zijn nieuwe stad in de woestijn. Maar de conservatieve priesters van de traditionele godsdiensten van Amon en Re hebben het ten slotte van de revolutionaire nieuwlichter gewonnen, de reden waarom Toetankhaton zijn naam in Toetankhamon heeft veranderd. En Achet-Aton heeft eeuwenlang begraven gelegen onder het zand van de heuvel bij Amarna, Tell el-Amarna.

Na het heengaan van Sri Aurobindo was de stad die op de Aarde wilde neerdalen een tijdlang achter de belangstellingshorizon van de Moeder verdwenen, maar niet voor lang. In het begin van de jaren vijftig begon die stad zich weer aan haar aandacht op te dringen. In 1952 schreef ze: ‘De eenheid van de menselijke soort kan niet door eenvormigheid en evenmin door overheersing en onderwerping worden bereikt. Alleen een synthese vormende organisatie van alle naties, waarbij elke natie haar eigen plaats inneemt overeenkomstig haar eigen genie en de rol die ze in het geheel te vervullen heeft, kan een alomvattende en vooruitstrevende eenmaking bewerkstelligen met een kans op duurzaamheid. En als dat een levende synthese moet zijn, dan moet de groepering geschieden rond een centrale gedachte die zo hoog en ruim mogelijk is en waarin alle tendensen, zelfs de meest tegenstrijdige, de hun toekomstige plaats kunnen vinden. Die gedachte moet de mens de nodige levensomstandigheden verschaffen om hem voor te bereiden om de nieuwe kracht te manifesteren die de soort van morgen zal voortbrengen.’^[3] Men leest daar Sri Aurobindo’s visie uit van de werldeenheid als onvermijdelijke voorwaarde voor wereldtransformatie en de vergoddelijking van de Aarde. In augustus 1954 formuleerde de Moeder haar bekende tekst ‘Een Droom’. ‘Er zou ergens op aarde een plaats moeten zijn die geen enkele natie als uitsluitend haar bezit zou kunnen opeisen, een plaats waar alle menselijke wezens van goede wil, oprecht in hun aspiratie, vrijelijk zouden kunnen leven als burgers van de wereld, gehoorzaamend aan één enkel gezag, dat van de opperste Waarheid;

een plaats van vrede, saamenhorigheid en harmonie, waar al de agressieve instincten van de mens uitsluitend zouden worden gebruikt om de oorzaken van zijn lijden en ellende te overwinnen; een plaats waar de noden van de geest en de zorg voor vooruitgang de voorrang zouden hebben op de voldoening van begeerten en hartstochten, op het zoeken van plezier en materiële genietingen ...’ Ze noemt dan bondig de beginselen waarop zo’n plaats moet worden gebaseerd, opvoedkundig, organisatorisch, financieel en economisch – ‘in deze plaats zou het geld niet langer de soevereine heer zijn’. En ze vervolgt: ‘De Aarde is nu zeker nog niet klaar om zo’n ideaal te verwezenlijken, want de mensheid beschikt nog niet over de nodige kennis om het te begrijpen en te aanvaarden, of over het onontbeerlijke bewustzijn om het uit te voeren. Dat is de reden waarom ik het een droom noem.’ [4]

Maar de supramentale transformatie ging met reuzenschreden vooruit. We hebben er de voornaamste fasen van tot 1968 gevolgd. De omstandigheden werden snel gunstiger opdat de droom zou kunnen worden verwezenlijkt. De hoofdvereiste voor een dergelijke plaats op aarde was dat ze op occulte wijze beschermd moest worden. Het nieuwe krijgt het altijd hard te verduren, tot het, indien levenskrachtig genoeg, mettertijd het vertrouwde wordt en in zijn naam het volgende nieuwe wordt aangevallen. Zo is het mensdom nu eenmaal. Maar *dit* nieuwe hield een dodelijk gevaar in voor het oude. Het wilde het bestaande niet alleen opzij duwen om zijn plaats in te nemen, het wilde het *transformeren*, waardoor het niet langer zichzelf zou zijn en niet langer als zichzelf zou kunnen voortbestaan. De nieuwe stad moest het ferment worden van een nieuwe Evolutie, van een nieuwe Orde waarin voor de oude wetten en hun meesters geen plaats meer was. Niet alleen zou het uit onwetendheid (en kwaadaardige zelfzucht) oerconservatieve mensdom dat niet toelaten, de Asura van de Leugen, de Meester van de bestaande Orde, zou het niet gedogen en zou zijn legioenen inzetten om zijn imperium te handhaven. Zonder een machtige bescherming zou de wieg van de Nieuwe Wereld nooit kunnen bestaan, ze zou vlug op haar beurt een Tell el-Amarna worden, een zandheuvel in de woestijn. De hoeveelste?

Het plan van de nieuwe stad begon vanaf 1965 geleidelijk vaste vorm aan te nemen. Vroeg men aan de Moeder hoe het stond met Auroville, dan antwoordde ze: ‘Auroville maakt het goed en wordt steeds meer reëel, maar de realisatie ervan geschiedt niet op de gewone menselijke manier en is beter zichtbaar voor het innerlijke bewustzijn dan voor het uiterlijke oog.’^[5] ‘Auroville wil een universele stad zijn waar mannen en vrouwen uit alle landen kunnen leven in vrede en steeds grotere harmonie, boven alle geloofsbelijdenissen, alle politiek en alle nationaliteiten. Het doel van Auroville bestaat erin de menselijke eenheid te verwezenlijken’,^[6] schreef de Moeder in september van dat jaar. En in mei 1966 schreef ze aan iemand die waarschijnlijk ‘Een Droom’ had gelezen: ‘Je zegt dat Auroville een droom is. Ja, het is een “droom” van de Heer en zulke dromen blijken over het algemeen waar te worden, met een veel hoger waarheidsgehalte dan de menselijke zogenaamde realiteiten.’^[7] Over de oorsprong van de toekomstige stad heeft ze nooit de minste twijfel laten bestaan: ‘Het concept van Auroville is uitsluitend goddelijk en is de uitvoering vele jaren voorafgegaan.’^[8] Gevraagd wie het initiatief tot het bouwen van de stad had genomen, antwoordde ze: ‘De opperste Heer.’ Tussen haar ander uiterlijk en innerlijk werk door was de Moeder veel met Auroville bezig. Het occulte werk bestond erin de in het subtiel-fysieke bestaande stad naar beneden te brengen in de aardse materialiteit. Toen haar gevraagd werd waar Auroville moest verrijzen, vroeg ze om een landkaart, sloot haar ogen en plantte haar vinger zo’n vijftien kilometer ten noorden van Pondicherry, aan de kust van de deelstaat Tamil Nadu (Land van de Tamils) waar ook hier en daar nog een plekje Pondicherry ligt. Stukken grond moesten worden aangekocht. De stichting van de internationale stad moest worden besproken met de regering van Tamil Nadu en met de centrale regering in New Delhi. UNESCO werd aangezocht het project te erkennen, wat die organisatie dan ook deed. De eerste gebouwen rezen uit de grond, kandidaten om de eerste Aurovillianen te worden schreven brieven of kwamen op verkenning, architecten begonnen hun droomstad te tekenen.

Een centrum van transformatie

De Moeder legde vast dat het maximum aantal inwoners de 50.000 niet mocht overschrijden, omdat een stad anders niet meer leefbaar is. Ze koos als grondplan het prachtige model van de spiraalnevel, een der werken door de Bouwer van het heelal zelf ontworpen. Ze verdeelde de stad in vier zones, een internationale, een residentiële, een culturele en een industriële. Wanneer de naam Auroville ontstaan is, is moeilijk na te gaan, maar ze legde wel uit dat hij ‘Stad van de Dageraad’ (aurora) betekende, dus niet Stad van Sri Aurobindo, zoals dikwijls wordt verondersteld, al blijft de associatie met zijn gouden naam altijd in Auroville meeklinken.

Wat was het doel van de stad en wie werden als de inwoners ervan verwacht? Zoals uit de reeds aangehaalde teksten blijkt, legde de Moeder vaak de klemtoon op de verwezenlijking van de menselijke eenheid. (Ze noemde de stad eens ‘een omgekeerde Toren van Babel ... Ze waren toen samengekomen en zijn bij de bouw uiteengegaan; nu komen ze samen om zich bij de bouw opnieuw te verenigen.’^[9] Ze vroeg zich zelfs af of de Toren van Babel, net als Achet-Aton, geen vroege poging was geweest om iets als Auroville te bouwen.) Ze bepaalde dan ook in 1967 de ‘voorwaarden om in Auroville te leven’ als volgt: ‘Van het psychologisch standpunt zijn de vereiste voorwaarden:^[1] overtuigd zijn van de essentiële eenheid van de mensheid en de wil hebben om mee te werken aan de materiële verwezenlijking van die eenheid;^[2] de wil hebben om mee te werken aan alles wat de toekomstige verwezenlijkingen begunstigt.’^[10] Dat waren de ‘psychologische voorwaarden’: ‘de goede wil om een collectief experiment uit te voeren voor de vooruitgang van de mensheid.’^[11]

Spiritueel gezien echter was Auroville een nieuwe stap vooruit in de verwezenlijking van het supramentale transformatieproces op aarde en in de materiële uitwerking van de taak van de Avatar. Was de eenmaking van de mensheid een noodzakelijke vereiste daarvan, op zichzelf, als ‘wereldse’ inspanning, zou ze een tamelijk armzalig doel zijn geweest. De Moeder schreef dan ook: ‘Auroville wil de eerste verwezenlijking van de menselijke

eenheid zijn gebaseerd op het onderricht van Sri Aurobindo.’^[12] – ‘De taak om een concrete vorm te geven aan Sri Aurobindo’s visie werd aan de Moeder toevertrouwd’, verklaarde ze. ‘De schepping van een nieuwe wereld, een nieuwe mensheid, een nieuwe maatschappij die het nieuwe bewustzijn uitdrukt en belichaamt is het werk dat ze op zich heeft genomen. Uit de aard der zaak is dit een gemeenschappelijk ideaal dat vraagt om een gemeenschappelijke inspanning, opdat het zou kunnen worden verwezenlijkt in termen van een integrale menselijke vervolmaking.’^[13] Een integrale menselijke vervolmaking kan alleen maar een supramentale vervolmaking zijn; alle lagere vervolmakingen blijven in de ban van het Onderbewuste en Onbewuste en kunnen daarom nooit integraal zijn. De Moeder schreef dan ook in een boodschap voor UNESCO: ‘Auroville is bestemd om de advent van de supramentale werkelijkheid op aarde te verhaasten.’^[14] Auroville was bedoeld als ‘de wieg van de overmens’ in de nieuwe betekenis van het woord: ‘Auroville werd gecreëerd voor een overmensheid, voor degenen die hun ego willen overwinnen en alle begeerte verzaken, om zich voor te bereiden op het ontvangen van het Supramentale. Zij alleen zijn ware Aurovillianen.’^[15] – ‘Het is een centrum van transformatie, een kleine kern van mensen die zich transformeren en tot voorbeeld dienen van de wereld. Dat is wat Auroville hoopt te zijn.’^[16]

Er was dus wat we zouden kunnen noemen een minimale voorwaarde om Aurovillian te worden, namelijk een gerichtheid op de toekomst en willen meewerken aan de verwezenlijking van de ene mensheid, en een maximale voorwaarde: het nastreven van de supermenselijkheid. Met alle mogelijke posities daartussenin. Een van de oorzaken van die schijnbare tweeslachtigheid, die nadien in de houding van veel Aurovillianen en sympathisanten terug te vinden zal zijn, was het gevaar dat Sri Aurobindo, de Moeder en hun onderricht tot een nieuwe godsdienst konden worden. De aard van de mens is zodanig dat hij zonder het zelf te merken van de levende spiritualiteit in de gefixeerde, dogmatische religiositeit verglijdt.

Geen nieuwe religie

Alle religies zijn ontstaan uit een levende openbaring, in haar zuiverste vorm meegedeeld door een Avatar, die de actieve belichaming van zijn boodschap is, of in een mindere vorm door een menselijk instrument, een profeet. Het doel van de openbaring is dat ze in de ervaring van de navolgers net zo levend zou worden als in de ervaring van de Initiator. Dat lukt soms gedeeltelijk en in uitzonderlijke gevallen. Het is tot nu toe echter altijd de massa geweest die zich de openbaring heeft toegeëigend, en het peil van de mensheid is nog zo laag ('de mensheid is nog erg klein', zei de Moeder) dat ze de openbaring waar ze niet bij kan begripsmatig steeds meer gaat vereenvoudigen en spiritueel aanlengen. Daarbij komt dat in de mensheid het ego aanwezig is met zijn vaak gemaskeerde drang tot zelfzucht, bezit en macht, ook in geestelijke aangelegenheden.

De openbaring wordt dan in eenvoudige geloofspunten vastgelegd, in dogma's, in een credo. Dat credo haalt de macht van de openbaring naar zich toe en moet boven alle andere credo's aanvaard worden, op straffe van eeuwige verdoemenis en zelfs van lichamelijke dood voor de onwilligen of andersdenkenden. Het roept zijn formuleringen als alleenzaligmakend uit en begint ze mentaal te interpreteren en te compliceren tot ze een karikatuur van de oorspronkelijke openbaring zijn geworden. Spiritualiteit is gebaseerd op de rechtstreekse ervaring van een bovenmentale werkelijkheid; ze is als zodanig voor het menselijk mentale bewustzijn irrationeel. Theologie, hoe scherpzinnig ook, is het onmachtig mentaal uitspinnen van gegevens die het mentale bewustzijn te boven gaan; ze komt daarom slechts in haar puurste aanvoelen in contact met de oorspronkelijke openbaring, op punten die tot 'mysteries' worden uitgeroepen. Religie staat altijd wantrouwig tegenover de waarachtige mystiek en de spirituele ervaring, omdat ze weet dat ze zichzelf op een veel lager niveau beweegt. Als machtsapparaat zal ze de mysticus de mond snoeren, uitstoten (zelfs lichamenlijk uit het leven stoten) of weer 'binnen de schoot van de gemeenschap' brengen, binnen de rangen van een organisatie waar alle bloemen artificieel zijn.

Het onderricht van Sri Aurobindo en de Moeder, en hun uitstekend gedocumenteerde levensloop, bevatten elementen in overvloed om er een

nieuwe religie van te maken. Men zal zich herinneren hoe de Moeder in april 1962 de concrete mogelijkheid daarvan ervoer. In december 1972 verscheen in *Newsweek* een artikel over de Moeder met als titel: *The Next Great Religion?* de volgende grote religie? En de eerste sektarische aanzetten, uitgaand van hun visie, zijn reeds duidelijk aanwijsbaar.

De volgelingen van Sri Aurobindo en de Moeder moeten zich steeds opnieuw teweerstellen tegenover aantijgingen van de kant van godsdienstige en wereldse organisaties als zouden ze deel uitmaken van een sekte. In een tijd waarin het wemelt van de sekten, vooral met wortels in oosterse bodem, is het niet gemakkelijk om overtuigend aan te tonen dat zij er geen zijn. Wie dit boek tot hier gelezen heeft, weet hoe elke sektarische geesteshouding onverenigbaar is met de zienswijze (je kunt in dit verband zelfs moeilijk het woord ‘onderricht’ gebruiken) van Sri Aurobindo en de Moeder. De uitgebreide literatuur die ze hebben nagelaten is bedoeld als mededeling van hun eigen ervaring en als verruiming van het begrip en de kennis van de lezer; ze hebben steevast de absolute individualiteit van de weg beklemtoond; ze hebben duidelijk gemaakt dat de weg van de transformatie, de weg naar morgen, er een is voor de rijpe zielen die in overgave de roep willen volgen welke niet door woorden of richtlijnen te bepalen is. Wij weten dat nu. Maar alleen al namen als ‘Sri Aurobindo’ en ‘Moeder’ roepen bij de terzake onwetenden associaties met een sekte op, en men kan moeilijk ontkennen dat heel wat volgelingen van Sri Aurobindo en de Moeder zich soms sektarisch gedragen. De Moeder zei zelf, door haar raam in de binnenplaats van de Ashram kijkend, waar ashramieten en bezoekers zich in devotie rond Sri Aurobindo’s tombe verdrongen: ‘Ze zijn er al een religie van aan het maken.’ En ze schreef dan ook als waarschuwing: ‘Neem mijn woorden niet voor een onderricht. Ze zijn altijd een kracht in actie, uitgesproken met een duidelijk doel, en ze verliezen hun macht wanneer ze van dat doel worden gescheiden.’

Het is hier wellicht de geschikte plek om de volgende uitspraak van de Moeder in verband met Auroville en religie aan te halen: ‘Wij willen de Waarheid ... Auroville is voor degenen die een in essentie goddelijk leven

willen leven maar die alle religies verzaken, hetzij oude, moderne, nieuwe of toekomstige. Slechts in de ervaring kan er kennis van de Waarheid zijn. Niemand zou over de Godheid moeten spreken als hij de ervaring van de Godheid niet heeft. Zie dat je de ervaring van de Godheid hebt, dan alleen zul je het recht hebben erover te spreken. De objectieve studie van de religies zal een onderdeel vormen van de historische studie van de ontwikkeling van het menselijk bewustzijn. De religies vormen een deel van de geschiedenis van de mensheid en het is als zodanig dat ze in Auroville zullen worden bestudeerd – niet als credo's die men al dan niet moet aanhangen, maar als onderdeel van een proces in de ontwikkeling van het menselijk bewustzijn dat de mens naar een hogere verwezenlijking leidt.'^[17]

En op 23 november 1968 zei ze: '*Geen religies, geen dogma's, geen gefixeerde vormen van onderricht. Er moet tot elke prijs vermeden worden dat [Auroville] een nieuwe religie wordt. Want zodra dat op een slim bedachte en indrukwekkende manier zou worden geformuleerd, zou dat het einde zijn.*' 18) Maar de geschiedenis leert dat de meest sektarisch gezinden het vaakst de antisektarische teksten van hun meesters of goeroes aanhalen.

De eerste Aurovillianen

Wat zouden de Aurovillianen van de woorden van Sri Aurobindo en de Moeder maken? Wie waren die eerste Aurovillianen? Een bonte mengeling. Men bedenke dat al het nieuwsoortige spirituele of occulte over het algemeen twee soorten personen aantrekt: enerzijds de geroepenen en de oprechte zoekers die meer uit het leven willen halen dan het hun in de gewone omstandigheden kan bieden, anderzijds de avonturiers en ontregelden die het zowel daar als elders zoeken, als ze er maar een kick van krijgen, of gewoon zomaar, zonder bewust uitgedachte of noodzakelijke reden. Overgangen van de ene categorie naar de andere doen zich voor. Men moet er ook rekening mee houden dat we het nu over de jaren zestig hebben, de nog steeds roemruchte Sixties. Velen waren in die jaren The

Beatles, Mia Farrow en Donovan naar India voorgegaan en nog meer waren hen gevolgd. De meesten van hen waren bloemenkinderen, hippies, vreemd uitgedost in hun eigen soort slordig uniform, seksueel vrijgevochten, druggebruikers. Het zou niet lang duren voor Auroville in het hippie circuit werd ingeschakeld, samen met onder andere Goa en Kathmandu.

En de Moeder, zoals altijd, wilde ‘geen voorschriften, geen wetten, geen comités’. Tedere persoon heeft de volledige vrijheid.’ Als sociale organisatie voorzag ze een ‘goddelijke anarchie’. Dit is weer een begrip dat we bij Sri Aurobindo terugvinden en dat hij als einddoel van de maatschappelijke evolutie stelt, wanneer de individuen in het Eenheidsbewustzijn niet langer door een maatschappelijke autoriteit zullen worden bestuurd, maar rechtstreeks door de Godheid zelf, in de concrete relatie van de eenheid met alle anderen in de goddelijke Liefde. Dan is elke afwijking van de Ordening van de spiritueel-organische Eenheid niet langer ondenkbaar maar onmogelijk. De Moeder formuleerde het als volgt: ‘De anarchistische staat is het zelfbestuur van elk individu, en dat zal slechts het perfecte bestuur zijn wanneer ieder zich van de innerlijke Godheid bewust wordt en slechts Hem, en Hem alleen, zal gehoorzamen.’

Ze kwamen naar Zuid-India, alleen of in groepsverband, met Auroville als doel, of ze waren op reis in India en werden geïntrigeerd door iets dat ze over Auroville hadden gehoord, voldoende om dat eens van naderbij te gaan bekijken. Sommigen bleven, velen gingen weer weg. Het klimaat is er hard, een klimaat van extremen, met moessonregens die alles klam maken van de vochtigheid in de lucht, met zomers wanneer alles klam wordt van het zweet. De streek daar was niet veel beter dan kaal geitenland, met hier en daar een dorp dat nu uit zijn eeuwenlange lethargie werd gewekt. ‘[De Aurovillianen] die met de dorpingen contact hebben, moeten niet vergeten dat die mensen evenveel waard zijn als zichzelf, dat ze evenveel weten, dat ze net zo goed denken en voelen als zij. Ze zouden daarom nooit een houding van belachelijke superioriteit moeten aannemen. [De dorpingen] zijn er thuis en [de Aurovillianen] zijn de bezoekers’,^[19] hield de Moeder voor. Maar het was zo’n verschillende wereld voor de Westerlingen. India was

zo'n totaal ander land, waar toen nog zelfs de elementaire westerse gerieflijkheden ontbraken – goede scheermesjes, een stuk zeep dat niet smolt in je hand, een balpen die niet lekte, een stuk kaas, gewoon brood, een pint bier ... Er op bezoek komen was meestal een interessante, want avontuurlijke ervaring zolang je een retourticket in je zak had, maar er blijven om er je leven te slijten ... ? En iedereen had natuurlijk zijn eigen kijk op Auroville. Het handvest was erg inspirerend, en de stad van de toekomst bouwen, nou, als je tegen je familie en vrienden kon vertellen dat je daarvoor naar India ging, dat je je leven inzette voor de vooruitgang van de mensheid, om nog maar te zwijgen over de mogelijke transformatie in een – ahum – supermens! Maar eenmaal daar was het zweten geblazen op die laterietvlakte, zeulen met pakamaram-stammetjes, gevlochten palmladeren, en veel emmertjes water halen. Je moest leren leven met vliegen, muskieten, mieren, kakkerlakken, gekko's, ratten, schorpioenen, slangen. Je moest Tamil leren verstaan en begrip kunnen opbrengen voor de eigenzinnigheden en eigenaardigheden van die Fransen, Duitsers, Nederlanders, Amerikanen, Australiërs, Belgen, Argentijnen en Koreanen.

Het fundamentele probleem was dat zo weinigen goed wisten waar het over ging en dat ze dan nog niet veel begrepen van wat ze wisten. Alle problemen werden weer aan de orde gesteld – godsdienstige, politieke, raciale, seksuele, familiale, financiële. Met eindeloze discussies en wrijvingen over het minste. De Moeder luisterde, gaf uitleg en raad, moedigde aan. Werkelijk, de zekerheid met betrekking tot Auroville moet in de subtiele wereld wel heel groot geweest zijn, en de onzichtbare bescherming veel sterker dan de betrokkenen beseften, dat de Moeder tot de stichting van die utopie der utopieën – 'de bakermat van de overmens' – had kunnen beslissen.

Allen die het konden weten waren het erover eens dat die nieuwelingen, deels idealisten maar deels ook niet al te netjes geklede hippies en zelfs rondzwervende nietsnutten, onmogelijk in staat zouden zijn Auroville te bouwen. Je zag die lui op sputterende motorfietsen, met bandana's om hun lange klitterige haar, en de meisjes halfnaakt (naar Indiase maatstaven

althans), in vreemde talen sprekend, met eeuwig orangerode benen van het Aurovilliaanse stof, in de straten van Pondicherry inkopen doen, thee en koffie drinken, en wat rookten ze daar ook alweer? Je zag hen in de Ashram, tot in de kamer van de Moeder, die zelfs speciale afspraken voor hen maakte.

De professionele yogi's van de Ashram haalden een beetje hun neus voor hen op, niet allen maar velen. Zo ook de Indiërs van de Sri Aurobindo Society, door de Moeder met de organisatie en financiering van Auroville belast. En de verhalen die je uit de eerste Aurovilliaanse nederzettingen hoorde!

De toekomstige stad zou zo ongeveer een cirkel met een diameter van tien kilometer beslaan, van de kust tot de grote weg naar Madras landinwaarts. Maar die stukken grond konden natuurlijk niet in één keer worden aangekocht. Het was daarbij een absoluut principe nooit enige pressie op de plaatselijke bevolking uit te oefenen, van welke aard ook. En toen de landeigenaars de situatie begonnen door te krijgen, dreven ze hun prijzen op, drievoudig, vijfvoudig, tienvoudig.

En toen: in 1973 viel de leidster weg, de Leid-Ster, Stella Matitudinis. Het was een onvoorstelbare schok, vooral voor het nog zo jonge en hulpeloze Auroville. Zij begreep ook de man met de muziek van The Rolling Stones, ook de hippie met de joint of het ongewenst zwangere meisje. Welk beeld men zich van de Moeder ook mag vormen, zij was geen moraliste met opgetrokken wenkbrauw, geen moeder-overste ook al moest ze iedereen raad geven; ze werd er immers om gevraagd en mét de raad gaf ze altijd iets heel anders, veel diepers. Ze was, laten we het niet vergeten, de goddelijke Moeder die door haar Yoga lichamelijk het lichaam der Aarde was geworden, die letterlijk aanwezig was in de kei, de boom en de yogi, in de zakkenroller en de minister, in de rechtvaardige en de zondaar, in de innerlijk enigszins heldere en in de verwrongene, lijdende. Hoe had zij, die van de Asura van de Leugen zei: 'Hoe dan ook, hij is mijn zoon', een onwetend, tijdelijk verdwaald of verdwaasd mensenkind de rug kunnen toekeren? Elke ziel is haar kind. En ze sprak die onvergetelijke woorden:

‘Probeer je niet deugdzaam voor te doen. Zie in welke mate je verenigd bent, in welke mate je één bent met alles wat antigoddelijk is. Neem jouw deel op van de last, aanvaard zelf onzuiver en leugenachtig te zijn: zo zul je de Schaduw kunnen opnemen en offeren. En in de mate dat je bij machte bent ze op te nemen en te offeren zullen de dingen dan veranderen. Probeer niet tot de zuiveren te behoren. Aanvaard samen te zijn met hen die zich in de duisternis bevinden en, in een totale liefde, offer dat allemaal.’ [20]

Die stem, die steun viel weg, uiterlijk althans – maar wie was in staat achter het oppervlak van de dingen te zien? Voor Auroville werden het de onverkwikkelijke jaren. Aan de ene kant waren er de onbekwaam geachte echte Aurovillianen, nog voor het grootste deel niet-Indiërs met een verblijfsvergunning, zij die in Auroville de spade in de grond zetten, bouwden en plantten; aan de andere kant waren er het bestuur en de leden van de Sri Aurobindo Society, uitsluitend Indiërs, sommigen met machtige relaties in den lande, die meestal in Pondicherry woonden en werkten, ook al werden enkelen technisch als Aurovilliaan beschouwd. De Sri Aurobindo Society bezat het land, het geld, het prestige en trad op als plaatsvervanger van de Moeder. De Aurovillianen hadden niets, zeker toen de Society hun fondsen afsneed, ze waren meestal vreemdelingen in het land en stonden niet zo goed aangeschreven.

Het is een al te menselijk, al te kleinmenselijk verhaal. Er ontstond een onverzoenlijke vete tussen de twee machtigsten van de Society; Auroville zelf werd innerlijk verdeeld tussen degenen die het Frans machtig waren, en dus de geschriften van Satprem konden lezen, en zij die geen Frans kenden, hoofdzakelijk van Angelsaksische origine. Aurovillianen werden aangevallen door betaalde of opgehitste onpure elementen uit de dorpen; sommigen werden zelfs in de gevangenis gestopt. Er verschenen sensationele artikelen in de pers, over smokkelarij en seksorgieën in Auroville. Het dispuut werd zelfs tot aan het opperste gerechtshof in Delhi uitgevochten. Het verdient vermeld te worden dat Indira Gandhi en later haar zoon Rajiv door dik en dun achter het Auroville van de Aurovillianen

zijn blijven staan, evenals bijvoorbeeld J.R.D. Tata, de grote industrieel en luchtvaartpionier.

Dat is nu allemaal historie. Auroville leeft, ondanks alles. Het heeft in 1993 zijn vijftiende verjaardag gevierd. Zijn bevolking groeit langzaam verder aan. Er zijn nu [1994] om en nabij de duizend permanente Aurovillianen in vijftien nederzettingen, kleine en middelgrote, met namen als Aspiration, Hope, Certitude, Vérité, Ami, Abri, Far Beach, Two Banyans, Nine Palms ... Er zijn scholen, gastenverblijven, een bakkerij, veel ateliers voor ambachtswerk (ook voor export), bibliotheken, een theater, een restaurant, een postkantoor, een bank, een ontvangstcentrum voor bezoekers, enzovoort. Auroville zit boordevol leven en talent. Het basisprincipe is dat van de vrijheid gebleven, met dus nog steeds veel vergaderingen en veel gepraat. Maar waar elders ter wereld zou zo iets mogelijk zijn: een stad opgebouwd door personen uit vele landen, met geringe middelen, in een hard klimaat, gebaseerd op het principe van de vrijheid, in een deelstaat van een land met zijn eigen wetten en administratieve structuren?

De problemen zijn legio. Zoveel 'groten' hebben al klaargestaan met advies zonder zich echter zelf te willen of te durven inzetten. Neerkijkend op die vaak onbekwaam en geestelijk weinig ontwikkeld geachte amateurs, hebben ze zich in hun grootheid afgewend en zijn ze hun eigen weg verdergegaan.

Het is nog steeds waar dat men voor de prijs van een straaljager of een raket de helft van het geplande Auroville van 50.000 zielen zou kunnen bouwen. Stel dat het financieel opeens mogelijk zou zijn de stad te bouwen, zou dat dan, in dit nog zo jonge stadium van zijn groei, Auroville zijn? Auroville leeft in de harten van de eenvoudige Aurovillianen, de geduldigen die in overgave zijn blijven voortwerken bij tij en ontij. Gebouwd moet er worden; gecreëerd moet er worden in schoonheid en harmonie; maar het voornaamste is het werk aan zichzelf, de innerlijke ontplooiing, uitgaand van heel weinig (de gewone mens die we allemaal zijn) om te gaan naar

heel veel (voorbij de mens). Heel de rest is vroeger al eens gedaan, dit is nieuw. En het zal vanzelf zijn vruchten dragen in een zichtbare stad.

Auroville wordt een stad met een centrum niet vol lawaaierige drukte maar van rust en schoonheid. De lotusknop met aarde van de hele planeet staat er nog steeds, nu temidden van een amfitheater, met in een cirkel eromheen twaalf tuinen. De banyanboom, het geografisch centrum van de stad, staat er met zijn zich steeds verder uitstrekkende luchtwortels een steenworp vandaan. En beide staan in de schaduw van de Matrimandir.

Matrimandir

‘Matrimandir’ betekent in het Sanskriet ‘huis (of tempel) van de Moeder’. Van buiten gezien is het een gouden, enigszins afgeplatte globe die als het ware uit de Aarde breekt – de gouden wereld van het Supramentale die uit de Materie breekt. De globe, ongeveer dertig meter in doorsnee, rust op vier reusachtige pijlers die de vier actieve krachten van de Moeder in het universum voorstellen: Maheshwari, Mahakali, Mahalakshmi en Mahasaraswati. Binnen in de globe is er alleen maar een ‘kamer’ met een diameter van ongeveer twintig meter, meer een zaal dus, met tegen de muur twaalf hoge ronde zuilen die het plafond schijnen te schragen maar die het niet raken. De kamer is helemaal wit, met op de marmeren vloer een wit tapijt. In het midden rust een kristallen bol van zeventig centimeter doorsnee³⁰ op een voet bestaande uit vier gouden symbolen van Sri Aurobindo, die op hun beurt in het centrum staan van het symbool van de Moeder dat op de vloer is aangebracht. Dag en nacht valt een straal door een centrale opening in het dak van de kamer recht op het kristal; overdag wordt daarvoor het zonlicht opgevangen door een mechanisme dat de zonnebeweging volgt, ’s nachts wordt de straal door opgeslagen zonneënergie verwekt. In de kamer bevindt zich verder niets en er heerst stilte.

Een kristal dat een lichtstraal recht naar je kern stuurt in een harmonische ruimte van materiële zuiverheid – je kunt er alle mogelijke betekenissen aan

geven of gewoon de onaardse schoonheid van de plaats ondergaan. De Matrimandir kan niet worden verklaard. De Moeder heeft hem 'gezien' en gewild dat hij in het centrum van Auroville zou worden gebouwd, zo vlug mogelijk. Hij 'vertegenwoordigt het bewustzijn van de Godheid', hij is 'de ziel van Auroville', zei ze, en hoe eerder hij voltooid zou zijn, hoe beter voor de jonge stad.

De Matrimandir heeft alleen maar zin als hij iets vertegenwoordigt in het vlak der krachten die moeten bijdragen tot het ontstaan van de Nieuwe Wereld. Hij is een soort krachtcentrale die een transformerend veld verwekt voor allen die er zich in begeven, voor degenen die eromheen leven, voor de Aarde uit wier schoot hij lijkt op te rijzen. De transformatie van de Aarde was het doel van het Werk van de Moeder. Auroville is weer een stap in die richting die in dat transformatieproces mogelijk was geworden, een stap 'naar buiten', naar de verspreiding en veralgemening van de nieuwe Kracht toe. Als de Moeder daar die occulte krachtbron heeft gewild die de Matrimandir is, dan kan dat, in een visie zonder religie, alleen maar met het oog op de bespoediging van het transformatieproces zijn geweest.

De Moeder heeft meer dan eens gezegd dat Auroville een occulte werking heeft in het wereldgebeuren. Wat in de cel trilt, trilt in het universum. Wat op één plaats van goede wil leeft, verbreidt zich in het lichaam der Aarde. Ze zei eerst dat de poging tot eenwording, die Auroville is, een rol speelde in het voorkomen van een derde wereldoorlog. Daarna, en dat reeds begin februari 1968, gaf Sri Aurobindo haar de volledige reden voor het bestaan van de stad, en ze had de woorden meteen genoteerd: 'India is de symbolische vertegenwoordiging geworden van alle moeilijkheden van de tegenwoordige mensheid. India zal de plaats van haar wederopstanding zijn, de wederopstanding tot een hoger en waarachtiger leven.' En ze legde dat uit: 'Hetzelfde fenomeen dat in de geschiedenis van het heelal de Aarde tot de symbolische vertegenwoordiging van het heelal heeft gemaakt om het werk op één punt te kunnen concentreren, datzelfde fenomeen doet zich nu opnieuw voor: India is de vertegenwoordiging van alle menselijke moeilijkheden op aarde, en het is in India dat de ... genezing ervan zal

worden gevonden. Het is daarom dat men mij Auroville heeft doen verwezenlijken.’^[21]

De zeehaven die ze voorzien had, de luchthaven, de hotels, de jachtclub, de watervliegtuigen, de filmstudio, de drukkerij en uitgeverij in alle werelddalen, het grote orgel in het auditorium, het is er nog allemaal niet. Was het er nu al wel, dan zou Auroville, gezien de afwezigheid van de nodige spirituele volwassenheid bij zijn inwoners, misschien meer op de Club Méditerranée lijken dan op de Stad van de Dageraad. Het ware Auroville bestaat in het hart van de Aurovillianen; het moet eerst daar tot wasdom komen vóór het volledig zijn uiterlijke vorm kan aannemen. Voor het ogenblik is het nog niet veel meer dan het embryo van een stad. Maar dat Auroville nog steeds bestaat, met dat doel en in die omstandigheden, is op zichzelf een wonder.

‘Auroville is een groot avontuur’, zei de Moeder, die de stad had gezien in de wereld waar wordt voorbereid wat op de Aarde gerealiseerd moet worden, en die wist dat ze bestaat in het hart van zovelen, niet alleen daar aan de Coromandelkust maar over de hele Aarde – overal waar mensen de schrijnende onzin van het bestaan niet langer kunnen verdragen en met al hun kracht verlangen naar Zin, Schoonheid, Waarheid, Echtheid. Naar een totaal bevredigende, vierentwintigkaraatse levensvervulling, eindelijk.

‘De stad zal worden gebouwd door wat voor u onzichtbaar is’, zei de Moeder. ‘De mensen die als instrumenten zullen dienen, zullen dat doen in weerwil van zichzelf. Ze zijn slechts marionetten in handen van de grote Krachten. Niets hangt af van menselijke wezens, het plan noch de uitvoering ervan. Niets. Dat is de reden waarom we kunnen lachen.’^[22]

[30] Speciaal voor Auroville vervaardigd door de Carl Zeiss Werke in Oberkochen, bij Stuttgart.

26.

In de smeltkroes

De ziel is de sleutel

De bevrijding van de individuele ziel is de sleutel tot de beslissende goddelijke actie.^[1]

Sri Aurobindo

We hebben in de vorige hoofdstukken enig idee gekregen van het supramentale transformatieproces waar het lichaam van de Moeder aan onderhevig was. Voor wie de eerste maal daarvan hoort, is dat iets totaal nieuws en onverwachts. Dat was het ook voor haar, die het in haar lichaam onderging. Wat was er echter met de ziel gebeurd, waar was die bij dat alles gebleven? We horen alsmaar over lichaam, materie, cellen, celbewustzijn, universalisering, en wat al niet meer, maar het was toch de ziel die een centrale rol speelde zowel in het bestaan van de mens als in de kosmische evolutie, waar ze het dragende, actieve element van uitmaakte? Een van de laatste keren dat de Moeder over haar psyche had gesproken, was op 19 mei 1959 geweest: '[Dit lichaam] is vol van het psychische in ieder van zijn cellen', had ze toen gezegd. Machtige ervaringen had ze sindsdien doorgemaakt, maar de ziel was niet meer ter sprake gekomen. Als de ziel in de evolutie zo centraal stond, dan moest ze toch een rol, een belangrijke rol in het evolutionaire transformatieproces vervullen? Maar je leest het ene na het andere deel van de *Agenda* en ze wordt nooit meer genoemd, behalve in vroegere teksten en in besprekingen van zulke teksten.

Tot het gesprek van 11 september 1968. Ineens had de Moeder vastgesteld: 'Het psychisch wezen is helemaal niet verdwenen', in tegenstelling tot haar mentale en vitale. Ze had het vanzelfsprekend over haar eigen psychisch wezen, dat ze dus al die tijd niet had opgemerkt; ze had misschien zelfs gemeend dat het samen met haar mentale en vitale 'uit wandelen gestuurd' was, zodat alleen dat 'agglomeraat' van lichaamscellen

rechtstreeks aan de stralende, transformerende kracht van de supramentale Zon werd blootgesteld. ‘Het vitale en het mentale zijn verdwenen, maar het psychisch wezen is niet verdwenen.’

Ze had dat vastgesteld door de aanwezigheid van iemand met een zeer ontwikkeld, een volledig gerijpt psychisch wezen, en het hare had zo voelbaar op die aanwezigheid gereageerd dat ze er zich weer bewust van was geworden. En hoe! ‘Wanneer ik “ik” zeg, dan is dat niet het lichaam: het is het psychisch bewustzijn.’ Hetgeen heel wat van haar ‘ikken’ tot één ‘ik’ terugbracht. En dan dit: ‘Het is mogelijk (ik zeg nog niets omdat er nog niets is ... in alle geval nog niets definitiefs), het is mogelijk dat zich een nieuwe relatie of een nieuwe tussenvorm aan het ontwikkelen is tussen het psychische wezen en het materiële, het fysieke. Het ziet ernaar uit dat dat iets is dat zich aan het voltrekken is.’ Een nieuw lichaam? Het nieuwe lichaam? Hoe het ook zij, haar psychisch wezen was ‘volkomen transparant’, wat de reden was dat ze het al die tijd niet had opgemerkt: zij *was* dat psychisch wezen, ze bestond vanuit dat centrum en had dus wel de omhulsels eromheen waargenomen (het mentale, het vitale – voor zover die nog aanwezig waren – en het fysieke), maar niet wat zich in het centrum van de waarneming bevond, omdat het het waarnemende element zelf was. We mogen ook veronderstellen dat de perceptie van haar psychisch wezen voor haar al die tijd versluierd was gebleven opdat ze zich helemaal op het fysieke en zijn transformatie zou toespitsen.

Het is misschien goed hier even te resumeren wat het psychisch wezen is. Na de val van de vier grote Asura’s had de Allerhoogste door bemiddeling van de Moeder de Liefde uitgestort in de Nacht van zijn Manifestatie, opdat die Nacht geen eeuwige, gestolde duisternis zou blijven maar weer terug naar zijn Oorsprong zou evolueren. De goddelijke Liefde is de essentie van de psyche. De Liefde is goddelijk, dus de psyche is goddelijk, bestaat in de Godheid, is uit Hem voortgekomen en draagt Hem in zich als haar eigenste wezen in de loop van haar evolutieve terugreis naar Hem. Aangezien ze goddelijk was, kan het niet anders of ze heeft zelf haar reis, haar avontuur door de Nacht der Onwetendheid gewild en uitgekozen, om de vreugde te

kennen zichzelf in de Godheid als goddelijk te herontdekken. ('Vreugde' is vanzelfsprekend een klein, nietszeggend woord. Men bedenke bijvoorbeeld dat die 'vreugde' tegen al het lijden van de weg terug moet opwegen.)

De psyche, de ziel, is als zich manifesterend deel van de Godheid eenvoudig, maar als begrip samengesteld. Zij blijft uiteraard eeuwig in de Godheid bestaan (als jivatman), is in de Liefde die in de schepping werd uitgestort in essentie in alle delen van die schepping aanwezig (als antaratman), en herwint, geïndividualiseerd, in de mens het vermogen om weer haar eigen gestalte uit te bouwen (als evoluerend *psychisch wezen*). De wedergeboorte van de ziel, waardoor ze telkens opnieuw in de materiële manifestatie neerdaalt, is noodzakelijk omdat de grofstoffelijke materie niet plastisch genoeg is om zich aan de groei van de ziel aan te passen. Uit leven na leven haalt de ziel de nodige ervaringen, zodat haar goddelijke gedaante als het ware door beitelslag na beitelslag wordt gebeeldhouwd. De ziel komt in elk leven met 'een heel nauwkeurig bepaald programma van de ervaringen waar ze doorheen zal moeten om de bedoelde vooruitgang te maken'.^[2] Na de dood assimileert ze de ervaringen uit het leven en bereidt ze zich voor op de volgende episode van het avontuur – waar ze in weerwil van de oppervlakkige schijn intens van geniet, daar alles in essentie Ananda is en niets dan Ananda zijn kan. Wij waren de Godheid, zijn in essentie (versluisd) de Godheid en worden weer (manifest) de Godheid. Tat tvam asi: jij bent Dat.

Dat alles in aanmerking genomen, kan het niet anders of het psychisch wezen moet noodzakelijkerwijs bij het supramentale transformatieproces betrokken zijn; het moet zelfs de kern vormen van dat proces, het moet de sleutel ervan zijn, want het proces bepaalt de hogere fasen van zijn vergoddelijking. Zelfs volgroeid – zoals we eerder gezien hebben is de rijpheid van de ziel de eerste voorwaarde voor de supramentalisering – kan het psychisch wezen in de evolutie niet blijven stilstaan op het punt waar de mensheid nu gekomen is. Voor zijn hervergoddelijking moet het nog de hogere bestaansniveaus tussen het mentale bewustzijn en de absolute

Godheid ervaren en in zich integreren, wil zijn aanwezigheid in de schepping überhaupt enige zin hebben.

Dat was dan ook wat de Moeder op 1 juli 1970 constateerde, die dag opnieuw door de aanwezigheid van dezelfde persoon, een Amerikaanse leerlinge die Rijuta was genoemd. ‘Ik heb een ervaring gehad die voor mij interessant was omdat het de eerste keer was. Het was gisteren of eergisteren, ik herinner het mij niet meer. Rijuta was hier, vlak tegenover mij, daar, en ik heb haar psychisch wezen gezien dat boven haar uitkwam [gebaar: ongeveer 20 cm groter dan het fysieke lichaam]. Het was de eerste keer. Haar fysiek wezen was klein en het psychisch wezen was zoals ik kom te zeggen. Het was een ongeslachtelijk wezen, man noch vrouw. Ik heb toen bij mezelf gezegd ... “Maar het psychisch wezen, dat is het wat zich zal materialiseren en het supramentale wezen worden!” ’^[3]

Ze had het zich zo vaak afgevraagd: hoe kan het supramentale wezen uit de diermenselijkheid voortkomen? Sri Aurobindo en zijzelf hadden de noodzakelijkheid van overgangswezens voorzien, van overmensen (surhommes), maar die zouden ondanks een gesupramentaliseerd bewustzijn nog altijd een diermenselijke origine en lichaam hebben. De sprong van de diermens naar het supramentale wezen leek haar zo groot, om niet te zeggen onmogelijk. ‘Het is de sprong, begrijp je, die me zo enorm lijkt.’^[4] Want het goddelijk wezen moest waarlijk goddelijk zijn, dus bijvoorbeeld tegelijk hier, daar en ginder aanwezig kunnen zijn, en niet onderhevig aan ziekte, zwaartekracht en dood ... Het moest fysiek een kosmisch wezen zijn en zelfs méér dan een kosmisch wezen. Dat was, naar verhouding, een veel groter verschil met onze huidige menselijke conditie dan het verschil tussen het lichaam van de diermens en de primaten, die vrijwel hetzelfde fysieke organisme hebben.

Rijuta’s psychisch wezen had dezelfde kleur als de hibiscus die de Moeder tot symbool van Auroville had uitgekozen, oranje. (Degenen die van het supramentale schip aan land gingen om de nieuwe Wereld te helpen stichten, hadden ook die kleur. Alles, de ene substantie, had er die kleur.) ‘Dan begrijp je dat. Je begrijpt het: het psychisch wezen materialiseert zich

... en dat verleent een continuïteit aan de evolutie. Die schepping geeft dan helemaal de indruk dat ze niet iets willekeurigs is, dat er een soort goddelijke logica achter steekt die niet zoals onze menselijke logica is maar die deze ver overtreft. Maar er *is* een logica en er was volledig aan voldaan toen ik dat zag. Het was werkelijk interessant. Ik was heel erg geïnteresseerd. Het was daar zo aanwezig, heel rustig [het psychisch wezen van Rijuta] en het zei tegen me: “Je wil erachter komen hoe het zijn zal? Wel, kijk, dit is het.” ’ [5]

Sri Aurobindo had in *The Supramental Manifestation* over de evolutionaire continuïteit geschreven: ‘De nodige vormen en werkingen van de Materie moeten blijven bestaan, daar het in een wereld van Materie is dat het goddelijke leven zich moet manifesteren, maar haar materialiteit moet worden verfijnd, opgevoerd, veredeld, doorlicht, omdat de Materie en de wereld van de Materie in steeds grotere mate de Geest binnenin moeten weergeven. Het nieuwe type, het goddelijke lichaam, moet de reeds ontwikkelde evolutionaire vorm voortzetten; er moet een voortzetting zijn van het type dat de Natuur over de hele lijn aan het ontwikkelen is geweest, een continuïteit van het menselijke naar het goddelijke lichaam, geen breuk met het voorgaande omwille van iets dat onherkenbaar is, maar een breder vervolg op wat reeds werd bereikt en ten dele geperfectioneerd.’ [6]

Deze belangrijke passage werd nu voor de Moeder als het ware geïllustreerd door het psychisch wezen van die Amerikaanse vrouw daar voor haar. Het proces, het mechanisme van de supramentale transformatie werd haar ineens duidelijk. Als men voldoende beseft wat het psychisch wezen is en als men het crescendo volgt van de evolutie, die een evolutie van de Geest is, dan blijkt dit inderdaad de volkomen logische ontwikkelingslijn te zijn. De sleutel ervan is de ziel. ‘In deze Yoga is het de psyche die de rest van de natuur opent voor het supramentale Licht en uiteindelijk voor de opperste Ananda. Als de diepste ziel gewekt is, als er een nieuwe geboorte uit het mentale, vitale en fysieke in het psychische plaatsheeft, dan kan deze yoga worden uitgevoerd, anders is het onmogelijk’ [7], aldus Sri Aurobindo.

En de Moeder vervolgt in datzelfde gesprek uit de *Agenda*: ‘Ik heb toen begrepen waarom men het mentale en het vitale van dit lichaam heeft weggestuurd en het psychisch wezen heeft gelaten. Natuurlijk, dat was het altijd dat alle wezensuitingen leidde ... Alle verwickelingen die uit het vitale en mentale voortkomen, die er hun indrukken en neigingen aan toevoegen, dat was weg. En ik heb begrepen: “Aha, dat is het! Het is het psychisch wezen dat het supramentale wezen moet worden!”

Maar ik had me nooit beziggehouden met te willen uitvinden hoe het eruitzag. En toen ik Rijuta zag, heb ik dat begrepen. En ik zie het, ik zie het nog steeds vóór me, ik heb de herinnering bewaard. Het was alsof zijn haar bijna ros was (maar het was niet zo). En zijn gezichtsuitdrukking! Zo’n fijne uitdrukking en zo zacht ironisch ... Ach, buitengewoon, buitengewoon!

En weet je, mijn ogen waren open, het was een bijna materiële vorm van zien.

Dan begrijp je dat. Alle vragen zijn plotseling verdwenen. Het is heel duidelijk, heel eenvoudig geworden.

En het psychisch wezen is juist datgene wat overleeft. Dus als het zich materialiseert, betekent dat de uitschakeling van de dood. Maar “uitschakeling” ... Er wordt slechts uitgeschakeld wat niet met de Waarheid overeenstemt, dat verdwijnt – alles wat niet in staat is zich te transformeren naar het beeld van het psychisch wezen en er een integraal deel van te worden. Het is werkelijk interessant.’^[8]

Later heeft ze deze belangrijke, cruciale openbaring nog bevestigd, onder andere op 13 april 1972: ‘Het is het psychisch wezen, de vertegenwoordiger van de Godheid in de mens, dat in de nieuwe soort zal overgaan.’ Een paar dagen later, op 15 april, zegt ze terloops tegen Satprem: ‘Het [psychisch wezen] regeert het wezen [het hare] al sinds heel lang. Het is daarom dat men het mentale en vitale heeft kunnen wegsturen: omdat het psychisch wezen de leiding al heel lang geleden had overgenomen.’^[9] (In hetzelfde gesprek zei ze ook: ‘Het is mogelijk dat er enkele overmensen zijn – *die zijn er* – die de overgang maken ...’ En, ook zomaar terloops: ‘Het hart is

van het oude meesterschap van de Natuur overgeschakeld op het goddelijke meesterschap.’ (Het hart! De machtsoverdracht van het hart!) En op 24 juni van hetzelfde jaar schreef ze de ons reeds bekende woorden: ‘Het is onontbeerlijk dat ieder zijn psychisch wezen vindt en zich er definitief mee verenigt. Het is door het psychisch wezen dat het Supramentale zich zal manifesteren.’^[10]

De psyche, de aanwezigheid van de Godheid in zijn schepping, is geen bestaansgradatie zoals de andere, geen trede zoals de andere in de grote rangorde van het Zijn. De psyche staat ‘achter’ de andere gradaties en gebruikt ze voor haar groei, zoals de psychische wereld zich ‘achter’ de andere werelden bevindt. De psyche gebruikt de substantie van de verschillende niveaus als haar bekleding in de materiële manifestatie om de hele Trap te kunnen beklimmen, vanuit de laagste Onbewustheid waarin ze als pure Liefde werd uitgestuurd tot de hoogste Ananda waaruit ze afkomstig is.

Sri Aurobindo schrijft in *The Life Divine*: ‘De materiële energie die zich samenvoegt, een vorm aanneemt en zich weer ontbindt’, denk bijvoorbeeld aan de voortdurende gedaanteveranderingen van de elementaire deeltjes, ‘is dezelfde Macht in een andere gradatie van zichzelf als de Levensenergie die zich manifesteert in geboorte, groei en dood.’ Hij plaatst daar een voetnoot bij: ‘De geboorte, groei en dood van het leven zijn in hun uiterlijk aspect hetzelfde proces van samenvoeging, vorming en ontbinding, ook al zijn ze meer dan dat in hun innerlijk proces en betekenis.’ Het Leven is immers een hogere gradatie dan de Materie. En hij vervolgt: ‘Zelfs de bezieling (ensoulment) van het lichaam door het psychisch wezen volgt, als de occulte zienswijze van de dingen juist is, een soortgelijk uiterlijk proces. De ziel als nucleus trekt, met het oog op de geboorte, de elementen uit het mentale, vitale en fysieke aan en verbindt ze met elkaar, samen met hun inhoud, en maakt ze tot haar omhulsels. Ze maakt dat deze vormen tijdens het leven aangroeien en werpt dat aggregaat weer af en ontbindt het wanneer ze vertrekt, wanneer ze haar innerlijke krachten weer in zichzelf

verzamelt, tot ze bij de wedergeboorte hetzelfde proces weer opnieuw doet.’
[11]

Anders gezegd, het psychisch wezen vormt zich een adhara, een samengesteld lichaam bestaande uit verschillende omhulsels van mentale, vitale en fysieke substantie en energie, uit wat de evolutie (dankzij de aanwezigheid en het werk van de Psyche in al haar individualiteiten) op de Aarde heeft verwezenlijkt. Het psychisch wezen gebruikt de beschikbare substanties en energieën om de evolutie te helpen voortzetten. Wordt de supramentale substantie op de Aarde beschikbaar, dan kan het daartoe voorbereide psychisch wezen ook die nieuwe, supramentale substantie in zijn adhara opnemen. Dit betekent hetzelfde als zou het een supramentaal lichaam aannemen. Het is een logische evolutionaire ontwikkeling, met het psychisch wezen als de essentie: het volgroeid psychisch wezen zal zich in de manifestatie supramentaliseren wanneer de manifestatie daaraan toe is, met andere woorden wanneer de grofstoffelijke materie getransformeerd zal zijn. We moeten nu even nagaan hoe die transformatie van de grofstoffelijke materie volgens de Moeder in haar werk ging.

De zonnevibratie

Million d’oiseaux d’or, ô future Vigueur ...

(Een miljoen gouden vogels, o Kracht van de toekomst ...)

Arthur Rimbaud, in *Le bateau ivre*

Sri Aurobindo’s volgelingen hebben hem schriftelijk, en wanneer het kon ook mondeling, talloze vragen gesteld over het Supramentale, het Wonder van morgen. Dat is vanzelfsprekend. Hadden wij ons leven op die koers afgesteld en waren we daar aanwezig geweest, we zouden dezelfde vragen hebben gesteld en geprobeerd een antwoord te krijgen van iemand die geacht werd die dingen te weten. Wat het Supramentale op zich was, in de supramentale wereld, wist Sri Aurobindo ongetwijfeld. Het was immers de openbaring ervan die hem zijn avatarische taak duidelijk had gemaakt. Als de ‘reiziger door de werelden’, die zijn ontdekkingen zo grandioos in het

tweede ‘boek’ van *Savitri* heeft beschreven, was hij tot aan de uiterste grens van de manifestatie gegaan, dus zelfs voorbij de supramentale wereld.

Toch wees hij bijna systematisch alle vragen daaromtrent van de hand, om de eenvoudige reden dat ze onmogelijk voor mensen en in mensentaal te beantwoorden waren. De mens is een mentaal wezen – hét mentale wezen – en hij kan zich met zijn mentaal bewustzijn geen idee vormen van wat dat bewustzijn te boven gaat, niet analogisch maar ontologisch. De mensapen zijn erg intelligente wezens, maar een straalmotor, een keukenrecept of een pianoconcert behoren gewoon niet tot de rangorde van hun bewustzijn. Want vergeet niet: het Supramentale is een *goddelijke* wereld, en dat is een heel andere, uiteraard, dan de onze, die er (maar) een van mentale wezens is.

Daarom gaf Sri Aurobindo antwoorden als: ‘Het Supramentale alleen kan de methode van zijn eigen werkingen kennen’ ^[12], of: ‘Het Supramentale kan niet worden beschreven in termen die het mentale bewustzijn kan begrijpen, omdat dat mentale termen zijn en het mentale bewustzijn ze op een mentale manier en in een mentale zin zal begrijpen en hun ware draagwijdte missen.’ ^[13] – ‘Hebt u enig idee hoe het Supramentale in zijn werk zal gaan?’ vroeg Satyendra. ‘Geen idee’, antwoordde Sri Aurobindo. ‘Heeft iemand een idee, dan wordt het resultaat precies hetzelfde als wat er in het verleden is geweest. We moeten het aan het Supramentale overlaten alles uit te werken.’ ^[14] Hij wilde het niet formuleren omdat het in de geest van zijn mentale toehoorders onvermijdelijk verkleurd en gekarikaturiseerd zou worden, misschien zelfs met nadelige gevolgen voor hen. En ondanks alle ideeën en occulte ervaringen hebben hij en de Moeder die ideeën en ervaringen altijd als hypothetisch beschouwd en zijn ze stap voor stap voortgegaan in het onbekende. De supramentale wereld als typale wereld is immers heel wat anders dan een supramentale wereld die zich door een proces van transformatie invoegt in een evolutionaire manifestatie die zelf nog op een lagere trede staat. De Pioniers hebben niettemin soms enkele aanwijzingen gegeven van wat men in de toekomst kan verwachten. We hebben net gezien dat het transformatieproces een logische ontwikkeling

volgt met het psychisch wezen als centraal element. Toen de Moeder ergens in 1966 de karakteristieken van het supramentale lichaam besprak, zei ze: ‘Het moet dus een oneindig grotere transformatie zijn dan die van het dier naar de mens. Het moet de overgang zijn van de mens naar een wezen dat niet langer op dezelfde wijze is gebouwd, dat niet langer op dezelfde wijze functioneert, dat als het ware een condensatie of een concretisering is van “iets”.’ (Twee jaar later zal ze dan vaststellen dat dat ‘iets’ het psychisch wezen is.) ‘Tot op heden komt dat met niets overeen dat ons fysiek bekend is, tenzij de geleerden iets hebben gevonden dat ik niet ken.’^[15] Eén ding staat vast: de ware werkelijkheid van het Supramentale ‘zal veel wonderbaarlijker zijn dan we ons kunnen verbeelden, omdat wat we ons verbeelden altijd een omzetting of een aanpassing is van wat ons bekend is.’^[16] Je kunt hierbij denken aan Superman uit de stripverhalen en de films, die geweldig is, kan vliegen, met zijn blik door een muur kijken en door een staalplaat branden, die onkwetsbaar is en niet ziek kan worden. Of aan het hypothetisch buitenaards wezen met een brein als een ballon of een computer.

De hoofdeigenschap van het supramentale wezen is niet zijn brein maar zijn bewustzijn, zijn goddelijk bewustzijn, zijn Eenheidsbewustzijn. ‘De supramentale natuur ziet alles van het standpunt van de eenheid’^[17], schreef Sri Aurobindo, en: ‘De wet van het Supramentale is eenheid gerealiseerd in verscheidenheid.’^[18] – ‘Daarom is alles in elk en elk in alles, en alles is in God en God in alles.’^[19] Het brein is de radio, het bewustzijn produceert de muziek ten gehore gebracht door middel van de radio. Het brein is het televisietoestel, het bewustzijn produceert het ballet waarvan men kan genieten door middel van het televisietoestel. Het Eenheidsbewustzijn heeft een eenheidslichaam nodig om zich op aarde te kunnen uitdrukken.

De Moeder heeft de eigenschappen van het eenheidslichaam, van het toekomstige supramentale lichaam, eens in eenvoudige bewoordingen beschreven voor een jonge ashramiet. ‘Weet je, als er iets op die vensterbank daar ligt en ik [in een supramentaal lichaam] wil dat pakken, dan steek ik mijn arm uit en hij wordt zó lang, en ik kan dat in mijn hand

nemen zonder zelfs van mijn stoel te hoeven opstaan ... Lichamelijk zal ik tegelijk hier en daar kunnen zijn. Ik zal met veel personen tegelijk kunnen communiceren. Ik zal iets maar hoeven te willen om het in mijn hand te hebben: ik denk aan iets, ik wil het, en het is al in mijn hand. Met dat getransformeerde lichaam zal ik vrij zijn van de belemmeringen van de onwetendheid, van pijn, van de sterfelijkheid ... Ik zal veel dingen tegelijk kunnen doen. Het lichaam, doorschijnend, stralend, krachtig, licht, elastisch, zal geen materiële dingen nodig hebben om in leven te blijven ... Het lichaam kan zelfs verlengd worden als men wil dat het groot is, of ingekrompen als men wil dat het klein is, waar en wanneer ook ... Er zullen allerlei soorten veranderingen zijn, en met onbegrensde vermogens – het zal niet iets buitenissigs zijn. Ik neem natuurlijk enigszins kinderlijke voorbeelden om je een beetje nieuwsgierig te maken en het verschil met nu aan te tonen.

Het zal een wezen zijn van volmaakte proporties, heel, heel mooi en sterk, licht, stralend of doorschijnend. Het zal een soepel en plastisch lichaam hebben, begiftigd met buitengewone eigenschappen en in staat om onverschillig wat te doen, een lichaam zonder leeftijd, een produkt van het Nieuwe Bewustzijn, een getransformeerd lichaam zoals men er nooit een heeft gezien ... Alles wat de mens te boven gaat, zal binnen zijn bereik zijn. Het zal uitsluitend door de Waarheid en door niets anders worden geleid. Zo zal het zijn, en nog veel meer dan men zich ooit heeft voorgesteld.’^[20] Zo zei de Moeder dat, in het Frans, en Mona Sarkar heeft het naar bestvermogen opgetekend en het daarna op de juistheid van de inhoud door haar laten nalezen.

Het supramentale lichaam zal niet alleen almachtig en alwetend zijn, maar ook alomtegenwoordig. En onsterfelijk. Niet tot een eindeloze monotone onsterfelijkheid veroordeeld – dat is dan weer een van onze interpretaties van de onsterfelijkheid – maar in de extase van een onuitputtelijke verrukking in ‘de Vreugde die alle begrip te boven gaat’. Ogenblik na ogenblik, eeuwigheid na eeuwigheid. Want in die staat is elk ogenblik een eeuwigheid en de eeuwigheid een ogenblik.

Als de grofstoffelijke materie niet in staat is om als blijvende behuizing van de ziel in haar huidige ontwikkeling te dienen, is ze zeker niet in staat om te dienen als behuizing van het supramentale bewustzijn, om een lichaam te vormen zoals boven enigmate beschreven. In de materie ligt dus de knoop van het supramentale transformatieproces: de supramentale wereld moet in de materie, die nu nog een grofstoffelijke materie is, mogelijk worden. Sri Aurobindo en de Moeder waren in hun mentale en vitale gesupramentaliseerd, maar hun groot probleem was het fysieke lichaam, gevormd uit de grofstoffelijke materie van de Aarde. De Moeder zei dan ook: ‘Het is de materie zelf die moet veranderen opdat het Supramentale zich zou kunnen manifesteren.’^[21] Een nieuwe materie, niet langer volgens het periodiek systeem van Mendelejev? Is dat mogelijk?

In het Ene bestaat alle substantie uit één substantie. ‘Alles is één enkele substantie, volkomen gelijk, overal.’^[22] (de Moeder) Om de substantie in haar eenheid waar te nemen moet de waarneming vanuit het Eenheidsbewustzijn geschieden. In de eindeloze opdeling van de werkelijkheid door het in onwetendheid geconditioneerde mentale bewustzijn nemen wij de substantie als eindeloos opgedeeld waar, in schijnbaar afzonderlijk bestaande agglomeraten van atomen en elementaire deeltjes. Maar in haar verhaal van het supramentale schip, bijvoorbeeld, zei de Moeder duidelijk dat het één enkele substantie was waaruit alles en allen bestonden, zoals ze eens tegen haar toehoorders op het Speelterrein zei: ‘Het is één enkele substantie die zich in jullie allemaal bevindt.’^[23]

Aan de hand van de algemene zijnsniveaus wordt het evenwel duidelijk dat er binnen in de Eenheid gradaties of verschillende dichtheden van die ene substantie bestaan, anders zou transformatie natuurlijk niet nodig en zelfs niet mogelijk zijn. Sri Aurobindo schrijft in *The Life Divine*: ‘Zijn, bewustzijn, kracht en substantie dalen en klimmen op een ladder met veel sporten. Op elke hogere sport kent het zijn een grotere zelfuitbreiding, het bewustzijn een ruimer aanvoelen van zijn eigen bereiken, weidsheid en vreugde, de kracht een grotere intensiteit en zij wordt bovendien sneller en gelukzaliger, en brengt de substantie een meer subtiele, plastische,

elastische en buigzame weergave van haar elementaire realiteit.’ En het is hier dat hij zegt: ‘Want het meer subtiële is tevens het meer machtige, men zou kunnen zeggen het meer waarlijk concrete. Het is minder gebonden dan het grove, het heeft een grotere duurzaamheid van bestaan samen met een grotere potentialiteit, plasticiteit en wordingsbereik. Elk niveau van de berg van het zijn geeft onze toenemende ervaring een hoger bewustzijnsvlak en een rijkere wereld van ons bestaan.’^[24] Het supramentale lichaam vereist daarom ‘een substantie anders dan de onze, een subtiële substantie alleen tastbaar voor subtiële zintuigen, een suprafysieke vormmaterie’.^[25]

De Moeder had die nieuwe substantie reeds in 1954 waargenomen, want ze schreef in dat jaar haar ‘Nieuwe ervaringen van het lichaamsbewustzijn’ en één daarvan luidt: ‘In deze intensiteit wordt de aspiratie enorm en als antwoord erop wordt Jouw Aanwezigheid duidelijk in de cellen zelf; ze maakt dat het lichaam gelijk op een veelkleurige caleidoscoop waarin talloze lichtende deeltjes, in voortdurende beweging, opnieuw geordend worden door een onzichtbare en almachtige Hand.’^[26]

In 1957 zei ze op het Speelterrein, zoals altijd uit eigen ervaring sprekend: ‘Het schijnt – het is zelfs zeker – dat de substantie die de intermediaire wereld zal vormen welke zich reeds aan het uitwerken is, een rijkere substantie zal zijn, machtiger, lichtender, met meer weerstandsvermogen en met bepaalde nieuwe eigenschappen, subtieler, met een grotere doordringingskracht en een inherente mogelijkheid van universaliteit, alsof haar graad van subtiliteit en verfijning de waarneming van de vibraties mogelijk maakt op een veel grotere schaal, om niet te zeggen in hun totaliteit. En ze neemt het gevoel van opdeling weg dat men met de oude substantie heeft, met de gewone mentale substantie. Er is een subtiliteit van vibratie die maakt dat de totale, universele perceptie spontaan en natuurlijk wordt. Met die substantie verdwijnt het gevoel van opdeling, het gevoel afzonderlijk te bestaan, op volkomen natuurlijke wijze, vanzelf. En die substantie is nu zo ongeveer algemeen verbreid in de aardatmosfeer.’^[27] In 1957 reeds.

In 1967 zei de Moeder tegen Satprem: ‘Er is een voortdurende perceptie (die wordt weergegeven door een visie) van een veelkleurig licht, bestaande uit alle kleuren – alle kleuren niet in lagen, maar als [gebaar: overal puntjes] een samenstel van puntjes, van alle kleuren. Twee jaar terug – iets meer dan twee jaar, ik herinner het me niet meer – toen ik de tantrika’s ontmoet heb, toen ik een keer contact met hen heb gehad, ben ik dat licht beginnen te zien en ik dacht dat het een ‘tantrisch’ licht was, de tantrische manier van de wereld te zien. Maar ik zie dat nu voortdurend, het gaat samen met alles en het lijkt me “de waarneming van de ware materie” te zijn. Alle mogelijke kleuren gaan met elkaar samen zonder vermengd te zijn [zelfde gebaar] en verbonden door lichtende stippen. Alles bestaat daar als het ware uit. En dat schijnt de ware zijnswijze te zijn. Ik ben er nog niet zeker van, maar het is in elk geval een veel bewustere zijnswijze.’ [28]

We hebben hier weer een treffend voorbeeld van de wijze waarop de Moeder, net als Sri Aurobindo, in haar ervaringen te werk ging: minutieus, exact, gedetailleerd, wetenschappelijk. ‘Ik ben er nog niet zeker van’, zei ze en ze wachtte op een bevestiging, en nog een bevestiging, en nog een, om vooral niet het slachtoffer van een misvatting of een begoocheling te worden. De supramentale yoga is een onderneming met fantastische vergezichten, maar tegelijk met inachtneming van het kleinste detail. Het Waarheidsbewustzijn is de tegenpool van de Illusie, die een onwaarheid is. Wie zich de Moeder voorstelt als een occultiste goochelend met pseudorealiteiten, kan geen juist inzicht krijgen in het Werk dat ze heeft verricht. Ze heeft in steeds diepere lagen van de realiteit moeten afdalen, in het lichaam, in de Materie, waar geen plaats is voor verbeelding of verzinsels, hetzij occulte, spirituele of andersoortige. Naargelang haar sadhana voortschreed werd de waarneming van de supramentale substantie in de materie frequenter. Ze beschreef die substantie eerst als stippen met alle kleuren van de regenboog, maar elke stip had één kleur; het was als een soort poeder van atomen, schijnbaar onbeweeglijk maar met een ongelooflijke vibratie-intensiteit, ‘dat beweegt en het beweegt niet’. (In de moderne fysica is dat nu een gangbare paradox.) Of het was een diamanten

schittering van triljoenen stippen, of het was puur goud, ‘een gouden licht, absoluut onbeweeglijk, met zo’n innerlijke vibratie-intensiteit dat je ze niet kunt waarnemen, ze ontsnapt aan alle waarneming.’^[29] In een brief haalde Sri Aurobindo de versregels uit de Oepanisjaden aan: ‘Het Ene, dat niet beweegt, is sneller dan de gedachte; de goden kunnen het niet inhalen, want het beweegt zich altijd voor je uit. Het beweegt en het beweegt niet, het is ver van ons en altijd dichtbij.’^[30] En die bewegingloze dans van de nieuwe, zuivere substantie had plaats *in* de grofstoffelijke materie, die als het ware ‘poreus’ bleek te zijn. De supramentale substantie drong moeiteloos door in de materie zoals wij die kennen en deze werd van binnenuit getransmuteerd. Het was een doordringing ‘die de samenstelling veranderde’. (Sri Aurobindo had het Engelse woord voor doordringing, ‘permeation’, in dit verband gebruikt en de Moeder nam het over in het Frans, ‘perméation’.)

De aanwezigheid van die supramentale substantie was geen neutrale, inactieve aanwezigheid. Supramentale substantie is geladen met supramentaal bewustzijn. Als men leest over de wonderen van de grofstoffelijke materie door het recente onderzoek in de fysica ontdekt, dan kan men zich indenken hoeveel meer de ‘supramentale fysica’ een wonder moet zijn. Het is tenslotte een substantie die een lichamelijke aanwezigheid op verschillende plaatsen tegelijk mogelijk moet maken; het is een substantie die door haar aanwezigheid zelf de goddelijke attributen vertegenwoordigt. De Moeder leefde al sinds Tlemcen niet meer in een wereld zoals de onze, aan haar innerlijke ervaring waren geen grenzen.

Maar nu zag ze die supramentale substantie in haar lichaam, dat het lichaam van de Aarde was geworden, ze zag ze erin oplichten, ze zag ze erin schitteren als goud en diamant. Million d’oiseaux d’or ...

En die substantie bleek zo totaal anders te zijn dan wat ons vertrouwd is. Ze had een macht over de grofstoffelijke materie die veel groter was dan de macht van de grofstoffelijke dingen. Het was een substantie ‘met een grotere dichtheid dan de fysieke’, ‘concreter dan de materie’. ‘Solide’, ‘massief’ waren de woorden die ze ervoor gebruikte. En toch subtiel,

soepel, fijn als poedergoud, maar met een enorme Kracht. Subtiel, maar helemaal niet ijl of wazig. ‘Het Supramentale heeft niets neveligs; zijn werking gaat gepaard met de grootst mogelijke precisie.’ [31] (Sri Aurobindo) Nog groter dan de precisie in de fysica, die ons steeds weer met verbazing slaat.

Reeds in 1926 had Sri Aurobindo in een van de avondgesprekken gezegd dat de supramentale substantie ‘harder dan diamant en vluchtiger dan gas’ was. En dat kan niet anders als ze al die wonderlijke eigenschappen moet bezitten. De Moeder noemde de bliksemsnelle bewegingloze vibratie ‘een zonnevibratie’. Iets prachtigs was dat, als was de grofstoffelijke wereld waarin ze was doorgedrongen ‘ineens een zonnewereld’. – ‘De zon is mat, vaal en kil, en bijna zwart, daarmee vergeleken’ [32], zei ze. En ze stelde vast hoezeer Sri Aurobindo sinds zijn heengaan in het ‘subtiel fysieke’ had gewerkt om de structuur van de grofstoffelijke materie te veranderen. Dus zou de tafel van Mendelejev dan toch niet langer de tafel van de wet blijven? ‘Het is mogelijk dat er tegenwoordig dingen gebeuren die we niet gewend zijn mee te maken’, zei de Moeder. ‘Het enige feit waar ik zeker van ben, is wat ik zopas heb gezegd: dat de kwaliteit, de kwantiteit en de natuur van de combinaties die universeel mogelijk zijn, plotseling zo aanzienlijk zullen veranderen dat het waarschijnlijk ontstellend zal zijn voor allen die research doen in het leven. Nu gaan we zien.’ [33]

De yoga van de Aarde

Door het feit dat jullie nu op de Aarde leven, absorbeer je samen met de lucht die je inademt die nieuwe supramentale substantie die zich in de aardatmosfeer aan het verbreiden is. [34]

de Moeder

Door de universalisering werd het lichaam van de Avatar in zijn celbewustzijn vereenzelvigd met de Aarde. Nu de cellen steeds meer gesupramentaliseerd werden, werd de universalisering vanzelf steeds meer algemeen, omdat het Supramentale uiteraard het Eenheidsbewustzijn is.

Hoevelen waren er die zich realiseerden dat dat ogenschijnlijk verschrompelende lichaam waar ze voor neerknielden het bewuste centrum van de Aarde, van het zonnestelsel, van de grof stoffelijke kosmos was? Ze knielden of bogen uit respect, in het geloof dat de goddelijke Al-Moeder daar voor hen zat, omdat haar aanwezigheid zo sterk was dat je zelfs zonder erbij na te denken een houding van devotie aannam, of omdat zoveel ervaringen in hun leven zonder haar tussenkomst niet te verklaren waren. Er waren er die haar in haar andere gedaante hadden gezien, in één van haar andere gedaanten; er waren er die hun ziel werkelijk als haar kind ervoeren; er waren er met de brandende Vlam van de Liefde in hun borst. Maar wie had een enigszins duidelijk idee van het transformatieproces dat de Moeder doormaakte? Wie zag achter de theorie van wat Sri Aurobindo's yoga verondersteld werd te zijn dat fantastische gebeuren van de ontluiking van een Nieuwe Wereld, door haar, in haar?

Zij had het nu over 'de algemene yoga' (le yoga général), de Yoga van de Aarde. 'Het is het wonder van de hele Aarde.'^[35] En ook dit was een ontwikkelingslijn die al jaren geleden te onderkennen was geweest. In 1957 reeds had de Moeder van de supramentale Kracht gezegd: 'Ze is actief in de hele wereld, en overal waar een ontvankelijkheid aanwezig is, doet die Kracht haar werk.'^[36] Een jaar later had ze het gehad over 'die nieuwe substantie die zich verbreidt en actief is in de wereld', met 'een warmte, een macht, een zo intense vreugde dat alle mentale activiteit ermee vergeleken koud en dor lijkt'.^[37] En ze zei in datzelfde jaar tegen haar toehoorders op het Speelterrein: 'Ik kan jullie zeggen dat je, door het feit dat je nu op de Aarde leeft – of je je daar al dan niet van bewust bent, zelfs of je het wilt of niet wilt – samen met de lucht die supramentale substantie inademt die zich in de aardatmosfeer aan het verspreiden is. En ze bereidt in jullie dingen voor die zich heel erg plotseling zullen manifesteren zodra je de beslissende stap hebt gezet.'^[38]

Sri Aurobindo had het reeds over de toekomstige verspreiding van het Supramentale gehad, onder andere in een brief uit 1936: 'Uw idee dat [de supramentale Kracht] zich zou kunnen verspreiden en elders [dan in de

Ashram] werken is niet zonder grond, want wanneer er iets in de atmosfeer is dat er voorheen niet was, begint dat op veel plaatsen te werken op een onvoorziene manier. Zo hebben, sinds de yoga in actie is getreden, haar heel speciale openingsbewegingen zich voorgedaan in een aantal personen die zich veraf bevonden, die met ons geen contact hadden en die niets begrepen van wat hun overkwam.’^[39] En in een brief uit 1939: ‘Wanneer de Bewuste Kracht in de materie neerdaalt en uitstraalt, zoekt ze geschikte instrumenten om zich tot uitdrukking te brengen en te manifesteren.’^[40]

‘Ik weet dat er mensen over de hele wereld zijn’, zei de Moeder in 1972, en ze bedoelde mensen die, althans in een deel van hun wezen, voor de supramentale Kracht openstonden en haar werking ondergingen. Trouwens, had Sri Aurobindo niet geschreven: ‘Een aantal zielen zijn gezonden om ervoor te zorgen dat het voor nu is’, en: ‘Sommige psychische wezens zijn op aarde gekomen die gereed zijn om zich te verenigen met de grote bewustzijnsontwikkelingen van bovenaf’?^[41] En had de Moeder in haar verhaal van het supramentale schip niet gezegd: ‘Ik heb bepaalde personen van hier – en van elders – gezien die reeds tot de supramentale wereld behoren in een deel van hun wezen’?

Terwijl ze daar zo zat, was de wereld in haar aanwezig en werkte zij in de wereld – luisterend naar de veertig, vijftig of meer personen die dagelijks aan haar voorbijkwamen, zich inspannend om toch wat eten door haar keel te krijgen, of aan het dommelen, naar haar helpers meenden, zoals normaal is bij oude vrouwtjes. Geen moment was ze onbewust. Onbewustheid betekende immers een terugval in de oude zijnswijze, in de zo enge behuizing waar wij in leven en die in feite een constructie van ons mentale bewustzijn is. Kunnen we uit ons bewustzijn breken, dan treden we tegelijk uit de begoocheling van onze gevangenis en komen we uit in andere, ruimere kamers, of in het supramentale bewustzijn, boven en buiten alle kamers. Voor wie dat Eenheidsbewustzijn bezit, met niets dan stralend licht, staat een terugval in onze mentale kamer gelijk met een duik in de duisternis, in de verstikking, in de dood, in de hel. Deze metaforen zijn geen poëzie maar uit de ervaring van de Moeder afkomstig, die ze als de pijnlijke

realiteit onderging wanneer ze alsnog in de bewuste onbewustheid van onze ‘kamer’ terecht kwam, erin getrokken door een aanwezigheid ver of nabij, door een aanval van zwarte magie, of door een deel van de nog niet getransformeerde cellen in het lichaam dat haar werkterrein was. Ze zat daar de wereld te zijn. Ze zat daar in de wereld te werken. Ze zat daar de wereld meer en meer transparant te maken voor het goddelijke Zonlicht.

‘Wat dat het beste uitdrukt, meen ik, is: in het gewone menselijke bewustzijn bevind je je in een punt en alle dingen bestaan in relatie met dat bewustzijnspunt. En nu is dat punt er niet meer, dus bestaan de dingen op zichzelf.’ De referentie-as van het lichamelijke ego was weggevallen. ‘Zie je, mijn bewustzijn is *in* de dingen, het is niet “iets” dat je ontvangt. Het is veel beter dan dat, maar ik weet niet hoe ik het moet zeggen. Het is beter dan dat omdat het niet alleen “in de dingen” is: het is “in iets” dat in de dingen is en ze doet bewegen. Ik zou het literair kunnen formuleren. Ik zou kunnen zeggen: “Het is niet langer een wezen zoals zovele andere, het is – zou ik kunnen zeggen – de Godheid in alle dingen.” Maar het is niet zo dat ik het ervaar ... Het is “dat wat de dingen doet bewegen, of wat in de dingen bewust is”. Het is vanzelfsprekend een kwestie van bewustzijn, maar geen bewustzijn zoals de menselijke wezens het gewoonlijk hebben. Het is de kwaliteit van het bewustzijn die veranderd is.’^[42] Het hele transformatieproces is een bewustzijnsfenomeen, een overschakeling van het mentale bewustzijn naar het supramentale.

Haar eigen lichaam diende alleen maar als ‘een middel om met de Aarde in aanraking te komen’ (*toucher la terre*). Daarvoor had ze het in 1962 weer opgenomen: opdat de supramentale Kracht met de Aarde, met de Materie in aanraking zou kunnen komen en erin doordringen om ze te transformeren. Zij was ‘het centrum van de neerdaling’ van die Kracht, vloeibaar als zonnevuur, en ze probeerde deze zo weinig mogelijk in de weg te staan, zei ze. Ze probeerde ‘een zuivere doorgeefster’ te zijn, een kanaal, een doorvoerbuis. (Het zijn haar eigen vergelijkingen.) Haar Werk bestond erin het Supramentale met de Aarde te verbinden, een bemiddelende aanwezigheid te zijn zonder welke de twee werelden geen raakvlak hadden,

en haar lichaamcellen zo veel mogelijk te zuiveren opdat de actie van het Supramentale er niet door verminderd of vervormd zou worden. ‘Ce que Tu veux’ – wat Jij wilt – was de uitdrukking van haar passief-actieve houding waardoor ze zich geheel en onvoorwaardelijk ter beschikking stelde van de goddelijke Wil tot in het minste element van haar wezen, opdat haar fysieke aanwezigheid op aarde het grootst mogelijke supramentale rendement zou kunnen opleveren.

Let wel, het gaat hier over *het lichaam* van de Moeder. In haar andere wezensdelen was ze de goddelijke zuiverheid zelve. Maar in haar materie was ze de aardse materie waaruit wij allemaal bestaan. De Avatar incarneert zich in de Materie opdat de evolutie in de Materie voort zou kunnen gaan. Haar lichaamcellen vormden de belemmering van de transformatie en ze vormden het middel. In elke cel, hebben we gezien, is het hele universum aanwezig, maar elke cel vertegenwoordigt ook een specifieke differentiatie, een specifieke functie van het universum. Doordat het hele universum erin aanwezig is, kan een cel desnoods en in bepaalde condities de functie van andere cellen overnemen, zoals de biologie ons nu leert; doordat ze een specifiek aspect van het universum vertegenwoordigt, maakt ze de bouw van een lichaam met specifieke onderdelen en functies mogelijk. Dit is een treffende toepassing van de ‘eenheid in verscheidenheid’, het basisprincipe van het Eenheidsbewustzijn.

Een andere toepassing daarvan: ‘Als men oprecht de anderen in de wereld wil helpen, dan is het beste wat men doen kan zelf zijn wat men wil dat de anderen zouden zijn, niet alleen als een voorbeeld maar door een centrum van de uitstralende macht te worden dat, alleen al door het feit dat het bestaat, de rest van de wereld dwingt zich te transformeren.’^[43] ‘Alles wat gebeurt is onderling verbonden; alle dingen zijn nauw onderling verbonden op een bewuste manier; er kan zich op een bepaalde plaats geen vibratie voordoen zonder dat dat gevolgen heeft op een andere plaats’, zei de Moeder.^[44] – ‘Jullie denken dat jullie van elkaar gescheiden zijn, maar het is eenzelfde Substantie die in jullie allen is, ondanks de ogenschijnlijke

verschillen, en een vibratie op één plaats verwekt automatisch een vibratie op een andere.’^[45]

De besmetting

Het verschijnsel waardoor in het heelal alles op alles reageert, noemde de Moeder ‘de besmetting’ (la contagion); dit zou een der sleutelwoorden van haar laatste jaren worden. ‘Alles wordt bijna herleid tot een vermogen om de ervaring te verspreiden, of om [het andere] in de ervaring op te nemen. Je moet vergeten, zie je, dat er deze persoon is en die andere, dit ding en dat andere. Als je je dat niet concreet kunt voorstellen, verbeeld je dan dat er maar één iets is, buitengewoon complex, en dat een ervaring die zich op één punt voordoet zich als een olievlek verbreidt, of het geheel omsluit, al naargelang. Deze woorden geven niet meer dan een benadering, maar het is slechts zo dat men het kan begrijpen. En het is de enige verklaring van de “besmetting”: de Eenheid.’^[46]

De vibratie van het elementaire deeltje heeft een effect op het hele universum en vice versa; op de vibraties van deze ene cel antwoorden de vibraties van alle cellen en het leven van alle cellen heeft een uitwerking op het leven van deze ene; de spirituele vibraties en zeker de supramentale, trillingen met een immense kracht, zijn ‘besmettelijk’. ‘Het enige wat werkelijk een effect heeft is de mogelijkheid om op anderen een bewustzijnstoestand over te dragen waar men zelf in leeft. Maar die macht kun je je niet verbeelden. Je kunt ze niet nabootsen, je kunt ze niet schijnbaar bezitten.’^[47] Omdat het geen mentale macht is, maar een materiële, waar iets is of niet is. ‘Wat het lichaam [haar lichaam] nu verwezenlijkt, is besmettelijk, en in de mate van de ontvankelijkheid van de anderen geeft het hun zijn ervaringen door’^[48], schreef ze aan een leerling. En glimlachend waarschuwde ze iedereen dat haar aanwezigheid gevaarlijk was, want dat ze de draagster was van een besmetting, van de supramentale besmetting. Inderdaad, wie zijn gewone gangetje wilde blijven gaan, wie niet in de werveling van het onverwachte meegezogen wilde worden, kon

beter bij haar wegblijven. Hij kon haar tevens beter uit zijn gedachten bannen, want ook denken aan haar was een contact en dus een mogelijkheid van besmetting. Maar hoe haar op een afstand te houden? Haar lichaam was immers overal. Waar kun je je dan nog voor de besmetting vrijwaren? In de Tijd van de Grote Ommekeer is geen wezen op aarde nog in staat te schuilen voor het Licht dat hem zichzelf in zijn naakte Waarheid kan tonen, en niemand kan zich onttrekken aan de Keuze tussen de toekomst en het verleden, aan de overgang naar het Rijk Gods op aarde, waarvan hij de mogelijkheid in zich draagt, of de terugval in de dierlijkheid van een verleden dat hij óók nog in zich draagt. Als het Laatste Oordeel een betekenis heeft, dan wordt het nu geveld, door onszelf over onszelf.

Afgeronde en hoekige vibraties

Het was dus praktisch gesproken allemaal een kwestie van vibraties. De Moeder zei dat ze een ontzettend gevoelige machine was geworden om vibraties op te vangen. ‘Voor mijn bewustzijn is alle leven op aarde, met inbegrip van het menselijk leven en zijn mentaal bewustzijn, één massa vibraties.’^[49] – ‘Het is een vrij zonderlinge ontwikkeling. Sinds een hele tijd, en steeds nauwkeuriger, wanneer ik iets doe, wanneer men me iets voorleest of ik naar muziek luister, of wanneer iemand me een bepaald feit meedeelt, voel ik meteen de origine van de activiteit in het vlak waar deze zich afspeelt; of de origine van de inspiratie wordt automatisch weergegeven door een vibratie in een van de centra [chakra’s]. En dan, naargelang de kwaliteit van de vibratie, is dat iets constructiefs of negatiefs, en wanneer dat ook maar in het minst op een gegeven ogenblik een contact heeft met een domein van Waarheid, is er als het ware een vonk van een vibratie van Ananda ... En dat is van een precisie, o, oneindig klein, tot in de kleinste bijzonderheden ... Ik ben een oneindig gevoelige machine voor de ontvangst van vibraties geworden.’^[50] Volgens haar ervaring beschreef ze die vibraties als afgerond of hoekig, opbouwend of afbrekend, waar of leugenachtig, enzovoort. Er waren vibraties van lijden – of zoals ze zei

‘vibraties die leden’ – en ‘een vibratietoestand waar *uitsluitend* de Goddelijke Vibratie enige waarheid bezit’ ^[51], namelijk in de toestand van overgave. De Godheid noemde ze eens ‘die Zonnevibratie’. Is de wetenschap nu op een punt gekomen waar alle massa energie is, dus vibratie (een deeltje is al lang geen ding meer, maar een ‘event’, een gebeuren), het is duidelijk dat in de ervaring van de Moeder de vibraties iets heel anders waren dan de neutrale configuraties die grafisch als uitwijkingen langs een bepaalde as worden voorgesteld en door wiskundige formules weergegeven. Haar vibraties waren niet alleen kwantitatief bepaalbaar maar ook kwalitatief. Haar vibraties waren niet alleen materiële entiteiten maar ook vitale, mentale, bovenmentale, supramentale en essentieel goddelijke.

De fundamentele kosmische realiteit van één Wezen belichaamd in één Substantie – de wereld van het Eenheidsgebeuren en het Eenheidsbewustzijn – werd voor de Moeder een steeds concreter werkelijkheid naarmate haar cellen meer werden gesupramentaliseerd. Waar wij alles zien als afzonderlijk bestaande dingen en wezens, zag zij alles meer en meer als bewustzijnstoestanden die de expressie van het Ene in zijn oneindige verscheidenheid waren, en als vibraties van het Waarheidsbewustzijn, veel concreter dan de grofstoffelijke concretie. En daarom voor de grofstoffelijke concretie gevaarlijk. Wanneer de supramentale vibraties in haar lichaam doordrongen, vooral in het begin, dacht ze soms dat het ging breken, dat het ging barsten, en dat lichaam was toch als geen ander geschikt en als geen ander voorbereid.

Trouwens, een van de wonderen die haar bleven verbazen was de manier waarop in het transformatieproces alles van Hogerhand gedoseerd werd, zodat er geen rampen gebeurden. De supramentale materie, ‘harder dan diamant en vluchtiger dan gas’, was immers geen gebonden maar een vrije kernkracht. ‘Almachtige krachten sluimeren in de cel’, had Sri Aurobindo in *Savitri* geschreven. Dat wordt de fysica en de microbiologie van morgen, maar vóór de wereld zover is, mogen we nog heel wat opzienbarende ontdekkingen en omwentelingen in de wereld van de wetenschap

verwachten. De nabije toekomst wordt een interessante tijd. De wereld bestaat niet uit materie alleen. De huidige fysica bekijkt haar van onderop, vanuit de onderste laag waar de wetten van de grofstoffelijke materie het meest toepasselijk zijn, materiële wetten voor materiële processen. Van het Leven, van de levenskrachten is nog bijna niets begrepen of verklaard, en iedereen, ook de psycholoog zelf, weet dat de huidige psychologie niet veel meer is dan een schetsmatige karikatuur van een voor haar nog onvatbare werkelijkheid, soms zelfs een sinistere karikatuur. Het mentale bewustzijn wordt nog altijd verward met de ziel, en de ziel is ... nou ja, een epifenomeen, anders gezegd een functionele illusie.³¹ Alles wat het meest onszelf is (liefde, creativiteit, gevoel voor harmonie en schoonheid, het verlangen om onszelf te vergroten en te verheffen, het aanvoelen van de ziel en van de Godheid) het wordt allemaal tot functionele illusies verklaard of tot een sublimatie van onze dierlijkheid – allemaal behalve de functionele illusie van de materialistische wetenschap zelf, die als het ware instinctmatig het lagere altijd als reëler bestempelt dan het hogere.

Luisteren we nog eens naar de Franse bioloog en Nobelprijswinnaar Jacques Monod, een hedendaagse militante exponent van het materialisme. Aan het eind van zijn boek *Le Hasard et la Nécessité* schrijft hij: ‘Als hij die boodschap [van het positivistisch materialisme] in haar volledige betekenis aanvaardt, dan moet de Mens wel ontwaken uit zijn eeuwige droom om zijn totale eenzaamheid te ontdekken, zijn radicale vreemdheid. Hij weet nu dat hij zich, als een zigeuner, in de marge van het heelal bevindt waar hij moet leven. Een heelal dat doof is voor zijn muziek en onverschillig zowel voor zijn hoop als voor zijn lijden en misdaden.’^[52] – ‘De levende wezens zijn chemische machines’ voor Monod, en voor zoveel anderen. Zijn wanhoopslyriek is de lyriek van een chemische machine.

Het zeer rationele antwoord van de Moeder aan de materialist was het volgende: ‘Het is nu eenmaal zo gegaan dat ik enige filosofische belangstelling had en dat ik zowat alle problemen enigermate heb bestudeerd. En ik heb Sri Aurobindo ontdekt, en wat hij heeft onderwezen – ik zou zeggen ‘geopenbaard’, maar niet tegen een materialist – is van de

geopenbaarde menselijke stelsels veruit wat *mij* het meest voldoet. Het is het meest volledige en het beantwoordt op de meest bevredigende wijze alle vragen die kunnen worden gesteld. Het is wat mij in het leven het meeste helpt om het gevoel te hebben dat het tot iets dient. Het kan me geen zier schelen of de anderen erin geloven of niet.’^[53] En ze besloot als volgt: ‘Zelfs als alles wat ik me voorstel gewoon maar verbeelding is, dan verkies ik toch deze verbeelding boven die van u.’

De cellen zijn bewust

Men kan moeilijk verbeelding noemen wat ze met zoveel lijden voor de mensheid heeft gewonnen. ‘Wanneer één lichaam het eenmaal heeft gedaan, dan bezit het het vermogen dat aan anderen door te geven ... Het is besmettelijk’, zei ze.^[54] Maar wie heeft dat geloofd? Een lichaam is immers een lichaam, dat lichaam daar, dat spreekt, glimlacht, je je verjaardagskaart aanreikt met een vriendelijk ‘Bonne Fête!’ En dat eet, rust en soms zelfs nog eens op een elektronisch orgel speelt. Men bleef zich op die ... functionele illusie blindstaren. Dat het mentale zich overal kon bevinden, dat begreep men, want dat was zoiets als radiogolven in de ether. Dat het vitale overal heen kon, dat begreep men ook, want je ondervond dat in je dromen. Maar de materie, de cellen, hoe konden die hier en ergens anders aanwezig zijn? Een cel is een ding, het bevindt zich dus hier en niet daar, of daar en dus niet hier.

Ze had het keer op keer gezegd, uitgelegd, aan de hand van haar ervaringen toegelicht: de supramentalisatie was een fenomeen van het bewustzijn, en het *celbewustzijn* was gesupramentaliseerd. Wat van de gesupramentaliseerde cel *voor onze ogen*, voor de perceptie van het mentale bewustzijn zichtbaar bleef, was een soort uiterlijk dun omhulsel, een vlies bestaande uit *het residu* van het dierlijk ontstaan en bestaan van de cel. Wat men van de Moeder nog zag, bestond daaruit, uit dat donkere celomhulsel van haar diermenselijk lichaam, terwijl de ‘essentie’ van de cellen, met hun gesupramentaliseerd bewustzijn en hun supramentale substantie, letterlijk

vergoddelijkt was en dus, als ‘al in één en één in al’, overal aanwezig was. Nog niet de essentie van alle cellen – daarom bleef haar sadhana voortgaan – maar die van een voldoende aantal om over de supramentale transformatie van haar lichaam als geheel te kunnen spreken. De machtsoverdracht van alle lichaamsdelen en functies was zich aan het voltrekken, maar steeds meer cellen van die delen en betrokken bij die functies werden getransformeerd, zodat, zoals men in de *Agenda* leest, die delen herhaaldelijk de focus van de aan de gang zijnde transformatie uitmaakten. Het belang van ‘het residu’ zal ons weldra duidelijk worden.

‘Het [cel]bewustzijn wordt in steeds grotere mate gewekt, de cellen leven bewust, hebben een bewuste aspiratie. Ik probeer dat – god allemachtig! – al maanden uit te leggen. Al maanden probeer ik het uit te leggen! ... Hetzelfde bewustzijn dat het monopolie van het vitale en mentale was, is lichamelijk geworden: dat [supramentale] bewustzijn werkt in de cellen van het lichaam. De cellen van het lichaam worden iets dat bewust is, helemaal bewust. Een bewustzijn dat onafhankelijk is, dat niet in het minst afhankelijk is van het vitale of mentale bewustzijn: het is een lichamelijk bewustzijn ...

Maar doordat dat in één lichaam gebeurt, kan het in alle lichamen gebeuren! Ik besta niet uit iets anders dan de anderen.’ (De materie is één.) ‘Het verschil is het bewustzijn, dat is alles. [Mijn lichaam] bestaat precies uit hetzelfde [als alle andere lichamen], uit dezelfde dingen. Ik eet dezelfde dingen en het is op dezelfde manier gemaakt, helemaal. En het was even dwaas, even duister, even onbewust, even koppig als alle andere lichamen ter wereld.

En het is begonnen toen de dokters verklaard hebben dat ik heel erg ziek was. Dat was het begin.’ (Dus in april 1962.) ‘Want heel het lichaam werd toen geledigd van zijn gewoonten en van zijn krachten. En langzaam, langzaam, heel langzaam zijn de cellen dan tot een nieuwe ontvankelijkheid ontwaakt en ze hebben zich opengesteld voor de goddelijke Invloed, rechtstreeks ...

Het is de negatie van alle spirituele verzekeringen uit het verleden: “Wilt u volledig bewust worden van het goddelijke leven, verlaat dan uw lichaam, want het lichaam kan niet volgen.” Wel, Sri Aurobindo is gekomen en heeft gezegd dat het lichaam niet alleen kan volgen, maar dat het de basis kan zijn die de Godheid manifesteert. Het werk moet nog gedaan worden.

Maar er is nu een zekerheid. Het resultaat is nog heel ver af, heel ver. Er moet nog veel gedaan worden opdat de korst, de ervaring van het meest uiterlijke oppervlak zoals het is, zou manifesteren wat er binnenin gebeurt (niet binnenin in de spirituele diepten: binnen in het lichaam) ... Dat zal het laatst komen en dat is maar goed ook, want als het het eerst kwam, zou men het werk verwaarlozen, men zou zó voldaan zijn dat men zou vergeten het werk te voltooien. Alles binnenin moet klaar zijn, helemaal goed veranderd, en dan zal dat uiterlijk blijken.

Maar alles is één enkele substantie, overal helemaal gelijk, en die overal onbewust was. En het merkwaardige is dat er automatisch dingen gebeuren [gebaar: op punten overal ter wereld] die totaal onverwacht zijn, her en der, bij mensen die van niets afweten.’^[55]

Dat zei de Moeder in 1967 tegen Satprem. In 1970 vroeg hij opnieuw – en hij was toch iemand die het transformatieproces van dichtbij volgde – hoe die doordringing van het Supramentale in de grofstoffelijke materie plaatshad. ‘Maar zó! Dat is het, dat is het werk: doordringing’, antwoordde de Moeder. Door haar sadhana, via haar lichaam, drong de supramentale Kracht door in de grofstoffelijke materie van de Aarde. Ze vond dat zo natuurlijk en ze had het zo vaak uitgelegd dat de woorden haar ontbraken om nog op zo’n vraag, zo laat in het proces, te antwoorden. ‘Maar gebeurt dat over de hele aarde?’ – ‘Ja.’ – ‘In iedereen?’ – ‘Ja.’^[56]

Je leest veel over de intrinsieke eenheid van alles; het klinkt mooi mystiek en als je voor dergelijke gevoelens vatbaar bent, verschaffen ze je een ruime, diepe manier om de dingen te zien. Maar wie lééft zo? Wie beweegt zich bewust in het Ene Bewustzijn, in de éne Substantie, in het Eenheidslichaam? Wie ervaart dat? Wat ze ook gezegd had – wat men in de *Notes sur le chemin* ook had kunnen lezen, en dat was tenslotte niet meer

dan een paar pagina's om de drie maanden –, zo goed als niemand had het gesnapt. Men interpreteerde altijd alles verstandelijk volgens 'Sri Aurobindo's systeem van de Integrale Yoga'. Het contact met de Moeder en de overgave aan haar waren voldoende om je helemaal tot het einde van je weg te brengen, inderdaad. Maar toch, wie bracht enig begrip op voor dat ontzaglijke Liefdewerk dat ze voor de wereld aan het uitvoeren was? Of was het niet nodig dat mensen het begrepen? 'Het werk wordt uitgevoerd in weerwil van het mentale onbegrip en zelfs in weerwil van het mentale begrip' ^[57], zei ze gevat. En toen iemand haar schriftelijk vroeg: 'Bent u op grond van uw lange ervaring van meer dan zestig jaar tot de conclusie gekomen dat uw verwachtingen van ons en van de mensheid op voldoende wijze zijn ingelost?' schreef ze terug: 'Daar ik niets verwacht, kan ik op die vraag niet antwoorden.' ^[58]

Geen twijfel aan: de supramentale Kracht werkte over de hele wereld. Ze heeft het zo vaak herhaald. 'Alle lichamen leren hun les.' – 'Het is niet voor één lichaam dat het gebeurt, het is voor de Aarde.' ^[59] – 'Ik voel dat er mensen zijn over de hele Aarde', in wie de Kracht actief was. 'Er komen buitengewone responsen' – al wisten de meesten die die responsen hadden niet wat hun overkwam. 'Wat het ook zij, alles wat gereed is om ook maar een deeltje of een bepaald aspect van het supramentale Bewustzijn en Licht te ontvangen, moet het *automatisch* ontvangen. En de uitwerkingen van dat Bewustzijn en van dat Licht zullen ontelbaar zijn, omdat ze zich zonder twijfel zullen aanpassen aan de mogelijkheid, aan het vermogen van iedereen, naargelang de oprechtheid van de aspiratie.' ^[60] Wie met de supramentale frequentie meetrilt, wordt erdoor getransformeerd, overal, onontkomelijk. De iriserende stippen schitteren in de hele wereld, met 'effecten die naar hun dimensie onbetekenend zijn maar enorm door hun kwaliteit'. ^[61] Maar er is nog steeds de korst, het residu aan de oppervlakte dat het resultaat is zowel van het aardse verleden als van onze manier van waarnemen.

'Om alle persoonlijke ambities de kop in te drukken, moet ik het volgende verklaren: "Indien dit lichaam om de een of andere reden onbruikbaar zou

worden, dan zal de universele Moeder zich opnieuw beginnen te manifesteren in honderden individualiteiten in de mate van hun vermogen en ontvankelijkheid, waarbij ieder een partiële manifestatie van het universele Bewustzijn zal zijn.” [62]

‘Moeder wordt oud’

Ik ben de enige die jong is. [63]

de Moeder

Het gevecht in haar lichaam tussen de nieuwe en de oude wereld liet zijn sporen na. Ze was nu tenslotte negentig, voorbij de negentig. Ze was een levende contradictie: enerzijds de Grote Moeder wier aards lichaam ten dele gesupramentaliseerd was, anderzijds ‘een armzalig stukje vod’, maar ‘een stukje vod dat lijdt’. Het zijn haar woorden. De kruisiging van die Avatar heeft lange jaren geduurd, en ook zij had vrijwillig de kelk aanvaard toen ze in 1962 haar lichaam weer had opgenomen om de komst van het Rijk Gods op aarde zoveel mogelijk te verhaasten. Haar lijden voor de Aarde was echter niet spectaculair. ‘Ik moet niets hebben van drama’s.’

Voor de anderen was daar een vrouwtje gewoon erg oud aan het worden. Dat ze niet goed meer hoorde of zag, moeite had om zelfs een slok vruchtensap tot zich te nemen, dat ze serieuze hartproblemen had en nog heel wat andere symptomen hier en daar in haar lichaam, nou ja, zo gaat dat meestal wanneer iemand een hoge leeftijd bereikt, of niet soms?

‘Ik denk – ik zou het niet weten, maar dit blijkt de eerste keer te zijn – dat het instrument [zijzelf in haar belichaming], in plaats van gemaakt te zijn om “de Boodschap”, om “de Openbaring” te brengen, gemaakt werd om de dingen te verwezenlijken: om het werk te doen, het duistere karwei.’ [64] Volgens haar deden de voortgeschreden fasen van de transformatie zich op die hoge leeftijd voor om haar fysieke perikels voor de anderen normaal te laten lijken. ‘De mensen zijn dus overtuigd dat ik slaap, dat ik niet meer hoor, enzovoort, en ik kan natuurlijk nog maar met moeite praten, [lachend] dus ben ik een oud besje geworden ... Ik behoor bijna niet meer tot de oude

wereld, dus zegt de oude wereld dat het met me afgelopen is. Het laat me volkomen koud.’ [65]

We weten dat alle organen en functies van haar lichaam de machtsoverdracht ondergingen, wat een andere manier is om te zeggen dat ze van een diermenselijke in een supramentale staat werden getransformeerd. Van de millennia-oude manier waarop die organen en functies gewend waren te werken, moest worden overgeschakeld op een werking direct onder het meesterschap van het goddelijke Eenheidsbewustzijn. Het lichaam moest worden vergoddelijkt, en als men zich min of meer herinnert hoe een goddelijk lichaam verondersteld wordt te werken, kan men maar moeilijk woorden vinden voor het ontzaglijke van de onderneming. De meest uiterlijke, waarneembare kant van dat transformatieproces was dat alle organen en functies ontregeld werden, hetgeen steeds een kritieke overgangperiode vereiste tijdens welke de Moeder ontzettend ‘ziek’ scheen te zijn. Daarom moest ze steeds weer herhalen: ‘Dat zijn geen ziekten, het zijn functiestoornissen’, en: ‘Ik heb niets te maken met een ziekte waar je van kunt genezen: ik kan niet genezen! Het gaat om een arbeid van transformatie!’ [66]

Praktisch gesproken betekende het dat ze soms plotsklaps niet meer wist hoe ze moest lopen of een lepel naar haar mond brengen. We beseffen niet hoezeer de minste van onze bewegingen is aangeleerd en ingeoeffend, hoezeer alles gementaliseerd is, zelfs in de ‘instinctmatige’ aspecten van het mentale wezen dat we zijn. Al in de moederschoot oefent de baby zich om zijn lichaam te gebruiken en te beheersen. Maar hier werd een eind gemaakt aan de heerschappij van het mentale; hier werd het lichaam niet langer vanuit het onderbewust gementaliseerde zenuwstelsel geregeerd, het werd afgestemd op de directie vanuit een bovenmentaal centrum. Dat kon niet in één keer gebeuren, want het zou gelijk hebben gestaan met de dood. Orgaan na orgaan en functie na functie kwam aan de beurt, herhaaldelijk, en het wonder was weer de dosering van de transformerende Kracht waardoor elk brandpunt van de transformatie – de ogenschijnlijke ‘ziekte’ – tot de net nog verdraagbare, nog leefbare limiet werd opgevoerd, waarop dan een

periode van recuperatie en assimilatie van de nieuw verworven vermogens volgde.

Gedurende de perioden van recuperatie voelde de Moeder zich goed en had ze de schitterendste ervaringen; in de fasen van de intense transformatie was het voor haar een hel, ‘vierentwintig uren hel voor tien minuten paradijs’. Wie anders zou zoiets, jarenlang, hebben willen doorstaan, niet voor zichzelf maar voor de anderen? We horen weer Sri Aurobindo’s woorden: ‘Alleen de goddelijke Liefde ...’ Wie anders had zoiets *kunnen* doorstaan? Welk ander lichaam was in staat geweest om als het ware helemaal uit elkaar te worden gehaald en in elk van zijn onderdelen op een andere stroombron, op een andere Kracht te worden overgeschakeld, in elk van zijn cellen? Sri Aurobindo, ‘hij die wist’, had tegen haar gezegd: ‘Alleen üw lichaam is in staat de transformatie te ondergaan.’ Ze zei dat je om de transformatie te ondergaan bereid moest zijn om ogenschijnlijk volslagen kinds te worden, ‘je moet de hulpbehoevendheid en zelfs de zwakzinnigheid aanvaarden’. Wie anders zou daartoe bereid zijn geweest? ‘Sri Aurobindo heeft me gezegd dat ik de enige was die er de moed toe had.’^[67] Het gevolg was dat ze naar de schijn ‘een negatie van de Waarheid’ was, veeleer dan een incarnatie ervan. Wat zich in de Moeder heeft afgespeeld kent geen precedent.

Ze zag bijna niet meer, maar toch heel goed met haar ogen dicht. Ze was bijna doof, maar als het nodig was hoorde ze een speld vallen. Ze kon geen hap naar binnen krijgen, behalve wanneer ze haar bewustzijn verplaatste *in* het Ene dat de hap en de mond en de keel was, en dan ging het ineens vanzelf. Honger is een uiting van de lichamelijke levenskracht, een behoefte om het leven in stand te houden; maar de levenskracht, het vitale, was in verschillende operaties uit dat lichaam weggenomen en het was slechts door een wilsgedaan, om het lichaam op gang te houden, dat de Moeder kon eten, met heel veel moeite. En het voedsel bevatte altijd een grote dosis onbewustheid die ze ermee samen moest slikken. Wie gezond is, geeft zich geen rekenschap hoeveel levenskracht het spreken vereist; het was slechts door een wilsgedaan dat de Moeder nog sprak, met een stem die

van diep of ver leek te komen, kunstmatig als het ware, soms uitschietend en dikwijls brekend. En het leek alsof ze dommelde (ach!) – terwijl ze overal in de wereld aan het werken was. ‘Wanneer ik uren stil en rustig blijf, is er *zoveel* werk dat gedaan wordt, overal tegelijkertijd.’ – ‘Wat zie je?’ vroeg men haar toen ze eens lang, lang voor zich uit zat te staren. En ze antwoordde: ‘Niets. Ik zie niets meer. Er is niet langer “iets dat ziet”. Maar ik *ben*, ik ben een ontelbaar aantal dingen. Ik *lééf* een ontelbaar aantal dingen. En er is zo veel, zo veel, zo veel ... dat er niets meer is.’^[68]

Uit de *Agenda* krijgen we enig idee van dat wonderbaarlijke transformatieproces en van de ervaringen die de Moeder heeft gehad. Anders zouden we evenmin weten wat zij heeft doorgemaakt als we dat van Sri Aurobindo weten. ‘Je zou het niet begrijpen’, had hij gezegd. Ook de Moeder beklagde zich soms, en steeds meer, over het ‘algemeen en volledig onbegrip’, zelfs bij degenen die haar – fysiek dan toch – het meest nabij waren. Het zou echter verkeerd zijn te denken dat de *Agenda* het volledige beeld van de sadhana in haar laatste jaren bevat. De Moeder was zo aardig ons door die gesprekken het een en ander mee te delen opdat de werkelijk geïnteresseerden zich later toch enigszins een beeld zouden kunnen vormen van hoe de mens het wezen voorbij de mens is geworden. De *Agenda* bevat enkele communiqués maar niet het volledige verslag van de onverbiddelijke oorlog om de Toekomst die in haar woedde.

Het ging vierentwintig uur per dag door, ze leefde in een nooit onderbroken concentratie. Om één minuut van wat in haar Grote Bewustzijn gebeurde te vertellen, zou er een heel boek nodig zijn geweest, zei ze. ‘Men zou een heel onderricht kunnen samenstellen met één van die ervaringen, en ik heb er minstens verscheidene per dag.’^[69] In de tijd dat ze één zo’n soort ervaring had kunnen vertellen, was er al weer zoveel meer gebeurd. ‘Ik ben niet beperkt door wat men tijd of ruimte noemt. Begrijp je, ik doe zoveel dingen tegelijkertijd zonder dat iemand het ziet of er enig idee van heeft. Zie je’, zei ze tegen Mona, ‘je bent niet bewust van wat er gebeurt [terwijl hij daar tegenover haar zat], niet eens van wat er in jezelf omgaat.’^[70] Ze vertelde wel af en toe een van haar ervaringen, maar die

kwamen in drommen, zelfs de ene door de andere, ‘een wereld die zich op elk ogenblik ontrolt’. En ze dachten dat ze dommelde, dat ze aan het suffen was. ‘Kijk, Moeder valt weer in slaap!’

Of ze dachten dat ze in ‘trance’ verkeerde. Een yogische trance is meestal een uittreding in een bovenmentale wereld; de trance van de mediums is meestal een uittreding in een vitale wereld. Maar Moeder trad niet uit, ze liet de werkelijkheid niet achter zich. Het was haar een tijdlang zelfs onmogelijk de materiële realiteit te verlaten, iets waar ze als geen ander in bedreven was geweest. Ze werd gedwongen te blijven waar haar arbeid van transformatie was, in de smeltkroes van de transformatie, door een ongenadige Genade. De pijn, het lijden was nauw verbonden met de oude materie. De enige manier waarop ze zich nog een aparte persoonlijkheid voelde, was door de pijn. Het was de oude materie die leed, en eens sprak ze zelfs de mysterieuze woorden: ‘Het is de pijn die lijdt.’ In *Savitri* had Sri Aurobindo de pijn ‘de hamer van de goden’ genoemd, en de Moeder zei dat de pijn de prikkel was die de evolutie mogelijk had gemaakt, want dat het Onbewuste anders inert in zichzelf besloten was gebleven. De pijn drijft de Onbewustheid door de evolutie naar haar tegendeel, de Ananda.

De Moeder ontleedde dat alles, zelfs wanneer ze dagenlang één kreet van pijn was en al het lijden van de wereld moest verduren, allemaal tegelijk. Ze was altijd als getuige bij het gebeuren aanwezig en dat gebeuren had plaats *in* haarzelf, zowel de vibraties die leden in een cel als de doodsnood van iemand aan de overkant van de Aarde. ‘Het is zo duidelijk als wat dat het nooit zou veranderen als het niet onverdraaglijk was.’^[71] Ze moest helemaal tot het einde gaan, tot de uiterst mogelijke grens, opdat de Ommekeer plotseling plaats zou kunnen hebben.

Het is een principe van de evolutie: de nieuwe mogelijkheid kan pas tevoorschijn treden wanneer de oude het punt der onmogelijkheid heeft bereikt. Was het anders, en het is van belang dit in te zien, dan zou de goddelijke Werking slechts een soort komedie zijn. Dat geldt ook voor de wereld als geheel: ze moet op het onmogelijke punt komen, wil de overgang naar de Nieuwe Wereld mogelijk worden. Maar die overgang geschiedt dan

ook door een plotselinge ommekeer – zoals een mensenkind na een lange, verborgen groei in de moederschoot het punt van een onmogelijke verdere groei bereikt en dan plotseling, als in een catastrofaal gebeuren, geboren wordt. Alle tekenen wijzen erop dat de wereld het onmogelijke punt van zijn oude groei heeft bereikt. ‘En aan het eind komt er een wonder’: een Nieuwe Geboorte.

Dagelijks, indien het enigszins kon, verrichtte ze ook uiterlijk nog die enorme arbeid waar we het al over gehad hebben, als hoofd en hart van de Ashram en als Avatar die de genade van haar aardse aanwezigheid en zegen schenkt aan allen die haar pad kruisen. Vertegenwoordigers van de hele wereld kwamen haar pad kruisen, daar op die enkele vierkante meter van haar kamer op de tweede verdieping in de Rue de la Marine. Er waren er die haar met aandrang afraadden met die dagelijkse urenlange arbeid door te gaan of deze toch drastisch te beperken, maar ze wees hen terecht. Haar redenering was dóódsimpel, gebaseerd op de eerste premisse: alles is Dat, dus niets gebeurt zonder de Wil van Dat, om redenen die in Dat absoluut geldend zijn. ‘Ik weet dat alles wat naar me toe komt noodzakelijk is, anders zou het niet komen.’^[72] – ‘Er is niets dat niet gewild is en dat niet met een bepaalde reden komt.’^[73] – ‘Ik ben overtuigd dat alles wat gebeurt door de Heer gewild is.’^[74] Ze leefde in de absolute van de perceptie en concrete ervaring van de Eenheid, in de absolute van de overgave aan Dat, hetgeen alles bij elkaar de enige zinnige houding is als men een notie heeft van wat Dat is.

En Dat, door haar meestal ‘de Heer’ (le Seigneur) genoemd, sprak tot haar: ‘Telkens als ik mijn beklag doe en wat ga morren, zegt hij: “Maar het is voor mij. Ik ben het, ik, die al die mensen naar je toe breng. Ik ben het die alles regel. Ik ben het die hen doet vragen. Ik ben het ...’^[75] Wat op ieder ogenblik gebeurde, was het beste dat in de gegeven algemene omstandigheden kon gebeuren. ‘Het is zo duidelijk als wat – zo duidelijk als wat – dat men in de best mogelijke omstandigheden wordt geplaatst en met het maximum aan mogelijkheden voor de actie, als men het oprecht wil.’^[76]

Toch was het wat veel: veertig, vijftig, zestig brieven per dag, vijftig tot honderd en meer bezoekers per dag, plus de secretarissen en afdelingshoofden voor de dagelijkse organisatie van de Ashram. En het was niet allemaal onschuldig. Door die bepaalde persoon daar voor haar stak de Vijand toe met zijn stiletto of scheidde de kleinsmenselijke dwaasheid haar zuren af. ‘Wees niet slechtgehumeurd, je maakt me ziek’, zei ze. Ze voelde dat immers in zichzelf, als vergif. Ze liet het drukken en in de Ashram verspreiden: weet dat elke leugen door mijn lichaam als een vuistslag wordt aangevoeld! En er was de onvermengde haat: ‘Ga weg, verdwijnen van hier.’ – ‘Een aanzienlijk aantal personen verlangt dat het [haar lichaam] zou sterven.’ Zo velen waren immers zeker dat dat kromme, verschrompelende, zieke, lijdende lichaam het niet lang meer zou maken. Wanneer ze er op hun verjaardag of bij een ander bezoek vóór zaten, dachten ze: ‘Het is misschien de laatste keer dat ik haar zie’, en de Moeder las dat in hun gedachten, maar dat wisten ze niet. Er waren er zelfs die nadien rondvertelden dat de Moeder hun bij hun laatste bezoek met een blik te verstaan had gegeven dat ze zou vertrekken!

Het kwam erop aan stand te houden, ‘il faut durer’. ‘De overwinning is voor wie het het langst volhoudt.’ Twintig keren heeft ze dat gezegd. En ze sprak alsmaar minder. Spreken betekende een geweldige fysieke inspanning – ‘Het is heel erg moeilijk geworden om te spreken, ik bedoel het materiële feit van te spreken’ – maar dat was niet de voornaamste reden, want ze heeft zich nooit een nodige inspanning ontzien.

Ten eerste betekende over een ervaring spreken die ervaring als het ware fixeren en daarom beperken. ‘Het is heel, heel erg onuitsprekelijk, dat wil zeggen dat, zodra je probeert het te zeggen, het gementaliseerd wordt, het is niet langer dát. Het is daarom dat het zo moeilijk onder woorden te brengen is. Ik kan er niet over spreken.’^[77] Je ziet steeds opnieuw hoe de Moeder haar belangrijke ervaringen – en er zijn er zo veel waar we hoegenaamd niets van af weten – steeds nauwkeuriger omschrijft, als het ware behoedzaam omcirkelt, om ze vooral niet te vervormen, en deze pas volledig bepaalt wanneer de ervaring haar volle uitwerking heeft gehad en

daardoor ook helemaal duidelijk is geworden. ‘Het is niet goed te spreken wanneer je nog onderweg bent’, zei ze, en dat betrof net zo goed afzonderlijke ervaringen als de sadhana in haar geheel. ‘Zodra je [de ervaring] begint te zien, te begrijpen en te formuleren, is dat reeds iets dat tot het verleden behoort.’ [78]

Ten tweede, haar ervaringen hadden plaats buiten en boven het mentale domein, zodat het feit van ze in (mentale) woorden uit te drukken de hele ervaring naar omlaag haalde in een vlak dat er niet langer mee overeenkwam. Het supramentale is uiteraard niet mentaal verwoordbaar. ‘Het probleem is niet *in* de taal, het probleem *is* de taal.’ (Gary Zukav) ‘Het bewustzijn wordt verlaagd zodra ik begin te spreken’, zei de Moeder. ‘De woorden, de talen zijn ongeschikt om iets uit te drukken dat boven het [menselijk] bewustzijn uitgaat. Zodra je het formuleert, komt het op een lager niveau ... Zodra je het verwoordt, lijkt het net een karikatuur.’ [79] – ‘De spirituele waarheid is een waarheid van de geest en niet van het intellect’ [80], had Sri Aurobindo gezegd.

Ten derde, een ervaring verwoorden betekent deze concretiseren in een vlak waar ongewenste en vijandige krachten er vat op kunnen krijgen, waardoor ze het resultaat van de ervaring kunnen tegenwerken. Dit is de grond van het aloude yogische principe dat men zijn innerlijke ervaringen slechts aan de goeroe mag meedelen.

Ten vierde, om een ervaring werkelijk te begrijpen moet men deze zelf hebben gehad of minstens toegang hebben tot het niveau waar ze zich heeft voorgedaan. De Pioniers waren te ver vooruit; vandaar Sri Aurobindo’s weigering om op bepaalde vragen te antwoorden of sommige dingen te verklaren, en vandaar de relativering door de Moeder van alles wat ze had gezegd of geschreven. ‘Als men de ervaring zelf niet heeft, heeft het lezen erover geen zin. We publiceren het *Bulletin* wel, maar wat ik zeg is de waarheid’ [81] – een waarheid die toepasselijk is op alles wat Sri Aurobindo, zichzelf en anderen over hen hebben gepubliceerd of publiceren. Het Supramentale op aarde is een feit van verwezenlijking door de Avatar. Is dat feit verwezenlijkt, dan werkt het zich vanzelf uit, ondanks alle menselijke

opinies en acties of reacties. Maar de geïnspireerde geschriften hebben toch altijd een uitwerking of inwerking op de lezer, omdat zijn ziel kan begrijpen waar zijn verstand niet bij komt, en omdat een verstandelijke benadering in bepaalde fasen van haar ontwikkeling voor de ziel van belang kan zijn.

Soms formuleerde en schreef ze nog dingen wanneer het haar (innerlijk) werd gedictéerd, en dan kwam de formulering vanzelf, samen met de gebiedende dwang om het te zeggen of te schrijven (bijvoorbeeld het handvest van Auroville). Maar uit zichzelf sprak ze in de laatste jaren bijna niet meer, ook niet tegen bezoekers. ‘Ik kan zoveel méér doen zonder woorden.’ Trouwens, wat de bezoekers te zeggen of te vragen hadden, was meestal zo klein vergeleken met het panorama van hun ziel dat voor de Moeder geheel openlag, ook met haar verleden en toekomst, en waar ze rechtstreeks op kon werken. Zelfs tegen Satprem zei ze in 1970 al: ‘Als je me aan het praten wilt krijgen, dan moet je met vragen komen, anders is het niet mogelijk.’^[82] Er was een ontvankelijkheid nodig, een vragende aanwezigheid om haar lichaam, dat nooit meer op eigen initiatief handelde, te doen antwoorden. Bertolt Brecht heeft een gedicht geschreven over de onbekende die Laut-se om zijn wijsheid heeft gevraagd (‘Aber wer hat es ihn abgefragt?’) en aan wie we dus de *Tao-te-tjing* te danken hebben. Zonder Satprems vragende aanwezigheid, culturele bagage en analytische geest zouden de gesprekken waaruit de *Agenda* bestaat nooit plaats hebben gehad. Dat hij later zo veel naar zichzelf heeft toegehaald en op zijn eigen manier geïnterpreteerd zal alles samen genomen van bijkomstig belang blijken.

Het is dan ook kenmerkend dat de gesprekken in het laatste deel van de *Agenda* als het ware langzaam uitdeinen. ‘Je finirai par me taire’, het komt nog zover dat ik zal zwijgen, had de Moeder in 1969 al gezegd. En zo is het inderdaad ook gegaan. ‘Rien à dire’, niets te vertellen, waren haar woorden tegen het einde van haar leven, bijna keer op keer. ‘Moeder slaagt erin niets te zeggen’, noteert Satprem bij het onderhoud van 30 mei 1970. ‘Het [lichaam] houdt er steeds minder van te spreken.’ – ‘Ik zou liever niets meer zeggen.’ – ‘Ik kan niet spreken. Ik heb trouwens niets te zeggen.’

Al geven de teksten de oppervlakkige lezer misschien de indruk dat de Moeder langzaam in een soort lethargisch bestaan verzonk, enerzijds omdat haar lichaamstoestand schijnbaar steeds ellendiger en kritieker werd en anderzijds omdat ze bijna niet meer sprak, het zou totaal verkeerd zijn daaruit te concluderen, zoals de meesten hebben gedaan, dat ze aan het aftakelen was, met de dood als onvermijdelijk gevolg. ‘Het is onuitsprekelijk omdat het zo veelzijdig, zo complex is,’ zei ze dan ook over haar ervaringen. Ook dan was dat de wereldwijde dynamische actie van de Moeder-in-de-sadhana, wier fysiek zichtbaar lichaam, die functionele fictie als raakvlak met de Aarde, als middel om ‘toucher la terre,’ met de grootst mogelijke intensiteit de Materie aan het transformeren was. Haar enige ‘yogische’ daad was nog de overgave, in woord of houding vervat in ‘Wat Jij wilt’, opdat de supramentale Kracht, die ze als een gouden massa boven de Aarde zag, zo zuiver mogelijk in de Materie zou kunnen overgaan. Er was de paradox van een ogenschijnlijk verval en een steeds grotere Glorie. ‘Uiterlijk lijk ik niets meer en innerlijk is er zo’n geweldige macht.’ En omdat ze haar uiterlijke aftakeling in het bewustzijn van de aanwezige personen weerspiegeld zag, herinnerde ze hen er toch nog af en toe aan, niet zonder ironie, dat haar bewustzijn niet aftakelde: ‘Deze ouderdom is louter fysiek, maar van het standpunt van de perceptie, van het bewustzijn, is er geen vermindering; integendeel, dat wordt steeds helderder en nauwkeuriger.’^[83]

En ze heeft ten slotte gezwegen.

Wat is er in die laatste zes maanden gebeurd?

Zes maanden, met de snelheid waarmee haar actie, haar transformatie en haar ervaringen plaatshadden, is een lange tijd.

En ze had toen een supramentaal lichaam.

[31] ‘Wat wij onze “psyche” noemen, ervaren wijzelf als iets heel ongrijpbaars, iets heel onstoffelijks. Maar dat kan niet wegnemen dat het hier een eigenschap van ons zenuwstelsel, van onze hersenen betreft, en dat die eigenschap derhalve geheel bepaald wordt door de moleculaire constructie van die hersenen.’ Drs. W.F. Kruit, bioloog, in de *Elsevier* van 21 mei 1988.

27.

Het nieuwe lichaam

‘Gelukkig Nieuwjaar!’

1 januari 1969. ‘Tijdens de nacht is dat geleidelijk aangegroeid, en bij het ontwaken vanochtend was er als het ware een gouden dageraad en de atmosfeer was heel licht’, zei de Moeder. ‘Het lichaam voelde: “Zo, dit is nu waarlijk, waarlijk nieuw. Een gouden licht, heel licht en ... goedaardig. Goedaardig. In de zin van een zekerheid, een harmonische zekerheid. Het was iets nieuws ... En wanneer ik ‘gelukkig nieuwjaar’ zeg tegen de mensen, is het dat wat ik hun doorgeef. En vanochtend heb ik daarmee mijn tijd doorgebracht, met te zeggen: ‘Gelukkig nieuwjaar! Gelukkig nieuwjaar!’”^[1]

4 januari 1969. ‘Op 1 januari is er werkelijk iets vreemds gebeurd ... En ik was niet de enige die dat gevoeld heeft, verscheidene personen hebben het gevoeld. Het was even na middernacht, maar ik heb het om twee uur gevoeld en anderen om vier uur ’s ochtends ... Het was iets heel materieels, waarmee ik bedoel dat het heel erg uiterlijk was – erg uiterlijk – en dat straalde, met een gouden licht. Het was zeer sterk, machtig, maar van karakter was het een glimlachende goedaardigheid, een vredige vreugde, een soort ontplooiing in de vreugde en het licht. En dat was net een “gelukkig nieuwjaar!” – net een wens. Mij heeft het volledig verrast. Het heeft lang geduurd, ik heb het minstens drie uur lang gevoeld. Daarna heb ik me er niet meer mee beziggehouden, ik weet niet wat ermee gebeurd is. Maar ik heb het er terloops met jou [Satprem] over gehad en ook met een paar anderen: ze hadden het allemaal gevoeld. Wat dus betekent dat het zeer materieel was. Ze hadden allen zomaar een soort vreugde gevoeld, maar een aardige vreugde, machtig en ... ja, heel, heel zacht, glimlachend, *héél goedaardig*. Ik weet niet wat het is ... Ik weet niet wat het is, maar het was een soort goedaardigheid, door iets dicht bij het menselijke. En dat was zo

concreet, zo concreet! Als kon je het proeven, zo concreet was het ... Het is niet weggegaan, je hebt niet de indruk dat het gekomen is om weer weg te gaan ... Mijn indruk was dat het een ontzaglijk grote persoonlijkheid was, ontzaglijk groot, wat wil zeggen dat de Aarde voor hem iets kleins was. De Aarde was zoiets [de Moeder doet alsof ze een balletje in de palm van haar hand houdt]. Het was de indruk van een persoonlijke god ... die komt om te helpen, zo enorm sterk en tegelijk zo zachtaardig, zo vol begrip. En dat was helemaal uiterlijk, het lichaam voelde dat overal, overal [de Moeder betast haar gezicht, haar handen], zo, overal ...

Stralend was dat, glimlachend, en zo goedaardig *uit macht*. Waarmee ik bedoel dat de goedaardigheid in het menselijke wezen over het algemeen iets is dat vrij zwak is, in de zin dat het niet van de strijd houdt, het houdt niet van het gevecht. Maar zo was dit helemaal niet: een goedaardigheid die zich laat voelen! [de Moeder laat beide vuisten neerkomen op de armleuningen van haar stoel] ...

Het is misschien de overmens, ik weet het niet. De tussenschakel tussen de twee [tussen de mens en het supramentale wezen]. Misschien de overmens: het was heel menselijk, maar een menselijkheid met goddelijke proporties, zie je. Een menselijkheid zonder zwakheden en zonder schaduwen: alles was licht – allemaal licht en glimlachend en ... zachtheid tegelijkertijd.

Ja, misschien de overmens.'

8 januari 1969. 'Heb ik je gezegd dat ik dat bewustzijn geïdentificeerd heb? ... Het is de neerdaling van het bewustzijn van de overmens. Ik heb er achteraf de verzekering van gekregen.

Het was op 1 januari, na middernacht. Ik ben om twee uur 's ochtends wakker geworden, omgeven door een bewustzijn zo concreet, en *nieuw*, in de zin dat ik nooit iets dergelijks had meegemaakt. En dat heeft twee of drie uur geduurd, volledig concreet, tastbaar, en nadien heeft het zich verbreid en is het uitgegaan naar allen die in staat waren het te ontvangen. En ik heb geweten dat het het bewustzijn van de overmens is, dat wil zeggen het wezen tussen de mens en het supramentale wezen.'

18 januari 1969. ‘Dat [bewustzijn van de overmens] is heel bewust actief. Het is als een projectie van macht en het is nu een gewoonte geworden. Er is daarin een bewustzijn – iets buitengewoon precies – dat lessen geeft aan het lichaam [van de Moeder], dat het leert wat het moet doen, namelijk de innerlijke houding die het moet aannemen, de reactie die het moet hebben ... Ik had al verscheidene keren tegen je gezegd dat het heel moeilijk is het procédé van de transformatie te vinden wanneer je niemand hebt om je aanwijzingen te geven. Wel, dit lijkt het antwoord te zijn. Het komt tegen het lichaam zeggen: “Neem die innerlijke houding aan, doe dit, doe dat, zo”, en het lichaam is tevreden, het is helemaal gerustgesteld, het kan zich niet meer vergissen. Heel interessant is dat. Het is gekomen als een mentor – praktisch, volmaakt praktisch: “Dit moet je van de hand wijzen, dat moet je aanvaarden, dat moet je veralgemenen”, enzovoort, alle innerlijke bewegingen. En het wordt zelfs heel materieel, in de zin dat het van bepaalde vibraties zegt: “Dit moet je aanmoedigen”, en van andere: “Dit moet je in bepaalde banen leiden”, of van nog andere: “Hier moet je een eind aan maken” – al zulke kleine aanwijzingen.

In een van de vroegere *Entretiens* heb ik gezegd (toen ik daar nog sprak, op het Speelterrein): “De overmens zal ongetwijfeld eerst een wezen van macht zijn, om zich te kunnen verdedigen.” Dat is het, het is die ervaring. Het is teruggekomen als ervaring.’ [2]

De Nieuwe Mens is onder ons. [3]

Nolini Kanta Gupta

In *The Synthesis of Yoga* had Sri Aurobindo geschreven: ‘Het is onmogelijk in één keer tot [het gnostische of supramentale bewustzijn] op te klimmen; kon men dat wel, dan zou dat een plotselinge en gewelddadige inspanning boven de beschikbare krachten zijn, een breken of binnenglijpen door de poorten van de Zon zonder de mogelijkheid van een terugkeer. We moeten als schakel of brug een intuïtief of verlicht mentaal bewustzijn vormen dat niet de eigenlijke gnosis is, maar waarin zich een eerste, van de gnosis afgeleid lichaam kan vormen.’ [4] Kort voor zijn

heengaan schreef hij in de reeks artikelen voor het *Bulletin*: ‘Het zou kunnen dat een psychologische verandering, een meesterschap van de ziel over de natuur, een transformatie van het mentale bewustzijn in een principe van licht [het Mentale van het Licht] en van de levenskracht in macht en zuiverheid de eerste benadering, de eerste poging zal zijn om het probleem [van het supramentale lichaam] op te lossen, om voorbij de gewone menselijke formule te gaan en iets te vestigen dat een goddelijk leven op aarde zou kunnen worden genoemd, een eerste schets van de supermenselijkheid, van een supramentaal leven in de omstandigheden van de aardse natuur.’^[5]

In 1959 zei de Moeder, op haar sadhana sinds 1950 terugblikkend: ‘[Ik heb tegen mijn lichaam gezegd:] Jij gaat die intermediaire supermenselijkheid verwezenlijken tussen de mens en het supramentale wezen, namelijk wat ik de overmens [le surhomme] noem ... En dat is wat ik sinds acht jaar heb gedaan.’^[6]

In mei 1957 zei ze: ‘Men kan voorbij die staat [van de gewone menselijkheid] gaan, zich openstellen voor de supramentale Kracht die nu op de Aarde inwerkt en een overgangszone binnengaan waar de beide invloeden elkaar ontmoeten en in elkaar doordringen, waar het bewustzijn in zijn werking nog mentaal en intellectueel is, maar in voldoende mate van de supramentale Macht en Kracht doordrongen om het instrument van een hogere waarheid te kunnen zijn. Op het huidige ogenblik is die staat op aarde verwezenlijkbaar voor degenen die zich hebben voorbereid om de zich manifesterende supramentale Kracht te ontvangen.’^[7] September 1957: ‘Het is zonneklaar dat er overgangswezens nodig zijn, dat het de overgangswezens zijn die het middel moeten vinden om supramentale wezens te scheppen, en toen Sri Aurobindo dat [in de reeks artikelen voor het *Bulletin*] schreef, was hij zonder de minste twijfel overtuigd dat dat onze taak was. Ik denk ... ik wéét dat het nu zeker is dat we zullen verwezenlijken wat hij van ons verwacht. Het is niet langer een hoop maar een zekerheid geworden.’^[8] Daar de Moeder altijd uit haar eigen ervaring

sprak, kon een bevestiging als deze slechts op haar eigen ervaring gebaseerd zijn.

April 1958: ‘Ik kan met zekerheid bevestigen dat er een intermediair wezen zal zijn tussen het mentale en het supramentale wezen ... Het heeft er de schijn van ... het is zelfs zeker dat de substantie welke de nieuwe wereld zal vormen en zich reeds aan het uitwerken is een rijker, machtiger, lichtender, meer weerstand biedende substantie is, met bepaalde nieuwe, meer subtiele, meer doordringende eigenschappen en een inherent vermogen van universaliteit. Het is alsof de graad van subtiliteit en verfijning van de substantie de perceptie van de vibraties mogelijk maakt op een meer uitgebreide en zelfs totale manier, en er het gevoel van opdeling uit wegneemt dat men met de vorige substantie heeft, die van het gewone mentale bewustzijn ... Die [nieuwe] substantie is nu zo ongeveer universeel in de aardatmosfeer verbreid.’^[9]

Maart 1969: ‘Het is alsof dat nieuwe Bewustzijn een heel nieuw ervaringsveld van mogelijkheden in het zeer materiële domein heeft meegebracht, met de afschaffing van een aantal dingen die de mensen voor onmogelijk hebben verklaard ... Dat bewustzijn heeft een grotere aantrekkingskracht. Er komen nu mensen van overal, van overal [naar de Ashram en Auroville].’^[10] Het middel dat in veel gevallen door die aantrekkingskracht werd gebruikt was *Sri Aurobindo, ou L’Aventure de la conscience* (Sri Aurobindo, of Het avontuur van het bewustzijn), het boek door Satprem onder inspiratie van de Moeder en Sri Aurobindo geschreven.

April 1972: ‘De verandering van de mens in het supramentale wezen gebeurt (of gebeurt niet) door middel van de overmens. Het is mogelijk dat er enkele overmensen zijn – die zijn er – die de overgang aan het maken zijn ...’^[11]

1987: ‘Ook al weten we het misschien niet, de Nieuwe Mens, de goddelijke soort van de mensheid, bevindt zich reeds onder ons. Ze is misschien in de naaste buurman, in onze naaste broer, zelfs in mezelf. Ze gaat vooruit net achter de scheidingslijn [tussen het zichtbare en onzichtbare]. Ze wacht op een gelegenheid om de sluier af te gooien en haar

plaats vooraan in te nemen.’ Dit is een notitie van Nolini Kanta Gupta, overleden in 1984, boven zijn handtekening gepubliceerd in het tijdschrift *Sri Aurobindo Mandir Annual* anno 1987.

Sri Aurobindo had de noodzakelijkheid van het overgangswezen voorzien, was begonnen het in zichzelf te verwezenlijken en heeft het resultaat van zijn materiële verwezenlijking bij zijn verscheiden in 1950 aan het lichaam van de Moeder overgedragen.

De Moeder heeft *onmiddellijk* op die verwezenlijking voortgebouwd. Reeds in 1954 schrijft ze: ‘Wanneer ik de laatste dagen ’s ochtends ontwaak, heb ik het vreemde gevoel in een lichaam over te gaan [haar zichtbare lichaam] dat het mijne niet is. Mijn [ware, onzichtbare] lichaam is sterk en gezond, vol energie en leven, soepel en harmonisch – en dit [zichtbare lichaam] beantwoordt aan geen van die eigenschappen. Het contact ermee wordt pijnlijk. Het valt me heel erg moeilijk me eraan aan te passen en het vergt heel wat tijd voor ik dat onbehaaglijke gevoel kan overwinnen.’^[12] Men kan deze woorden niet anders interpreteren dan dat de Moeder in 1954 reeds een subtiel-fysiek lichaam had naast en buiten haar zichtbare, materiële lichaam. Het was in dat subtiel-fysieke lichaam dat velen haar zagen in hun dromen of visioenen. ‘Ze zien me zoals ik waarlijk ben’, zei ze.

De hierboven geciteerde verklaringen uit mei en september 1957 laten er geen twijfel over bestaan dat ze toen voor zichzelf de fysieke overmenschelijkheid had bereikt.

Op 1 januari 1969 heeft het overmenselijke bewustzijn zich in de aardatmosfeer gemanifesteerd om er zich te vestigen. Het is sindsdien een nieuw element van de evolutie en zoekt de menselijke instrumenten die het kunnen belichamen.

De Moeder en Nolini Kanta Gupta hebben in duidelijke woorden gezegd dat er onder de massa van de menselijke soort die nu de Aarde bevolkt reeds overmensen aanwezig zijn, een feit dat ook kon worden afgeleid uit haar verhaal over het supramentale schip.

Maar zelf was de Moeder al weer een heel eind verderop.

Het nieuwe lichaam

De Avatar was gekomen om op aarde de fundamenten van een nieuwe evolutie aan te brengen, onwrikbaar – we zouden kunnen zeggen om in de aardatmosfeer het ‘archetype’ te vestigen van de mogelijkheden en vormen van de nieuwe evolutie. Het Supramentale Bewustzijn, het hoofddoel van het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder, was in 1956 in de aardatmosfeer doorgedrongen. De Moeder had het archetype van de ‘overmens’ gevormd en op 1 januari 1969 had zich het overmenselijke bewustzijn op de Aarde gemanifesteerd, met het onvermijdelijke gevolg dat dat bewustzijn zich in geschikte instrumenten, in overmensen zou belichamen. Ook al was dat bewustzijn voor de Moeder een mentor die haar hielp in haar avatarische sadhana, ze had er niet op gewacht om met alle middelen tot haar beschikking zo snel mogelijk vooruit te gaan. En vooruit betekende nu de vorming van het oertype, het archetype van het supramentale lichaam. Eenmaal dat embryo in de schoot van de evoluerende Moeder Natuur gevormd, waren alle elementen voor de uitwerking van de Nieuwe Wereld aanwezig en had de Avatar meer dan ten volle het doel van zijn incarnatie op de Aarde verwezenlijkt. (Het is misschien niet overbodig er nog eens aan te herinneren dat de sadhana van de Moeder haar *lichaam* betrof. De Grote, Eeuwige Moeder die zij was, had geen mentor nodig om te helpen bij de uitvoering van wat zij zelf had verordend en tot voltoering bracht, daar er in de Manifestatie niets bestaat dat niet door haar, als Creatrix en Mediatrix, wordt uitgevaardigd en in stand gehouden.)

De Moeder heeft ook dat tot een goed einde gebracht, ze heeft het archetype van het supramentale lichaam gevormd. Om de gang van zaken zoals in de *Agenda* en de *Notes sur le chemin* beschreven te begrijpen, is het noodzakelijk drie punten in gedachten te houden.

Het eerste punt betreft het ‘subtiel-fysieke’ dat door de Moeder ook ‘het ware fysieke’ werd genoemd (*le vrai physique*) en dat we reeds omschreven hebben gezien. Dat ware fysieke wordt nog steeds subtiel of fijnstoffelijk genoemd omdat het normalerwijs door de mens niet kan worden

waargenomen, daar het waarnemingsveld van onze zintuigen de grofstoffelijke materie is. (Doordat de fysica geleidelijk aan zo ver achter de muur van het zichtbare is doorgedrongen, beseft ze niet dat ze zich volop in een occulte wereld beweegt, een parallelle wereld ten opzichte van die van haar eerste beginselen, waar zij nu van de ene verrassing naar de andere gaat en zal blijven gaan.) Het ‘ware fysieke’ is supramentaal; was het dat niet, dan zou, bijvoorbeeld, Sri Aurobindo er niet in zijn supramentale lichaam kunnen ‘wonen’. Het was ook daar dat de Moeder levenden en doden op natuurlijke wijze met elkaar zag omgaan, iets wat alleen maar mogelijk kon zijn doordat een deel van hun wezen gesupramentaliseerd was en voor het Supramentale de dood geen bestaansgrens is. Keer op keer beschreef de Moeder dat ‘ware fysieke’ als materiëler, concreter, reëler, vollediger en veel machtiger, veel meer vermogend dan het ons vertrouwde fysieke. Ze zei ook dat de twee werelden naast en in elkaar bestonden. ‘Ik denk dat het [ware fysieke] door de neerdaling van het Supramentale op de Aarde steeds meer actief zal worden, want het is in dat subtiel-fysieke dat de nieuwe schepping zal worden gevormd vóór ze neerdaalt, vóór ze helemaal zichtbaar en concreet kan worden,’ zei de Moeder reeds in 1963.

[13]

Het tweede belangrijke punt, dat we ook reeds hebben gezien, is dat het het psychisch wezen is dat het supramentale lichaam zal aannemen. We herinneren ons de woorden van de Moeder: ‘Het is het psychisch wezen dat zich zal materialiseren en het supramentale zal worden ... Het psychisch wezen materialiseert zich en dat verleent een continuïteit aan de evolutie ... Het psychisch wezen is onsterfelijk en het is door hem dat de onsterfelijkheid op de Aarde gemanifesteerd zal worden ... Het is het psychisch wezen, de vertegenwoordiger van de Godheid in de mens, dat zal blijven, dat in de nieuwe soort zal overgaan.’ Al deze uitspraken zijn zonneklaar. Het is ook normaal dat slechts de in en door de evolutie volgroeide zielen (Sri Aurobindo heeft het ergens over ‘de kosmische training’ van de ziel) voor die grote stap, voor de evolutionaire saltus gereed kunnen zijn.

Het derde punt is niet het minst belangrijke, al is het het minst evidente. De universalisering van het lichaam van de Avatar, de preconditionie van zijn Werk in de Materie, ging samen met de supramentalisering van het celbewustzijn. Het Supramentale is per definitie het Eenheidsbewustzijn. Als de elementaire deeltjes zich constant in een kosmische relatie bevinden, dan redelijkerwijs ook de cellen, die uit elementaire deeltjes bestaan. De relatie van kosmische eenheid is de cellen wezenlijk eigen, hoewel niet in hun oppervlaktebewustzijn, want anders zouden we allemaal bewust kosmische wezens zijn en dat zijn we niet. (We zijn, daar we uit cellen, elementaire deeltjes, een subliminaal mentale en vitale, en een ziel bestaan, wel onbewust kosmische wezens, en zelfs méér dan dat.) Om een beeld te gebruiken, zouden we kunnen zeggen dat de cel dus van buiten naar binnen de respectievelijke gradaties van de evolutie vertoont, gaande van de door het Onderbewuste geschraagde grofstoffelijkheid van haar oppervlak tot het supramentale Eenheidsbewustzijn helemaal binnenin. Doordat de lichaamscellen van de Moeder steeds meer en in steeds groter aantal werden gesupramentaliseerd, groeide dat Eenheidsbewustzijn tegelijk in haar materie aan, werd ze zich steeds meer lichamelijk, of liever *cellulair* van het Ene Bestaan bewust en ervoer ze het als haar eigen fysieke bestaan. Dat gebeurde niet langer op egoïstische wijze, door zich het centrum te voelen en alles op zichzelf te betrekken, maar op ‘eenheidswijze’, op supramentale, goddelijke wijze door in alles aanwezig te zijn, door alles te zijn. Ze was de anderen, waardoor ze hun innerlijkheid met al hun wel en wee als de hare aanvoelde (en zo zelfs eens in iemand anders de laatste sacramenten der stervenden ontving!) ‘Le corps est partout.’

Goed, maar wat als die cellen stierven? Werden ze dan weer stof en was alle moeite vergeefs geweest? Het was een vraag die ze zichzelf en anderen meer dan eens had gesteld, tot ze op 19 maart 1969 een definitief antwoord kreeg. ‘De vraag was gesteld: “Al dat werk van transformatie van de cellen, om het bewustzijn in de cellen te brengen: als alles op de gewone manier verloopt, dan lijkt dat allemaal verloren te zijn, daar het lichaam ontbonden zal worden? ...” En toen kwam met een grote duidelijkheid, bijna concreet:

‘Er is een andere manier, namelijk alvorens te sterven binnen in jezelf een lichaam voor te bereiden met alle getransformeerde, verlichte, bewuste cellen, ze te groeperen en er een lichaam mee te vormen, met het maximum aan bewuste cellen. Dan, wanneer dat werk gedaan is, treedt het volle [supramentale] bewustzijn erin binnen – en het andere [lichaam, het fysieke] kan ontbonden worden, dat heeft dan geen belang meer.’ En ze besloot: ‘Die mogelijkheid bestaat.’ De mogelijkheid bestond in haar lichaam, dat wist ze. En het werd haar, door haar mentor, aangetoond hoe de vorming van het nieuwe lichaam diende te gebeuren ‘urenlang, urenlang, dat wilde maar niet weggaan. Hij is blijven aandringen tot het lichaam alles goed begrepen had. En er is geen materiële ingreep nodig. De materiële operatie werd vervangen door een interventie in het subtiel-fysieke, en dat was voldoende.’ In het ‘ware fysieke’. ‘Dat was werkelijk onverwacht, ik had nooit aan zoiets gedacht ... En alle tegenwerpingen werden ontkracht.’ Het gesupramentaliseerde celbewustzijn supramentaliseert de innerlijke substantie van de cel, ze maakt het in de cel aanwezige Eenheidsbewustzijn concreet en actief. Het psychisch wezen bekleedt zich met de gesupramentaliseerde substantie, met andere woorden vormt er zich een supramentaal lichaam mee, dat bestaat in de supramentale wereld van het ware fysieke, zoals het zich voordien een materieel-vitaal-mentaal lichaam (adhara) vormde in de materieel-vitaal-mentale wereld. Dit is niet iets dat we kunnen ‘begrijpen’ (we ‘begrijpen’ immers net zomin hoe we zelf uit de vereniging van een mannelijke en een vrouwelijke zaadcel zijn ontstaan) maar dat we ons wel kunnen voorstellen en dat helemaal in de lijn van de evolutie ligt, met de ziel als kernelement van de evolutionaire ontwikkeling. Men kan moeilijk het etiket ‘belangrijk’ plakken op een bepaalde ervaring of verwezenlijking van Sri Aurobindo en de Moeder, want al hun ervaringen waren belangrijke schakels in de keten van het geheel. Evenwel, zonder de hierboven aangehaalde woorden van de Moeder is de transformatie van haar lichaam, en dus het werk van haar laatste levensjaren, niet voorstelbaar.

De supramentale lichaamstransformatie was vanzelfsprekend de voortzetting en de voorlopige bekroning van al de voorafgaande avatarische arbeid van Sri Aurobindo en de Moeder. (De definitieve bekroning zal het zichtbare supramentale lichaam op aarde zijn.) We hebben telkens weer gezien dat de groei van hun verwezenlijking, hoe verrassend en overweldigend soms ook in de aparte stadia, achteraf bezien reeds in ervaringen in het verleden was na te speuren, tot de materialisatie van een bepaalde ontwikkelingslijn als het ware onontkomelijk werd, als een ondergrondse ertsader die ineens door een breuk in het terrein aan de oppervlakte verschijnt. Dezelfde bedenking geldt ook wat de verwezenlijking van het supramentale lichaam van de Moeder betreft. Het is verhelderend dat groeiproces in de *Agenda* en in de *Notes sur le chemin* na te gaan en in grote trekken in zijn chronologische volgorde weer te geven.

- Reeds op 24 januari 1961 zei de Moeder tegen Satprem: ‘In de nacht van eergisteren, ’s nachts, midden in de nacht, ben ik wakker geworden (of liever, werd ik gewekt) met de indruk dat ik in mijn lichaam een veel groter wezen had (en met groter bedoel ik omvangrijker) dan normaal. Het was alsof het er met moeite in kon: het kwam eruit naar buiten. En dat was van zo’n *compacte macht* dat het bijna hinderlijk was.’^[14] Ze zei ook nog dat dat grote lichaam reacties veroorzaakte die in geen enkele verhouding stonden tot een menselijk lichaam, en dat dat gepaard ging met een storm van compacte macht opdat de dingen zouden veranderen. Dit dateert van vóór de dramatische ervaring van 1962. Mogen we misschien veronderstellen dat het hier om haar volledig uitgebouwde supermenselijk lichaam ging?

- 23 juni 1962, dus na haar dood en verrijzenis in april van dat jaar: ‘Ik heb vannacht opgemerkt dat ik heel groot was. Ik ben over het algemeen groot [’s nachts]. Groot en sterk.’ Haar aardse lichaam was toen vierentachtig en maakte de ene crisis na de andere door.

- Op 30 juni zegt Satprem tegen de Moeder: ‘Ik wilde je iets merkwaardigs zeggen. Sujata [toen zijn vriendin, later zijn vrouw] zei tegen

me dat elke keer dat ze je 's nachts ziet sinds je je in maart in je kamer teruggetrokken hebt, ze je *veel groter* ziet dan je vroeger was.' De Moeder: 'Maar iedereen [heeft die ervaring]! Iedereen! Ook ikzelf, wanneer ik mezelf zie ben ik heel groot. Wat is er gebeurd? ... Het is het nieuwe wezen ... Zal het zich fysiek verwezenlijken? Ik weet het niet. Het is een wezen uit het subtiel-fysieke. Het is geen vitaal wezen, het is een wezen uit het subtiel-fysieke en ik ben groot en sterk ... Het heeft geen leeftijd, het is jong noch oud ... Het is helemaal anders. En groot, sterk ... De dag komt dat het concreet zichtbaar zal zijn, dat men het zal zien ... Het spreekt vanzelf dat ik logischerwijs onzichtbaar zou moeten blijven tot ik in mijn nieuwe vorm verschijn. Maar dat blijkt niet vlug te gaan!' ^[15]

- 3 november 1962: 'Hé, ik heb verleden nacht opgemerkt dat ik fysiek heel jong was! Dat was vanzelfsprekend het subtiel-fysieke, maar ik was heel erg jong.' ^[16]

- 22 december 1962: 'Ik heb de laatste dagen geconstateerd dat ik me herinnerde naar beneden te zijn gegaan, mensen en dingen te hebben gezien, gepraat te hebben, bepaalde dingen in orde te hebben gebracht – heel wat verschillende taferelen ... uit de *fysieke* herinnering. Geen dingen die ik tijdens een uittreding met het innerlijk zicht heb gezien: de *materiële* herinnering bepaalde dingen gedaan te hebben ... Ik heb me af gevraagd: "Maar ben ik dan materieel naar beneden gegaan?" ... Iedereen kan getuigen dat ik niet naar beneden ben gegaan, dat ik deze kamer niet heb verlaten. Toch heb ik de materiële herinnering dat te hebben gedaan, zelfs naar buiten te zijn gegaan. Zie je, ik zit met een probleem. Die herinnering is niet alleen op-en-top materieel, maar de gevolgen van wat ik gedaan heb *bestaan*. [17]

- 22 juni 1963: 'Sri Aurobindo is gekomen met het idee, of de Order, of de overtuiging dat het voor nu was. Maar in hoeverre is de transformatie voor nu? En wat betekent "nu"? Over hoeveel tijd strekt dat zich uit? ... Er is zo'n zekerheid, zo'n zekerheid dat het nu reeds zo *is*, maar dan gezien van de andere kant.' ^[18]

- 24 augustus 1963: ‘Het ferment dat alles doet rijzen is *minstens* even belangrijk [als de persoonlijke verwezenlijking]. In de grond is dat waarschijnlijk de voornaamste bestaansreden van dit lichaam ...

Al die problemen waar ik het over heb zijn problemen gesteld door het lichaam, voor het lichaam. Binnenin is alles helemaal in orde, alles is precies zoals het hoort ...

Het zal helemaal niet gaan zoals de mensen het denken of verwachten ... Ik heb mezelf *gezien* zoals ik ben ...

Maar als je dat zegt, stellen de mensen zich voor dat het gaat om een psychisch of mentaal zien. Dat is het niet! Daar heb ik het niet over! Ik heb het over een fysiek zien, met deze ogen [de Moeder raakt haar ogen aan]. Maar een *waarachtig* fysiek zien in plaats van het vervormde zien zoals het nu is [bij de mensen].

Ik wil maar zeggen dat de ware werkelijkheid veel wonderbaarlijker is dan we ons kunnen voorstellen, omdat wat we ons voorstellen altijd een aanpassing of een verheerlijking is van wat we zien. Maar dat is het niet! Dat is het niet!

Ik ben niet helemaal zeker dat ik niet reeds, fysiek, in een waar lichaam besta. Ik zeg “ik ben niet helemaal zeker” omdat de uiterlijke zintuigen er geen enkel bewijs van hebben, maar ... Ik probeer niet en ik heb nooit geprobeerd te zien of te weten. Ik probeer dat niet, maar af en toe is er als het ware iets dat zich opdringt: een ogenblik lang zie ik me, voel ik me, objectiveer ik me zoals ik ben. Maar dat duurt enkele seconden en, pffft, het is weg – weer vervangen door de vroegere gewoonte.

Zie je, we kunnen alleen maar denken aan dingen die van het een in het ander veranderen: je wordt weer jong, alle tekenen van de ouderdom verdwijnen, enzovoort. Dat is achterhaald, het is niet zo. Het is niet zo!’³² – 11 augustus 1964: ‘Twee uur lang de ervaring van de Almacht – de Almacht van *de Heer* –, twee uur lang, met alle beslissingen die in de tussentijd genomen werden, met andere woorden de uitdrukking van wat zich in het aardse bewustzijn ging verwerklijken ...

En wat eigenaardig is (ik was heel erg bewust, helemaal bewust; het ‘Getuige’-bewustzijn wordt nooit uitgeschakeld, maar het stoort niet): ik wist, ik zag (en mijn ogen waren nochtans gesloten, ik lag op mijn bed), ik zag mijn lichaam bewegen, elk gebaar, elke vinger, elke houding, en dat was telkens iets dat werd verwezenlijkt ...

Ik heb de indruk dat die Actie helemaal niet beperkt was tot het moment dat het hier actieve bewustzijn eraan deelnam: het is de hele tijd zo. Eén seconde [van verinnerlijking] is voldoende, dat ik niet praat, niets doe, en ik voel die gouden Luister achter alles. “Achter”? ... Het is niet achter, het is niet in: het is ... wat alles ondersteunt. Wat altijd aanwezig is. Maar in de loop van de ervaring heeft men me twee uur van een *algehele* deelname eraan gegeven. Er was alleen nog Dat, niets bestond nog behalve Dat. En aan alle cellen werd een onvergetelijke vreugde geschonken: ze waren Dat geworden ...

Hoe dan ook, het werk gaat heel snel. Dit is werkelijk wat Sri Aurobindo “Het Uur van God” heeft genoemd. Het is heel erg vlug aan het gaan.’

- 7 november 1964: ‘Ik was aan het rusten – na het middageten rust ik een halfuurtje – en aan het eind van mijn rust zie ik mezelf ineens: ik zie me rechtop naast mijn bed, heel groot, in een prachtig kleed en met iemand die in het wit gekleed was naast me. En ik heb dat gezien net op het ogenblik dat het was alsof ik ging bezwijmen: ik was tegelijk de persoon die daar stond en de persoon die van op het bed toekeek. En tegelijkertijd heb ik gevoeld wat zinkt, wat uit het hoofd neerzinkt: het hoofd wordt helemaal geledigd. En de rechtopstaande persoon glimlachte, en de persoon op het bed vroeg zich af: “Wat is dit? Ik ben aan het bezwijmen maar ik lig op mijn bed!” Zo was dat. En daar het voor me tijd was om wakker te worden, dat wil zeggen in het uiterlijke bewustzijn terug te keren, ben ik teruggekeerd. En ik zat dan met dat probleem: wie was het die daar stond? ...’

- 2 augustus 1967: ‘Het subtiel-fysieke blijkt meer en meer getransformeerd te zijn. Er is nog een mysterie tussen de twee. Een mysterie. Ze zijn coexistent [het fysieke en het subtiel-fysieke lichaam] en

toch ... [gebaar als van een verbinding die ontbreekt] het subtiel-fysieke schijnt geen invloed te hebben op dit hier [het fysieke lichaam]. Er is nog iets dat gevonden moet worden, iets ...' [19]

- 9 april 1969: 's Nachts is het lichaam groot en het is actief, het doet dingen. Het is het subtiële lichaam dat dingen doet, dat actief is, dat een bestaan leidt waar het zich volledig van bewust is. En het verschilt van dit [de Moeder raakt de huid van haar handen aan]. Maar het is een lichaam dat *fysiek* is in het subtiel-fysieke en het is reeds iets dat permanent is, in de zin dat je zo *blijft*. Je vindt de dingen terug zoals je ze achtergelaten hebt. Ze bestaan op permanente wijze, maar ze zijn niet zichtbaar met het gewone gezichtsvermogen. Maar ze hebben een logisch en continu bestaan. Welnu, de vorm is daar de ware uitdrukking van de bewustzijnstoestand, terwijl de vorm hier het resultaat is van ... je zou kunnen zeggen van al de leugens verspreid in het bewustzijn.

Degenen die me 's nachts zien, zij die in de subtiële wereld kunnen zien, zien me niet zo [de Moeder wijst naar haar lichaam]. Ze zien me zoals ik ben en ze zeggen: "Hé, maar u bent zo en zo." Maar opdat het één de plaats van het ander zou innemen ... ?' [20]

- 19 juli 1969: 'Het fysieke lijkt minder de overhand te hebben. Vroeger had je de indruk dat, ja, dat [het subtiel-fysieke] wel geen "droom" was, zoals de mensen zeggen, maar dat het een meer subtiel en minder precies bewustzijn was en dat het fysiek bewustzijn helemaal concreet en precies was. Maar dat onderscheid is nu [niet langer van kracht]. Het andere [het subtiel-fysieke bewustzijn] is bijna concreter en reëler geworden dan het fysieke bewustzijn. Het zuiver materiële bewustzijn is onvaster dan dat [subtiel-fysieke bewustzijn]. Je hebt de indruk van iets dat niet helemaal zeker is. Niet helemaal zeker. Vreemd is dat.' [21]

- 28 februari 1970: 'Mijn lichaam is nu materieel gebogen, maar 's nachts was het helemaal normaal! En ik slaap niet! Wat mag dat zijn? Ik weet het niet ... En ik treed niet uit mijn lichaam ... Of is dit lichaam vervangen door een ander? Ik weet het niet.' [22]

- Op 9 mei 1970 had de Moeder een ervaring waarbij ze haar nieuwe lichaam zag: ‘Wel, ik heb het gezien, mijn lichaam – hoe het zijn zal. Het is prima’, zei ze lachend. Naar de vorm was het niet zo erg verschillend van het huidige mensenlichaam, maar ‘ontzettend verfijnd’. Het was geslachtsloos, ‘man noch vrouw’, en het had een kleur ‘enigszins zoals de kleur van Auroville’, oranjeachtig dus. Bij haar bevond zich ‘de fysieke Moeder’, die wij Moeder Natuur zouden noemen, en die door een symbolisch gebaar de vorming van het nieuwe lichaam aanvaardde. ‘Dat wil zeggen dat de materiële Natuur de nieuwe schepping heeft aanvaard.’

24 maart 1972. ‘Voor het eerst, vroeg in de ochtend, heb ik mezelf gezien, mijn [nieuwe] lichaam. Ik weet niet of het het supramentale lichaam is dan wel een overganglichaam, maar ik had een geheel nieuw lichaam, in de zin dat het geslachtsloos was: het was geen vrouw en het was geen man. Het was erg blank. Maar dat komt doordat ik blank van huid ben, geloof ik, ik weet het niet. Het was heel slank – het was mooi. Werkelijk een harmonische vorm.

Dit is dus de eerste keer. Ik wist helemaal niets, ik had geen idee hoe het zou zijn of wat dan ook. En ik zag: ik *was* zo, ik was zo geworden.’^[23] De dag daarop vroeg Satprem om nadere uitleg. De Moeder: ‘Ik *was* zo. Dat was ik. Ik zag mezelf niet in een spiegel, ik zag me zo [en de Moeder boog het hoofd als om haar lichaam te bekijken]. Ik was zo.

Het was de eerste keer. Het was rond vier uur ’s ochtends, denk ik. Het was iets volkomen natuurlijks. Ik herinner me alleen maar wat ik gezien heb [van de borst tot de dijen]. Ik droeg alleen maar sluiers, dus zag ik alleen ... Wat heel erg verschilde was de romp, van de borst tot aan het middel: man noch vrouw.

En het was mooi. Ik had een heel, heel slanke vorm, erg dun – erg dun maar niet mager. En de huid was zeer blank. De huid was zoals de mijne. Maar een heel mooie vorm. Maar geen sekse, je kon niet zeggen ... Man noch vrouw. De sekse was verdwenen.

Hier ook [de Moeder wijst naar haar borst], niets van dat alles. Ik weet niet hoe het te zeggen. Het was als een herinnering maar het had geen vorm

meer, zelfs niet zoveel als bij de mannen. Een erg blanke huid, heel gelijkmatig. Zo goed als geen buik. De maag ... geen maag. Dat was allemaal erg dun.

Zie je, ik heb er geen speciale aandacht aan geschonken, omdat ik zo was, het was volkomen natuurlijk ...'

'Maar was dat zo in het subtiel-fysieke?' vroeg Satprem. 'Het moet zo zijn in het subtiel-fysieke', antwoordde de Moeder. En Satprem weer: 'Maar hoe zal dat dan in het fysieke overkomen?' – 'Dat is het juist, ik weet het niet', antwoordde de Moeder. 'Ik weet het niet. Ik weet het niet. Het was ook duidelijk dat er geen gecompliceerde spijsvertering kon zijn zoals nu en evenmin de uitscheiding zoals nu ... Maar hoe het lichaam zelf zal veranderen? Ik weet het niet. Ik weet het niet.'^[24]

Dat alles in acht genomen, staat het buiten kijf dat de Moeder een supramentaal lichaam had in de supramentale wereld die gereed was om zich op aarde te manifesteren.

De vraag was hoe het supramentale 'archetype' dat zij had gevormd zich in de grofstoffelijke materie zou kunnen manifesteren. Het was noodzakelijk dat de grofstoffelijke materie in steeds grotere mate zou worden getransformeerd door het proces van de 'perméation', de zich meer en meer verbreidende doordringing. Het supramentale lichaam, met zijn goddelijke eigenschappen, kan logischerwijs slechts in een verfijnde, gesupramentaliseerde materie vorm aannemen. Van de menselijke kant gezien vereist dat een puur wonder, het wonder van een nieuwe schepping in de evolutie, met de grootste saltus, de grootste ommekeer die zich ooit in de geschiedenis van de Aarde heeft voorgedaan. Men bedenke echter dat de verschijning van het Leven in de materie eveneens een puur wonder is geweest, en de vestiging van het vermogen tot nadenken en redeneren niet minder. 'Op het eind zal er een wonder plaatshebben', zei de Moeder.

Hoeveel tijd zou het vergen, dat wonder van de zichtbare verschijning van het supramentale wezen op onze Aarde? De Moeder had het in 1956 nog over miljoenen jaren. 'Ik heb jullie gezegd dat vóór de resultaten van de supramentale manifestatie zichtbaar en tastbaar zullen zijn, door iedereen

waarneembaar, er miljoenen jaren kunnen verlopen.’^[25] Later schatte ze dat op duizenden jaren en nog later op driehonderd jaar ongeveer, een spanne tijds reeds door Sri Aurobindo voorzien en die haar toen waarschijnlijk vanwege haar eigen vooruitgang aannemelijk leek. Haar blijvende aanwezigheid op aarde en haar werk na 1956, en dan weer na 1962, heeft het proces zonder enige twijfel met duizenden jaren bekort. ‘Zonder dat de wereld het wist, stond ze voor de wereld.’

Maar de tijd van de aanwezigheid van haar aardse lichaam onder de mensen was bijna verstreken.

1972 was het eeuwfeestjaar van Sri Aurobindo’s geboorte. De Moeder wilde dat het op waardige wijze zou worden gevierd. Er werden over heel India herdenkingsplechtigheden georganiseerd, met comités, toespraken en gedenkboeken. Men had het over het Supramentale hier en het Supramentale daar, en over Sri Aurobindo’s filosofisch en yogisch systeem, maar het deed allemaal zo theoretisch aan, zo abstract, zo academisch en bijna machteloos. De personen met een waar inzicht in wat zijn Werk als Avatar betekende en wat zijn ‘opvolgster en medewerkster’ nog ononderbroken aan het doen was, kon je misschien op de vingers van je twee handen tellen.

Om middernacht, het uur dat de eeuwfeestdag begon, zaten de volgelingen en talrijke bezoekers rond Sri Aurobindo’s tombe, in haar eenvoud zo mooi onder die grote boom. Sunils muziek klonk op, met een glasheldere vrouwestem die Sri Aurobindo’s naam als mantra zong in het Sanskriet. En vlak boven dat graf vol bloemen en gehuld in wierooksluiers stond de volle Maan.

De volgende dag ontving iedereen de boodschap van de Moeder voor die dag: ‘One more step towards eternity’ – een stap temeer naar de eeuwigheid.

[32] ‘Allen die verwachtten Moeder opeens verjongd, zonder rimpels en niet langer gebogen te zien, en verheerlijkt in dezelfde oude lichaamssubstantie, hadden een verkeerde kijk op het verschijnsel.’ Satprem, *Mère II*, blz. 250.

28.

De rups en de vlinder

‘Sterven aan de dood’, met andere woorden niet langer kunnen sterven omdat de dood onwerkelijk is geworden. ^[1]

de Moeder

*‘And death shall have no dominion.’
(En de dood is dan niet langer soeverein.)*

Dylan Thomas

De Moeder heeft haar lichaam afgelegd op 17 november 1973.

Een Europese sadhak herinnert zich: ‘Op 18 november, omstreeks zeven uur in de morgen, werd hard op mijn deur en op mijn raam gebonkt door mijn benedenbuurman, een Tamil die vroeger in het Franse leger had gediend en die voor mij als een broer was geworden. Hij riep: “De Moeder is gestorven! Iedereen zegt dat de Moeder gestorven is!” Ik liet die woorden even tot me doordringen, stapte uit mijn bed en knielde gewoon op de vloer van mijn kamer, een gebaar van overgave met de woorden van overgave die altijd de hare waren geweest: “Uw wil geschiede.” In ben door het park naar de Ashram gefietst. Het was een prachtige, zonnige dag. Ik ontmoette andere ashramieten die reeds van de Ashram terugkwamen lopen of fietsen en die me aankeken met ernstige gezichten, of ik het schokkende nieuws al wist. Er stond reeds een lange, lange rij mensen rond het centrale Ashramgebouw gewonden, ashramieten en mensen uit de stad, van alle standen. De eersten waren toegelaten even na vieren. Er werd gefluisterd, gehuild en er heerste een atmosfeer van diepe verslagenheid. De ordedienst, bestaande uit jongens en meisjes van de Ashram, geleid door de ‘kapiteins’ van de lichamelijke opvoeding, was al helemaal georganiseerd. Het duurde niet lang voor ik het gebouw kon binnengaan, en vervolgens de meditatiehal. Daar lag ze, de Moeder die ik zes maanden tevoren voor het laatst had gezien, in een lang wit kleed op een wit rustbed, onder zoemende

ventilatoren. Ze zat veel meer dan ze lag. Had ik niet geweten dat het de Moeder was, ik zou haar niet herkend hebben, zozeer was haar gezicht veranderd.’

Hoe was het gebeurd? De beste informatiebron betreffende de laatste dagen en het heengaan van de Moeder is de geïmproviseerde toespraak die Pranab Kumar Bhattacharya op 4 december 1973 voor de ashramieten op het speelterrein heeft gehouden. Hij had jarenlang dag en nacht aan de zijde van de Moeder geleefd en had de gebeurtenissen dus niet alleen van dichtbij meegemaakt, maar was er ook bij betrokken geweest. Hij was het hoofd van de lichamelijke opvoeding en werd weleens ‘de lijfwacht’ van de Moeder genoemd. Wanneer zij in de laatste jaren niet zo goed te been meer was, leunde ze op zijn arm om haar darshan te geven. Hij had een moeilijk karakter en Narayan Prasad noemt hem in een van zijn boeken ‘de meest geliefde en meest gehate man in de Ashram’. Uit alles blijkt dat er een heel speciale relatie tussen hem en de Moeder bestond, belangrijk voor haar Werk als geheel. In een van zijn verjaardagskaarten heeft zij geschreven: ‘Voor u, die mijn liefde heeft uitgekozen toen de tijd gekomen was om met mijn werk in het meest materiële vlak te beginnen.’^[2]

De moeilijkheden met de gezondheid van de Moeder, vertelde Pranab, waren reeds in de maand april van 1973 begonnen. Toch wilde ze haar dagelijkse taak niet opgeven en ontving ze nog een twaalfstal personen per dag, vooral secretarissen en afdelingshoofden. Op 20 mei was het ineens heel ernstig geworden. ‘Ze zei dat ze geen controle over haar lichaam had. Ze hield er toen volledig mee op mensen te ontvangen en bleef bijna de hele tijd in bed met de ogen dicht.’ Eten was al lang een probleem geweest; nu werd het nog erger. ‘Allen beneden op de binnenplaats moeten hebben gehoord hoe we al het mogelijke moesten doen om haar een weinig te doen eten.’

Op 10 november werd ze, zoals elke dag, door dokter Prabhat Sanyal medisch onderzocht; hij constateerde dat haar bloeddruk erg laag was en haar hart heel erg zwak, en dat het veel slagen miste. ‘In feite deed haar hart het niet meer van die dag af.’ Ze bleef nu de hele tijd in bed. In de nacht

van de 13de vroeg ze Pranab om haar schouders van het bed te tillen, dan haar benen, dan haar hele lichaam. Het scheen haar wat verlichting te schenken. Het moet, eens te meer, een verschrikkelijk lijden zijn geweest. ‘Ik ben maar een stofje, maar een stofje dat lijdt’, had ze eens gezegd. Haar lichaam begon ook doorligplekken te vertonen. Ze vroeg die nacht om de tien minuten of om het kwartier te worden opgetild, wat Pranab en Champaklal deden tot ze rond vier uur ’s morgens in slaap viel.

Op 14 november wilde ze lopen: ‘Make me walk.’ ‘We aarzelden’, zegt Pranab, ‘maar omdat ze aandrong tilden we haar van het bed. Ze kon niet lopen, strompelde wat, zakte bijna in elkaar. Toen we dat zagen, legden we haar weer op haar bed. We stelden vast dat haar gezicht bijna helemaal wit was geworden en haar lippen blauw. We besloten toen dat, wat ze ook mocht zeggen, we haar niet opnieuw uit het bed zouden halen om weer te lopen. Ze had bijna twintig minuten nodig om te herstellen. Daarna zei ze opnieuw: “Til me op, ik wil lopen.” We weigerden ... We gaven haar toen Siquil, zoals door de dokter voorgeschreven. Het duurde bijna drie kwartier voordat ze rustig werd en ze sliep van twee tot vier [in de nacht], maar toen ze wakker werd zei ze opnieuw: “Pranab, til me op en zorg dat ik loop. Mijn benen raken verlamd. Als je me helpt om te lopen, zullen ze weer gezond worden.” Maar we luisterden niet naar haar.’

15 november was een ietwat betere dag. De Moeder at ook wat meer dan de vorige dagen. Daarna vroeg ze weer om van haar bed te worden opgetild en te lopen. Toen haar helpers weigerden, drong ze niet langer aan. ‘Vanaf die dag werd ze volkomen gehoorzaam’, zegt Pranab. Haar leven lang had ze haar lichaam gedrild om tot het uiterste te gaan: ‘Va, continue, marche’ (vooruit, voortdoen, lopen!) ‘Eén iets is altijd nodig: het nooit op te geven’^[3], was een van haar lijfspreuken. Maar nu was er een limiet bereikt.

André, haar zoon, kwam haar op de avond van de 17de, zoals elke avond, even opzoeken. Maar Kumuda, haar assistente, merkte dat de Moeder erg vreemd deed en liet dokter Sanyal roepen. ‘Langzaam kwam alles tot stilstand. De dokter gaf nog een uitwendige hartmassage. Het mocht niet baten. Hij verklaarde daarop dat de Moeder haar lichaam had verlaten. Het

was vijf voor half acht 's avonds. Ik hield haar vast terwijl ze haar lichaam verliet. Het was net alsof een kaars langzaam uitdoofde. Ze was erg vredig, uiterst vredig ...' zegt Pranab. 'Je moest anders haar lijden gezien hebben om het te kunnen geloven.'

Het lichaam werd tot elf uur met rust gelaten. Buiten de aanwezigen in de kamer wist nog niemand wat zich daar op de tweede verdieping had af gespeeld. Om elf uur werd het lichaam gewassen en aangekleed. Om twee uur werd het langs de trap naar beneden gebracht en in de meditatiehal opgebaard. De ordedienst, de fotografen en sommige vooraanstaanden werden gewekt. Een bericht voor *All India Radio* werd opgesteld. Om kwart over vier gingen de deuren van het centrale Ashramgebouw open voor een laatste darshan. Twee dagen lang trokken duizenden aan haar voorbij, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat.

'En toen, op 20 november, om kwart over acht in de ochtend, hebben ze haar in een kist gelegd', schrijft Satprem. 'Wij stonden aan de rechterkant van die kist. Ze zat meer dan ze lag op die witte kussens, met haar handen op haar knieën. Een lichtstraal raakte haar hals. Vervolgens ging het deksel dicht – geen lichtstraal meer, niets meer.'^[4] Het Ashramgebouw was propvol mensen, tot op de daken. En het lichaam van de Moeder werd in de Samadhi neergelaten, waar het zich nu nog altijd bevindt in een ruimte boven het stoffelijk overschot van Sri Aurobindo, een ruimte die de Moeder in 1950 had laten uitsparen.

Een Canadese vraag

Zo, wat bleef er over van de grandioze droom van 'het Goddelijk Leven' op aarde, van de onsterfelijke supermens die een nieuwe wereldorde zou vormen? Sri Aurobindo was gestorven en nu was de Moeder ook dood. Hun lichamen bevonden zich in die tombe daar, bedolven onder een weelde van dagelijks ververste bloemen. En de volgelingen zaten eromheen of ertegenaan gehurkt of geknield, als mieren rond een druppel honing. Wat zou er van de Ashram worden? Wat zou er van hen worden?

Vanzelfsprekend keerde iedereen zich om uitleg en troost tot de volgelingen die een groot aanzien genoten, tot degenen die verondersteld werden te weten, en misschien vooral om de verzekering dat het allemaal een diepe zin had, dat het in de lijn van de beschikking der dingen lag en dat hun ondanks alles het beste ten deel zou vallen.

In de Indiase familie bekleedt de oudste broer de hoogste positie; hij is het familiehoofd dat over alles beslist. De rol van Oudste Broer in de Ashram werd vervuld door Nolini Kanta Gupta, wiens leven sinds hun opsluiting samen in de gevangenis van Alipore nauw met dat van Sri Aurobindo verbonden was geweest en die als het toonbeeld van de sadhak van de Integrale Yoga gold. Het was dan ook naar hem dat de volgelingen opkeken voor een boodschap van hoop en een verklaring van het onverklaarbare waarmee ze geconfronteerd werden. Nolini had in de allereerste dagen na het heengaan van de Moeder reeds een boodschap laten ophangen: ‘Het lichaam van de Moeder behoorde tot de oude schepping. Het was bedoeld om tot voetstuk (‘pedestal’) van het nieuwe lichaam te dienen. Het heeft zijn doel goed vervuld. Dit is een test om te zien in hoeverre we de Moeder trouw zijn, trouw aan haar bewustzijn. Dat lichaam weer tot leven brengen zou betekenen ook zijn oude moeilijkheden weer oproepen. De moeilijkheden van dat lichaam werden door haar zoveel mogelijk geëlimineerd in de mate dat ze daartoe in staat was terwijl ze zich in het lichaam bevond – meer was niet mogelijk. Voor een nieuwe mutatie was een nieuw procédé nodig. De “dood” was de eerste stap van dat procédé.’

In het maartnummer van jaargang 1974 van *Mother India* en tegelijk in het aprilnummer van dezelfde jaargang van *The Advent*, ook een Ashramtijdschrift, verscheen een andere tekst van Nolini die verstrekkende gevolgen zou hebben. Iemand uit Canada had hem volgend citaat van Sri Aurobindo gestuurd: ‘De fysieke nabijheid van de Moeder is onontbeerlijk voor de volheid van de sadhana in het fysieke vlak. Transformatie van het fysieke en uiterlijke wezen is anders niet mogelijk.’^[5] Vandaar dus de ‘Canadese vraag’: ‘Hoe moeten we deze woorden interpreteren in het licht van het recente heengaan van de Moeder? Betekent het dat een volledige

transformatie voor de aspirant niet langer mogelijk is? Of is er een eind gekomen aan het volgelingschap in het materiële vlak op het pad van de Integrale Yoga?’ Ongeacht de formulering was het ongetwijfeld een probleem dat velen bezighield.

Nolini’s antwoord: ‘Het spreekt vanzelf dat het onmiddellijke programma van een fysieke transformatie is uitgesteld – niet afgeschaft. Wat ons echter gegeven werd, is geen geringer wonder. De Moeder heeft voor ons haar nieuwe lichaam voorbereid in de innerlijke wereld, in het subtiel-fysieke, en dat is even levend en tastbaar als haar fysieke lichaam, hoewel niet even concreet. In een van haar laatste *Notes [sur le chemin]* heeft ze het over dit nieuwe, getransformeerde lichaam en beschrijft ze het als het voorwerp van haar visie. Ze heeft dat lichaam opgebouwd in haar lange, moeizame arbeid; ze heeft het opgebouwd tot een volledige vorm en bij ons en de mensheid achtergelaten.

Dat nieuwe lichaam van haar, voorbereid achter het materiële gordijn, heeft ze in de materiële vorm proberen over te brengen; ze heeft zelfs geprobeerd er dit nieuwe element in te prenten of met kracht in over te brengen, maar de Materie en de fysieke natuur van de mens waren nog niet gereed: de Aarde beschouwde het nog altijd als een indringer, als iets dat haar vreemd was. De materiële behuizing is daarom stukgebroken – misschien niet stukgebroken maar in iets anders doorgebroken, maar dat is dan een andere kwestie.

Maar het is hier, levend en glorieus in zijn schoonheid en macht, en het is nog steeds in ons aan het werken, en rondom ons in de wereld, onophoudelijk, voor de uiteindelijke vervulling van zijn materiële belichaming.’ (*Mother India*, maart 1974)

De volgende punten kunnen uit het bovenstaande naar voren worden gebracht: 1. de Moeder had een nieuw lichaam in het subtiel-fysieke; daar Nolini naar de *Notes sur le chemin* verwijst die in het vorige hoofdstuk werden geciteerd, kan hij daarmee niets anders dan haar supramentale lichaam bedoelen, en als hij schrijft ‘niet even concreet’, dan betekent dat: voor ons niet even concreet als de grofstoffelijke materie; 2. ze heeft haar

supramentale lichaam ‘in de materiële vorm’ proberen over te brengen (‘infuse’); omdat de grofstoffelijke materie daar nog niet gereed voor was, heeft die materie het supramentale lichaam afgestoten, waardoor ‘de materiële behuizing’ gebroken is; wat Nolini met ‘doorgebroken’ wil zeggen is niet duidelijk; 3. doordat de materiële, de grofstoffelijke behuizing is stukgebroken, is ‘het onmiddellijke programma van een fysieke transformatie vanzelfsprekend uitgesteld – niet afgeschaft’.

We vinden de opinie als zou het transformatieproces zijn uitgesteld reeds terug in de toespraak van Pranab: ‘Voor het ogenblik is wat gebeurd is misschien alleen maar een uitstel van het werk dat ze op haar eigen lichaam aan het uitvoeren was.’^[6] Men krijgt de indruk dat ‘postponement’, uitstel, in de gesprekken onder de vooraanstaande volgelingen hét magische, troostende woord is geweest in die dramatische en traumatische dagen. Voor degenen die bij de onderneming van Sri Aurobindo en de Moeder betrokken waren, was het taboe over mislukking te spreken. ‘Uitstel’ was een woord dat nog hoop inhield – vooral nadat men de dood van Sri Aurobindo had meegemaakt en gezien tot wat een jammerlijke, beklagenswaardige schim van haar vroegere zelf de Moeder herleid was geweest, ‘een meelijwekkend beeld van hulpeloosheid, om niet te zeggen van absurditeit’^[7] (K.D. Sethna) waren de harten en het geloof zwaar geschokt. ‘Uitstel’ was voor het denken een zuurtje waarop het met voldoening kon zuigen.

K.D. Sethna, als hoofdredacteur van *Mother India* een zeer belangrijke aanwezigheid in het intellectuele landschap van de Ashram, heeft de uitstel-thesis onvoorwaardelijk overgenomen en sindsdien door dik en dun staande gehouden. ‘Wijdogige verbazing, wazigogige vertwijfeling, koudogig scepticisme en scherpogige tegenstand, zowel als kalmogige aanvaarding, zijn de reacties geweest op onze beredeneerde uiteenzetting van Nolini’s korte verklaring dat de fysieke transformatie, hoewel niet afgelast, werd uitgesteld doordat de Moeder haar lichaam heeft verlaten ... De fysieke transformatie kan worden beschouwd als een proces of als een eindprodukt. Het eindprodukt, de verwezenlijking van de supramentalisering van het

lichaam, kan op goede gronden worden beschouwd als uitgesteld in de zin van verschoven naar een later tijdstip of verdaagd. Het proces kan niet zo worden beschouwd: de Moeder, al dan niet aanwezig, is voortdurend aan het werk zowel op haar volgelingen als, in mindere mate, op de rest van de mensheid, en de nieuwe Macht die een factor van de evolutie is geworden, is ook pressie aan het uitoefenen om gevolgen te bewerkstelligen in het oppervlakteleven van de wereld. Het proces is alleen uitgesteld in de zin dat het opgeschort is, vertraagd.’^[8]

En hij schrijft: ‘Ik vrees dat de logica van hun openbaringen [van Sri Aurobindo en de Moeder] ons slechts tot één conclusie kan leiden: de Moeder moet eerst terugkomen op wat voor manier ook en fysiek getransformeerd vóór ons staan, voordat we kunnen komen tot het laatste stadium van Sri Aurobindo’s Yoga van Supramentale Transformatie en Neerdaling.’^[9]

‘De fysieke afwezigheid van de Goeroes moet noodgedwongen het succes van de volgelingen in dit bepaalde deel van de Integrale Yoga [nl. de fysieke transformatie] uitstellen. Het uitstel zal niet verlopen vóór een van de Goeroes op de een of andere manier opnieuw verschijnt of het gemanifesteerde Supramentale en het Supermenselijke Bewustzijn rechtstreeks in de voorhoede van de universele evolutie begint te werken.’^[10] Sethna schijnt in het laatste deel van de zin een deurtje open te laten.

Een unanieme overtuiging

Uit dat alles kunnen we concluderen dat, volgens degenen die verondersteld werden het te weten, het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder door het heengaan eerst van de een en nu van de ander niet mislukt was, ook al had het er alle schijn van. De laatste, zichtbare fase van het Werk, de materiële supramentalisering van het lichaam van de Goeroes, gevolgd door die van de volgelingen, was alleen maar uitgesteld ... om redenen die niemand bekend waren. Vooral op dit punt vervalt K.D. Sethna in een schrille retoriek, met uitdrukkingen als ‘een triomfantelijke

terugtocht’, ‘de paradox van de triomfantelijke terugtocht’, ‘haar heldhaftige val’, ‘alles overwinnend terwijl ogenschijnlijk totaal ten onder gaand’, ‘een reculer pour mieux sauter’, en wat al niet meer. Hij gaat zelfs zover het overlijden van de Moeder met dat van Sri Aurobindo te vergelijken, alsof er in de tussenliggende drieëntwintig jaar niets was gebeurd.

We zouden deze zienswijze aan de tand kunnen voelen met een simpele vraag: wie heeft ooit gehoord van een Avatar die terug moest komen om zijn werk af te maken? En Sethna is zo hoopgevend te schrijven dat we de terugkeer van de Moeder ‘misschien zelfs over honderd jaar’ mogen verwachten, zonder voor die tijdspanne enige grond aan te geven, terwijl er in alle bekende gevallen heel wat meer tijd is verlopen tussen de incarnaties van de Avatars in.

De basis van die zienswijze is de overtuiging dat indien niet het lichaam van Sri Aurobindo dan toch zeker dat van de Moeder *zichtbaar getransformeerd moest worden*, nu, als eindresultaat van het aan de gang zijnde transformatieproces. De teksten laten over die bij de volgelingen ingewortelde overtuiging geen twijfel bestaan.

Bijvoorbeeld. Eerst Pranab weer, in zijn toespraak van 4 december 1973: ‘Ik ben absoluut zeker dat [de Moeder] niet in staat zou zijn geweest al het Grote Werk te doen dat ze gedaan heeft, was ze niet overtuigd geweest dat ze de Supramentale Transformatie in haar huidig lichaam zou verwezenlijken.’^[11]

Vervolgens Sethna, in een artikel uit november 1974: ‘Het is hoogst onwaarschijnlijk, indien niet absoluut onmogelijk, dat zij die in nauw contact met de Moeder hebben geleefd sinds 24 november 1926 vol hoop maar ten onrechte zouden hebben gewacht om het lichaam van de Moeder volledig getransformeerd te zien, en dat de Moeder, hun gedachten kennend, toch hun vergissing niet op ondubbelzinnige wijze zou hebben gecorrigeerd, maar die ontdekking aan henzelf zou hebben overgelaten door het bestuderen van haar gesprekken nadat ze op 17 november 1973 haar lichaam had verlaten! Er is niet de geringste twijfel dat ze degenen die

zevenenveertig jaar lang [zoals hijzelf] in nauw contact met haar hebben geleefd, toeliet te geloven dat ze er met al haar spirituele macht naar streefde een volledige transformatie van haar lichaam tot stand te brengen.’
[12]

Ook Dyuman sprak dezelfde opinie uit. Dyuman was uit Gujarat naar Pondicherry gekomen in 1923 en had sindsdien Sri Aurobindo en de Moeder persoonlijk gediend, terwijl hij daarnaast de leiding had van de keuken en de dining-room, met in feite de zorg voor de hele voedselvoorziening van de ashramieten. Hij werd een der zes officiële beheerders van de Ashram en werd algemeen beschouwd als het voorbeeld van ‘de werker’, van de beoefenaar van de karmayoga als aspect van de Integrale Yoga.

In februari 1988 had hij een gesprek met een groepje jongeren uit de Ashram school voor zijn kamer in het centrale Ashramgebouw, op een paar passen van de Samadhi. Hij had het over de historiek van de gebouwen die ze om zich heen zagen, over de katten die de Moeder hield bij wijze van evolutionair experiment, enzovoort. Over het graf zelf sprekende, zei hij: ‘Waarom de plaats hier sinds 1930 werd vrijgehouden, dat wist zij [de Moeder], ook al zei ze tegen ons, ook al zei Sri Aurobindo tegen ons vanaf 1920 dat hij altijd zou blijven (‘that he would remain forever’) en werd 24 november uitgeroepen tot de Dag der Overwinning, en kwam twee dagen later de Dag der Onsterfelijkheid. De Moeder had de Kracht der Onsterfelijkheid naar beneden gebracht. Maar de Goddelijke Genade heeft andere wegen. Hij verliet zijn lichaam en de Moeder besliste hem in het centrum van deze Ashram te houden ...’ [13]

Zulke uitspraken van vooraanstaanden, die bij het heengaan van de Moeder vijfendertig, vijfenveertig of meer dan vijftig jaar in de Ashram hadden geleefd, houden alle eenparig hetzelfde staande, en wel dat Sri Aurobindo en de Moeder aldoor hadden gezegd of laten verstaan dat ze niet zouden sterven, en dat het lichaam waarin ze zich geïncarneerd hadden ook het lichaam van hun supramentale transformatie zou zijn. Het is een unanieme overtuiging die door de buitenstaander op het eerste gezicht

moeilijk in twijfel kan worden getrokken. Wat hebben Sri Aurobindo en de Moeder zelf over het onmiddellijke doel van hun Yoga gezegd of geschreven?

In een ongedateerde brief van Sri Aurobindo uit *Letters on Yoga* lezen we: ‘Wat wij aan het doen zijn, indien en wanneer we slagen, zal een begin zijn, geen voleinding. Het is de fundering van een nieuw bewustzijn op aarde.’^[14] In een brief van 31 juli 1935 schrijft hij: ‘Ik probeer de wereld niet helemaal in één keer te veranderen, maar er slechts centraal iets in naar beneden te brengen dat ze nog niet bezit, een nieuw bewustzijn en een nieuwe macht.’^[15] En reeds in de *Synthesis* had hij geschreven: ‘Men denke erom dat de supramentale Ommekeer moeilijk is, ver weg, een allerlaatste ommekeer. Hij moet gezien worden als aan het eind van een ver perspectief. Hij kan en mag niet als een allereerste doel worden gesteld, als een doelstelling die voortdurend in gedachte wordt gehouden of als een onmiddellijk oogmerk.’^[16]

Had Sri Aurobindo zich misschien anders uitgelaten in de vroege gesprekken die zijn terugtrekking voorafgingen? We kunnen dat nagaan in A.B. Purani’s *Evening Talks* die de periode 1920-’26 bestrijken. We vinden daar over dat onderwerp ondermeer:

- ‘Zelfs ik ken het resultaat niet [van mijn yoga]. Ik heb van binnenin een aanwijzing ontvangen dat ze verwezenlijkt zal worden. Toch ken ikzelf het eind niet van mijn avontuur. Heel weinigen hebben in het verleden deze yoga gevolgd en niemand heeft het materiële vlak overwonnen. Dat is de reden waarom het een avontuur in het Onbekende is.’ (13 februari 1923)

- ‘Wij kunnen een begin maken, nadien kan dat worden vervolmaakt.’ (2 juli 1926)

- ‘Het is volledig mogelijk dat we een begin kunnen maken en dat het zich dan in de mens geleidelijk verder zal ontwikkelen.’ (2 juli 1926)

- ‘Deze yoga is geen pasklaar systeem. Ze is een groei door ervaring.’ (21 augustus 1926)

- Vraag: ‘Beloofst u dat de wereld van de goden zal neerdalen?’ Sri Aurobindo: ‘Ik beloof niets. “Op voorwaarde dat het Supramentale

neerdaalt”, dat is wat ik zeg.’ (9 november 1926)

Dat is allemaal in de lijn van wat we vroeger hebben gezien: de Visie en de Verzekering die aan Sri Aurobindo werden gegeven en dan de uitwerking van zijn sadhana, stap voor stap in het Onbekende, ‘in het maagdelijk oerwoud’ met al zijn onzekerheden en wederwaardigheden. Peter Heehs schrijft dan ook: ‘[Sri Aurobindo] verwachtte geen volledig succes tijdens zijn leven. Maar hij geloofde dat alles wat hij verwezenlijkte zou helpen bij de eventuele vestiging van een goddelijk leven op aarde, in een lichaam, en niet alleen in een onsubstantiële hemel of nirvana.’^[17]

We moeten concluderen dat Sri Aurobindo niet de bron kan zijn geweest van de in de Ashram algemeen verspreide overtuiging dat hij en de Moeder hun fysieke lichaam supramentaal zouden transformeren. Had de Moeder misschien tot die opinie aanleiding gegeven? Enkele van haar uitspraken in dat verband luiden:

- ‘Natuurlijk, als er plotseling stralende verschijningen waren, of als de uiterlijke fysieke vormen helemaal veranderden, dan, denk ik, zou zelfs een hond of een kat, of onverschillig wat, dat merken. Maar dat zal tijd vergen, het is niet voor nu onmiddellijk! Het is niet voor meteen, het is voor verderop, voor later. Veel grote dingen zullen voordien plaatshebben en, let wel, ze zullen veel belangrijker zijn [dan de zichtbare lichaamstransformatie]. Want [de lichaamstransformatie] is alleen maar de bloem die ontluikt. Maar vóór ze kan ontluiken moet het principe van haar bestaan in de wortel van de plant aanwezig zijn.’ (4 januari 1950)

- ‘Als men de lijn volgt van wat [Sri Aurobindo] op het einde geschreven heeft, ziet men heel duidelijk dat hij na ... Ja, het is als een rijk zaad van licht dat hij heeft uitgestrooid. En zelfs nadat hij gezegd had: “Het is nu dat het zich zal realiseren”, zelfs nadat hij in zijn werk vooruitgang maakte en doelbewust aan die realisatie werkte, heeft hij meer en meer alle etappes gezien waar de mens doorheen moest. En hoe meer hij dat zag, hoe meer de draagkracht van zijn woorden was: “Geloof niet dat het u ineens te beurt zal vallen. Denk niet dat deze weg een ogenblikkelijk mirakel is.”

En nadat hij over die neerdaling van het Supramentale had gesproken, heeft hij gezegd dat er een overgangswezen tussen onze huidige mentale conditie (zelfs van het bovenste hogere mentale) en de supramentale wereld moest worden voorbereid. Want hij zei dat als men meteen in de Gnosis overging, dat zo'n plotselinge verandering zou zijn dat de constitutie van ons mentale wezen het niet zou kunnen verdragen: er is een overgangsvorm nodig. Ik ben daar volkomen van overtuigd door twee ervaringen die ik heb gehad. Tweemaal was dat een ware bezitname [van haar fysieke lichaam] door de supramentale wereld en tweemaal was het alsof het lichaam – werkelijk het fysieke lichaam – volledig ontbonden ging worden door wat men bijna het tegengestelde van zijn conditie zou kunnen noemen.' (15 oktober 1961)

Hierbij zij opgemerkt dat Sri Aurobindo uitdrukkelijk en herhaaldelijk heeft gezegd: 'Mijn wil is voor nu', maar dat hij dan telkens de neerdaling, de vestiging van het Supramentale Bewustzijn op aarde bedoelde, hetgeen in 1956 heeft plaatsgehad. Zoals we elders hebben gezien, weigerde hij pertinent zich over de werking van het Supramentale uit te laten, dus ook over het hoe of wanneer van de supramentale lichaams-transformatie. Een tweede punt is dat nergens, in geen enkele van de beschouwingen van de volgelingen over het onderwerp dat ons bezighoudt, de noodzakelijkheid van het verschijnen van de overmenselijke overgangswezens ter sprake komt.

- '... het doel waarvoor dit lichaam in leven is, namelijk de eerste stappen naar de supramentale transformatie ...' (3 april 1962, gedurende het preludium van de grote ervaring)

- 'Het is zo duidelijk als wat dat er iets aan het gebeuren is, maar het is niet het iets dat werd gezien en voorzien en dat het eindresultaat zal zijn: het is één van de stadia dat zich gaat verwezenlijken, het is niet het eindresultaat.' (31 december 1966)

- Satprem: 'Je hebt de indruk dat als er niet iets miraculeus gebeurt in de zin zoals de mensen zich dat voorstellen, nou, dat het eeuwen zal vragen.'
De Moeder: 'Maar je hebt toch nooit geloofd dat het geen tijd zal vragen?'

Satprem: ‘Toch wel, ja.’ De Moeder: ‘Maar ik heb nooit gedacht dat het snel zou gaan! ... Als het goddelijk Bewustzijn, de goddelijke Macht, de goddelijke Liefde, als de Waarheid zich te vlug op aarde zou manifesteren, zou de Aarde ontbonden worden!’ (15 november 1967)

- ‘Wij denken dat dit, dit uiterlijk voorkomen [de Moeder wijst naar haar lichaam] ... dit lijkt voor het gewone bewustzijn het belangrijkste, maar het is vanzelfsprekend het laatste dat zal veranderen. En dat lijkt, voor het gewone bewustzijn, het laatste te zijn dat zal veranderen omdat het het belangrijkste is: het zal het zekerste teken zijn. Maar zo is het helemaal niet! Het is helemaal niet zo! Het is de verandering *in het Bewustzijn* – die zich voltrokken heeft – die het belangrijkste is ... Wanneer dit [het lichaam] zichtbaar iets anders zal kunnen zijn, dan zal men zeggen: “Ha, nu is het gebeurd!” Dat is niet juist: *het is gebeurd*. Dit [het lichaam] is een bijkomstig gevolg.’ (29 april 1970)

Men kan maar moeilijk uit die citaten concluderen dat de Moeder de transformatie van haar fysieke lichaam als het doel van haar sadhana zag. Sethna haalt trouwens zelf de woorden van ‘een mede-volgeling’ aan die hem geschreven had: ‘Ik heb overal, in alle beschikbare geschriften gezocht, maar nergens blijkt de Moeder beloofd te hebben, of er ook maar op te hebben gezinspeeld, dat ze in de tegenwoordige tijd, in het huidige stadium van de evolutie, in haar huidige lichaam de transformatie ging verwezenlijken van het complete fysieke wezen, met inbegrip van de uiterlijke structuur.’^[18]

De onvermijdelijke conclusie uit dat alles is dat de overtuiging dat de Moeder haar fysieke lichaam moest of zou transformeren een van de ‘Ashramlegenden’ was, zoals Sri Aurobindo bepaalde overtuigingen genoemd heeft die zich als parasieten op de stam van zijn onderricht hadden vastgehecht, zelfs in de geest van sommigen naar wie als naar de intellectuele bakens werd opgekeken. ‘Er zijn honderden verkeerde noties gangbaar in de Ashram’^[19], schreef Sri Aurobindo.

Legenden en mythen

Nirodbaran bijvoorbeeld, op uitzonderlijk vertrouwelijke voet met Sri Aurobindo in zijn correspondentie, formuleert onbevungen één van de mythen die in 1935 blijkbaar nog gangbaar waren in de Ashram. Het betreft de neerdaling van Krishna in Sri Aurobindo's lichaam op 24 november 1926: 'Naar het schijnt heeft Datta op die dag verklaard dat u slaap, voedsel, ziekte en dood hebt overwonnen. Op welk gezag heeft ze dat dan verklaard?' (De verschillende versies van wat Datta verondersteld wordt toen gezegd te hebben zijn elders in dit boek aangehaald.) Sri Aurobindo's antwoord: 'Ik heb geen weet van die allermachtigste verkondiging ... Als dat allemaal op 24 november 1926 werd verwezenlijkt, wat voor de drommel moest er dan nog worden uitgewerkt, en als het Supramentale er toen reeds was, voor welk deksels doel moest ik me dan nog terugtrekken? Trouwens, worden zulke dingen in één dag verwezenlijkt?' [20]

Een recenter voorbeeld is de nog zeer verbreide legende dat Pondicherry eenmaal Vedapuri (stad van de Veda's) werd genoemd en dat de Sri Aurobindo Ashram zich precies op de plek bevindt waar duizenden jaren geleden de hermitage van de rishi Agastya heeft gestaan. Peter Heehs heeft in een artikel in de *Sri Aurobindo Archives and Research* van april 1989 definitief aangetoond dat beide beweringen berusten op een verkeerde interpretatie van sommige uitspraken van de Franse archeoloog Gabriel Jouveau-Dubreuil. Jammer, het was te mooi om niet waar te zijn.

Een van de meest verspreide legenden – nauw verbonden met die van de fysieke transformatie van het lichaam van Sri Aurobindo en daarna dat van de Moeder – was echter dat de sadhaks en sadhika's, door het feit van hun aanvaarding als leden van de Ashram, onsterfelijk waren geworden, net als hun Goeroes! 'Psychologisch was een van de meest centrale feiten van de eerste jaren [van de Ashram] de overtuiging dat de volledige vergoddelijking van het fysieke wezen niet alleen een oogmerk van Sri Aurobindo's yoga was, maar ook een praktisch doel,' schrijft K.D. Sethna. "Supramentalisering" werd duidelijk verondersteld een complete verandering van het lichaam zelf in te sluiten. Het meest betekenisvol is dat met "lichaam" het fysieke instrument zelfs van de sadhaks werd bedoeld en

niet alleen maar dat van de Meester en de Moeder ... In dit verband herinner ik me sommige woorden van Amrita, een van de eerste sadhaks. Hij kwam vaak naar mijn kamer. Toen hij er eens was, hoorden we een begrafenisstoet op straat voorbijtrekken. Fluisterend, alsof hij me een geheim toevertrouwde, zei hij: "Ik heb het gevoel dat mij dat niet zal overkomen." Dat verbaasde me niet in het minst, want de meesten onder ons die de originaliteit van Sri Aurobindo's spirituele visie en zijn interpretatie van de implicaties van het Supramentale begrepen, konden niet anders dan een radicale lichamelijke verandering verwachten.' ^[21] (Amrita was een van de eerste volgelingen van Sri Aurobindo; hij zou later een der Ashram-secretarissen worden en was een door iedereen geliefd man met een groot gevoel voor humor.)

In maart 1935 schreef Nirodbaran aan Sri Aurobindo: 'Ik geloofde vast dat dood hier onmogelijk was ... U zei, hoor ik, dat u de Dood had overwonnen, niet alleen persoonlijk maar ook in anderen.' Sri Aurobindo: 'Ik ben er me niet van bewust een dergelijke verklaring te hebben af gelegd. Aan wie was die gericht? Ik heb niet eens gezegd dat ik haar persoonlijk had overwonnen. Dat zijn allemaal de gewone Ashramlegenden ... De sadhaks hebben de gewoonte spirituele waarheden om te zetten in ongenueanceerde formuleringen van het miraculeuze soort die tot veel misverstanden aanleiding geven.' ^[22] De dag daarop schrijft Nirodbaran: 'Amal [Amal-Kiran was de Ashramnaam van K.D. Sethna] en ikzelf geloven vast dat degenen die aanvaard werden [als volgelingen] absoluut immuun zijn voor de dood.' ^[23]

Op 9 oktober 1936 komt Nirodbaran op het onderwerp terug: 'In [uw] brief aan mij klonk een heel erg optimistische, bijna zekere toon door betreffende de overwinning op de dood. Nu blijkt dat u er niet langer dezelfde mening op na houdt en zegt dat de dood mogelijk is vanwege het gebrek aan een solide massa van geloof [bij de sadhaks] ...' Sri Aurobindo: 'Op welk punt heb ik mijn zienswijze veranderd? Heb ik gezegd dat niemand kon sterven in de Ashram? Als ik dat gezegd heb, dan moet ik onder invloed zijn geweest of een periode van tijdelijke zinsverbijstering

hebben doorgemaakt ... Ik heb stellig niet geschreven dat dood en ziekte in de Ashram niet konden voorkomen ... De overwinning van de dood is iets dat van minder belang is en, zoals ik altijd heb gezegd, het laatste fysieke gevolg [van de supramentale bewustzijnsverandering], niet het eerste of belangrijkste ... Het voorop te plaatsen is een omkering van alle spirituele waarden.’^[24] Nog in december 1938 zei een van de aanwezigen in Sri Aurobindo’s kamer: ‘Er zijn er die denken dat ze onsterfelijk zijn geworden van het ogenblik dat ze lid werden van de Ashram.’ De Moeder heeft dat trouwens beaamd: ‘Er waren er die hier kwamen omdat ze dachten dat het volstond deel uit te maken van de Ashram om onsterfelijk te worden.’^[25]

Het is van belang het bestaan van bepaalde legenden onder de Ashrambevolking aan te tonen, omdat de legende van de fysieke transformatie verband houdt met het heengaan van de Moeder in 1973. Dit was het laatste waarneembare gebeuren in het epos van het Werk van de dubbelpolige Avatar Moedersriaurobindo; doordat het het laatst zichtbare gebeuren was, plaatst de interpretatie ervan alles wat eraan voorafging in een bepaald daglicht. Om het eenvoudig te zeggen: de positieve of negatieve interpretatie van het overlijden van de Moeder staat gelijk met een positieve of negatieve waardering van het Werk van de Avatar, met de overtuiging dat dat Werk geslaagd dan wel mislukt is. Is het ‘uitstel’ een feit, dan staat dat in de praktijk gelijk met een mislukking, van hoeveel klaterende metaforen en andere stijlfiguren men zich ook mag bedienen om dat te verdoezelen. Er is geen voorbeeld bekend van een Avatar die heeft moeten terugkeren om zijn werk te voltooien. Beweren dat het resultaat van de fysieke transformatie verdaagd is, staat ook gelijk met het uitwissen van alle belangrijke tussenstadia, zoals de vestiging van het Supramentale Bewustzijn in de aardatmosfeer evenals die van het Supermenselijke Bewustzijn in 1969 – een feit dat, zoals de noodzakelijkheid van het verschijnen van overgangswezens tussen de mens en het supramentale wezen, vreemd genoeg nooit in de redeneringen van K.D. Sethna voorkomt. Zoals hij nooit vermeldt dat Nolini Kanta Gupta achteraf zijn mening over het uitstel herzien moet hebben, wat af te leiden is uit het feit dat hij getuigt

dat de supermens zich reeds onder ons bevindt. Het loont de moeite Nolini's reeds geciteerde woorden te herhalen: 'Al weten we het misschien niet, de Nieuwe Mens, de goddelijke soort van de mensheid, is reeds onder ons ... Ze wacht op een gelegenheid om de sluier af te werpen en plaats te nemen in de voorste gelederen.' Als dat zo is, dan is er niets uitgesteld en is de supramentale Ommekeer zich volop aan het voltrekken.

'De schittering van duizend zonnen ...'

De verwachting dat het oude, afgebeulde lichaam van de Moeder op zekere dag als het ware in een handomdraai in een stralend goddelijk lichaam zou worden veranderd, was een voorbeeld van wat Sri Aurobindo noemde 'ongenuanceerde formuleringen van het miraculeuze soort'. Zeker, de schepping van de supramentale wereld in haar geheel kan een wonder worden genoemd, maar dan het soort wonder waardoor de aardse materie van kiezel en rotssteen in de plant is begonnen te leven, in het gordeldier te lopen, in de kraai te vliegen en in de mens een brief te schrijven. In het meeste wat vooraf gaat in dit boek hebben we het proces van het nieuwe wonder gevolgd en we herinneren ons dat Sri Aurobindo en de Moeder altijd hebben benadrukt dat de supramentale manifestatie, hoe wonderbaarlijk ook, zekere lijnen zou volgen die de voortzetting zijn van het algemene evolutieve proces.

De verwachting dat de Moeder plotseling fysiek gesupramentaliseerd zou worden, was de verwachting van een 'onredelijk' mirakel, totaal in tegenstrijd met de vele jaren van strijd en lijden die Sri Aurobindo en de Moeder hebben besteed aan de transformatie van het evolutionaire proces. Hoe vaak heeft Sri Aurobindo er zijn correspondenten niet op moeten te wijzen dat de Avatar komt om processen uit te werken die hij als de essentiële Godheid zelf in de Schepping heeft ingebouwd. Was het niet zo, dan zou de Schepping een goddelijke gril zijn, een Lila zonder rijm noch reden, zoals de Engelsen zeggen, en, gezien het eindeloos lijden dat erdoor veroorzaakt wordt, een misselijke grap.

Hoe kon het lichaam van de Moeder ineens een supramentale Zon worden zonder dat de grofstoffelijke materie voldoende getransformeerd was om de functie en zelfs maar de aanwezigheid van een supramentaal lichaam mogelijk te maken? Elke keer dat ze daaromtrent de onzichtbare maar altijd aanwezige Sri Aurobindo ondervroeg, antwoordde hij: ‘Not ready’ (niet klaar), ook al werkte hij zelf achter de schermen om die transformatie van de materie te verhaasten.

De Moeder heeft het ‘archetype’ van het supramentale lichaam in het ‘ware fysieke’ met haar gesupramentaliseerde cellen opgebouwd. Is de aardse, grofstoffelijke substantie eenmaal voldoende getransformeerd om het functioneren van een supramentaal lichaam erin mogelijk te maken, dan kan dat archetypische supramentale lichaam van haar vorm aannemen in allen die op aarde voldoende zijn voorbereid: in de ontscheepten van het supramentale schip, in de kandidaat-overmensen op aarde aanwezig (‘II y en a’ – er zijn er), in de Nieuwe Mensen waar Nolani het over had. En de eerste pogingen om het in de grofstoffelijke materie uit te werken, zullen de vorming van de tussenschakels, de overgangswezens, de overmensen (surhommes) tot gevolg hebben. Zoals de Moeder betreffende het supramentale wezen tegen Satprem zei: ‘Ik zou heel tevreden zijn als het onverschillig wie was. Ik heb niet het minste verlangen dat ik het zou zijn’, en: ‘Er is niets in dit lichaam dat ernaar verlangt dat te zijn, wat bewijst dat het zijn werk niet is.’^[26]

Nog meer naar het einde toe zei de Moeder: ‘Wij zijn in het gunstigste geval – in het gunstigste geval – overgangswezens ... Het gebruik van dit lichaam nu is voor mij dus eenvoudig: de Order van de Wil van de Heer opdat ik zoveel voorbereidend werk zou kunnen doen als mogelijk is. Maar [de transformatie van haar lichaam] is helemaal het Doel niet ... Het probleem dat mij bezighoudt bestaat erin het supramentale Bewustzijn uit te bouwen zodanig dat dat het wezen zal zijn. Het is dat Bewustzijn dat het wezen moet worden ... Daarom moet al het supramentale bewustzijn dat in de cellen aanwezig is zich groeperen en een onafhankelijk wezen vormen. Het bewustzijn dat in de cellen aanwezig is, moet zich groeperen en

organiseren, en een bewust wezen vormen dat zich van de Materie en tegelijkertijd van het Supramentale bewust kan zijn. Daar gaat het om. Dat is aan het gebeuren.’^[27] Die woorden dateren uit april 1972. De Moeder was voortdurend haar ‘archetypische’ supramentale lichaam aan het opbouwen, dat ze reeds herhaaldelijk had waargenomen en dat ze binnenkort zou beschrijven.

Een tweede feit waarmee de naïeve verwachting van het zichtbare supramentale wonder in de Moeder nooit rekening heeft gehouden is dat het Supramentale het Waarheidsbewustzijn is. Voor ons is dat een woord; in werkelijkheid is het een macht waarvan alleen de kernkracht ons enig idee kan geven en ‘waarbij vergeleken de zon een zwarte vlek is’.^[28] Het was niet voor niets dat bij het aanschouwen van de eerste nucleaire explosie in de woestijn van Alamogordo, de fysicus J.R. Oppenheimer de woorden uit de *Bhagavad Gita* te binnen schoten: ‘Als de schittering van duizend zonnen zou losbarsten aan de hemel, dan zou dat zijn als de luister van de Machtige Ene ...’ Het Waarheidsbewustzijn bezit de eigenschap dat het automatisch de Leugen in al zijn verschijningsvormen oplost. De Leugen is de fundamentele Onwetendheid, het Onbewuste met zijn dochter het Onderbewuste, van wie we allen in onze cellen en de hele Aarde in haar materie de kinderen zijn. (Het is daarom dat door middel van de supramentale ‘doordringing’ de grofstoffelijke materie tot gesupramentaliseerde materie moet worden.) Wat dus betekent dat de wereld zoals ze is en de wezens van deze wereld zoals ze zijn bij een plotseling contact met de onversluisde supramentale Kracht – bijvoorbeeld door het verschijnen van een supramentaal lichaam – als bij toverslag opgelost, ontbonden zouden worden en dat ze zouden verdwijnen! ‘De supramentale Macht is gevaarlijk. Zelfs in een oneindig kleine hoeveelheid is ze zo overweldigend en zo enorm dat ze het hele bestel kan ontregelen’^[29], zei de Moeder. ‘Ze begrijpen niet eens dat die Vibratie en die Waarheid, als ze zich opdrong, de vernietiging zou betekenen van dat alles – dat wil zeggen van henzelf, van wat ze menen henzelf te zijn.’^[30] Ze was met die Kracht uit ervaring bekend en had meer dan eens gedacht dat haar lichaam

het erdoor zou begeven. Waarna ze dan haar verwondering uitsprak over de manier waarop alles zo nauwkeurig gedoseerd werd.

Een kruipwereld en een vliegwereld

Wat is er dan in feite op die 17de november gebeurd? Het antwoord ligt vervat in de informatie die we tot hiertoe hebben gevonden. En het is logisch, of laten we zeggen redelijk. Het is geen ‘oorzaak van hartzeer’ (Nirodbaran) maar – en hoe zou het anders kunnen? – even groots en hoopgevend als alles wat eraan vooraf is gegaan en wat er onvermijdelijk uit moet volgen.

We kunnen het hele gebeuren van het heengaan van de Moeder duidelijk maken door een vergelijking die van haarzelf afkomstig is: de verpopping van de rups in de vlinder. Wanneer haar tijd gekomen is, trekt de rups zich terug in een cocon die ze om zich heen afscheidt. In die cocon heeft de verpopping plaats, een wonderlijke transformatie met als resultaat een totaal ander wezen: een vlinder. Het verpoppingsproces is een van de talloze onverklaarbare wonderen door de Natuur miljoenen jaren geleden uitgevonden. Kan men zeggen dat de rups sterft in de cocon? Kan men zeggen dat de rups gestorven is wanneer ze een vlinder is geworden? De vlinder is in het lichaam van de rups, uit het lichaam van de rups ontstaan. Het vlinderlichaam is een (onzichtbare) transformatie van het rupsenlichaam. De rups bestaat in de kruipwereld van de rupsen, de vlinder bestaat in de vliegwereld van de vlinders.

Het menselijk lichaam van de Moeder bestond in de wereld van de mensen, die mentale wezens zijn. Door mentale ogen ongezien, in de cocon van haar materiële lichaam, heeft de verpopping, de transformatie van dat lichaam in de cellen plaatsgevonden tot een supramentaal lichaam dat in een supramentale wereld bestaat. De wereld van de mentale mens is een wereld van onwetendheid, vergelijkbaar met de kruipwereld van de rups; de supramentale wereld is de vliegwereld van de kleurige, lichte vlinder, voor

wezens uit de kruipwereld onwaarneembaar en buiten de horizon van hun interesse.

De mens is zich zelden bewust van het feit dat zijn wereld een produkt van zijn bewustzijn is, van de manier waarop hij de dingen waarneemt en kent. ‘We bestaan binnen een formatie’, zei de Moeder, een bewustzijnsformatie die we ‘de mentale projectie’ zouden kunnen noemen, ‘de sluier van de leugen over de Waarheid.’^[31] We leven in de ene Eenheid, omdat er niets anders bestaat. Maar we hebben gezien hoe in die Eenheid een evolutionaire wereld is ontstaan met de Onwetendheid, dit is de onbewustheid, blindheid, opdeling als basis. We zijn onderweg, terug naar het Eenheidsbewustzijn dat het Supramentale Bewustzijn is. We bevinden er ons in feite heel dichtbij, daar het sinds 1956 in onze wereld actief is. Maar we worden nog steeds geboren als mentale wezens, als kinderen van de Onwetendheid die leven onder de betovering, onder de vloek der Onwetendheid, blind en ten zeerste kwetsbaar in onze magische maar voor ons zeer reële kruipwereld. ‘We leven in een leugenachtig bewustzijn’, zei de Moeder. ‘Alle ervaring of substantie van wording in de Tijd is een vloeiende stroom of een zee, in zichzelf niet verdeeld maar slechts verdeeld in het waarnemende bewustzijn’, schreef Sri Aurobindo in *The Life Divine*. En de Moeder zei: ‘Er is een altijd aanwezige Realiteit, een altijd aanwezige Goddelijke Orde, en het is slechts het onvermogen om deze waar te nemen dat de Wanorde, de eigenlijke Leugen is.’^[32] We beleven de wereld niet zoals ze is, we beleven een vervormde weergave van de wereld, vervormd door het niveau van ons bewustzijn, dat een mentaal niveau is. Alles is Eén, alles hangt samen, alles bestaat in de Eenheid, maar wij projecteren daar onze kleinheid op, onze onmacht om de Eenheid te vatten en we zien alles als afzonderlijke entiteiten. We leven in een pseudowereld, een leugenachtige wereld – die buiten ons bewustzijn toch de ware wereld van de Eenheid is.

‘Ze vergeten dat, als ze zich tegenover de Godheid zelf zouden bevinden, als zijn aanwezigheid op aarde was, ze met hun grof mentale noodgedwongen slechts zouden zien wat grof is’^[33], zei de Moeder. De

menselijke mens zag van het complexe wezen dat de Moeder was slechts het menselijke aspect, namelijk het menselijk lichaam en de schijnbaar menselijke gedragingen. Jazeker, de Moeder werd als goddelijk beschouwd en door velen in hun hart ook zo ervaren, maar wie durfde radicaal met zijn denken ingaan tegen wat zijn ogen zagen? Er werd verwacht dat het oog zou zien dat de supramentale transformatie gelukt was, daar zo, in die rozehouten stoel op de tweede verdieping in de Rue de la Marine in Pondicherry. Heel de rest, de theorieën en ervaringen waar boeken en tijdschriften mee werden gevuld, dat was prachtig om over te mediteren en te fantaseren, maar niemand kon toch ontkennen dat dat lichaam daar in die stoel aan het aftakelen was, dat de Moeder aan het sukkelen was en dat men binnen afzienbare tijd het einde kon verwachten! Ze kon niet eten, ze sufte, ze vergat, ze verloor het bewustzijn, ze had de ene ziekte na de andere of verschillende tegelijk, haar hart deed het niet meer ... Dat waren toch feiten!?

De rups in de sadhaks heeft zich op de rupsachtigheid van hun eigen wereld blindgestaard. Ze bleef door haar eigen bestaanswijze niet alleen beperkt maar ook gefascineerd. De Magie van de gewoonten der eeuwen liet veronderstellen dat wat met de Moeder aan het gebeuren was precies zo hoorde: de aftakeling en de dood zijn immers wetten van de Natuur. Je kunt niemand beletten zich grootse dingen te verbeelden, zoals de uitschakeling van de dood, een goddelijk leven op aarde, en wat al niet meer – maar, zie je, ook Sri Aurobindo was eronderdoor gegaan, zelfs Sri Aurobindo. Dus kon je praktisch zeker zijn dat het die dame die de Moeder werd genoemd net zomin zou lukken.

En daar zat de Moeder, op de rupseschijn na volledig gesupramentaliseerd, met een Macht die vereiste dat ze zich in occulte sluier na sluier zou hullen om geen schade te berokkenen aan wie haar benaderden ... ‘Ze zijn volslagen onbewust’, zei ze. ‘Het is de hele tijd alsof ik mezelf onder een domper houd om niet werkelijk onverdraaglijk te zijn ... Wanneer die lichtende Macht komt, is ze zo compact, zó compact, dat ze de indruk geeft veel zwaarder dan de materie te zijn. Dat wordt [door

de Moeder] versluierd, versluierd, versluierd, anders ... ‘unbearable’, onverdraaglijk.’^[34] ‘Dit lichaam is niet langer een lichaam in een huid’, had ze jaren geleden al gezegd. Ze had het over haar ‘schijnbare lichaam’, over het zichtbare lichaam en het andere, het echte. De twee lichamen bestonden tegelijkertijd, zei ze, in twee werelden die nog naast elkaar bestonden. ‘Het is alsof het fysieke verdubbeld wordt’, en we weten dat het subtiel-fysieke door haar als veel reëler dan het grofstoffelijke werd ervaren. Haar zichtbare lichaam was ‘als een lege schil’, zei ze, maar met binnenin die enorme Kracht. ‘Het is alsof een bovenmenselijke Macht zich wil manifesteren door millennia van onmacht heen.’^[35] – ‘Deze handen zijn geen handen, mijn jongen’, zei ze eens tegen Satprem. Wat waren het dan wel? Je zou kunnen zeggen instrumentele ficties om met de materie en de mensen in contact te kunnen komen. En zo was haar hele zichtbare lichaam. Een soort hologram waardoor de Vlinder nog in de rupsewereld aanwezig kon zijn, tot het Werk helemaal af was.

Het residu

Het materiële lichaam van de Moeder was echter verwekt en geboren zoals dat van ons allemaal. Het was een kind van Moeder Aarde, gegroeid volgens het procédé dat deze tot dan toe had uitgewerkt. Het droeg daarom, zoals wij allemaal, het verleden van de hele evolutie in zich ‘als een residu van alles wat eraan vooraf was gegaan: van het mineraal, de plant, het dier, van dat allemaal.’ En de basis van dat alles, de substantie waaruit dat gegroeid was en bestond, was het Onbewuste. ‘Het infrarationele leven draagt nog altijd het stempel van het Onbewuste en heeft een fundamentele ongevoeligheid, een onontvankelijkheid van zijn textuur, een zwakheid van de vibratorische respons’^[36], schreef Sri Aurobindo. Het was hem duidelijk geworden, zoals we hebben gezien, dat een wezen met een lichaam van dat soort wel het supramentale bewustzijn kon verwerven, maar dat het onmogelijk zijn lichaamsmaterie door en door kon supramentaliseren. Ook al had Sri Aurobindo de ‘programmering’ van het Onbewuste aan de basis

veranderd, waardoor het voor het Licht toegankelijk was geworden, de evolutionaire machine bleef nog steeds doordraaien; de totale supramentale transformatie was een gebeuren dat nog volop aan de gang was en dat naar zijn schatting nog driehonderd jaar zou duren. Het was in het lichaam van de Moeder, het occulte slagveld van de wereld, het raakvlak tussen het Supramentale en het grofstoffelijke, dat het transformatieproces zich afspeelde. Ze was in al haar wezenslagen gesupramentaliseerd, behalve in de laagste, de meest uiterlijke, de grofstoffelijke, de zichtbare: in ‘het residu’.

Kon dat residu, dat bezinksel van het Onbewuste, eveneens worden getransformeerd? ‘Wat ik nog niet weet, wat nog niet helemaal duidelijk is, is wat het lot van dat residu zal zijn’^[37], zei de Moeder. Sri Aurobindo had gezegd dat het *niet* kon, ‘hij had gezegd dat er niets aan te doen was’, zei ze. De Moeder meende echter van 1965 af dat het wél mogelijk was en beschreef herhaaldelijk hoe het fysiek-mentale, de behuizing van het residu, meer en meer in het transformatieproces betrokken begon te worden. Maar later werd ze weer geconfronteerd met de ontransformeerbaarheid van dat fysiek-mentale:

- ‘[Er is] een residu dat onbewust blijft.’ (15 juni 1968)
- ‘Wat zal het lot van dat residu zijn? ... Je hebt de indruk dat er een afvalprodukt zal zijn.’ (15 juni 1968)
- ‘... het deel dat tot het verleden behoort ... Het is net of je een stuk oude bagage met je mee blijft zeulen.’ (15 juni 1968)
- ‘De substantie waar we uit bestaan is niet voldoende uitgezuiverd, verlicht, getransformeerd – wat dan ook, het maakt niet uit hoe je het noemt – om het Opperste Bewustzijn uit te drukken zonder het te vervormen.’ (28 september 1968)
- ‘Het zal nog alleen maar het ontransformeerbare residu zijn dat werkelijk aan de dood onderhevig zal zijn.’ (30 juni 1969)
- ‘Er wordt alleen afgestoten wat niet volgens de Waarheid bestaat – alles wat niet in staat is zich volgens het beeld van het psychisch wezen te

transformeren en van het psychisch wezen deel uit te maken.’ (20 september 1970)

- ‘Dit lichaam behoort hiertoe, tot de aarde’^[38], zei de Moeder van haar grofstoffelijk lichaam. ‘Er is wat we het innerlijk bewustzijn van de cellen zouden kunnen noemen en dat helemaal bewust is, maar er is iets dat zo blijft’^[39], ontransformeerbaar. ‘Het zal niet meer dan het ontransformeerbare residu zijn dat ... dat werkelijk de dood zal zijn.’^[40]

De aanwezigheid van dat residu en de metafoor van de verpopping van de rups in de vlinder stellen ons in staat te begrijpen wat er op 17 november 1973 is gebeurd. Enerzijds was er de Moeder die haar avatarische taak had uitgevoerd: ‘De verandering heeft zich voltrokken. Het zal misschien nog eeuwen duren [voor ze fysiek zichtbaar wordt], maar ze heeft zich voltrokken.’^[41] De vlinder had zich ontpopt en bestond als zodanig. Anderzijds was er het grofstoffelijk lichaam dat ze weer had opgenomen om haar weg tot het einde te gaan, het meest uiterlijke, atavistische aspect van haar wezen, het overblijfsel uit het verleden dat niet in de verfijnde substantie van de nieuwe wereld zou kunnen overgaan. Dit laatste was het rupsenlichaam, voor onze rupsenogen zichtbaar gebleven, dat het verschrikkelijke proces van de verpopping had doorstaan; dit bleef achter – een fijn, dor, maar taai omhulsel ‘niet dikker dan een uieschil’, bestaande uit het ontransformeerbare element van de cellen.

Is de Moeder op 17 november 1973 gestorven?

Kun je zeggen dat de rups sterft? Ze leeft in de vlinder. Daar is niets gestorven, er heeft een verpopping van dat wezen plaatsgehad, een transformatie. Wat voor het besef van de rupsenwereld de dood is, is in feite de transmutatie van het leven in een andere bestaanswijze. Het lijk is het residu, een soort vlies bestaande uit de elementen die ontransformeerbaar tot de rupsenwereld blijven behoren. Het was door het ‘rupsenlichaam’ dat de Moeder nog voor de ‘rupsenwereld’ zichtbaar en aanspreekbaar bleef, dat ze op die wereld kon werken om zo veel mogelijk van zijn substantie in stof uit de vlinderwereld te transmuteren.

Sterven betekent je materiële lichaam verlaten. De Moeder bestond tegelijkertijd uit twee materiële lichamen, één in de grofstoffelijke materie, één in de ware fysieke, supramentale materie. Het supramentale lichaam is per definitie onsterfelijk, want het is goddelijk. Conclusie: men kan onmogelijk zeggen dat de Moeder gestorven is. Ze heeft het ontransformeerbare residu, de pop die haar grofstoffelijke lichaam was, afgelegd, maar ze blijft zet zo goed als tevoren voortleven in haar veel concreter supramentaal lichaam. Wat voor rupsenogen een dood was, was in feite de voltooiing van het Werk van de Avatar, het Werk van haar en van Sri Aurobindo.

Sri Aurobindo is op 5 december 1950 vrijwillig en bewust de dood ingegaan, maar hij is daarbij in zijn reeds gesupramentaliseerde substantie materieel in het lichaam van de Moeder overgegaan.

De Moeder is in de nacht van 12 op 13 april 1962 gestorven en heeft haar lichaam weer opgenomen.

De Moeder heeft op 17 november 1973 het ontransformeerbare overblijfsel van haar grofstoffelijke lichaam afgelegd maar is materieel blijven voortleven, voor altijd, in haar archetypisch supramentaal lichaam dat bestaat uit de gesupramentaliseerde ware fysieke substantie.

Hetzelfde soort substantie is zich in de grofstoffelijke materie op aarde aan het vormen door het proces van de 'doordringing'. Is de aardse materie eenmaal voldoende omgevormd, dan zullen de daartoe voorbereide zielen op aarde zich ermee bekleden naar het voorbeeld van het archetypische supramentale lichaam door de Moeder uitgewerkt, en zullen de eerste wezens van de nieuwe soort zichtbaar op planeet Aarde (en in de kosmos) aanwezig zijn. 'De transformatie kan tot op een bepaald punt plaatshebben zonder dat men er zich zelfs van bewust is. Men zegt dat er nu een groot verschil is, dat toen de mens gekomen is het dier de middelen niet had om dat te merken. Ik daarentegen zeg dat het nu precies hetzelfde is: ondanks alles wat de mens verwezenlijkt heeft, bezit hij de middelen niet [om het nieuwe wezen waar te nemen]. Wat er ook voorgevallen mag zijn, hij zal

dat pas veel later weten, wanneer “iets” in hem voldoende ontwikkeld zal zijn om het op te merken.’ [42]

Mogelijke oplossingen

Ze heeft het tientallen keren gezegd: dat het haar taak was de overgang van de ene wereld naar de andere mogelijk te maken, de brug te bouwen, de machtsoverdracht te bewerkstelligen, de transparante bemiddelaarster te zijn opdat de supramentale Kracht in de materie zou kunnen doordringen en deze geschikt maken als bekleding, als lichaamsstof voor het supramentale wezen. De Moeder is niet de oorzaak van een uitstel of verdaging van het supramentaliseringsproces geweest; integendeel, ze is waarschijnlijk veel verder gegaan dan oorspronkelijk in het Plan voorzien was, of toch minstens zo ver mogelijk. Alles wat Sri Aurobindo heeft willen bereiken, werd in 1956 verwezenlijkt. De Moeder vroeg toen om een onmiskenbaar teken dat ze met haar taak in haar aardse belichaming moest doorgaan. Het feit dat ze ermee is doorgegaan laat ons veronderstellen dat het teken haar gegeven werd. In 1962 riep ze uit dat het Werk gedaan was: ‘Wat gedaan moest worden is gedaan!’ En toch heeft ze haar lichaam weer opgenomen om op de Aarde verder te werken. Het resultaat van die derde fase was de vestiging van het Bewustzijn van de Overmens op aarde, en kort daarop de verwezenlijking van haar supramentaal lichaam, in een ‘ware fysieke substantie’, als grondvorm voor alle toekomstige lichamen in wat dan de ware fysieke substantie van de Aarde zal zijn geworden. Dit zijn de feiten die in de documenten te lezen staan. Dat aan het bestaan van het grofstoffelijk lichaam van de Avatar een eind kon komen heeft, wat de Moeder betreft, altijd tot de mogelijkheden behoord. (Dit is een sterk argument tegen de verwachting van de zichtbare supramentale transformatie van haar lichaam.) We herinneren ons wat ze in de eerste jaren van de Ashram aan haar zoon André schreef in verband met de successierechten. Dyuman vertelde dat de plaats van het graf vanaf 1930 was gereserveerd. In december 1950 liet de Moeder boven het graf van Sri Aurobindo in de

tombe een ruimte voor zichzelf aanbrengen. Na de manifestatie van 1956 meende de Moeder dat ze haar lichaam misschien kon afleggen. Reeds in 1961 had ze alle nodige maatregelen genomen voor het geval dat ze zou overlijden en allen die het hoorden te weten waren in het bezit van de nodige instructies ...

De Avatar was gekomen om het Supramentale Bewustzijn op aarde te vestigen. Hij is zo ver mogelijk en misschien zelfs verder dan mogelijk gegaan om het eerste gevolg daarvan, de vorming van het zichtbare supramentale wezen op aarde, te bespoedigen. Dat zijn eigen aardse instrument, voor het Werk uitgeput en versleten, op een bepaald moment afgelegd zou dienen te worden, is door de Avatar zelf steeds voor de normale gang van zaken gehouden.

Veel, om niet te zeggen alle volgelingen zijn pijnlijk getroffen geweest door de aftakeling waar het lichaam van de Moeder tegen het einde van haar leven aan onderhevig was. Dapper in hun overtuiging en geloof, werden ze sterk beproefd door de aanblik van dat gekromde en gepijnigde lichaam dat steeds meer onderhevig bleek te zijn aan de meelijwekkende verschijnselen van zijn zeer hoge leeftijd. En dat was de fundamentele vergissing. Er is in dit boek al voldoende geschreven over de manier waarop de Moeder ook het ergste lijden doormaakte in een kreet van pijn en tegelijk van extase. ‘Dit is niet langer een lichaam in een huid’, zei ze tegen Satprem. ‘Elke cel is volmaakt bewust.’ Voor rupsenogen was de rupsenschijn echter iets totaal anders en op die schijn zijn allen zich ondanks hun geloof blijven blindstaren. De Moeder was doodziek, het ging bergafwaarts met haar, de dood was – helaas, helaas – onvermijdelijk. Wat de Moeder ook liet verschijnen in de fragmenten van haar gesprekken in het *Bulletin*, het mocht niet baten. Toch had ze het gehad over ‘sterven zonder te sterven’, ‘een noodzaak om te blijven maar zonder te blijven’, ‘niet sterven, maar het lichaam kan ontbonden worden’ ... ‘Het lichaam vervalt naar voren toe’, zei ze in een op het eerste gezicht erg vreemde maar zo betekenisvolle formulering: het lichaam wordt ontbonden, niet achteruit naar de dood in het Onbewuste toe, maar als gevolg van de transformatie

vooruit, de toekomst in van de supramentale wereld. De dood, zoals ons bekend, kon voor haar niet langer bestaan.

De negatieve opinie van de volgelingen toen, in 1973, is begrijpelijk. De gepubliceerde fragmenten in het *Bulletin* waren niet talrijk of uitvoerig, en moeilijk in hun context te plaatsen omdat de toon en zelfs de terminologie zo volkomen anders waren dan die van 'Sri Aurobindo's systeem', om nog maar over de inhoud te zwijgen. De *Agenda* als geheel zou pas jaren later verschijnen (het eerste deel in 1978), in het oorspronkelijke Frans en met inleidingen, aantekeningen en voetnoten van een Satprem in een hetze tegen de Ashram. Wie, bij de schrijnende tastbaarheid van de tekenen van verval in het lichaam van de Moeder, had het geloof en vooral het inzicht om te durven kijken achter wat zijn ogen zagen? En de Moeder zelf had toch van die dingen gezegd ...

Ze sprak over de beklemmende angst die ineens haar lichaam overviel, zonder reden. Het was de existentiële angst van een persoonlijke lichamelijke bestaanswijze die haar einde had bereikt en die vocht om in leven te blijven, om zichzelf te blijven, een bestaanswijze in doodsnood. 'Ineens zo'n afschuw van de dood.' Men moest zich dan ook niet haasten om haar lichaam in een kist en in de kuil te stoppen. 'Het zal dat weten. Het is bewust. De cellen zijn bewust.' Ze vroeg dan aan 'de Heer' om gewaarschuwd te worden wanneer het ogenblik gekomen was. En dan weer: 'Vreemd is dat, ik vraag mezelf af: "Wil de Heer dat ik heenga?" En ik ben helemaal ... het ermee eens, quite willing ... Maar wil Hij dat ik blijf? ... Geen antwoord. Er komt geen ander antwoord dan: "Transformatie".'^[44] Ze was de Dienstmaagd des Heren, haar zou geschieden naar Zijn woord, van het begin helemaal tot het einde. 'Wat Jij wilt.' Als Moeder-in-het-lichaam wist ze niet of en eventueel hoe het zou eindigen. 'Om de waarheid te zeggen, het houdt me niet erg bezig.' En er kwamen verschillende mogelijkheden bij haar op, sommige zelfs waarschijnlijk als reminiscenties uit vorige levens. Eén daarvan dicteerde ze: 'Vanwege de vereisten van de transformatie is het mogelijk dat dit lichaam overgaat in een staat van trance die de schijn heeft cataleptisch te zijn. Vooral geen artsen! Dit lichaam moet

met rust worden gelaten. Haast u ook niet om mijn dood te verkondigen en aan de regering het recht te geven tussenbeide te komen. Bescherm mij zorgvuldig voor alle aantasting die van buiten af kan komen – infectie, vergiftiging enzovoort – en heb een *onuitputtelijk* geduld. Het kan dagen duren, weken misschien en zelfs meer, en u zult geduldig moeten wachten tot ik op natuurlijke wijze uit die staat kom wanneer het werk van de transformatie voltooid zal zijn.’ (14 januari 1967)

Er is later aan de hand van deze tekst nogal wat herrie gemaakt. Het lichaam van de Moeder werd immers pas zeven uur na haar officiële heengaan uit haar kamer naar beneden gebracht en opgebaard in de meditatiehal – dat lichaam dat inderdaad nog steeds in een toestand van intense concentratie leek te verkeren. En twee dagen later werd het in de Samadhi neergelaten. Hadden de verantwoordelijken haar richtlijnen in de wind geslagen? Hadden ze door hun haast de cataleptische trance afgebroken en daardoor de definitieve transformatie van het lichaam van de Moeder verknoeid?

Dat de Moeder die woorden heeft gedicteerd en dat ze er later nog een paar keren op terug is gekomen, is natuurlijk een feit. Men moet daarbij echter in acht nemen dat ze zelf gezegd heeft dat er ‘allerlei mogelijkheden’ bestonden om de lichaamstransformatie uit te voeren, alsook: ‘Het hoogste deel van het bewustzijn [het hare] is er duidelijk voor dat die trance niet nodig zou zijn.’ (18 januari 1967) Men verlieze evenmin uit het oog dat de Moeder daarna nog verschillende andere mogelijkheden heeft gezien om het supramentale lichaam te vormen.

In oktober 1967 bijvoorbeeld zei ze, in verband met een vrouw die in de Ashram overleden was, dat het *normaal* was dat het materiële bewustzijn van de lichaamscellen van die vrouw tegelijk met het innerlijke wezen het lichaam had verlaten, ‘en dat maakt dat alles wat de cellen gewonnen hebben niet verloren is’. Het was het antwoord op haar vroegere vraag of bij de dood van de cellen niets dan stof overblijft en al het werk dus verloren is. Ze had eens gezegd: ‘Veronderstel dat ik mijn lichaam morgen verlaat: dit lichaam zal opnieuw tot stof worden, niet terstond maar na een

bepaalde tijd, dus zal alles wat ik voor deze cellen gedaan heb hoegenaamd van geen nut zijn.’^[45] Dit bleek niet langer waar te zijn.

In maart 1969 zei ze immers: ‘Dat bewustzijn [van de overmens, dat zich op 1 januari 1969 had gemanifesteerd] heeft een fantastisch voorstellingsvermogen! Het laat me allerlei fantastische mogelijkheden zien voor wat in de toekomst zou kunnen gebeuren.’ Eén van die mogelijkheden was dat de getransformeerde cellen van haar lichaam ‘zich *innerlijk* zouden verzamelen om een nieuw lichaam te vormen met een hogere materie dan de gewone’. ‘Het was zo interessant dat ik dat vanochtend urenlang bekeken heb en in alle bijzonderheden.’

Enkele dagen eerder had ze gezegd: ‘Het lichaamsbewustzijn is tegelijk geïndividualiseerd en onafhankelijk geworden, zodanig dat het in andere lichamen kan overgaan en zich er helemaal op zijn gemak voelen ... Dat wijzigt totaal de houding van het lichaam tegenover de mogelijke oplossingen. Er is niet langer het gevoel van gehechtheid [aan het leven] of van verdwijning [bij de dood], omdat het lichaamsbewustzijn [d.i. het bewustzijn van de cellen] onafhankelijk is geworden. En dat is heel erg interessant. Het betekent dat het zich kan manifesteren in elke fysieke substantie die voldoende ontwikkeld is om het te ontvangen.’^[46] Het gesupramentaliseerde celbewustzijn zou dus kunnen overgaan in alle voldoende voorbereide lichamen!

Weer werd de vraag van de ontbinding van de cellen en hun terugkeer tot stof gesteld: ‘Al die arbeid van de transformatie van de cellen, van het bewustzijn van de cellen, schijnt verkwist te zullen zijn indien alles op de gewone manier in zijn werk gaat, want het lichaam zal ontbonden worden.’ En het (innerlijke) antwoord dit keer was niet mis te verstaan: ‘Er is een weg, en wel alvorens te sterven in zichzelf een lichaam voor te bereiden met alle getransformeerde, verlichte, bewuste cellen, ze te groeperen en er een lichaam mee te vormen, met het grootst mogelijk aantal bewuste cellen; wanneer dat werk klaar is, gaat het volle bewustzijn erin over en het andere [lichaam, het grofstoffelijke] kan zich dan ontbinden, dat is dan van geen belang meer.’^[47] Volgens alles wat we gezien hebben, is dit wat inderdaad

gebeurd is: het supramentale lichaam werd innerlijk gevormd – de Moeder heeft het gezien en beschreven – en het grofstoffelijke lichaam, dat als cocon had gediend, werd afgelegd, het had ‘geen belang meer’.

Er zij nog eens aan herinnerd dat het centrale proces van de transmutatie de supramentale bewustwording in en van de cellen is, waardoor de getransmuteerde cellen in de volste zin van het woord vergoddelijkt worden. De vergelijking Materie = Energie = Bewustzijn kan immers net zo goed worden omgekeerd: Bewustzijn = Energie = Materie. Bij een supramentale transmutatie krijgt elke term van de vergelijking dan het adjectief ‘supramentaal’ toegevoegd. Het gesupramentaliseerde Bewustzijn in de cellen van de Moeder werd supramentale Energie en supramentale Materie; elke cel als micro-universum is geüniversaliseerd geworden en werd een onderdeel van het gehele supramentale lichaam, terwijl de cel zelf het geheel in zich bevatte. In het oneindige, goddelijke, is het deel gelijk aan het geheel en het geheel aan het deel. De moeilijkheid om de transformatie van het lichaam van de Moeder en dus de Integrale Yoga te begrijpen is te wijten aan twee factoren: ten eerste dat wij ons niet kunnen voorstellen dat een cel werkelijk het goddelijke Eenheidsbewustzijn verkrijgt, dat ze vergoddelijkt wordt, dat ze de Godheid wordt, en ten tweede dat dat Eenheidsbewustzijn concreet bestaat in zijn eigen substantie, die de supramentale substantie is.

Kireet Joshi schrijft in zijn boek *Sri Aurobindo and the Mother*: ‘Toen Sri Aurobindo zijn lichaam verliet, werd het resultaat van zijn hele fysieke bewustzijn overgedragen in het lichaam van de Moeder en ging er aldus niets verloren. Maar nu bestond er naast het lichaam van de Moeder geen ander dat evenzeer ontwikkeld was en dat, indien de Moeder haar lichaam verliet, het totale resultaat van haar fysieke bewustzijn kon ontvangen. Dit was een enorm probleem. Maar naar we uit haar woorden kunnen opmaken was dat probleem nu opgelost. Zelfs als ze haar lichaam verliet, zou het werk niet teniet worden gedaan, er zou geen verkwisting zijn. Het werk zou blijven doorgaan.’^[48]

De entourage

Er is in verband met de manier waarop het lichaam van de Moeder onmiddellijk na het stilvallen van de hartslag werd behandeld nogal afgegeven op haar entourage. Er zijn er die, zoals gezegd, degenen die haar in de moeilijkste jaren dag en nacht hadden bijgestaan zelfs ervan hebben beschuldigd het transformatieproces verknoeid te hebben. Dat is geen geringe aantijging en we moeten er even bij stilstaan. Het spreekt vanzelf dat het hier niet om het aardige of minder aardige karakter van de betrokken individuen gaat, maar om iets dat van veel groter belang is. Na de crisis van 1962 zei de Moeder over haar helpers: ‘Dit lichaam werd toevertrouwd aan drie personen, die er trouwens op een bewonderenswaardige wijze voor hebben gezorgd – dat droeg werkelijk voortdurend mijn bewondering weg – met een zelfverloochening en een zorg, ja, bewonderenswaardig! En de hele tijd zei ik tegen de Heer: “Heer, werkelijk, Je hebt alle omstandigheden op een absoluut wonderbaarlijke manier geregeld, onvoorstelbaar, alle materiële omstandigheden, opdat al het nodige aanwezig zou zijn, en Je hebt om me heen personen geplaatst boven alle lof verheven! Ze hebben het gedurende minstens veertien dagen heel erg moeilijk gehad. Dit [haar lichaam] was nog een soort vod, weet je. Ze moesten aan alles denken, alles beslissen, voor alles zorgen. En ze hebben het uitstekend in stand gehouden, werkelijk uitstekend.’^[49] Haar helpers in 1973 waren, op Vasudha na, dezelfde. Steeds weer sprak ze haar verbazing uit over de manier waarop tot in de kleinste details alles werd geregeld, in de wereld in het algemeen en voor haar sadhana en lichaam in het bijzonder. ‘Wat is alles toch wonderbaarlijk geregeld’, zei ze, en: ‘Het leven van dit lichaam is een wonder.’ En op 28 juni 1972 zei ze: ‘Degenen die zich in mijn nabijheid bevinden, moeten zich op een bepaalde wijze tegenover mij gedragen, ze moeten bepaalde voorzorgen nemen. Dus moeten ze bepaalde dingen denken, bepaalde dingen geloven om zo te handelen, anders zouden ze het niet doen ... Alles is geregeld, tot in de kleinste bijzonderheden. Het is niet voorzien zoals wij de dingen in ons gewone bewustzijn voorzien: het is de

Kracht die druk uitoefent en het gewilde resultaat voortbrengt. Ik zou bijna kunnen zeggen: door onverschillig wat voor middel, door elk middel dat nodig is.’^[50]

Hoe kun je het dan nog over fouten en vergissingen hebben waar het de Moeder betreft? We hebben gezien dat er in het Eenheidsbewustzijn, waarin we als blinde mollen onze gangen graven, in feite geen fouten of vergissingen bestaan, en zo mogelijk nog minder in wat de goddelijke Avatar, zijn Werk en de gevolgen van zijn Werk betreft. Als wij een psychisch wezen hebben dat over ons waakt, in alle zogenaamde goed en zogenaamde kwaad, hoe moet dan de Grote Moeder dat zo kwetsbare en zo vaak belaagde lichaam van haar niet hebben beschermd? Hoe had de Yoga van de Evolutie, versneld door de dynamische aanwezigheid en het Werk van de Avatar, door een fout of door de eigenzinnigheid van een menselijk wezen in het honderd kunnen worden gestuurd?

En vooral: er zijn nog die laatste zes maanden waar we niets over weten, behalve wat sommige mensenogen hebben waargenomen. ‘De Moeder bleef bijna de hele tijd in bed met de ogen dicht’, zei Pranab. Maar het is absoluut essentieel dat we in ons hoofd het beeld uitwissen van een oud vrouwtje dat ontzettend leed en snel naar haar einde toe werd gedreven. Toen als tevoren was dat de Avatar in zijn sadhana, waarin ieder moment een caleidoscoop was van ervaringen in ruimte en tijd, en in vele ruimten en tijden, maar met als focus vooral het lichaam der Aarde. Tegen Mona Sarkar heeft de Moeder gezegd hoe ze het leven van al haar kinderen, van allen die op haar waren afgestemd, voor hun hele verdere toekomst had voorbereid. Net zo heeft ze het lichaam van de Aarde als geheel voor de toekomst voorbereid. In het zaad door de supramentale Avatar geplant, is de volledige boom van het Rijk Gods op aarde aanwezig.

Iedereen heeft dezelfde al te menselijke vergissing begaan en is, ondanks zijn geloof in de goddelijke aanwezigheid van de Moeder, dat geteisterde lichaam daar als een menselijke realiteit blijven beschouwen. Zelfs nog op 31 maart 1973, na al die jaren van gesprekken, vraagt Satprem haar: ‘Ben je actief of ben je gewoon [in trance, ingekeerd]?’ En de Moeder antwoordt

vrij heftig: ‘Ja, ik ben actief. Maar wat bedoel je eigenlijk? Ik ben actief!’ – ‘Bijvoorbeeld, wanneer je ingekeerd bent, wanneer je in een ingekeerde toestand verkeert ...’ – ‘Maar ik ben dan veel meer actief dan ... Ik schijn ingekeerd te zijn, maar het is niet zo. Iedereen begaat dezelfde vergissing ... Wanneer ik zo geconcentreerd ben, betekent dat niet dat ik binnenin ben, maar dat ik in een ander bewustzijn ben ... Nee, jij probeert dat mentaal weer te geven, maar dat is onmogelijk. Ónmogelijk. Je moet in dat bewustzijn binnengaan en dan weet je hoe het is. Maar er is geen actief en passief, geen binnen en buiten. Dat is allemaal vervangen door iets anders dat ik niet kan uitdrukken. Ik heb de woorden niet.’ En ze hield op met proberen te spreken.

We zouden waarschijnlijk allen dezelfde vergissing begaan hebben bij het aanzien van die schijnbare machteloosheid, die trekkingen van dat lichaam, dat schijnbare verval. En toch was dat de Grote Moeder en de gesupramentaliseerde Moeder – op het rupselichaam na, met dat vliezige overblijfsel dat niet mooi was om aan te zien.

‘De Moeder deed een poging om een volledige transformatie van het lichaam te bewerkstelligen, al ontbrak haar de verzekering dat dat doel wel of niet kon worden bereikt. De inspanning werd tot het uiterste acute punt doorgedreven; die inspanning was al lang geleden de inspanning van de Aarde geworden; die inspanning blijft doorgaan. De Moeder heeft gezegd dat het driehonderd jaar zou vereisen om het getransformeerde lichaam [in de grofstoffelijke materie] te verwezenlijken. Ze heeft ook gesproken over de noodzaak om het proces van verschillende, intermediaire lichamen te volgen, zoals het gegaan is toen de mens de chimpansee opvolgde. Dat werk is aan de gang en niets kan het nog in de weg staan. Het wordt voortgezet; bij die voortzetting zijn alle lichamen betrokken; het lichaam van ieder van ons bevindt zich in de smeltkroes van de transformatie. Dit is de kosmische yoga waar niemand zich aan kan onttrekken en waarin het heil en de realisatie tegelijk fysiek en collectief zijn.’ ^[51] Aldus besluit Kireet Joshi zijn eerder genoemde boek. In het licht van wat we zelf hebben gezien, kan zijn conclusie hier alleen maar onderschreven worden.

De zekerheid

Je staat in gedachten voor dat opgebaarde lichaam van de Moeder in de meditatiehal van de Ashram. Je staat aan de Samadhi die geopend was om nu ook dat lichaam te ontvangen. En flarden van die stem komen terug.

Een nieuwe wereld is geboren, geboren ...

De Natuur heeft haar medewerking toegezegd ...

Er zijn er die aan wal zijn gegaan en die reeds in bepaalde delen van hun lichaam gesupramentaliseerd zijn ...

Die nieuwe substantie is nu algemeen verbreid in de atmosfeer van de Aarde ...

Wat gewonnen is, blijft gewonnen ...

De zekerheid dat wat gedaan moest worden *gedaan* is ...

Er is zo'n zekerheid dat het reeds zo is, maar van de andere kant gezien ...
De funderingen van de nieuwe wereld worden voorbereid ...

Het is onmogelijk dat ergens een verandering, een verandering naar de vervolmaking toe, niet op de hele Aarde van toepassing is ...

Alsof iets gevestigd was dat onwrikbaar is ...

Wat de Aarde betreft, zijn we om de hoek ...

Het is het wonder van de hele Aarde ...

Het feit is zeker – het is geen mogelijkheid maar een feit ...

Ik ben zeker dat het gebeuren begonnen is; we zijn niet aan het eind, maar we zijn aan de overkant ...

Het bewustzijn van dat nieuwe ras is aan het werk op de Aarde ...

De verandering is geschied, het fysieke is in staat de Waarheid te manifesteren ...

Er zijn enkele supermensen nodig – *die zijn er* ...

Ik heb mijn nieuwe lichaam gezien; het is een supramentaal lichaam ...
Dit is werkelijk een nieuwe wereld ...

Toen de Moeder in die tombe op de binnenplaats van het centrale Ashramgebouw werd bijgezet, werd er gesnikt, gehuild en geweeklaagd. Drieëntwintig jaar eerder had ze gezegd dat treuren om het heengaan van

Sri Aurobindo een belediging was voor hem en zijn Werk. Nu herhaalde zich dat kleinmenselijke gedrag, veroorzaakt door een klein begrip, terwijl het afleggen van dat lichaam het teken was van het welslagen van haar Werk. Er is niets mislukt en er is niets uitgesteld – of er is niets waar van alles wat zij en Sri Aurobindo hebben gezegd. Wat zij gedaan hebben, is iets volkomen nieuws op aarde, dat met nieuwe maatstaven beoordeeld moet worden, waarvoor een inzicht vereist is dat voordien niet nodig was. Het loont de moeite die inspanning te doen en zich voor dat nieuwe open te stellen omdat – als het waar is – het hier gaat om de Nieuwe Wereld, de wereld van morgen en de zin van het aanbreekende millennium, en ver aan dat millennium voorbij de Grote Zin en de enige die ons met vertrouwen vooruit laat kijken. ‘On regarde là où on veut aller.’

‘Wanneer de Avatar komt, dan komt hij om een bepaald doel te vervullen,’ zei Sri Aurobindo.^[52]

De Moeder had het over de neerdaling op de Aarde van die ‘gepolariseerde bewustzijnsvormen’, waarmee ze de Avatars bedoelde, en ze zei: ‘Ze komen altijd op aarde met een bepaald doel en voor een speciale verwezenlijking, met een missie die vóór hun incarnatie werd bepaald.’^[53] En weer Sri Aurobindo: ‘Ik weet met absolute zekerheid dat het Supramentale een waarheid is en dat de komst ervan uit de aard der zaak onvermijdelijk is. De vraag is wanneer en hoe. Ook dat is reeds beslist en voorbestemd ergens daarboven, maar het moet worden uitgevochten temidden van een vrij hard conflict van tegenstrijdige krachten. Het voorbestemde resultaat is voor de aardse wereld verborgen en wat we waarnemen is een werveling van krachten die iets proberen te verwezenlijken, terwijl het lot van het geheel voor mensenogen verhuld blijft. Dit is echter zeker: dat een aantal zielen gezonden zijn om ervoor te zorgen dat het nu zal zijn. Mijn geloof en mijn wil zijn voor nu.’^[54]

Het Supramentale heeft zich gemanifesteerd en is in de aardatmosfeer aanwezig en actief; het supramentale lichaam werd in de ware fysieke substantie gevormd en is klaar om in de aardse materie te verschijnen wanneer die materie voldoende verfijnd zal zijn; ondertussen is het

Overmenselijke Bewustzijn de grote Omwenteling aan het leiden en de eerste overgangswezens tussen de diermens en de supramentale nieuwe soort aan het vormen.

De Grote Ommekeer in de evolutie is zich om ons heen en in ons aan het voltrekken.

Epiloog: de Zon voor altijd

De mensheid is momenteel een evolutionaire crisis aan het doormaken waarin de keuze van haar lot vervat ligt. ^[1]

Sri Aurobindo

De tijd der eenzijdige bewegingen is voorbij. ^[2]

Lucebert

Met de Renaissance is een periode van nieuwe bewustwording begonnen die de geschiedenis versneld heeft en de Aarde één gemaakt. Was de Nieuwe Tijd vanaf dat moment bijna ongemerkt, als een kind in de schoot, aan het groeien, de twintigste eeuw is de eeuw der geboorte geweest van wat destijds door de vertegenwoordigers van ‘de nieuwe Kennis’ als kiem werd ingezaaid. Zoals elke geboorte is de belichaming van de nieuwe potentialiteit een wonder geweest, snel en in pijn gebaard. Reeds aan het begin van de eeuw was Sri Aurobindo zijn *Synthesis* begonnen met de woorden: ‘We leven nu in een tijd van barensweeën, waarin alle vormen van denken en doen die in zich nog een krachtig vermogen van nuttigheid of een geheime doorzettingskracht dragen, aan een ultieme proef worden onderworpen en een kans op wedergeboorte gegeven. De wereld heden ten dage lijkt op een enorme ketel van Medea waar alles in wordt gegooid, aan stukken gereten, als experiment gebruikt en op verschillende wijzen gecombineerd, ofwel om van het toneel te verdwijnen en verstrooid als het materiaal van nieuwe vormen te dienen, of om verjongd en omgevormd te herrijzen voor een nieuwe bestaansperiode.’ (*The Synthesis of Yoga*, blz. 1)

Wij, mensen, beleven een lineaire tijd, door ons bewustzijn uitgetekend in een globale Tijd, die in het Eenheidsbewustzijn een harmonisch samenbestaan is van verschillende tijdservaringen welke samengaan met de verschillende bewustzijnsvormen. Lang vóór Leonardo de Vinci³³ was de spectaculaire twintigste eeuw met de geboorte van de ene Aarde voorzien;

lang vóór Giordano Bruno, Johannes Kepler, Erasmus, Mercator, Vesalius, Christiaan Huygens en Galileo Galilei was de geboorte voorzien van het nieuwe wezen dat de vervulling en tegelijk de overstijging van de mens zou zijn. Niemand kan zeggen waarom dat juist nu plaats moest hebben, want daarvoor is ons besef van de ontwikkeling van de mensheid en van haar ware verleden te gebrekkig.

Wij situeren de oorsprong der beschaving ergens twaalfduizend jaar terug terwijl er hoogstwaarschijnlijk honderdtwintigduizend jaar geleden al beschavingen bestonden, die in de herinnering van de mens nog naleven maar onder het zand van Sahara en Gobi en onder de wateren van de oceanen verdwenen zijn. ‘Geen honderdduizendste deel’, van wat zich heeft af gespeeld, en waarbij we zo vaak aanwezig zijn geweest, is ons volgens Sri Aurobindo bijgebleven. De Moeder zei tegen de Ashramkinderen dat de beschaving van Atlantis niet alleen occult maar ook technologisch véél verder gevorderd was dan de onze.

Edgar Cayce zei in het begin van de jaren veertig dat bijna alle prominente figuren van toen teruggekeerde Atlanten waren. Vandaar misschien de heropleving van de theorie van het meesterras en de inferieure rassen; vandaar de uitvinders die weer in een verbluffend tempo begonnen te vervaardigen wat ze zich onderbewust van vroeger herinnerden: telecommunicatie, snelle voertuigen, vliegtuigen, televisie, radar, raketten, dodelijke stralen en bommen voor massale uitroeiing, ruimtevaartuigen, machines die de werkingen van het brein nabootsen ... Het bevindt zich nog allemaal in een beginstadium, de reden dat het nog zo ontzettend gecompliceerd is en in zijn complexiteit kwetsbaar en onbetrouwbaar. ‘De Aarde is hoe langer hoe meer geladen met krachten die [voor ons bewustzijn] uit steeds hogere regionen afkomstig zijn, wat betekent dat hun werking steeds sneller gaat en dat men meer en meer het gevoel van ogenblikkelijkheid heeft’ ^[3], zei de Moeder.

‘Eeuwen en eeuwen heeft de mensheid op dit ogenblik gewacht. Het is aangebroken’ ^[4], zei ze. ‘Het is een stap waarvoor de hele evolutie een voorbereiding is geweest’ ^[5], schreef Sri Aurobindo. Wij hebben het

voorrecht dat mee te maken, maar weinigen beseffen het en nog minder appreciëren het of grijpen de kans aan om dit grootse moment bewust te beleven, al groeit hun aantal aan, over de hele wereld. De meesten zijn nog in de war: geen filosofie biedt hun nog langer enige ruggesteun; de grote godsdiensten zijn alleen nog maar holle mammoetorganisaties; zelfs de materie blijft aan de greep der wetenschap ontsnappen, en de techniek lijdt aan het syndroom van het gigantisme, waarbij haar machines niet langer in verhouding zijn met de menselijke psychologische en zelfs economische middelen. Astronauten en kosmonauten? Vreesachtige ontdekkingsreizigers in het tuintje van planeet Aarde. Een Geünificeerde Theorie die alles zal verklaren, materie, kosmos, mens en God? Hoeveel wijzer is de mens geworden van Einsteins algemeen bekende formule? En hoe tot een geünificeerde theorie te komen wanneer daarin geen plaats is voor alle essentiële factoren van het Bestaan behalve een kwantitatief beschreven materie?

Straks zullen er honderden artikelen en boeken verschijnen over al die onderwerpen en over de consternatie van de mens op de drempel van het Onbekende. Niet alleen 1 januari van het jaar 2000 is voor hem die drempel: hij heeft altijd op de drempel van het Onbekende gestaan omdat die drempel gevormd wordt door zijn eigen mentale bewustzijn waar hij niet buiten kan, tenzij door een bewustzijnstransformatie waardoor hij voorbij zichzelf zal kunnen gaan.

In dit boek hebben we gezien dat die bewustzijnstransformatie in de Gezondenen heeft plaatsgehad en dat ze zich nu in de mensheid als geheel aan het voltrekken is. ‘We bevinden ons op één van die ogenblikken door Sri Aurobindo “het Uur van God” genoemd’, zei de Moeder, ‘en de evolutie heeft een versnelde en geïntensifieerde beweging verkregen.’^[6]

Het Uur van God

‘Het Uur van God’ (*The Hour of God*) is een van de vele teksten van Sri Aurobindo die na zijn heengaan ergens in een schrift zijn teruggevonden.

Hij dateert uit 1918 of daaromtrent en is het waard hier, aan het eind van de curve van het Werk van de moderne Avatar en aan het begin van de manifeste uitwerking ervan in het aanstaande millennium, geciteerd te worden.

‘Er zijn tijden dat de Geest zich onder de mensen beweegt en de adem van de Heer aanwezig is over de wateren van ons wezen; op andere tijden trekt hij zich terug en wordt het aan de mens overgelaten te handelen volgens de kracht of zwakheid van zijn eigen egoïsme. De eerste zijn perioden waarin zelfs een kleine inspanning grote gevolgen teweegbrengt en de lotsbestemming verandert; de andere zijn perioden waarin veel arbeid nodig is voor weinig resultaat. Het is waar dat deze laatste de eerste kunnen voorbereiden, dat ze de dunne rookpluim van het brandoffer kunnen zijn die ten hemel stijgt en de regen van Gods barmhartigheid naar beneden roept.

Ongelukkig is de mens of natie die, wanneer het goddelijke moment aanbreekt, slapend wordt aangetroffen of onvoorbereid om het te benutten, omdat de lamp der verwelkoming niet werd ontstoken en de oren doof bleven voor de roep. Maar driemaal wee degenen die sterk en bereid bevonden zijn, maar die de kracht verspillen of het ogenblik misbruiken; hun valt onherstelbaar verlies of een grote vernietiging ten deel.

Reinig uw ziel in het uur van God van alle zelfbegoocheling, hypocrisie en ijdele zelfgenoegzaamheid, zodat gij recht in uw geest moogt zien en horen wat hem roept. Alle onoprechtheid van de natuur, voorheen uw verdediging tegen het oog van de Meester en het licht van het ideaal, wordt nu een zwakke plek in uw wapenrusting en vraagt om de slag. Zelfs als gij voorlopig zegeviert is dat des te erger voor u, want de slag komt later en werpt u teneer midden in uw triomf. Zijt gij echter zuiver, zet dan alle vrees van u af, want het uur is verschrikkelijk, een vuur en een windhoos en een storm, een treden van de wijnpers van de wrok van God. Maar hij die daarin op de waarheid van zijn doel stand kan houden, is hij die overeind zal blijven; ook al valt hij, hij zal weer opstaan; ook al lijken de wieken van de wind hem weg te dragen, hij keert terug. Laat ook de wereldse voorzichtigheid niet al te na in uw oor fluisteren, want het is het uur van het

onverwachte, het onberekenbare, het onmetelijke. Meet de macht van de Adem niet met de maatstaf van uw onbenullige instrumenten, maar heb vertrouwen en ga vooruit.

Maar meest van al vrijwaar uw ziel, al zij het maar voor even, voor de eisen van het ego. Dan zal een vuur u voorgaan in de nacht, en de storm zal uw helper zijn, en uw vlag zal wapperen op de hoogste hoogte van grootheid die moest worden veroverd.’^[7]

We zijn allen weer amateurs

Een geboorte is een crisismoment. De twintigste eeuw is één crisis geweest van begin tot einde. De Moeder zei zelfs dat alle oorlogen in de twintigste eeuw één oorlog zijn geweest. Ze maakten deel uit van het mutatieproces waardoor de ene Aarde zich van zichzelf bewust wordt. De mensheid is wezenlijk één, in oorsprong en bestemming; het gaat erom dat ze zich weer van die eenheid bewust wordt en erin slaagt deze effectief te beleven.

Weinigen zijn zich bewust van de krachten die in de voorbije eeuw aan het werk zijn geweest. Helemaal aan het begin van dit boek werd de vraag gesteld of de geschiedenis van de mensheid, bijvoorbeeld in de twintigste eeuw, in wisselwerking met één of twee Wezens kon plaatshebben. Die vraag werd bevestigend beantwoord als het gaat om een Avatar, dit keer een volledige, tweepolige. De hele twintigste eeuw kan gelezen worden als het dialectisch proces van de uitwerking van en de tegenwerking tegen de Macht die de dubbele Avatar incarneerde en die hij in de aardatmosfeer heeft overgebracht. ‘De Nacht zelf draagt in zich de hele last van het Licht dat komen moet’^[8] (Sri Aurobindo) – en voor de Nieuwe Tijd is het Oude altijd de Nacht.

De Oude Orde is een gevestigde, uitgewerkte en – wanneer de Nieuwe Orde zich aandient – een uitgeputte wereld. De Westerse mens beseft te weinig hoe een wereld een samenstel, een uitbalancering van krachten is, onzichtbaar maar daarom niet minder reëel; de Oosterse mens weet dat nog

wél, maar hij heeft het authentieke aanvoelen van die wetenschap laten overwoekeren door versleten denkvormen en bijgeloof. We hebben gezien wat voor belangrijke rol de vijandige krachten spelen in de wereld die we als de onze beschouwen. Zij beheersen en beheren deze wereld van Onwetendheid, waarin wij mensen blind en machteloos als marionetten zijn. Dat is hun veroorloofd door het Opperste Gezag, door de Hoogste Zaakvoering voor wie alles binnen het Eenheidsbewustzijn bestaat en beweegt, ook deze evolutionaire wereld. Onze wereld is een uitgewerkte gradatie van die evolutie, en op dit niveau spelen de vijandige krachten, allemaal afstammelingen van de Vier Asura's, nog steeds hun noodzakelijke en onvervangbare rol.

Van een afstand bezien is dat alles een soort donker sprookje, 'In de ban van de ring' maar op een kosmische schaal. In de ervaring is het echter een ruige, pijnlijke werkelijkheid, waarvan al onze begrenzingen en ellende het voortvloeiende zijn. Door alles heen dragen we de Godheid in ons, die we in essentie zijn, maar ons bewustzijn is versluierd en onze krachten zijn totaal ontoereikend. Gisteren was onbevredigend, vandaag is een probleem, morgen is een angstwekkende onzekerheid. Daarbij komt dat door de oorlogen de aanwezigheid van de lagere vitale krachten, de duivelse, nog veel massaler is geworden. De hel van een oorlog is het pretpark van die wezens, en wie kan ze weer verjagen nadat ze zich eenmaal in hun onverzadigbare zelfzucht hebben geïnstalleerd? Hun acties staan te lezen in alle kranten, ze zijn te zien op alle tv-schermen: moord en doodslag, onbeschaamd en op grote schaal, pornografie en prostitutie, mishandeling van kinderen en vrouwen, corruptie, leugen, razernij, gebrul, bonkend lawaai, onverbloemd egoïsme, klatergoud van grootheid en heiligheid ... Ja, het was er vroeger ook allemaal, maar zo algemeen als nu is het nog niet eerder ervaren. Er is nu iets in de mens dat beter weet, maar door dat diepere besef wordt de genieting van het kwaad als het ware verveelvoudigd. Draggers van het kwaad worden als helden verheerlijkt. Gisteren is langgeleden, vandaag is een spasme van zelfbevrediging, morgen is voor later.

De Asura van de Leugen, alias de Heer van de Naties, weet dat zijn uur geslagen is. ‘De Asura gaat uit alle macht te keer, als iemand die verwacht dat hij zal verdwijnen.’^[9] (de Moeder) Hij heeft een ideaal terrein te zijner beschikking dat hij zelf heeft voorbereid: kolossale problemen door een kolossale bevolkingsaanwas, gepaard met een kolossale voedsel-, energie- en woonschaarste, en een kolossale vervuiling, versterkt door een eruit volgende kolossale onzekerheid die haar heil zoekt in een kolossale opzwellende van het ego van het individu, het ras, de natie, de godsdienstige overtuiging. De wereld is aan de kook, de problemen zijn onoplosbaar, alles knarst en kolk, bruist en brult, overal. Je moet heel hoog gaan staan om daaroverheen te kunnen kijken en de zin van het geheel te onderscheiden. De visie van Sri Aurobindo en de Moeder is misschien het enige platform dat hoog genoeg is.

De geschiedenis leert dat de geboorte van iets werkelijk nieuws altijd met een periode van chaotische verwarring en onoverzichtelijkheid is samengegaan. Krishna was op aarde ten tijde van de *Mahabharata*-oorlog; vóór hem had de Avatar Rama de strijd met de asurische Ravana en zijn legioenen moeten aanbinden; de tijd van Christus was rondom de Middellandse Zee en vooral in het Midden-Oosten één draaikolk van rassen, culturen en godsdiensten. Elke Avatar heeft een wereldwijde invloed gehad, want zijn belichaming was voor de vooruitgang van de hele mensheid bedoeld, ook al was de mensheid zich daar niet of slechts zeer ten dele van bewust, daar de wereld vroeger nog uit veel werelden bestond en het lang kon duren voor een gebeurtenis van mondiaal belang uit één wereld tot de andere doordrong.

Dit keer ging het van meet af aan om de mensheid en de wereld als geheel. Niemand leeft nog buiten de aan de gang zijnde transformatie, niemand kan er zich aan onttrekken. De Aarde is er rijp voor geworden. Sri Aurobindo en de Moeder vertegenwoordigden zelfs door de culturen waarin ze geboren werden de één wordende Aarde. Voor hen waren de spanning, de gisting, de chaos, de complexiteit van het twintigste-eeuwse tijdsgebeuren een duidelijk teken van de naderende Ommekeer. ‘Ik ben tot

de conclusie gekomen dat er een grote macht moet schuilen, waarschijnlijk een transformerende macht, in de *extreme* spanning van de omstandigheden', zei de Moeder. 'Dat bereikt altijd een bepaald punt, een punt van zo'n spanning en complexiteit dat, als men de innerlijke zekerheid niet bezat, dat gewoon de catastrofe, de grote ondergang zou betekenen. En het is altijd wanneer het op zo'n punt gekomen is dat alles plotseling omkeert, nooit eerder, geen minuut eerder.'^[10]

Daarom schreef ze: 'De uren vóór de dageraad zijn altijd de meest duistere. De slavernij net vóór de vrijheid is het pijnlijkst.'^[11] De gebeurtenissen moeten zich helemaal tot het uiterste punt ontwikkelen wil de plotselinge ommekeer, de plotselinge doorbraak van de lichtstraal in de nacht mogelijk worden. Dat is een weinig bekende natuurwet. De zwangerschap komt voor het lichaam van de moeder op het punt der onmogelijkheid net vóór de geboorte. Het zaad komt op het punt der onmogelijkheid net vóór het barst en nieuw leven geeft. De rups bereikt het rupsenpunt der onmogelijkheid net vóór ze een vlinder wordt. Overal stellen we vast dat op het punt der onmogelijkheid een crisis uitbreekt, vaak aan de dood gelijk, om het nieuwe leven mogelijk te maken. Zo wordt het ons duidelijk dat ieder levensproces, ieder proces van mutatie of transformatie tot een punt der onmogelijkheid moet gaan wil die mutatie of transformatie werkelijk een Zin hebben in het geheel der processen door de Godheid voor de uitwerking van de Evolutie ontworpen. Een gedeeltelijke inspanning, een gaan van de weg tot ergens halverwege, zou gelijkstaan met een doen alsof, een komedie, een karikatuur van de diepe zin der dingen waardoor de Schepping een farce zou lijken. 'De beslissende wending wordt dikwijls voorafgegaan door een schijnbare verergering en een tot het uiterste doordrijven van de dingen die de klinkklare negatie, het hardnekkige tegendeel zijn van het nieuwe principe en de nieuwe schepping.'^(Sri Aurobindo)

Het is door middel van de chaos dat het Waarheidsbewustzijn zich ontwikkelt, zei de Moeder. En we herinneren ons haar woorden, dat zelfs degenen die menen tegen te werken, meehelpen in het Grote Werk. In de

verhevigde actie der vijandige krachten zag ze de versnelling van het transformatieproces waarvan de duur door Sri Aurobindo en door haarzelf tot een minimum werd beperkt, opdat de mens nog zo kort mogelijk zou hoeven te lijden in deze aardse hel en zo gauw mogelijk deel zou kunnen hebben aan een hoger leven op de Aarde zelf.

Alles wijst er niet zozeer op dat we de beslissende tijdsperiode binnengaan, maar dat we er ons reeds volop in bevinden. We mogen verwachten dat zich volkomen onvoorziene veranderingen zullen voordoen die moeten leiden tot de eenheid van de mensheid, tot het afslijten van het menselijk egoïsme, tot de transformatie van de grofstoffelijke materie en tot de aanwezigheid van supermenselijke en daarna supramentale wezens. Het supermenselijke Bewustzijn, gedelegeerd door het Supramentale, is daarvoor sinds 1 januari 1969 aan het werken. Zijn kenmerken zijn de plotselinge verrassing van het voor onmogelijk gehouden gebeuren, de radicaliteit van het gebeuren, de dosering, ondanks alles, van het gebeuren zodat zich geen onherstelbare ramp voordoet, en zijn 'goedaardigheid', zijn intiem begrip van en goddelijke Liefde voor alles en allen die in het transformatieproces betrokken zijn.

Wie dat leest, moet wel aan de gebeurtenissen uit 1989 denken. Het Oosteuropese communistische blok is als een kaartenhuisje in elkaar gestort, plotseling en totaal onverwacht. Dit is slechts één, zij het het meest spectaculaire voorbeeld van een hele reeks politieke, economische en financiële gebeurtenissen die naar hun aard even 'miraculeus' zijn geweest, ook al worden ze achteraf door het lineair functionerend mentale bewustzijn steeds weer binnen een 'verklaarbare' context van oorzaak en gevolg geplaatst. Toen in 1973 de oliekraan in het Middenoosten voor de eerste maal werd dichtgedraaid, bijvoorbeeld, dacht iedereen dat de wereldeconomie om zeep was geholpen; een jaar later schreef Kermit Lansner echter in *Newsweek*: 'We zijn allen weer amateurs gebleken,' want de zeer pessimistische voorspellingen van alle experts waren om onverklaarbare redenen niet uitgekomen. Zeker, er wordt nog steeds vermoord en verkracht op zo'n enorme schaal dat de menselijke geest erdoor

wordt afgestompt. De donkere krachten zullen zich dat genoeg en hun bespottung van de Grote Hoop niet ontzeggen zolang ze kunnen. Maar de wonderen, facetten van de diamant van het Grote Wonder, zijn zich aan het voltrekken, veel meer dan we in staat zijn te zien.

‘De verandering, hoe ze ook tot stand komt, zal inderdaad van de aard van een wonder zijn, net als alle dergelijke diepgaande veranderingen en immense ontwikkelingen, want ze hebben het voorkomen van een soort mogelijk gemaakte onmogelijkheid. Maar God verricht al zijn wonderen door een evolutie van verborgen mogelijkheden die lange tijd werden voorbereid, althans in hun afzonderlijke elementen, en door ten slotte alles tot een climax op te voeren, door de elementen samen te brengen zodat ze in hun versmelting een nieuwe vorm en naam van de dingen voortbrengen en een nieuwe geest openbaren. De beslissende wending wordt vaak voorafgegaan door een schijnbare beklemtoning en extreme verergering van dingen die juist een logenstraffing, het onverbiddelijke tegendeel uitmaken van het nieuwe principe en de nieuwe schepping.’^[12] Aldus Sri Aurobindo in *The Human Cycle*, waar hij ook schrijft: ‘De grondslag van zulke veranderingen in de natuur blijkt een lange, verborgen voorbereiding te zijn, gevolgd door een soort verzameling en activering van de elementen tot een nieuwe geboorte, een snelle ommekeer, een transformatie die op het lichtende moment dat ze zich voordoet een wonder lijkt.’^[13]

De Aarde ondergaat het waarneembare wonder nu, in de tegenwoordige tijd. Het werd in al zijn elementen door de Avatar voorbereid en is aan het gebeuren, overal ter wereld. In 1968 zei de Moeder: ‘Er zijn lange, lange, lange perioden waarin de dingen worden voorbereid. Daarna is er een zeer lange periode, een zeer lange, waarin de dingen zich ontwikkelen, zich organiseren, zich vestigen en hun gevolgen hebben. Maar tussen beide perioden in is er een ogenblik waarop het gebeurt, waarop de dingen gebeuren. Dat is niet altijd heel lang; het is soms lang, soms kort, maar dan gebeurt het. En het is dát dat de wereld een nieuwe ontwikkeling zal geven. Welnu, het is zo uitgekomen dat we ons precies op zo’n ogenblik bevinden. Dat wil zeggen dat, als we niet blind zijn (de mensen zijn het grootste deel

van de tijd blind), als onze ogen open zijn, dat we zullen *zien*, we zullen de dingen zien.’^[14] En ze nodigde iedereen uit om zijn aandacht te scherpen en niet te laten verzwakken. Het bijzonderste en misschien wel het enige instrument van de uiterlijke en innerlijke bewustwording is de aanwezigheid bij de dingen, de concentratie, de aandacht – volgens de mooie formulering van Louis Pauwels in *Ce que je crois*: ‘une attention priante’, een biddende aandacht, een op de Levende Aanwezigheid afgestemde aandacht.

Een kind zal ze vernietigen

Het is de voortdurende zorg van Sri Aurobindo en de Moeder geweest dat het doorbreken van de nieuwe wereld in de oude zonder onherstelbare rampen zou plaatsvinden. De teloorgang van een wereld is altijd een ramp, een verlies van alles wat erdoor werd opgebouwd. De huidige Ommekeer is niet zonder gevaren, want de plotselinge aanwezigheid van de Supramentale Kracht, in welke mate ook, zelfs in de allerkleinste, zou voor het onvoorbereide of de onvoorbereiden een vernietigende uitwerking kunnen hebben. We kennen de redenering: de Waarheid doet automatisch de Leugen teniet, zoals het licht de duisternis tenietdoet; de wereld en de mens zoals ze nu nog zijn, bestaan voor het grootste deel uit Leugen, want ze bestaan uit onderbewuste en onbewuste substantie; dus als het Supramentale, dat het Waarheidsbewustzijn is, zomaar zonder meer met de mens en de wereld in contact zou worden gebracht, zouden ze letterlijk in het niets verzwinden.

Het transformatieproces van de wereld verloopt, dankzij het werk van de Moeder en van Sri Aurobindo achter de coulissen, met een ongelooflijke snelheid, maar voor de mens moet een wonder altijd, in zijn tijdsbesef, ogenblikkelijk gebeuren, door een tik van de toverstaf. Een wonder dat een week of tien of een jaar of tien duurt, is voor hem geen wonder meer. Waarschijnlijk omdat hij het uiterlijk waarneembare voor het innerlijk procédé neemt. Als een mens in een oogwenk van de Aarde naar de Maan

zou worden verplaatst, zou dat volgens de algemene geesteshouding een wonder zijn; vliegt hij ernaartoe in een ruimtevaartuig, dan is dat geen wonder meer maar het resultaat van zijn wetenschappelijke kennis en technologische experimenten. Hoe komt het dan dat alle belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen vóór hun verwezenlijking door de deskundigen voor onmogelijk werden gehouden, ook de ruimtevaart en het bezoek van de mens aan de Maan? Een onmogelijkheid kan slechts door een ‘wonder’ mogelijk worden. We vergeten dat de op wetenschap gesteunde technologische vooruitgang een aaneenschakeling van grote en kleine wonderen is die de kernbom, de bezoeken aan de Maan en de personal computer tot resultaat hebben gehad. De vraag is hoe lang de mens al die wonderen de baas zal kunnen blijven.

Het is in de wetenschap dat het mentale, opdelende bewustzijn zijn grootste uitbreiding kent. De computer is er het sprekend voorbeeld en het symbool van; hij is het leven op de planeet steeds meer aan het beheersen en men heeft het reeds over elektronische ‘supersnelwegen’ die een omwenteling in de maatschappij en in de mens teweeg zullen brengen. Het is wat dit betreft goed drie dingen niet uit het oog te verliezen. De computer moet zijn onderrichtingen van ergens krijgen; wie hem programmeert of het supernetwerk in handen krijgt, verwerft een onvoorstelbare en vaak verborgen macht over zijn medemensen. Ten tweede, de computer is een erg kwetsbaar apparaat, bestaande uit talrijke niet minder kwetsbare onderdelen, hetgeen weinig goeds voorspelt voor de maatschappij die haar organisatie erop zou baseren. Ten derde, het mentale bewustzijn heeft een grote bewondering, om niet te zeggen verering voor de computer, waardoor het in zijn kwantitatieve, analyserende, opdelende verrichtingen verre overtroffen wordt en die het daarom bijna als een vergoddelijking van zichzelf ziet. Want de materialist ziet kwaliteit als een soort quantumsprong van kwantiteit en acht het daarom zeer goed mogelijk dat de computer zelfstandige menselijke kwaliteiten zal verkrijgen. Het is onloochenbaar dat de materialistische wetenschap een ‘zwarte’ kant heeft die ernaar streeft alle menselijke en geestelijke waarden uit te schakelen.

Een van Sri Aurobindo's aforismen luidt: 'Europa is trots op zijn praktische en wetenschappelijke organisatie en efficiëntie. Ik wacht tot zijn organisatie perfect is, dan zal een kind haar vernietigen.'^[15] (Met Europa bedoelde hij het Westen.) De Moeder, die geregeld commentaar gaf op zijn aforismen, heeft verscheidene keren geweigerd iets over dit bepaalde aforisme te zeggen, omdat het een voorspelling was van het bankroet en de ineenstorting van de technisch-wetenschappelijke wereld zoals wij die kennen en zij de mensen niet onnodig de stuipen of het lijf wilde jagen. De wetenschap met de wereld die ze heeft voortgebracht vertegenwoordigt het hoogtij van het mentale bewustzijn. Een van haar voornaamste verdiensten is haar bijdrage tot de eenmaking van de Aarde. Daarom blijft ze voorlopig van nut en kan ze in haar huidige vorm nog een poos blijven voortbestaan, net zo lang als dat nodig zal blijken. Wanneer het Supramentale echter openlijk het roer overneemt, wordt het mentale bewustzijn in al zijn aspecten een voorbijgestreefd verschijnsel. Dat 'kind' in Sri Aurobindo's aforisme, dat een wel heel erg machtig kind moet zijn, is de ziel in haar supramentaal lichaam, die dan moeiteloos aan het bestaan van de zo artificiële technisch-wetenschappelijke wereld een eind zal maken. Sri Aurobindo schreef reeds in de eerste bladzijden van *The Life Divine* dat de technische apparatuur in feite een concretisering van de onmacht van het mentale bewustzijn is, en dat in de omschakeling naar het Eenheidsbewustzijn die apparatuur zal worden vervangen door de actief geworden innerlijke zintuigen en de nieuwe vermogens van het wezen voorbij de mens.

Satprem schrijft: 'Vreemd is dat, in onze voorstellingen van de toekomst of onze stripverhalen verschijnen telkens opnieuw werelden met fantastische supermachines. Niemand kijkt ooit in de richting van een vereenvoudiging van de middelen, van een directe macht. En hoe fantastischer hun machines zijn, hoe meer vertrokken de gezichten van degenen die ze bedienen.'^[16] Men neme Sri Aurobindo's waarschuwing uit de *Arya* in acht: 'De enige veiligheid voor de mens bestaat erin van binnen naar buiten te leren leven, zonder afhankelijk te zijn van machines om zich

te vervolmaken, maar door de groeiende innerlijke perfectie aan te wenden om een volmaaktere vorm en omlijsting van het leven te maken.’^[17] ‘De volgende eeuw zal spiritueel zijn of ze zal niet zijn’, luidt een bekende uitspraak van André Malraux. En de ziener-dichter die de jonge Arthur Rimbaud was, had reeds een eeuw eerder *Une saison en enfer* besloten met de uitroep: ‘We gaan naar de geest toe! Het is heel zeker, het is exact wat ik zeg!’ Velen voelen dat nu aan en kijken in dezelfde richting.

Geen catastrofe

‘Het resultaat [van de supramentale transformatie] staat vast, en met een minimum aan verwoestingen, maar dat minimum is nog aanzienlijk’^[18], zei de Moeder in 1968. Het is nu eenmaal onmogelijk dat de dingen veranderen zonder dat ze veranderen, en verandering is misschien hetgeen waar de mens de meeste angst voor heeft. Zo onzeker, zo kwetsbaar is hij in zijn wereld dat de regelmaat van zijn verwachtingen in het leven hem als een vaste bodem onder de voeten is. Het wegvallen van de zekerheid der verwachting in al haar vormen (door overlijden, ongeval, gevangenisstraf, enz.) staat bovenaan op de lijst van oorzaken van ziekte en dood.

De Moeder was de geïncarneerde Liefde. Ze heeft de grootste offers gebracht opdat dit ‘oord des verderfs’ zo snel mogelijk een paradijs zou mogen worden; ze heeft alles in het werk gesteld opdat de ommekeer zo weinig mogelijk lijden zou veroorzaken. Wanneer Satprem steeds opnieuw aandrong dat ze haar Kali-macht zou gebruiken in de wereld, probeerde ze hem telkens vriendelijk en omzichtig aan het verstand te brengen dat zulke gewelddadige ingrepen harentwege niet meer aan de orde waren, dat het haar methode van werken niet meer was. ‘Er is de methode van Kali, die erin bestaat eens flink uit te halen, maar dat betekent heel wat schade en een gering resultaat.’^[19] Kali is de godin die verdelgt om de wereld door een nieuwe schepping vlugger naar haar goddelijk doel te brengen. Er is echter een hele scala van Kali’s, van die in het lagere vitale vlak tot Mahakali, de Grote Kali, die een der vier aspecten of directe emanaties van de Moeder is.

De kleine Kali's zijn zoals ze in de Indiase iconografie worden afgebeeld: naakt, zwart, met uitpuilende ogen, uitstekende tong, een krans van schedels om de hals, verschrikkelijke machten of wapens in hun acht handen en bloeddorstig. De lagere Kali is de godin van moordenaars en dieven, van magiërs en op machten beluste tantrika's, en ze kan degenen die in haar geloven heel wat narigheid bezorgen. Mahakali, daarentegen, werd door Sri Aurobindo in zijn boekje *The Mother* beschreven en is een prachtig, nobel wezen met een enorme strijdbare macht voor een betere wereld, maar altijd in de eerste plaats gemotiveerd door haar Moederliefde voor al haar kinderen: dingen, planten, dieren en mensen, heiligen en zondaars, goden, asura's, rakshasa's en pishacha's.

De Moeder heeft zich krachtig tegen het geweld uitgesproken: 'Het geweld is de asurische vervorming. De ware macht werkt in vrede.'^[20] – 'De goddelijke manifestatie geschiedt door kalmte en harmonie, niet door catastrofale vernietiging.'^[21] – 'Het verdient altijd de voorkeur te redden, uit te zuiveren, te transformeren, in plaats van met geweld te vernietigen.'^[22] – 'Wij willen geen rampen', zei ze met klem, en ze noemde rampen 'een ontzettende verspilling'. – 'Daarboven [in haar hogere Bewustzijn] is men er niet voor dingen kapot te maken, want dat is tijdverlies.' En in een bepaalde context zei ze eens: 'Doden staat niet in mijn programma.'

Toen iemand hem schreef over de grote rampen en omwentelingen die zich zouden voordoen wanneer het Supramentale zich aandiende, antwoordde Sri Aurobindo: 'Die zijn niet noodzakelijk. Er zullen noodzakelijkerwijs grote veranderingen plaatshebben, maar die hoeven niet noodgedwongen catastrofaal te zijn. Wanneer er door de bovenmentale [kosmische] krachten een sterke druk tot verandering wordt uitgeoefend, dan is het waarschijnlijk dat zich catastrofes voordoen vanwege de weerstand en de botsing der krachten. Het Supramentale heeft een groter, en in zijn volheid een compleet meesterschap over de dingen en een vermogen tot harmonisering dat weerstand kan voorkomen door andere middelen dan dramatische strijd en geweld.'^[23]

‘De Kracht die nu aan het werk is, is een Kracht van harmonie die een eenheid bewerkstelligt’^[24], schreef de Moeder. En in 1972 zei ze: ‘Er is een gouden Kracht die als het ware druk uitoefent op de Materie, die geen materiële dichtheid heeft maar toch ontzettend zwaar schijnt te zijn en die druk uitoefent op de Materie. Het schijnbare resultaat daarvan is dat rampen als het ware onvermijdelijk zijn. Maar tegelijk met die perceptie van de ramp komen er oplossingen voor de situatie, voorvallen die volkomen wonderbaarlijk schijnen. Het is alsof de twee uitersten nog scherper afgetekend werden, alsof het goede beter werd en het slechte erger. Zo is dat. Met een enorme Macht die *druk uitoefent* op de wereld.’ En ze vervolgde: ‘Het is niet langer zoals het was. Het is werkelijk een nieuwe wereld. We kunnen haar “supramentaal” noemen om misverstanden te vermijden’ – de Moeder heeft nooit veel van die technische term moeten hebben – ‘want zodra je het over “goddelijk” hebt, denken de mensen aan een God en dat bederft alles ... Het is de neerdaling van de supramentale wereld, die niet iets is dat alleen maar tot de verbeelding behoort: het is een absoluut materiële Macht, die echter geen materiële middelen nodig heeft. Een wereld die in de [materiële] wereld vorm wil aannemen.’^[25]

Met al hun goddelijke Macht hebben Sri Aurobindo en de Moeder de wereld beschermd op tijdstippen dat elementen van de mensheid in staat en geneigd waren hun eigen planeet te vernietigen. Het ogenblik was aangebroken dat de supramentale Transmutatie mogelijk was en zulke scharniermomenten zijn in de geschiedenis uitermate zeldzaam. Een nucleaire ramp kon de continenten weer tot woestenijen hebben gemaakt en ze kon de beschaving, vrucht van eeuwen, hebben weggevaagd. En alles zou vanuit die primitiviteit weer opgebouwd hebben moeten worden – voor de hoeveelste maal? Hoeveel beschavingen als Atlantis zijn er in het verleden van de mensheid onder het water of het zand vergaan? Alles wijst erop dat we het voortbestaan van de wereld zoals we die nu kennen aan Sri Aurobindo en de Moeder te danken hebben, de enige Macht die in staat was de instrumenten van de vernietigingsdrang van de Asura te dwarsbomen.

Het wonder is niet voor morgen: het is *nu* aan de gang. Wie ogen heeft kan het zien, wie oren heeft kan het horen. De eerste verrassingen hebben we reeds meegemaakt, de volgende kunnen vannacht of morgen gebeuren. Dit is het Uur van God, de tijd van het onverwachte. ‘Wat zich nu aan het afspelen is, is iets dat nooit tevoren gebeurd is, dus kan niemand het begrijpen.’^[26] Wij, die het Werk van Sri Aurobindo en de Moeder enigszins hebben gevolgd, kunnen de lijnen naar morgen doortrekken als een niet helemaal ongegronde oefening van de verbeelding. Het is al heel wat te weten dat er iets aan de hand is, en met verscherpte aandacht te kunnen uitkijken naar alles wat misschien een teken is van de geboorte van de Nieuwe Wereld en van de eerste vertegenwoordigers van die wereld.

Vijf aanwijzingen

Op 15 augustus 1925, bijna zeventig jaar geleden, gaf Sri Aurobindo bepaalde aanwijzingen waardoor men het aanbreken van de Nieuwe Tijd zou kunnen herkennen. De eerste was dat de kennis van de fysieke wereld zozeer zou zijn toegenomen dat ze haar eigen begrenzingen te buiten zou gaan. Er is in dit boek reeds gewezen op het verschijnsel dat de wetenschap zich sinds decennia in het occulte beweegt zonder dit onmiskenbare feit te willen erkennen. Het huidige ogenblik, nu ze de zesde quark meent te hebben ontdekt en haar systeem van de samenstelling van de materie dus compleet zou moeten zijn, is bijzonder interessant om na te gaan wat de nabije toekomst op dit gebied brengen zal. De Moeder heeft immers gezegd dat de transformatie zich heel materieel in de onderlinge relatie der elementaire deeltjes afspeelt en dat er nieuwe deeltjes zullen worden gevonden waar de geleerden geen idee van hebben.

‘Ten tweede’, zei Sri Aurobindo, ‘is er over de hele wereld een poging aan de gang om de sluier tussen het uiterlijke en het innerlijke mentale open te scheuren, evenals tussen het uiterlijke en innerlijke vitale en zelfs tussen het uiterlijke en innerlijke fysieke.’ De mensen worden meer ‘psychisch’, zei hij, het woord in de bekende occulte betekenis gebruikend. (A.B. Purani

heeft het althans zo opgetekend.) Een bezoek aan de boekhandel kan Sri Aurobindo's woorden alleen maar bevestigen.

Sri Aurobindo's derde aanwijzing: 'Het vitale probeert een greep te krijgen op het fysieke zoals nooit tevoren. Het is altijd een teken van het neerdalen van een Hogere Waarheid dat ze de vitale wereld aan de oppervlakte brengt, wat dan aan de hand van allerlei abnormale vitale manifestaties merkbaar is, zoals een groter aantal personen die krankzinnig worden, aardbevingen enzovoort.' We hebben het daar al over gehad. De vitale wezens vieren frenetiek hun (laatste) macht bot in een roes van geweld en verdwazing, in een hels gebrul en getier uit batterijen luidsprekers van duizenden watt, in flitsende lichten en bonkende ritmen, met haartooi, make-up en klederdracht die uit schimmenwereld schijnen te komen of uit de wereld der boosaardige clowns. (Het grijnzende kwaad is misschien het gruwelijkste van al.)

Ten vierde: 'De wereld wordt meer één', onder andere dankzij de techniek, die hiervoor in het huidige stadium van de planetaire ontwikkeling onontbeerlijk blijft. Zou de techniek in de huidige wereld wegvallen, dan zou ook de verwezenlijking van de voor de Nieuwe Wereld noodzakelijke menselijke eenheid praktisch onmogelijk worden, want hele delen van de planeet zouden dan de intense wisselwerking met elkaar verliezen en weer noodgedwongen afgezonderd moeten leven. We mogen daaruit de conclusie trekken dat de mensheid over de nodige communicatiemiddelen zal blijven beschikken tot er iets komt om die technieken te vervangen. Daar de problemen verbonden met de planetaire communicatie urgent zijn, onder andere door de slinkende energievoorraden en ook de algemene vervuiling, zal de oplossing ervan waarschijnlijk niet lang meer op zich laten wachten. Het Onverwachte is aan de orde van de dag. De reeds vermelde kolossaliteit van de wereldwijde problemen wijst trouwens in dezelfde richting van een oplossing op (relatief) korte termijn.

'Ik heb een soort zekerheid dat wanneer het Werk beëindigd zal zijn, het resultaat bijna als een bliksemschicht zal komen', zei de Moeder. Was het Werk beëindigd? 'De verandering heeft zich voltrokken. Het fysieke *is in*

staat het hogere Licht, de Waarheid, het ware Bewustzijn te ontvangen en het te manifesteren.’ (14 maart 1970) – ‘Het is in het jaar 2000 dat dat een duidelijke wending zal nemen’, heeft ze ook gezegd. Maar ondertussen is ‘Het’ overal aan het werken.

Sri Aurobindo’s vijfde teken was ‘de opkomst van personen die een geweldige vitale invloed over grote massa’s mensen uitoefenen’, de afgezanten, rechtstreeks of onrechtstreeks, van de Asura van de Leugen. Toen hij dat zei had de wereld de horden bruinhemden en zwarthemden nog niet aan hun Leider (Führer, Duce, Caudillo, Netaji) zien voorbij marcheren, met de symbolen van de Dood als hun emblemen. Ook had ze toen nog niet meegemaakt dat het aantal aanwezigen op religieuze massabijeenkomsten als argument gebruikt werd om de waarheid van een religie of ideologie te staven.

Wat is het te verwachten lot van de mensheid in dat alles? ‘Het moet worden ingezien dat er niet de minste waarschijnlijkheid of mogelijkheid bestaat dat de hele menselijke soort en bloc naar het supramentale niveau overgaat’^[27], schreef Sri Aurobindo in *The Life Divine*. Hij voorzag ‘een verwezenlijking door de weinigen die een nieuwe orde der dingen op gang zouden brengen, terwijl de mensheid over zichzelf het oordeel der ongeschiktheid zal hebben uitgesproken en eventueel terug zal vallen’.^[28] De Moeder zei hetzelfde: ‘Driekwart van de mensheid is voorbijgestreefd.’^[29]

De weinigen zijn de rijpe zielen die in de loop van de evolutie hun psychisch wezen volledig hebben gevormd en die daarom aan het einde van hun reeks incarnaties zijn gekomen. Sri Aurobindo noemde hen ‘de grote dynamische zielen’, ‘het handjevol pioniers’, en de Moeder ‘zij [de individuen] die als een menigte zijn’, ‘de vrijgeborenen’, ‘de voorbestemden’. (‘Door de geschiedenis heen heeft een kleine minderheid de fakkel gedragen om de mensheid in weerwil van zichzelf te redden,’^[30] schreef Sri Aurobindo.) Eenmaal zover, staat het de ziel vrij te kiezen wat ze verder doen zal. Die zielen van de ‘weinigen’, in hun grote liefde voor hun broers en zussen die zich in de evolutie nog hogerop aan het werken

zijn, hebben gekozen zich opnieuw op de Aarde te incarneren om de komst van het nieuwe tijdperk te helpen bespoedigen. Ze hebben ook het moment van hun terugkeer op aarde gekozen en de taak die ze willen vervullen: vóór de komst van de Avatar, om die komst te helpen voorbereiden, tezamen met hem, of wanneer hij van het zichtbare toneel is verdwenen, in de moeilijke periode tussen zijn aanwezigheid en de concrete verwezenlijking van zijn Werk. Dit is een periode die alleen steunend op de staf van het Geloof kan worden doorgemaakt – het Geloof dat altijd een vorm van voorkennis is.

Die volledig uitgewerkte zielen zijn de eerste overmensen (surhommes), van wie er reeds een aantal in de massa van de huidige mensheid aanwezig is. In de nabije toekomst (over ‘driehonderd jaar’), wanneer de grofstoffelijke substantie voldoende getransformeerd is, zullen zij of anderen van hun soort de neerdalende grote wezens uit de supramentale wereld in zich ontvangen en de eerste belichaamde supramentale wezens op de Aarde en in de kosmos worden – want de Aarde heeft dan voor hen geen begrenzings meer, daar ze per definitie kosmisch en goddelijk zijn. Die weinigen ‘kunnen nog geteld worden’, zei de Moeder.

Wie het oneindige kiest, werd door het Oneindige gekozen. ^[31]

Sri Aurobindo

Dat alles in aanmerking genomen, zal de mensheid zich hoogstwaarschijnlijk in de volgende soorten ontwikkelen:

1. De *diermens*. Veruit het grootste deel van de huidige diermensheid, dat in de aan de gang zijnde evolutie niet is meegegaan en voor wie het feit van een mogelijke evolutionaire verandering niet eens bestaat, zal helemaal terugvallen tot het niveau waarop het grootste deel van zijn wezen zich nog bevindt, het dierlijke niveau. De diermens als soort moet echter blijven voortbestaan om zijn evolutionaire trede te blijven bezetten, waardoor de evolutie van de lagere naar de hogere soorten kan blijven voortgaan.

2. De *mens-mens*. Deze soort zal de spirituele vermogens van het hogere mentale, het verlichte mentale en de intuïtie (in de betekenis door Sri Aurobindo aan dit woord gegeven) in zich geassimileerd hebben. Ze zal

daardoor in staat zijn tot een totaal bevredigend leven en geen hogere ambities hebben. Sri Aurobindo noemde dat ‘een hogere orde van mentale menselijke wezens’ en de Moeder zag hen als ‘een heel erg gelukkige mensheid’. Men zal zich herinneren dat de grofstoffelijke materie slechts supramentaal kan worden wanneer de augiasstal van het Onderbewuste en Onbewuste is gereinigd. Dat feit alleen al zal dan de levenswijze van de diermens en de mens-mens totaal veranderen, van de eindeloze lijdensweg die we nu kennen in ‘een gelukkige pelgrimstocht’. Ook de aanwezigheid van de supramentale wezens zal uiteraard een weldoende afstraling hebben op het hele milieu waar ze in leven, dus ook op alle lagere soorten, dierlijke en menselijke.

3. De *overmens*. Het overmenselijke bewustzijn is sinds 1 januari 1969 op aarde gevestigd en actief. De Moeder zou waarschijnlijk alle ‘wonderbaarlijke’ gebeurtenissen na die datum aan dat Bewustzijn hebben toegeschreven. De gebeurtenissen op grote schaal worden echter altijd voorbereid door kleinschalige transformaties door dat Bewustzijn veroorzaakt; die zijn van veel meer belang dan de grote gebeurtenissen omdat ze het zaad zijn dat de veranderingen aan de oppervlakte mogelijk maakt. Het overmenselijke Bewustzijn heeft zijn instrumenten in de reeds op aarde aanwezige overmensen. Men herinnert zich de woorden van de Moeder: ‘Il y en a’ (er zijn er) en Nolini’s tekst over de nieuwe mens die zich onder ons bevindt. Veel belangrijker dan het uiterlijke is het innerlijke werk, van openheid voor het nieuwe Bewustzijn en overgave eraan, van geloof in de transformatie dat een innerlijke zekerheid is, en van een totale, niet langer egoïstische bereidheid om alles te doen wat het leidende Bewustzijn vereist (‘We willen een ras zonder ego’). Spiritueel gezien zijn de overmensen het radioactief element in de mensheid dat de (trans)mutatie aan het veroorzaken is.

4. De *supramentale soort*. Het supramentale wezen is het goddelijke wezen van de toekomst dat niet langer door de huidige diermenselijke voortplanting zal worden belichaamd. De manier waarop het een lichaam van gesupramentaliseerde substantie zal aannemen, moet nog door de

overmens worden ontdekt. Het feit dat het Onderbewuste de Aarde niet langer in zijn greep zal houden, zal daar zeker een rol in spelen en automatisch heel wat nieuwe procédés en mechanismen tot gevolg hebben. Het supramentale wezen, als belichaming van het Eenheidsbewustzijn dat in essentie Liefde is, zal de hele wereld in een hogere modus van geluk en welbevinden transponeren.

Wat staat er te gebeuren? Het onverwachte, het nooit gedachte, het weergaloze – morgen, vandaag, nu. Het mogelijke aller onmogelijkheden, het bankroet van de experts, de droom tot de hoogste macht verheven van de waarachtige amateurs. Een Zon breekt uit de Aarde. ‘Als de mensheid ook maar een glimp opving van de oneindige genietingen, de volmaakte krachten, de lichtende bereiken van spontane kennis, de wijzse kalnten van ons wezen die voor ons liggen te wachten in de uitgestrekte gebieden door onze dierlijke evolutie nog niet veroverd, zou ze alles achterlaten en nooit rusten voor ze die schatten had verworven’^[32], schreef Sri Aurobindo.

Maar het zou mooi wachten op de mens zijn geweest. Hij heeft zich binnen zijn eigen schuttingen ingesloten (beschut voor de wereld die hijzelf is!) en volmachten gegeven aan zijn eigen gezagsdragers om hem met de gesels van zonde, dood en hel te terroriseren, om zijn onbegrip in geloofspunten en wazige mysteries vast te leggen en een verleden van slavernij te maken tot maatstaf van een immer onbevredigende toekomst, op een planeet uit wier schoot hij is voortgekomen. Door een Daad van God is die ban gebroken, nu, op dit moment der momenten in de geschiedenis van de Aarde. Voor die Daad was de medewerking van de mens niet nodig en ze is evenmin nodig voor de uitwerking ervan. Het feit bestaat en dat feit is zich aan het doordrukken.

‘Het is een Kracht die pressie uitoefent op de Aarde en die maakt dat de mensen de onwaarschijnlijkste dingen doen’^[33], zei de Moeder. ‘Doe maar op, het is van geen belang meer,’^[34] zei ze. ‘Het Werk wordt uitgevoerd ondanks het mentale onbegrip en zelfs ondanks het mentale “begrip”.’^[35] – ‘Het motief waardoor de mensen de dingen doen, moet niet langer heel ernstig worden genomen. Waar het op aankomt, is dat ze ze doen.’^[36] – ‘De

wijsheid van de mensen is onwetend.’^[37] – ‘Al onze vroegere manieren van begrijpen zijn niets meer waard’^[38], zei ze ook. Toen de Moeder de Ashramjeugd wilde laten aanvoelen wat de Godheid is, raadde ze hun aan alles wat hun het meest waardevol of begerenswaardig voorkwam in gedachten tot zijn hoogst mogelijke graad te vergroten, dan konden ze beginnen zich enig idee te vormen van de extatische ervaring die het contact met de Godheid is. Wordt wie er ook maar een glimp van heeft opgevangen in veel mystieke teksten niet beschreven als liefdesdronken? We kennen dat niet uit eigen ervaring. En toch zijn onze waarden en begeerten de weerspiegeling van de Godheid in ons en ons door de Godheid ingegeven. Het heeft geen zin, zei Sri Aurobindo, aan het Supramentale en zijn aanstaande wereld de maatstaven en verwachtingen van ons denken te willen opleggen. Maar als verbeeldingsoefening, als gedachte-experiment, kunnen we onze waarden en waarlijk begerenswaardige begeerten doortrekken helemaal tot aan de horizon der onwaarschijnlijkheid – en daar begint dan Morgen.

Ik zag de vlamme pioniers van de Almachtige
Over de hemelse rand die naar het leven is gekeerd
In drommen de amberen trap der geboorte afdalen.
Als voorlopers van een goddelijke menigte
Kwamen ze uit de lanen van de morgenster
In de enge ruimte van ons sterfelijk leven.
Ik zag hen de avondschemering van een tijdperk doorkruisen,
Die kinderen van een stralende dageraad met ogen vol zon,
De grote scheppers met het brede, kalme voorhoofd,
De machtige barrièrebrekers van de wereld
En worstelaars met het lot binnen de krijtlijnen van zijn wil,
De steenhouwers in de groeven van de goden,
De boodschappers van het Onmededeelbare,
De architecten der onsterfelijkheid.^[39]

Een keer, ergens in 1965, ging Nirodbaran tijdens zijn dagelijkse ochtendmeditatie binnenin en begon daar bijna een uur lang met iemand te praten. Hij vroeg zich daarna af wat en wie dat geweest mocht zijn en schreef erover aan de Moeder. Haar antwoord: ‘Verleden nacht waren we (jij, ik en sommige anderen) vrij lang samen in de permanente verblijfplaats van Sri Aurobindo die zich in het subtiel-fysieke bevindt (in wat Sri Aurobindo het “ware fysieke” placht te noemen). Alles wat daar gebeurde (veel te veel en te gecompliceerd om te vertellen) was bij wijze van spreken zo georganiseerd dat het concreet uitdrukking gaf aan de snelle beweging waarmee de huidige transformatie in haar werk gaat, en Sri Aurobindo zei met een glimlach iets tegen je in de zin van: “Geloof je het nu?” Het was alsof hij zinspeelde op de volgende drie regels uit *Savitri*:

God zal opgroeien terwijl de wijzen praten en slapen;
Want de mens zal van de komst niet weten vóór haar uur
En niemand die gelooft tot het werk gedaan is.’^[40]

De behoefte aan het Andere, het Ware, het Nieuwe, het Echte, leeft in de borst van zovelen. Het zaad van de Nieuwe Wereld is uitgestrooid en er zijn voor de attente blik overal tekenen van zijn ontkieming te ontdekken. Jacques Lacarrière, bijvoorbeeld, eindigt zijn opmerkelijke boek *Les Gnostiques* aldus: ‘De gnosticus van vandaag kan niet langer een heilspredikant zijn, een magiër teruggetrokken op zijn berg, of een verlichte zonderling ondergedoken in een stad met zijn neus in oude teksten. Hij moet een zinnig mens zijn, gericht op het heden en de toekomst, met de intuïtieve zekerheid dat hij vóór alles in zichzelf de sleutels van die toekomst draagt – een zekerheid die hij zal moeten stellen tegenover alle geruststellende mythologieën, alle zogenaamde heilbrengende godsdiensten, alle vervreemdende ideologieën die alleen maar zijn ware aanwezigheid in de realiteit afschermen. Want wat heden ten dage belangrijk is, is niet zozeer de ontdekking van nieuwe sterren, als wel het doorbreken van de nieuwe begrenzingsen die onophoudelijk om ons heen of

in onszelf oprijzen, en er, zoals door de dood, met open ogen doorheen te gaan.’^[41]

‘De komst van een spiritueel tijdperk moet worden voorafgegaan door het verschijnen van een steeds aangroeiend aantal individuen die niet langer voldaan zijn’^[42], schreef Sri Aurobindo tachtig jaar geleden. Het zijn degenen die de leugen, de valsheid en de onwaarschijnlijkheid van de hele bedoening niet langer kunnen uitstaan, omdat iets in hen weet dat het anders kan en dat het ogenblik van dat Andere aangebroken is. Ze dragen in zich een leemte die de Moeder ‘het Tekort’ noemde, de dringende behoefte aan echtheid die een honger van de ziel is. Het Tekort is het teken van de rijpe ziel. Onvermijdelijk wordt die ziel naar haar plaats en taak in de uitbouw van de Nieuwe Wereld geleid, meestal door iets schijnbaar heel toevalligs, een woord, een ontmoeting, een boek, een artikel in een krant waarin een schoenendoos was verpakt. Want ze is voor die taak weer ter wereld gekomen en ze zal de gelijkgezinde zielen vinden, ook al bewegen die zich nog incognito onder de massa, incognito zelfs binnen de gemeenschappen der beoefenaars van de religie of spiritualiteit. Ze maakt immers deel uit van de planetaire gemeenschap der gezondenen. En door het oorverdovende gehuil van een wereld in barensweeën heen zal ze de zuivere roep horen die de ogen vult met tranen van een onbeschrijflijke herkenning in Vreugde, omdat Dat hier aanwezig is en het leven niet langer een kruipgang is maar een vlucht met wijde, lichte, kleurige vleugels.

De wereld kraakt in zijn voegen ‘tot de dag dat het de Zon voor altijd zal zijn’^[43], zoals de Moeder het uitdrukte. Degenen die de onlesbare dorst naar het Andere in zich voelen branden, zullen als in een cocon van licht worden beschermd en ongeschonden door alle wederwaardigheden van de stuiptrekkende oude wereld heen gaan, zei ze ook, omdat ze in een deel van hun wezen reeds tot dat licht, tot de Nieuwe Wereld behoren. En ‘alles wat men als het mooiste, het wonderbaarlijkste, het meest fantastische heeft gedroomd, is niets vergeleken met wat verwezenlijkt zal worden’.^[44]

‘De absoluutheid van de Overwinning is onbetwistbaar’, beklemtoonde ze staccato, zij die de zekerheid bezat ‘als een zwaard van Licht,

onaantastbaar.’^[45] En zoals Jeanne d’Arc eertijds tegen haar vaandel dat haar in zoveel gevaren had vergezeld, zegt ze tegen degenen die zich voor de komst van Morgen inzetten: ‘Vous étiez à la peine, vous serez à l’honneur’ – in de moeite hebt gij gedeeld, gij zult delen in de eer.

Want: ‘Het is geen gekruisigd maar een verheerlijkt lichaam dat de wereld zal redden.’^[46]

Georges van Vrekhem (1935-2012) is geboren in Belgisch Vlaanderen. In België genoot hij bekendheid als journalist, dichter en dramaturg en was artistiek directeur van het Nederlands Toneel te Gent. Zijn gedichten verschenen in veel letterkundige tijdschriften en werden ook opgenomen in de verzamelbundels *Met andere woorden*, en *Dichters van deze tijd* (1964). Hij was een tijdlang redacteur van *Gard Sivik*, *Cyanuur* en *Pelion*. Een keuze van zijn gedichten werd gebundeld in *Een wijze van leven* (Cyanuur, 1955). In *De Reis naar België*, zijn laatst gepubliceerde dichtbundel (1997) beschrijft hij een feit uit zijn leven: de reis naar België om een hartoperatie te ondergaan.

Georges schreef ook toneelstukken zoals *Ritueel voor een blinde* (Keldertheater Arca, Gent), *De steen* (Nederlands Kamertoneel, Antwerpen), *Solodroom* (Keldertheater Arca, Gent), *Dood van twee dames* (Nederlands Toneel te Gent) en *Zwarte Excellentie* (Koninklijke Vlaamse Schouwburg, Brussel). Hij vertaalde of bewerkte voor de Vlaamse theaters en voor de televisie meer dan twintig klassieke en moderne toneelstukken uit het Engels, Frans en Duits. Hij werd bekroond met een Basiel De Craene-prijs voor poëzie, met een Reine Prinsen Geerlins-prijs voor toneel en met de Letterkundige Prijs van de Stad Gent voor toneel.

In 1964 ontdekte Georges de werken van de Indiase filosoof en dichter Sri Aurobindo en diens spirituele metgezel, De Moeder. In 1970 werd hij lid van de Sri Aurobindo Ashram, Pondicherry, India. In 1978 verhuisde hij naar Auroville, waar hij tot zijn dood in 2012 woonde.

In India vertaalde hij diverse boeken in het Nederlands, zoals Satprem's roman *Uit het lichaam der aarde*, de trilogie *Moeder* van dezelfde auteur, *De Aforismen* van Sri Aurobindo, *Alle leven is yoga*, een bloemlezing uit de gesprekken van De Moeder, en bloemlezingen uit de Indiase epen *Mahabharata* en *Ramayana*. In 1995 verscheen bij de uitgeverij Ankh-Hermes in Deventer zijn omvangrijk essay *Voorbij de mens - leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder*. Dit boek is nadien verschenen onder de titel *Beyond Man, the Life and Work of Sri Aurobindo and The Mother*

(1997) in India en is nadien in vele talen vertaald. Sindsdien schreef Georges uitsluitend in het Engels en publiceerde de volgende boeken:

The Mother, the Story of Her Life (2000)

Overman, the Intermediary between the Human and the Supramental Being (2001)

Patterns of the Present, in the Light of Sri Aurobindo and the Mother (2002)

The Mother: the Divine Shakti (2003)

Hitler and his God – The Background to the Nazi Phenomenon (2006)

Evolution, Religion, and the Unknown God (2011)

Preparing for the Miraculous (2012)

The New Spirituality (2013)

Veel van deze boeken zijn vertaald in het Nederlands, Frans, Duits, Russisch en Spaans.

Georges werd ook bekend als spreker en gaf talloze lezingen in Amerika, Europa en India. In 2006 bekroonde de regering van de Indiase deelstaat West Bengalen hem met de Sri Aurobindo Puraskar.

Georges van Vrekhem's boeken, lezingen en interviews zijn gepubliceerd op www.beyondman.org en www.georges-van-vrekhem.org.

[33] 'Wat Leonardo da Vinci in zich bevatte was de hele nieuwe tijd van Europa in zijn veelzijdige aspecten.' (Sri Aurobindo)

Noten

Gebruikte afkortingen:

A *L'Agenda de Mère*

AR *Sri Aurobindo Archives and Research* (tijdschrift)

CP *Collected Poems* (Sri Aurobindo)

CSA *Correspondence with Sri Aurobindo* (Nirodbaran)

E *Entretiens* (de Moeder)

EG *Essays on the Gita* (Sri Aurobindo)

ET *Evening Talks* (opgetekend door A.B. Purani)

FIC *The Foundation of Indian Culture* (Sri Aurobindo)

HC *The Human Cycle* (Sri Aurobindo)

IHU *The Ideal of Human Unity* (Sri Aurobindo)

LD *The Life Divine* (Sri Aurobindo)

LY *Letters on Yoga* (Sri Aurobindo)

M *The Mother* (Sri Aurobindo)

MI *Mother India* (tijdschrift)

NC *Notes sur le Chemin* (de Moeder)

OH *On Himself* (Sri Aurobindo)

P&M *Prières et Méditations* (de Moeder)

SM *The Supramental Manifestation* (Sri Aurobindo)

SY *The Synthesis of Yoga* (Sri Aurobindo)

TSA *Talks with Sri Aurobindo* (opgetekend door Nirodbaran)

12 Years *Twelve Years with Sri Aurobindo* (Nirodbaran)

WM *Words of the Mother* (de Moeder)

Motto's SM, blz. 16 en A XII, blz. 314.

Proloog

1. OH, blz. 49

2. E 17.3.1954, blz. 80

3. John Toland, *Adolf Hitler*, blz. 833

4. Op. cit., blz. 835

5. TSA IV, blz. 117

6. OH, blz. 38-39
7. *Sri Aurobindo Circle*, nr. 42, blz. 66
8. MI, jaargang 1989, blz. 26.
9. Uit het gedicht *A God's Labour*, CP, blz. 99
10. LY, blz. 402
11. EG, blz. 148, voetnoot
12. OH, blz. 202
13. LY, blz. 411
14. OH, blz. 463
15. *Savitri*, blz. 537
16. CSA, blz. 166
17. CSA, blz. 172
18. OH, blz. 153
19. *Savitri*, blz. 111

1. Op-en-top een gentleman

1. OH, blz. 378
2. Peter Heehs, *Sri Aurobindo – A Brief Biography*, blz. 9
3. OH, blz. 2
4. P. Heehs, op. cit., blz. 14
5. TSA II, blz. 240
6. *12 Years*, blz. 236

2. De gevaarlijkste man in India

1. OH, blz. 153
2. AR, december 1977, blz. 85
3. OH, blz. 430
4. OH, blz. 21
5. OH, blz. 400
6. Manoj Das, *Sri Aurobindo in the First Decade of the Century*, blz. 1
7. TSA I, blz. 172
8. OH, blz. 26
9. P. Heehs, op. cit., blz. 47
10. OH, blz. 49
11. M. Das, op. cit., blz. 64
12. P. Heehs, op. cit., blz. 66
13. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 47
14. OH, blz. 27

3. Een zijdeur tot de spiritualiteit

1. TSA IV, blz. 277
2. Ibid.
3. Eeuwfeestuitgave van Sri Aurobindo's verzamelde werken, deel 2, Karmayogin, blz. 1 e.v
4. P. Heehs, op. cit., blz. 70
5. OH, blz. 53
6. OH, blz. 64
7. TSA I, blz. 212
8. P. Heehs, op. cit., blz. 99

4. De hogeschool van het occultisme

1. A 25.7.1962, 299
2. Jean-Jacques Crespelle, *La vie quotidienne des Impressionistes*, voorwoord
3. E 9.4.1951, blz. 331
4. E53, blz. 378
5. E53, blz. 382
6. E55, blz. 215
7. E55, blz. 216
8. LD, blz. 652
9. Francis King and Isabel Sutherland, *The Rebirth of Magic*, voorwoord
10. A 22.10.1960, blz. 458
11. A 4.2.1961, blz. 71
12. A 4.2.1961, blz. 72
13. MI, mei 1974, blz. 349-50
14. LD, blz. 876
15. A 9.8.1972, blz. 268

5. De twaalf parels

1. *Savitri*, blz. 327
2. A 16.2.1966, blz. 41
3. *Savitri*, blz. 355
4. P&M, blz. 106
5. WM, deel 13, blz. 39
6. A 11.5.1963, blz. 143
7. *Savitri*, blz. 284
8. Sri Aurobindo Circle, nr. 36, blz. 93
9. *Savitri*, blz. 683
10. AR 1988, blz. 200
11. *Glimpses of the Mother's Life*, deel 1, blz. 144
12. WM, deel 13, blz. 39
13. P&M, blz. 152
14. MI, jaargang 1975, blz. 95
15. *Savitri*, blz. 21
16. P&M, blz. 336
17. AR 1982, blz. 41

6. De Arya

1. AR 1987, blz. 114
2. AR 1985, blz. 215
3. Nolini Kanta Gupta, *Reminiscences*, blz. 52
4. ET, blz. 20
5. AR 1989, blz. 103
6. *Arya*, eerste jaargang nr. 2
7. OH, blz. 374
8. AR 1983, blz. 165
9. P. Heehs, op. cit., blz. 108
10. *Arya*, tweede jaargang, blz. 1
11. *Arya*, vierde jaargang, blz. 763
12. A 9.4.1969, blz. 131
13. P&M, blz. 399
14. *Savitri*, blz. 399

15. *Sri Aurobindo Circle*, nr. 34, blz. 122

7. Sri Aurobindo's visie

1. A 20.12.1961, blz. 440
2. OH, blz. 456
3. LD, blz. 33
4. E 12.8.1953, blz. 256
5. LY, blz. 27
- 6 A 29.4.1961, blz. 220
7. LD, blz. 31
8. *Savitri*, blz. 61
9. CSA, blz. 991
10. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 29
11. LD, blz. 3
12. M, blz. 40
13. SM, blz. 235
14. LD, blz. 42
15. LD, blz. 185
16. LD, blz. 612
17. Fritjof Capra, *Uncommon Wisdom*, blz. 228
18. LD, blz. 124
19. LD, blz. 126
20. A 17.3.1961, blz. 140
21. HC, blz. 59
22. LY, blz. 385

8. Homo sum ...

1. *Arya*, eerste jaargang blz. 375
2. LD, blz. 17
3. E57, blz. 355
4. A 2.8.1961, blz. 321
5. E 10.6.1953, blz. 112
6. SY, blz. 4
7. WM, deel 13, blz. 376
8. E 7.5.1958, blz. 364
9. M, blz. 373
10. E 24.3.1951, blz. 269
11. A 23.7.1960, blz. 412
12. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 17
13. LD, blz. 780, voetnoot
14. AR 1982, blz. 113
15. AR 1979, blz. 182
16. AR 1983, blz. 3
17. E 29.4.1929, blz. 34
18. LD, blz. 139
19. LD, blz. 710
20. LD, blz. 714
21. E 2.5.1956, blz. 145
22. E 30.10.1957, blz. 247
23. AR december 1985
24. E57, blz. 354

25. LY, blz. 212
26. Paul Davis, *God and the New Physics*, blz. 166
27. Jacques Monod, *Le hasard et la nécessité*, blz. 178
28. Francis Hitching, *The Neck of the Giraffe, or Where Darwin Went Wrong*, blz. 103
29. Idem, blz. 22
30. LD, blz. 708
31. LD, blz. 29
32. LD, blz. 468
33. *Savitri*, blz. 686.

9. Van mens tot supermens

1. Tijdschrift *Le Troisième millénaire*, nr. 5
2. OH, blz. 376
3. A 22.3.1967, blz. 84
4. AII, blz. 211
5. A 23.11.1968, blz. 336
6. OH, blz. 125
7. E 25.7.1956, blz. 279
8. WM, deel 13, blz. 54
9. SY, blz. 604
10. E 19.10.1955, blz. 317
11. WM, deel 15, blz. 338
12. LD, blz. 939
13. LD, blz. 257
14. LY, blz. 236
15. LY, blz. 234
16. CSA, blz. 1063
17. OH, blz. 469
18. LY, blz. 168
19. SM, blz. 384
20. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 2
21. *Savitri*, blz. 691
22. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 19
23. LD, blz. 845
24. LY, blz. 267
25. E 26.11.1958, blz. 486
26. E 24.3.1951, blz. 270
27. A 12.1.1965, blz. 18
28. A 12.1.1965, blz. 19
29. E 3.11.1954, blz. 446
30. Idries Shah, *The Way of the Sufi*, blz. 113
31. Joe Fisher, *The Case for Reincarnation*, blz. 66
32. *The Illustrated Weekly of India*, 1 december 1985, blz. 13
33. J. Fisher, op. cit., blz. 4
34. *Arya*, tweede jaargang, blz. 240
35. LY, blz. 434
36. LY, blz. 455
37. LY, blz. 451
38. *Arya*, jaargang 1918, blz. 574
39. TSA IV, blz. 204

40. CSA, blz. 277
41. *Savitri*, blz. 454
42. J. Fisher, op. cit., blz. 95
43. AR 1982, blz. 64

10. De Twee-in-Eén

1. *Savitri*, blz. 293
2. SY, blz. 145
3. *Savitri*, blz. 411
4. *Glimpses of the Mother's Life*, deel 1, blz. 60
5. Supplement bij de eeuwfeestuitgave van Sri Aurobindo's verzamelde werken, blz. 425 en 427
6. Nolini Kanta Gupta, *Reminiscences*, blz. 59
7. Idem, blz. 63
8. ET, blz. 21
9. K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, blz. 161
10. Sri Aurobindo, *Bengali Writings*, blz. 359
11. Advent, augustus 1981
12. P. Heehs, op. cit., blz. 71
13. *Savitri*, blz. 16
14. M, blz. 19
15. M, blz. 50
16. E 28.4.1954, blz. 136 e.v.
17. OH, blz. 456
18. OH, blz. 457
19. OH, blz. 457
20. A 1957, blz. 121
21. E 15.2.1956, blz. 69
22. *Savitri*, blz. 314-15
23. SY, blz. 40
24. A 15.11.1969, blz. 480
25. M, blz. 234
26. K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, blz. 7
27. *Savitri*, blz. 315
28. K.D. Sethna, op. cit., blz. 2
29. Idem, blz. 57
30. Idem, blz. 3
31. *12 Years*, blz. 107
32. MI, november 1988
33. Satprem, *Moeder deel 2*, blz. 152
34. *Glimpses of the Mother's Life*, deel 2, blz. 23
35. Idem, blz. 61
36. M, blz. 179
37. *Savitri*, blz. 356
38. E 1930-31, blz. 221
39. WM, deel 13 blz. 84
40. A 8.5.1971, blz. 127
41. WM, deel 13, blz. 103
42. E 16.6.1929, blz. 104
43. OH, blz. 175.

11. 'Alle leven is yoga'

1. SY, blz. 2
2. ET, blz. 20
3. E 11.11.1953, blz. 402
4. A 25.7.1962, blz. 299
5. TSA I, blz. 6
6. SY, blz. 51
7. LY, blz. 188
8. E 27.5.1953, blz. 81
9. SM, blz. 290
10. E 18.7.1956, blz. 268
11. E 30.7.1953, blz. 322
12. LY, blz. 521
13. LY, blz. 73
14. OH, blz. 464
15. LY, blz. 229
16. SY, 14
17. AR 1982, blz. 196
18. OH, blz. 80
19. TSA II, blz. 199
20. SY, blz. 48
21. SY, blz. 180
22. SY, blz. 49
23. SY, blz. 192
24. SY, blz. 260, voetnoot
25. OH, blz. 78
26. SY, blz. 87
27. *Savitri*, blz. 315
28. SY, blz. 50
29. OH, blz. 144
30. E 6.2.1957, blz. 41
31. OH, blz. 122
32. CSA, blz. 139
33. LY, blz. 101
34. SY, blz. 268
35. *Savitri*, blz. 45
36. CSA, blz. 673
37. HC, blz. 251
38. A 7.4.1961, blz. 168
39. Supplement, blz. 433
40. P. Heehs, op. cit., blz. 92
41. MI, jaargang 1993, blz. 554
42. ET, blz. 29
43. Beide laatste citaten LY, blz. 144
44. AII, blz. 417
45. SM, blz. 344
46. HC, blz. 35
47. HC, blz. 219
48. M, blz. 130

12. Krishna en de godenwereld

1. ET, blz. 481
2. *Savitri*, blz. 261
3. LY, blz. 384
4. CSA, blz. 299
5. A 26.9.1962, blz. 377
6. LY, blz. 257
7. *Savitri*, blz. 660
8. LD, blz. 280
9. K.R. Srinivasa Iyengar, *Sri Aurobindo*, blz. 529
10. MI, augustus 1979, blz. 474
11. AII, blz. 329
12. AII, blz. 331
13. OH, blz. 446
14. *Champaklal Speaks*, blz. 12
15. OH, blz. 137
16. MI, maart 1980, blz. 155
17. A 2.8.1961, blz. 331
18. ET, blz. 12
19. M, blz. 317
20. K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, blz. 246
21. OH, blz. 455
22. CSA, blz. 850
23. E 10.7.1957, blz. 168
24. A 2.8.1961, blz. 330
25. MI, november 1986, blz. 673
26. MI, februari 1958, blz. 9
27. Narayan Prasad, *Life in Sri Aurobindo Ashram*, blz. 115
28. E 10.7.1957, blz. 169
29. A 22.12.1962, blz. 486
30. TSA I, blz. 179
31. MI, februari 1958, blz.
32. MI, november 1986, blz. 673

13. Sri Aurobindo en het ‘laboratorium’

1. CSA, blz. 175
2. LD, blz. 665
3. OH, blz. 474
4. E 1.2.1956, blz. 57
5. *Glimpses of the Mother's Life*, deel 2, blz. 46
6. A 27.11.1962, blz. 459
7. CSA, blz. 247-48
8. CP, blz. 101
9. LD, blz. 603
10. CSA, blz. 314
11. LY, blz. 393
12. CSA, blz. 154
13. *Savitri*, blz. 133
14. E 8.3.1951, blz. 209
15. WM, deel 15, blz. 366
16. ET, blz. 364
17. CSA, blz. 914

18. OH, blz. 472
19. *Savitri*, blz. 44
20. CSA, blz. 242
21. OH, blz. 490
22. OH, blz. 490
23. CSA, blz. 525
24. CSA, blz. 549
25. CSA, blz. 553
26. CSA, blz. 127
27. CSA, blz. 689
28. CSA, blz. 79
29. P. Hechs, op. cit., blz. 139
30. OH, blz. 465
31. CSA, blz. 176
32. HC, blz. 5
33. CP, blz. 120
34. ET, blz. 455
35. ET, blz. 539
36. WM, deel 13, blz. 3
37. A 22.5.1968, blz. 149
38. CSA, blz. 1024-25

De Moeder en het ‘laboratorium’

1. TSA I, blz. 4
2. P&M, blz. 520
3. A 20.9.1960, blz. 429
4. Sri Aurobindo Circle, nr. 34, blz. 11
5. M, blz. 79
6. SY, blz. 544
7. OH, blz. 482
8. M, blz. 20
9. WM, deel 13, blz. 113
10. A 20.9.1960, blz. 429
11. E 7.2.1957, blz. 42
12. E 29.3.1951, blz. 286
13. A 15.4.1972, blz. 153
14. E 7.4.1929, blz. 3
15. E 18.3.1953, blz. 2
16. E 1951, blz. 347?
17. *Savitri*, blz. 343
18. E 24.2.1951, blz. 163
19. M, blz. 168
20. A 15.7.1967, blz. 232
21. E 16.11.1955, blz. 408
22. E 17.4.1951, blz. 357
23. E 22.8.1956, blz. 312
24. WM, deel 13, blz. 96
25. CSA, blz. 86
26. M, blz. 270
27. TSA I, blz. 85
28. CSA, blz. 1047

29. M, blz. 233-34
30. E 25.8.1954, blz. 338
31. ET, blz. 164
32. SY, blz. 268-69
33. HC, blz. 156
34. WM, deel 15, blz. 88
35. WM, deel 14, blz. 259
36. M, blz. 70
37. Glimpses of the Mother's Life, deel 2, blz. 59
38. Idem, blz. 61
39. Idem, blz. 58-59
40. CSA, blz. 5556
41. CSA, blz. 820-21
42. K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, blz. 95-96
43. M, blz. 315
44. M, blz. 136
45. M, blz. 317
46. CSA, blz. 275
47. HC, blz. 160
48. M, blz. 106
49. K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, blz. 349
50. M, blz. 227
51. CSA, blz. 108
52. M, blz. 489
53. TSA II, blz. 232
54. OH, blz. 175
55. MI, april 1984, blz. 242
56. CSA, blz. 593
57. CSA, blz. 987
58. Champaklal Speaks, blz. 135
59. M, blz. 371
60. E 10.3.1954, blz. 64
61. OH, blz. 502
62. M, blz. 320
63. MI, januari 1989, blz. 27
64. MI, januari 1990, blz. 13
65. MI, januari 1989, blz. 26

15. Een nacht in november

1. Louis Pauwels en Jacques Bergier, *Le matin des magiciens*, blz. 253
2. CSA, blz. 36
3. CSA, blz. 55
4. Collaboration, 15de jaargang nr. 2
5. *12 Years*, blz. 4
6. TSA I, blz. 44
7. ET, blz. 209
8. A 9.1.1962, blz. 23-4
9. TSA I, blz. 52
10. K.D. Sethna, *The Mother: Past, Present, Future*, blz. 21
11. *12 Years*, blz. 277-78
12. A 5.11.1961, blz. 410-11

13. *Bulletin of Sri Aurobindo International Centre of Education*, jaargang XXXI, augustus 1979, blz. 104
14. TSA I, blz. 44
15. L. Pauwels en J. Bergier, op. cit., blz. 366
16. TSA I, inleiding
17. *12 Years*, blz. 53
18. TSA III, blz. 178
19. CP, blz. 146
20. *12 Years*, blz. 51
21. *12 Years*, blz. 55
22. *12 Years*, blz. 36

16. De Heer van de Naties

1. L. Pauwels en J. Bergier, op. cit., blz. 280
2. Dusty Sklar, *The Nazis and the Occult*, blz. 125
3. L. Pauwels en J. Bergier, op. cit., blz. 357
4. Idem, blz. 284
5. TSA I, blz. 299
6. A 26.3.1959, blz. 302
7. E 1953, blz. 30
8. E 25.11.1953, blz. 429-30
9. D. Sklar, op. cit., blz. 50
10. E 8.3.1951, blz. 206
11. J. Toland, *Adolf Hitler*, blz. 87
12. André Brissaud, *Hitler et l'Ordre noir*, blz. 53
13. Idem, blz. 53
14. Idem, blz. 53
15. D. Sklar, op. cit., blz. 62
16. Idem, blz. 72
17. L. Pauwels en J. Bergier, op. cit., blz. 282
18. Idem, blz. 323
19. Idem, blz. 284
20. D. Sklar, op. cit., blz. 54
21. J. Toland, op. cit., blz. 885
22. Idem, blz. 970
23. Idem, blz. 383
24. A. Brissaud, op. cit., blz. 175
25. L. Pauwels en J. Bergier, op. cit., blz. 286
26. TSA IV, blz. 143
27. TSA IV, blz. 121
28. Hugh Toye, *The Springing Tiger Subhash Chandra Bose*, blz. 85
29. Idem, blz. 39
30. TSA III, blz. 216
31. TSA III, blz. 236
32. OH, blz. 393
33. OH, blz. 394
34. J. Toland, *Adolf Hitler*, blz. 891
35. Idem, blz. 977
36. Idem, blz. 990
37. TSA III, blz. 237
38. TSA IV, blz. 206

39. TSA IV, blz. 321
40. TSA IV, blz. 244
41. TSA IV, blz. 51,176 en 91
42. Maggi Lidchi-Grassi, *The Light that Shone in the Deep Abyss*, blz. 77
43. Idem, blz. 72
44. Idem, blz. 73
45. TSA IV, blz. 143
46. K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, blz. 194
47. J. Toland, op. cit., blz. 743
48. A 5.11.1961, blz. 410
49. J. Toland, op. cit., blz. 854
50. Ibidem
51. A 5.11.1961, blz. 410
52. A 12.1.1965, blz. 17
53. J. Toland, op. cit., blz. 935
54. TSA IV, blz. 39
55. A 5.11.1961, blz. 410

17. De vijf 'dromen' van Sri Aurobindo

1. K.D. Sethna, *The Passing of Sri Aurobindo*, blz. 15
2. OH, blz. 405
3. SY, blz. 23
4. WM, deel 13, blz. 361
5. Ibidem
6. *Arya*, vijfde jaargang, blz. 424
7. K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, blz. 174
8. ET, blz. 285
9. WM, deel 13, blz. 363
10. Sri Aurobindo Circle, nr. 33, blz. 8
11. *12 Years*, blz. 241
12. E56, blz. 345
13. CSA, blz. 323
14. OH, blz. 405
15. MI, maart 1992
16. *12 Years*, blz. 153
17. OH, blz. 399
18. MI, maart 1992, blz. 189
19. WM, deel 13, blz. 376
20. A 18.9.1965, blz. 257-58
21. WM, deel 13, blz. 368
22. *12 Years*, blz. 242
23. OH, blz. 405
24. OH, blz. 12
25. *12 Years*, blz. 156
26. SM, blz. 310
27. SM, blz. 31
28. Sri Aurobindo Mandir Annual, 1970
29. *Arya*, tweede jaargang, blz. 4
30. SM, blz. 312
31. FIC, blz. 81
32. OH, blz. 405

33. OH, blz. 424
34. IHU, blz. 556
35. LY, blz. 456
36. HC, blz. 7
37. HC, blz. 11
38. HC, blz. 48
39. OH, blz. 406
40. OH, blz. 417

18. De confrontatie met de dood

1. A 29.7.1972, blz. 253
2. K.R. Srinivasa Iyengar, Sri Aurobindo, blz. 636
3. CSA, blz. 54344
4. A 13.3.1963, blz. 86
5. Mona Sarkar, Douce Mère I, blz. 23 e.v.
6. MI, augustus 1988
7. *Savitri*, blz. 22
8. *Savitri*, blz. 794
9. *Savitri*, blz. 799
10. *12 Years*, blz. 179
11. *12 Years*, blz. 166
12. *12 Years*, blz. 256
13. MI, december 1991, blz. 778
14. *12 Years*, blz. 262
15. *12 Years*, blz. 264
16. *12 Years*, blz. 266
17. SY, blz. 722
18. A 9.1.1962, blz. 24
19. Rhoda P. Le Cocq, *The Radical Thinkers Heidegger and Sri Aurobindo*, blz. 200
20. K.D. Sethna, *The Passing of Sri Aurobindo*, blz. 5
21. R.P. Le Cocq, op. cit., blz. 201
22. K.D. Sethna, *The Mother – Past, Present, Future*, blz. 13 en 14
23. *Savitri*, blz. 83
24. CP, blz. 161
25. *12 Years*, blz. 247
26. K.D. Sethna, *The Passing of Sri Aurobindo*, blz. 16
27. A 26.7.1969, blz. 277
28. A 25.12.1962, blz. 491
29. *En route – Correspondance de la Mère avec Shyam Sundar*, blz. 127
30. A 16.9.1967, blz. 311
31. A 14.3.1970, blz. 106
32. A 20.12.1972, blz. 332
33. A 15.7.1961, blz. 288
34. *Savitri*, blz. 231-32
35. CP, blz. 153
36. R.P. Le Cocq, op. cit., blz. 199

19. Twaalf stille dagen

1. A 27.6.1962, blz. 236
2. WM, deel 13, blz. 37

3. Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, blz. 112
4. Idem, blz. 113
5. Idem, blz. 110
6. Idem, blz. 118
7. *12 Years*, blz. 69
8. E 16.4.1958, 350
9. SM, 67
10. E 10.10.1956, 359
11. E 8.10.1958, 460
12. A 10.5.1958, 160

20. De Gouden Dag

1. *Savitri*, blz. 13
2. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 128
3. WM, deel 15, blz. 197
4. SY, blz. 48
5. E 10.2.1951, blz. 103
6. SY, blz. 61
7. E 15.12.1954, blz. 489
8. E 15.12.1954, blz. 490
9. E 13.6.1956, blz. 205
10. E 13.6.1956, blz. 207
11. E 56, blz. 402
12. E 21.12.1950, blz. 4
13. A 16.9.1961, blz. 367
14. E50, Note de l'éditeur
15. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 23
16. CSA, blz. 850
17. A 15.1.1962, blz. 41
18. WM, deel 15, blz. 315
19. WM, deel 15, blz. 317
20. E 23.10.1957, blz. 239
21. LD, blz. 258, 260 en 711
22. E 29.2.1956, blz. 89
23. LD, blz. 665
24. LD, blz. 665
25. E 26.2.1951, blz. 177
26. E 51, blz. 377
27. E 21.4.1954, blz. 128
28. WM, deel 15, blz. 303
29. E 5.5.1954, blz. 144
30. E54, blz. 162
31. WM, deel 15, blz. 100
32. E 3.11.1954, blz. 446
33. WM, deel 15, blz. 101
34. OH, blz. 152
35. E 2.1.1957, blz. 41
36. E 31.12.1954, blz. 515
37. Ibidem
38. E 31.12.1954, blz. 523
39. K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, blz. 134

40. E 5.1.1955, blz. 3
41. WM, deel 15, blz. 102
42. *Champaklal's Treasures*, blz. 96
43. E 2.5.1956, blz. 248
44. E 17.3.1951, blz. 145
45. WM, deel 15, blz. 106
46. WM, deel 13, blz. 9
47. LY, blz. 10
48. K.D. Sethna, *The Mother – Past, Present, Future*, blz. 83.

21. Het schip van de Nieuwe Wereld

1. E 17&24.4.1958, blz. 99 en 107
2. E 15.8.1956, blz. 301
3. E 10.7.1958, blz. 168
4. E 10.7.1958, blz. 166
5. E 10.7.1958, blz. 170
6. E 10.7.1958, blz. 172
7. E57, blz. 466
8. E57, blz. 126
9. WM, deel 14, blz. 352
10. E 25.9.1957, blz. 218
11. WM, deel 15, blz. 208
12. E 25.7.1956, blz. 355
13. E 1.1.1958, blz. 277
14. *Savitri*, blz. 50
15. E 30.10.1957, blz. 247-48
16. E57, blz. 40
17. E57, blz. 281
18. A 27.6.1970, 258
19. E19.2.1958, blz. 308
20. Mona Sarkar, *Douce Mère II*, blz. 22
21. E 22.3.1957, blz. 82
22. WM, deel 15, blz. 381
23. A I, blz. 242.

22. Het onmogelijke mogelijk maken

1. LD, blz. 49
2. A 15.11.1958, blz. 244
3. SY, blz. 731
4. E 18.8.1954, blz. 331
5. SY, blz. 737
6. M, blz. 51
7. M, blz. 71
8. M, blz. 383
9. M, blz. III
10. *Savitri*, blz. 270
11. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 138
12. Satprem, op. cit., blz. 199
13. A 17.11.1962, 437
14. E 8.12.1954, 468
15. A 6.3.1962, 111

16. A 23.11.1968, 335
17. A 11.7.1970, 279
18. A 24.3.1965, 62
19. A 24.5.1969, 209
20. E 5.2.1951, 88
21. E 12.5.1954, 148
22. E 19.12.1956, 446
23. SY, blz. 671
24. LD, blz. 162
25. LD, blz. 404
26. E 17.4.1951, blz. 365
27. LD, blz. 111
28. E 19.1.1955, blz. 16
29. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 100
30. E 7.12.1955, blz. 454
31. *Savitri*, blz. 443
32. E 7.10.1953, blz. 346
33. SY, blz. 71
34. LD, blz. 1061
35. A 10.7.1968, blz. 202 e.v
36. E 29.2.1956, blz. 89
37. *Savitri*, blz. 169
38. *Savitri*, blz. 140
39. E 25.7.1956, blz. 277
40. *Savitri*, blz. 18
41. LD, blz. 267
42. LD, blz. 355
43. E29, blz. 226
44. E 3.10.1956, blz. 360
45. OH, blz. 202
46. A 12.11.1960, blz. 495
47. OH, blz. 277
48. E 26.10.1955, blz. 381
49. Amal Kiran (K.D. Sethna) en Nirodbaran, *Light and Laughter*, blz. 36
50. WM, deel 15, blz. 37
51. Mona Sarkar, *Douce Mère I*, blz. 2
52. A 11.5.1963, blz. 315
53. A 19.5.1959, blz. 135
54. CSA, blz. 218, 216 en 327
55. E 2.11.1955, blz. 403
56. LD, blz. 631
57. E 9.5.1956, blz. 155
58. E 4.6.1958, blz. 381
59. A 1.7.1970, blz. 263
60. WM, deel 14, blz. 358

23. De twee kamers

1. Satprem, *Moeder*, deel 3, blz. 242
2. A 12.1.1962, blz. 36
3. Champaklal Speaks, blz. 251
4. LD, blz. 798

5. CSA, blz. 737
6. WM, deel 14, blz. 259
7. E 14.10.1953, blz. 361
8. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 142
9. Frédéric de Towarnicki, *Sept jours en Inde avec Satprem*, blz. 91
10. Yolande Lemoine, *La Fête en profondeur*, blz. 315
11. LD, blz. 372
12. WM, deel 15, blz. 408 e.v
13. WM, deel 15, blz. 411-12.

24. De machtsoverdracht

1. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 341
2. Satprem, *Moeder*, deel 3, blz. III
3. NC, blz. 1089
4. A 22.11.1967, 399
5. E 15.5.1957, 118
6. A 26.9.1964, 226
7. A 25.10.1972, 304 & 24.1.1973, 359
8. WM, deel 13, blz. 84
9. A 20.11.1971, blz. 306
10. A 22.1.1966, blz. 25
11. NC, blz. 37 en 38
12. A 16.1.1971, 17
13. LD, blz. 142
14. M, blz. 36
15. A 22.5.1962, blz. 164
16. A 27.11.1968, 343
17. A 27.6.1970, 257
18. A 16.1.1971, 278
19. A 16.5.1970, blz. 207
20. A 2.11.1972, blz. 311
21. WM, deel 13, blz. 60
22. A 12.11.1969, blz. 450
23. A 25.2.1961, blz. 109
24. Sri Aurobindo Circle, nr. 34, blz. 8
25. WM, deel 13, blz. 77
26. Mona Sarkar, *Douce Mère II*, blz. 7
27. Mona Sarkar, *Douce Mère I*, blz. 19
28. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 150
29. A 5.2.1969, 46 en 12.7.1969, 246
30. A 22.8.1964, blz. 182
31. WM, deel 13, blz. 74
32. Mona Sarkar, *Douce Mère II*, blz. 29
33. A 11.12.1963, 431
34. A 7.10.1964, 235-6
35. A 17.11.1962, 436
36. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 49
36. A 28.8.1968, 233
37. A 22.1.1966, 24
38. A 28.8.1968, 241
39. A 28.8.1968, 238

40. Ibidem.
41. A 28.8.1968, 242
42. A 11.9.1968, 259

25. De utopie der utopieën – Auroville

1. The Mother on Auroville, blz. 7
2. A 7.2.1968, blz. 54
3. The Mother on Auroville, blz.
4. Id., blz. 6
5. Id., blz. 12
6. WM, deel 13, blz. 194
7. *The Mother on Auroville*, blz. 7
8. WM, deel 13, blz. 237
9. A Reference Book, blz. 37
10. WM, deel 13, blz. 198
11. *The Mother on Auroville*, blz. 16
12. Id., blz. 3
13. Id., blz. 15
14. WM, deel 13, blz. 221
15. WM, deel 13, blz. 224
16. WM, deel 13, blz. 225
17. WM, deel 13, blz. 212
18. A 23.11.1968, 336
19. *The Mother on Auroville*, blz. 56
20. A 21.1.1962, blz. 46
21. *A Reference Book*, blz. 65
22. *The Mother on Auroville*, blz. 13.

In de smeltkroes

1. LD, blz. 40
2. E 24.2.1951, blz. 161
3. A 1.7.1970, 263
4. A 30.9.1966, 223
5. A 1.7.1970, 264
6. SM, blz. 39
7. MI maart 1975
8. A 1.7.1970, 264
9. A 15.4.1972, 154
10. WM, deel 14, blz. 358
11. LD, blz. 185
12. SY, blz. 771
13. LY, blz. 12
14. TSA I, blz. 277
15. A 30.9.1966, 223
16. A 28.8.1963, 300
17. LD, blz. 965
18. LD, blz. 971
19. LD, blz. 372
20. Mona Sarkar, *Douce Mère II*, blz. 18 e.v.
21. A 8.2.1973, 367
22. A 22.11.1967, 400

23. E 29.2.1956, 86
24. LD, blz. 257-58
25. LD, blz. 775
26. WM, deel 15, blz. 302
27. E 16.5.1958, 350
28. A 21.1.1967, 32
29. A 17.7.1963, 236
30. *Savitri*, blz. 816
31. OH, blz. 162
32. A 13.10.1965, 283
33. E 3.10.1956, 351
34. E 4.6.1958, 376
35. A 25.3.1964, 102
36. E 7.2.1957, 45
37. E 14.5.1958, 363
38. E 4.6.1958, 376
39. OH, blz. 475
40. M, blz. 227
41. M, blz. 168
42. A 19.11.1971, 303
43. E 22.10.1958, 467
44. E 14.5.1951, 447
45. E 29.2.1956, 86
46. A 9.6.1962, 215
47. NC, blz. 472
48. Shyam Sundar, *En route*, blz. 35
49. WM, deel 13, blz. 95
50. A 24.3.1965, 60
51. A 18.10.1969, 413
52. Jacques Monod, *Le hasard et la nécessité*, blz. 216
53. A 7.9.1963, 321 & 325
54. A 22.11.1967, 405
55. A 22.11.1967, 398 ff.
56. A 18.4.1970, 164
57. A 12.4.1969, 133
58. WM, deel 13, blz. 103
59. A 28.3.1964, 108
60. E 13.6.1956, 199
61. A 20.11.1963 397
62. A 14.10.1970, 371
63. A 3.3.1971, 57
64. A 15.11.1967, 391
65. A 26.7.1972, 249
66. A 12.6.1962, 224
67. A 25.9.1965, 271
68. A 26.8.1972, 275
69. A 15.11.1967, 392
70. Mona Sarkar, *Douce Mère II*, blz. 30
71. A 26.10.1968, 300
72. A 4.9.1963, 316
73. A 2.3.1967, 69
74. A 2.11.1972, 311

- 75. A 19.5.1961, 232
- 76. A 22.1.1966, 25
- 77. A 24.6.1967, 202
- 78. E 31.10.1956, 382
- 79. A 16.3.1968, 84
- 80. E57, blz. 478
- 81. A 23.11.1965, 317
- 82. A 11.4.1970, 155
- 83. A 1.12.1971, 319

27. Het nieuwe lichaam

- 1. A 1.1.1969, 17-18
- 2. A 4.1.1969, 18 ff.
- 3. *Sri Aurobindo Mandir Annual*, 1987
- 4. SY, blz. 646
- 5. SM, blz. 21
- 6. A 10.5.1958, 160
- 7. E 29.5.1957, 123-4
- 8. E 25.9.1957, 214
- 9. E 16.4.1958, 350
- 10. A 12.3.1969, 94
- 11. A 15.4.1972, 152
- 12. WM, deel 13, blz. 56
- 13. A 18.1.1963, 36
- 14. A 24.1.1961, 42-3
- 15. A 27.6.1962, 242-43
- 16. A 3.11.1962, 426
- 17. A 22.12.1962, 487
- 18. A 22.6.1963, 193
- 19. A 2.8.1967, 268
- 20. A 9.4.1969, 129
- 21. A 19.7.1969, 263
- 22. A 28.2.1970, 94
- 23. A 24.3.1972, 93
- 24. A 25.3.1972, 95f
- 25. E 15.9.1956, 325

28. De rups en de vlinder

- 1. A 4.7.1962, blz. 254
- 2. Pranab Kumar Bhattacharya, *I Remember ...*, blz. 336
- 3. E 25.1.1951, blz. 60
- 4. Satprem, *Moeder*, deel 3, blz. 272
- 5. Geciteerd in *A Practical Guide to Integral Yoga*, 1970, blz. 179
- 6. P.K. Bhattacharya, op. cit., blz. 323
- 7. K.D. Sethna, *The Mother – Past, Present, Future*, blz. 28
- 8. Idem, blz. 34 e.v.
- 9. MI, oktober 1982, blz. 607
- 10. K.D. Sethna, *The Mother – Past, Present, Future*, blz. 36
- 11. P.K. Bhattacharya, op. cit., blz. 323
- 12. K.D. Sethna, *The Mother – Past, Present, Future*, blz. 45
- 13. MI, januari 1989, blz. 30

14. LY, blz. 10
15. OH, blz. 166
16. SY, blz. 267
17. P. Heehs, *Sri Aurobindo*, blz. 105
18. K.D. Sethna, *The Mother – Past, Present, Future*, blz. 42
19. CSA, blz. 899
20. CSA, blz. 294-95
21. MI, november 1986
22. CSA, blz. 188-89
23. CSA, blz. 194
24. CSA, blz. 702 e.v.
25. cf. E 25.1.1951, blz. 78
26. A 31.5.1969, 223 & 4.6.1969, 228
27. A 26.4.1972, 166-67
28. E 12.2.1951, 108
29. E 18.12.1957, 268-9
30. A 17.9.1966, 207
31. WM, deel 15, blz. 403
32. A 10.7.1963, 227
33. E 1929-31, 177
34. A 3.4.1967, 97
35. A 31.5.1972, 198
36. HC, blz. 161
37. A 15.6.1968, 170
38. A 11.10.1967, 355
39. A 25.10.1969, 427
40. A 30.7.1969, 291
41. A 14.3.1970, 108
42. A 29.5.1965, 106
43. A 7.4.1973, 395
44. K. Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, blz. 196
45. A 19.3.1969, blz. 98
46. K. Joshi, op. cit., blz. 199
47. Ibidem
48. Ibidem
49. A 18.5.1962, 162
50. A 24.6.1972, 212
51. K. Joshi, op. cit., blz. 235
52. Sri Aurobindo Circle, nr. 34, blz. 19
53. A 10.1.1961, blz. 23
54. OH, blz. 167.

Epiloog: De Zon voor altijd

1. LD, blz. 1053
2. Lucebert, *Gedichten 1948-1963*
3. E 17.3.1951, blz. 245
4. A 2.4.1972, blz. 121
5. LD, blz. 1059
6. A 22.2.1967, blz. 63
7. Sri Aurobindo, *The Hour of God*, uitgave 1982, blz. 34
8. OH, blz. 155

9. A 17.12.1969, blz. 510
10. A 19.10.1963, blz. 369 en 371
11. WM, deel 15, blz. 190
12. HC, blz. 172
13. HC, blz. 252
14. A 18.5.1968, blz. 144
15. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 13
16. Satprem, *Moeder*, deel 2, blz. 336
17. *Arya*, vijfde jaargang, blz. 800
18. A 2.3.1968, 79
19. A 29.5.1965, 108
20. A 19.3.1966, 70
21. E 19.1.1955, 17
22. E 14.7.1955, 336
23. LY, blz. 34
24. WM, deel 15, blz. 112
25. Satprem, *Moeder*, deel 3, blz. 131
26. A 19.12.1962, blz. 484
27. LD, blz. 842
28. LD, blz. 724
29. A 19.2.1972, blz. 60
30. TSA I, blz. 241
31. SY, blz. 47
32. Sri Aurobindo, *De aforismen*, blz. 2
33. A 24.6.1972, 212
34. A 31.8.1962, 346
36. A 29.6.1963, 199
37. A 6.5.1972, 176
38. A 17.5.1969, 197
39. *Savitri*, blz. 343-44
40. TSA I, inleiding
41. Jacques Lacarrière, *Les Gnostiques*, blz. 150
42. HC, blz. 248
43. A 15.11.1958, 247
44. A 30.10.1963, 384
45. A 31.12.1965, 363
46. E 2.1.1957, 3